

Jaarstukken 2022

Jaarstukken 2022

Arnhem GEMEENTE

Jaarstukken 2022

Inhoudsopgave

Deel 1 Hoofdlijnen 1
2022, een samenvatting 2
Leeswijzer 7
Deel 2 Jaarverslag 9
Wijken 10
Wijken algemeen 11
Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek 17
Noordwest 22
Noordoost 26
Presikhaaf 32
Malburgen 37
Schuytgraaf, Elderveld 42
De Laar, Elden 47
Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg 51
Stad 58
Bestuur, dienstverlening en financiën 59
Veiligheid 70
Bereikbaarheid 75
Economie 81
Onderwijs 90
Cultuur 96
Participatie en armoedebestrijding 102
Zorg 114
Welzijn en inclusie 127
Gezondheid en sport 137
Klimaat en energie 142
Ruimtelijke ontwikkeling 151
Wonen en leefomgeving 157
Paragrafen 171
Lokale heffingen 172
Risicomanagement en weerstandsvermogen 178
Onderhoud kapitaalgoederen 178
Financiering 206
Bedrijfsvoering 211
Verbonden partijen 218
Grondbeleid 238
Investeringen 247
Subsidies 251
Integriteit 258

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid 261
Deel 3 Jaarrekening 262
Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar 263
Incidentele baten en lasten 266
Balans en de toelichting 272
Bijlage met het overzicht van de taakvelden 302
Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel) 315
Deel 4 Bijlagen 342
Afkortingenlijst 343
Begrippenlijst 346

Deel 1 Hoofdlijnen

Deel 1 bestaat uit:

1. Hoofdlijnen van beleid
2. Leeswijzer

2022, een samenvatting

Voor u ligt het jaarverslag van de gemeente Arnhem over het jaar 2022. In dit verslag vindt u een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen, projecten en uitdagingen van onze gemeente in het afgelopen jaar.

2022 was een jaar waarin de gevolgen van de oorlog in Oekraïne bij iedereen thuis voelbaar waren, we te maken kregen met de energiecrisis en waarin de nasleep van de coronapandemie voor onze inwoners en ondernemers opnieuw zwaar was. Deze bijzondere omstandigheden vroegen om bijzondere maatregelen. Daarom hebben we het afgelopen jaar de winterregeling ingezet om de huishoudens die dat het hardst nodig hadden extra energietoeslag te geven. Daarnaast hebben we een noodfonds in het leven geroepen voor mkb-ondernemers die door de hoge energielasten kampten met grote geldzorgen.

2022 was ook het jaar van gemeenteraadsverkiezingen en een jaar waarin we koers hebben gezet naar een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem.

In dit verslag leest u over onze inspanningen op het gebied van onder meer vergroening en verduurzaming, wonen, bestaanszekerheid, inclusie, cultuur en de projecten die wij afgelopen jaar in de openbare ruimte hebben uitgevoerd.

Duurzaam

Arnhem is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar onze inwoners fijn en betaalbaar moeten kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie en klimaatadaptatie, zijn uitdagingen waar onze stad voor staat.

We hebben de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. In de aanloop daarnaartoe hebben we in 2022 onder meer twee zonnevelden gerealiseerd. Bij het uitvoeren van onze ambitie spelen bewustwording en gedrag een belangrijke rol. Met 'Arnhem Aan' willen we mensen enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met het besparen van energie en het opwekken van hernieuwbare energie. Inmiddels hebben zich ruim 1100 huishoudens bij de Energiebank regio gemeld voor intensieve begeleiding door een energiecoach. Ook is in het Spijkerkwartier het Buurtklusbedrijf opgericht, dat in samenwerking met de gemeente en Volkshuisvesting huizen gaat bezoeken om maatregelen te installeren.

Met een gebiedsgerichte en sectorgerichte aanpak op werklocaties stimuleerden we bedrijven om energie te besparen. Met kantorenpark Gelderse Poort hebben we een Green deal gesloten en we zien dat kantoren die hier ‘gevestigd zijn hun energielabel hebben verbeterd. In het kader van de energiecrisisaanpak zijn we gestart met de ketenaanpak 'Arnhem zet de knop om'.

Ruimtelijke ontwikkeling
De regio Arnhem Nijmegen groeit sterk. Vooral de steden Arnhem en Nijmegen zijn relatief sneller gegroeid dan andere steden in ons land. Daarom hebben Rijk, provincie en onze regio een woondeal gesloten met als doel de woningmarkt op een duurzame en circulaire manier structureel te verbeteren. Hierbij worden we helaas geconfronteerd met gestegen bouwkosten, hogere rente en belemmeringen zoals hoge personeelskosten en onderzoek naar stikstofdepositie. In februari 2022 tekenden we mede daarom een Stadsakkoord met woningcorporaties en marktpartijen waarbij we hebben afgesproken voldoende woningen te bouwen en de woningbouw te versnellen.

Andere sturingsmiddelen voor de woningmarkt die in het afgelopen jaar zijn vastgesteld, zijn de doelgroepenverordening, de Woon-Zorg-Nota en de opkoopbescherming. In het kader van de doorstroming hebben we samen met de provincie en de drie grote corporaties een verhuiscoach aangesteld. Daarnaast hebben we een startnotitie voor een nieuwe Woonvisie aan de gemeenteraad aangeboden.

Afval
Sinds het stoppen met Diftar is de hoeveelheid restafval per inwoner weer toegenomen. Dit lag in de lijn der verwachting. In juni 2022 is de nieuwe afvalkoers door de gemeenteraad vastgesteld waarna de uitvoering hiervan is gestart. De opgenomen maatregelen moeten weer gaan leiden tot het reduceren van de hoeveelheid restafval.

Groen

Om de schone, groene, klimaatbestendige stad te worden die we willen zijn hebben we in 2022 een start gemaakt met onze ambitie om Arnhem radicaal te vergroenen en aangenamer te maken voor mens en dier. Zo hebben we extra bomen en bos aangeplant op diverse hittegebieden in de stad, waaronder de Jansbuitensingel, Jansbinnensingel, het Jansplein en in de Steenstraat. In Presikhaaf is samen met schoolkinderen uit de wijk een klein klimaatbos aangeplant. In combinatie met rioolvernieuwingen zijn maatregelen getroffen om wateroverlast door wolkbreuken te verminderen, o.a. in het Spijkerkwartier. We hebben een start gemaakt met de vergroening van de Van Muijlwijkstraat: een toonaangevend project waarbij een grote hoeveelheid verharding wordt omgevormd in groen. Daarbij worden ook veel bomen geplant waardoor de straat een koele en groene route gaat vormen in plaats van de stenige hitteplek die het nu is. We werken ook verder aan de wijkgroenagenda's; inmiddels zijn wijkgroenagenda's opgesteld voor de wijken Arnhemse Broek, Elderveld, Sint Marten & Sonsbeek, Klarendal, Alteveer/ Cranevelt en het Centrum. Ook de uitvoering van de voorgestelde vergroeningsmaatregelen is gestart, vaak met actieve medewerking van de bewoners.

Het afgelopen jaar hebben we grote stappen gezet met het ecologisch beheer in de wijken en bossen en parken met als doel de biodiversiteit te vergroten en onze stad klimaatbestendiger te maken.

De luchtkwaliteit in de binnenstad van Arnhem schommelt nog steeds rond de grenswaarde (wet Milieubeheer) op de centrumring. Dit moet beter. Sinds 1 januari 2022 geldt voor vrachtwagens een strenge milieuzone. In het verlengde hiervan hebben we in 2022 een start gemaakt met de voorbereidingen van de zero-emissie-zone voor de binnenstad van Arnhem.

Om de dierenverblijven van het Dierentehuis Arnhem en omstreken weer te laten voldoen aan de huidige eisen, heeft het Dierentehuis een lening nodig om nieuwbouw te realiseren. De gemeentegarantie die hiervoor nodig was hebben we eind 2022 verstrekt. De nieuwbouw wordt waarschijnlijk in 2024 in gebruik genomen.

Fiets en openbaar vervoer
Het gedeelte Hugo de Grootstraat is als onderdeel van de snelfietsroute Arnhem - Dieren aangelegd. De laatste Arnhemse delen van deze route zijn nu in voorbereiding en worden naar verwachting medio 2023 aangelegd. Ook hebben we een aantal projecten voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV uitgevoerd, waaronder de HOV-Westervoortsedijk, HOV IJssellaan en HOV Hollandweg-Metamorfoseallee.

In het kader van een betere bereikbaarheid van werklocaties is in 2022 de HOV-verbinding bij Industriepark Kleefse Waard (IPKW) gerealiseerd waarmee de bereikbaarheid met openbaar vervoer van IPKW en Het Broek is verbeterd. Tevens is bij Gelderse Poort de pilot met deelfietsen van start gegaan.

Ondernemers en binnenstad
Het herstel na de coronacrisis, de nieuwe energiecrisis en de krapte op de arbeidsmarkt trekken een zware wissel op de Arnhemse ondernemers. We versterken onze positie als aantrekkelijke stad in en voor de regio door onder meer een afwisselend en duurzaam toeristisch aanbod en gerichte citymarketing richting bedrijven en studenten. In 2022 kozen we voor festivals en (beeldbepalende) evenementen die passen bij Arnhem zoals State of Fashion, Bridge to Liberation en het WK Volleybal voor vrouwen.

De energiecrisis heeft in het tweede deel van het jaar ook de ondernemers, inwoners en instellingen in de binnenstad voor nieuwe uitdagingen gesteld. De binnenstad-challenge (speelroute voor meer sport en spel in de binnenstad) met als opvolging de speelplaats op het Bartokpark, is uitgevoerd. Aansluitend daarop is de Visie op Buitenspelen opgesteld die voor de komende jaren handvatten geeft om spelen in de binnenstad te bevorderen. Deze activiteiten dragen bij aan het duurzame en gastvrije onthaal, net als de realisatie van koele routes.

Kansrijk

Onze ambitie is een Arnhem waar iedereen gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen en mee te doen in de maatschappij. Hiervoor is een stevige sociale basis nodig, waarbij we prioriteit geven aan preventief jeugdbeleid en ondersteuning bij opgroei- en opvoedvragen.

Jeugd en onderwijs
In 2022 kwamen zowel vanuit het onderwijs als de peuteropvang steeds meer signalen dat kinderen instromen

met een achterstand. Samen met het personeelstekort bij de sector kinderopvang zorgde dit voor een druk op personeel en kwaliteit van het aanbod. Om het personeelstekort niet verder te laten oplopen, hebben we de Arnhemse vereisten voor kwalificaties van medewerkers van voorschoolse en vroegschoolse Educatie (VVE) binnen de landelijke vereisten verlaagd.

De toename van kinderen met een ondersteuningsvraag leidt ook tot langere wachtlijsten bij de jeugdhulp voor onderzoek en/ of behandelgroepen. Deze kinderen bleven hierdoor langer op de reguliere opvang in afwachting van een beter passende plek.
Op een aantal scholen van het voortgezet onderwijs hebben we voorlichting gegeven over seksuele intimidatie. Tevens zijn in 2022 regelmatig gastlessen georganiseerd op scholen, is poster- en campagnemateriaal gemaakt, en is een training ontwikkeld voor professionals om hen meer inzicht te geven in de problematiek en hen handelingsperspectief te bieden.

Conform de verwachtingen was het aantal voortijdig schoolverlaters (VSV) in 2021 licht toegenomen. Vanwege Covid-19 was er onderwijs op afstand en daardoor minder toezicht op de jongeren. Ook het schooljaar 2021-2022 was nog niet geheel “normaal". De verwachting is dan ook dat het aantal voortijdig schoolverlaters nog licht gaat stijgen. Om de aantallen terug te dringen, hebben we de subsidieregeling voortijdig schoolverlaten. In 2022 is vrijwel het gehele budget gebruikt, onder meer voor de inzet van jongerenwerkers op scholen en het inzetten van begeleiding binnen school (We Restart).

Arnhem-Oost
In 2022 stond de Uitvoeringsagenda Arnhem-Oost centraal. Het was een eerste stap om het programma Arnhem-Oost van langetermijnperspectief naar praktische uitvoering te brengen. De Uitvoeringsagenda Arnhem-Oost 2022 beschrijft prioriteiten per wijk, geeft focus aan voor de korte en lange termijn, maar legt ook onderzoeksvragen bloot.

Er is afgelopen periode hard gewerkt aan de opgaven in de wijken. Er is al volop beweging: anders doen, extra investeren, meer mogelijk maken en het bieden van de nodige ondersteuning. Bepaalde acties uit de uitvoeringsagenda zijn dan ook al uitgevoerd en afgerond en sommige acties lopen nog. Successen die geboekt zijn onder andere; Arnhem is koploper met het Volkshuisvestingsfonds, de visie en aanpak binnen de Pedagogische Wijk is doorontwikkeld en verrijkt en de eerste stappen naar een zeer innovatieve schuldenaanpak zijn gemaakt.

Niet alleen Arnhem-Oost heeft zich ontwikkeld, ook het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) is een volgende fase ingegaan. Het kabinet heeft in juli 2022 een nieuwe aanpak leefbaarheid en veiligheid in wijken aangekondigd. Er wordt vanuit verschillende ministeries geïnvesteerd om de stapeling van problemen aan te pakken. Deze problematiek wil het kabinet samen met gemeenten, hun lokale partners en bewoners aanpakken. Het Rijk vroeg de gemeente Arnhem om de aanpak Arnhem-Oost door te ontwikkelen naar het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Een aantal zaken waarin voorzien moet worden zijn:
- Een alliantie die zich verbonden heeft aan de ER doelstellingen;
- Bij de gemeente of alliantie commitment voor een langjarige aanpak van 15-20 jaar;
- Aanwezigheid van een gebiedsplan;
- Prioritering focusgebied vanuit de gemeente;
- Een publiek-private alliantie;
- Een programmabureau dat optreedt namens de alliantie.

Bovenstaande zaken dienen ingeregeld te zijn voor de zomer 2023. Dat is de reden dat Van de Bunt adviseurs, onder leiding van Lodewijk Asscher, in 2022 een advies heeft uitgebracht over hoe dit het beste te organiseren.

Veilige en gezonde buurt
De aanpak van radicalisering in Arnhem hebben we onverminderd voortgezet. In de tien wijkveiligheidsoverleggen worden met de wijkprofessionals de leefbaarheids- en veiligheidsproblemen in de Arnhemse wijken geïnventariseerd om vervolgens een aanpak vorm te geven. Doordat we eind 2022 nieuwe capaciteit voor wijkveiligheid hebben aangetrokken, kan deze aanpak worden versterkt.

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Ook willen we een inclusieve stad zijn waarin alle inwoners, ook die met een anders werkend lichaam of chronische ziekte, zo zelfstandig mogelijk

kunnen leven en meedoen. In 2022 zijn de pilots voor jeugdzorg (in Malburgen en Schuytgraaf) en Wmo (in Spijkerkwartier en Kronenburg) voortgezet. Ook hebben we de aanpak, waarin wijkcoaches zelf begeleiding bieden, doorontwikkeld. Daarnaast wordt in complexe (veelal multiprobleem)situaties samen met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) de doorbraakmethode toegepast.

Bestaanszekerheid
In het afgelopen jaar hebben hoge (energie)kosten gezorgd voor extra geldzorgen bij veel Arnhemmers. Deze bestaanszekerheidscrisis is nog niet opgelost. Daarom hebben we in het afgelopen jaar extra ingezet op het zoveel mogelijk voorkomen van armoede en schulden en willen we onze inwoners met geldzorgen zo vroeg mogelijk adequate hulp bieden. Zij die net buiten de regels en voorwaarden vielen hebben we zoveel mogelijk met maatwerk geholpen.

In 2022 hebben we de Arnhemse aanpak energiecrisis uitgevoerd. Deze aanpak richt zich op het ondersteunen van Arnhemse inwoners en bedrijven en het op peil houden van voorzieningen in de stad. Dit heeft geresulteerd in diverse acties en het vormgeven van nieuwe regelingen zoals een noodfonds voor ondernemers, maatwerk voor inwoners waarvoor de energietoeslag niet beschikbaar is, een extra Arnhemse wintertoeslag, verruiming van de Gelrepas en extra subsidies voor maatschappelijke instellingen.

Verbonden

We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze willen zijn en waar eenieder zijn, haar of hun identiteit en eigenheid met trots kan uitdragen. In 2022 hadden we dan ook bijzondere aandacht voor het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme. Bijvoorbeeld door het opstellen van het uitvoeringsplan 'Vrij zijn in Arnhem', met daarin diverse acties die we samen met de stad hebben opgepakt. De Keti Koti viering en herdenking is in 2022 groter gevierd dan voorheen en Erfgoed Gelderland is in opdracht van de gemeenteraad gestart met het onderzoek ‘Sporen van slavernijverleden in Arnhem’. Ook hing in november de ‘Pride Photo Exhibition’ in de stad; een tentoonstelling die de dialoog over seksuele en gendervrijheid stimuleert.

We hebben verschillende acties opgestart of verder in gang gezet om de gemeentelijke organisatie diverser en inclusiever te maken. Zo is het wervings- en selectieproces verder doorontwikkeld om de beste kandidaten aan te trekken en in te laten stromen. We hanteren nu standaard de methodiek inclusief werven en selecteren en werven competentiegericht, waarbij we continu aandacht hebben voor aanwezige (onbewuste) vooroordelen.

Participatie
Arnhemmers zijn voor onze gemeente waardevolle deskundigen als het gaat om hun eigen leefomgeving. Burgerparticipatie is daarom een belangrijk onderdeel van de manier waarop we werken. In dat kader heeft het college in 2022 het Arnhems Stappenplan Participatie vastgesteld, dat als leidraad dient voor de manier waarop we onze inwoners betrekken bij beleid en uitvoering.

In september 2022 is Loket Zuid heropend. Sindsdien kunnen Arnhemmers op deze locatie weer terecht voor het aanvragen en ophalen van verschillende producten zoals een paspoort of rijbewijs. Ook is er een informatiebalie geopend, waar inwoners spontaan kunnen binnenlopen met vragen.

Gastvrije stad
Arnhem wil een veilige haven zijn voor mensen die gevlucht zijn van huis en haard. Daarom zorgen we voor goede opvang en algemene voorzieningen zoals onderwijs. In 2022 hebben we voor ontheemden uit Oekraïne 540 opvangplekken gerealiseerd. Daarnaast hebben we in samenwerking met het COA 636 extra plekken gerealiseerd voor de opvang van overige vluchtelingen. In totaal ving Arnhem eind 2022 ongeveer 1800 vluchtelingen op.
In het tweede kwartaal van 2022 zijn we gestart met het aanbieden van taalles voor Oekraïense ontheemden. Deze taallessen zijn succesvol gebleken en worden in 2023 gecontinueerd.

Cultuur
Op cultureel gebied zijn eveneens belangrijke stappen gezet in het versterken en behouden van onze positie als cultuur- en creatieve stad. Zo is Museum Arnhem heropend en heeft het college een ontwerpteam voor het Stadstheater Arnhem geselecteerd. De website www.buitenkunstarnhem.nl is online gegaan om de al bestaande kunst in de openbare ruimte meer zichtbaar te maken. Via QR-codes bij de kunstwerken kunnen voorbijgangers deze webpagina bezoeken.

Financieel resultaat

We sluiten het jaar 2022 af met een positief financieel resultaat voor mutaties in de reserves van € 51,8 miljoen. Gedurende het jaar zijn overeenkomstig de genomen raadsbesluiten mutaties gedaan in de reserves. Per saldo is er in 2022 € 21,5 miljoen onttrokken aan de algemene reserve. Daarnaast is er per saldo € 49,5 miljoen toegevoegd aan diverse bestemmingsreserves voor door de raad bestemde uitgaven die in toekomstige jaren nog volgen. Door deze mutaties die al in het jaar gedaan zijn, komt het positieve financieel resultaat na mutaties in de reserves in 2022 uit op € 23,8 miljoen.

In het jaarverslag is per programma uiteengezet waardoor de belangrijkste afwijkingen tussen realisatie en begroting worden veroorzaakt. Hieruit blijkt dat het veelal gaat om incidentele afwijkingen. Het incidentele karakter van dit positieve resultaat leidt er toe dat deze effecten niet structureel meegenomen kunnen worden naar de toekomst.

De weerstandsfactor komt uit op 2,3. De ratio is hoger dan de weerstandsfactor van 1,4 zoals in de begroting is opgenomen. De weerstandsfactor drukt uit in welke mate de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het tot stand komen van de weerstandsfactor en de ontwikkeling van de totale financiële positie wordt nader toegelicht in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen.

Leeswijzer

Inleiding

De jaarstukken zijn een onderdeel uit de P&C-cyclus. In de Begroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. In de jaarstukken wordt zowel beleidsinhoudelijk als financieel verantwoording afgelegd over de resultaten die in 2022 zijn behaald. De jaarstukken bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

Jaarverslag
In het jaarverslag staat de beleidsinhoudelijke verantwoording centraal. Deze verantwoording wordt gegeven aan de hand van de 3W-vragen:

- wat wilden we bereiken?
- wat hebben we gedaan?
- wat heeft het gekost?

Jaarrekening
De jaarrekening is financieel van aard. Hierin wordt verantwoording afgelegd over de financiën van de gemeente.

In deze leeswijzer wordt aangegeven hoe de indeling van de jaarstukken eruit ziet.

Opbouw van de jaarstukken

In de inhoudsopgave staat vermeld uit welke hoofdstukken de jaarstukken bestaan. In het kort worden deze hoofdstukken hier toegelicht.

Deel 1 - hoofdlijnen van beleid
In het eerste hoofdstuk staan de belangrijkste opgaven en het beleidsinhoudelijke en financiële resultaat in 2022 benoemd.

Deel 2 - jaarverslag
Het jaarverslag is opgebouwd uit drie onderdelen:

1. Acht wijkprogramma's (W)
Sinds 2017 zijn acht wijkprogramma's ingesteld. De 24 wijken zijn geclusterd in acht gebieden: Noord-West, Noord-Oost, Presikhaaf, Centrum/Spijkerkwartier/Arnhemse Broek, Malburgen, Rijkerswoerd/Kronenburg/Vredenburg, Elden/De Laar en Schuytgraaf/Elderveld.

2. Dertien stedelijke programma's (S)
De doelenboom is een belangrijk onderdeel in de stedelijke programma's. Bij het onderdeel 'wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan' zijn de verantwoording op de doelen en op de inspanningen opgenomen.

Bij de doelen en inspanningen wordt aangegeven of deze op koers (groen bolletje), gedeeltelijk op koers (oranje bolletje), niet op koers lopen (rood bolletje) of gerealiseerd zijn (grijs bolletje).

Binnen de wijkprogramma's en stedelijke programma's zijn bij het onderdeel 'wat heeft het gekost' een financieel overzicht met een toelichting op de afwijkingen opgenomen. In de tabel met de afwijkingen zijn de volgende afkortingen opgenomen:

- V/N - Voordeel/ Nadeel;
- I/S - Incidenteel/ Structureel;
- AR/BR - Algemene reserve/ Bestemmingsreserve.

3. Elf paragrafen
De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting. Er worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

De volgende verplichte paragrafen vanuit het BBV zijn opgenomen:
1. Lokale heffingen - In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen - Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. In deze paragraaf zijn ook financiële kengetallen opgenomen, zoals het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schuldquote.
3. Onderhoud kapitaalgoederen - In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
4. Financiering - Hier wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente is omgegaan.
5. Bedrijfsvoering - In de paragraaf wordt gerapporteerd over de voortgang van interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Verbonden partijen - De gemeente werkt samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft bij een partij, is dit een zogenoemde verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen toegelicht.
7. Grondbeleid - De gemeente speelt een rol in het kopen en verkopen van gronden. Hier wordt verder ingegaan op het gevoerde grondbeleid.

Op verzoek van uw raad zijn drie niet verplichte paragrafen in de jaarstukken opgenomen:
8. Investeringen - In deze paragraaf wordt over de realisatie van de investeringen gerapporteerd.
9. Subsidies - De gemeente verstrekt subsidies aan instellingen die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf wordt aangegeven welke instellingen subsidie hebben ontvangen inclusief de subsidiebedragen.
10. Integriteit - In deze paragraaf wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het Arnhemse integriteitsbeleid.

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Dit geldt vanaf de jaarrekening 2022 en deze paragraaf is dan ook toegevoegd:
11. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

Deel 3 - Jaarrekening
Het derde deel van de jaarstukken bestaat uit de financiële jaarrekening. Dit hoofdstuk biedt, conform de vereisten vanuit het BBV, diverse financiële overzichten.
In de jaarstukken kunnen afrondingsverschillen ontstaan in de balans of winst- en verliesrekening.

Interactieve website jaarstukken
De jaarstukken zijn digitaal beschikbaar op: financien.arnhem.nl. Op de website is bij de stedelijke en wijkprogramma's de volgende extra informatie te vinden:

- In de doelenboom zijn ook de teksten te zien vanuit de Begroting 2022 en Turap-2.
- Bij de onderdelen 'wat heeft het gekost' de overzichten per kostensoort, portefeuilleonderdelen en taakvelden.
- Totaaloverzicht subsidies.
- Totaaloverzicht reserves.

Deel 2 Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit drie onderdelen:

1. Wijkprogramma's (W)
2. Stedelijke programma's (S)
3. Paragrafen

Wijken

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op wijkniveau plaatsvinden, zijn opgenomen in de volgende 8 wijkprogramma's (bundeling van logisch samenhangende wijken):

W1 Wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA)
Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek

W2 Wijkprogramma Noordwest
Burgemeesterswijk, Hoogkamp, Transvaal, Heijenoord, Lombok, Klarendal, Klingelbeek e.o., Schaarsbergen e.o., Sint Marten en Sonsbeekkwartier

W3 Wijkprogramma Noordoost
Alteveer, Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o.

W4 Wijkprogramma Presikhaaf
Presikhaaf West en Presikhaaf Oost

W5 Wijkprogramma Malburgen
Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder Het Duifje en Immerloo

W6 Wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld
Schuytgraaf en Elderveld

W7 Wijkprogramma De Laar/Elden
De Laar en Elden

W8 Wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg (RKV)
Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg

Wijken algemeen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is / wordt een levendige en vitale stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is.

Samen met de wijken
In 2022 is de sinds 2017 ingezette wijkaanpak gecontinueerd. Samen met (en door inbreng van) inwoners en professionals is het afgelopen jaar gewerkt aan de belangrijkste doelen in de verschillende gebieden. De teams Leefomgeving hebben hierin een belangrijke positie om deze doelstellingen te realiseren. In 2022 is gewerkt aan de doorontwikkeling van wijkprogrammering. Dit moet uiteindelijk leiden tot goede en realistische doelstellingen per wijk/gebied en instrumenten om deze doelstellingen daadwerkelijk naar realisatie te brengen. Deze doorontwikkeling gaat in 2023 verder zal uiteindelijk vertaald worden naar de doelen in de meerjarenbegroting.

Bij de realisatie van doelstellingen in de wijk zijn in veel gevallen maatschappelijke partners (zoals welzijns- en zorgpartners) nodig. Bij de realisatie van een aantal doelen werden in 2022 regelmatig capaciteitsproblemen geconstateerd. De krapte op de arbeidsmarkt blijft ook deze maatschappelijke partners niet bespaard en zorgt er regelmatig voor dat deze partners de gewenste inzet niet konden uitvoeren. Dit speelde in alle gebieden in 2022 een rol.

Samen met inwoners - Het inzicht en de kracht van inwoners wordt maatgevend voor gemeentelijk handelen

Doorontwikkeling van wijksturing
In oktober 2022 is het evaluatierapport van Van Wijken Weten en het rapport van de rekenkamercommissie over wijksturing in de gemeenteraad behandeld. De gemeenteraad heeft uitgebreid kennis genomen van de conclusies en aanbevelingen uit beide rapporten en heeft besloten om over te gaan tot het opstellen van een nieuwe Koersnota inclusief een implementatieplan. De genoemde aanbevelingen worden meegenomen in het proces om tot een nieuwe Koersnota te komen. Het college en de gemeenteraad hebben geconstateerd dat Arnhem met de wijkaanpak iets bijzonders in handen heeft, wat fantastisch kan worden. Daar is een volgende stap voor nodig. Uitgangspunt voor de nieuwe Koersnota is dan ook de huidige wijkaanpak bestendigen en verder doorontwikkelen. De nieuwe Koersnota zal medio 2023 in concept gereed zijn en vervolgens het bestuurlijk proces richting de gemeenteraad in gaan.

Leefbare wijken en Stadsvernieuwing
In 2022 is de door de gemeente, maatschappelijke partners en bewoners gewerkt volgens een integrale aanpak voor leefbaarheid en stadsvernieuwing in wijken waarbij de leefbaarheid onder druk staat. Dit geldt niet alleen voor de wijken vallend onder de Arnhem Oost aanpak, maar ook in een aantal andere wijken in Arnhem waar leefbaarheidssignalen spelen. In de bovengenoemde Koersnota zal het doorontwikkelen van een integrale aanpak op leefbaarheid een belangrijk aandachtspunt zijn.

Ontmoeten en verbinden
In 2022 zijn diverse ontmoetingsplekken in de wijk ondersteund (zowel financieel als op organisatorisch vlak) om ontmoeting tussen inwoners, inwoners en maatschappelijke partners en inwoners en lokale overheid mogelijk te maken. Dat deze ontmoetingsplekken regelmatig tegen bestuurlijke, financiële en beheersmatige problemen aan lopen, is in 2022 duidelijk geworden in de opgestelde Buurthuizenvisie. In maart 2022 is een convenant ondertekend door de samenwerkende buurthuizen in Arnhem en de gemeente Arnhem. In dit convenant is afgesproken dat na de ondertekening beide partijen in co-creatie aan de slag gaan met het ontwikkelen van een buurthuizenvisie. Deze Buurthuizenvisie is vervolgens ontwikkeld door het samenwerkingsverband van Arnhemse Buurthuizen, in samenspraak met de gemeente Arnhem. Deze visie is in oktober 2022 opgeleverd en aangeboden aan het college. Een aantal conclusies en aanbevelingen uit deze visie zullen worden meegenomen in het nieuwe integrale accommodatiebeleid (dat in 2023 wordt ontwikkeld) en het vrijwilligersbeleid.

Invloed en betrokkenheid van bewoners
In 2022 is een grote stap gezet om de invloed en betrokkenheid van inwoners bij ontwikkelingen te vergroten. Het Arnhemse stappenplan burgerparticipatie is vastgesteld en kan worden ingezet bij iedere participatieproces binnen de gemeentelijke organisatie. Begin 2023 worden de medewerkers van de gemeente Arnhem verder getraind op de inzet van het Arnhemse stappenplan.

Op het vergroten van de invloed en betrokkenheid van bewoners wordt gedurende het jaar continu ingezet door de Teams Leefomgeving. Dit bijvoorbeeld bij het ophalen van signalen voor het wijkprogramma als bij de uitvoering van het wijkprogramma. Bij activiteiten op het gebied van openbare ruimte, veiligheid maar sociale initiatieven worden betrokkenheid van bewoners gestimuleerd.

De gemeente als wijkgerichte organisatie en vergroten van invloed en betrokkenheid inwoners: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten
In oktober 2022 is het evaluatierapport van Van Wijken Weten en het rapport van de rekenkamercommissie over wijksturing behandeld. Zoals hierboven vermeld, heeft de gemeenteraad besloten om over te gaan tot het opstellen van een nieuwe Koersnota inclusief een implementatieplan. Deze Koersnota heeft opnieuw tot doel om de invloed en betrokkenheid van inwoners te vergroten. De nieuwe Koersnota zal in het eerste half jaar van 2023 worden samengesteld door een interactief proces met inwoners, maatschappelijke partners en ook de gemeenteraad.

Arnhemse Leefbare Wijken Monitor
Zoals hierboven benoemd, worden per gebied doelen geformuleerd om samen met inwoners en maatschappelijke partners aan te werken. Per wijk worden verschillende interventies ingezet om input op te halen voor het samenstellen van deze doelen, onder andere wijkgesprekken, enquêtes en netwerkbijeenkomsten met maatschappelijke partners. Daarnaast is ook de inzet van data over de verschillende wijken van groot belang. Een belangrijk onderzoeks- en monitoringsinstrument hiervoor is de tweejaarlijkse stadsenquête Arnhemse Leefbare Wijken. Deze is afgelopen najaar opnieuw afgenomen en de resultaten zijn vanaf november 2022 online beschikbaar gekomen.

Integraal werken aan wijkopgaves
De uitkomsten van de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor laten des te duidelijker zien dat wijkopgaves integraal en preventief moeten worden opgepakt, zowel fysiek als sociaal. Om dit goed vorm te geven is in 2022 gewerkt aan een verbeteradvies voor het werken met wijkprogrammering. In dit advies worden handvatten gegeven om:
- Een goede analyse te maken van de belangrijkste ontwikkelingen en beleidskaders in een wijk;
- Het betrekken van stedelijk beleid bij de wijkspecifieke opgaves;
- Goede en realistische doelstellingen vast te stellen voor een wijk;
- Focus te houden op deze doelen en hier ook op te sturen met een integrale blik;
- Deze doelstellingen uit te werken naar uitvoeringsmaatregelen.

In 2023 wordt dit advies meegenomen in de ontwikkeling van de nieuwe Koersnota Van Wijken Weten die uiteindelijk wijksturing en integraal werken op een hoger niveau moet brengen.

Toelichting financiële afwijkingen

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		11.866	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	7.900	V	Huishoudelijke ondersteuning	I	AR
Jeugdzorg	Gezondheid	2.100	V	Jeugdzorg	I	AR
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	1.200	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk	I	AR
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	750	V	Beschermd wonen	I	BR
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	550	V	Doelgroepenvervoer	I	AR
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	367	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	354	V	Programma groot onderhoud Groen en Spelen	I	BR
Welzijn	Meedoen	346	V	Opvoeden en opgroeien	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	335	V	Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	304	V	Programma groot onderhoud Wegen	I	BR
Welzijn	Meedoen	220	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	130	V	Schulddienstverlening	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-690	N	Re-integratiebudget	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-2.000	N	Armoederegelingen en Energietoeslag	I	BR
Baten		-367	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-367	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC	I	AR
Toevoegingen aan reserves		1.269	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	2.300	V	Energiearmoedefonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-371	N	Programma groot onderhoud Groen en Spelen	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-660	N	Programma groot onderhoud Wegen	I	BR

Onttrekkingen aan reserves		373	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	356	V	Programma groot onderhoud Wegen	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	17	V	Programma groot onderhoud Groen en Spelen	I	BR

Sociale wijkteams

Op het totale beleidsveld Zorg is een voordeel van € 4,2 miljoen gerealiseerd. Dit is verdeeld in een nadeel op het stedelijke programma S07 Zorg van ca. € 8,3 miljoen (inclusief reservemutaties) en een voordeel van ca. € 12,5 miljoen op wijken. Hieronder worden de belangrijkste afwijkingen gemeld.

Huishoudelijke ondersteuning
Tegenover het voordeel van circa € 7,9 miljoen staat er een nadeel van € 7,1 miljoen op programma S07 Zorg. Totaal voordeel voor huishoudelijke ondersteuning is circa € 800.000. Door de vergrijzing is rekening gehouden met structureel oplopende kosten. Deze verwachte stijging is deels zichtbaar in 2022. Door krapte op de arbeidsmarkt kunnen zorgaanbieders de toenemende vraag naar huishoudelijke ondersteuning onvoldoende leveren. Daardoor is er in 2022 een voordeel ontstaan. We vinden het belangrijk dat de meest kwetsbare Arnhemmers toch huishoudelijke ondersteuning ontvangen. Daarom prioriteren de Sociale wijkteams de toewijzing van zorg op basis van de zwaarte van de zorgvraag van inwoners. Hierover is de gemeenteraad in een eerder stadium geïnformeerd.

Jeugdzorg
Tegenover het voordeel van € 2,1 miljoen staat er een nadeel van € 2,3 miljoen op programma S07 Zorg. Totaal nadeel voor de jeugdzorg is € 200.000. Vanaf september 2021 is een stijging van de kosten te zien en deze stijging lijkt door te zetten. Eveneens zien we dat de kosten procentueel gezien meer toenemen dan het aantal jeugdigen dat zorg ontvangt. Dit betekent dat kinderen langer in behandeling zijn dan wel intensiever behandeld en begeleid worden. Los van deze ontwikkelingen is het aantal kinderen in jeugdzorg verblijf (onder andere pleegzorg en gezinshuizen) dat door de gemeente Arnhem gefinancierd wordt per 1 januari 2022 toegenomen als gevolg van de wettelijke aanpassing in het woonplaatsbeginsel. Het woonplaatsbeginsel wil zeggen dat voor de financiering van de jeugdzorg gekeken wordt naar de woonplaats van de jeugdige zelf vóór aanvang van de jeugdhulp. Voor Arnhem betekende dat een toename, deze toename lijkt structureel te zijn.

WMO (groeps)begeleiding en activerend werk
Tegenover het voordeel van € 1,2 miljoen staat er een nadeel van circa € 700.000 op programma S07 Zorg. Totaal voordeel voor WMO is € 500.000. De daling van kosten heeft voornamelijk betrekking op de Persoonsgebonden budgetten (PGB's) die aan het dalen zijn, onder andere omdat de stichting Sociale wijkteams Arnhem scherper zijn op de toekenning van PGB's.

Doelgroepenvervoer
Van het voordeel van circa € 1 miljoen wordt circa € 450.000 vermeld op programma S07 Zorg en circa € 550.000 op de wijkprogramma's. In 2020 is een nieuwe verordening leerlingenvervoer aangenomen
en zijn nieuwe beleidsregels Wmo en Jeugdwet vastgesteld. Deze beleidsregels helpen de wijkcoaches bij het inzetten van passende, efficiënte en effectieve zorg en voorkomen dat teveel zorg wordt toegewezen. Inmiddels is zichtbaar dat het gebruik van het vraagafhankelijk vervoer structureel lager is dan voor de uitbraak van corona en in combinatie met de beleidsregels en verordening heeft dit tot een positief resultaat in 2022 geleid.

Beschermd wonen
Het voordeel bij beschermd wonen is € 8,0 miljoen, waarvan € 750.000 op de wijken wordt vermeld en € 7,25 miljoen bij programma S07 Zorg. De lasten in 2022 zijn lager dan begroot, doordat vanaf 2021 de Wet Langdurige Zorg (Wlz) is opengesteld voor mensen met psychiatrische problematiek. Een aanzienlijk deel van de inwoners die een toewijzing Beschermd Wonen hadden, is doorgestroomd naar de Wlz. Voor de zorg die inwoners

ontvangen heeft deze overgang geen gevolgen, zij blijven de benodigde zorg houden. Naar verwachting verdwijnt dit voordeel bij de invoering van het objectief verdeelmodel. In de septembercirculaire 2021 heeft het Rijk aangegeven met welk bedrag de integratie-uitkering Beschermd Wonen verlaagd werd. De lasten zijn in 2021 door de uitstroom van cliënten harder gedaald dan de uitname van het budget. Dit effect werkt door in 2022. Bij turap-2 is voorgesteld om dit voordeel aan de Bestemmingsreserve (BR) Wmo & Jeugdzorg toe te voegen.

Teams Leefomgeving

Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en Regionaal meld- en coördinatiefunctie (RMC) voortijdig schoolverlaten
Jaarlijks krijgt de gemeente Arnhem een Rijksuitkering voor de regionale aanpak van RMC en VSV. De onderbesteding wordt grotendeels verklaard, doordat de ondersteuning en begeleiding vanuit het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) in de regio minder noodzakelijk is door de goede positie van kwetsbare jongeren op de arbeidsmarkt.
In 2023 wordt wel verder onderzocht wat het RBL voor deze jongeren in kwetsbare positie kan betekenen. De uitkomst wordt medio 2023 verwacht. De resterende baten zijn gereserveerd op de balans conform BBV-voorschriften. Dit heeft geleid tot een voordeel aan de lastenkant en een nadeel op de baten van € 367.000. Per saldo is het effect neutraal.

Stedelijk groen en Spelen
Een deel van het jaarprogramma groot onderhoud spelen en groen is niet gerealiseerd (€ 354.000). De onderbesteding betreft nagenoeg alle wijken. De niet bestede middelen worden verrekend met de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Opvoeden en opgroeien
Dit is een incidenteel voordeel van € 346.000 dat voornamelijk is ontstaan door de subsidie-afrekeningen 2021. Een aantal subsidiepartijen heeft in 2021 niet alle gesubsidieerde activiteiten kunnen uitvoeren, onder andere vanwege corona. Er is een deel van de subsidie teruggevorderd.

Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)
De afwijking op stad en wijk zijn tegengesteld even hoog (€ 335.000) en vallen tegen elkaar weg. Per saldo neutraal. Zie programma S04 Onderwijs.

Wegen
Een deel van het jaarprogramma groot onderhoud wegen is niet gerealiseerd (€ 304.000). Daarnaast is ten opzichte van het oorspronkelijke jaarplan bij de uitvoering geschoven tussen wijken. Daardoor zijn bij sommige wijken voordelen ontstaan en bij andere wijken nadelen. De niet bestede middelen worden verrekend met de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA)
Dit is een incidenteel voordeel van € 220.000 dat betrekking heeft op de subsidie-afrekening 2021. Stichting Welzijn Ouderen Arnhem heeft in 2021 niet alle gesubsidieerde activiteiten kunnen uitvoeren vanwege corona, waardoor een incidenteel voordeel is ontstaan van € 220.000.

Schulddienstverlening
Er zijn minder inwoners die gebruik hebben gemaakt van schulddienstverlening dan we hadden begroot. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 130.000.

Re-integratiebudget
Het tekort van € 690.000 op het re-integratiebudget komt door intensivering van de inzet van Werk en Inkomen. Meer mensen participeren en zijn aan het werk, onder andere met jobcoaching, loonkostensubsidie en het project Bemiddelen aan de Poort. Ook afspraken met Scalabor, loonwaardemetingen en Beschut werk vallen onder het re-integratiebudget. Tegenover het nadeel op re-integratie staat een voordeel op de middelen die van het Rijk via het gemeentefonds zijn ontvangen voor inzet van SW-medewerkers. De vrijval van deze middelen is in 2022 niet volledig benodigd voor beschut werk. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 600.000 op programma S00 Bestuur, Dienstverlening en Financiën.

Armoederegelingen en Energietoeslag
Van een aantal regelingen is minder gebruik gemaakt, zoals Collectieve Aanvullende Zorgverzekering (CAZ), Kwijtschelding gemeentelijke belastingen en Kansrijk Opgroeien. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 500.000. Bij de Gelrepas zijn een aantal regelingen toegevoegd waarvan meer gebruik is gemaakt dan verwacht, zoals Kledingtegoed en Schoolspullentegoed voor Kinderen. Daarnaast hebben we in crisistijd (eind 2022) het tegoed op de Gelrepas verder verruimd. Dit heeft geleid tot een nadeel van € 800.000.

De regeling van de Energietoeslag is eveneens verruimd. Ook gezinnen met kinderen met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum en studenten, die aan de voorwaarden voldoen, mogen gebruik maken van de regeling. Daarnaast is er een hogere toeslag toegekend dan de landelijke richtlijn, is een maatwerkvoorziening ingesteld en extra capaciteit ingehuurd voor het afhandelen van aanvragen en uitkeren van de toeslag. De kosten zijn daardoor hoger dan de ontvangen rijksmiddelen. Dit heeft een nadelig effect van € 1,7 miljoen.

Energiearmoedefonds
Een deel van het Energiearmoedefonds is dit jaar al besteed aan Energietoeslag en ter dekking van een aantal crisismaatregelen, zoals extra tegoeden op de Gelrepas, een extra Arnhemse wintertoeslag en bijdragen voor externe partijen in de stad. Hierdoor wordt er in 2022 € 2,3 miljoen minder toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

In het wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA) bevinden zich de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Versterken van de plekken in de wijk voor ontmoeting

In de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek hebben we de ontmoetingsplekken en laagdrempelige voorzieningen voor bewoners versterkt.

Inspanningen 2022

Uit het budget Ontmoeting en Verbinden zijn meerdere initiatieven ondersteund waaronder de verbouwingen van wijkcentrum Symfonie en buurthuis de Lommerd. Door de verbouwingen zijn de voorzieningen beter toegankelijk en voor meerdere doeleinden bruikbaar.

Versterken van sociale cohesie

De sociale cohesie in het gebied is versterkt door te investeren in goed functionerende wijkorganisaties en een goed wijknetwerk. Vanuit een goede sociale basis in de wijk kan de sociale samenhang verder worden versterkt.

Inspanningen 2022

We hebben ingezet om ontmoeting mogelijk te maken. Naast De Lommerd en de Symfonie is de Stadskeuken in het Centrum een goede voorziening om elkaar te kunnen ontmoeten. Ook zijn buurtinitiatieven, waar ingezet werd op ontmoeting en sociale binding, ondersteund. Voorbeelden zijn opschoondagen, vergroeningsacties en bijeenkomsten om samen te eten.

Meer (financiële) zelfredzaamheid

We hebben ervoor gezorgd dat (financiële) hulp laagdrempelig toegankelijk is.

Inspanningen 2022

Op stedelijk niveau is er een loket (Goed geregeld) ingericht en ook op wijkniveau wordt er in de Symfonie na de verbouwing meer samengewerkt. Alle betrokken partijen (Sociaal wijkteam, Werk en Inkomen, Rijnstad en team Leefomgeving) werken samen bij het informatiepunt in de Symfonie. Op deze manier is de drempel lager en worden mensen meteen goed geholpen.

Kansengelijkheid

Bevorderen kansengelijkheid: bewoners zijn zelfstandiger en staan steviger in de maatschappij

De algemene voorzieningen in de wijk zijn in kaart gebracht en waar nodig versterkt. De voorzieningen dragen bij aan de kansengelijkheid in de wijk.

Inspanningen 2022

Wijkorganisaties gericht op kansengelijkheid zoals Broek Omhoog, De Blauwe Tomaat, De Kansen en Stichting Raak zijn inmiddels duurzaam aanwezig in de wijk. De Blauwe Wijkeconomie zorgt via het programma Spijkerenergie voor extra aandacht voor energiearmoede.

Minder onderwijsterugval

Kinderen hebben via programma's op de basisscholen en via naschools en buitenschools aanbod meer ontplooiingskansen gekregen om zich verder te kunnen ontwikkelen.

Inspanningen 2022

Het programma kansrijk opgroeien (Het Fort, De Blokhut, Doorgaande leerlijn Hugo de Grootschool en Paulusschool en Fridayschool) is gecontinueerd.

Gezondheid

Meer sport en beweegmogelijkheden in de wijk voor 0 - 100 jaar

Samen met het Sportbedrijf is ingezet op een passend aanbod in de wijk.

Inspanningen 2022

Er is door het Sportbedrijf een plan opgesteld, waar uitvoering aan wordt gegeven. Zo was bijvoorbeeld de schaatsbaan op Thialf voor kinderen van de basisscholen een succes. Om ouderen in Coehoorn en Spoorhoek te bereiken is een beweegcoach van het Sportbedrijf en de SWOA (Stichting Welzijn Ouderen Arnhem) ingezet.

Integrale aanpak gezonde leefstijl

Door programma's op scholen, Thialf en in de wijkcentra is ingezet op een gezonde leefstijl. Het aantal kinderen met overgewicht blijft hoog en daarom is dit een blijvend aandachtspunt.

Inspanningen 2022

JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) en GO (Gezond Onderweg) zijn ingezet. Met de programma's worden kinderen met overgewicht gecoacht binnen hun eigen omgeving naar een gezondere leefstijl.

Openbare Ruimte

Aantrekkelijkere buitenruimte

In CSA is veel vergroend of daar zijn plannen voor in ontwikkeling. Bewonersinitiatieven dragen bij aan dit doel.

Inspanningen 2022

In het Arnhemse Broek en Centrum zijn wijkgroenagenda's opgesteld om de wijken verder te vergroenen.
Het Buurtgroenbedrijf Spijkerkwartier levert een belangrijke bijdrage in het Spijkerkwartier en Arnhemse Broek op dit thema. De buurtconciërges die vanuit Broek Omhoog werken, zorgen voor een schone en hele omgeving. De inzet van de buurtconciërges is van een tijdelijk project omgezet in een reguliere aanpak.
Er zijn ook diverse werkgroepen die zich met vergroenen en het schoonhouden van de wijk bezighouden.

Duurzaamheid

De wijk is meer klimaatbestendig

Grote en kleine projecten hebben bijgedragen om de wijk meer klimaatbestendig te krijgen. Via het project Groot Onderhoud Spijkerkwartier zijn maatregelen uitgevoerd. En er zijn diverse groeninitiatieven gerealiseerd.

Inspanningen 2022

De wijk is meer klimaatbestendig. De onderdoorgang vanaf de Spijkerstraat naar de Lauwersgracht is gereed. Hierdoor kan het water van het noordelijk deel sneller worden afgevoerd. Dit is een belangrijke ingreep om toekomstige wateroverlast te voorkomen. Er zijn ook ondergrondse waterreservoirs aangelegd. Tevens zijn in de wijken veel tegels gewipt en zijn er diverse vergroeningsacties waar veel bewoners bij betrokken zijn.

Meer aandacht voor energietransitie (Wijk van de toekomst)

Er is meer aandacht gekomen voor energietransitie door de stijgende energielasten. Woningcorporaties, ondernemers, inwoners en wijkorganisaties werken samen aan de energietransitie.

Inspanningen 2022

De gemeente zet onder andere in op energiecoaches die bewoners helpen met het verlagen van de energiekosten. Het buurtbaanbureau (onderdeel van De Blauwe Wijkeconomie) werft deze mensen in de wijk. Via een klussendienst zijn kleine en middelgrote maatregelen uitgevoerd om energie te besparen.

Wonen

Meer diversiteit in de woningvoorraad

Bij de kansen die zich voordoen op het gebied van transformatie of nieuwbouw van woningen hebben we ingezet op de diversiteit van de woningvoorraad. Ook de regels van het facetplan Woningsplitsing en Verkamering hebben een gunstig effect op de diversiteit van de woningvoorraad. Zo wordt er in het Spijkerkwartier geen omgevingsvergunning verleend als er binnen een straal van 50 meter al een ander verkamerd pand aanwezig is.

Inspanningen 2022

Bij grote nieuwbouwplannen (zoals Rietgrachtstraat en Thorbeckestraat) zijn levensloopbestendig wonen en huizen voor gezinnen in de planvorming meegenomen.
Het nieuwe facetplan heeft een rem gezet op de verkamering van panden in het gebied. Bij overtredingen is gehandhaafd.

Wijkeconomie

Verbeteren van de samenwerking in leefomgeving in relatie tot ondernemers en bewoners

Aan de samenwerking is op meerdere plekken gewerkt in het Spijkerkwartier en het Centrum.

Inspanningen 2022

In de Steenstraat en omgeving is samen met de ondernemersverenging (VOS) ingezet op het verbeteren van de straat. Op meerdere punten zijn resultaten geboekt. Het actieprogramma Schoon, heel veilig wordt voortgezet in 2023.
Ook wordt er samengewerkt om de wijkgroenagenda's vorm te geven.

Goed functionerende wijkorganisaties

In CSA zijn er meerdere wijkorganisaties actief (Broek Omhoog, Buurtgroenbedrijf, De Blauwe Wijkeconomie, Blauwe Tomaat, Stadskeuken). Tussen de wijkorganisaties zijn ook verbindingen gelegd. Ze dragen bij aan de doelstellingen meedoen/activering, sociale cohesie, duurzaamheid en leefbaarheid/openbare ruimte.

Inspanningen 2022

De Blauwe Wijkeconomie (DBWE) is een belangrijke uitvalsbasis voor diverse initiatieven in de wijk. Verschillende afdelingen binnen de gemeente, zoals Wijkonderhoud, Ontwerp en het team Leefomgeving werken samen met het Buurtgroenbedrijf. Hierdoor hebben ze een groot aantal groeninitiatieven in het Spijkerkwartier en Arnhemse Broek gerealiseerd.

Veiligheid

Minder overlast

In het gebied blijft leefbaarheid en veiligheid een belangrijk thema. Op sommige plekken is sprake van (een gevoel van) onveiligheid. Door middel van gerichte acties rekenen we af met verloedering en overlast in de wijk.

Inspanningen 2022

Met het actieprogramma Schoon Heel en Veilig Steenstraat en omgeving is in het gebied ingezet op een integrale aanpak. Fysieke maatregelen (verkeer/vergroening), aanpak ondermijning, cameratoezicht, handhavingsacties en aanpak van gribusplekken zijn onderdeel hier van. De aanpak van graffiti is in 2022 ook opgepakt. Zo is er begonnen met de schoonmaak van graffiti in de Steenstraat en omgeving, waarbij ook in de toekomst nieuw aangebrachte graffiti wordt verwijderd.

In het Overleg Zorg en Overlast (OZO) worden de personen met overlastgevend gedrag besproken en er wordt een passende aanpak op georganiseerd. Daarbij is er bijzondere aandacht voor de personen die op straat voor ernstige overlast zorgen. Door onder andere de inzet van straatcoaches (voor de dak- en thuislozen) is er gerichte aandacht voor deze groep.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	25.118	30.614	31.385	29.362	2.023
Baten	8.492	10.482	10.615	10.718	103
Saldo lasten en baten	***-16.626***	***-20.132***	***-20.771***	***-18.645***	***2.126***
Toevoegingen aan reserves	1.514	826	1.812	1.948	-136
Onttrekkingen aan reserves	602	187	1.163	1.280	117
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-911***	***-639***	***-649***	***-668***	***-19***
Gerealiseerd resultaat	**-17.537**	**-20.770**	**-21.420**	**-19.312**	**2.108**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		1.964	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		725	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		660	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		580	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		175	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		50	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	130	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	77	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	24	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	18	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	18	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	31	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR

Onderwijs	Kansengelijkheid	-35	N	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-189	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-300	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-77	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-77	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		191	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	345	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-24	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-130	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		0				
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						

Noordwest

In het wijkprogramma Noordwest bevinden zich de wijken Klarendal, Burgemeesterswijk/ Hoogkamp, Schaarsbergen en omgeving, Sint Marten/ Sonsbeekkwartier, Heijenoord en Lombok, Hoogstede/Klingelbeek en omgeving.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Ontmoetingsplekken zijn vraagbaak in de wijk

Meer mensen kennen de buurthuizen en maken er gebruik van.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving faciliteert alle buurthuizen in de wijk. In de wijken Klarendal en Sint Marten Sonsbeek hebben we bewonersondersteuning de opdracht gegeven om met een plan te komen hoe we activiteiten die in de buurthuizen georganiseerd worden beter bekendmaken zodat meer inwoners er gebruik van maken. We zijn gestart in Klarendal / Sint Marten.

Versterken sociale netwerken en inzicht in voorzieningen in de wijk

De netwerkpartners in de wijken kennen elkaar en weten elkaar te vinden.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving organiseert periodiek een sociale tafel. Vanuit dit overleg is een gebiedsagenda armoede, schulden en participatie ontwikkeld. Dit is een integraal plan opgesteld met het Sociale wijkteam Arnhem en gebiedsteam Werk en Inkomen. Aan het overleg nemen Rijnstad en Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) vanaf het najaar 2022 ook deel. Op de agenda staat het onderwerp 'samenhangend aanbod van voorliggende voorzieningen' permanent op de agenda.
Naast het Sociale Wijkteam, is ook het gebiedsteam Werk & Inkomen op verzoek van het team Leefomgeving in de wijk gaan werken.

Het team Leefomgeving heeft het initiatief genomen de verschillende wijkinitiatieven van Sint Marten Sonsbeek en Klarendal bij elkaar te brengen. De organisatoren van de verschillende wijkinitiatieven zijn bij elkaar op bezoek geweest ('kijkje in de keuken') en hebben eendrachtig samengewerkt naar een brede activiteit in december onder de naam 'warme winterroute'. De activiteiten voor 2023 zijn gebundeld in een speciaal boekje dat bij alle inwoners van deze twee wijken wordt bezorgd.

Ondersteuning ontmoetingsplekken

We faciliteren de buurthuizen na de doorstart na corona.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving onderhoudt nauw contact met de buurthuizen. We hebben hen gestimuleerd mee te doen met het proces Arnhemse Buurthuizen Visie. De visie is gebaseerd op cocreatie, een vorm van samenwerken waarbij alle deelnemers (buurthuizen, bewoners, gemeente en andere maatschappelijke partners) invloed hebben op het proces en op het resultaat daarvan. De visie is door de gezamenlijke buurthuizen in oktober 2022 aangeboden aan het college van B&W en aan de gemeenteraad.

Aansluiten bij de behoefte van jongeren aan voorzieningen in de wijk

Meer kinderen uit de doelgroep hebben (sociale) activiteiten naast school.

Inspanningen 2022

Team leefomgeving financiert de huiswerkclub, een gezamenlijk initiatief van basisschool Kunstrijk, Sportbedrijf, Sociale wijkteam en Rijnstad. De huiswerkclub is gericht op kinderen van 4-12 jaar. Team Leefomgeving is gestart met een stuurgroep om ook op strategisch niveau met de partners beter in te kunnen spelen op (stedelijke en landelijke) ontwikkelingen zoals de pedagogische wijk binnen de Arnhem-Oost aanpak.

Verbetering sociaal-economische situatie van gezinnen

Meer gezinnen met een bijstandsuitkering maken gebruik van alle voorzieningen die er zijn voor de kinderen.

Inspanningen 2022

Team leefomgeving heeft opdracht gegeven aan Sociale wijkteam Arnhem en gebiedsteam Werk en Inkomen om voor gezinnen met kinderen een integraal plan op te stellen.

Kansengelijkheid

Meer ontplooiingskansen voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben waaronder het verminderen overgewicht van kinderen.

Kinderen in de wijk Klarendal die dat nodig hebben krijgen een naschools programma aangeboden via de huiswerkclub.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving financiert de huiswerkclub, een gezamenlijk initiatief van basisschool Kunstrijk, Sportbedrijf, Sociale wijkteam en Rijnstad. De huiswerkclub is gericht op kinderen van 4-12 jaar. We zijn gestart met een stuurgroep om ook op strategisch niveau met de partners beter in te kunnen spelen op (stedelijke en landelijke) ontwikkelingen zoals de pedagogische wijk binnen de Arnhem-Oost aanpak.

Openbare Ruimte

Tijdig in gesprek met bewoners bij plannen en besluiten in de openbare ruimte

Bij herinrichtingen in de openbare ruimte willen we dat inwoners tijdig kunnen participeren.

Inspanningen 2022

Dit jaar hebben we met name gewerkt aan de (her)inrichting van het Graaf Ottoplein en Rosorum. Beide projecten lopen nog door in 2023. Ook zijn we gestart met een ontwerp voor vergroening en herininrichting van het Peterplein in Klarendal waarbij omwonenden intensief zijn bevraagd over hun ideeën en wensen.

Veiligheid

Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid

Bewoners ervaren minder overlast van gebruik en verkoop van drugs op straat.

Inspanningen 2022

Met diverse partners werken we intensief samen binnen het wijkveiligheidsoverleg. Vanuit aanpak Steenstraat Hommelseweg is een aparte aanpak voor de Hommelseweg en Sonsbeeksingel voorbereid.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	28.383	29.295	32.676	31.402	1.274
Baten	1.941	1.792	1.871	1.906	35
Saldo lasten en baten	***-26.442***	***-27.503***	***-30.805***	***-29.497***	***1.309***
Toevoegingen aan reserves	229	102	747	512	235
Onttrekkingen aan reserves	513	50	519	894	375
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***283***	***-52***	***-229***	***381***	***610***
Gerealiseerd resultaat	**-26.158**	**-27.555**	**-31.034**	**-29.115**	**1.919**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		1.308	V			
Sociale wijkteams						
Jeugdzorg		630	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		535	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		525	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		170	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		40	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	37	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	37	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	34	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	16	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	14	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-31	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	-132	N	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR

Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-260	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-307	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Baten		-37	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-37	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		265	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	299	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-34	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		307	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	307	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR

Noordoost

In het wijkprogramma Noordoost bevinden zich de wijken Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer bewoners zijn sociaal zelfredzaam

Recent is in Plattenburg een ontmoetingsplek gerealiseerd voor de inwoners van Velperweg e.o. Hierdoor is het aantal ontmoetingsplekken in Noord-oost qua spreiding op orde.

Voor jongeren 12+ in gebied Geitenkamp is besloten om niet verder te gaan met Rijnstad als aanbieder van het jongerenwerk. Voor 2023 komt er een nieuwe aanbieder. De inzet is om de Sperwer als locatie hiervoor te behouden.

Voor jongeren 12+ in Alteveer/Cranevelt wordt een mobiele ontmoetingsplek (MOP) gerealiseerd (2023) in samenwerking met Rijnstad en het Sportbedrijf.

Inspanningen 2022

Ondersteuning van initiatieven zoals hierboven genoemd, is een jaarlijks terugkerend proces middels gebruikersoverleggen, die wij bijwonen. Hierin wordt gekeken naar behoefte, bezetting en exploitatie.

Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk

In de Vlindertuin zijn nieuwe ateliers gecreëerd. Hiervoor worden sociaal ondernemers en kunstenaars geworven, de werving van sociaal ondernemers vraagt nog extra aandacht. Het lukt de huidige beheerder (SLAK) onvoldoende om sociaal ondernemers te vinden en te binden aan de Vlindertuin waardoor participatie van inwoners onvoldoende van de grond komt. Ook heeft de huidige beheerder aangegeven de exploitatie niet rond te krijgen. Naar bovenstaande is onderzoek uitgevoerd. In 2023 wordt bepaald hoe verder wordt gegaan. De gebiedsagenda met het Sociaal wijkteam en Werk en Inkomen is opgesteld. De uitvoering vraagt aandacht, maar dit zien we met vertrouwen tegemoet nu de teams weer compleet zijn (van beide organisaties).

Inspanningen 2022

- Er is ingezet op het versterken van de identiteit van de Vlindertuin, door middel van inzet van een projectleider die samen met de Vlindertuinders een visie heeft opgesteld wat de gezamenlijke meerwaarde is voor de wijk (gezamenlijke website, meerdere open dagen voor de wijk etc.). Wijkprogrammering Vlindertuin vraagt aandacht.
- De gebiedsagenda is opgesteld, waarin gezamenlijke doelen en acties zijn bepaald.
- De tweede training Eigen-Wijs is niet doorgegaan in verband met te weinig aanmeldingen. Voor komende jaar wordt een samenwerking aangegaan met het gebied Noord-West, we hopen dat dit meer deelnemers gaat opleveren.

De zelfstandigheid en zelfredzaamheid van bewoners is vergroot

Mobility mentoring is gestart in de Geitenkamp. Door het grote succes wordt deze methodiek niet alleen meer in Geitenkamp ingezet, maar is deze nu stedelijk geborgd.

Inspanningen 2022

De pilot Social Coin is uitgevoerd en er is geconcludeerd dat het te arbeidsintensief is ten opzichte van het aantal aanmeldingen.

Kansengelijkheid

Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen

Het uitvoeringsprogramma verlengde leertijd is in uitvoering. In samenwerking met Rijnstad, Sportbedrijf, Rozet en de Witte Vlinder wordt het naschools programma uitgevoerd met sport, muziek en cultuur.

VGGM bezoekt na 18 maanden gezinnen, waarbij er een goed beeld is van de thuissituatie. Daarbij wordt gestimuleerd tijdens de bezoeken, om meer gebruik te maken van voorschoolse voorzieningen.

In samenwerking met het Sportbedrijf is op de Rommelkist een pedagogisch medewerker aangesteld. Deze zorgt voor een veiliger speelklimaat in en rondom de Rommelkist en draagt zorg voor traint ook andere collega's in de wijk op dit onderwerp.

Inspanningen 2022

Jaarlijks uitvoeringsprogramma Kansrijk Opgroeien is in samenwerking met het wijknetwerk van basisscholen, jeugdverpleegkundigen, sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Rozet en het Sociaal wijkteam gerealiseerd. Dit coördineert het Team Leefomgeving en dit stemt gezamenlijk af wat er wordt aangevraagd.

Op de Rommelkist is vanaf 1 januari 2022 een pedagogisch medewerker aangetrokken als eerste stap om het pedagogisch klimaat op de Rommelkist te vergroten, meer vrijwilligers aan de Rommelkist te verbinden en de Rommelkist toegankelijker en aantrekkelijker te maken voor een grotere doelgroep. Dit wordt uitgevoerd door Sportbedrijf. Het team Leefomgeving is opdrachtgever.

Noord-Oost Academy is gestopt wegens te weinig animo vanuit de vijf scholen in het gebied (dit was een initiatief vanuit de scholen). Vanuit het team Leefomgeving is besloten hier geen verdere inspanning op uit te voeren en de focus te verleggen naar kansrijkere projecten/uitdagingen.

Met de (18 maanden) huisbezoeken van VGGM wordt achter de voordeur veel gezien en gehoord. Of dit leidt tot meer gebruik van het peuterspeelzaalwerk is nog onvoldoende in beeld. De insteek is om hierdoor ook te stimuleren om meer gebruik te maken van voorschoolse voorzieningen. Dit heeft geleid tot de aanvraag van een extra speelmorgen.

Gezondheid

De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Geitenkamp worden kleiner

Vanuit de WUR en HAN is er onderzoek gedaan naar kansen om deze uitdaging aan te pakken. We ondersteunen en adviseren hierin. Er is een onderzoek uitgevoerd en een document aangeleverd wat inzicht geeft in waar de winst in de wijk ligt. Hier is een methodiek voor bepaald.

Inspanningen 2022

Er zijn twee watertappunten gerealiseerd. Het derde kon niet worden gerealiseerd op de geplande locatie in verband met hoogteverschillen.
Het experimenteren met gezondheidschecks loopt. Dit onderzoek is wel afhankelijk van de beschikbaarheid van studenten die dit uitvoeren. Het programma 2Diabeat loopt. Het onderzoek door de WUR naar vergroening wijk en gezondheid is afgerond. De eindpresentatie vindt plaats in maart 2023.

Openbare ruimte

De wijk Geitenkamp is klimaatbestendiger

De rioolvervanging in Geitenkamp is zo goed als afgerond. Acties vanuit het team Leefomgeving zijn gerealiseerd.
Mede door de inzet van schatgravers hebben we tijdens het openliggen van de straten veel bewoners kunnen spreken. Dit hebben we meegenomen in de aanpak voor energiemaatregelen, vergroenen van de tuinen en het terugbrengen van de ligusterhagen. In september 2023 wordt een afsluitend feest georganiseerd.

Inspanningen 2022

In samenwerking met de corporaties hebben we de inwoners enthousiast gemaakt om de boomspiegels te verfraaien en zelf te onderhouden, de tuinen te vergroenen en zelf ligusterhagen terug te plaatsen. Bij woonmutaties worden meteen nieuwe hagen geplaatst in afstemming met de corporatie.

Voor het regenreservoir wordt nog een geschikte locatie gezocht, maar het is al wel gereed om te plaatsen.

Minder wateroverlast

In het icoonproject Beekdal zal in 2023 aandacht zijn voor de waterberging in Beekdal. Daarnaast wordt in de plannen voor herinrichting Velperweg rekening gehouden met de waterbeheersing.

De rol van het team Leefomgeving zit vooral in het participatietraject. Er is nauw contact met de bewoners via een projectgroep bestaande uit bewoners en professionals. De projectleider van deze ontwikkeling neemt hierdoor de geluiden van de bewoners mee.

Inspanningen 2022

In samenwerking met de initiatiefgroep Beek op de Paasberg is een bevindingenrapportage opgeleverd.

Een schoner Geitenkamp

De opschoondagen in samenwerking met bewoners, corporaties en gemeente zijn een succes en zullen jaarlijks terugkeren. Dit project wordt getrokken door de bewoners zelf. Wij zorgen voor de contacten, faciliteren de containers en de afstemming met de wijk.

De wijkconciërges dragen ook bij aan een schonere Geitenkamp. Zij maken meldingen en ruimen waar het kan zelf op. Wijkconciërges bieden ook hand en spandiensten aan bij mensen die hulpbehoevend zijn.

De problematiek rondom de containers en het dumpen van grofvuil wordt stedelijk opgepakt in samenwerking met de werkgroep Afval.

Inspanningen 2022

De acties rondom een schonere Geitenkamp worden niet meer wijkgericht opgepakt, besloten is om dit met een stedelijke klantborgdgroep op te pakken. Team Leefomgeving is hierin vertegenwoordigd.

Wonen

Plattenburg wordt leefbaarder

Veel van de zorgen worden door het team Leefomgeving intern onder de aandacht gebracht. De acties en reacties worden tijdens bewonersoverleggen teruggekoppeld. In het Wijkprogramma 2023 worden de zorgen en de acties erop opgenomen.

Wat veel invloed heeft op de huidige leefbaarheid van de wijk Plattenburg is de toepassing van de Wet voorkeursrecht gemeenten op de Schaapsdrift. Dit vraagt veel extra tijd en aandacht. Het team Leefomgeving stelt zich luisterend op en probeert hierin de participatierichtlijnen te volgen.

We kunnen concluderen dat de interventies vanuit welzijn die veelal plaatsvinden op de Geitenkamp, ook in Plattenburg meer nodig worden. We zijn bezig met de realisatie.

Inspanningen 2022

Met inwoners van Plattenburg wordt periodiek bekeken en besproken welke acties er nodig zijn om de leefbaarheid te vergroten. De komst van initiatief Moes in de wijk en van de wijkconciërges is hier een voorbeeld van. Het team Leefomgeving begeleidt in de participatie en in de verbinding tussen bewonersbijeenkomsten en kernorganisatie. Inmiddels is de wijkwethouder bij de verschillende wijken langs geweest en heeft een goed beeld kunnen krijgen van de diversiteit in wijken.

De wijk Geitenkamp wordt vitaler

Op meerdere fronten zetten wij in op het verhogen van de vitaliteit van de Geitenkamp. Zowel op individueel niveau als op wijkniveau. Bijvoorbeeld:

- Door de instroom van nieuwe huurders via corporaties te reguleren proberen we invloed uit te oefenen op de leefbaarheid van de hotspots.
- De HAN en Rijn IJssel starten een onderzoek naar de belangrijkste handvatten en knoppen voor de wijk de Geitenkamp om de vitaliteit van inwoners in deze wijk te bevorderen.
- Het taalhuis is gerealiseerd.
- Het gezondheidshuis is gerealiseerd.
- Samen met bewoners is besloten om een beweegtuin te realiseren in de wijk de Geitenkamp. Deze wordt in 2023 verder uitgewerkt en mogelijk gerealiseerd.
- Er is een nieuw ontwerp voor de Rommelkist om de speelplek aantrekkelijker en toegankelijker te maken en om meer uitdaging voor kinderen in de leeftijd bovenbouw basisschool te creëren.

Inspanningen 2022

In de hotspotgebieden van de Geitenkamp wordt de instroom van nieuwe inwoners gereguleerd (door Vivare, VHV en Portaal). We zien dat dit een positief effect heeft in de meeste straten. Er zijn minder meldingen van woonoverlast.

Wijkeconomie

Bruisender marktplein Geitenkamp

Een eerste noodzakelijke stap in het bruisender maken van het marktplein is het vergroten van de huidige supermarkt. De eigenaar van het pand, Vivare (voor de aangrenzende panden) en de Coöp hebben gezamenlijk een ruimtestudie uitgevoerd, dat heeft geresulteerd in een ontwerp dat aan het college zou worden voorgelegd. De eigenaar van de supermarkt heeft het pand verkocht. In overleg met de nieuwe eigenaar wordt nu onderzocht hoe het ingezette traject kan worden gecontinueerd.
Voor het marktplein is een nieuw ontwerp gemaakt, meer groen, betere op- en afrit, meer standplaatsen voor marktkramen. De uitvoering vindt plaatst in 2023 als het riool hier wordt vervangen.

Inspanningen 2022

De ruimtestudie om de supermarkt te vergroten is gerealiseerd. Onderdeel hiervan is de inzet om ook ruimte te creëren voor een drogist.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder parkeeroverlast

De parkeerdrukte voor Alteveer/Cranevelt is nog niet opgepakt en we zijn in afwachting van het nieuwe parkeerbeleid. De verwachting van het nieuwe beleid is tweede kwartaal 2023.

De verkeersremmende maatregelen voor Bronbeeklaan en Monnikensteeg hebben een positief effect.

De herinrichting van de Velperweg wordt momenteel samen met de bewoners bepaald.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving- Noord-Oost blijft aandacht vragen voor realisatie van het nieuwe parkeerbeleid. Bewoners van Alteveer-Cranevelt maken zich zorgen over hun leefomgeving en zolang het nieuwe parkeerbeleid er niet is, worden geen maatregelen in de wijk uitgevoerd.

De verkeersremmende maatregelen op de Bronbeeklaan en Monnikensteeg zijn gemonitord. Op de Bronbeeklaan zijn oversteekplaatsen gerealiseerd en op de Monnikensteeg zijn drempels en een fietsstrook aangelegd. De kruising Monnikensteeg – Weg achter het bos vraagt nog aandacht. De intentie is om hier een rotonde aan te leggen.

Voor de herinrichting Velperweg loopt een burgerparticipatieproces. Er zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd waarbij om- en aanwonenden, binnen de gestelde kaders, zijn uitgenodigd om mee te praten en aan te geven wat de wensen/behoeften zijn.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving

De leefbaarheid- en veiligheidsthema's die spelen zijn parkeeroverlast en overlast van jongeren. Overlast van jongeren speelt met name in Geitenkamp en aangrenzende wijken. De overlast beperkt zich tot bepaalde hotspots in de wijk en vindt met name plaats in de periode november-december. De groep die overlast veroorzaakt is beperkt en is in beeld. Met de betrokken partners is een plan opgesteld. Een tiental jongeren heeft een brief ontvangen van de burgemeester en zij zijn met hun ouders op gesprek geweest (wijkagent + bestuursadviseur veiligheid). De jaarwisseling is relatief rustig verlopen. Preventief optreden werkt. Ook het plaatsen van camera's in deze periode helpt.
In november heeft de gemeente besloten om te stoppen met Rijnstad als aanbieder van het jongerenwerk. In 2023 wordt bepaald wie de nieuwe aanbieder wordt. Of de huidige locatie (de Sperwer) kan worden behouden voor deze functie is nog onbekend. Om te beoordelen wat jongeren nodig hebben in de wijk en hoe het huidige jongerencentrum toegankelijker en aantrekkelijk kan worden voor een bredere doelgroep, is een traject gestart met Schakel025. In eerste instantie met Rijnstad, maar zij hebben zich teruggetrokken. Het traject richt zich niet meer op de locatie de Sperwer.
Sinds medio 2020 is er een maandelijks wijkveiligheidsoverleg met partners in de wijk, die op straat actief zijn. De thema's die spelen worden besproken en eventuele acties worden afgesproken.

Inspanningen 2022

De persoonsgerichte aanpak is tijdelijk 'on hold'. Het convenant om informatiedeling mogelijk te maken is nog niet gerealiseerd. Verwachting is dat dit in 2023 wordt gerealiseerd.

Er wordt blijvend ingezet op vermindering van jeugdoverlast in samenwerking met de wijkpartners. In de periode voor de kerst is aan een aantal jongeren een brief uitgereikt om ervoor te zorgen dat de jaarwisseling rustig verloopt. Het veiligheidsoverleg draagt fors bij aan de terugname van meldingen en het korte schakelen levert efficiëntere aanpakken op in de wijk.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	21.377	23.949	25.942	24.559	1.383
Baten	1.618	1.650	1.758	1.721	-37
Saldo lasten en baten	***-19.759***	***-22.299***	***-24.185***	***-22.839***	***1.346***
Toevoegingen aan reserves	209	72	604	523	81
Onttrekkingen aan reserves	633	31	495	559	64
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***425***	***-41***	***-109***	***36***	***145***
Gerealiseerd resultaat	**-19.334**	**-22.340**	**-24.294**	**-22.803**	**1.491**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		1.323	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		1.060	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		175	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		240	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		0		Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		-175	N	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR

Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	108	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	40	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	37	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	35	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	35	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	31	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	14	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-77	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-200	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-40	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-40	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		78	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	230	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-108	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-44	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		9	V			
Sociale wijkteams						
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	9	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Teams Leefomgeving						

Presikhaaf

In het wijkprogramma Presikhaaf bevinden zich de wijken Presikhaaf West en Presikhaaf Oost.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer Presikhavers zijn sociaal zelf- en samenredzaam (er is meer sociale cohesie)

We blijven investeren in ruimte voor ontmoeting, verbinding en ontwikkeling op de Oosthof, Overkant, MFC, in de buitenruimte en ook elders waar de energie zit.

We werken samen met wijkpartijen om fysieke en sociale interventies aan elkaar te koppelen.

Inspanningen 2022

In de buurt PIII zijn buurttuintjes ontwikkeld en nog in aanleg.
Door actieve integrale samenwerking met Vivare, het Sociaal wijkteam, team Leefomgeving en de afdeling Werk en Inkomen hebben wij 104 woningen bezocht om behoeften op te halen en interventies te plegen waar nodig.

Minder kinderen tot 4 jaar die op het basisonderwijs starten hebben een taalachterstand

Samen met Stichting Pas zien we mogelijkheden om alle Presikhaafse kinderen naar de vroeg- en voorschoolse educatie te sturen om te voorkomen dat kinderen met een sociale en taalachterstand op de basisschool starten.

Inspanningen 2022

Samen met Stichting Pas hebben we een goed beeld van de behoeften op het gebied van voorschoolse voorzieningen om taalachterstand voor kinderen tot 4 jaar te beperken.

Meer bewoners kunnen zichzelf financieel redden

Door het wegvallen van Goed Geregeld op het MFC missen we een laagdrempelige vorm van ondersteuning bij financiële problemen.

We zetten in op een laagdrempelige inloop met verschillende disciplines (zoals Werk en Inkomen, Sociaal wijkteam en sociaal raadslieden) die outreachend en integraal werken.

Inspanningen 2022

We zoeken naar geschikte locaties. We hebben onze jongerenwerkers gevraagd om in te zetten op financieel bewustzijn.

Meer Presikhaafse kinderen hebben een gezonde leefstijl

Door het programma van Rijnstad Sportbedrijf PU worden speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken beter benut. Het park Presikhaaf wordt beter gebruikt door verschillende sportbedrijfjes. We zien hier een positief effect van corona; mensen bewegen zich meer naar buiten.

Inspanningen 2022

- We hebben verschillende watertappunten aangelegd.
- Sportpark Elsweide is opengesteld voor kinderen uit de wijk waardoor er meer speelruimte voor ze is gekomen.
- Naast sportpark Over Het Lange Water is het aanleggen van een goede voorziening voor kinderen en jongeren voorbereid.
- Speelplek Molecatenstraat is samen met bewoners ontwikkeld en interessanter gemaakt voor kinderen.
- Het speel- en beweegprogramma is geïntensiveerd. Op grotere speelplekken zijn watertappunten gerealiseerd. Jongeren- en kinderwerk zetten actief in op een gezonde leefstijl.
- Het MFC heeft de speelplaats aangepakt zodat kinderen fijn kunnen bewegen en spelen en ouders langer blijven ‘plakken’. Hierdoor leren ouders elkaar beter kennen en ontstaat er een breder netwerk om het kind.

Meer bewoners nemen deel aan activiteiten, wat resulteert in een betere sociale cohesie in de wijk

Corona heeft er toe geleid dat er een broze sociale structuur is overgebleven.
Er zijn veel verschillende culturen in Presikhaaf die elkaar graag binnen de eigen kring willen ontmoeten.

Inspanningen 2022

Ontmoetingsplekken zijn waar het nodig was uitgebreid en versterkt.
Er is actief ingezet op het vergroten van het netwerk van individuele bewoners door bijvoorbeeld het renovatieproject in de buurt P1, wijkdiners van welzijnspartner Vitanos en het pleinfeest bij het Multifunctionele centrum.
De wijkwebsite is opgezet door het wijkplatform. Dit geeft een uitgebreid overzicht van wat er allemaal aan aanbod is in de wijk.

Kansengelijkheid

Meer ouders zijn in staat om hun rol en verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om opvoedingsvraagstukken

We hebben geïnvesteerd in het netwerk en op de verschillende speelplekken. Ouderbetrokkenheid blijft op de agenda van de sociale tafel.

We zetten actief in op ouderbewustzijn bij kinderen van -10 maanden tot 4 jaar om te voorkomen dat kinderen met een achterstand op de basisschool starten.

Inspanningen 2022

Initiatieven als Kansenmaker en Presikhaaf University dragen actief bij aan bewustwording van identiteit.

We hebben actief ingezet op programmering bij de speel- en ontmoetingsplekken en we hebben onze wijkprofessionals de opdracht gegeven bij iedere kinderactiviteit bewust ouderschap te ontwikkelen. Hierdoor liggen we op koers.

Presikhaafse kinderen worden meer ondersteund bij de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden

De pilot mediawijsheid loopt en krijgt steeds meer aandacht bij zowel ouders als kinderen.

Initiatieven als de Kansenmakers, Sportbedrijf, Rijnstad, Bieb3000 (collectief Koppig) en Presikhaaf University dragen ieder hun steentje bij aan de ontwikkeling van een positief zelfbeeld door verschillende interventies te plegen op het gebied van sport, huiswerkbegeleiding en creativiteit.

Inspanningen 2022

De pilot mediawijsheid loopt. De ervaringen van kinderen en jongeren met wat hun verschillende achtergronden betekenen zijn gedeeld met elkaar en de wijk waardoor zij meer zicht hebben gekregen op hun identiteit.

Presikhaafse jongeren zijn meer weerbaar en ontwikkelen hun eigen identiteit

Er zijn meerdere bijeenkomsten tussen jongeren en professionals geweest om behoeften op te halen en wederzijds te spiegelen.

Daarnaast zijn er meerdere projecten geweest waar we bewust de inspraak van kinderen en jongeren hebben meegenomen in het ontwerp, plan van aanpak en/of visie (inrichting speeltuin, wijksafari jeugd, meidengroepen, inspraak jeugd ontwikkelperspectief PIII). Dit draagt bij aan zelfbewustzijn en het ontwikkelen van je identiteit.

Inspanningen 2022

Verschillende wijkpartijen (Presikhaaf University, cultuurmakelaar, Rijnstad, Pactum, straatcoaches) kennen de behoeften van de verschillende specifieke jongeren en hebben hun programma hierop aangepast.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder overlast (jeugdoverlast, verward gedrag en drugscriminaliteit) in hun buurt

Samen met wijkprofessionals hebben we een beter beeld van de overlast. Daarnaast wordt er actief ingezet op communicatie over de vraag waar, hoe en wanneer overlast te melden. We zien hierdoor een toename van het aantal Fixi-meldingen.

Door beter zicht op het type overlast, vinden er gerichtere interventies plaats. Terugkoppeling richting bewoners na een gedane melding is cruciaal om het gevoel van invloed op de leefomgeving van bewoners te stimuleren.

Inspanningen 2022

De professionals werken heel goed samen op het thema wijkveiligheid. Er is nog geen wijkveiligheidsagenda opgesteld samen met bewoners omdat bewoners aangeven weinig vertrouwen in de overheid te hebben. We zien deze agenda als een middel om de veiligheid en leefbaarheid te vergroten. Dit middel geven wij een andere vorm door de professionals in de wijk zo goed mogelijk te faciliteren. Tijdens de wijkveiligheidsoverleggen met de samenwerkingspartners worden trends, ontwikkelingen en vindplaatsen besproken om zo gericht interventies te kunnen inzetten.

Er wordt minder hard gereden in Presikhaaf

We werken aan een duurzaam mobiliteitsplan. Onderdeel van dat plan is een wegenstructuurplan. In dat plan maken we keuzes over maximumsnelheden van wegen (met bijbehorende inrichting).

Inspanningen 2022

We hebben in het kader van het op te stellen mobiliteitsplan geagendeerd dat langzaam verkeer meer ruimte krijgt in Presikhaaf. De Keulse Slag (30 km/u) is afgewaardeerd. Bij het project zijn versmallingen aangelegd waardoor de gemiddelde snelheid verlaagd is.

Bewoners ervaren minder last van zwerfafval

Het aantal bewoners dat zich actief inzet op het leefbaar houden van de wijk met betrekking tot zwerfafval blijft redelijk stabiel. Dit zou meer mogen worden.

Coöperaties en team Leefomgeving slaan de handen ineen om opruimacties te organiseren.

Inspanningen 2022

De aanpak zwerfafval heeft continue aandacht. We zetten in op de betrokkenheid van bewoners. We hebben gezien dat in P1 de betrokkenheid hierbij aanzienlijk is.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	21.142	23.749	27.125	26.248	877
Baten	2.285	2.051	2.210	2.164	-46
Saldo lasten en baten	***-18.857***	***-21.698***	***-24.915***	***-24.084***	***831***
Toevoegingen aan reserves	392	95	781	539	242
Onttrekkingen aan reserves	196	10	589	620	31
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-195***	***-85***	***-192***	***81***	***273***
Gerealiseerd resultaat	**-19.052**	**-21.783**	**-25.107**	**-24.003**	**1.104**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		894	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		1.380	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		30	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		0		WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		-50	N	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
Jeugdzorg		-310	N	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	77	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	59	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	47	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	37	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	22	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	17	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-49	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-86	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-280	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR

Baten		-59	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-59	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		275	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	322	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-47	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		49	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	49	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR

Malburgen

In het wijkprogramma Malburgen bevinden zich de wijken Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder het Duifje en Immerloo.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer Malburgers doen mee door arbeidsparticipatie en/of maatschappelijke participatie.

We bouwen aan netwerken die zich gezamenlijk en in samenhang inzetten voor de bewoners. Voorbeeld hiervan is buurthuiskamer de Duiventil en met het Huis voor de Wijk is een toekomstscenario ontwikkeld (met als onderdeel het buurtbaanbureau). Ook het jongerencentrum de Fresh ontwikkelt zich, door inzet van vrijwilligers, als breder buurthuis voor de wijk. In Immerloo is in “de Plint’ van de flat aan het Brandenburgseplein een huiskamer ontstaan die ook grotendeels op vrijwilligers draait. Ter ondersteuning van de vrijwilligers is een extra participatiemedewerker aangetrokken.

Inspanningen 2022

In de wijk hebben we met een aantal partners een afspraak over Call2Action, dit houdt in dat bij signalering van een probleem door bewoners dit besproken wordt en er warme overdracht plaatsvindt naar de partij die samen met de bewoner hiermee aan de slag kan. Dit is vastgelegd in een procedure. De afspraak loopt nu tussen de jeugdpartners, Sociaal wijkteam en Werk en inkomen. Verdere uitrol naar meerdere partijen vindt 2023 plaats.

Meer Malburgers zijn (meer) financieel zelf- of samenredzaam

In Malburgen hebben Goed Geregeld Arnhem, Werk en Inkomen en het Sociaal wijkteam zich verenigd in een gezamenlijk inloopspreekuur met korte lijnen om de ondersteuning te bieden die nodig is.
In 2022 is een aanpak voor Immerloo Schuldenvrij opgezet waarbij bewoners met schulden worden geholpen maar waarbij ook voorwaarden worden gesteld aan hun ontwikkeling (zelfredzaam worden).

Inspanningen 2022

Goed Geregeld Arnhem is gestart en heeft op twee plekken in de wijk spreekuren samen met Werk en Inkomen en Sociaal wijkteam. Bij het spreekuur in buurthuis de Fresh is ook het taalhuis aangesloten.
Verder zijn de signalen vanuit de achter-de-voordeur-aanpak Immerloo opgepakt en is deze aanpak voortgezet in Immerloo.
Het buurtbaanbureau (onderdeel van het Huis voor de Wijk) is opgezet en start februari 2023 met ongeveer 80 deelnemers. Daarnaast zijn vanuit het handelingskader negen energiecoaches opgeleid en aan de slag om Malburgers te ondersteunen in de energietransitie.

Malburgers voelen zich gezamenlijk meer verantwoordelijk voor elkaar en de wijk

We hebben in het kader van armoedebestrijding opdracht gegeven aan Ruimtekoers om voor bewoners met een migratieachtergrond een creatief programma te ontwikkelen met als resultaat dat de doelgroep beter de weg weet te vinden naar het hulp- en informatieaanbod.

Inspanningen 2022

Na corona is veel aandacht besteed aan het opnieuw opstarten van de programmering binnen de buurthuizen, maar ook aan de financiële impact van corona op de buurthuizen. Buurthuiskamer de Duiventil is verzelfstandigd maar ondersteuning is nog noodzakelijk. In de Plint van het Brandenburgseplein is door vrijwilligers een inlooppunt georganiseerd voor bewoners van Immerloo.
Om de vrijwilligers te ondersteunen en de betrokkenheid van bewoners te vergroten, is een extra participatiemedewerker aangetrokken.
Op de Bakenhof hebben de sportverenigingen zich verenigd achter een aantal gezamenlijke doelstellingen: een opener uitstraling van het sportpark, vergroten van de zichtbaarheid van het sportpark, verbetering en vergroening van de entree en meer in verbinding met de wijk. Hiervoor zijn plannen ontwikkeld die in 2023 tot uitvoering moeten komen.
Een belangrijke spil in het wijkdeel Noord-Oost is de muziekvereniging DWS (Door Wilskracht Sterk). Daarom is met hen gekeken naar vervangende huisvesting (noodzakelijk door nieuwbouwplannen) in combinatie met hun ambitie om van meerwaarde voor de wijkgemeenschap te zijn.

Kansengelijkheid

De Malburgse jeugd heeft en krijgt, ook in het verdere leven, zoveel als mogelijk de kans om mee te doen.

In de wijk zijn verschillende partijen actief voor de kinderen en jongeren. Om de krachten daarin te bundelen heeft het team Leefomgeving een jeugdtafel (welzijnspartners) en een onderwijstafel (directeuren primair onderwijs) opgericht zodat partijen vanuit dezelfde doelstellingen werken, aanvullend op elkaar werken en samenwerken (bijvoorbeeld in de doorgaande lijn van kindwerk jongerenwerk en integratie van kind- en jongerenwerk binnen de naschoolse programma's). Op alle scholen met veel kinderen met onderwijsachterstanden, heeft met ondersteuning vanuit het team Leefomgeving een naschools programma gedraaid vanuit kansrijk opgroeien.
Verder is specifiek ingezet op de doelgroep 0-4 jaar omdat veel kinderen met een achterstand in het primair onderwijs starten. Dit heeft geleid tot een integraal plan voor intensivering van de aandacht voor deze groep waaronder extra consultatiebureau-uren in Malburgen-west en een extra huisbezoek.

Inspanningen 2022

Met de jeugdpartners is gewerkt aan een integrale programmering zodat er inzicht is in wat voor activiteiten alle partijen ondernemen en wanneer, en waar dit aan bijdraagt. Daarmee zijn dubbelingen in de programmering voorkomen en werd ook duidelijk waar extra inzet nodig is. Dit betrof vooral uitbreiding van het kinderwerk in Malburgen-West en Zuid-Oost. Dit is per 2023 gerealiseerd.
Alle jeugdpartners zetten actief in op ouderbetrokkenheid bij de activiteiten. Per leeftijdsgroep krijgt dit op een andere wijze vorm.

Meer Malburgers met een migratieachtergrond hebben, krijgen en pakken zoveel als mogelijk hun kans om mee te doen

In alle buurthuizen/multifunctionele centra binnen de wijk zijn activiteiten waar Malburgers met een migratieachtergrond zich welkom voelen. Daar is aandacht voor eventuele taalachterstanden en zijn activiteiten voor Malburgers met een migratieachtergrond.
De deelname van Malburgers met een migratieachtergrond aan de wijkplatforms en wijkbeheergroepen blijft achter en is een blijvend punt van aandacht. Samen met maatschappelijke partners in de wijk wordt de deelname gestimuleerd.

Inspanningen 2022

In samenwerking met City@home hebben we gezorgd voor activiteiten waarbij vrouwen met een migratieachtergrond elkaar ontmoeten en tegelijk met taal oefenen.
Op diverse andere plekken sluit het Taalhuis aan bij activiteiten om te kijken wat zij voor de bewoners kunnen betekenen.

Gezondheid

Meer Malburgers zijn gezond en maken minder gebruik van specialistische zorg

We hebben de doelstelling toegespitst op jongeren. Dit jaar heeft de voorbereiding plaatsgevonden voor het uitvoeren van gezondheidschecks onder jongeren om de bewustwording rond het thema gezondheid te vergroten en met de doelgroep interventies te ontwikkelen.
Met Formupgrade is de samenwerking voortgezet voor het stimuleren van een gezonde leefstijl onder volwassenen in Malburgen.

Inspanningen 2022

- In de Dragonstraat is met bewoners een plan voor sport- en beweegaanleidingen ontwikkeld.
- De groene route is grotendeels gerealiseerd maar kan nog meer worden uitgenut als wandel- en beweegroute.
- Over gezonde voeding is nog geen afspraak gemaakt met de buurthuizen en ontmoetingsplekken in de wijk. Wel is bijgedragen aan het mogelijk maken van een gezond ontbijt op de Olympus.
- Met de ontwikkelingen op de Bakenhof beogen we ook het bewegen in de wijk te stimuleren.

Veiligheid

Meer Malburgers voelen zich veilig in hun buurt, in hun straat en in hun woning

In de wijkplatforms, in de wijkbeheergroepen en in de wijkkrant/wijkwebsite is aandacht besteed aan de meerwaarde van melden. Met meer fysieke aanwezigheid in de wijk van handhavende partijen zoals boa's, straatcoaches en wijkconciërges wordt beoogd het veiligheidsgevoel te bevorderen. Daarnaast zijn er nieuwe samenwerkingen (waaronder met ROC Rijn IJssel)
Met de wijkbeheergroepen wordt periodiek eventuele overlast in hun omgeving besproken.

Inspanningen 2022

In de wijkplatforms en de wijkbeheergroepen wordt het onderwerp veiligheid op de agenda gezet als rondom dit onderwerp zaken spelen die de bewoners aan willen kaarten. Een paar eruit springende overlastgevende plekken zijn Immerloo pleinen, Drieslag en het Olympusgebied. Met partijen is hier extra inzet op gepleegd.
In Malburgen-West is er in samenwerking met bewoners een verkeersonderzoek uitgevoerd en is een plan met maatregelen opgesteld. Dit wordt in het eerste kwartaal van 2023 aan de raad aangeboden.

Meer Malburgers voelen zich beschermd tegen het gevaar van (kwalijk) menselijk handelen in hun leefomgeving

Er is een regulier wijkveiligheidsoverleg. Vanuit hier worden er verschillende interventies gepleegd. Met betrekking tot jeugdoverlast zien we een dalende trend ten opzichte van vorig jaar. Voor drugsoverlast zien we een licht dalende trend in de meldingen over de afgelopen maanden.
In samenwerking met de winkeliers van winkelcentrum De Drieslag en de politie wordt gewerkt aan het verminderen van de overlast op De Drieslag. De bezetting van de politiewijkpost op De Drieslag is uitgebreid
Bij de jeugdpartners maakt het omgaan met verleidingen die het criminele circuit biedt, deel uit van de programma's. Dezelfde jeugdwerkers werken ook mee aan de naschoolse programma's op de basisscholen om zo de verbinding tussen school, straat en thuis te kunnen leggen.

Inspanningen 2022

In het wijkveiligheidsoverleg worden elke maand de cijfers geanalyseerd met betrekking tot drugs- en jeugdoverlast, overlastgevende personen, verkeersoverlast en verloedering (politiegegevens en fixi-meldingen). Op basis van deze gegeven worden afspraken gemaakt over aanpak en inzet van politie en handhavende en toezichthoudende partijen. Ook het jongerenwerk is hier op aangesloten om jeugdoverlast te voorkomen.
Er is een goede samenwerking tussen de verschillende partijen en de lijnen zijn kort.
Met betrekking tot jeugdoverlast zie we een dalende trend ten opzichte van vorig jaar. Voor de drugsoverlast zien we een licht-dalende trend in de meldingen over de afgelopen maanden.
De drugsoverlast concentreert zich rond De Drieslag. Vanuit alle partijen is hier veel aandacht voor.

Meer Malburgers voelen zich veilig in de openbare ruimte

We hebben ons dit jaar geconcentreerd op winkelcentrum De Drieslag. Dat heeft geresulteerd in een pakket met maatregelen die uitgevoerd moeten worden en een projectleider die een langetermijnvisie gaat formuleren. De raad heeft hiervoor geld beschikbaar gesteld.

Inspanningen 2022

Op de Drieslag is een politiepost gerealiseerd van waaruit de handhavende partijen samenwerken en waar bewoners makkelijk binnen kunnen lopen voor meldingen of advies.
Samen met de ondernemers en handhavende partijen is gekeken welke maatregelen nodig zijn om de uitstraling en de veiligheid rondom het winkelcentrum te verbeteren. Het gaat dan onder andere om het verwijderen van de pergola, het vergroenen van het huidige winkelcentrum, nemen van verkeersbesluiten, verbeteren van de verlichting, en een winkelcentrumverbod voor wie dit nodig is. Uitvoering van de maatregelen vindt plaats in 2023.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	30.466	36.318	39.938	37.870	2.069
Baten	3.856	3.977	4.180	4.196	16
Saldo lasten en baten	***-26.610***	***-32.342***	***-35.758***	***-33.673***	***2.085***
Toevoegingen aan reserves	422	197	1.340	1.030	310
Onttrekkingen aan reserves	352	123	995	1.010	15
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-70***	***-74***	***-345***	***-20***	***326***
Gerealiseerd resultaat	**-26.679**	**-32.415**	**-36.103**	**-33.693**	**2.411**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		1.933	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		1.830	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		640	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		150	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		-155	N	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
Jeugdzorg		-660	N	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	289	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	125	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	83	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	73	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	55	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	25	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	23	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-85	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR

Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-460	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-55	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-55	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		331	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	529	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-73	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-125	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		0				
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						

Schuytgraaf, Elderveld

In het wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld bevinden zich de wijken Schuytgraaf en Elderveld.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer bewoners zijn sociaal zelf- en samenredzaam (er is meer sociale cohesie)

Aan de sociale tafel en in de eenzaamheidscoalitie Elderveld wordt besproken hoe partners hun aanbod op elkaar af kunnen stemmen en breed bekend kunnen maken. Bewonersondersteuning vervult hier een verbindende rol en ondersteunt bewonersinitiatieven indien dit nodig is.
Op verschillende plekken in de wijken wordt gewerkt aan het realiseren van ontmoetingsvoorzieningen.

Inspanningen 2022

- Er vindt regelmatig een bijeenkomst van de sociale tafel plaats. Aan de sociale tafel wordt besproken hoe activiteiten op elkaar afgestemd worden en breed bekend gemaakt worden.
- Bewonersactiviteiten worden waar nodig ondersteund, bijvoorbeeld door het inzetten van een bewonersondersteuner en ouderenwerker in Elderveld.
- De Eenzaamheidscoalitie heeft een aantal acties uitgezet, die bijdragen aan het verminderen van een gevoel van eenzaamheid onder ouderen in Elderveld. Tevens zijn acties uitgezet waardoor ook zorgprofessionals beter op het netvlies hebben naar welke activiteiten en voorzieningen in de wijk eenzame ouderen kunnen worden doorverwezen. Een positieve ontwikkeling is dat partijen binnen het netwerk elkaar goed gevonden hebben, waardoor er geen aparte overlegstructuur meer nodig is.
- Op basis van het wijkprogramma is gewerkt aan:
    - het realiseren van concrete ontmoetingsvoorzieningen bij het sportpark Schuytgraaf (binnenruimte jongeren), een raadsvoorstel is in voorbereiding;
    - het archeologisch veld bij de Omnibus (sport- en speelveld); het concept ontwerp is gereed, waar nog afstemming over plaatsvindt.
- Het braakliggend terrein rondom de basisscholen in Elderveld (inrichting openbare ruimte met ruimte voor ontmoeting, sport & bewegen en kunst & cultuur); er ligt een schetsontwerp. Dit zal gefaseerd uitgevoerd worden. Bewonersondersteuning is actief.

Meer bewoners kunnen zichzelf financieel redden

Er is samen met het gebiedsteam Werk en Inkomen en het Sociaal wijkteam geïnvesteerd in het in beeld krijgen van verschillende doelgroepen en problematieken en het maken van afspraken. Samen met Volkshuisvesting is een achter-de-voordeur-project gestart in Elderveld.

Inspanningen 2022

Het Goed Geregeld Arnhem-loket voor (financiële) vragen en advies is gestart in Elderveld en breed in de wijk bekend gemaakt. Werk en Inkomen, het Sociale wijkteam en bewonersondersteuning zijn hier goed op aangesloten. Over de start de van het goed geregeld-loket is breed gecommuniceerd in de wijk.

Meer wijkbewoners wonen zo lang mogelijk thuis

Het 10-puntenplan 'oud worden in Elderveld' is gereed en de actiepunten zijn afgestemd met wijkpartners. Zo is er bijvoorbeeld al gesproken met woningcorporaties over ouderen met een verhuiswens van eengezinswoning naar kleinere woning en zijn een aantal ouderen al verhuisd. Er is gekeken naar mogelijkheden om de openbare ruimte (op termijn) geschikter te maken voor de ouderen-doelgroep.

Inspanningen 2022

Op het gebied van welzijn, zorg, openbare ruimte en wonen zijn kortetermijnacties door wijkpartners en gemeentelijke afdelingen opgepakt. Zo is bijvoorbeeld de oversteek naar winkelcentrum Elderhof aangepast en worden periodiek overzichten verspreid van het activiteitenaanbod.

Kansengelijkheid

Meer ouders zijn in staat om hun rol en verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om opvoedingsvraagstukken

Er worden ontmoetingsactiviteiten met en voor ouders georganiseerd. Zij worden betrokken bij activiteiten voor hun kinderen en er wordt actief ingezet op het bekend maken van plekken waar ouders informatie en advies kunnen krijgen.

Inspanningen 2022

- In Schuytgraaf is er een speelmorgen en in Elderveld is er in september 2022 ook een speelmorgen gestart.
- In het netwerk jeugd Schuytgraaf is de focus eerst gelegd op het doorontwikkelen van naschools en vrijetijdsaanbod in plaats van op het bevragen van ouders. In Elderveld zijn verkennende gesprekken gevoerd met professionals, is de medezeggenschapsraad van de school aangesloten en zijn wensen van ouders op een partneravond in kaart gebracht.
- Samenwerking met ouders is in alle subsidiebeschikkingen opgenomen.
- Op 6 van de 8 basisscholen in het gebied (inclusief Rivers international school) draait een naschools programma kansrijk opgroeien of is er een pilot geweest of gestart. Met 5 scholen wordt het programma voortgezet of verder ontwikkeld vanuit de pilot.

Kinderen worden meer ondersteund bij de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden

Door het inzetten van KIES-trainingen, coaching en begeleiding vanuit de POH jeugd, sociale wijkcoaches of ingekochte zorg worden ouders, kinderen en jongeren begeleid. Daarnaast is er aandacht voor weerbaarheid en omgang met social media in het aanbod van vrijetijdsactiviteiten en in het naschoolse aanbod.

Inspanningen 2022

Het netwerk van jeugdprofessionals en andere betrokkenen rondom jeugd loopt goed en wordt steeds verder uitgebreid. Aanbod wordt steeds meer op elkaar afgestemd en op elkaar aangesloten. In Elderveld is in een wat kleiner verband vanuit een van de 2 basisscholen met een netwerk gestart en gewerkt aan een gezamenlijke visie op kansengelijkheid. Ook zijn eerste stappen gezet in het afstemmen van het aanbod en het invullen van geconstateerde hiaten.

Openbare Ruimte

Bewoners zijn meer tevreden over de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte

Bewonersvragen en -initiatieven worden waar nodig opgepakt en ondersteund. Met bewoners wordt regelmatig geschouwd hoe de openbare ruimte erbij ligt en of deze nog aan de wensen voldoet. Het afgelopen jaar heeft met name in Elderveld regelmatig een schouw plaatsgevonden.

Inspanningen 2022

- De fysieke tafel en schouwen worden regelmatig georganiseerd. Ondersteuning van bewonersinitiatieven vindt indien nodig plaats.
- De Briellehof en Kaaghof zijn vergroend met een groene gevel en een plantsoen met bomen en struiken. De kapschuur Schuytgraaf is gereed en kan gebruikt gaan worden door de Hoogstambrigade.
- De groenvisie voor Elderveld is gereed.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder last van fysieke verloedering

In het wijkveiligheidsoverleg worden acties afgesproken en gemonitord, ook aan de fysieke tafel en met woningcorporaties worden afspraken gemaakt. In Elderveld zijn veel vrijwilligers actief die onder andere Elderveld Schoon-opruimacties organiseren. Jeugdoverlast blijft een belangrijk punt van aandacht en in de vuurwerkperiode zijn er behoorlijke vernielingen geweest en is extra inzet op straat ingezet.

Inspanningen 2022

- Bij het wijkveiligheidsoverleg wordt gewerkt met een actielijst die steeds terugkomt op de agenda om de voortgang te monitoren.
- Bij het wijkveiligheidsoverleg is gestart met het werken met een rapportage, waarin de hotspots en belangrijkste meldingscategorieën worden besproken. Indien het bijvoorbeeld zwerfafval betreft wordt dit ook opgepakt met de collega's van openbare ruimte. De aannemer dagelijks onderhoud rapporteert ook met betrekking tot zwerfafval en hotspots.
- Adviezen zijn gegeven rondom de breng- en haalconstructie rondom de basisscholen in Elderveld en er zijn gesprekken gepland rondom de breng- en haalconstructie bij MFC de Salamander.
- Een groengroep van bewoners is aan de slag gegaan met het uitvoeren van kortetermijnacties uit de groenvisie Elderveld. Adviezen over mogelijkheden om Elderveld te verjongen, prettig oud te kunnen worden, ontmoeting te stimuleren en ingrepen om de sleetsheid van Elderveld aan te pakken zijn gegeven bij het opstellen van de startnotitie Ontwikkelperspectief Elderveld.

Bewoners ervaren minder woonoverlast

Bewoners worden soms meldingsmoe en vragen vaak professionals om andere bewoners aan te spreken. Ook omdat het gesprek met buurtbewoners vaak moeizaam verloopt. Dit geldt vaak voor de hotspots in de wijken, op veel andere plekken loopt het goed. Er is onvrede over de vele wisselingen van wijkagenten in Elderveld.

Inspanningen 2022

Professionals zijn actief op social media en communiceren actief over meldingsmogelijkheden en in gesprekken ook over opties met betrekking tot bijvoorbeeld buurtbemiddeling.
Signalen en meldingen met betrekking tot woonoverlast worden in en vanuit het overlast- en zorgoverleg opgepakt en waar nodig opgeschaald. Vooral bij particulier woningbezit zijn er soms weinig instrumenten om overlastmeldingen op te lossen.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.155	23.854	26.037	24.970	1.067
Baten	2.812	2.571	2.666	2.683	16
Saldo lasten en baten	***-20.343***	***-21.283***	***-23.371***	***-22.287***	***1.084***
Toevoegingen aan reserves	658	292	653	674	-21
Onttrekkingen aan reserves	707	180	882	727	-155
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***49***	***-112***	***229***	***53***	***-177***
Gerealiseerd resultaat	**-20.294**	**-21.396**	**-23.142**	**-22.235**	**907**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		769	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		600	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		470	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		130	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		85	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		-460	N	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Welzijn	Meedoen	71	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	52	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	45	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	38	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	29	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	26	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	13	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-140	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-190	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-29	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-29	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		56	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	161	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-45	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-60	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR

Onttrekkingen aan reserves		8	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	8	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR

De Laar, Elden

In het wijkprogramma De Laar/Elden bevinden zich de wijken De Laar en Elden.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Bewoners voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam)

Er staat inmiddels een beter netwerk van laagdrempelige ontmoetingslocaties. Doordat deze randvoorwaardelijke basis beter staat kan nu actiever en effectiever ingezet worden op het ondersteunen en uitbreiden van het wijknetwerk.

Inspanningen 2022

- Ontmoetingslocatie De Laarhof is geopend in april 2022 en begint een succesvol onderdeel binnen een netwerk van ontmoetingslocaties te worden. Er wordt actief gewerkt aan de verbetering van de samenwerking rondom boerderij De Kroon. Het Rozetje in de scholen aan de Brabantweg is in mei 2022 geopend en wordt zeer gewaardeerd. Vanuit deze basis wordt met bewoners ingezet op een meer samenhangend en behoeftegericht programma van activiteiten.
- Er loopt een succesvol participatieproces om samen met bewoners het groene terrein rondom sporthal De Laar aan de Brabantweg te transformeren in een aantrekkelijk en verbindend groen wijkpark.
- Samen met bewoners zijn buurtspeellocaties aangepast en verbonden.
- Het opbouwwerk heeft haar netwerk in de wijk uitgebouwd en werkt met de nieuw aangestelde sociaal beheerder van locatie De Laarhof. Hierbij versterken zij elkaar.
- Het gezamenlijk met het Sociaal wijkteam inzetten op het versterken van het aanbod van voorliggende voorzieningen is nog niet gerealiseerd.

Sterker zelforganiserend vermogen van bewoners (financieel zelfredzaam)

De samenwerking op wijkniveau tussen de partners verloopt effectiever waarbij de gezamenlijke huisvesting zeer helpend is gebleken.

Inspanningen 2022

- De basis is gelegd voor de samenwerking op wijkniveau tussen de partners.
- Vanuit de partners wordt er bij nader inzien geen meerwaarde gezien in het opzetten van wijkspreekuren voor alleen Werk en Inkomen en het Sociaal wijkteam.
- Er bleek geen noodzaak voor het benoemen van specifieke gebiedsdoelstellingen rondom financiën en (arbeids)participatie. In plaats daarvan is ingezet op het versterken van de onderlinge samenwerking binnen de basisdienstverlening.

Kansengelijkheid

Bewoners de mogelijkheid bieden om zelfstandiger en steviger in de maatschappij te staan en indien nodig meer zelf de regie te kunnen voeren over hun leven

Hoewel partijen elkaar weten te vinden is de inhoudelijke samenwerking tussen het Sociale wijkteam en Werk en Inkomen met andere wijkpartners niet volwaardig van de grond gekomen. De verwachting is dat hier in 2023 weer vooruitgang op wordt geboekt.

Inspanningen 2022

- Het project buurtschakels is onvoldoende van de grond gekomen. Samen met het Sociaal wijkteam zijn er aanpassingen gedaan in de aanpak. Medio 2023 zal het project een doorstart maken onder de naam “Elden & De Laar voor Elkaar”.
- Er zijn geen nieuwe samenwerkingen met wijkpartners gestart rondom het verbeteren van kansen in de eigen omgeving. Bestaande samenwerkingen zijn gecontinueerd.

Meer kinderen bereiken die extra ondersteuning kunnen gebruiken in hun ontwikkeling en hier een goed en passend programma voor aan te bieden

Alle programma's Kansrijk Opgroeien zijn gecontinueerd.
De doorgaande lijnen zijn vormgegeven door extra inzet op leeftijd 10-14 jaar en de opstart van Kansrijke start gericht op de doelgroep -9 maanden tot 4 jaar.
De buurtsportcoach is aangesteld en biedt meerwaarde in het netwerk rondom jeugd.

Inspanningen 2022

- De coördinatoren in het Kidzonly-programma zijn gekoppeld aan de wijkpartners, Rozet, Sportbedrijf en Rijnstad om een compleet programma aan te bieden.
- Afstemming tussen de verschillende partners is in reguliere (jeugd)overleggen en bij activiteiten geborgd.
- De buurtsportcoach heeft een stevige rol ingenomen en is niet meer weg te denken uit de wijk.

Openbare ruimte

Bewoners zijn tevreden over hun leefomgeving

Er is in brede samenwerking met bewoners en werkgroepen op verschillende plekken in de wijk gewerkt aan het verbeteren van buurt- en speellocaties waarbij ontmoeten een belangrijke rol heeft.

Inspanningen 2022

- Er is samen met de partners op een aantal plekken met succes ingezet op het tegengaan van overlast en verloedering.
- Mede door de inzet van de buurtsportcoach zijn extra inwoners gestimuleerd tot bewegen.
- In samenwerking met de stadsdeelmanager zijn buurtadoptieprojecten in de openbare ruimte actief opgepakt.

Veiligheid

Bewoners voelen zich veilig en zijn betrokken in hun buurt

Ernstige (jeugd)overlast is terug gedrongen. We trekken intensief op met onze professionele partners in de wijk.

Met ondernemers van Winkelcentrum Oostburgwal zijn acties besproken en ingezet om overlast te verminderen. De vorming van een ondernemersoverleg is geïnitieerd.

Er wordt veel werk gemaakt van de benoeming en aanpak van zogenaamde hotspots (verloederde/sleetse plekken). Hier is een intensieve samenwerking tussen corporaties en gemeente en partners op het gebied van Veiligheid en overlast (Overleg Zorg en Overlast (OZO), wijkagent, Handhaving).

Inspanningen 2022

- De BuurtWhatsApp-Preventiegroepen zijn waar nodig ondersteund door wijkagent en wijkmanager. Het aantal groepen is uitgebreid.
- Via intensieve samenwerking met partners rondom jeugd hebben we gestage vorderingen gemaakt richting preventie. De koers is ingezet om meer maatwerk op Jongerenwerk te realiseren.
- Er is actief met verschillende bewoners(groepen) samengewerkt rondom het aanpakken van verkeersknelpunten in de wijk.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	16.264	17.219	18.805	18.172	632
Baten	1.377	1.280	1.354	1.326	-27
Saldo lasten en baten	***-14.887***	***-15.939***	***-17.451***	***-16.846***	***605***
Toevoegingen aan reserves	142	61	436	444	-9
Onttrekkingen aan reserves	315	65	327	361	34
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***173***	***4***	***-109***	***-83***	***26***
Gerealiseerd resultaat	**-14.713**	**-15.935**	**-17.560**	**-16.930**	**631**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		619	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		550	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		110	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		40	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		-45	N	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		-250	N	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	146	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	74	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	37	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	25	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	25	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	23	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	16	V	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	8	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR

Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-140	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-37	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-37	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		-10	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	161	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-25	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-146	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		0				
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						

Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg

In het wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg bevinden zich de wijken Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer ontmoetingsplekken

In 2022 zijn er meerdere ontwikkelingen geweest op het gebied van ontmoeten. Deze ontwikkelingen zijn verdeeld over het gebied waardoor een meer gebalanceerd aanbod ontstaat.

Inspanningen 2022

Eind dit jaar heeft een netwerkbijeenkomst Ontmoeten in Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg plaatsgevonden. Deze is tot stand gekomen in samenwerking met meerdere partijen uit de wijk die activiteiten ontplooien op dit gebied, en is bezocht door meerdere partijen uit de wijk. In 2023 zal hier vervolg aan gegeven worden.

- De Fontein (ontmoetingsplek aan het Croydonplein) wordt doorontwikkeld. De programmering voor deze ontmoetingsplek voldoet op dit moment aan de vraag, maar kan nog verder uitgebreid worden. De locatie is met uitzondering van zaterdag nagenoeg iedere dag open.
- De ontmoetingsruimte in de Rijnlandflat wordt geëxploiteerd door Altermind. Hiermee zijn we in gesprek hoe we de locatie zo optimaal mogelijk kunnen inzetten. Het Sociaal wijkteam heeft hier een tijdje een inloopspreekuur gehad.
- Voor ontmoeten voor jongeren is de locatie de Kemphaan aangetrokken en succesvol in gebruik genomen. In dit proces zijn zowel jongeren als ouderen betrokken geweest.
- De koffieochtend bij de ESA is overgenomen door een vrijwilliger met op de achtergrond ondersteuning van Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA).
- De SWOA ondersteunt ook het initiatief Max Mobiel, dit maakt het voor bewoners makkelijker om zich in de wijk te bewegen. Dit initiatief wordt door Wereldhave, The Point en Presikhaaf University mogelijk gemaakt.

- The Point is gestart in het winkelcentrum Kronenburg. Zij geven jongeren de mogelijkheid om vaardigheden te ontwikkelen Ze bieden hiervoor structuur en trainingen.
- De contacten met diverse partners (bijvoorbeeld ICC Nour Al Houda, COA, Wijk- en Sportcentrum Rijkerswoerd en het Wijkcentrum Vredenburcht) zijn geïntensiveerd.
- De moskee - Nour Al Houda - heeft de opdracht gekregen en aanvaard om een ontmoetingsplek voor jongeren te realiseren.
- Aan de Stadslandbouw is opdracht verleend om het plan om een ontmoetingsplek te realiseren verder uit te werken.
- Rumah Baru heeft met ondersteuning van het team Leefomgeving subsidie weten te krijgen voor hun maandelijkse ontmoeting. Zij kunnen nu voor drie jaar een locatie huren voor hun activiteit.
- We zijn in gesprek met de Jacobiberg om mogelijkheden voor een laagdrempelige ontmoetingsplek in het gebied te onderzoeken.

Meer ommetjes

Voor iedere wijk gelden andere wensen ten aanzien van ommetjes. Voor iedere wijk wordt er daarom ook gekeken naar maatwerk.
In het ontwikkelperspectief Kronenburg wordt gekeken naar de looproutes in de wijk.

Inspanningen 2022

De partners in de wijk zijn gestimuleerd om gezamenlijk een programma te ontwikkelen in de openbare ruimte.

Rozet heeft in samenwerking met het platform Rijkerswoerd een boekje met kunstroutes uitgebracht. Deze routes kunnen zowel gefietst als gelopen worden.
In Vredenburg is er behoefte aan bankjes om met name voor ouderen de afstanden behapbaar te houden. Een plan hiervoor moet door de bewoners van Vredenburg nog worden aangeleverd.
In Kronenburg wordt de inrichting van de openbare ruimte meegenomen in het ontwikkelperspectief.

Kansengelijkheid

Bevorderen kansengelijkheid

Jeugd in Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg heeft de mogelijkheid gekregen om zich persoonlijk te ontwikkelen op het vlak van cultuur, sport, zelfstandigheid en weerbaarheid. De jeugd staat steviger in de schoenen en is beter voorbereid op volgende stappen in hun leven.

Inspanningen 2022

Binnen het programma Kansrijk Opgroeien is er met de scholen gewerkt aan naschoolse programma's op het gebied van sport, cultuur, weerbaarheid, ontwikkeling et cetera. Inmiddels zijn daar bijna alle basisscholen uit het gebied bij aangesloten. In aansluiting daarop heeft er tijdelijk een schaatsbaan in de wijk gestaan, The Big Draw in Kronenburg, social mediatraining, Vitesse Hattrick, Run4Fun en het vakantiekamp hebben plaatsgevonden.
Via de scholen is voor individuele kinderen budget beschikbaar gesteld voor kleding, schoeisel, persoonlijke hygiëne en is sinterklaasviering voor kinderen in armoede mogelijk gemaakt.
Een beurs voor tweedehands schoolspullen, sportartikelen en buitenspeelartikelen heeft plaatsgevonden.
Voor de kinderen van het voortgezet onderwijs is via PowerPlug Academy de mogelijkheid geboden voor huiswerkbegeleiding, persoonlijke ontwikkeling en loopbaanonderzoek.
Vanuit Rijnstad en The Point worden jongeren vaardigheden aangeleerd om zich in de huidige maatschappij te redden. Powerplug en Rijnstad zijn in contact gebracht met Prospect4Cash. Deze partij helpt jongeren aan werk en begeleidt ze daar langdurig in.
Het netwerk voor opvoedondersteuning wordt in kaart gebracht en zal in 2023 afgerond worden. Dit zal gedeeld worden met de scholen.

Het project Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is afgerond en krijgt een vervolg in de opvoedondersteuning plan Nieuw-Zuid.

De regisseurs van Werk en Inkomen hebben op woensdagochtend een locatie in de Fontein tot hun beschikking en op donderdag bij het Sociaal wijkteam. Mogelijkheden tot uitbreiding worden nog onderzocht.

Er is extra inzet geweest op de jonge-moedergroep. Dit heeft plaatsgevonden in de vorm van een verdiepende training op het gebied van opvoedondersteuning.

Naast het programma voor de jeugd hebben wij in 2022 een opdracht verstrekt voor kansengelijkheid voor volwassenen. Hier wordt met name ingezet op kansengelijkheid voor (allochtone) vrouwen.

Openbare ruimte

Vergroenen van de wijk

Met bewoners en professionals is gesproken over de mogelijkheden om de wijk te vergroenen. Daar waar mogelijk is er ook al uitvoering aan gegeven. Daarbij zijn het tegengaan van wateroverlast en hittestress belangrijke onderwerpen.

Inspanningen 2022

In het gebied zijn talrijke projecten uitgevoerd binnen dit thema. Uitgevoerde projecten:
Vredenburg

- Heiligerleeplaats is in samenwerking met bewoners gerealiseerd. Verharding is vervangen door groen en de inrichting is verbeterd.
- Adorppad, de gesprekken met bewoners zijn gestart, met als doel het plein te verbeteren. Minder steen, meer groen is de insteek.
- Bronsveenhof, de gesprekken met bewoners zijn gestart, met als doel het plein te verbeteren. Minder steen, meer groen is de insteek.
- Groningerpark is uitgebreid. Het versteende plein van de scholen is met de nieuwbouw verkleind. Het overgebleven gedeelte is vergroend en samengevoegd met het achterliggende Groningerpark. Hierdoor is een mooiere speelruimte voor de jeugd ontstaan.

Kronenburg

- Schepen te Boeckoppad, de verruiming van de boomspiegels is in de hele straat gerealiseerd.
- De Groene Driehoek (tussen Madser en Bibliotheek) is in samenwerking met bewoners gerealiseerd en zal in 2023 feestelijk geopend worden en van een naam worden voorzien.
- Allerlei kleine vergroeningsprojecten in het gebied tussen de busbaan en de Huissensedijk zijn in ontwikkeling.

Rijkerswoerd

- Achter de Coulissen is een groot stuk verharding weggehaald en vergroend.
- Er is een bewonerswerkgroep actief op dit thema die nauw samenwerkt met de gemeente
- In een groot stuk weide aan de Mooieweg worden bomen geplant.
- Aan de Willem Dreessingel is groen verfraaid met een natuurspeelplek.

Verbeteren algehele gesteldheid van de wijk

Dit onderwerp blijft voor bewoners onverminderd belangrijk. Helaas zien we dat sommige bewoners er voor kiezen hun huisraad naast containers te zetten. Ook verwaarloosde achtertuinen vormen regelmatig een ergernis bij bewoners in de wijk. Hierin kunnen wij alleen een adviserende rol spelen. Wij kunnen bewoners niet dwingen hun tuinen aan te pakken.

Inspanningen 2022

In Kronenburg wordt de openbare ruimte grondig aangepakt als onderdeel van het ontwikkelperspectief Kronenburg.
In Kronenburg is gewerkt aan een pilot voor meer bewustwording over overlast (onder andere van ratten), deze loopt door in 2023.

In Rijkerswoerd is de bewonerswerkgroep Openbare Ruimte en Groen actief die een document heeft gemaakt met zeer veel kansrijke plekken. Hier moet prioritering nog op plaatsvinden.

in Vredenburg zijn we momenteel bezig om rond de straten Loppersumhof en Stedumhof de leefomgeving te verbeteren. Dit houdt een verbetering in van het groen maar ook wordt samen met Portaal actie ondernomen om deze buurt te verbeteren.

Betere balans in het speelaanbod

Spelen is een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van kinderen. Op dit moment concentreren we ons op de speelplekken die onderhoud nodig hebben of waar bewoners zelf initiatief nemen en aangeven dat ze graag verandering willen.
Daarnaast houden we bij het aanpassen of aanleggen van speelplekken rekening met inclusief spelen.

Inspanningen 2022

In samenwerking met het Sportbedrijf, maar ook met input van Rijnstad, is gekeken naar de ontwikkeling van het sportaanbod. Denk bijvoorbeeld aan het pimpen van helmen om het belang van veilig sporten te benadrukken.

Los van de fysieke plekken kijken we ook naar het aanbod op de verschillende speellocaties. Voorbeelden hiervan zijn de inzet van de spelcontainers, Run4Fun en het programma op de skatebaan.

Rijkerswoerd

- Er is, samen met inbreng van ouders en kinderen, een speelplek vernieuwd aan het Renate Rubinsteinpad.

Vredenburg

- Adorppad en Bronsveenhof: er is ter plaatse een uitvraag geweest en momenteel wordt er gewerkt aan de hand van input door ouders, bewoners en kinderen aan het verbeteren van deze speelplek.

Parkeerkrapte en foutparkeren

Samen met de bewoners wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn om parkeerkrapte en -overlast aan te pakken. De uitdaging is om een balans te vinden tussen de verschillende ambities (vergroening) en belangen (parkeerbehoefte).

Inspanningen 2022

Naar aanleiding van een parkeeronderzoek in Rijkerswoerd is gebleken dat in bepaalde gebieden de parkeerdruk hoog is (soms meer dan 100%). Aan de hand hiervan is er getoetst of er mogelijkheden zijn om parkeerplekken te realiseren zonder af te doen aan het groen.
Hierbij wordt gekeken naar mogelijkheden voor laadpalen en alternatieve mobiliteitsvormen (bijvoorbeeld e-Hub). Er zijn afspraken gemaakt met Handhaving en Toezicht om parkeeroverlast aan te pakken.

Meer handhaving en stimuleren eigen verantwoordelijkheid

In de wijk Rijkerswoerd is een werkgroep Hondenbezit geformeerd die zich met dit onderwerp bezig houdt. In goed overleg zijn hier in 2022 stappen gezet om overlast van honden tegen te gaan in de wijk. Met de resultaten van deze werkgroep kunnen we ook kijken of dit toepasbaar is in de andere wijken.

Op het vlak van afval is er contact gezocht met een wijkpartner om de mogelijkheden tot het reduceren van zwerfafval te bespreken.

Inspanningen 2022

Via diverse sporen zijn de mogelijkheden tot extra handhaving in de wijk onderzocht. Dit heeft vooralsnog niet geleid tot de invulling van deze wens. We blijven zoeken naar mogelijkheden om hier invulling aan te geven

In 2022 zijn depodog-uitgiftepunten (kleine kastjes waarin hondenpoepzakjes zitten) gekocht. Deze zullen door de werkgroep in 2023 in de wijk worden opgehangen. Zij nemen ook de verantwoordelijkheid om te zorgen dat ze gevuld blijven. De werkgroep is in 2022 druk bezig geweest om een plan voor de wijk te maken.

Met betrekking tot afval zijn er afspraken gemaakt met de reclassering om plekken waar veel zwerfafval aanwezig is schoon te maken. Dit gebeurt naast het reguliere onderhoud.

Duurzaamheid

Meer kennis ten aanzien van duurzaamheidsacties

In Rijkerswoerd hebben bewoners een werkgroep Duurzaamheid gestart, zij bekijken samen hoe ze hier invulling aan gaan geven.

Samen met bewoners en organisaties uit de wijk zijn wij continu bezig hoe we thema's zoals energie(verbruik), klimaatadaptie en duurzaamheid agenderen en verder brengen. Vanuit team Leefomgeving hebben wij hierin een verbindende en faciliterende rol.

Inspanningen 2022

We ondersteunen en waar mogelijk faciliteren (bewoners)initiatieven op het gebied van energie(verbruik), klimaatadaptie en duurzaamheid.
De werkgroep Duurzaamheid in Rijkerswoerd heeft een warmtescanwandeling georganiseerd. De mogelijkheid om een warmtescan van een woning uit te voeren is ook gedeeld aan andere bewoners in het platformoverleg. Deze mogelijkheid is ook in het platformoverleg aangekaart. Op basis van de scan kunnen bewoners bekijken welke maatregelen in hun huis effectief zijn. Daarnaast zijn zij ook deelvervoer aan het onderzoeken.

We stimuleren de samenwerking tussen organisaties, partners en wijklocaties (zoals Arnhem Aan, de moskee en het buurtcentrum de Fontein) om blijvend aandacht te houden voor de thema's.

Veiligheid

Minder overlast

Via diverse sporen zijn de mogelijkheden tot inzet van extra handhaving onderzocht. Dit heeft tot op heden nog niet tot het gewenste resultaat geleid. Voor de reguliere handhaving is een proces tot stand gekomen om beter richting te geven aan de prioriteiten van de handhavers, in de vorm van een jaarplanning. Deze planning wordt in het veiligheidsoverleg besproken. Hierbij worden ook de reeds bekende activiteiten zoveel mogelijk aan het begin van het jaar gedeeld.

Inspanningen 2022

Na intensief contact met de buurtbewoners zijn er aanpassingen gedaan aan de playground. Sinds die tijd hebben wij geen meldingen van overlast meer ontvangen.
Er zijn borden met spelregels aangebracht, de hekken zijn voorzien van rubbers waardoor de geluidsoverlast verminderd is. Handhaving heeft deze plek intensief meegenomen in hun rondes.
Een overlastgevende klimboom is, na alle andere mogelijkheden onderzocht te hebben, weggehaald.

De Mobiele ontmoetingsplek (MOP) geeft ook geen aanleiding tot extra inzet van handhavers. Hij is met de jaarwisseling blijven staan en dat heeft niet tot overlast geleid.

Na aanvankelijk veel overlastklachten te hebben ontvangen over de skatebaan, is het ook hier na intensieve inzet van ambulant jongerenwerk, politie en straathoekwerk rustig geworden.
In het wijkveiligheidsoverleg brengen we via de Radar Sonar (programma vanuit afdeling Veiligheid) risicovolle locaties in beeld. In datzelfde overleg bespreken we de inzet daar op.

De samenwerkende netwerkpartners hebben voor de vakantieperiodes activiteitenprogramma's samengesteld. Hierbij is specifieke aandacht geweest voor de jaarwisseling.

In 2022 heeft de politie spreekuur gehouden in de Fontein (ontmoetingsruimte Kronenburg). Ook is door Portaal de mogelijkheid gecreëerd om vanuit een pand in Vredenburg, gesitueerd in een problematische omgeving, werkzaamheden uit te voeren.

Meer verkeersveiligheid

Veiligheid in de wijk is heel belangrijk. In Rijkerswoerd is een werkgroep actief die dit onderwerp in kaart brengt en met team Leefomgeving bespreekt.
Oversteekplaatsen zijn niet de enige optie (en creëren schijnveiligheid) om een straat veiliger te maken. Er is en wordt blijvend breder gekeken naar mogelijkheden om de Marga Klompélaan veiliger te maken.

Inspanningen 2022

Het aanbrengen van de oversteekplaatsen blijkt op de Marga Klompélaan niet de oplossing voor de ervaren onveiligheid te zijn. Dit is met de bewoners besproken.
We kijken verder naar mogelijkheden om de veiligheid te verhogen. Hierbij valt onder andere te denken aan het periodiek plaatsen van matrixborden. Vooralsnog is er nog geen extra handhavingscapaciteit beschikbaar om de onveiligheid te kunnen bestrijden.

In 2022 zijn de voorbereidingen gestart voor de aanpassing van de Groningensingel en de Kruisstraat (RijnWaalpad). De uitvoering van beide projecten zal in 2023 plaatsvinden.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.316	27.403	29.142	26.044	3.097
Baten	1.257	1.136	1.214	1.282	68
Saldo lasten en baten	***-22.058***	***-26.267***	***-27.928***	***-24.763***	***3.165***
Toevoegingen aan reserves	328	64	643	557	86
Onttrekkingen aan reserves	470	22	577	558	-18
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***142***	***-43***	***-66***	***2***	***68***
Gerealiseerd resultaat	**-21.916**	**-26.309**	**-27.994**	**-24.761**	**3.233**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		3.056	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		1.365	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		1.180	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		260	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		180	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		40	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	106	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	64	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	52	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	33	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	30	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	21	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	-7	N	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-48	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-220	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR

Baten		-33	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-33	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		83	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	253	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-64	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-106	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		0				
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						

Stad

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op stedelijk niveau plaatsvinden, zijn opgenomen in 13 stedelijke programma's:

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

S01 Veiligheid

S02 Bereikbaarheid

S03 Economie

S04 Onderwijs

S05 Cultuur

S06 Participatie en armoedebestrijding

S07 Zorg

S08 Welzijn en inclusie

S09 Gezondheid en sport

S10 Klimaat en energie

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

S12 Wonen en leefomgeving

Bestuur, dienstverlening en financiën

Wat we ook doen, we doen het voor onze inwoners, voor onze bedrijven. Voor mensen die de stad bezoeken. Het is niet meer dan logisch dan dat we bij het verwezenlijken van onze ambities zoveel mogelijk de samenwerking zoeken. Met inwoners en bedrijven en met de regio Arnhem-Nijmegen. De wereld houdt immers niet op bij de gemeentegrens. We willen goed bereikbaar zijn. Dat betekent niet alleen een gastvrij stadhuis, maar ook goede digitale dienstverlening, zodat mensen zoveel mogelijk en makkelijk op afstand dingen kunnen regelen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven

Zie voor de toelichting de inspanningen 'Rekenkamer' en 'College'.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma

De rekenkamer heeft in 2022 de onderzoeken naar onderwijshuisvesting en daklozenbeleid afgerond. Het betrof tweemaal een rekenkamerbrief. De rekenkamerbrief 'Een leefwereld van verschil. Een onderzoek naar het daklozenbeleid' is niet geagendeerd door de raad. Het onderzoek naar onderwijshuisvesting is in een informatieve politieke avond eind 2022 behandeld door de raad. De rekenkamer heeft tijdens deze bijeenkomst het onderzoek toegelicht. Er was een zevental schoolbesturen aanwezig om met raadsleden in gesprek te gaan over het onderzoek. Het vervolg van het politieke proces vindt plaats in 2023. Tenslotte heeft de raad in het najaar van 2022 het rekenkameronderzoek naar Van Wijken Weten uit 2021 behandeld.

Naast bovengenoemde onderzoeken voerde de rekenkamer ook twee vooronderzoeken uit. Dit was ten eerste een uitgebreid vooronderzoek naar armoede, waarbij de rekenkamer onder andere uitvoerige gesprekken heeft gevoerd met klanten van de Voedselbank. De beschouwingen uit het vooronderzoek zijn gedeeld met de raadsfracties in twee sessies. Het vooronderzoek diende als basis voor het hoofdonderzoek naar bestaanszekerheid. Het hoofdonderzoek (bestaanszekerheid) is eind 2022 opgestart. Ook voerde de rekenkamer een vooronderzoek uit naar grondbeleid. De raad nam in juni 2022 de motie 'meer grip gereedschapskist grondbeleid en stedelijke ontwikkeling' aan. Deze motie kent een overlap met het voorgenomen onderzoek. Daarom besloot de rekenkamer dit onderzoek voor nu 'on hold' te zetten.

Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen koos de rekenkamer ervoor om na de verkiezingen een groot deel van de fracties te spreken over het onderzoeksprogramma 2023-2024. Tevens verzorgde de rekenkamer een onderdeel van het startprogramma voor de nieuwe raad in april.

In 2022 heeft de rekenkamer afscheid genomen van rekenkamerlid Hans Verdellen. Samen met een afvaardiging van de auditcommissie is een nieuw lid geworven: Samet Kaymak. De huidige voorzitter Arie Teeuw en zittend lid Lydia Zwier-Kentie zijn door de raad herbenoemd voor een periode van zes jaar.

College: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten

Speciaal voor projectontwikkelaars en inwoners die willen gaan(ver)bouwen is een handreiking ontwikkeld: betrek de buurt bij uw bouwplannen. Er is uitvoering gegeven aan het plan van aanpak kinderburgemeester en begin november is de eerste Arnhemse kinderburgemeester benoemd. De kinderburgemeester wordt aangesteld voor één schooljaar.
De pilot digitale wijkpanels loopt. De eerste enquête voor De Laar is uitgezet. Er is ook een start gemaakt met de voorbereiding van een burgerberaad. Het opstellen van de inspiratiegids wordt hierdoor verschoven. Om helder te maken hoe we samenwerken, zal een digitaal handvat worden gemaakt om eenieder, initiatiefnemer, ontwikkelaar of ambtenaar te helpen een zorgvuldig participatieproces te organiseren.

College: Eenduidige werkwijze leveren

De ambities op burgerparticipatie zijn groot, zoals opgenomen in het actieprogramma van burgerparticipatie ‘Samen maken we Arnhem’. Het Arnhems Stappenplan Participatie is in 2022 vastgesteld door het college. Er wordt intern gewerkt met dit beleidskader bij nieuw beleid en projecten om zo meer inwoners te betrekken. Het beleidskader is een hulpmiddel om het participatieproces in te richten en te werken aan verwachtingsmanagement. Om burgerparticipatie verder in te bedden in de organisatie, worden er vanaf begin 2023 trainingen gegeven om te werken met het stappenplan.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken

Arnhem heeft in 2022 doorgewerkt aan de samenwerking in externe netwerken en de Groene Metropoolregio. In de Groene Metropoolregio werkte Arnhem zoals voorgenomen mee aan alle opgaven uit de regionale agenda.

De bestuurswisseling leidde ertoe dat posities vanuit het college in de netwerken opnieuw zijn belegd. In het Algemeen Bestuur (AB) en de bestuurlijke teams van de GMR is Arnhem opnieuw goed vertegenwoordigd. De portefeuillehouder mobiliteit is voorzitter van de opgave Verbonden regio. Ook in de andere opgaven nemen de Arnhemse bestuurders deel aan de bestuurlijke overleggen. In de VNG heeft Arnhem zijn positie versterkt door onder meer deelname aan verschillende bestuurlijke VNG-commissies. Arnhem werkt ook verder door aan het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met de steden in Noordrijn-Westfalen (NRW), samen met The Economic Board, bedrijfsleven en maatschappelijke partners.

Arnhem werkt in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven die om een regionale aanpak vragen

Arnhem heeft in 2022 samen met de Groene Metropoolregio mede uitvoering gegeven aan de opgaven in de regionale agenda en de hiermee samenhangende lobbyagenda. Op de verschillende onderdelen van de regionale agenda is veel werk verricht en bereikt. De GMR communiceert stelselmatig over de resultaten en successen via de kwartaalberichten.

Mede dankzij de inspanningen van de Groene Metropoolregio heeft het Rijk Arnhem-Oost aangewezen als grootschalig woningbouwgebied. Hiermee kunnen we als gemeente ook aanspraak maken op middelen vanuit Den Haag om te investeren in een leefbare omgeving, betere bereikbaarheid en duurzame economie. Hierdoor kunnen woningbouwprojecten versneld worden uitgevoerd.

In het BO MIRT (Meerjarig Investeringsprogramma Ruimte en Infrastructuur) in november zijn er verstedelijkingsafspraken gemaakt met regio Foodvalley, het Rijk en provincies Gelderland en Utrecht. Een mooie mijlpaal in het proces van de Verstedelijkingsstrategie. Daarin is onder meer financiering afgesproken voor een aantal grote woningbouwlocaties zoals in Arnhem-Oost, Wijchen-West en Nijmegen. Daarnaast zijn er diverse mobiliteitsprojecten afgesproken, gericht op de (ontsluiting van) grootschalige woningbouwgebieden Arnhem-Oost en Nijmegen Stationsgebied/Kanaalzone.
Tot slot zijn er ook afspraken gemaakt over MIRT-onderzoeken om samen met Rijk en provincie diverse belangrijke corridors te onderzoeken zoals de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (A12) en de vrije kruising Arnhem Oost en inpassing in spoorzone Arnhem Oost en afspraken gericht op het verder brengen van de randvoorwaarden van de bouwstenen economie en leefomgeving; bijvoorbeeld de uitwerking van het groenblauw raamwerk.

Via de opgave Verbonden regio is in 2022 verder gewerkt aan een veelheid aan dossiers en lobbytrajecten, onder andere over de genoemde corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (UAD, voorheen A12) en de vrijespoorkruising in Arnhem Oost. Op het gebied van duurzame mobiliteit is het uitvoeringsprogramma deelmobiliteit vastgesteld. Mede op basis hiervan is in het BO MIRT van november door het ministerie van I en W een bedrag van € 500.000 toegezegd voor de investering in deelmobiliteitshubs in deze regio. Deze worden de komende drie jaar uitgerold.

In het laatste kwartaal is de rapportage ‘Stadrandhubs Arnhem’, uitwerking van de (concept)visie Hubs made in [Arnhem], door de GMR bestuurlijk vastgesteld. Advies uit het rapport is om allereerst in te zetten op de locaties Waterberg en Arnhem-Zuid. De gemeente Arnhem brengt de bevindingen uit de regionale rapportage binnenkort naar het college. De visie Hubs made in [Arnhem] zal samen met de uitwerking stadsrandhubs Arnhem als bouwsteen opgenomen worden in het Duurzame Mobiliteitsplan van Arnhem, dat eind 2023 door de raad vastgesteld zal worden (voorafgegaan door een participatietraject). In het Duurzame Mobiliteitsplan zullen de vervolgstappen (prioritering en financiering) van de diverse hubs in Arnhem worden aangegeven.

Binnen de opgave productieve regio is samen met The Economic Board, de provincie en werkgevers gewerkt aan een regionale arbeidsmarktagenda. Deze moet gaan zorgen voor een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De agenda wordt uitgewerkt in een ‘Human Capital Akkoord’, een meerjarig programma met concrete activiteiten. Najaar 2022 is hier een start mee gemaakt.

Voor vergroening van werklocaties hebben we concrete afspraken gemaakt met de provincie. Deze moeten bijdragen aan vermindering van hittestress en wateroverlast en aan vasthouden van water, bevorderen van de biodiversiteit en moeten bijdragen aan de gezondheid en het werkplezier van werknemers. Per januari 2023 kan gestart worden met een pilot om tot en met 2030 zo’n 500 ondernemers en/of vastgoedeigenaren, met een totaal van 1.000 in 2040 als stip op de horizon, te stimuleren hun perceel te vergroenen.

Binnen de opgaven circulaire regio is de circulaire impactladder ontwikkeld, een maatstaf om de circulariteit van nieuwbouwwoningen te kunnen beoordelen en te bepalen in hoeverre de doelen in de woondeal 2.0 gehaald worden: 25% circulair bouwen in 2025, 50% in 2030 en 100% in 2050. In december is een start gemaakt met het

doormeten van tien geselecteerde woningbouwprojecten. De overige volgen in de eerste helft van 2023. Op basis hiervan wordt bekeken hoe de impactladder verder wordt ingezet als monitoringsinstrument.

Er is gestart met de bouw van een platform en netwerk Duurzaam Inkopen voor inkopers om circulair en toekomstbestendig in te kopen. Het gaat om bedrijfskleding, catering, kantoorinrichting, bouw, kantoorartikelen, groenvoorziening en ICT.

Er is een onderzoek uitgevoerd door Royal Haskoning DHV voor het sluiten van de kringloop van enkele belangrijke productgroepen. De meest kansrijke stromen die hier uit zijn gekomen zijn zonnepanelen en zorgafval. Op dit moment wordt uitgezocht wat ervoor nodig is om regionale ketens te gaan sluiten voor deze afvalstromen en wat de rol van de GMR hierin is.

Verder is volgens de opdracht vanuit het Rijk gewerkt aan de voorbereiding voor de Regionale Energiestrategie 2.0. Onder meer is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) afgerond en vrijgegeven voor reacties. Deze reacties worden verwerkt in de definitieve versie van de NRD.

In november is in het kader van de Community of Practice van de RES een bijeenkomst gehouden over de voortgang van de Proeftuin Aardgasvrije Wijken en de Wijken van de Toekomst. Vanuit de ervaringen van de gemeenten Nijmegen, Lingewaard, Druten en Arnhem is geconstateerd dat het vervolg op deze pilotfase een flinke inspanning van de gemeenten vraagt. Daarbij zijn het organiseren van voldoende capaciteit en het organiseren van participatie met aandacht voor gedragsverandering belangrijke punten.

De bestuurders van de cultuurregio 025 hebben in goede onderlinge samenwerking kaders vastgesteld voor de uitvoering van het transformatievoorstel cultuur. Ook is een inventarisatie uitgevoerd naar natuur, landschap en water in de regio, het zogenaamde groenblauw raamwerk. Dit is een belangrijke bouwsteen voor het Verstedelijkingsakkoord waar vanuit de opgave groene groeiregio aan wordt gewerkt.

In het derde en vierde kwartaal is door de GMR samen met The Economic Board en de provincie Gelderland gewerkt aan een voorstel voor een Regio Deal met het Rijk. Het voorstel diende als een voorselectie om met het Rijk in gesprek te komen over het sluiten van een Regio Deal om de brede welvaart te verbeteren. In november is de aanvraag voor de Regio Deal Groene groei ingediend bij het Rijk. Het Kabinet heeft op 17 februari 2023 besloten om op basis van de ingediende aanvraag een Regio Deal te willen sluiten met de regio Arnhem-Nijmegen. Hiervoor is 15 miljoen euro beschikbaar gesteld. De Regio Deal wordt in het voorjaar van 2023 uitgewerkt en met projecten voorzien op de thema's zorg, wonen, duurzaamheid, economie en arbeidsmarkt, grensoverschrijdende samenwerking. De verwachting is dat de Regio Deal met het Rijk rond de zomer van 2023 getekend kan worden.

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio en in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting het Rijk en Europa

Via deelname in verschillende werkgroepen en commissies van de VNG en de G40 heeft Arnhem in 2023 ambtelijk en bestuurlijk bijgedragen aan kennisontwikkeling en diverse lobbytrajecten, onder andere met betrekking tot gemeentefinanciën en specifieke dossiers in de pijlers Fysiek, Sociaal en Economie & Werk. Na de gemeenteraadsverkiezingen zijn de VNG-commissies opnieuw bemenst. Onze inzet was daarbij gericht op een goede Arnhemse bestuurlijke vertegenwoordiging. Deze inzet is gehonoreerd doordat wethouders Van de Geijn en Smeulders benoemd zijn in de VNG-commissies Informatiesamenleving respectievelijk Financiën.

Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met steden in Noordrijn-Westfalen (NRW)

Arnhem heeft in 2022 doorgewerkt aan het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking. Via de Euregio Rijn-Waal en door samen te werken met de grote steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) via het Euregionale stedennetwerk van 100.000+ steden. In dit stedennetwerk werkt Arnhem samen met Nijmegen, Ede en Apeldoorn en drie Duitse steden in Noordrijn-Westfalen: Duisburg, Düsseldorf en Moers. Dit is nuttig vanwege gezamenlijke belangenbehartiging, kennisdeling en projectontwikkeling. In 2022 hebben deze steden samen verkend op welke onderwerpen, die aansluiten bij de Strategische Agenda 2025+ van de Euregio Rijn-Waal (november 2020), verder samen kan worden gewerkt.
Medio 2022 startte de nieuwe programmaperiode van het Interreg VIA-programma, waarvoor de Euregio het regionale programmamanagement verzorgt. De Euregio helpt initiatiefnemers met het indienen van projectvoorstellen, die voor deze Europese subsidie in aanmerking komen.
Om het netwerk met Duitse partners te versterken is onder andere een samenwerking opgezet met de Duits Nederlandse Businessclub Gelderland (DNBC). Samen met DNBC werd in mei 2022 een groep ondernemers uit Duisburg ontvangen. Voor hen werd een programma georganiseerd rondom het thema waterstof. Duisburg Business Innovation (DBI) heeft ons uitgenodigd voor een tegenbezoek naar Duisburg (gepland februari 2023) waarvoor een ‘Letter of Intent’ in de maak is tussen de beide steden en The Economic Board regio Arnhem Nijmegen en DBI. De samenwerkingsrelatie moet concrete samenwerkingsprojecten gaan opleveren.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

In september 2022 is Loket Zuid heropend. Sindsdien kunnen Arnhemmers op deze locatie weer terecht voor het aanvragen en ophalen van verschillende producten zoals een paspoort of rijbewijs. In aanvulling op de dienstverlening is er een informatiebalie geopend. Bij deze informatiebalie kunnen inwoners zonder afspraak terecht voor het afhalen van eerder aangevraagde documenten. Ook kunnen zij hier spontaan binnenlopen met vragen. Medewerkers van de informatiebalie verstrekken informatie over de gemeentelijke producten en verwijzen waar nodig door naar andere organisaties.

De heropening van Loket Zuid heeft langer geduurd dan gewenst, mede als gevolg van een krappe bezetting op de afdeling Burgerzaken en een toename van werkzaamheden. Zo zijn er in 2022 33% meer eerste inschrijvingen in de Basisregistratie Personen (BRP) geweest. Voor een groot deel gaat het hier om inschrijvingen van vluchtelingen uit Oekraïne. Maar er is ook een toename geweest van eerste inschrijvingen van statushouders en migranten. In 2022 zijn 18.500 reisdocumenten aangevraagd, 4.000 meer dan in 2022. En het aantal huwelijken is gestegen met 20%. Verder is in 2022 veel aandacht uitgegaan naar voorbereiding op nieuwe en veranderende wetgeving, zoals rondom de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit, erkenning en gezag van ouders en de Kieswet.

De toegenomen vraag heeft tot gevolg gehad dat er soms langere wachttijden waren of dat werkzaamheden werden uitgesteld. Dit geldt bijvoorbeeld voor adresonderzoeken, naturalisaties en het kunnen doen van een melding voor een huwelijk.

Ondanks de druk op de afdeling Burgerzaken, voldoen we aan de kwaliteitsnormen van het Rijk. We scoren wel iets lager dan voorgaande jaren. Dit kunnen we verklaren doordat we kritischer hebben gekeken naar de eigen werkwijze. De verbeterpunten die daarbij naar voren zijn gekomen zijn eenvoudig op te lossen.

Digitaliseren van het klantproces

In 2022 is vooral achter de schermen hard gewerkt aan de digitalisering van de dienstverlening. Verschillende systemen hebben een update gehad en er zijn voorbereidingen getroffen voor de overstap naar een nieuw, gemeentebreed, zaaksysteem. Aan dit nieuwe systeem zijn de uitrol van e-diensten en het klanttevredenheidsonderzoek gekoppeld. De uitvoering daarvan vindt plaats in 2023.
De doorontwikkeling op digitalisering, en het grote aantal technische storingen, heeft veel tijd en aandacht gevraagd. Hierdoor zijn 'klantreizen' nog niet in beeld gebracht. Dit wordt in 2023 alsnog opgepakt binnen de doorontwikkeling van de afdeling Burgerzaken.
In 2022 zijn de gemeenteraadsverkiezingen georganiseerd. Deze zijn goed en zonder noemenswaardige incidenten verlopen. Er zijn verschillende maatregelen genomen om de verkiezingen voor iedereen toegankelijk te maken. Er zijn voorzieningen getroffen voor bijvoorbeeld stemmers die minder mobiel zijn, of een visuele of auditieve beperking hebben. Hier hebben we positieve reacties op ontvangen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Klanttevredenheid					
Eenheid: Cijfer					
Bron: KTO - Streefcijfer is minimaal 8, deze indicator wordt vanaf 2022 voor het eerst gemeten.					
Toegankelijkheid stemlokalen					**100,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Bureau Verkiezingen. Streefcijfer: 100% volledig toegankelijk / 0% niet toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking.					
Opkomst verkiezingen Tweede kamer				**73,6**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					
Opkomst verkiezingen Gemeenteraad	**49,6**				**46,5**
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					
Opkomst verkiezingen Provinciale Staten		**50,7**			
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					

Opkomst verkiezingen Europees Parlement	**39,2**
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.
Opkomst verkiezingen Waterschappen	**45,5**
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Woonlasten éénpersoonshuishouden	**695,0**	**700,0**	**707,0**	**694,0**	**876,0**
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
Bron:	COELO, Groningen				
Woonlasten meerpersoonshuishouden	**759,0**	**763,0**	**750,0**	**711,0**	**949,0**
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
Bron:	COELO, Groningen				
WOZ-waarde woningen	**187,0**	**204,0**	**217,0**	**239,0**	**265,0**
Eenheid:	De gemiddelde WOZ waarde van woningen x €1.000.				
Bron:	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken				
Formatie ambtelijk apparaat	**5,9**	**5,8**	**5,8**	**6,1**	**6,1**
Eenheid:	Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1.000 inwoners.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Bezetting ambtelijk apparaat	**5,8**	**5,7**	**5,9**	**6,1**	**6,3**
Eenheid:	Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1.000 inwoners.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente				
Apparaatskosten per inwoner	**646,0**	**490,0**	**490,0**	**406,0**	**421,0**
Eenheid:	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Kosten inhuur externen als % van de loonsom	**13,0**	**21,0**	**17,0**	**22,7**	**19,5**
Eenheid:	Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Overhead % van totale lasten	**7,0**	**5,0**	**9,5**	**9,0**	**8,9**
Eenheid:	Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in procenten.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Echt contact met de gemeente (21A59)

De tekst zoals is voorgesteld in het amendement is overgenomen in de Begroting 2022.

Samen werken aan een mooier Arnhem (21A61)

De samenwerking – ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid – tussen college en raad is belangrijk voor het vertrouwen in de Arnhemse politiek. De controlerende en kaderstellende rol vereist een goed, tijdige en volledige informatievoorziening aan de raad. Het college staat hier voor. Naar aanleiding van het feitenrelaas van onderzoekbureau Strated consultancy zijn er aanbevelingen gedaan om de informatievoorziening te verbeteren. Naar aanleiding hiervan zijn onder andere de formats voor de raadsbrieven en raadsbesluiten aangepast. Met deze wijziging willen wij de informatievoorziening verbreden en versterken.

Samenspraak met de stad (21M212)

Deze motie is afgedaan door een raadsbrief van de raadswerkgroep.

Kosteloze naamsverandering van nakomelingen van tot slaaf gemaakte mensen (21M218)
We werken aan de uitvoering van de motie. Hiervoor kijken we onder andere naar de ontwikkelingen en aanpak bij andere gemeenten en het Rijk.

Meer gemeentelijke prikborden in Arnhemse wijken (21M232)
Zoals in de motie is verzocht, is het college in overleg getreden met partners en organisaties in wijken over de invoering van gemeentelijke prikborden. Uit de opgehaalde informatie is gebleken dat partners en organisaties in de wijken niet enthousiast zijn over het idee. Het college heeft de raad hierover via een raadsbrief geïnformeerd.

Stijging bouwkosten volledig opnemen in begroting (21M247)
De actuele stijging bouwkosten is verwerkt in de Begroting 2023.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	96.891	88.886	89.073	92.278	-3.205
Baten	511.617	521.831	571.771	587.497	15.726
Saldo lasten en baten	***414.726***	***432.945***	***482.699***	***495.219***	***12.521***
Toevoegingen aan reserves	42.181	19.864	34.017	52.002	-17.985
Onttrekkingen aan reserves	27.972	23.028	35.896	43.521	7.625
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-14.209***	***3.165***	***1.879***	***-8.481***	***-10.360***
Gerealiseerd resultaat	**400.518**	**436.110**	**484.578**	**486.738**	**2.161**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	9.115	V			
Financiën	8.528	V	Gemeentefonds	I	BR
Financiën	1.038	V	Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	I	AR
Financiën	836	V	Vlottende en vaste financiering	I	AR
Financiën	806	V	Gemeentefonds	I	BR
Financiën	793	V	Nominale loonontwikkeling	I	AR
Financiën	754	V	Gemeentefonds	I	BR
Bedrijfsvoering en PenO	640	V	Beheer vastgoed planmatig onderhoud (zie ook toevoegingen)	I	BR
College	480	V	Vrijval voorziening wethouders	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	392	V	Beheer vastgoed onderhoud Koningstraat 38	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	384	V	Uitstroom trainees	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	250	V	Beheer vastgoed verduurzaming (zie ook baten)	S	AR
Bedrijfsvoering en PenO	176	V	Beheer wagenpark	I	AR
Financiën	-236	N	Naheffing BTW en BCF	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-325	N	Resultaat op personeel bedrijsvoering	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-700	N	Maat- en meerwerk gemeentebrede projecten	I	AR
Publieke dienstverlening	-860	N	Burgerzaken	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-1.013	N	Dotatie voorziening spaarverlof	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-1.400	N	Aanvullende prijscompensatie 2022 de Connectie	I	AR
Financiën	-1.428	N	Resultaat OZB	I	AR

Baten	5.792	V			
Financiën	6.610	V	Gemeentefonds	I	AR
Publieke dienstverlening	550	V	Burgerzaken	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	350	V	Resultaat op personeel bedrijfsvoering	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-250	N	Beheer vastgoed verduurzaming (zie ook lasten)	S	AR
Financiën	-278	N	Vlottende en vaste financiering	I	AR
Digitalisering en automatisering	-350	N	Interne doorbelastingen en niet gerealiseerde opbrengsten	I	AR
Financiën	-361	N	Resultaat OZB	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-479	N	Contributiemarge rendabele uren	I	AR

Toevoegingen aan reserves	-10.728	N			
Bedrijfsvoering en PenO	-640	N	Beheer vastgoed planmatig onderhoud (zie ook lasten)	I	BR
Financiën	-754	N	Gemeentefonds	I	BR
Financiën	-806	N	Gemeentefonds	I	BR
Financiën	-8.528	N	Gemeentefonds	I	BR

Onttrekkingen aan reserves	0

Gemeentefonds
Het voordeel op het gemeentefonds ontstaat vanwege het feit dat de september- en decembercirculaires 2022 niet meer in de begroting zijn verwerkt. De begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2022 (met een bijstelling van de begroting in Turap-2). Uit de september- en decembercirculaire 2022 ontstaan de volgende effecten:

- Nieuwe middelen zijn toegevoegd aan het gemeentefonds in de vorm van decentralisatie-uitkeringen en taakmutaties voor het uitvoeren van diverse taken van in totaal ruim € 10 miljoen. Een groot deel hiervan is in de decembercirculaire bekend gemaakt. Hiervan wordt voorgesteld deze over te hevelen naar de programma's waarbinnen deze taken worden uitgevoerd ter dekking van de kosten vanaf 2023 (zie ook de toevoegingen aan reserves).
- In het kader van behoedzaamheid rekenen we eventuele ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds vooraf niet mee. Voor 2022 valt deze vrij en dit levert een voordeel van € 3,5 miljoen op.
- Wijzigingen in taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen die niet overgeheveld hoeven te worden naar het beleidsveld leveren een voordeel voor de algemene middelen op van € 2,5 miljoen. Hierin zijn bijvoorbeeld middelen opgenomen voor inkomstenderving covid over 2021.
- Als gevolg van wijzigingen in de uitkeringsfactor en actualisatie van de maatstaven ontstaat een voordeel van € 0,9 miljoen. Hiervan wordt € 6 ton veroorzaakt door compensatie voor loon/prijsontwikkelingen bij de sociale werkvoorziening (Wsw); het nadeel op programma Wijken algemeen moet hiermee in samenhang worden bezien.
- Over de oudere jaren (2020 en 2021) zijn afrekeningen ontvangen naar aanleiding van aanpassingen in maatstaven en uitkeringsfactor. Dit leidt tot een nadeel van ruim € 0,2 miljoen.

Onvoorzien en strikt onvermijdbaar
In 2022 is er geen beroep gedaan op de posten onvoorzien en strikt onvermijdbaar. Per saldo levert dit een voordeel op van € 1,0 miljoen.

Vlottende en vaste financiering
Vlottende financiering
Het resultaat op de vlottende financiering van € 534.000 wordt verklaard doordat de gemeente Arnhem in 2022 hier zo goed als geen gebruik van heeft gemaakt. Op de lasten is een voordeel behaald van € 570.000 omdat de begrote kosten niet zijn gemaakt. De baten geven een klein nadeel van € 36.000 omdat ook geen kasgeldleningen zijn verstrekt.

Vaste financiering
In de vaste financiering is een voordeel gerealiseerd ten opzichte van de begroting van € 45.000. Enerzijds is in de lasten (met daaraan gekoppeld de interne doorberekeningen in de vorm van omslagrente) een voordeel opgetreden van € 266.000 omdat veel minder nieuwe leningen zijn aangetrokken dan begroot en dus minder rentekosten zijn gemaakt (voordeel € 1,735 miljoen) en minder omslagrente is doorberekend omdat in 2021 minder is geïnvesteerd dan was begroot (nadeel € 1,469 miljoen), anderzijds zijn de baten in de vorm van ontvangen rente over verstrekte leningen achtergebleven voor € 221.000 omdat in 2021 en 2022 leningen zijn afgelost.

Nominale looncompensatie
Doordat de totale loonsom in 2022 lager is uitgevallen dan waar in de berekening van de loonontwikkeling mee rekening werd gehouden, is de loonontwikkeling € 0,8 miljoen lager uitgevallen.

Beheer vastgoed verhoging budget planmatig onderhoud
In de begroting 2022 is in dit programma rekening gehouden met een structurele jaarlijkse last van € 640.000 voor onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. De besteding van dit budget vindt planmatig plaats. Dit betekent dat besteding in andere jaren en/of binnen andere begrotingsprogramma's plaatsvindt. Het desbetreffende budget wordt daartoe toegevoegd aan de bestemmingsreserve onderhoud vastgoed.

Vrijval voorziening pensioen wethouders
Eind 2022 stond de voorziening pensioen wethouders te hoog. Na berekening om tot het doelvermogen te komen op 31 december 2022 heeft per saldo een vrijval plaatsgevonden van € 0,48 miljoen.

Beheer vastgoed onderhoud Koningstraat 38 (stadhuis)
Voor de Koningstraat 38 wordt terughoudend omgegaan met het planmatig onderhoud, omdat er nog onduidelijkheid is omtrent de huisvesting van de ambtelijke organisatie en een mogelijke verbouwing hiervoor van het stadhuis. Daarom wordt alleen het noodzakelijke onderhoud uitgevoerd en blijft er ten opzichte van het geplande onderhoud volgens het meerjaren onderhoudsplan een voordeel over van € 392.000.

Uitstroom trainees
De afdeling Personeel en Organisatie heeft een structureel budget voor het aanbieden van traineeships binnen de gemeente. Gedurende 2022 is een aantal trainees uitgestroomd. Enerzijds doordat het contract medio 2022 afliep en anderzijds doordat trainees, binnen en buiten de gemeente Arnhem, een vaste baan hebben gevonden. Dit resulteerde in een incidenteel voordeel op het budget van € 0,38 miljoen.

Beheer vastgoed verduurzaming
In de begroting is een bedrag geraamd van € 250.000 (lasten) voor uitvoering van kleinere duurzaamheidsmaatregelen aan de panden in gebruik door de gemeentelijke organisatie. Dit budget is specifiek bedoeld voor maatregelen die zich door energiebesparing volledig terugverdienen. Daarom wordt voor deze maatregelen tevens een opbrengst van € 250.000 geraamd (baten).

Beheer wagenpark
Het beheer van het wagenpark valt € 176.000 goedkoper uit dan is begroot. Dit komt vooral door het achterblijven van onderhoud, minder inzet chauffeursdiensten en huur van voertuigen.

Naheffing BTW en BCF
In de afgelopen periode heeft de Belastingdienst een boekenonderzoek uitgevoerd met betrekking tot BTW en het BTW Compensatie Fonds (BCF). Het onderzoek richtte zich op de aangiften omzetbelasting van de gemeente en de opgaaf BTW Compensatie Fonds in 2020. Zoals te doen gebruikelijk, bepaalt de Belastingdienst op basis van de uitkomsten van het onderzoek of ook andere jaren worden betrokken. Het onderzoek heeft geleid tot een naheffing van € 227.000 over de belastingjaren 2017 tot en met 2022. Eventuele belastingrente moet hierover nog worden berekend en afgedragen. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt een nadere toelichting gegeven.

Resultaat op personeel afdelingen bedrijfsvoering
Het saldo op vast personeel en inhuur laat op de lasten een nadeel zien van € 0,33 miljoen. Hier staat tegenover dat door detacheringen aan externe partijen voor € 0,35 miljoen voordeel is behaald op personeel. Per saldo is dit nagenoeg nihil.

De Connectie
Het nadelig resultaat wordt enerzijds veroorzaakt door afgesloten maat- en meerwerkovereenkomsten, die betrekking hebben op gemeentebrede opdrachten, ondersteuning en projecten (€ 0,7 miljoen). Anderzijds wordt de Connectie, conform begrotingsafspraken, door de deelnemende gemeenten gecompenseerd voor de effecten van (autonome) prijsontwikkelingen via de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie. In maart 2022 zijn de materiële budgetten geïndexeerd met 4,1%. Echter, de raming van het CPB bedroeg in augustus 2022 11,4%. Het verschil (7,3%-punt) is in de tweede helft van 2022 in rekening gebracht bij de deelnemende gemeenten. Aangezien De Connectie veelal werkt met langjarige contracten, zal dit bedrag in 2022 niet geheel nodig zijn voor de meerkosten als gevolg van de huidige prijsontwikkelingen. Daarentegen is de verwachting dat, zodra de lopende contracten zijn uitgediend, deze een substantiële prijsverhoging zullen laten zien bij hercontractering. Het bestuur van de Connectie is voornemens om bij de jaarrekening een bestemmingsreserve te vormen om hier op te kunnen anticiperen

Burgerzaken
Er zijn hogere baten gerealiseerd (€ 550.000), waarvan € 448.000 aan meeropbrengst van gemeenteleges is toe te rekenen. Daar tegenover staat een lastentoename van € 860.000 die als volgt is opgebouwd:
- € 105.000 meer af te dragen rijksleges (in verband met de hogere baten);
- € 113.000 inzet vast personeel voor Oekraïne (baten zijn verantwoord op programma S08 Welzijn en inclusie);
- € 620.000 meer inhuur, die gedeeltelijk toe te rekenen valt aan de meeropbrengst gemeenteleges. Circa € 300.000 van deze inhuur wordt veroorzaakt doordat burgerzaken werkzaamheden verricht die niet gedekt kunnen worden uit de gemeenteleges.

Dotatie voorziening spaarverlof
Medewerkers kunnen sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit verlofsparen kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden). Dit leidt gemeentebreed tot een incidenteel nadeel van € 2,0 miljoen, waarvan € 1,0 miljoen binnen programma S00 kan worden verklaard. Ook binnen de andere begrotingsprogramma's leidt dit tot een nadelig resultaat. Daar waar dit heeft geleid tot een substantiële afwijking is hiervoor een toelichting opgenomen in het desbetreffende programma.

Resultaat OZB
De opbrengsten uit OZB zijn € 361.000 lager uitgevallen dan begroot. Bij de niet-woningen heeft de WOZ-waarde zich negatiever ontwikkeld dan waarmee bij de tariefberekening rekening is gehouden. De minderopbrengsten die hierdoor zijn ontstaan, worden echter ruimschoots gecompenseerd door meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021, bij zowel woningen als niet-woningen. Dat er per saldo toch een negatief resultaat is gerealiseerd, is te verklaren door een vanaf de begroting 2011 opgenomen structureel begrote meeropbrengst van € 860.000, die losstaat van de jaarlijkse tariefberekening. Over sommige jaren wordt deze begrote meeropbrengst daadwerkelijk volledig gerealiseerd. Over andere jaren, waaronder ook 2022, is dat niet het geval. De kosten voor verminderingen vallen € 1,4 miljoen hoger uit dan begroot. Deze afwijking is voornamelijk te verklaren door:
- De achterstand in bezwaarafhandeling is in 2022 ingehaald. Het financieel effect van een ingediend (gegrond) bezwaar op een aanslag uit 2020 of 2021 landt hierdoor in 2022.
- Er is in 2022 relatief veel opgelegd over oudere jaren, waardoor ook relatief veel WOZ-waardes van 2020 en 2021 nog zijn verlaagd. De financiële effecten hiervan landen in 2022.

We zien daarnaast een toename in het aantal ingediende bezwaren.

Toevoegingen aan reserves

<u>Gemeentefonds</u>
In 2022 hebben zestien niet begrote dotaties aan de reserves plaatsgevonden, als gevolg van het resultaat uit het gemeentefonds ter grootte van in totaal € 10.087.543. Verdeeld over de BR Taakmutaties GF/overloop van € 754.000, de BR Energiearmoedefonds van € 8.528.000 en de BR Inburgering, integratie en asiel van € 806.000.

1. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen ter dekking van de kosten van studenten die een beroep doen op de individuele bijzondere bijstand als gevolg van de stijgende energieprijzen. Deze middelen worden vanaf 2023 ingezet en om die reden gereserveerd in de BR Energiearmoedefonds.
2. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen voor de kosten die gemeenten maken voor opvangcentra. In het faciliteitenbesluit is geregeld dat de gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers hebben, uitkeringen krijgen vanuit een decentralisatie-uitkering. Conform afspraak worden deze middelen gedoteerd aan de BR Inburgering, integratie en asiel voor dekking van de gemaakte kosten.
3. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen in het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid voor zogenaamde stedelijke vernieuwingsgebieden. Gebieden waar een individuele sectorale aanpak ontoereikend is en een aanvullende integrale aanpak vanuit onderwijs, arbeidsmarkt, wonen en veiligheid en gezondheid nodig is. Arnhem maakt hiervoor kosten en om die reden worden de middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/overloop voor dekking van de inzet in 2023.
4. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen in het kader van een kansrijke start. De extra impulsgelden worden ingezet om in 2023 uitvoering te geven aan deze uitvoeringsagenda Kansrijke Start 2023 en om die reden gereserveerd in de BR Taakmutaties GF/overloop.
5. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd in het kader van dekking van de kosten van gemeenten met overige onderdak voorzieningen (Bed, bad en brood). Besteding van deze middelen vindt in 2023 plaats en het budget wordt om die reden gereserveerd in de BR Inburgering, integratie en asiel.
6. In de septembercirculaire 2022 zijn middelen in het kader van Dichterbij dan je denkt. In de arbeidsmarktregio worden plannen ontwikkeld om de krappe arbeidsmarkt te benutten, deze middelen zijn dan ook wenselijk voor de arbeidsmarktregio Midden Gelderland. Op dit moment zijn de plannen nog in ontwikkelingsfase dus naar verwachting zullen deze middelen in 2023 besteed worden. Conform afspraak worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/overloop, zodat Arnhem en de regiogemeenten hieruit in 2023 de kosten kunnen dekken.
7. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd in het kader van het versterken van de sociale basis. Dit bevordert de vitaliteit en gezondheid van ouderen, waardoor zij beter, langer en meer kunnen participeren in de samenleving. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
8. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd ter dekking van de meerkosten in het sociaal domein voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. De kosten worden in 2023 gemaakt en om die reden worden de middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
9. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd ter dekking voor de kosten van het verstrekken van de energietoeslag. De kosten worden in 2023 gemaakt en om die reden worden de middelen gedoteerd aan de BR Energiearmoedefonds.
10. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd ter dekking voor de kosten van het verstrekken van extra bijzondere bijstand in het kader van de gestegen energiekosten. De kosten worden in 2023 gemaakt en om die reden worden de middelen gedoteerd aan de BR Energiearmoedefonds.
11. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen opgenomen in het kader van Breed Offensief. Dit wetsontwerp Breed offensief beoogt processen te stroomlijnen en te harmoniseren om meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te krijgen. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
12. In de decembercirculaire 2022 worden aan gemeenten middelen toegekend voor dekking van de extra uitvoeringskosten voor de relatief hoge instroom in het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz), als gevolg van het stopzetten van de Tozo (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers) en de vereenvoudiging van het Bbz. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
13. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen in het kader van de toegankelijkheid van verkiezingen. Iedere kiesgerechtigde in Nederland dient met in achtneming van de waarborging voor verkiezingen, zo zelfstandig mogelijk een stem te kunnen uitbrengen. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
14. In de septembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen voor de kosten van maatschappelijke begeleiding. Besteding van deze middelen vindt plaats in 2023, om die reden vindt de dotatie aan de BR Inburgering, integratie en asiel plaats.
15. In de septembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen in het kader van de kosten voor verlengde pleegzorg van alleenstaande minderjarige vluchtelingen. Besteding van de middelen vindt in 2023 plaats en om die reden wordt dit budget gereserveerd in de BR Inburgering, integratie en asiel.
16. In de septembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is afgesproken het budget voor de inburgering op te hogen. Hiermee worden gemeenten in

staat gesteld alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Inburgering, integratie en asiel.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

BVO De Connectie
DataLand
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
NV Bank Nederlandse Gemeenten
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Regionale en andere bovenlokale lichamen

- Economic Board;
- Euregio Rijn-Waal;
- Croydon en Gera (partnersteden).

Publieke dienstverlening

- Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI);
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA);
- Samenwerking met Vreemdelingenketen in de BRP-straat Zevenaar.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Evaluatie van de Rekenkamer Arnhem 2015;
- Nota Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- MIRT Agenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen;
- Discussienotitie Regionale Samenwerking samen steviger en sterker;
- Contourennotitie regio Arnhem-Nijmegen via raadsbrief d.d.21-01-2020;
- Visie Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Gemeenschappelijke regeling regio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke regeling Arnhem-Nijmegen (2021);
- Bedrijfsplan versterkte regio (2020);
- Beleid internationale betrekkingen (2021).

Veiligheid

Veiligheid is de grond onder onze voeten en een basiswaarde om je te kunnen ontwikkelen. Iedereen moet in Arnhem prettig kunnen leven, wonen en werken en zich daarbij veilig kunnen voelen. Waar misdaad niet loont en criminaliteit en ondermijning geen kans maken. Arnhemmers moeten zich veilig voelen in hun wijk en buurt. Dit draagt bij aan sociale betrokkenheid en verheft de wijk. We zetten dus volop in op het aanpakken van criminaliteit als diefstal en overvallen. Ook in de digitale wereld neemt de criminaliteit toe: hacken, phishing, identiteitsfraude. Er ligt in Arnhem een forse opgave, want we scoren als het gaat om veiligheid simpelweg niet goed genoeg.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem: een veilige stad!

Criminaliteit maakt geen kans

De ambitie om het aantal delicten terug te brengen tot een niveau dat hoort bij steden met een omvang van 100.000 - 300.000 inwoners wordt nog niet gehaald. 2022 lijkt een bestendiging te laten zien van de eerder genoemde daling in absolute zin: rond de 65 misdrijven per 1000 inwoners in plaats van het eerdere getal van 73. Hiermee staat het cijfer van Arnhem niet langer dichterbij een gemeente van 300.000+ dan bij een gemeente van 100.00 - 300.000 inwoners, maar staat er precies tussenin. Het is te vroeg om te spreken van een trend. Daarbij geldt dat het cijfer nog altijd fors hoger is dan het gemiddelde van een stad met de omvang van Arnhem. (Let op: op moment van schrijven was het aantal misdrijven in Arnhem tot aan november 2022 bekend, en was het gemiddelde voor 100.000 - 300.000 en 300.000+ gemeenten tot aan september 2022.)
Het terugdringen van de criminaliteit is ook in 2022 prioriteit geweest, waarbij we met de veiligheidspartners nauw samenwerken, in de driehoek en daarbuiten. Het gebrek aan zittingscapaciteit bij de rechtbank Gelderland is hierbij een aandachtspunt.

Omvang criminaliteit in verhouding tot centrumstad van 100.000+

De prioritering van high impact crimes is gehandhaafd. Overlast van personen met verward gedrag en jeugdoverlast vragen veel van de inzet. De beperkte handhavingscapaciteit is knelpunt gebleven, hoewel de versterking van de capaciteit de komende jaren goede vooruitzichten geeft. De camera's in de Steenstraat en de Hommelseweg en Hommelstraat zijn geplaatst en zullen naar verwachting bijdragen aan een veiliger openbare ruimte.

Misdaad mag niet lonen

Er zijn in 2022 4 vergunningen ingetrokken of geweigerd op grond van de Wet Bibob. In 36 gevallen is aanvullend onderzoek verricht door het Bibob-team. Tevens zijn 105 ondernemers gescreend in het kader van de horeca- en exploitatievergunningen. Er zijn 110 Bibob-onderzoeken uitgevoerd inzake horeca, vastgoedtransacties, omgevingsvergunningen en exploitatievergunningen. De acties uit het meerjarenplan voor de aanpak van ondermijning worden uitgevoerd. Door data-analyse wordt slimmer gebruik gemaakt van de beschikbare data en kan beter worden geprioriteerd. De voorbereiding voor een digitaal informatieknooppunt zijn onverminderd voortgezet. Er zijn op honderden locaties controles uitgevoerd. Eind 2022 heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de periode 2022-2025 € 1 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor het plan van aanpak inzake Preventie met Gezag (voortzetting van het Breed Offensief Tegen Georganiseerde Ondermijnende Criminaliteit). Dit bedrag is lager dan wat we hebben verzocht, hetgeen leidt tot een herprioritering van de activiteiten. Vooralsnog schatten we in dat de uitvoering van onze opgave in het algemeen op koers blijft. Het plan van aanpak mensenhandel is in 2022 afgerond en begin 2023 verzonden aan de raad. Het (landelijke) experiment gesloten coffeeshopketen, waaraan Arnhem deelneemt, bevindt zich helaas nog steeds in de opstartfase. Ons lokale beleid richt zich onverminderd op handhaving.

Online criminaliteit voorkomen

In 2022 zijn inspanningen geleverd met het Youth Cyber Team, dat bestaat uit 20 jongeren uit Presikhaaf en Malburgen die door training bewust bekwaam zijn gemaakt op de thema's sextorting, sexting, online normen en waarden, geweld online & exposen, fake news en easy money. Deze rolmodellen uit de wijk dragen hun kennis en kunde over aan andere jongeren, professionals en leraren in de wijk. Door de campagne joinhackshield zijn kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar door een game bewust gemaakt van de gevaren van digitale criminaliteit op het internet. Vanwege rapportages over de groei van online criminaliteit en overlast in Arnhem willen wij in 2023 de ambitie en inspanningen op het gebied van online criminaliteit een impuls geven.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal overvallen	**1,0**	**0,9**	**0,7**	**0,5**	**0,4**
Eenheid: Overvallen per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Misdrijven per 10.000 inwoners	**674,6**	**731,7**	**693,3**	**649,9**	**654,4**
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Aantal straatroof	**1,8**	**3,0**	**2,5**	**1,8**	**1,6**
Eenheid: Straatroof per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Drugsdelicten	**10,8**	**15,5**	**15,0**	**14,8**	**15,9**
Eenheid: Aantal drugsdelicten per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Politieregistraties overlast jeugd	**31,1**	**42,8**	**100,7**	**99,1**	**56,7**
Eenheid: Politieregistraties overlast jeugd per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Verwijzingen Halt	**11,0**	**10,0**	**13,0**	**8,0**	
Eenheid: Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Politieregistraties overlast door verwarde personen	**89,4**	**102,2**	**111,9**	**138,1**	**132,3**
Eenheid: Politieregistraties overlast door verwarde personen per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					

Crisisbeheersing op orde

Er is in 2022 onverminderd aandacht geweest voor het voorkomen van rampen en calamiteiten. Bij activiteiten en stedelijke ontwikkelingen is veiligheid onderdeel van de planvorming en uitvoering. De crisisorganisatie staat paraat. Deze heeft goed werk verricht bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Arnhem. De gemeenteraad heeft incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld om de druk op de beperkte capaciteit die de gemeente heeft ter coördinatie van een goed en ordelijk verloop van evenementen, demonstraties en manifestaties op te vangen. Deze druk komt vanwege de toename van het aantal demonstraties en het hogere risico op geweld daarbij.

Ten aanzien van het betaald voetbal zijn in het afgelopen jaar de nodige veiligheidsmaatregelen getroffen ter voorkoming van ongeregeldheden in Arnhem, die extra middelen hebben gevraagd. Er is een gerichte aanpak ingezet op de harde kern supporters, die zich misdroegen rond de wedstrijden van Vitesse. Dit heeft geleid tot een daadwerkelijke vermindering van het aantal incidenten.

Beschermd tegen calamiteiten en rampen

De voorbereiding op de Omgevingswet op basis van de Visie Veilige en Gezonde Leefomgeving, die wij onder leiding van de VGGM met andere partners uitvoeren, zijn onverminderd voortgezet. Dit betreft het opstellen van omgevingsvisies en -plannen. Het programma Veilige en Gezonde Leefomgeving, gericht op het verbeteren van de samenwerking tussen brandweer, GGD en GHOR ten behoeve van de integrale advisering ten aanzien van omgevingsvisies, -plannen en ruimtelijke initiatieven is beëindigd en de advisering wordt voortgezet in de lijn.

Veiligheid voor de wijk en als persoon

In de wijkveiligheidsoverleggen worden de problemen in de Arnhemse wijken geïnventariseerd en wordt een aanpak vormgegeven. Eind 2022 is nieuwe capaciteit geworven, die wordt ingezet om de aanpak te versterken. De personen met verward gedrag en de jeugdoverlast blijven veel aandacht vragen. Inmiddels is duidelijk dat het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de periode 2022-2025 zo'n € 1,6 miljoen per jaar beschikbaar heeft gesteld voor het plan van aanpak inzake Preventie met Gezag (voortzetting van het Breed Offensief Tegen Georganiseerde Ondermijnende Criminaliteit). Hiermee kan het volledige programma worden uitgevoerd.

Steun bij aanpak woonoverlast

In 2022 is aan 318 van de 339 meldingen inzake woonoverlast opvolging gegeven. Er staan nog 21 zaken open. Er zijn geen gedragsaanwijzingen opgelegd. Wel is 7 keer een eerste kennisgeving afgegeven, hetgeen betekent dat overlastgevers per brief worden gewaarschuwd. Nog steeds zet het grote aantal gevallen de schaarse capaciteit van de gemeente onder druk en vraagt met name het opbouwen van een dossier om te kunnen komen tot een gedragsaanwijzing om meer capaciteit dan nu voorhanden is. De door de raad bekrachtigde versterking voor de aanpak van woonoverlast voor de komende jaren is cruciaal om in 2023 te kunnen doen wat nodig is.

Veiligheid als basis voor persoonlijke ontwikkeling

Het meldpunt voor seksuele intimidatie heeft in 2022 24 meldingen binnen gekregen van seksuele intimidatie. We hebben voorlichting gegeven over seksuele intimidatie op een aantal scholen van het voortgezet onderwijs in Arnhem. Dankzij de versterking die de raad heeft zeker gesteld voor de komende jaren zal dit worden verbreed naar een uitgebreider voorlichtingsprogramma, zodat een brede range van Arnhemse jeugd door gerichte voorlichting weerbaar gemaakt wordt tegen seksuele intimidatie. Tevens zijn in 2022 regelmatig gastlessen georganiseerd op scholen, is een training ontwikkeld voor professionals om hen meer inzicht te geven in de problematiek en hen handelingsperspectief te bieden en is poster- en campagnemateriaal gemaakt. Ook hebben we samen met Moviera, Vizier en politie straatacties uitgevoerd, waarbij omstanders leren te zien wat seksuele intimidatie is en hoe ze kunnen helpen.
De aanpak van radicalisering in Arnhem is onverminderd voortgezet. Met name de groei van anti-democratische c.q. anti-institutionele radicalisering vraagt om nieuwe prioriteiten, nieuwe expertise, partners en aanpak. In 2022 hadden we 24 casussen van radicalisering van personen die in Arnhem en omringende gemeenten wonen.
In 2022 zijn 38 tijdelijke huisverboden uitgevaardigd, om geweld in een afhankelijkheidsrelatie tegen te kunnen gaan. In 9 gevallen is na een risico-inventarisatie besloten om geen huisverbod op te leggen.
Jeugdcriminaliteit is een prioriteit gebleven in de lokale driehoek. In het Veiligheidshuis is onverminderd gewerkt aan de persoonsgerichte aanpak van onder meer risicojeugd met crimineel gedrag en plegers van High Impact Crime-delicten. Het gaat om 46 casussen in 2022. Beleidsmatig hebben we gewerkt aan het nauwer op elkaar aansluiten van organisaties uit de zorg en de veiligheid.

Iedere wijk heeft evenveel recht op veiligheid

In de tien wijkveiligheidsoverleggen worden met de wijkprofessionals de leefbaarheids- en veiligheidsproblemen in de Arnhemse wijken geïnventariseerd en wordt een aanpak vormgegeven. Door het aantrekken van nieuwe capaciteit voor wijkveiligheid eind 2022 kan de aanpak worden versterkt. Zo is een projectleider aangesteld voor een persoonsgerichte aanpak. De wijkpost Veilig Malburgen in winkelcentrum Drieslag heeft ervoor gezorgd dat de veiligheidsprofessionals aanspreekbaar zijn en zichtbaar werken aan de veiligheid van de omgeving. De radar/sonar-methodiek geeft een actueel geografisch beeld van de voornaamste vormen van overlast in de wijken, waardoor gerichte interventies mogelijk worden gemaakt. Voor de wijken in Arnhem-Oost heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid eind 2022 voor de periode 2022-2025 zo'n € 1,6 miljoen per jaar ter beschikking gesteld in het kader van de aanpak Preventie met Gezag (een voortzetting van het Breed Offensief Tegen Georganiseerde Criminaliteit). Dit rijksgeld kan samen met onze eigen financiering van € 750.000 per jaar per direct ten goede komen aan de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem-Oost. Het door de raad gevraagde brede actieplan voor het tegengaan van overlast zal begin 2023 met de raad worden gedeeld. Hetzelfde geldt voor de evaluatie van het project Steenstraat. Ten aanzien van de wijkveiligheid is de beperkte handhavingscapaciteit waarover we de beschikking hebben nog steeds een aandachtspunt, hoewel de door de raad bekrachtigde versterkingen voor de komende jaren alsmede de aangenomen motie van de raad inzake het garanderen van een zeker niveau van straatcapaciteit goede vooruitzichten scheppen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
% Onveiligheidsgevoel algemeen		**37**		**36**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
% Onveiligheidsgevoel in de buurt		**29**		**28**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
Tijdelijk huisverbod	**28**	**27**	**28**	**22**	
Eenheid: Aantal huisverboden op jaarbasis					
Bron: Gemeente Arnhem					

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Diefstal uit woning	**2,5**	**2,9**	**2,2**	**1,8**	**1,7**
Eenheid: Aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners					
Bron: CBS					
Winkeldiefstal	**4,7**	**5,7**	**4,8**	**4,4**	**5,0**
Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners					
Bron: CBS					
Geweldsmisdrijven	**8,2**	**7,6**	**7,1**	**6,6**	**6,7**
Eenheid: Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).					
Bron: CBS					
Vernieling	**5,7**	**6,8**	**7,4**	**6,6**	**6,3**
Eenheid: Aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners					
Bron: CBS					
Jongeren met een delict voor de rechter	**0,8**	**0,7**	**0,6**		
Eenheid: Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen					
Bron: CBS					

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	20.254	19.380	22.619	22.864	-245
Baten	4.368	2.494	4.817	5.142	325
Saldo lasten en baten	***-15.886***	***-16.886***	***-17.802***	***-17.722***	***80***
Toevoegingen aan reserves	151	71	753	805	-52
Onttrekkingen aan reserves	706	343	1.086	1.086	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***554***	***272***	***333***	***281***	***-52***
Gerealiseerd resultaat	**-15.332**	**-16.613**	**-17.469**	**-17.441**	**28**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-231	N			
Openbare orde en veiligheid	-231	N	Openbare orde en veiligheid	I	AR
Baten	206	V			
Openbare orde en veiligheid	338	V	Brandbestrijding en bevolkingszorg	I	AR
Openbare orde en veiligheid	-132	N	Vergunningen horeca en evementen	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Openbare orde en veiligheid
Binnen Openbare orde en veiligheid is een nadeel op de lasten ontstaan van € 356.792. Dit nadeel wordt veroorzaakt door hogere uitgaven aan maatregelen en interventies uit hoofde van de aanpak 'breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit'. Daarnaast zijn er uit hoofde van de coronapandemie in de eerste helft van 2022 nog kosten gemaakt die niet zijn begroot. Deze lasten zijn onder andere veroorzaakt doordat uitvoering is gegeven aan het coronabeleid op diverse terreinen, waaronder bijvoorbeeld handhaving & ondersteuning en inzet van stewards in het horecagebied.
Hier staan kleine voordelen op andere onderdelen tegenover waardoor het totale nadeel van veiligheid uitkomt op € 230.583.

Brandbestrijding en bevolkingszorg
Over het jaar 2021 is in 2022 een terugbetaling ontvangen van VGGM van in totaal € 338.484. Dit betreft enerzijds een voordelig resultaat van € 325.207 en anderzijds een voordeel van € 13.277 uit hoofde van de afrekening piketinzet. Dit voordelige resultaat wordt veroorzaakt door lagere vrijwilligerskosten met name door het opschorten van oefeningen door de coronapandemie, een voordeel op de lasten van Logistiek & Beheer onder andere door uitstel van investeringen en niet volledige vervanging van voertuigen en voordeel op de opleidingskosten door geannuleerde studies en cursussen wegens de coronapandemie.
.
Vergunningen horeca en evenementen
De coronamaatregelen in het eerste deel van 2022 hebben een nadelig effect gehad op de legesopbrengsten. Ten opzichte van de begrote situatie bedraagt de opbrengstderving € 132.000.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Politie;
- Brandweer;
- Openbaar Ministerie;
- Veiligheidshuis regio Arnhem;
- Veilig Thuis.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota veiligheid 2018-2022;
- Meerjarenbeleidsplan politie 2019-2022;
- Uitvoeringsplan aanpak radicalisering Arnhem 2019;
- Een evaluatie van de Arnhemse radicaliseringsaanpak;
- APV wijziging bevoegdheid inzet mobiel cameratoezicht;
- Experiment gesloten coffeeshopketen;
- Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2020-2023.

Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid is en blijft belangrijk. Voor inwoners én voor bezoekers en voor alle vormen van vervoer: te voet, met de (deel)fiets, het openbaar vervoer, of met de (deel)auto. We zien echter ook dat mobiliteit tot leefbaarheidsproblemen leidt. We zetten dan ook vol in op duurzame mobiliteit om onze stad goed bereikbaar, maar ook leefbaar te maken.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken

Vergroten van het aandeel fiets en (H)OV om de stad bereikbaar en leefbaar te houden

De koers van de afgelopen jaren is doorgezet. We blijven met name openbaar vervoer en fietsprojecten verkennen en voorbereiden. Steeds meer projecten gaan ook richting de uitvoeringsfase of zijn in uitvoering. Extra inzet op deze duurzame vervoerswijzen is ook noodzakelijk vanwege de verstedelijkingsopgave en de daarmee samenhangende noodzaak om de stad bereikbaar en leefbaar te houden. Naast de provincie wordt hierbij ook het Rijk steeds meer een partner. Mooi succes daarbij is de subsidie van het Rijk die wij, in het kader van de versnelling van woningbouw, voor onder andere voor fiets- en HOV-projecten hebben gekregen.

Uitvoeren van concrete fiets- en hoogwaardig openbaar vervoer projecten

Het gedeelte Hugo de Grootstraat is als onderdeel van de snelfietsroute Arnhem - Dieren aangelegd. De laatste Arnhemse delen van deze route zijn nu in voorbereiding en worden naar verwachting medio 2023 aangelegd. Ook zijn de projecten HOV-Westervoortsedijk, HOV IJssellaan, HOV Hollandweg-Metamorfoseallee, SFR Oude Zevenaarseweg en de veilige fietskruising Rijkerswoerdsestraat uitgevoerd. Projecten die steeds dichter bij de uitvoering komen zijn onder andere Bussenplein Kronenburg, de Renaissance van de Velperweg, snelfietsroute Arnhem – Wageningen, bushalte Rijnstraat, Trolley 2.0 naar Wageningen en Hub Rozet.

We hebben de bestemmingsreserve Bereikbaarheid ingezet voor de gemeentelijke bijdrage aan fietsprojecten en andere emissievrije verkeersprojecten (motie 20M248 voorrang voor fiets en ander emissievrijverkeer en de motie 21M21 budget voor accentnota fiets). Hierdoor hebben we extra projecten in voorbereiding genomen. Belangrijkste daarvan zijn het verbeterplan RijnWaalpad, fietsroute Grote Griet en de stadsfietsroute Arnhem Noord-Alteveer. Ook doen we, in overleg met beheer, investeringen om de klinkerverharding op belangrijke fietspaden te vervangen door asfalt, zoals aan de Utrechtseweg, de Velperweg en de Hollandweg.
We maken vorderingen met onze verkenningen naar de Rijnkruisingen. Dit doen we mede als onderdeel van de nieuw aan te leggen snelfietsroute VeluweWaalpad.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aandeel fiets in modal spit	**26,0**	**21,0**	**25,0**	**25,0**	
Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers					
Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)					
Aandeel openbaar vervoer in modal split	**9,0**	**7,0**	**5,0**	**3,0**	
Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers					
Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)					

Ontwikkelen van een netwerk van overstaplocaties om een alternatieve, duurzame mogelijkheid te bieden om de stad te bereiken

We zetten in op een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, fiets). Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen.

Uitvoeren van de visie Arnhemse hubs

We hebben grote stappen gezet met het opstellen van een eigen visie op mobiliteitshubs. Dit beleidskader geeft een beschrijving van wat mobiliteitshubs zijn (en hoe ze daarin verschillen met transferia), de functie ervan in het mobiliteitssysteem en waar deze mobiliteitshubs in Arnhem een zinvolle plek hebben. Dit in samenhang met, en als onderdeel van, onze mobiliteitsvisie die in voorbereiding is.
Vooruitlopend op dit beleid (voor hubs en Mobiliteitsvisie Arnhem) hebben we subsidie van het Rijk gekregen voor de hublocaties Gelredome en Station Presikhaaf.
Daarnaast heeft de GMR in 2021 een strategische visie opgesteld 'Mobiliteitshubs in de GMR, naar een regionaal netwerk van hubs'. In 2022 zijn voor onder andere Nijmegen, Arnhem en Zevenaar, uitwerkingen van deze regionale hub-visie gemaakt. Deze uitwerking 'Verkenning regionale stadsrandhubs Arnhem' is in 2022 gemaakt voor de Arnhemse stadsrandhubs: Gelredome, Waterberg, IPKW en (later toegevoegd) Station Arnhem Zuid. De uitwerking is gemaakt in opdracht van de GMR, maar samen met Arnhem en de provincie Gelderland. De 'Verkenning regionale stadsrandhubs Arnhem' is op 23 november 2022 geaccordeerd door het Bestuurlijk Platform Verbonden Regio.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal mobiliteitshubs in voorbereiding	**0**	**0**	**2**	**2**	**4**
Eenheid: Aantal hubs in initiatieffase of verdere voorbereiding					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal gerealiseerde mobiliteitshubs	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Eenheid: aantal hubs gerealiseerd					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal gebruikers mobiliteitshubs	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Eenheid: Aantal gebruikers per jaar					
Bron: Gemeente Arnhem					

Arnhem is optimaal aangesloten op een robuust (inter)nationaal spoornetwerk

We zijn nog steeds via de regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio) betrokken bij de Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV 2040. In deze ontwikkelagenda geeft het Rijk aan wat kansrijke spoorcorridors en verbindingen zijn op de langere termijn (2040).

Tijdens het bestuurlijk overleg MIRT van 10 november hebben we de volgende afspraken gemaakt met het Rijk (ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Binnenlandse zaken) over de verstedelijkingsafspraken NOVEX gebied Spoorzone Arnhem Oost:

- het Rijk en de regio starten een MIRT-onderzoek 'inpassing vrije kruising in het NOVEX gebied Spoorzone Arnhem-Oost'.
- het Rijk en de regio spreken samen af het proces te starten om te komen tot een MIRT-onderzoek. In dit onderzoek wordt al uitgegaan van één keer per uur een ICE naar Frankfurt (is nu nog één keer per 2 uur). Over onder andere de snelheid op de corridor en een eventuele ICE via Arnhem/Duisburg naar Berlijn zal een definitief MIRT-onderzoek uitsluitsel moeten geven.

Lobbyen met betrekking tot het spoordossier

Ook het afgelopen jaar hebben we een lobby uitgevoerd (deels via de GMR) bij het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (I&W) voor:

- Meer spoorcapaciteit (met name Utrecht - Arnhem - Duitsland).
- Het verbeteren van de huidige ICE naar Frankfurt en op termijn een mogelijke snelle ICE-verbinding naar Berlijn, via Arnhem/Duisburg (ook als duurzaam alternatief voor het vliegverkeer).
- Een oplossing voor de spoorknoop Arnhem Oost (een “vrije kruising” die de stedelijke ontwikkeling aan die kant van de stad niet in de weg zit (of zelfs faciliteert).
- En voeren we een lobby tegen een noordelijke aftakking van de Betuweroute via Arnhem (IJssellijn), Zutphen en/of Deventer naar Duitsland (Bad Bentheim).

Een deel van deze lobby heeft tot hiervoor genoemde afspraken in het bestuurlijk overleg (BO) MIRT geleid.

Arnhem heeft een goede autobereikbaarheid met minder doorgaand verkeer over de centrumring

We werken er aan dat het verkeer dat in Arnhem moet zijn, goed kan doorstromen en dat we van het verkeer dat hier niet moet zijn zo weinig mogelijk last hebben.

Uitvoeren automaatregelenpakket

We onderzoeken welke (dynamisch verkeersmanagement-) maatregelen er mogelijk zijn om Arnhem minder interessant te maken voor het doorgaand verkeer. Dit is een lastige opgave, aangezien we het bestemmingsverkeer niet willen raken met de maatregelen om doorgaand verkeer te beperken. Dit vertraagt de voortgang. Echt principiële keuzes kunnen ook pas worden gemaakt op basis van het duurzaam mobiliteitsplan waar we nu aan werken.

Het parkeerbeleid van de gemeente draagt bij aan een duurzame verstedelijkingsopgave en borgt tegelijkertijd het economische vestigings- en winkelklimaat

De inzet van het parkeerbeleid van de gemeente wordt naast de verkeerskundige belangen in samenhang met de overige grote ambities van de stad beschouwd.

Opstellen en uitwerken parkeervisie

In de Begroting 2023 zijn een aantal duidelijke parkeerambities neergelegd voor de stad. Deze ambities vormen de basis voor nieuw parkeerbeleid. Omdat deze ambities zoveel richting geven is er niet eerst een aparte parkeervisie nodig, maar gaan we direct aan parkeerbeleid werken. Dat beleid ontwikkelen we in nauwe samenhang met en volgend op het duurzame mobiliteitsplan.

Verbeteren verkeersveiligheid

We zetten in om het verkeerveiligheidsgevoel op de weg en in het openbaar vervoer te verhogen.

Uitvoeren projecten verkeersveiligheid

We zijn onze top 10 verkeersonveilige knelpunten aan het analyseren om te bezien of daar verbetermogelijkheden zijn. Parallel daaraan werken we aan het verbeteren van de verkeersveiligheid op locaties die vorig jaar of recentelijk in beeld zijn gekomen. Voorbeelden daarvan zijn de oversteek bij basisschool Confetti in Schuytgraaf en de kruising RijnWaalpad - Rijkerswoerdsestraat. Via de provincie en het Rijk hebben we subsidie gekregen om verschillende verkeersveiligheidsknelpunten aan te pakken, namelijk: de oversteek bij basisschool Confetti in Schuytgraaf. de Groningensingel en de Van Muijlwijkstraat. Deze projecten zijn momenteel in voorbereiding.
Daarnaast werken we structureel met basisscholen aan de aanleg van schoolzones en het verbeteren van de verkeerseducatie.

Effectindicator		2018	2019	2020	2021	2022
Aantal verkeersongevallen		**1.172**	**1.120**	**811**	**893**	
Eenheid:	Aantal verkeersongevallen in de gemeente Arnhem					
Bron:	Bestand geregistreerde ongevallen in Nederland					
Aantal aangepakte knelpunten		**1**	**2**	**1**	**4**	**2**
Eenheid:	Aantal knelpunten uit de top verkeersonveilige locaties dat wordt aangepast					
Bron:	Gemeente Arnhem					

Beter en schoner taxivervoer

Tijdens de voorbereiding om tot implementatie van de taxiverordening te komen hebben wij samen met de Stichting Keurmerk Taxi Arnhem (SKTA) geconstateerd dat implementatie van de taxiverordening momenteel niet realistisch is. Dor beperkingen in de infrastructuur zijn wij niet in staat om, met name rondom de Korenmarkt en het Gelredome, een situatie te creëren die een implementatie van de taxiverordening mogelijk maakt die draagvlak heeft en handhaafbaar is. We hebben daarom samen met SKTA geconcludeerd dat we moeten wachten op landelijke regelgeving waar alle taxi's (zowel opstapmarkt als belmarkt) onder vallen. Wij wachten daarom de landelijke ontwikkelingen vanuit het Rijk af, die het mogelijk moeten gaan maken om regels op te stellen voor de volledige taxibranche. Zodra deze regelgeving op orde is gaan wij weer verder met de implementatie van de taxiverordening. Wij blijven met SKTA in contact. Enerzijds om via hen in contact te blijven met de chauffeurs, anderzijds om in gesprek te blijven over zaken die we wel kunnen verbeteren. Eén van de onderwerpen daarbij zal de verduurzaming van de taxi's zijn. Verder blijven wij ons inzetten om te controleren dat de Arnhemse taxi's zich houden aan de regels van de Wegenverkeerswet. Onze taxi's blijven immers een belangrijk visitekaartje voor onze gastvrije stad.

Maatregelen uitvoeren uit taxiverordening

Zie de toelichting hierboven bij 'Beter en schoner taxivervoer'.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal kwaliteitstaxi's	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Eenheid: Aantal taxi's

Bron: Aantal vergunningen

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Stimuleer het OV (21M228)

Het college informeert jaarlijks de gemeenteraad over het openbaar vervoer door toezending van het vervoerplan voor het volgende jaar. Het vervoerplan van 2023 zal na het zomerreces aan de raad toegestuurd worden met een raadsbrief. Daarnaast heeft het college in haar akkoord opgenomen om voor Gelrepashouders een OV-rit van 1 euro te maken. Het college is nu bezig met de operationele uitwerking ervan. Het college is aanvullend bezig om door middel van diverse infrastructuurprojecten de doorstroming van het OV en de bereikbaarheid met het OV van de stad te verbeteren. Dit kan goed door rijbanen om te zetten in busstroken.
Via de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft het college haar zorgen geuit over de provinciale financiering van het OV door Provinciale Staten.

Vervoersarmoede onderzoeken in Arnhem (21M251)

Het beantwoorden van de motie ‘vervoersarmoede onderzoeken in Arnhem’ is complex, doordat het over zeer gedifferentieerde en gevarieerde informatie over de Arnhemse huishoudens gaat. Er is geïnventariseerd waar en hoe deze informatie kan worden achterhaald en samengevoegd. Hierna kan worden begonnen met het daadwerkelijk achterhalen en bundelen van deze informatie.
We gaan concreet aan de slag met de aanpak van vervoerarmoede. We gaan inwoners met een laag inkomen een zeer voordelig jaarabonnement (busvoordeelabonnement) aan te bieden. Dit abonnement biedt bijna-gratis openbaar vervoer binnen de gemeentegrenzen op werkdagen vanaf 09.00 uur en in het weekend en op feestdagen de gehele dag.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	20.751	22.911	23.731	21.574	2.157
Baten	6.339	7.663	7.725	7.263	-463
Saldo lasten en baten	***-14.412***	***-15.248***	***-16.006***	***-14.311***	***1.694***
Toevoegingen aan reserves	7.423	6.837	7.936	8.936	-1.001
Onttrekkingen aan reserves	7.711	8.106	8.935	8.121	-814
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***287***	***1.269***	***999***	***-816***	***-1.815***
Gerealiseerd resultaat	**-14.124**	**-13.979**	**-15.007**	**-15.127**	**-120**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	2.012	V			
Mobiliteit	676	V	Parkeerexploitatie - onderhoud parkeergarages en overige beheerkosten	I	BR
Mobiliteit	457	V	Onderhoud panden mobiliteit (excl. parkeergarages)	I	AR
Mobiliteit	350	V	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Mobiliteit	348	V	Voorbereidingskosten projecten mobiliteit	I	BR
Mobiliteit	294	V	Programma Buiten Gewoon Beter	I	BR
Mobiliteit	-113	N	Transferhal openbaar vervoer	S	AR

Baten	-553	N			
Mobiliteit	-553	N	Parkeerexploitatie - opbrengsten	I	BR
Toevoegingen aan reserves	-881	N			
Mobiliteit	-140	N	Transferhal openbaar vervoer	I	BR
Mobiliteit	-191	N	Parkeerexploitatie, jaarresultaat	I	BR
Mobiliteit	-550	N	Programma Groot Onderhoud Openbare Ruimte incl. project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-840	N			
Mobiliteit	-294	N	Programma Buiten Gewoon Beter	I	BR
Mobiliteit	-168	N	Openbaar Vervoer Arnhem	I	BR
Mobiliteit	-182	N	Bereikbaarheid binnenstad	I	BR
Mobiliteit	-196	N	Verkeer	I	BR

Parkeerexploitatie - beheerkosten inclusief onderhoud parkeergarages
Het onderhoud op de parkeergarages valt € 0,4 miljoen lager uit dan is begroot. Dit komt enerzijds doordat er minder storingen zijn geweest en anderzijds door terughoudend beleid in het planmatig onderhoud voor de parkeergarage Rozet met het oog op de toekomstige mogelijke grote renovatie van deze garage.
Daarnaast is een voordeel gerealiseerd op de algemene beheerkosten (€ 0,3 miljoen). Onderzocht wordt in hoeverre hier sprake is van een structurele kostenverlaging.
Het totale voordeel wordt verrekend met de bestemmingsreserve Bereikbaarheidsfonds.

Onderhoud panden mobiliteit (exclusief parkeergarages)
Op een aantal panden in gebruik voor mobiliteit is € 0,5 miljoen minder uitgegeven aan onderhoud. Hiervoor zijn de volgende verklaringen aan te voeren: minder storingsonderhoud, niet op de markt kunnen zetten van opdrachten en in één geval een terughoudend beleid om planmatig onderhoud uit te voeren in afwachting van een grootschalige renovatie van het betreffende pand. Van het totale voordeel wordt € 140.000 verrekend met de bestemmingsreserve onderhoud Transferhal openbaar vervoer.

Project Gebiedsexploitatie Kronenburg
Binnen de Begroting 2022 zijn middelen gereserveerd om een deel van de sterke prijsstijging van het binnenkort op te starten project Kronenburg op te kunnen vangen. Vanuit het programma Mobiliteit gaat het om een bedrag van € 0,3 miljoen. Vanuit het programma Wonen en leefomgeving wordt nog eens € 1,1 miljoen bijgedragen. In totaal wordt € 1,4 miljoen gereserveerd (conform Raadsbesluit 15 februari 2023). De middelen zijn in afwachting van de start van het project Kronenburg toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Voorbereidingskosten projecten mobiliteit
Er is een onderbesteding ontstaan op het budget doordat de voorbereiding van enkele projecten is vertraagd. Het gaat dan met name om de projecten Snelfietsroute (SFR) Schuytgraaf en SFR Arnhem Noord. Daarnaast is het project SFR Arnhem Huissen in eerste instantie vanuit de regio opgepakt. Verwachting is wel dat deze projecten in 2023 alsnog in voorbereiding gaan (bij ons) en deze budgetten dan alsnog nodig zijn.

Programma Buiten Gewoon Beter
Een deel van de jaarprogramma Buiten Gewoon Beter is niet gerealiseerd (€ 0,3 miljoen). Door toevoeging aan de bestemmingsreserve 'Buiten Gewoon Beter' worden deze middelen gereserveerd voor de uitvoering in 2023.

Transferhal openbaar vervoer
De VVE-bijdrage aan NS Stations bv voor het gezamenlijk beheer van dit pand, valt € 113.000 hoger uit dan begroot. Dit komt hoofdzakelijk door hogere kosten voor gezamenlijke schoonmaak en energie.

Parkeerexploitatie - opbrengsten
De coronamaatregelen in de maanden januari en februari 2022 hebben een nadelig effect gehad op de ontvangen parkeergelden. Ten opzichte van de normale situatie bedraagt de berekende opbrengstderving € 0,5 miljoen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Provincie Gelderland;
- Rijkswaterstaat;
- Regio Arnhem-Nijmegen;
- Wijkplatforms en wijkteams;
- Gecontracteerde partijen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Accentnota Fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024 (januari 2020);
- Toekomstbeeld stedelijk OV Arnhem en Nijmegen;
- De Arnhemse Binnenstad 2015;
- Visie "Ruimte voor beleving in de Arnhemse binnenstad";
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-Actieplan.

Economie

Arnhem is een stad met energie! Een stad met innovatieve en creatieve ondernemers, een krachtig MKB, toekomstig talent dat opgeleid wordt en ondernemende inwoners. Daarbij is Arnhem een stad met een goed woon-werkklimaat door haar groene landschappelijke ligging, aantrekkelijke binnenstad en korte verbindingen met de regio en de rest van het land. Dit draagt bij aan een sterk en duurzaam economisch klimaat. Een duurzame economie die we verder willen uitbouwen en versterken.

Het afgelopen jaar heeft de Arnhemse economie te maken gehad met de effecten van de coronacrisis en de energiecrisis, maar hebben er ook vernieuwende, creatieve en duurzame ontwikkelingen plaats gevonden die de economie versterken. Op de crises is ingespeeld door de gerichte dienstverlening aan ondernemers van het jaar ervoor te continueren. In het kader van de energiecrisis is daarnaast een noodfonds opgericht en zijn ondernemers direct geholpen in het nemen van energiemaatregelen en verduurzamen van hun onderneming. Dit laatste sluit ook aan op de ontwikkelingen die in het energiecluster plaats vinden, waar ondernemers, kennisinstellingen en overheid samen werken aan de energietransitie. Verder is onder andere met De Arnhemse aanpak van krapte op de arbeidsmarkt, het masterplan Airborne Region, green deals op de bedrijventerreinen en de start van de transitiemanager binnenstad, een stevige impuls gegeven aan de duurzame economie van Arnhem.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Vol energie zetten wij in op een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat om maximale werkgelegenheid in Arnhem en de regio te creëren, waarbij iedereen zijn talenten benut

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal banen	**855,5**	**857,7**	**846,7**	**853,1**	
Eenheid: Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.					
Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research (BBV-indicator)					
Aantal vestigingen	**141,6**	**145,8**	**154,3**	**159,8**	
Eenheid: Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar					
Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research (BBV-indicator)					

Krachtiger ondernemersklimaat

Door middelen van het creëren van energieke coalities (samenwerking van onderwijs-overheid-ondernemers) dragen we bij aan het versterken van het ondernemersklimaat. Ondernemerschap en ondernemers zijn van belangrijke waarde voor onze stad. Zij zorgen voor werkgelegenheid en innovatie. Onze accountmanagers hebben daarbij een proactieve rol voor bestaande en nieuwe bedrijven in de stad, door het actief participeren bij ondernemersnetwerken, bezoeken van evenementen en bedrijfsbezoeken.

Afgelopen jaar is de ondernemersdienstverlening, op basis van opgehaalde wensen en behoeften van ondernemers en ondernemersnetwerken, verder geprofessionaliseerd. In 2023 zal dit verder ontwikkeld en geïmplementeerd worden in concrete ambities en doelstellingen.

Professionalisering dienstverlening aan ondernemers en optimale informatievoorziening

De ondernemersdienstverlening van de gemeente werkt integraal en vanuit een één-loket gedachte, waarbij de ondernemer ervaart dat vraagstukken efficiënt worden opgepakt en de informatievoorziening van de gemeente aansluit op de behoeftes. Dit betekent onder andere dat de ondernemersdesk verder geoptimaliseerd is in samenwerking met de Klantenservice, dat het Multi Disciplinaire Team (met gemeentebrede vertegenwoordiging) complexe vraagstukken van ondernemers heeft opgepakt en dat de bestaande informatievoorziening naar ondernemers verder is uitgebouwd.
Op basis van gesprekken met ondernemers en ondernemersnetwerken zijn de wensen en behoeften van ondernemers op het gebied van gemeentelijke dienstverlening opgehaald. Deze input is meegenomen in de visie op ondernemersdienstverlening en wordt komend jaar vertaalt in concrete ambities en doelstellingen.
De nieuwsbrief voor ondernemers is gelanceerd. De website van de gemeente is verder uitgebreid met informatie van en voor ondernemers.

Ondersteunen en stimuleren van (nieuw) ondernemerschap bij starters en mkb'ers

De MKB SMART Together Deal is gecontinueerd.
Het project 'De Digtale Werkplaats Arnhem Nijmegen (DWAN)', waar studenten van MBO-HBO en WO in multidisciplinaire teams werken aan opdrachten onder begeleiding van professionals op het gebied van digitalisering, is succesvol uitgevoerd en zal de komende jaren onder leiding van de HAN worden voortgezet.
De startclub Arnhem heeft zijn netwerk van starters en startups verder uitgebreid, het aantal starters dat begeleid wordt door de startclub is maandelijks toegenomen. Starters wisten de startclub steeds beter te vinden en ook heeft de startclub meer professionele coaches aan zich weten te verbinden.
Er is eerste verkenning gedaan voor het opzetten van een incubator programma, in 2023 zal dit verder getoetst worden bij de kennisinstellingen.

Verbeteren en verbinden van (ondernemers)netwerken

Doordat onze accountmanagers zichtbaar zijn in de stad geweest in de stad hebben we een groot netwerk gecreëerd en zijn we zichtbaar voor de ondernemers. We zijn afgelopen jaar op verschillende momenten met ondernemers in contact geweest om met elkaar te praten over stadsbrede vraagstukken. Zo hebben we het Ondernemers Kontact Arnhem (OKA-netwerk) veelvuldig bezocht waarmee we zichtbaar en vindbaar waren als gemeente voor de ondernemers in de stad.
Voor het Directie Netwerk Arnhem (DNA), wat bestaat uit directeuren en bestuurders uit de top 50 grootste bedrijven uit Arnhem, hebben we interactieve sessies georganiseerd met thema's die leven in de stad; energie, human capital en 'profileren' van Arnhem als aantrekkelijke stad. Het themagericht werken met het DNA netwerk wordt komend jaar verder gecontinueerd.
Aan de economische agenda en de daarbij behorende uitvoeringsagenda 2022 is afgelopen jaar uitvoering gegeven door met verschillende energieke coalities de daarin benoemde projecten op te pakken.
Daarnaast hebben we, in samenwerking met partijen uit de stad, 'De dag van de ondernemer' georganiseerd waarbij ondernemers in het zonnetje gezet zijn, we voor hen relevante sprekers hebben uitgenodigd en werktafels hebben ingericht om gericht te netwerken met elkaar. Ook hebben er verschillende ondernemersbijeenkomsten in de wijken plaatsgevonden, deze worden voortgezet in 2023. Hiermee positioneren we ons als gemeente Arnhem dichterbij de ondernemer.

Gericht acquisitie en accountmanagement

Accountmanagers en accounthouders hebben een rode loper uitgelegd voor nieuwe bedrijven die interesse hadden om zich te vestigen in Arnhem. Het ging daarbij om gerichte acquisitie op bedrijven in de energiesector, maar ook in andere sectoren die gericht zijn op groei en werkgelegenheid in de stad. Het gedachtegoed ondernemersdienstverlening heeft ervoor gezorgd dat de accountmanager het aanspreekpunt is voor bedrijven, waarbij altijd het uitgangspunt is dienstverlenend te zijn. De accountmanagers hebben een actieve rol aangenomen in het contact met bedrijven, gedurende de coronacrisis evenals de energiecrisis. Netwerken en evenementen zijn proactief bezocht door onze accounthouders en signalen worden gericht neergelegd bij de acquisiteur.
In samenwerking met partners in de stad is de HANNOVER Messe (grote industriebeurs) bezocht. De nieuwste kennis is opgedaan die vertaald wordt naar kansen in de Arnhemse economie.

Data-gestuurde economische vernieuwing

Er is een start gemaakt bij het opstarten van hoe de MKB-toets uit te voeren, wat onderdeel is van ondernemersdienstverlening. De MKB-toets zal als instrument kunnen dienen om tot een betere dienstverlening te komen. Er is reeds een selectie gemaakt van ondernemers en ondernemersverenigingen die uitgenodigd worden deel te nemen aan deze MKB-toets. Hierbij is rekening gehouden met verschillende typen (MKB) ondernemers uit verschillende branches. Tevens zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor het ondernemerspanel en de ondernemersenquête.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Snelgroeiende bedrijven	**18,5**	**17,2**	**14,3**		

Eenheid: Snelgroeiende bedrijven (10% autonome groei aantal werknemers per jaar, over een periode van drie jaar) per 1.000 vestigingen, 2020 is voorlopig
Bron: CBS- Lokale economie

Toekomstbestendiger vestigingsklimaat

Samen met stakeholders in de stad werkt de gemeente aan toekomstbestendige werklocaties. In 2022 is de Visie Werklocaties Arnhem 2040 door het college vastgesteld. Deze visie is in 2022 opgesteld in afstemming met stakeholders uit de stad en geeft een beeld van hoe wij de werklocaties in Arnhem zien naar de toekomst toe. Ook heeft het college de Kantorennota 2022-2030 vastgesteld. Deze is ook door samenwerking met stakeholders in de stad tot stand gekomen.

Op de diverse werklocaties in de stad werken we aan het verbeteren van het vestigingsklimaat. Dit gebeurt op basis van zowel collectieve projecten als individuele initiatieven. Ook zijn we in 2022 gestart met een overleg Werklocaties Arnhem, waarbij we met de diverse vertegenwoordigers in gesprek zijn over kansen en ontwikkelingen op de werklocaties. Dit overleg is tot stand gekomen naar aanleiding van de uitvoeringsagenda 2022 van de Economische Agenda.

Voldoende en kwalitatief aanbod van werklocaties

In 2022 is de Visie Werklocaties Arnhem 2040 vastgesteld door het college en aangeboden aan de gemeenteraad. Deze visie hanteert werkmilieus waarmee duidelijk wordt waar we welke werkgelegenheid in de toekomst willen en kunnen huisvesten. Ook is de Kantorennota 2022-2030 in 2022 vastgesteld door het college en aangeboden aan de gemeenteraad. Deze nota schetst welke plekken en locaties in de stad toekomstbestendig zijn voor kantoorfuncties en welke locaties minder courant zijn. Tevens is in februari 2022 het implementatieplan Nieuwe Haven door het college vastgesteld. Hierin zijn korte, middellange en lange-termijn acties beschreven welke bijdragen aan het verder ontwikkelen van de Nieuwe Haven naar een haven met de focus op 'Maritiem en energie'.
In het eerste kwartaal van 2023 zal gestart worden met het opstellen van een ambitiedocument voor bedrijventerrein Het Broek. Gemeente en StAB zijn gezamenlijk opdrachtgever voor deze opdracht.

Betere bereikbaarheid van werklocaties

In 2022 is de HOV-verbinding bij IPKW gerealiseerd waarmee de OV-bereikbaarheid van IPKW en Het Broek verbeterd is. Tevens is bij Gelderse Poort de pilot met deelfietsen van start gegaan.
Het onderzoeken van herkomst van medewerkers naar de diverse werklocaties is in regionaal verband opgepakt en loopt nog. In het overleg Werklocaties is bereikbaarheid en verbinding tussen de werklocaties ook een terugkerend onderwerp.

Aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor werkgevers en werknemers

In de regio zijn er meer tijdelijke internationale werknemers (arbeidsmigranten) werkzaam dan dat er gehuisvest zijn. De opgave van de regio is om dit beter in balans te krijgen. In 2022 zijn voorbereidingen getroffen om te komen tot een beleidskader, dat als toetsingskader kan dienen voor initiatieven voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Er is tevens uitgezocht wat het belang is van arbeidsmigranten voor het Arnhemse bedrijfsleven.

Het onderzoek naar woonbehoeften voor werknemers in de energiesector, inclusief expats en studenten, staat gepland voor 2023. Door gebrek aan capaciteit is het niet gelukt dit onderzoek in 2022 op te starten.

Aantrekkelijkere stad in en voor de regio

Het herstel na de coronacrisis, de nieuwe energiecrisis en de krapte op de arbeidsmarkt trekken een zware wissel op de Arnhemse ondernemers. Door gerichte citymarketing richting bedrijven en studenten, door een afwisselend en duurzaam toeristisch aanbod, door festivals en evenementen die passen bij Arnhem en door de grote stappen die gezet worden om de binnenstad te transformeren naar 'a place to meet' versterkt Arnhem haar positie als aantrekkelijke stad in en voor de regio.

Onze bruisende binnenstad koesteren en versterken

In de binnenstad van Arnhem is in 2022 hard gewerkt aan het herstel na de recente coronacrisis en de transformatie naar place to meet is verder gecontinueerd. De energiecrisis heeft in het tweede deel van het jaar de ondernemers, inwoners en instellingen in de binnenstad voor nieuwe uitdagingen gesteld.
De uitvoering van het herstelplan Bruisende Binnenstad is in samenwerking met Platform Binnenstad Arnhem verder opgepakt met als resultaten het aanstellen van een verbinder (direct aanspreekpunt voor de binnenstadondernemers), het beschilderen van elektriciteitskastjes en de opdracht voor de realisatie van twee muurschilderingen. De binnenstad-challenge (speelroute voor meer sport en spel in de binnenstad) met als opvolging de speelplaats op het Bartokpark is uitgevoerd. Aansluitend daarop is de Visie op Buitenspelen opgesteld die voor de komende jaren handvatten geeft om spelen in de binnenstad te bevorderen. Deze activiteiten dragen bij aan het duurzame en gastvrije onthaal, net als de realisatie van koele routes in de binnenstad.
Het door het college vastgestelde concept-omgevingsplan voor de binnenstad biedt kaders om de transformatie te versterken; een compacter winkelhart en meer mogelijkheden voor wonen, werken en maatschappelijke functies daaromheen. In september is een transitiemanager binnenstad gestart die transformatie van deelgebieden en vastgoed en de daarmee verbonden openbare ruimte gaat aanjagen en ondersteunen. De BIZ

binnenstad (bedrijveninvesteringszone), waartoe initiatief genomen is door VECA, is helaas niet in werking getreden doordat niet aan de wettelijke draagvlakeisen is voldaan. De opkomstdrempel van 50% is weliswaar gehaald, maar het aantal voorstemmers is onvoldoende.
Tot slot is binnen de Groene Metropoolregio samengewerkt aan de analyse en het toekomstbeeld van de bruisende binnensteden en krachtige kernen. Dit wordt in 2023 afgerond.

Arnhem stevig positioneren met behulp van de Arnhemse kernwaarden

De stichting Citymarketing positioneert Arnhem als innovatieve stad op het gebied van energie en duurzame mode. Via zowel www.ditisarnhem.nl als www.citymarketingarnhem.nl (in 2022 ontwikkeld) deelt Citymarketing Arnhem informatie en inspiratie over het gezamenlijk verder versterken van het merk Arnhem, inclusief de rol van de belangrijke elementen groen, creatief en vrij. Tijdens de vele gesprekken in de stad met organisaties en bedrijven wordt gewezen op de waarden groen, creatief en vrij, met als doel daar gezamenlijk goed invulling aan te geven.
Na enkele jaren vrijwel zonder evenementen en festivals, hebben Arnhemmers en regionale, nationale en internationale bezoekers kunnen genieten van (beeldbepalende) evenementen. De Arnhemse modemaand in juni heeft met State of Fashion en het jaarlijkse Fashion & Design Festival veel bezoekers naar de (binnen)stad getrokken. Op tal van locaties werd een divers programma aangeboden met een hoofdtentoonstelling van State of Fashion in de Eusebiuskerk. Centraal stonden de mogelijkheden om de mode-industrie duurzamer en zorgzamer te maken. Dit heeft ook geleid tot lovende recensies en artikelen in kranten en tijdschriften in binnen- én buitenland. Innovate is uitgegroeid tot een van de toonaangevende innovatieplatforms van Nederland. Dit jaar heeft het jaarlijkse festival weer grotendeels live plaats kunnen vinden. Innovate geeft innovatie, wetenschap en technologie een podium.
De Bridge to Liberation was na twee jaar digitaal weer live terug op de kade. De eerste stappen met de regio, provincie en andere stakeholders richting het Kroonjaar zijn gezet. De Vector of Memory is geplaatst op het Jacob Groenewoudplantsoen naast de John Frostbrug. Hiermee is Arnhem nogmaals op de kaart gezet als een van de belangrijkste plekken tijdens de Operation Market Garden.
Van 23 september tot en met 2 oktober vond in GelreDome de poulefase plaats van het WK Volleybal voor vrouwen. Er zijn door 24 landenteams 39 wedstrijden in Arnhem gespeeld, waarvan vijf door het Nederlandse team. Als gevolg van de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne heeft de organisatie moeten bezuinigen. Desondanks was het WK echt een evenement van allure. Rondom het WK vonden congressen plaats, inhoudelijke en netwerkbijeenkomsten, volleyballessen en een volleybalkamp op Valkenhuizen. Op de Markt is een King of the Court stadion neergelegd als centraal punt in de binnenstad, waar omheen sportieve, culturele en vitaliteit gerelateerde activiteiten zijn georganiseerd. De stad was oranje aangekleed, er was een WK-volleybalkrant, berichtgeving via internationale televisie, landelijke en lokale kranten en sociale media. Een 30 seconden filmpje over Arnhem is uitgezonden voor alle wedstrijden op buitenlandse commerciële zenders over de hele wereld en voorafgaand aan de wedstrijden in GelreDome.

Stimuleren van een vitale en toekomstbestendige recreatieve sector

Het Masterplan Airborne region 2022-2030 is vastgesteld. De komende jaren zetten we in op de septembermaand, herinneringstoerisme en herinneringseducatie. Ook het regioplan Veluwe Remembers is vastgesteld. De Citystore (VVV nieuwe stijl) is geopend in de Eusebius. Binnen de Veluwe, Veluwezoom en de Groene Metropoolregio is ingezet op regionale samenwerking. Visit Arnhem Nijmegen, Citymarketing Arnhem en Platform Binnenstad Arnhem hebben samen een integraal plan voor Bestemming Arnhem gemaakt waarin meerdaags bezoek wordt gestimuleerd. Daarnaast krijgt de balans tussen natuur en leefbaarheid voor mens en dier plaats in verschillende projecten. Zo is er een maatregelenpakket gemaakt voor Schaarsbergen om de recreatiemogelijkheden beter af te stemmen op behoud van de natuur en is vanuit regiodeal Veluwe gewerkt aan een masterplan om de balans tussen recreatieve mogelijkheden, een prettig leefklimaat en het versterken van natuur te verbeteren. Met stakeholders is in beeld gebracht hoe we de Veluwe vanuit Arnhem beter bereikbaar maken.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal bezoekers binnenstad	**328**	**344**		**214**	

Eenheid: Aantal bezoekers binnenstad x 1000. In 2020 is door Locatus i.v.m. corona geen passantentelling uitgevoerd.

Bron: Locatus

Arnhem Hotspot Energy

Arnhem wil in 2050 een klimaatneutrale en duurzame stad zijn en zet daarom vol in op de energietransitie. De energietransitie is een vliegwiel voor verdere innovatie, nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid. Een sterk economisch energiecluster dat bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven geeft de stad regionaal, nationaal en internationaal een sterk profiel waaraan Hotspot Energy bijdraagt. Met het verstrekken van nieuwe energievouchers ter bevordering van innovatie, de opening van onderdelen van het innovatielab Connectr en de aanzuigende werking daarvan op nieuwe bedrijvigheid en de vele internationale bezoeken van het afgelopen jaar wordt het profiel van Hotspot Energy steeds sterker.

Het creëren van inspirerende en innovatieve energiegerelateerde kennis- en werklocaties

In de ontwikkeling van het Connectr innovatielab zijn mooie stappen gezet met de opening van het testcentrum van E-laad door Zijne majesteit de Koning in juni en de opening van de shared offices in november. Ook in Arnhems Buiten zit nieuwe energie door de komst van een nieuwe eigenaar. Met de partners van Kenniscampus zijn we in overleg wat betreft de ambities voor dit gebied. Deze ambities worden komend jaar uitgewerkt en in een samenwerkingsovereenkomst vastgelegd.

Stimuleren Arnhemse energie-innovaties

We hebben in 2022 vier energievouchers uitgereikt. Eind juli is het project Enowatts dat wij ondersteunen afgerond. Daarnaast hebben we met een energieke coalitie Hyet Solar ondersteund met het verkrijgen van een REACT-EU subsidie voor de doorontwikkeling van een zonnefolie. Daarnaast hebben we in samenwerking met Connectr een digitale tool ontwikkeld om Arnhemse innovaties zichtbaar te maken voor inkopende partijen. Dit was opgenomen in de uitvoeringsagenda 2022 van de economische agenda.

Bouwen aan een dynamisch en groeiend energiecluster

Zijne Majesteit de Koning heeft in 2022 twee keer een bezoek gebracht aan Arnhem. De eerste keer ten behoeve van de opening van het Europees testcentrum van de stichting Elaad. De tweede keer om zich te laten informeren over de Giga fuelcell fabriek die met behulp van financiering uit het Europese IPCEI gerealiseerd gaat worden in Arnhem.
Met de realisatie van het Europees testcentrum van de stichting ELaad en de opening van het shared office van Connectr zijn de eerste twee onderdelen van het innovatielab van Connectr gerealiseerd. In het shared office hebben zich nieuwe bedrijven gevestigd die bijdragen aan een dynamisch en groeiend energiecluster.

Betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energy

We hebben Arnhem laten zien als Hotspot Energy. In mei zijn we aanwezig geweest op de World Hydrogen Days. Daarbij heeft een aantal Arnhemse bedrijven op de beurs gestaan op de stands van RVO en OostNL. Een Canadese delegatie heeft aansluitend een bezoek gebracht aan IPKW. In samenwerking met een energieke coalitie van Citymarketing Arnhem en The Economic Board hebben wij gezamenlijk met bedrijven en kennisinstellingen uit het regionale energiecluster op de Hannover Messe gestaan. Een delegatie uit Duisburg (Noordrijn-Westfalen) heeft op uitnodiging van de Duits-Nederlandse Businessclub Gelderland een bezoek aan IPKW en de Eusebiuskerk gebracht met als thema waterstof. De aftrap van de Duits-Nederlandse journalisten uitwisseling heeft in Arnhem plaatsgevonden. Hierbij was één dag ingevuld met energie. Ook hebben delegaties uit diverse landen een bezoek gebracht aan Arnhem waarbij de stad op de kaart is gezet als Hotspot Energy.

Voldoende gekwalificeerd talent energietransitie

De regionale Human Capital Agenda, een samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid waarin energie één van de speerpunten is, is afgerond. Van daaruit zijn we gaan participeren in de werktafel leven lang ontwikkelen energy. Vanuit de Human Capital lijn van Connectr is een energieke coalitie van Connectr, HAN, Kiemt, IPKW, OostNL in samenwerking met de provincie en gemeente bezig met de voorbereiding van de praktijkopleiding Plug & Play ten behoeve van het opleiden van mensen voor installatie en onderhoud van laadinfrastructuur.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Banen in de EMT sector	**7,8**	**7,9**	**8,0**	**8,8**	

Eenheid: Het aantal banen in de sector EMT, als aandeel van de totale werkgelegenheid.

Bron: PWE

Voldoende gekwalificeerd personeel aanwezig voor werkgevers

In 2022 is de Arnhemse aanpak van krapte op de arbeidsmarkt vastgesteld door het college en aangeboden aan de gemeenteraad. De bijbehorende uitvoeringsagenda is gericht op een aantal speerpunten; Leven lang ontwikkelen, aantrekken en behoud van talent, en onbenut arbeidspotentieel. Voor ieder speerpunt zijn diverse bestaande en potentieel nieuwe projecten benoemd die in 2023 uitgevoerd gaan worden.

Arnhem studiestad (onderdeel van City Deal Kennismaken) is één van deze projecten waar we een succesvolle co-creatie realiseren met alle onderwijsinstellingen. Voor deze City Deal Kennismaken is al een subsidie aangevraagd om op te kunnen schalen in kwaliteit en kwantiteit. De Arnhemse leeragenda (waar studenten in de Arnhemse wijken werken aan maatschappelijke initiatieven) staat daarin centraal. Deze samenwerking wordt in 2023 voortgezet. Ook zijn we met onderwijsinstellingen in gesprek over ondernemerschap, de woonopgave en andere vraagstukken die bijdrage aan het behoud van talent in de stad.

Daarnaast zijn we in het tweede kwartaal van 2022 gestart met het aanbieden van taalles voor Oekraïnse ontheemden. Enerzijds om deze doelgroep te ondersteunen in het participeren in de samenleving en anderzijds om perspectief op werk te bieden. Deze taallessen zijn succesvol gebleken en worden in 2023 gecontinueerd.

Het aantrekken en binden van studenten

Met het netwerk Arnhem studiestad hebben we een hebben we ambities en doelen geherformuleerd welke we hebben vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Binnen het samenwerkingsverband van Arnhem Studiestad zijn vier kernwaardes benoemd; samen leren, profileren, signaleren en adresseren, faciliteren en verbinden.
De diverse werkgroepen zijn ingericht met verschillende partners in de stad. Deze werkgroepen dragen bij aan het uitdragen van de kernwaarden, selecteren en werken aan projecten in de stad die bijdragen aan het aantrekken en behoud van talent. De werkgroep marketing en branding heeft gezorgd voor de totstandkoming van een strategisch marketingplan, dat zal bijdragen aan de zichtbaarheid van Arnhem Studiestad, en Arnhem online nog professioneler op de kaart zet als studentenstad. City Marketing Arnhem is hier nauw bij betrokken. Tevens is er veel contact met de HAN om de strategische keuzes die zij maken rondom het vestigen van opleidingen in Arnhem te bespreken, zodat Arnhem hierop kan anticiperen, en we nog beter voorbereid zijn op de komst van talent.

De samenwerkingsovereenkomst is getekend door de leden van de stuurgroep. De regiegroep heeft de eerste stappen gezet in het verder professionaliseren van Arnhem Studiestad.
In de regionale Human Capital agenda participeren wij als gemeente Arnhem binnen de werktafel aantrekken en behoud van talent. Dit doen we om ook regionaal samenwerking op te zoeken, gezamenlijk projecten op te zetten en te versterken, alles met als doel om talent in de regio te behouden en te verbinden aan mooie regionale bedrijven.

Het bieden van (leer-werk)faciliteiten en een gebundelde kennisinfrastructuur voor het adequaat opleiden van studenten en professionals

Door actief te participeren bij het tot stand brengen van de Human Capital agenda, inclusief het selecteren van innovatieve projecten, dragen we bij aan het creëren van een wendbare arbeidsmarkt. Binnen de regionale Human Capital agendazijn drie speerpunten benoemd:

- Leven Lang ontwikkelen;
- Aantrekken en behoud van talent;
- Onbenut arbeidspotentieel.

Deze zijn gericht op de focussectoren Energie, Health en Hightech.
Het initiatief Tech Gelderland wordt gecontinueerd, evenals de landelijke techniek dag en is gericht op meer mensen enthousiasmeren om te gaan werken in de techniek. De contacten met SEECE zijn geïntensiveerd, waarin we samenwerken met partners aan duurzame, betrouwbare en betaalbare elektrische energievoorziening.

Tech Gelderland heeft succesvolle resultaten geboekt en wordt gecontinueerd. Evenals de landelijke techniekdag welke in mei 2022 is georganiseerd was succesvol, ook dit initiatief wordt gecontinueerd. Actief wordt geparticipeerd in het samenwerkingsverband van SEECE. Dit initiatief jaagt noodzakelijke innovaties aan en zorgt voor voldoende arbeidscapaciteit.
Bovenstaande projecten zijn verbonden met een initiatief genaamd 'House of IT'. Tevens heeft een eerste verkenning plaatsgevonden om ook hybride leeromgevingen te ontwikkeling met ondernemers uit de nieuwe haven en onderwijsinstelling HAN en Rijn IJssel.

Inzicht op sector specifieke human capital uitdagingen om de krapte op de arbeidsmarkt tegen te gaan

De regionale Human Capital agenda, een samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid waarin energie één van de speerpunten is, is afgerond. Vanuit de Human Capital lijn van Connectr is een energieke coalitie van Connectr, HAN, Kiemt, IPKW, Oost NL in samenwerking met de provincie en de gemeente bezig met de voorbereiding van de praktijkopleiding Plug in & Play ten behoeve van het opleiden van mensen voor installatie en onderhoud laadinfrastructuur.

Tevens participeren we als gemeente Arnhem actief in de werkgroep; Aantrekken en behoud van talent. Deze werkgroep maakt onderdeel uit van de regionale Human Capital agenda waar in tripple helix verband projecten geïnitieerd, verbonden en ontwikkeld worden, alle met één gemeenschappelijk doel; het behoud van talent in de regio om de uitdagingen op de arbeidsmarkt aan te gaan. Specifiek in de sectore; Energy, Health en HighTech.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal studenten wat kiest voor Arnhem als MBO en HBO	**23.817**	**23.941**	**24.068**	**23.480**	**21.767**

Eenheid: Aantal studenten per jaar

Bron: DUO

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Demografische druk	**58,3**	**58,1**	**58,0**	**57,5**	**57,6**
Eenheid:	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%).				
Bron:	CBS - Bevolkingsstatistiek				
Functiemenging	**58,5**	**58,5**	**58,2**	**58,3**	
Eenheid:	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).				
Bron:	PWE				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Extra budget 2022 Bridge to Liberation-experience (21A62)

Om het tekort op de begroting 2022 voor de Bridge to Liberation-experience op te lossen, hogen we de subsidie voor de Bridge to Liberation-experience in 2022 incidenteel op met €100.000 vanuit de algemene reserve en verlagen we de subsidie in 2025 incidenteel met €100.000 ten gunste van de algemene reserve. Hiermee blijft het totale subsidiebedrag over vier jaren in deze begroting gelijk.

Ruimte voor multiculturele festivals in het evenementenprogramma (21M220)

De wethouder heeft in de nieuwsbrief Cultuur en Evenementen een oproep aan Arnhemse culturele organisaties gedaan om gezamenlijk een multicultureel festival te organiseren. Culturele organisaties die al multiculturele festivals organiseren hebben een e-mail ontvangen om aan te moedigen, met een verwijzing naar de subsidieregeling.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	6.616	7.032	8.273	8.082	191
Baten	1.033	998	1.191	1.239	48
Saldo lasten en baten	***-5.584***	***-6.034***	***-7.082***	***-6.844***	***238***
Toevoegingen aan reserves	1.407	170	170	358	-188
Onttrekkingen aan reserves	208	700	700	713	13
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-1.199***	***530***	***530***	***355***	***-175***
Gerealiseerd resultaat	**-6.783**	**-5.504**	**-6.552**	**-6.488**	**64**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	175	V			
Evenementen	125	V	Sfeerbepalende evenementen	I	BR
Evenementen	50	V	Evenementen overig	I	BR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	187	V			
Evenementen	187	V	Dotatie bestemmingsreserve Evenementen		
Onttrekkingen aan reserves	0				

Evenementen
Binnen de subsidieregeling Producten, Evenementen en Festivals zijn er minder aanvragen dan begroot (€ 125.000) en vanuit Sport is een bijdrage (€ 50.000) geleverd voor een toevoeging aan de bestemmingsreserve Evenementen voor toekomstige sport evenementen.

Dotatie bestemmingsreserve Evenementen
Over het jaar 2022 is binnen het product Evenementen een positief resultaat gerealiseerd. Een deel hiervan wordt gestort in de bestemmingsreserve.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
Facility Point
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Recreatieschap Overbetuwe
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Economic Board regio Arnhem Nijmegen;
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA);
- Platform Binnenstad Arnhem (PBA);
- Stichting Arnhemse bedrijventerreinen (StAB);
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW);
- GreenBusinessclub Gelderse Poort (GbcGP)
- Overige werklocaties;
- Oost NL;
- Provincie Gelderland;
- VNO NCW;
- Onderwijs- en kennisinstellingen; HAN, Van Hall Larenstein, ROC Rijn IJssel, ArtEZ;
- Stichting Kiemt;
- Stichting Ondernemersfonds Arnhem;
- Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN);
- Stichting Citymarketing Arnhem;
- Veluwe op 1;
- Stichting Airborne Region;
- DOCKS (Durven Ondernemen Centraal Klarendal & St. Marten);
- Stichting Atelierbeheer SLAK;

- FDFA;
- Ontwerpersplatform Arnhem (OPA);
- Innovate;
- Schakel 025 -Stroomversneller;
- Verenigd Creatief Arnhem;
- Gelrestad Sport;
- Groene Metropoolregio (GMR).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Evenementenvisie Evenement organiseren - Gemeente Arnhem;
- Detailhandelsvisie;
- Mise-en-place - de Arnhemse Horecavisie;
- Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/ Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- New Energy made in Arnhem;
- Standplaatsenbeleid;
- Plan van Aanpak Huisvesting Creatieve en Culturele Sector Arnhem;
- Visie Circulaire Economie en Plan van aanpak CE (juli 2021);
- RPW 2021-2024 (juni 2021 - agendapunt 6.10 bijlage 1);
- Visie Nieuwe Haven (juli 2020 - agendapunt 6.1 bijlage 1);
- Economisch beleid - Gemeente Arnhem.

Onderwijs

Goed onderwijs is de basis. Wie gemotiveerd naar school gaat en een goede opleiding kan afronden, heeft later zoveel meer kansen. De school is daarmee ook het middelpunt van de wijk en een belangrijke schakel in het kansrijk opgroeien van kinderen. Vandaar dat we al extra inzetten op kansrijk opgroeien van -9 maanden tot en met een leven lang leren. Met een passende opleiding krijgen jongeren betere kansen om zich te ontwikkelen. Dat begint al bij de kinderopvang en de peuterspeelzaal. Kinderen maken een goede start en hebben daar hun leven lang profijt van.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Onderwijs: Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (inclusief onderwijshuisvesting)

Een goede startpositie op school

De doelstelling ligt op koers. Er zijn wel extra uitdagingen door personeelstekorten in de kinderopvang en steeds meer zichtbaar wordende effecten van corona op kinderen.

De inzet op onderwijshuisvesting draagt optimaal bij aan kwalitatief goed en toekomstgericht onderwijs.
Na bestuurlijke vaststelling van het Integraal HuisvestingsPlan voor het primair onderwijs in 2017 en het Jaarprogramma 2021-2022 zijn diverse huisvestingsprojecten opgestart. De projecten bevinden zich in verschillende fasen.

Doorontwikkeling passende kinderopvang, ontwikkelrecht en onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

Het bereik van VVE-peuters monitoren we ieder kwartaal. Na een terugval in bereik in 2021 als gevolg van corona, is het bereik in 2022 hersteld tot 89%. We zetten in op het verder verhogen van het bereik in 2023.
Er zijn zowel vanuit het onderwijs als de peuteropvang ook steeds meer signalen dat kinderen instromen met een achterstand. Scholen geven aan dat opvallend veel vierjarigen instromen met een achterstand in taal en in sociaalemotionele ontwikkeling. Bij de peuteropvang is hetzelfde beeld te zien; tweejarigen starten met een forse achterstand in taal en ontwikkeling. Ook ziet de peuteropvang dat er steeds meer kinderen zijn met een extra ondersteuningsvraag. Samen met het personeelstekort bij de sector kinderopvang zorgde dit in 2022 voor een druk op personeel en kwaliteit van het aanbod. We hebben de Arnhemse vereisten voor kwalificaties van VVE-medewerkers verlaagd, om het personeelstekort niet verder te laten oplopen. De vereisten passen nog wel binnen de landelijke vereisten.

De toename van kinderen met een ondersteuningsvraag leidt ook tot langere wachtlijsten bij de jeugdhulp voor onderzoek en/ of behandelgroepen. Deze kinderen blijven zo langer op de reguliere opvang in afwachting van een beter passende plek.
Op alle peuteropvanglocaties werken we al een aantal jaar vanuit de visie van Passende (inclusieve) Kinderopvang. Een voorliggend team vanuit de jeugdhulp wordt bijvoorbeeld ingezet om kinderen op de reguliere opvang, dicht bij hun thuisomgeving een passend aanbod te kunnen bieden. Dit team is in 2022 fors uitgebreid. Vanuit de gemeente zijn op alle locaties extra pedagogische medewerkers bekostigd om de complexiteit op de groepen voor de pedagogisch medewerkers behapbaar te houden.

Op de VVE-locaties is in 2022 een aantal andere ontwikkelingen in gang gezet. Zo is de warme overdracht vanuit de jeugdgezondheidszorg naar de peuteropvang ingevoerd en is gestart met Thuis in Taal. Op de VVE-locaties wordt met een intensief VVE-aanbod gewerkt aan taalontwikkeling. Thuis in Taal is een aanpak die deze rijke taalomgeving uitbreidt naar de thuisomgeving.

Aansluiting passend onderwijs en jeugdhulp

Samen met ketenpartners wordt onderzocht wat er nodig is op het snijvlak van onderwijs en zorg om tot betere maatwerkoplossingen te komen. De samenwerking tussen ketenpartners dient geoptimaliseerd te worden om ervoor te zorgen dat er voor ieder kind een passende plek is. Hierover zijn bestuurlijke afspraken gemaakt en gaan we leren van goede voorbeelden in het land.
Eind 2022 is het stedelijk team onderwijs van het Sociale wijkteam gestart. We verwachten dat dit een bijdrage levert aan de aansluiting onderwijs-jeugdhulp. Daarnaast zijn we in 2022 begonnen met het plan van aanpak voor onderwijs en begeleiding aan hoogbegaafde kinderen. Ten slotte is er in 2022 gestart met een project op Lichtenbeek waar gekeken wordt hoe onderwijs en jeugdhulp beter op elkaar aan kunnen sluiten.

Goede toekomstbestendige (onderwijs)huisvesting

De vernieuwbouw van KC Vredenburg (voorheen 'De Krakeling'), Ibn-i Sina en Parkschool is dit jaar gestart. Volgens planning worden de schoolgebouwen voor de zomervakantie 2023 opgeleverd.

In het voortgezet onderwijs zijn de voorbereidingen voor nieuwbouw voor GSG Guido aan de Grensweg gestart. Voor het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs (V)SO zijn de bouwprojecten voor vier scholen van De Onderwijsspecialisten afgelopen jaar afgerond met de oplevering van de nieuwbouw voor het Prisma College. Vernieuwing voor het (V)SO van Kentalis aan de Hommelseweg is in voorbereiding.

Daarnaast is onder verantwoordelijkheid van de schoolbesturen, en voor de Multifunctionele centra (MFC's) door de gemeente, uitvoering gegeven aan maatregelen ter verbetering van de ventilatie in scholen. Deze maatregelen vallen onder de Specifieke Uitkering Ventilatie Scholen (SUVIS). Voor een tweetal scholen zijn deze werkzaamheden in 2022 zo goed als afgerond. De haalbaarheid van de uitvoering van de overige projecten staat wel onder druk. Er is op dit moment onvoldoende capaciteit in de markt aanwezig om de werkzaamheden op korte termijn uit te kunnen voeren

Verder is de nota 'Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem' vastgesteld. Hiermee heeft de raad ook kennisgenomen van de benodigde financiële middelen (€ 94 miljoen t/m 2032 en € 170 miljoen t/m 2050) die voor de huisvesting van het Voortgezet onderwijs nodig zijn. De ambitie is om uiteindelijk te komen tot één integraal beleidsrijk huisvestingsplan voor het primair onderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs. De verwachting is dat dit medio 2023 gereed is.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Het percentage (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van VVE of ontwikkelrecht.	**97**	**86**	**92**	**86**	**87**
Eenheid: Doel is om alle peuters met een risico op een taalachterstand (deze kinderen krijgen een VVE- indicatie) te bereiken. Het totaal aantal peuters in Arnhem met deze indicatie was in het schooljaar 2019/2020 488. 2020 staat voor schooljaar 2019/2020.					
Bron: Stichting PAS					

Minder voortijdig schoolverlaters (VSV)

Er is zicht op welke inspanningen werken en welke niet werken. Daardoor kunnen de beschikbare middelen efficiënter en doelmatiger worden ingezet. Dit gebeurt in overleg met partners waarbij er kwalitatieve afspraken worden gemaakt. Het percentage is het afgelopen jaar ongeveer gelijk gebleven. Dat is gezien de effecten van corona een goed resultaat.

Uitvoeren van en sturen op het plan voorkomen voortijdig schoolverlaten (VSV)

Arnhem heeft een subsidieregeling voortijdig schoolverlaten. In deze regeling wordt vooral het onderwijs aangemoedigd om extra acties in te zetten op het gebied van VSV. Daarnaast kunnen ook onderwijsgerelateerde organisaties meedoen, mits zij een goede samenwerking hebben met het onderwijs. In 2022 is vrijwel het gehele budget ingezet om VSV aan te pakken. Dit gaat bijvoorbeeld om inzet van jongerenwerkers op scholen, de inzet van begeleiding binnen school (We Restart), de Wijkaanpak van Rijn IJssel in samenwerking met Wereldhave, Presikhaaf University en AM Support en School's cool.
Daarnaast wordt ook ingezet op structurele samenwerking met het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre (RBL), de VGGM en het samenwerkingsverband De verbinding.

Het aantal voortijdig schoolverlaters is in 2021 licht toegenomen. Dit was ook in lijn der verwachting. Vanwege Covid-19 was er minder toezicht op de jongeren. Het onderwijs was op afstand. Ook het schooljaar 2021-2022 was nog niet geheel “normaal". De verwachting dat het aantal voortijdig schoolverlaters nog licht gaat stijgen, blijft daarom. Dit wordt echter pas in maart 2023 duidelijk wanneer de nieuwe cijfers beschikbaar komen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	**2,9**	**2,8**	**2,5**	**2,6**	
Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen					
Bron: DUO (Verplichte BBV-indicator)					
Voortijdige schoolverlaters VO	**1,0**	**0,8**	**0,6**	**0,8**	
Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen in het VO					
Bron: DUO					

Voortijdige schoolverlaters MBO	**7,2**	**7,2**	**6,4**	**6,9**	

Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen in het MBO

Bron: DUO

Betere onderlinge samenwerking van partners gericht op VSV

Er wordt op dit moment samen met de ketenpartners ingezet op het verbeteren van het proces. Dit om ervoor te zorgen dat een kind bij de overgang tussen onderwijs en jeugdzorg meteen op de juiste plek terecht komt. In dit proces is het onder andere helpend dat er een stad-stedelijk team komt per 1 september.

Organiseren van netwerkbijeenkomsten

Om te komen tot een betere onderlinge samenwerking van partners gericht op VSV, heeft Arnhem aangegeven twee keer per jaar een bijeenkomst te faciliteren waar partners elkaar ontmoeten, leren van elkaar wat ze doen en samen zoeken naar samenwerking. Begin 2022 kon de bijeenkomst niet doorgaan vanwege corona. De netwerkbijeenkomst in september is niet doorgegaan op verzoek van de scholen omdat dat de opstartmaand is van het nieuwe schooljaar. In het voorjaar van 2023 zal een nieuwe bijeenkomst worden gepland.

Betere uitstroom vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt

Het team Voortijdig Schoolverlaten van het regionaal bureau leerlingzaken zet hier specifiek op in en begeleidt jongeren actief. Daarnaast werkt de gemeente nauw samen met RijnIJssel in de nieuwe lesmethode Kansrijk. Kansrijk biedt de mogelijkheden om al lerende te komen tot een passende beroepskeuze. Dit voorkomt uitval.

Opstellen en uitvoeren regionale aanpak Jeugdwerkloosheid

Er is een kopgroep Aanpak jeugdwerkloosheid opgericht die kijkt welke initiatieven ondersteund kunnen worden om jongeren te helpen (duurzaam) aan het werk te gaan. In deze kopgroep zit een brede samenwerking van gemeente Arnhem, RMC, de onderwijsspecialisten en MBO Rijn IJssel. Vanuit deze groep werd in 2022 de inspiratiedag jeugd georganiseerd in Burgers' Zoo.
Voorbeelden van acties en initiatieven die in 2022 bekostigd zijn vanuit dit plan zijn:

- Busses voor jobs;
- Opleiden van jongeren bij Mantel fietstechniek;
- Onderzoekspilot transitiecoach;
- Jongeren in beeld (van 23 tot 27 jaar).

Voor Arnhemse jongeren is er verschillende inzet mogelijk om de stap naar de arbeidsmarkt te verbeteren, zo:

- was er voor jongeren van het praktijkonderwijs en voortgezet onderwijs ondersteuning mogelijk vanuit de combinatiefunctionaris;
- is er voor jongeren die uitstromen van mbo-entree en niveau-2 ondersteuning mogelijk vanuit het Schakelpunt onderwijs-werk, ingezet vanuit het regionaal VSV-programma en ondergebracht bij het RBL;
- zijn de consulenten VSV van het Regionaal bureau leerlingzaken (RBL) getraind in de ondersteuning van jongeren die aan het werk willen gaan. Jongeren die voortijdig uitvallen op school kunnen nu dus ook met deze vraag bij de consulenten van het RBL terecht;
- zijn er nauwe contacten met het MBO waar ook steeds meer gedaan wordt voor de jongeren die gediplomeerd uitstromen naar werk. Wanneer er meer ondersteuning nodig is, wordt er contact gezocht met het Schakelpunt;
- belangrijke samenwerkingspartners zijn de afdeling Werk en Inkomen van de gemeente en het Werkgever Servicepunt Midden-Gelre.

Minder schoolverzuim en minder thuiszitters (amendement 21A57 Doelstelling thuiszitters en schoolverzuim)

Tijdens de coronaperiode is door het Regionaal bureau leerlingzaken sterk ingezet op het proces. Hierdoor zijn kinderen snel in beeld. Concreet betekent dit dat we de landelijke streefnormen behalen.

Samen verzuim en thuiszitten tegengaan

De kerntaak van het Regionaal bureau leerlingzaken is het acteren op schoolverzuim van 5- tot 23-jarigen zonder startkwalificatie en het tegengaan van thuiszitten en voortijdige schooluitval. Verzuim of uitval is echter vaak het topje van de ijsberg. Daarom kan dit niet succesvol zijn zonder een goede samenwerking met scholen, gemeente en andere belangrijke samenwerkingspartners.

In schooljaar 2021-2022 zag het RBL het aantal verzuimende leerlingen weer stijgen. Vaak betekent een toename van het verzuim dat er beter geregistreerd en gemeld wordt. Het overgrote deel van deze leerlingen blijft gewoon op school en dus kan er, samen met scholen en andere samenwerkingspartners, (preventief) ingezet worden op het verder voorkomen van uitval of thuiszitten. Dit doen zij aan de hand van de methodische aanpak schoolverzuim.
In 2021-2022 waren er minder thuiszittende leerlingen. Het aantal ging omlaag van 133 naar 90. Dit kwam met name doordat er minder kinderen en jongeren waren zonder schoolinschrijving.

Effectindicator	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Absoluut verzuim	**1,1**	**1,8**	**3,1**	**2,0**	
Eenheid:	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.				
Bron:	Ingrado				
Relatief verzuim	**29,0**	**32,0**	**30,0**	**31,0**	
Eenheid:	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.				
Bron:	Ingrado				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Doelstellingen thuiszitters en schoolverzuim (21A57)
De doelstelling is conform het amendement toegevoegd in de Begroting 2022.

Onderwijs terugval (21A67)
De tekst is conform het amendement aangepast in de Begroting 2022.

Meetbare doelen preventie (21M221)
De voorgestelde cijfers zijn conform het amendement opgenomen in de Begroting 2022.

Leefwerelden verbinden (21M249)
Deze motie zal onderdeel uitmaken van de gesprekken met het onderwijs over kansengelijkheid. Het project vriendschapsscholen wordt onder andere geagendeerd voor het maatschappelijke educatieve agenda Arnhem (MEAA) overleg begin oktober.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	19.757	19.603	21.257	23.516	-2.260
Baten	2.847	2.490	4.753	4.845	92
Saldo lasten en baten	***-16.911***	***-17.113***	***-16.504***	***-18.671***	***-2.168***
Toevoegingen aan reserves	8.698	8.960	9.783	9.767	17
Onttrekkingen aan reserves	7.570	7.766	7.932	9.885	1.953
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-1.128***	***-1.194***	***-1.851***	***118***	***1.969***
Gerealiseerd resultaat	**-18.039**	**-18.307**	**-18.355**	**-18.553**	**-198**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-2.339	N			
Onderwijs	218	V	Volwasseneneducatie (VE)	I	AR
Onderwijs	-437	N	Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)	I	AR
Onderwijs	-2.120	N	Onderwijshuisvesting	I	BR
Baten	-116	N			
Onderwijs	102	V	OAB - Nationaal programma onderwijs (NPO) middelen	I	AR
Onderwijs	-218	N	Volwasseneneducatie (VE)	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	2.120	V			
Onderwijs	2.120	V	Onderwijshuisvesting	I	BR

Volwasseneneducatie (VE)
In 2022 zijn niet alle Rijksmiddelen (vanuit specifieke Rijksuitkering - WEB middelen) aangewend, omdat pas laat in het jaar (vierde kwartaal) extra Rijksmiddelen zijn toegekend en ontvangen voor de intensivering van het programma. De resterende baten zijn gereserveerd op de balans conform de BBV voorschriften. Dit leidt tot een voordeel aan de lastenkant en een nadeel op de baten van €218.000. Per saldo is dit effect dus neutraal.

Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)
Een deel van de OAB kosten is stedelijk geboekt terwijl de begroting over de wijken is verdeeld. Dit leidt tot een stedelijk nadeel van € 335.000 en een voordeel van € 335.000 op het wijkprogramma (zie ook bij wijken algemeen). Bovendien is bij het nationaal programma onderwijs (NPO) sprake van voorfinanciering, leidend tot een nadeel van € 102.000 aan de lastenkant en een voordeel van €102.000 op de baten. Per saldo is dit effect dus neutraal.

Onderwijshuisvesting
In 2022 zijn er diverse panden gesloopt ten behoeve van nieuwe schoolgebouwen. Bij desinvesteringen wordt de resterende boekwaarde volledig in het boekjaar afgeschreven. De besparing van de kapitaallasten als gevolg van de desinvesteringen zullen beschikbaar blijven voor toekomstige uitgaven onderwijshuisvesting.
Deze effecten worden verwerkt in de BR onderwijs.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Op alle gebieden wordt nauw samengewerkt met besturen en medewerkers van onderwijs (primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO), (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO, middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en hoger beroepsonderwijs (HBO), voorschoolse voorzieningen, kinderopvang, maatschappelijke partners en sociaal ondernemers.
In de uitvoering worden maatschappelijke partners betrokken.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Subsidieregeling Aanpak voortijdig schoolverlaten;
- Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024;
- Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2020;
- Herstelagenda; Arnhemse aanpak onderwijs;
- Subsidieregeling Voorschools Aanbod Arnhem;
- Raadsvoorstel en -besluit Verzelfstandiging Natuurcentrum Arnhem;
- Raadsbesluit om gemeentelijke leerplichttaken regionaal uit te voeren;
- Raadsbesluit om RMC-taken / Team VSV onder te brengen bij het RBL;
- Raadsbesluit d.d. 6 november 2017 wijziging MGR sociaal domein;
- Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Arnhem 2017-2026;
- Programma Volwasseneneducatie & aanpak Laaggeletterdheid (2021-2024);
- Vaardig Arnhem (2021-2022).

Cultuur

Arnhem bruist van creativiteit en talent. Een stad met een rijk en divers cultureel aanbod is aantrekkelijker om te wonen, te werken en te verblijven. Onze inzet is daarom dat we blijven werken aan de verdere ontwikkeling van ons culturele aanbod. We stimuleren culturele instellingen om meer mensen in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Om zoveel mogelijk mensen te laten meedoen. Cultuur is er immers voor iedereen. En we stimuleren cultuurmakers te innoveren en nieuwe dingen uit te proberen. Daar hoort bij dat we zorgen voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad. Daarnaast verdient cultuurhistorisch erfgoed een prominente plek in de stad. Mensen moeten het kunnen zien, er meer over te weten kunnen komen en het kunnen beleven. Ook dit zorgt voor een aantrekkelijke stad.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Herstel corona en komst energiecrisis

De (naijl)effecten van de coronacrisis, zoals herstel van het publieksbereik (en -inkomsten) en de gevolgen voor de werkgelegenheid en inkomenspositie van werknemers en zzp-ers, zijn ingrijpend. Voor noodzakelijk herstel en transitie van de sector is tijd, geld en ruimte nodig, ook om te voorkomen dat er alsnog gaten in de cultuursector worden geslagen en dat de vernieuwing die tot stand is gekomen verloren gaat. We volgen de ontwikkelingen, kijken met onze resterende coronabudgetten waar en wat er nodig is en trekken hierbij gezamenlijk op met Rijk, provincie en regio. Nu eind 2022 nieuwe lockdowns en dergelijke zijn uitgebleven, bereiken ons ook steeds meer positieve geluiden over herstellende bezoekerscijfers tot het niveau van 2019, al geldt dit niet voor elke discipline. Met name voor klassieke muziek geldt dat het publiek nog maar mondjesmaat terugkeert. Opvallend is dat in de podiumkunsten mensen breken met de gewoonte om via een abonnement lang vooruit kaartjes te kopen; meestal worden kaartjes kort tevoren aangeschaft.

De cultuursector heeft, net als de rest van de maatschappij, te kampen met stijgende lasten van energie, huur, personeel en materiaal. Om maatschappelijke organisaties te ondersteunen met betrekking tot de gestegen energiekosten is een tijdelijke subsidieregeling energiecompensatie maatschappelijke organisaties ingesteld die begin maart 2023 open gaat. Deze is specifiek bedoeld voor onder andere sportverenigingen, buurthuizen, kleine culturele instellingen en amateurkunstverenigingen. Daarvoor wordt de bijdrage van de provincie Gelderland uit het zogenaamde Winterfonds ingezet. Voor culturele instellingen die een begrotingssubsidie ontvangen wordt gekeken naar maatwerk. Hierbij wordt onder andere afgestemd met ondersteuningsmaatregelen die het Rijk onderneemt.

Ambities	Doelen	Inspanningen

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar

Verbreding van cultuurbereik en participatie

Op het gebied van cultuureducatie is ingezet op het inhalen van achterstanden door corona en wordt volop uitvoering gegeven aan de programma's Cultuureducatie met Kwaliteit, Meer Muziek in de klas en dergelijke. Het platform Amateurkunst Aanbieders Arnhem heeft met het aanstellen van een coördinator verdere stappen gezet in de belangenbehartiging van de breedtekunst.

Cultuur is van en voor iedereen

In 2023 loopt het convenant Cultuureducatie dat onderwijsinstellingen, cultuurinstellingen en de gemeente in 2015 voor acht jaar met elkaar afgesloten hebben af. Onderdeel van het convenant is onder meer het Pr8cultuurprogramma, waarbij leerlingen in het basisonderwijs gedurende hun schoolcarrière in ieder geval kennis maken met acht cultuurinstellingen in Arnhem en omgeving. Dezelfde partijen zijn in 2022 begonnen met de voorbereidingen van een nieuw convenant dat in 2023 moet worden afgesloten. Hierin zullen doelstellingen worden geactualiseerd, bijvoorbeeld door uitbreiding naar het Voortgezet Onderwijs te onderzoeken.

Het platform Amateurkunst Aanbieders Arnhem heeft met het aanstellen van een coördinator verdere stappen gezet in de belangenbehartiging van de breedtekunst. Wij trekken samen op met het platform om onder meer de huisvestingsproblematiek van amateurkunstaanbieders in kaart te brengen en zo mogelijk te verhelpen.

Versterken lokale media

De pilot Mediafonds loopt op koers. De raad is hierover in het najaar met een brief geïnformeerd. In het eerste half jaar van 2023 vindt een evaluatie plaats; lessen worden meegenomen naar het vervolg. Streekomroep Midden Gelderland (RTV Connect) is bezig met een professionaliseringsslag en heeft in 2021 en 2022 extra middelen ontvangen. Die zijn nodig om van extra betekenis te zijn. Ook het Rijk zet in op verdere professionalisering van lokale omroepen en heeft hiervoor in 2022 middelen beschikbaar gesteld en dat geldt ook voor 2023 e.v.. Kwaliteitsverbetering en samenwerking is één van de speerpunten in het rijksbeleid richting een nieuw bestel lokale publieke omroep in 2025. Dat proces volgen we actief. In de Begroting zijn zowel voor het Mediafonds als RTV Connect structurele middelen opgenomen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Waardering aanbod culturele voorzieningen		**41,0**		**41,0**	

Eenheid: % (helemaal) eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Versterking van de culturele infrastructuur

We blijven het makersklimaat in de stad op allerlei manieren stimuleren. Wat door allerlei oorzaken ingewikkeld is, is het realiseren van extra m2 permanente atelierruimte voor kunstenaars en creatieve ondernemers. Dat ligt niet op koers. We zijn bezig met een strategie om extra m2 wel te realiseren. Daarvan maakt ook de inzet van andere dan de huidige instrumenten onderdeel uit.

Stimulering van het makersklimaat

Schakel 025 is het platform dat het culturele veld in de volle breedte ondersteunt en verbindt door het delen van kennis over de beroepspraktijk. De activiteiten van Schakel025 waaronder de uitvoering van de regeling Stroomversneller heeft een extra impuls gekregen door een extra bijdrage uit de coronamiddelen van het Rijk. Hierdoor zijn makers extra ondersteund. De nauwe samenwerking met Cultuur Academy in Nijmegen leidt tot een fusie per 1 februari 2023. Hierdoor is er voor Arnhemse en Nijmeegse cultuurprofessionals één organisatie voor kennis, trainingen, projecten en fondsen. Op verzoek van de Groene Metropoolregio voert Schakel025 een behoefteonderzoek uit onder de cultuurprofessionals in de regiogemeenten naar de leerwensen. Daarbij wordt ook gekeken naar wat de regio te bieden heeft. Gelijktijdig wordt al een aanbod aan de regio aangeboden.

Met het vaststellen van het Kader Beeldende Kunst in de Openbare ruimte en het plan Kunst in Uitvoering is er onder andere extra aandacht voor het verstrekken van kunstopdrachten waarmee wordt bijgedragen aan versterking van het makersklimaat. Zo hebben twee recent afgestudeerde kunstenaars in de binnenstad kunstwerken in combinatie met groen gerealiseerd in het kader van de motie Merlijn Schrijvers, en hebben 10 ontwerpers in de kwartieren van de binnenstad een serie op elektriciteitskastjes gemaakt. Daarnaast is in 2022 de website www.buitenkunstarnhem.nl online gegaan om de kunst die er al is in de openbare ruimte van Arnhem meer zichtbaar te maken. Via QR-codes bij de kunstwerken komt men bij de webpagina uit. Hier heeft Arnhems collectief Wildgewelf een kunstpodcast voor ontwikkeld in opdracht van de gemeente.

In 2022 heeft een tweede geslaagde editie van State of Fashion plaatsgevonden waarbij goed is samengewerkt met het Fashion en Design Festival, de andere Modepartners 025, Platform Binnenstad Arnhem en Citymarketing Arnhem. Dat heeft gezorgd voor veel extra bezoekers aan de binnenstad. De marketing stond voor het eerst in het teken van Juni Modemaand en is minder gericht op de individuele events. Dit is duidelijker voor de bezoeker en krijgt een vervolg in 2023.

Bij Sonsbeek zijn we in het najaar overvallen door de aankondiging van het curatorenteam om ontslag te nemen. Wij waren al in gesprek met het bestuur over de aanloop naar een nieuwe editie in 2024 en de toekomstbestendigheid van zowel Sonsbeek als State of Fashion. En hebben daarbij geconstateerd dat het voor ons noodzakelijk is onafhankelijk advies in te winnen. Dit wordt onder andere ingegeven door vragen en zorgen over de governance, inhoud, organisatie, financiën en betrokkenheid strategische partners. BMC is gevraagd om te adviseren. Dat gebeurt in twee fasen. Over de uitkomsten van het onderzoek naar de haalbaarheid van een Sonsbeek-editie in 2024 bent u op 1 november geïnformeerd. Daaruit is gebleken dat 2025 meer realistisch is. Wij informeren u uiterlijk in april over het onderzoek naar hoe de organisatie van stichting Sonsbeek en State of Fashion toekomstbestendig kan worden neergezet. De uitkomst hiervan kan mogelijk gevolgen hebben voor de huidige subsidie(relatie).
Bij de aanvraag 2023 heeft de stichting ons geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van de codes Cultural Governance, Inclusie en Diversiteit en Fair Practise en welke stappen gezet zijn en worden gezet om de toepassing van deze codes te verbeteren. Hierover blijven we met de stichting in gesprek.

Zorg voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad

In het 'Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024' wordt de nadruk gelegd op vastgoed in het bezit van de gemeente, en dan met name onderwijsgebouwen. We zien een stagnering ontstaan, onder meer door woningbouwopgaven en de oorlog in Oekraïne en de daarmee gepaarde vluchtelingenopvang. Zo kon bijvoorbeeld de Doorwerthlaan (1.917m2) in Presikhaaf, waar afgelopen jaar de haalbaarheid is onderzocht en waarbij zowel de wijk als de culturele sector betrokken was, niet doorgaan.

Op de subsidieregeling 'Creatieve bedrijfsverzamelgebouwen' is meerdere malen een beroep gedaan. Het doel hiervan is het realiseren van nieuwe ateliers, expositieruimtes en/of werkruimtes voor creatieven door het subsidiëren van kosten voor planvorming en/of haalbaarheidsonderzoek van een creatief bedrijfsverzamelgebouw. Dat heeft nog niet geleid tot extra m2 huisvesting. We zijn bezig met een strategie om de extra m2 wel te realiseren. Daarvan maakt ook de inzet van andere dan de huidige instrumenten onderdeel uit.

De toekomstige huisvesting van Popcentrum Jacobiberg aan de Groningensingel in Arnhem-Zuid wordt op haalbaarheid onderzocht (circa 4.200 m2). NEXIT Architecten heeft als eerste schets een visieplan voor de Jacobiberg op deze locatie ontworpen. Een eerste planning laat realisatie zien in 2026. Er is vanaf 2023 budget gereserveerd voor zowel de tijdelijke huisvesting (mocht Jacobiberg in de tussentijd zijn locatie moeten verlaten op de HES) als de toekomstige huisvesting van de Jacobiberg in Arnhem-Zuid.

Samen met de gemeente Nijmegen is opdracht gegeven voor een benchmarkonderzoek naar SLAK met als doel inzicht te verkrijgen in hoe de bedrijfsvoering van SLAK zich verhoudt tot vergelijkbare atelierorganisaties in Nederland. Hiermee wordt een scherper beeld verkregen van wat mag en kan worden verwacht van SLAK als atelierorganisatie en de eigen rol van gemeenten daarin. De rapportage is begin 2023 gereed en over de resultaten en het vervolgproces zijn we in gesprek met SLAK.

Profilering en vitalisering van het culturele klimaat

Met de heropening van Museum Arnhem, de besluitvorming over de vernieuwing van het Stadstheater en versteviging van de regionale samenwerking in de Cultuurregio 025 zijn goede stappen gezet in het versterken en behouden van onze positie als cultuur- en creatieve stad.

Toekomstbestendige huisvesting van Museum Arnhem, onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans en het Stadstheater

Museum Arnhem is in mei dit jaar heropend. Het vernieuwde gebouw, de beeldentuin en tentoonstellingen en activiteiten van het museum worden goed ontvangen door de bezoeker. Het museum heeft aan het eind van het jaar meer dan 100.000 bezoekers getrokken.

Er is in oktober een investeringsbesluit van € 73 miljoen genomen over de volledige vernieuwing van het Stadstheater. Ontwerpteams zijn via een aanbestedingsprocedure uitgenodigd hun visie op het nieuwe Stadstheater te geven. In december is het ontwerpteam van Braaksma & Roos, Civic en Arub als winnaar uit de selectie gekomen. In 2023 zal dit team beginnen aan het Voorlopig Ontwerp en vindt de aanbesteding voor de aannemer plaats. In het laatste kwartaal van 2023 zal het Stadstheater zijn deuren sluiten voor de verbouwing. Voor de huisvesting van Oostpool en Introdans is € 250.000 per jaar beschikbaar gesteld gedurende een periode van 40 jaar. In december heeft Provinciale Staten besloten om naast de al eerder gereserveerde € 2 miljoen voor huisvesting Oostpool en Introdans nog eens € 3 miljoen beschikbaar te stellen uit de begroting, waarbij de intentie is uitgesproken om in een volgende coalitieperiode nog eens € 5 miljoen beschikbaar te stellen. Begin 2023 hebben de Staten voorgesteld de volledige € 10 miljoen nog voor de provinciale verkiezingen in maart te reserveren. Beide huisvestingstrajecten worden in nauwe samenhang bekeken.

Versterking van de (samenwerking in de) cultuurregio 025

De Cultuurregio 025 heeft een stevige positie gekregen binnen de maatschappelijke opgave 'Ontspannen Regio' van de GMR. Op basis van het Transformatievoorstel cultuurregio 025 is een uitvoeringsplan opgesteld met de regiogemeenten. Belangrijk uitgangspunt is duurzame structuurversterking van de hele culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regio-breed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst. Zo is er een traject gestart gericht op vernieuwing van het publieksbereik van de culturele sector, wordt er een behoefteonderzoek gedaan naar de scholingsbehoefte van cultuurprofessionals in de regio en wordt bekeken wat er nodig is voor centraal punt voor vrijwilligers en organisaties in de cultuur- en erfgoedsector. De provincie Gelderland draagt € 1,3 miljoen bij. De gemeente Arnhem is penvoerder namens de GMR omdat deze geen subsidies kan verstrekken.
Met de andere landelijke cultuurregio's en het ministerie van OCW zijn eerste stappen gezet om gezamenlijk na te denken over een passend vervolg voor de ontwikkeling van de cultuurregio's en de (programmatische) samenwerking met het ministerie van OCW daarbij.

Erfgoed levert een bijdrage aan een aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken, te winkelen en te recreëren

Beschermen, herbestemmen en zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed

Behoud van erfgoedwaarden met als doel deze in goede staat en op een zorgvuldige wijze door te geven aan volgende generaties, deze te benutten als één van de dragers van ruimtelijke kwaliteit en om met behulp van erfgoedwaarden het unieke verhaal van de stad te vertellen.

Bescherming en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed

Het beschermen en herbestemmen van cultuurhistorisch erfgoed betreft doorlopend werk. Noemenswaardig zijn:

- De plaatsingsprocedure voor 16 gemeentelijke monumenten in Elden die in september 2022 is gestart.
- Het opstellen van een visie op Religieus Erfgoed. In 2022 heeft een uitgebreide inventarisatie plaatsgevonden. Alle 42 gebedshuizen zijn onderworpen aan een cultuurhistorisch onderzoek. Eigenaren zijn geconsulteerd via een interview of enquête. Daarnaast hebben er verschillende bijeenkomsten plaatsgevonden. De inventarisatiefase Toekomstverkenning Religieus Erfgoed is afgerond. In 2023 wordt de toekomstverkenning uitgewerkt tot een actieplan.
- Het versnellen en versoepelen van verduurzaming van erfgoed. Begin 2022 is een startnotitie vastgesteld over dit onderwerp. Conform deze startnotitie hebben met de verschillende doelgroepen (soorten eigenaren) bijeenkomsten plaatsgevonden waarbij kansen/ knelpunten/ uitdagingen zijn opgehaald. Naar aanleiding hiervan is in het najaar van 2022 een actieplan opgesteld en is budget vrijgemaakt voor de uitvoering van het actieplan in 2023. Vanwege de urgentie is in de tweede helft van 2022 al één van de acties opgestart: een pilot voor de toepassing van zonnepanelen in het zicht op rode daken.
- Er is gestart met het laten ontwikkelen van een nieuwe cultuurhistorische waardenkaart; de gereedgekomen nieuwe archeologische verwachtingskaart gaat hier een onderdeel van uitmaken. De kaartbeelden tonen het in Arnhem aanwezige erfgoed in al zijn facetten, zowel ondergronds als bovengronds.

Zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed

Veel van de beschikbare capaciteit en middelen is besteed aan bescherming van erfgoed (monumentenzorg), een activiteit die op zichzelf ook bijdraagt aan zichtbaarheid en beleefbaarheid van erfgoed. Noemenswaardige acties zijn verder het plaatsen van extra informatie bij het Romeinse fort in Meinerswijk, het met kennis en vondstmateriaal van het archeologiedepot bijdragen aan de permanente tentoonstelling over het Gelderse verleden in de Eusebiuskerk, het in samenwerking met het Stadsgilde ontwikkelen van wandelgidsen voor de historische kelders en Meinerswijk, het terughalen van het 'moordkruis' van Doesburg naar Arnhem, het bijdragen aan de restauratie van de Cuyperskamer in de Eusebiuskerk, het behoud van het Van Vulpenorgel in de voormalige Diaconessenkerk en leveren van archeologisch materiaal voor de vondst van de maand, te zien in Rozet en de Arnhemse Koerier. Het terughalen van het moordkruis is verricht op initiatief van en met medewerking van inwoners van Klingelbeek. Het moordkruis is daar ooit in de 16e eeuw opgericht. Als vanzelfsprekend is ook de organisatie van de Open MonumentenDag ondersteund en zijn tijdens dit weekeinde rondleidingen door het stadhuis gegeven.

Omdat veel van de capaciteit en middelen is besteed aan de bescherming van erfgoed, konden niet alle kansen op het gebied van zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed worden benut. Dit onderwerp zal onderdeel gaan uitmaken van de in 2023 op te stellen nieuwe beleidsnota voor erfgoed.

Ontsluiting van kennis over erfgoed

De monumentenregistratie in Planon is omgezet naar registratie via een GIS (Geografische Informatie Systeem)-database. Waar voorheen de locaties van monumenten op kaartbeelden samenviel met punten, zijn nu gedetailleerde en nauwkeurig begrensde vlakken zichtbaar. Naast een eenvoudiger systeem voor de monumentenregistratie bestaat op deze wijze ook een kaartbeeld dat al is toegesneden op de werkwijze van de Omgevingswet. Begin 2023 wordt het nieuwe registratiesysteem geïmplementeerd. Noemenwaardig met betrekking tot de ontsluiting van kennis over erfgoed zijn voorts het boek in de Arnhemse MonumentenReeks over het Romeinse verleden van Meinerswijk en het gereedkomen van het historische onderzoek voor het publieksboek over de archeologische vondsten in de zuidelijke binnenstad. Ook zijn lezingen gegeven in kader van de ArcheoAcademy, is vanuit de gemeente deelgenomen aan de ArcheoHotspot (inhoudelijke begeleiding vrijwilligers) en zijn in het archeologiedepot verschillende rondleidingen georganiseerd.

Regisseren en uitvoeren van archeologisch onderzoek en archeologisch depotbeheer

Het monitoringsonderzoek naar de kwaliteit van het Romeinse grafveld in Meinerswijk bleek niet nodig. Inrichtingswerkzaamheden leidden tot een gedeeltelijke opgraving; de afzonderlijke graven bleken goed bewaard te zijn gebleven. Tot nu toe zijn er 22 geborgen, met veel grafgiften. Het archeologiedepot is met hulp van vrijwilligers verhuisd naar de nieuwe locatie in Museum Arnhem. De gemeentelijke archeologiecollectie is daarbij uitgebreid door de overdracht van (Arnhems) vondstmateriaal dat zich nog in de collectie van Museum Arnhem bevond. Er is met twee partijen gesproken over de implementatie van een nieuwe applicatie voor depotregistratie; dit proces is nog lopend. Bij verschillende archeologische projecten is een regierol aangenomen. Hierbij kan worden gedacht aan de opgravingen ter hoogte van Coberco en het al genoemde grafveldonderzoek in Schuytgraaf. Andere projecten zijn het archeologische onderzoek in relatie tot de projecten Nijmeegseweg en Kronenburg.

Regioadvisering archeologie

Door het vertrek van de regio-archeoloog is een nieuwe kandidaat voor deze functie geworven. Tussentijds hebben archeologen van de gemeente Arnhem de regio geadviseerd.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	34.508	34.680	36.228	36.171	57
Baten	6.485	6.496	7.524	8.059	535
Saldo lasten en baten	***-28.023***	***-28.185***	***-28.704***	***-28.112***	***592***
Toevoegingen aan reserves	4.765	1.377	4.495	4.282	213
Onttrekkingen aan reserves	1.871	1.018	5.015	4.886	-128
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-2.894***	***-359***	***520***	***605***	***85***
Gerealiseerd resultaat	**-30.917**	**-28.543**	**-28.185**	**-27.508**	**677**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	199	V			
Cultuur	301	V	Beheer panden in gebruik voor cultuur (zie ook baten)	I	AR
Erfgoed	128	V	Beheer panden in gebruik voor erfgoed (zie ook toevoegingen)	I	BR
Cultuur	-230	N	Cultuurbeleid	I	AR
Baten	535	V			
Cultuur	535	V	Beheer panden in gebruik voor cultuur (zie ook lasten)	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	-128	N			
Cultuur	-128	N	Beheer panden in gebruik voor erfgoed (zie ook lasten)	I	BR

Beheer panden in gebruik voor cultuur
Op het beheer van de gemeentelijke panden in gebruik bij de culturele sector, is in 2022 een incidenteel voordeel ten opzichte van de begroting ontstaan van in totaal € 836.000. Dit voordeel werd onder andere veroorzaakt doordat onderhoudswerkzaamheden zijn doorgeschoven en door een voordeel op de onroerend zaakbelasting op een na 1 januari 2022 in gebruik genomen pand. Daarnaast werden in de begroting de inkomsten uit servicekosten en huren voor het jaar 2022 te laag geraamd. En tot slot kon een deel van de voorziening voor dubieuze debiteuren vrijvallen omdat het risico dat corona zou leiden tot oninbaarheid van huur blijkt mee te vallen.

Beheer panden in gebruik voor erfgoed
Op een aantal panden in en om het Sonsbeekpark kon een deel van het planmatig onderhoud niet worden uitgevoerd. Dit onderhoud is doorgeschoven naar 2023. Tegenover het voordeel op de lasten van € 128.000 staat daarom een gelijk nadeel op de onttrekkingen.

Cultuurbeleid
Binnen Cultuurbeleid vallen de uitgaven hoger uit. Dit heeft onder andere te maken met hogere uitgaven met betrekking tot Corona, extra subsidies (o.a. aan Jacobiberg, streekomroep midden Gelderland, Galerie der Tone en stichting schakel 025) en een niet begrote subsidie van € 100.000 in het kader van Impuls Jongerencultuur.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Cultuur
De culturele basis- en meerjarenvoorzieningen, het culturele middensegment en makers tot aan de amateurkunstverenigingen.
Erfgoed
Provincie Gelderland, provinciale en lokale erfgoedinstellingen of verenigingen en regiogemeenten.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota ‘STROOM – cultuurbeleid Arnhem’ 2021;
- Tussenevaluatie 'Arnhem, Stroomt Door', 2016;
- STROOMversnelling: actualisatie cultuurbeleid, 2020;
- Kadernota Beeldende Kunst in de Openbare ruimte 2022;
- Cultuurprofiel 025 Arnhem Nijmegen, Transformatievoorstel Cultuurregio 025;
- Erfgoedagenda gemeente Arnhem.

Participatie en armoedebestrijding

Door de hoge inflatie en stijgende energieprijzen is de bestaanszekerheid in 2022 bij steeds meer Arnhemse huishoudens onder druk komen te staan. In oktober 2022 is de raad geïnformeerd over de Arnhemse aanpak energiecrisis. Deze aanpak richt zich op het ondersteunen van Arnhemse inwoners en bedrijven en het op peil houden van voorzieningen in de stad. Dit heeft geresulteerd in diverse acties en het vormgeven van nieuwe regelingen zoals een noodfonds voor ondernemers, maatwerk voor inwoners waarvoor de energietoeslag niet beschikbaar is, een extra Arnhemse wintertoeslag, verruiming van de Gelrepas en extra subsidies voor maatschappelijke instellingen. Daarnaast voeren we in Arnhem ook de rijksregeling Energietoeslag uit en zijn er verschillende projecten in de stad rond energie en duurzaamheid.

In deze tijd van stijgende (energie)lasten hebben we daarnaast ingezet op het voorkomen van schulden en op het zo snel mogelijk hulp bieden aan inwoners met (beginnende) geldzorgen. We hebben stevig gestuurd op het verbeteren van de dienstverlening door PLANgroep en zijn tegelijkertijd gestart met een onderzoek om taken rondom vroegsignalering en schulddienstverlening door de gemeente zelf te laten uitvoeren. Ook hebben we gericht ingezet op ondersteuning van gedupeerden van de Kinderopvangtoeslagschandaal. Zij kregen ondersteuning op meerdere vraagstukken die bij hen leefden, waarvan geldproblemen in veel gevallen een belangrijk issue is en zal blijven.

Naast aandacht voor bestaanszekerheid hebben we ook ingezet op een belangrijke motor voor een zeker bestaan: werk. In vergelijking met andere grote gemeenten heeft Arnhem goed gepresteerd in het verlagen van het aantal inwoners in de bijstand. Ook het percentage inwoners dat duurzaam uit de uitkering blijft ligt in 2022 hoog, namelijk op 95%. Dit betekent dat de inwoners die vanuit de bijstand werk vonden niet weer binnen een jaar opnieuw instroomden in de uitkering. Wij vinden het belangrijk dat meer Arnhemmers werk vinden en kunnen behouden. Het liefst in de vorm van een betaalde baan, maar om daar te komen zetten we ook in op werkervaringsplaatsen, leerbanen, activerend werk of begeleid werk, zodat iedereen de kans krijgt om mee te doen en op termijn zo zelfstandig mogelijk kan leven. De arbeidsmarkt was in 2022 krap, dit heeft bijgedragen aan de omvang van het bestand. Werkgevers spelen een belangrijke rol bij het bieden van kansen voor onze inwoners. Daarom ondersteunen we hen lokaal en regionaal bij het inrichten van hun werk zodat meer werkzoekenden op de arbeidsmarkt een plek vinden. Met advies, met het vinden van geschikte kandidaten voor hun vacatures, met ondersteuning om werk passend te maken, of met tijdelijk werkgeverschap. Deze krappe arbeidsmarkt biedt kansen om verdere stappen te maken richting een nog inclusievere arbeidsmarkt.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Doorbraak naar werk

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Volumeontwikkeling uitkeringslast BUIG		**100,0**	**101,5**	**98,4**	**91,6**
Eenheid: Indexcijfer afgezet tegen andere gemeenten					
Bron: Divosa					
Netto arbeidsparticipatie	**67,8**	**67,6**	**69,0**	**68,3**	**71,3**
Eenheid: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					
Personen met een bijstandsuitkering	**801,1**	**768,0**	**842,7**	**797,4**	
Eenheid: Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					

Investeren in voorkomen

Er wordt op een goede manier samengewerkt tussen gemeente en onderwijspartners in de overgang van school naar werk. De regionale aanpak jeugdwerkloosheid is in uitvoering. Het Regionaal Mobiliteitsteam biedt net als de gemeente dienstverlening die gericht is op preventie van werkloosheid.

Doorontwikkelen sluitende aanpak jongeren in kwetsbare posities

Binnen het cluster Werk en Inkomen zijn afspraken over de inzet bij de overgang van school naar werk voor jongeren vanuit het speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. Binnen de regionale aanpak jeugdwerkloosheid zijn er verschillende projecten in uitvoering. Er zijn maatwerktrajecten ontwikkeld bij verschillende werkgevers voor jongeren waarbij leren en werken wordt gecombineerd. Daarnaast is er extra aandacht en langdurige begeleiding rondom de transitiemomenten van school naar werk en van werk naar werk voor jongeren in een kwetsbare positie. Verder worden er matchingstafels georganiseerd waarbij jongeren die de school verlaten en werkgevers aan elkaar worden verbonden. Er is een goede samenwerking gaande tussen de ketenpartners in de arbeidsmarktregio waarbij het belang voor de jongere voorop staat.

Herijken aanpak statushouders en nieuwkomers

Momenteel zitten we volop in de uitvoering van de nieuwe Wet inburgering, welke per 1 januari 2022 van kracht is geworden. De uitvoering van de wet is belegd bij Bureau Nieuwkomers (onderdeel van het cluster Werk en Inkomen). In het begin waren er enkele beleidskeuzes die nog door de ministerie moesten worden gemaakt, zoals voor de Leerbaarheidstoets. Daarom zijn we op enkele onderdelen, onder andere de Leefbaarheidstoets, iets later gestart.

Voor onze oudkomers zetten wij de incheckmethode in om de uitgangspositie te bepalen op de participatieladder. Hierdoor kunnen wij aan hen een passend aanbod doen op het gebied van participatie en/of hulpverlening. Momenteel zitten we in de implementatiefase van deze methode en worden alle regisseurs statushouders binnen Werk en Inkomen opgeleid om hiermee te kunnen werken.

Samenwerken met UWV, SVB en Justitie

UWV, Sociale Verzekeringsbank (SVB) en Justitie blijven voor ons belangrijke vindplaatsen voor inwoners met geldzorgen. Daarom blijven we samenwerken in het kader van het wegnemen van belemmeringen zoals schulden, verwijzing naar het gemeentelijke hulpaanbod en de toeleiding naar werk. Zo hebben de medewerkers van UWV een training gehad over het signaleren en bespreekbaar maken van geldzorgen en te adviseren over het gemeentelijke aanbod.

Het UWV is een belangrijke samenwerkingspartner in de arbeidsmarktregio. We werken intensief samen met het UWV voor een groep jongeren in kwetsbare positie met kortdurende WW en organiseren gezamenlijke kennisbijeenkomsten voor professionals over onder andere de banenafspraak en het doelgroepenregister, inzet loonkostensubsidie en beoordeling WAJONG.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Percentage werkloze jongeren	**3,0**	**3,0**	**3,0**	**3,0**	**3,0**
Eenheid: Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					
Instroompercentage bijstand		**2,4**	**2,0**	**2,0**	**2,2**
Eenheid: Instroompercentage bijstand afgezet tegen andere gemeenten					
Bron: Divosa					
Werk met ondersteuning van loonkostensubsidie			**183**	**274**	**373**
Eenheid: Aantal inwoners dat werkt met loonkostensubsidie					
Bron: Administratie Werk en Inkomen					

Dichtbij de Arnhemmer en integraal

Arnhemmers die al langere tijd afhankelijk zijn van een uitkering, langdurig in de armoede zitten en/of schulden hebben, verliezen we niet uit het oog. Dit is in lijn met de adviezen van onder meer de werkgroep sociale impact van de coronacrisis. Voor deze mensen blijft het onverminderd van belang dat ze uit de geldzorgen komen en, indien hun situatie er om vraagt, perspectief krijgen om weer op weg te gaan naar werk. Ons uitgangspunt is om hen actief en op maat te begeleiden bij het zetten van stappen naar (financiële) zelfstandigheid en werk.

Gebiedsgerichte sturing en integrale wijkaanpak

Met de Sociale wijkteams, teams Leefomgeving en de gebiedsgerichte teams van Werk en Inkomen hebben we gewerkt aan de realisatie van zes gebiedsagenda's voor 2023. De inhoud van de agenda is gericht op de inhoudelijke problematiek van dit gebied rondom de aanpak van armoede, schulden en participatie. De sociale tafels worden benut om de maatschappelijke partners hierin te betrekken en gezamenlijke focus te creëren.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Percentage bijstandsgerechtigden dat inkomsten heeft uit werk			**8,5**	**6,9**	**7,7**

Eenheid: Percentage inwoners met bijstand dat ook inkomsten uit werk heeft

Bron: Administratie Werk en Inkomen

Perspectief bieden

De afgelopen periode is een grote krapte op de arbeidsmarkt ontstaan. Desondanks zijn er nog teveel mensen die er niet tussen komen en onnodig langs de kant staan. In deze veranderende omstandigheden zijn we samen met onze ketenpartners creatief op zoek naar de mogelijkheden en het benutten van kansen. We bieden Arnhemmers steeds meer perspectief door hen te faciliteren bij het (om)scholen naar vraagsectoren. We doen dit door aanbodgericht te bemiddelen en door korte trainingen en coaching bij het vinden van ander werk. Maar ook door tijdelijk werkgeverschap te bieden via initiatieven als de Arnhemse Werkbrigade, zodat arbeidsvaardigheden niet verdwijnen en mensen werkfit blijven.

Tijdens de coronacrisis zijn de inspanningen voor jongeren in kwetsbare posities geïntensiveerd. De samenwerking met ketenpartners is versterkt omdat de urgentie toenam. We hebben jongeren steeds beter vroeg in beeld en kunnen een sluitende route naar werk of vervolgopleiding ondersteunen en monitoren. We monitoren hoeveel mensen zonder startkwalificatie in de bijstand zitten en instromen, hoeveel mensen er met startkwalificatie uitstromen en of het halen van een startkwalificatie bijdraagt aan een duurzame uitstroom uit de uitkering.
We werken intensief samen met het UWV voor een groep jongeren in kwetsbare positie met kortdurende WW. We pakken de jongeren preventief op en begeleiden hen naar werk. Daarnaast richten diverse projecten vanuit het werkinvesteringsfonds zich specifiek op jongeren.

Verbetering instrumentarium ketenpartners

In 2022 zagen we na het vervallen van de coronamaatregelen en lockdowns de arbeidsmarkt behoorlijk aantrekken. Werkgelegenheid nam toe en daarmee ook de tekorten op personeel. Dit vraagt ook van de ketenpartners om een andere aanpak en strategie. De krapte op de arbeidsmarkt vraagt om een andere inzet van de instrumenten en meer maatwerk. Het Regionaal Mobiliteitsteam is opgezet en ondersteunt inwoners naar werk. Tegelijkertijd zien we dat werkgevers eerder bereid zijn om kansen te bieden aan doelgroepen die meer begeleiding en ondersteuning nodig hebben en open staan voor baancreatie. Samen met regionale en lokale uitvoeringspartners (zoals Scalabor, onderwijsinstellingen, Werkgevers Service Punt, Leer-Werk-Loket en Centrum Activerend Werk) hebben we ingezet op acties om de inzet van bestaande instrumenten te optimaliseren en maatwerk te kunnen bieden aan onze inwoners. Dit doen we door inzet van loonkostensubsidie en beschut werk, daar waar het passend is. We zetten in op kennisontwikkeling bij inwoners en nazorg om duurzame plaatsing en stabiliteit te borgen. Daarnaast kijken we ook naar mogelijkheden om aansluiting te vinden bij het gebiedsgericht werken door het ontwikkelen van basisbanen en ontwikkeltrajecten in de wijken.

Verbetering toeleiding en doorleiding ketenpartners

Vanuit het cluster Werk en Inkomen werkten we in 2022 samen met onze ketenpartners aan verbetering van samenwerking binnen de keten. Hierdoor zijn we steeds beter in staat om regie te voeren op de keten. Dit doen we door informatie, ervaringen en kennis uit te wisselen over de verschillende trajecten. Door dit te doen faciliteren we, ook bij de ketenpartners, toeleiding naar trajecten voor de inwoner die passend is bij de individuele behoefte en ontwikkelmogelijkheden. In veel gevallen is dit maatwerk. We blijven inzetten op samen beslissen en zelfsturing bij het zetten van stappen op de participatieladder, op deze manier zijn we beter in staat om samen met de inwoner te beslissen welke route het meest passend is. Dit kan betekenen ontwikkeling naar werk, maar ook ontwikkeling naar maatschappelijke participatie.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Uitstroompercentage algemene bijstand	**2,0**	**2,6**	**2,0**	**2,4**	**2,7**

Eenheid: Uitstroompercentage algemene bijstand afgezet tegen andere gemeenten

Bron: Divosa

Inclusief werk

We blijven Arnhemse organisaties stimuleren om met diversiteit en inclusie aan de slag te gaan of waar dat al gebeurt te blijven doen. Vanuit programma Inclusie faciliteren we het Arnhems diversiteitswerk ‘Diversiteitsreis’. In dit netwerk wisselen organisaties kennis en ervaring uit op het gebied van diversiteit en inclusie. Vanuit het cluster Werk en Inkomen en samen met onze ketenpartners stimuleren we werkgevers om Participatiewet-instrumenten in te zetten om inwoners die al wat langer aan de kant staan mee te laten doen. We werken hierbij intensief samen met het Werkgevers Service Punt Midden Gelderland en Scalabor.

Stimuleren netwerk Inclusief Midden-Gelderland

Het inclusief werkgeversnetwerk Midden-Gelderland Samen voor een Baan is een initiatief van de stichting Inclusief Midden-Gelderland, Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland, het UWV en Scalabor. Arnhem zet zich in als ambassadeur en verbinder voor dit netwerk. In 2022 organiseerde het netwerk diverse bijeenkomsten en kennislunches, verspreidde het nieuwsbrieven en publiceerde het een nieuwe uitgave van het magazine 'Inclusief'.

Herijking Social Return On Investment-aanpak (SROI)

In 2022 is het regionaal steunpunt social return via een pilot van start gegaan. De adviseurs vanuit het steunpunt ontzorgen de gemeenten in Midden Gelderland bij de uitvoering van de social returnverplichting zoals opgenomen in de gemeentelijke opdrachten. Op basis van de ervaringen van de pilot is besloten om door te gaan met het steunpunt. Het steunpunt wordt ondergebracht bij het WerkgeversServicePunt binnen de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein. Binnen de eigen organisatie blijven we het toepassen van social return stimuleren.

Gemeente Arnhem als inclusieve werkgever

Wij kunnen onze rol als stimulator voor inclusief werkgeverschap het beste vervullen wanneer wij een goed voorbeeld zijn, door optimale resultaten te halen en door als werkgever actief deel te nemen aan regionale activiteiten. Het programma 'inclusie en diversiteit' geeft hier invulling aan. Zie voor de toelichting het programma Welzijn en Inclusie bij de inspanning 'Inclusieve organisatie'.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
% gemeentelijke inkoopdossiers met SROI-component					
Eenheid: Percentage					
Bron: Inkoopadministratie, indicator in ontwikkeling					

Samen sterk

Om de haalbaarheid en realiseerbaarheid van onze lokale doelen en ambities te vergroten, werken we samen. Dit doen we regionaal en waar nodig (boven)regionaal op thema's die invloed hebben op het arbeidsmarktbeleid. Samenwerkingspartners zijn andere programma's binnen de gemeente, werkgevers, werknemers, de provincie, onderwijs en regiogemeenten.

Gezamenlijke lobby

De afgelopen periode is ingezet op een intensieve samenwerking regionaal en bovenregionaal op het arbeidsmarktbeleid. Vanuit de Groene Metropool regio en The Economic Board is in 2022 een Human Capital Agenda opgesteld. Door te werken vanuit deze gezamenlijke agenda verstevigen we onze positie en lobby naar het Rijk. Het doel is om gezamenlijk te werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod goed op elkaar aansluit, zodat we de (economische) potentie van deze regio ten volle benutten. Binnen Arnhem concretiseren we dit in de Arnhemse Aanpak Krapte die in december 2022 door het college is vastgesteld.

Ontwikkelen en uitvoeren Strategische Agenda Arbeidsmarkt Midden Gelderland

De ambities van de gemeente Arnhem voor de stad zijn groot. We leggen de lat graag hoog om met partners optimaal samen te werken voor onze inwoners en werkgevers. We werken lokaal waar nodig en (boven) regionaal om onze ambities te versterken en voor gezamenlijke positionering. Met onze netwerkpartners werken we in de arbeidsmarktregio samen op basis van een strategische agenda. Het afgelopen half jaar zijn er op verschillende onderdelen positieve resultaten geboekt.

Het regionaal mobiliteitsteam wordt, dankzij diverse voorlichtingssessies, steeds beter gevonden door inwoners en partners. Bij de provincie is in het kader van het Gelrepact een subsidie-aanvraag voor drie projecten ingediend. Eén van de aanvragen betreft een project om praktijkleren voor jongeren zonder startkwalificaties te stimuleren. Daarnaast zijn er een aantal kennisbijeenkomsten voor professionals in de regio georganiseerd. Op deze manier stimuleren we gezamenlijke kennisontwikkeling en het gebruik maken van elkaars kennis en expertise in de arbeidsmarktregio.

Door capaciteitsproblemen zijn enkele projecten niet volledig, moeilijk of niet van de grond gekomen en benutten we nog niet alle gerealiseerde middelen. De partners uit het Regionaal Werkbedrijf hebben afgesproken om in 2023 de strategische agenda te gaan herijken. Hierbij wordt gekeken naar de ambitie en de scope maar ook wat naar wat er nodig is om de agenda goed te kunnen uitvoeren.

Meer Arnhemmers zijn financieel zelfredzaam

Armoede en schulden voorkomen

In het afgelopen jaar hebben hoge (energie)kosten gezorgd voor veel extra geldzorgen. Deze bestaanszekerheidscrisis zal niet snel zijn opgelost en vraagt (onder andere) ook om een landelijke stijging van lonen en uitkeringen. Daarom hebben we in het afgelopen jaar extra ingezet op het zoveel mogelijk voorkomen van armoede en schulden en willen we onze inwoners met geldzorgen zo vroeg mogelijk adequate hulp bieden.

Doorontwikkeling gelijke kansen kinderen en jongeren

Met het rapport duurzame aanpak van Kinderarmoede hebben we de activiteiten van kansrijk opgroeien geëvalueerd. De teams Leefomgeving hebben op basis van deze evaluatie hun kansrijk opgroei-programma bijgeschaafd met een diverser aanbod, waarbij kinderen activiteiten aangeboden krijgen die hun vaardigheden versterken. Daarnaast bleek dat er nog onvoldoende aanbod was voor 0 – 4 jarigen. Terwijl dit een cruciale periode is voor het aanleren van vaardigheden voor de rest van hun leven. Het aanbod voor deze leeftijdscategorie is in ontwikkeling. Verder is nog meer de samenwerking gezocht met 'kansrijke start'. Individuele samenwerking met organisaties om ouders sneller te bereiken en op weg te helpen wordt opgestart.

Vanuit het manifest kansrijk opgroeien, dat onder andere scholen en maatschappelijke organisaties geschreven hebben en aangeboden aan de gemeente, worden bijeenkomsten voor onder andere raadsleden georganiseerd om de verbinding tussen gemeente, maatschappelijke organisaties en scholen te verbeteren om armoede onder kinderen terug te dringen. Vanuit het beleidsterrein armoede wordt hier actief aan deelgenomen.

In 2022 is er samen met de cultuurorganisaties vanuit de Arnhem-Oost aanpak gestart met een inventarisatie om te kijken op welke manier we kansengelijkheid onder jongeren kunnen bewerkstelligen. De aansluiting bij de Arnhem-Oost aanpak en de pedagogische wijk wordt nog verder geconcretiseerd.
Met Stichting Leergeld ontwikkelen we een pilot om de ouders van kinderen met een goede begeleiding over te dragen naar de officiële hulpverlenende instanties. Dit doen we om naast materiële hulpverlening ook op een andere manier aan hun bestaanszekerheid te werken.

In 2021 is de nieuwe Gelrepas ingevoerd. Kinderen van 4 tot 18 jaar kregen een persoonlijk tegoed waarmee zij diverse activiteiten kunnen ondernemen. In 2022 is ook aan de kinderen van 0 tot 4 jaar een tegoed toegekend. Daarnaast biedt de Gelrepas in 2022 ook een tegoed voor schoolspullen en (sport)kleding voor kinderen. De ouders van deze kinderen hebben gebruik gemaakt van diverse activiteiten. Ook is kledingtegoed dat op de passen gezet is, veelvuldig gebruikt.

Invoeren andere werkwijze tegemoetkoming schoolkosten

Op 1 augustus 2021 is de wetgeving over de vrijwillige ouderbijdrage aangescherpt. Kern van de wijziging: alle leerlingen moeten mee kunnen doen met activiteiten die de school organiseert, ook als ouders de vrijwillige ouderbijdrage niet betalen. Scholen worden verplicht dit expliciet te vermelden in de schoolgids en het schoolplan. Dat betekent dat de kosten die ouders echt moeten maken zich beperken tot de zogenaamde categorie 2 kosten: kosten voor voorgeschreven persoonsgebonden materiaal dat langer dan een jaar mee gaat (bijvoorbeeld een atlas, een woordenboek, een agenda, een rekenmachine, schriften maar ook praktijkkleding). Mede naar aanleiding hiervan is de schoolkostenregeling die Arnhem had, gewijzigd. Vanaf het schooljaar 2022-2023 komt de gemeente ouders expliciet tegemoet in deze categorie 2 kosten via de Gelrepas. Kinderen en jongeren met een Gelrepas hebben op hun pas een apart persoonlijk schoolspullentegoed. Dit tegoed kunnen zij inzetten veelal bij de school of bij winkels die schoolspullen verkopen. Als onderdeel van de crisisaanpak bestaanszekerheid/ energiearmoede is dit tegoed eind vorig jaar verhoogd.

Doorgaande lijn preventief aanbod

Rijnstad werkt aan de preventieopdracht om financiële kennis en vaardigheden onder jongeren en organisaties te vergroten. Met als doel organisaties vaardig te maken in het signaleren van geldproblemen bij jongeren/gezinnen, het informeren over mogelijkheden voor hulp bij deze problemen en doorverwijzen naar de juiste partij in Arnhem. En voor de jongeren dat geldzorgen worden voorkomen. In 2022 zijn er acht trainingen Alert op Geldzorgen gegeven aan diverse organisaties in de stad om meer inzicht te krijgen in het signaleren van geldzorgen. Daarnaast zijn er vier nieuwsbrieven met thema's over financiën onder een groot aantal ketenpartners verspreid. Ook is in 2022 de Week van het Geld georganiseerd onder de scholen, waaraan drie scholen mee hebben gedaan. Naast gastlessen van de politie en burgemeester heeft ook influencer Défano Holwijn zijn bijdrage geleverd. Er is ook een 'schatkist' binnen het jeugdwerk van Rijnstad gelanceerd met daarin tools voor jeugdwerkers om geldzaken onder kinderen uit groep 4 t/m 8 bespreekbaar te maken. Daarnaast wordt door Rijnstad actief een overzicht van financieel preventieve activiteiten onder ketenpartners beheerd.

Bij de overgang van 18- naar 18+ verandert er veel in het (financiële) leven van een jongere. Om jongeren hier zo goed mogelijk op voor te bereiden is de lessenreeks 'Hoe word je rijk' van Money Start ingekocht en gegeven op zeven Arnhemse scholen in 2022. Het afgelopen jaar zijn circa 176 lessen gegeven aan leerlingen van het middelbare onderwijs, mbo-onderwijs en ISK. Deze lessen leren jongeren over de onderwerpen waarop zij, volgens een analyse met schuldhulpverleners, veelal schulden maken. De financiële vorming richt zich op wat de jongere moet regelen om niet in de schulden te komen na de 18e verjaardag. Het heeft als doel geldzorgen en schulden te voorkomen en zet in op een financieel gezonde toekomst. Voor het geven van de lessen zijn drie lokale professionals uit het Arnhemse werkveld getraind om de lessen uit te voeren. Daarnaast zijn ook twee lokale ervaringsdeskundige 'peer educators' opgeleid, die door hun levensverhaal te vertellen als rolmodel voor de klas staan en vragen kunnen beantwoorden. Ook wordt er samengewerkt met organisatie Opr€cht, door jongeren tijdens de les te vertellen over de mogelijkheden qua hulp bij schulden en het uitdelen van een flyer.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**5.200**	**5.000**	**5.100**	**4.700**	
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: CBS					
Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**3.000**	**3.000**	**3.000**	**3.000**	
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: CBS					

Op tijd erbij; vroeg-signalering en vroeghulp

Vanaf 2022 hebben we een vernieuwde structurele werkwijze voor vroegsignalering. Daarbij ondernemen we actie op alle signalen over betalingsachterstanden die we ontvangen van schuldeisers inzake energie, zorg, water en huur. Daarnaast neemt Arnhem deel aan een aantal landelijke experimenten inzake vroegsignalering zoals het signaleren van betalingsachterstanden bij hypotheekverstrekkers. We benaderen inwoners hierbij op de meest passende wijze (huisbezoek, telefonische benadering of via e-mail/brief). Daarnaast zetten we in op signalen vanuit de CAK-lijsten (zorgkostenachterstanden) en via aanwezigheid bij rolzittingen van de rechtbank en spreekuren op het Rijn IJssel. Via het cluster Werk en Inkomen hebben we eveneens inwoners met geldzorgen pro-actief benaderd. Inmiddels heeft Werk en Inkomen voor deze inwoners zelf een werkwijze ontwikkeld, waarmee zij veel inwoners bereiken.

Inzet inkomensondersteuning

In 2022 hebben we het mogelijk gemaakt dat kinderen met een Gelrepas in de leeftijd van 4 t/m 17 jaar een (sport)kledingtegoed kunnen aanvragen bij Stichting Leergeld dat als apart tegoed op de Gelrepas staat. Dit tegoed kan worden verzilverd bij diverse winkels. Eind 2022 is dit tegoed verhoogd naar aanleiding van de crisisaanpak bestaanszekerheid/energiearmoede. Ook is eind 2022 een tegoed beschikbaar gesteld voor de kinderen van 0 t/m 3 jaar. Daarnaast zijn ook de Gelrepastegoeden voor schoolspullen en peuteropvang verhoogd.

In 2022 is de Gelrepas geëvalueerd. Gekeken is naar de ervaringen van pashouders, van aanbieders van activiteiten en van enkele intermediairs. De evaluatie is in de afrondende fase. Het college gaat de raad in 2023 informeren over de uitkomsten en de adviezen voor verdere versterking van de Gelrepas naar aanleiding van deze evaluatie.

In 2022 is de vergroening van de bijzondere bijstand voorbereid. Dat betekent dat vanuit de bijzondere bijstand voor witgoed in het vervolg energiezuinig witgoed wordt vergoed.

Inzet energiearmoede

In 2022 is namens het Rijk de eenmalige Energietoeslag 2022 uitgevoerd. Aan nagenoeg de hele doelgroep van circa 15.000 Arnhemse huishoudens is de Energietoeslag van € 1.300 uitgekeerd. Deze is in het najaar 2022 verhoogd met € 250 per huishouden in het kader van de crisisaanpak bestaanszekerheid/energiearmoede. In november 2022 heeft het college besloten ook aan uitwonende Arnhemse studenten met een laag inkomen de energietoeslag open te stellen.

Naast de energietoeslag heeft het college een maatwerkvoorziening voor energiekosten opengesteld. Deze is bedoeld voor huishoudens die geen recht hebben op de eenmalige Energietoeslag 2022 maar wel in financiële problemen komen als gevolg van de hoge energiekosten. Ook huishoudens die ondanks de ontvangen energietoeslag alsnog financiële problemen ondervinden, kunnen hier een beroep op doen. Goed Geregeld Arnhem van Rijnstad voert de maatwerkvoorziening energiekosten uit.

Beter benutten van vindplaatsen

In het afgelopen jaar hebben we extra ingezet om onze inwoners met geldzorgen te vinden en hen zo snel mogelijk adequate hulp te bieden. Wij richtten ons hierbij zowel rechtstreeks op inwoners met geldzorgen als op onze ketenpartners om hen te informeren over ons hulpaanbod. Met bijvoorbeeld flyers die huis aan huis verspreid werden, met de Bespaarkrant, en met uitgebreide informatie via onze eigen mediakanalen. En daarnaast werken we met zoveel mogelijk ketenpartners samen om via hen onze inwoners te bereiken. We organiseerden meerdere bijeenkomsten voor ketenpartners om bij hen signalen over geldzorgen op te halen. Wij informeerden hen ook over de maatregelen (gericht op inkomensondersteuning en energiebesparing en verduurzaming) die de gemeente in het kader van de crisisaanpak bestaanszekerheid genomen heeft.
We blijven daarnaast aangesloten op de Nederlandse Schuldhulproute (NSR) en zorgen ervoor dat het Goed Geregeld Arnhem Loket van Rijnstad nog beter bereikbaar is voor inwoners met financiële vragen en het aanvragen van bijvoorbeeld het Maatwerkbudget.

Huisvesting armoede-initiatieven

We zien de meerwaarde voor gezamenlijke huisvesting van partijen die zich inzetten voor huishoudens met een laag inkomen (zoals de Voedselbank, de Kledingbank, 2Switch, de Speelstoet, Spullenbanken). Helaas is hier dit jaar nog geen passende locatie voor gevonden. De middelen die hiertoe zijn bestemd in de begroting blijven beschikbaar. De gemeente blijft zich inzetten om maatschappelijke partners te ondersteunen bij het vinden van passende huisvesting.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
% huishoudens dat afgelopen 12 maanden moeite heeft gehad om van het inkomen rond te komen		**20,0**		**14,0**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
% huishoudens dat onverwachte noodzakelijke uitgave van € 1.000 kon betalen zonder daarvoor schulden te maken		**58,0**		**67,0**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
% bereikte huishoudens bij huisbezoek Vroegsignalering		**72,0**	**59,0**	**68,0**	**74,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Vroeg Eropaf					

Financieel perspectief vergroten

Perspectief bieden bij geldzorgen blijft meer dan ooit belangrijk. Daarbij zetten we in op het doorbreken van (langdurige) armoede, en op adequate hulp bij schulden. Rondom armoede zetten we zowel in op het verbeteren van de (toegang tot) inkomensregelingen, als op het toegang geven tot hulpbronnen zoals opleiding, vaardigheden en een kansrijk netwerk. Voor kinderen die in armoede leven dragen we er zorg voor dat enerzijds hun ouders in hun bestaanszekerheid worden ondersteund, anderzijds dat zij hun vaardigheden op diverse terreinen ontwikkelen. Een belangrijke focus ligt op de allerkleinsten: 0 – 4 jaar. Rondom de schuldenaanpak hebben we nieuwe afspraken met de uitvoering gemaakt waardoor mensen met schulden sneller en beter geholpen worden. Daarnaast onderzoeken we welke taken we binnen de vroegsignalering en schulddienstverlening beter in eigen beheer kunnen gaan uitvoeren.

Regie op integraal werken (gebiedsgerichte sturing en integrale wijkaanpak)

Met de Sociale wijkteams, teams Leefomgeving en de gebiedsgerichte teams van Werk en Inkomen hebben we gewerkt aan de realisatie van zes gebiedsagenda's voor 2023. De inhoud van de agenda gericht is op de inhoudelijke problematiek van dit gebied rondom de aanpak van armoede, schulden en participatie. De sociale tafels worden benut om de maatschappelijke partners hierin te betrekken en gezamenlijke focus te creëren.

Inkomensondersteuning gericht op perspectief en activering

We hebben een start gemaakt met een traject gericht op het optimaliseren van onze inzet als het gaat om inkomensondersteuning (meer bereik en gebruik, vereenvoudigen van de toegang, waar nodig meer effect op bestaanszekerheid). Hiertoe is een analyse gedaan naar de huidige situatie om inzicht te krijgen in het bereik, de toegankelijkheid en de effectiviteit van onze regelingen. Onderdeel van deze analyse is de Minimaeffectrapportage 2022 (Nibud), In maart 2023 wordt deze analyse wederom geactualiseerd omdat de situatie op dit moment continu verandert. Daarnaast is het CBS gevraagd het bereik en het gebruik van onze regelingen in beeld te brengen. Tenslotte is een onderzoek gestart naar de ervaringen van zowel de doelgroep als naar onze uitvoering van de regelingen. De totale analyse is in de afrondende fase. Mede op basis van deze analyse wordt in 2023 een plan opgesteld voor het versterken van ons vangnet, zodat onze inkomensondersteuning gericht is op perspectief en activering. Hierin zal expliciet aandacht zijn voor de ‘werkende armen’ (ook conform motie 20M344).

Doorontwikkeling Mobility Mentoring

De aanpak mobility mentoring is doorontwikkeld naar een structurele werkwijze. De mobility mentoren zijn gepositioneerd bij de wijkteams. Omdat veel inwoners te maken hebben met financiële stress wordt naast mobility mentoring ook stresssensitief werken geïmplementeerd, bij de wijkteams en bij Werk en Inkomen. Door middel van het project ‘versterken stress-sensitieve dienstverlening’ is vanaf juli 2022 de doorontwikkeling van de huidige dienstverlening van Werk en Inkomen en de Sociale wijkteams voorbereid met onder andere een meting in hoeverre er nu al stress-sensitief gewerkt wordt. De uitkomsten van de meting worden gebruikt voor eventuele aanvullende opleidingen/instrumentaria.

Problematische schulden aanpakken

De problemen in de uitvoering van schulddienstverlening zijn aangepakt en er zijn nieuwe afspraken gemaakt voor een dienstverlening waarin stresssensitief werken en aansluiten bij het 'doen-vermogen' van de inwoner centraal staat en maatwerk mogelijk is. Daarnaast is eind 2022 het onderzoek gestart om taken rondom vroegsignalering en schulddienstverlening weer door de gemeente zelf te gaan uitvoeren. In dit onderzoek worden ook belangrijk landelijke ontwikkelingen in schulddienstverlening meegenomen. Ook zijn er stappen gezet in de aanpak in Arnhem-Oost om mensen met schulden op een innovatieve manier te helpen. Over deze aanpak zal in 2023 besluitvorming plaatsvinden.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal inwoners met financiële vragen		**1.346**	**849**	**785**	**700**
Eenheid: Inwoners aangemeld bij Sociale Wijkteams Arnhem					
Bron: Sociale wijkteams					
Aantal aanmeldingen voor Schulddienstverlening		**382**	**922**	**879**	**440**
Eenheid: Inwoners aangemeld bij PLANgroep					
Bron: PLANgroep					
Gemiddelde schuld van huishouden dat start met een schuldregeling			**36.000**	**25.600**	**36.300**
Eenheid: Schuld in euro's					
Bron: PLANgroep					
Gemiddelde aantal schuldeisers van huishouden dat start met een schuldregeling			**13**	**12**	**14**
Eenheid: Aantal schuldeisers					
Bron: PLANgroep					

Terugval voorkomen

Er zijn diverse instrumenten ontwikkeld en beschikbaar om duurzame uitstroom van onze inwoners te realiseren. De gebiedsteams Werk en Inkomen bieden ondersteuning bij de uitstroom naar betaald werk. Arnhem is trots op het hoge aantal personen dat duurzaam uitstroomt naar betaald werk. Personen die uitstromen bieden wij een nazorgtraject aan wat inhoudt dat onze inwoners zich altijd kunnen melden bij vragen. Ook wanneer zij geen bijstandsuitkering ontvangen. Dit traject richt zich op inkomensstabiliteit en bestaanszekerheid. Ook bieden we nazorg na een schulphulptraject via de Sociale wijkteams en blijft het mogelijk voor inwoners om gebruik te maken van Budget Ondersteuning op Maat (BooM).

Doorontwikkelen nazorg bij uitstroom

Om duurzame uitstroom uit de bijstand te realiseren, laten wij zoals gezegd de inwoner niet los bij de stap naar betaald werk. In 2022 hebben we ingezet op doorontwikkeling van de nazorg. We kijken hierbij naar ondersteuning van de inwoner op maat. We doen dit door de inzet van WerkLoont waarmee duidelijkheid wordt geboden in het financieel effect dat mogelijk optreedt. Indien nodig wordt tijdelijk ondersteuning op maat aangeboden waarmee de stap naar betaald werk wordt vergemakkelijkt en nadelige inkomenseffecten zoveel mogelijk worden opgevangen.
Wij volgen de landelijke ontwikkelingen om het proces van verrekenen van inkomsten te verbeteren. Wij onderhouden nauwe contacten met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het inlichtingenbureau.

Nazorg na een schuldhulptraject

Nazorg is belangrijk om terugval te voorkomen. Nazorg na een schuldhulptraject is belegd bij de Sociale wijkteams. Zij schakelen steunstructuur in (familie, vrienden en ketenpartners) als dat nodig is. We hebben in de nieuwe afspraken rondom schulddienstverlening een doorontwikkeling van de nazorg meegenomen. Daarnaast blijft het voor inwoners zonder schulden met een laag inkomen mogelijk om gebruik te maken van Budget Ondersteuning op Maat (BooM).

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens schuldenvrij uitgestroomd na traject Schulddienstverlening		180	333	385	398
Eenheid: Aantal per jaar					
Bron: PLANgroep					

Slim monitoren en sturen

We hebben een monitor en ingebedde werkwijze in de organisatie die sturingsvragen van beleid, politiek en uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen kan beantwoorden. Een belangrijk punt was dat we meer inzicht wilden in de mogelijkheden van de inwoners in de bijstand. Daarnaast hebben we in 2022 meer informatie ontsloten over onze inkomensregelingen.

Inrichten monitor programma Doorbraak Naar Werk

De monitor is ingericht, een vast team van data-analisten en ontwikkelaars werkt wekelijks samen met beleid en uitvoering om steeds breder informatie te ontsluiten. Voor de regisseurs van het cluster Werk en Inkomen is er inmiddels ook een persoonlijk dashboard dat de eigen caseload en inspanningen daarop visualiseert. Zo'n dashboard is er ook per gebiedsteam. Dit ondersteunt de vertaling van de bestuurlijke doelen naar de uitvoering.

Doorontwikkelen prestatie-indicatoren

Op belangrijke indicatoren zoals gerealiseerde uitstroom naar werk, duurzame uitstroom of aantal inwoners dat werkt met ondersteuning zoals loonkostensubsidie, is stuurinformatie ontwikkeld. De belangrijkste indicatoren worden toegevoegd aan de Begroting of zijn terug te zien in de bestuursrapportage.

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Lopende re-integratievoorzieningen	71,9	75,9	73,6		
Eenheid: Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar					
Bron: BS- Participatiewet (verplichte BBV-indicator)					
Kinderen in uitkeringsgezin	11,0	11,0	10,0	10,0	
Eenheid: Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.					
Bron: Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel (verplichte BBV-indicator)					

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Maak 'Goed Geregeld' nog beter vindbaar (21M233)
Deze motie is actief uitgewerkt in onze voorlichtingscampagnes en in ons voorlichtingsmateriaal.

Te lage bijstand jongeren herstellen (21M241)
Er is een grondige analyse gedaan op de uitvoerbaarheid van de motie en dit jaar komen we met een voorstel bij de gemeenteraad.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	184.837	166.425	172.698	169.591	3.107
Baten	130.643	114.104	120.283	114.865	-5.418
Saldo lasten en baten	***-54.194***	***-52.320***	***-52.416***	***-54.726***	***-2.311***
Toevoegingen aan reserves	4.288	554	4.234	4.543	-310
Onttrekkingen aan reserves	10.118	1.516	6.994	6.994	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***5.830***	***962***	***2.761***	***2.451***	***-310***
Gerealiseerd resultaat	**-48.364**	**-51.358**	**-49.655**	**-52.275**	**-2.620**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	3.254	V			
Werk en Inkomen	4.385	V	Gebundelde uitkeringen BUIG (zie ook baten)	I	AR
Werk en Inkomen	150	V	Budgetten arbeidsmarktregio (zie ook baten en reserve)	I	AR
Werk en Inkomen	107	V	Impuls integraal werken (zie ook toevoeging reserve)	I	BR
Werk en Inkomen	-260	N	Budget sociale werkvoorziening (SW)	I	AR
Schulddienstverlening	-260	N	Extra inzet o.a. projectleiders, communicatieadviseur	I	AR
Schulddienstverlening	-418	N	Hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag	I	AR
Werk en Inkomen	-450	N	Voorziening spaarverlof & bovenwettelijk verlof	I	AR
Baten	-5.720	N			
Schulddienstverlening	504	V	Rijksvergoeding hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag	I	AR
Werk en Inkomen	-30	N	Budgetten arbeidsmarktregio (zie ook lasten en reserve)	I	AR
Werk en Inkomen	-6.194	N	Gebundelde uitkeringen BUIG (zie ook lasten)	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-227	N			
Werk en Inkomen	-107	N	Impuls integraal werken (zie ook lasten)	I	BR
Werk en Inkomen	-120	N	Budgetten arbeidsmarktregio (zie ook lasten en baten)	I	AR
Onttrekkingen aan reserves	0				

Gebundelde uitkering (BUIG)
De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door conform vastgestelde methodiek de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. Het daadwerkelijke tekort is uitgekomen op € 5,0 miljoen. Dat is € 1,8 miljoen nadeliger dan begroot. Ruim € 1,0 miljoen van dit verschil heeft te maken met de inzet van loonkostensubsidie (LKS). Door de nieuwe systematiek die sinds dit jaar geldt, wordt het budget voor LKS gebaseerd op de realisatie van het voorafgaande jaar, in 2023 verwachten we daarom een hoger budget. De landelijke ontwikkeling, op basis van de landelijke realisatiecijfers over 2022, wordt in de loop van 2023 bekend (mei/juni). Dan kan het resultaat over 2022 vergeleken worden met de landelijke lijn.

Budgetten arbeidsmarktregio
Arnhem ontvangt, als centrumgemeente van onze arbeidsmarktregio, diverse middelen vanuit het Rijk voor participatie met een specifiek bestedingsdoel. Over de inzet van de middelen vindt regionale afstemming plaats, dit gebeurt via het Regionaal Werkbedrijf. Nu bij de jaarrekening maken we de balans op van alle projecten en bijbehorende middelen. Een deel van de middelen, € 3.285.000 hevelen we over naar 2023, overeenkomstig de nota budgetoverhevelingen en conform de regionale aanpak jeugdwerkloosheid. Daarnaast is in 2022 een voordeel op de lasten ontstaan van in totaal € 150.000. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door minder uitgaven voor diverse subsidies zoals Werken aan Werk, anderzijds door minder uitgaven voor onlangs nieuw opgestarte projecten zoals 'Dichterbij dan je denkt'. Hier staat een hogere toevoeging aan de reserves tegenover. Per saldo is het effect nihil.

Impuls integraal werken
Door het Rijk is in 2022 € 510.000 en in 2023 € 40.000 voor 3 jaar beschikbaar gesteld. Met deze middelen kan een impuls gegeven worden aan het verbeteren van de integrale dienstverlening en de aanpak van meervoudige problematiek binnen het sociaal domein. Afgelopen jaar is een deel van dit budget ingezet voor versterken van de samenwerking in de wijken tussen de teams Leefomgeving, de Sociale wijkteams en de gebiedsteams Werk en Inkomen. Er wordt € 457.000 overgeheveld naar 2023. Dat is € 107.000 meer dan bij de nota budgetoverheveling was verwacht. Het budget zal worden besteed aan de verdere ontwikkeling van de gebiedsagenda's en de voorbereiding voor het wetsvoorstel Wet aanpak meervoudige problematiek Sociaal domein (WAMS).

Budget sociale werkvoorziening
De lasten voor uitvoering van de wet Sociale Werkvoorziening (SW) zijn binnen het programma Participatie € 260.000 hoger uitgekomen dan was begroot. Bij de septembercirculaire is het SW-budget vanuit het rijk bijgesteld. Hierdoor is een voordeel ontstaan binnen het programma Bestuur, dienstverlening en financiën van € 200.000. Per saldo is het effect gemeentebreed € 60.000 nadelig.

Extra inzet capaciteit (Schulddienstverlening) en hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag
Er is extra capaciteit ingezet voor projectmanagement, -ondersteuning en communicatie. Voor het ondersteunen van gedupeerden van de Kinderopvangtoeslag zijn kosten gemaakt voor een projectleider, meldpunt en directe hulp. Deze kosten worden vergoed door het Rijk.

Voorziening spaarverlof en bovenwettelijk verlof
Medewerkers kunnen sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit verlofsparen kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (BBV). Dit leidt binnen programma S06 tot een overschrijding van € 450.000.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Scalabor B.V.
Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners
Participatie

- Werkgeversorganisaties;
- Werknemersorganisaties;
- Onderwijsorganisaties;
- Regionaal Werkbedrijf;
- Economic Board;
- Regiogemeenten;
- UWV;
- Stichting Inclusief Midden Gelderland;
- Woningbouwcorporaties;
- Leerwerkloket Midden Gelderland;
- Werkgeversservicepunt Midden Gelderland;

- Scalabor;
- Centrum voor Activerend Werk;
- Stichting Sociale wijkteams Arnhem.

Armoede en schulddienstverlening

- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- Dullertsstichting;
- Stichting Leergeld;
- Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- Arnhemse Dialoog;
- De Voedselbank Arnhem, De Kledingbank;
- Partners van Vroeg Eropaf (woningcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars, waterbedrijven);
- Stichting Rijnstad, Humanitas, SWOA;
- PLANgroep;
- Opr€cht;
- Bewindvoerders aangesloten bij het convenant;
- Zuidweg en Partners;
- Over Rood;
- Landelijke partners (Schuldenlab, Schouders Eronder).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Participatie

- Programmaplan Doorbraak Naar Werk.

Armoede en schulddienstverlening

- Doorontwikkeling Armoedeagenda en schulddienstverlening;
- Zij aan zij: schuldenvrij - De Arnhemse visie op schulddienstverlening;
- De weg uit armoede: werken aan perspectief Arnhemse armoedeaanpak - 2020 e.v.;
- Uitvoeringsagenda Schulddienstverlening 2020-2021.

Zorg

We willen alle Arnhemmers een stabiele basis bieden. Daarbij bieden we ondersteuning, begeleiding en zorg aan inwoners met een beperking of chronische ziekte die zichzelf niet altijd of volledig kunnen redden in het dagelijks leven. We doen dit bij voorkeur samen met het eigen netwerk zodat inwoners niet afhankelijk worden van (alleen) specialistische hulp. Waar dat ontbreekt investeren we in het organiseren van sterke netwerken, formeel en informeel, zo dicht mogelijk bij huis, in de eigen woonomgeving. Op deze manier is hulp snel beschikbaar en ondersteuning dichtbij. Daarbij werken we intensief samen met Sociale wijkteams, zorgaanbieders, huisartsen, scholen en welzijnsorganisaties in een gebied. Omdat gebieden van elkaar verschillen kan onze aanpak ook per gebied verschillen. Prioriteiten, accenten, werkwijzen en samenwerkingspartners worden daarop aangepast.

Tijdens de coronaperiode hebben aanbieders veel aandacht gegeven aan het voortzetten van de ondersteuning en zorg aan onze inwoners en zijn alternatieven gevonden om de zorg zoveel mogelijk te continueren. In veel gevallen is gebruik gemaakt van digitale vormen van ondersteuning. Zo kregen inwoners bijvoorbeeld begeleiding via beeldbellen. Digitale zorgverlening zal, los van corona, in de toekomst meer worden ingezet omdat het een waardevolle aanvulling is gebleken op de al bestaande zorg en ondersteuning en door veel inwoners wordt gewaardeerd. Door de inzet en flexibiliteit van onze aanbieders konden veel inwoners goed worden geholpen. Inmiddels is het gebruik van zorg bijna overal weer op het niveau van voor corona. We zien echter ook dat sommige problemen zijn toegenomen en dat hierop extra inzet nodig is om deze op te lossen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de geestelijke gezondheid van jongeren.

De komende jaren gebruiken we om de stabiele basis voor onze inwoners te versterken. Daarbij willen we verder gaan met de ingezette transformatie van zorg. Preventie staat voorop om zoveel mogelijk problemen te voorkomen maar we zetten ook in op het bieden van lichtere zorg om zwaardere problemen te voorkomen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Gemiddelde zorgkosten per inwoner	**835**	**887**	**847**	**713**	**723**

Eenheid: Gemiddelde zorgkosten in euro per inwoner

Bron: Gemeente Arnhem

Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis

In 2020 zijn beleidsregels in werking getreden, waardoor duidelijker is geworden wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. Ook zorgaanbieders zijn via de inkoop en met hogere kwaliteitseisen opnieuw geselecteerd om vanaf 1 juli 2020 zorg te verlenen. Binnen deze nieuwe kaders werken Sociale wijkteams en aanbieders samen om passende zorg te verlenen, waardoor kwetsbare inwoners ondersteund worden om zo zelfstandig en zo thuis mogelijk te kunnen leven. Vanuit de inwonerservaringsonderzoeken blijkt dat deze zorg helpt om inwoners zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren en dat de ingezette zorg goed gewaardeerd wordt.

We versterken de (veer)kracht van onze inwoners thuis en in instellingen met een integrale aanpak

Bij de inzet van passende zorg wordt beter gekeken of deze er toe leidt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners wordt versterkt en algemene voorzieningen in wijken beter worden benut. Sociale wijkteams spreken inwoners en aanbieders hierop aan. Ook in de nieuwe aanbestedingseisen en beleidsregels staat deze aanpak centraal. Er zijn pilots gestart waarbij de Sociale wijkteams zelf meer begeleiding bieden. Hierdoor wordt deze begeleiding niet versnipperd over verschillende aanbieders. De gedachte hierachter is dat wijkcoaches meer kennis hebben van de sociale netwerken en algemene voorzieningen in de eigen wijk en de inwoner direct kunnen helpen, zonder hiervoor een aanbieder in te schakelen. In 2022 zijn de pilots in Malburgen en Schuytgraaf voor de jeugdzorg en in Spijkerkwartier en Kronenburg voor de Wmo voortgezet. In 2023 zullen deze pilots worden geëvalueerd waarna wordt besloten over de voortgang.

Daarnaast wordt in complexe (veelal multiprobleem-)situaties samen met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) de doorbraakmethode toegepast. Waar nodig wordt via onorthodoxe maatwerkoplossingen ervoor gezorgd dat inwoners weer stappen kunnen zetten in hun ontwikkeling. We doen ervaring op met deze aanpak en hebben inmiddels veel inwoners geholpen. De kennis over de doorbraakmethode wordt door het IPW overgebracht naar onze Sociale wijkteams. Een speciaal team wijkcoaches zal vanaf 2023 deze doorbraakmethode gaan uitvoeren.

Ook hebben we dit jaar Arnhemmers ondersteund die door fysieke beperkingen hinder ondervonden in het leiden van een zelfstandig leven. Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een hulpmiddel, een aanpassing aan hun woning of het bieden van ondersteuning/advisering aan inwoners die willen doorstromen naar een andere woning die beter past bij hun (fysieke) gezondheid.

We versterken de zorgtoewijzing

De beleidsregels voor zorg zijn in 2020 ingevoerd en zijn in 2022 geëvalueerd. Begin 2023 wordt de raad hierover geïnformeerd. Sociale wijkteams gebruiken deze beleidsregels om te bepalen welke zorg passend is voor inwoners. Ook zijn nieuwe aanbestedingseisen opgesteld voor aanbieders over de kwaliteit en gewenste transformatie van zorg. In periodieke contractgesprekken wordt besproken welke verbeteringen aanbieders hierin kunnen aanbrengen. Wij voeren deze gesprekken samen met de regionale inkooporganisatie. De Sociale wijkteams worden ondersteund in de zorgtoewijzing. Door gezamenlijk te kijken naar ontwikkelingen in de zorg, via een verbeterde Zorgmonitor, kunnen patronen en trends worden herkend. Deze Zorgmonitor vormt de basis voor de periodieke bestuursrapportage.

In 2022 hebben de Sociale wijkteams in afstemming met de gemeente Arnhem een aanpassing van de organisatie doorgevoerd. Naast Sociale wijkteams met generalistische wijkcoaches zijn stadsteams ingesteld. De coaches in deze stadsteams werken aan de uitvoering en toewijzing van een aantal specifieke zorgtaken. Er zijn stadsteams op het gebied van Wonen-rollen-vervoer-huishoudelijke ondersteuning, onderwijs; veiligheid en beschermd wonen. Daarnaast is de aansturing van de Sociale wijkteams vereenvoudigd door het aanstellen van één directeur/bestuurder die leiding geeft aan een aantal teamleiders.

We sturen op kwaliteit en resultaat

Per 1 juli 2020 is de nieuwe aanbesteding ingegaan. Daarbij zijn alle ingeschreven aanbieders getoetst aan de hogere kwaliteitseisen met als gevolg dat het aantal gecontracteerde aanbieders sterk is verminderd. In de aanbesteding zijn ook de eisen bij de verschillende zorgvormen verduidelijkt en aangescherpt. Via periodieke contractgesprekken monitoren we of aanbieders hieraan voldoen en zo nodig spreken we hen hierop aan. We blijven kwaliteits- en rechtmatigheidscontroles uitvoeren, zowel door de VGGM (kwaliteit) als door onze afdeling Handhaving. Daarbij werken we niet alleen signaalgestuurd, maar voeren we ook steekproefsgewijze controles uit en analyses van de jaarrekeningen en andere financiële gegevens. In de raadsbrief van 9 november 2021 is uitgebreid gerapporteerd over het intensiveren van het toezicht op de kwaliteit en rechtmatigheid van de Wmo- en jeugdzorg. In de bestuursrapportage is informatie te vinden over de uitgevoerde kwaliteits- en rechtmatigheidsonderzoeken en het totale bedrag aan onrechtmatig gedeclareerde zorg dat wordt teruggevorderd bij aanbieders.

Naar aanleiding van de evaluatie PGB-beleid (Persoonsgebonden budget) hebben we enkele aanbevelingen doorgevoerd. Zo hebben we de communicatie rondom PGB voor de inwoner duidelijker en begrijpelijker gemaakt door deze op een centrale plek op de website van de Sociale wijkteams beschikbaar te maken. Het Sociaal wijkteam informeert actief de inwoner over cliëntondersteuning door Per Saldo of Zorgbelang. Daarnaast wordt de informatie over PGB ook schriftelijk beschikbaar gesteld. De lokale toegang wordt uitgerust met relevante handreikingen en richtlijnen met betrekking tot PGB. Een andere uitwerking van deze evaluatie is de structurele monitoring van ervaringen van inwoners bij PGB. PGB is een onderdeel van het jaarlijkse inwonerervaringsonderzoek. De aanbevelingen ten aanzien van de beleidsregels PGB op informele zorg zijn onderzocht en daar waar wenselijk zijn betere handvatten ontwikkeld.

We vergroten het inzicht of passende zorg wordt ingezet (monitoring)

De raad ontvangt periodiek een bestuursrapportage over de ontwikkelingen in het sociale domein. Op wijkniveau is een dashboard beschikbaar waarin we de zorg(kosten) tot op detail kunnen monitoren. Gemeente en Sociale wijkteams werken met deze data (bijvoorbeeld volumes, producten, duur, kosten, aanbieders, zorgpaden en verwijzers) en bekijken of er aanleiding is om maatregelen te nemen. Daarbij wordt ook gekeken naar ontwikkelingen en resultaten in de wijk en de stad.
In 2022 zijn de beleidsregels geëvalueerd en is vanuit verschillende perspectieven bekeken of passende zorg wordt ingezet. Ook is het inwonerservaringsonderzoek uitgevoerd. Begin 2023 wordt de raad over deze onderzoeken geïnformeerd.

We ontschotten zorgsystemen en verkrijgen toereikend rijksbudget

Het ontschotten van zorgsystemen en het verkrijgen van toereikende rijksbudgetten is een zaak van lange adem, waarbij goed samengewerkt moet worden met andere gemeenten, de VNG en de G40. In 2020 bleek uit onderzoek van het AEF dat de rijksmiddelen voor jeugdzorg tekortschoten en gemeenten structureel extra middelen zouden moeten krijgen om de jeugdzorg goed uit te kunnen voeren. Dit werd bevestigd door een bindende uitspraak van een commissie van wijzen die hiervoor door het Rijk en de VNG is ingesteld.
Op basis daarvan heeft het Rijk voor de jaren 2021, 2022 en 2023 inmiddels extra middelen toegekend en voor latere jaren wordt verwacht dat het nieuwe kabinet nog extra middelen beschikbaar zal stellen. Ondertussen is in het kader van de hervomingsagenda door het Rijk en VNG gewerkt aan het ontwerpen en toetsen van mogelijk kostenbesparende maatregelen in de jeugdzorg. De rijksmiddelen zullen daarop in de komende jaren worden aangepast.

Het zorglandschap is nog steeds versnipperd over Wmo/jeugdzorg, Zorgverzekeringswet en Wet Langdurige Zorg, waarbij in de jeugdzorg een discussie gaande is over verdere regionalisering van een deel van de taken. Via het ontwikkelen van een Norm voor opdrachtgeverschap zijn we bezig om tot een werkbare aanpak te komen. Inmiddels is de Regiovisie samenwerking en opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo en Beschermd wonen in Centraal-Gelderland vastgesteld.
Het nieuwe verdeelmodel voor beschermd wonen is opnieuw met een jaar uitgesteld. Het wetsvoorstel woonplaatsbeginsel (en de daarmee gepaard gaande financiële doordecentralisatie) wordt momenteel door het Rijk voorbereid en het streven is om met ingang van 1 januari 2024 te starten met de invoering van het nieuwe verdeelmodel. De verwachting is dat met de meicirculaire 2023 de financiële effecten voor alle gemeenten zichtbaar worden.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Inwonerstevredenheid over kwaliteit geboden ondersteuning			**79,0**	**73,0**	**82,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis	**40,0**	**41,0**	**47,0**	**50,0**	**51,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel specialistisch	**49,0**	**44,0**	**31,0**	**29,0**	**32,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis+specialistisch	**11,0**	**15,0**	**22,0**	**21,0**	**17,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel maatwerk	**81,0**	**84,0**	**65,0**	**43,0**	**34,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel algemeen	**19,0**	**16,0**	**35,0**	**57,0**	**66,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					

Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij

Er wordt in de participatieketen steeds beter samengewerkt ter ondersteuning van de inwoners die willen werken. Ontwikkeling van de inwoner staat centraal. Waar mogelijk is dit gericht op een stapje verder op de participatieladder en op doorstroom of uitstroom naar een vorm van betaald werk. Met de introductie van de basisbanen is er een extra mogelijkheid gekomen om de stap van activerend werk naar betaald werk te maken. Bij de inwoners waarbij doorstroom of uitstroom niet mogelijk is gaat het om het versterken of stabiliseren van de mate van participatie: meedoen naar vermogen. Er is voldoende passend aanbod.

Een rendementsmeting Activerend Werk (AW) laat zien dat deelnemers van een traject Activerend Werk (zowel nieuwe als die al bezig waren met Activerend Werk) in één jaar tijd gemiddeld 1, 2 trede zijn gestegen op de participatieladder. En van deze groep is 16% begeleid naar een vorm van betaald werk. Zie voor meer informatie hierover het figuur onderaan deze paragraaf.

In de afgelopen periode is het aantal inwoners dat actief aan de slag is met Activerend Werk aan het dalen. Gezien de huidige krappe arbeidsmarkt zijn er meer kansen op betaald werk. Er wordt actief ingezet om inwoners vanuit Activerend Werktrajecten door te laten stromen naar een vorm van betaald werk. Hiervoor wordt intensief samen gewerkt met diverse organisaties in de participatieketen. Daarnaast wordt er nauw samengewerkt op het grensvlak Onderwijs en Activerend werk om kwetsbare jongeren de juiste ondersteuning te bieden in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid.

Zie de inspanningen benoemd bij het doel 'Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis'

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Percentage inwoners in AW met een ontwikkelarrangement	49,0	45,0	42,0	51,0	55,0

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven

- We hebben afspraken over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (JBO). Deze afspraken zijn opgesteld in afstemming met de Samenwerkingsverbanden voor Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. We onderzoeken of het nodig is om hierover beleidsregels voor de Sociale wijkteams op te stellen.
- We zijn een regionaal project gestart om de inzet van jeugdhulp op Lichtenbeek (speciaal onderwijs) op een andere manier te organiseren. Door de hoeveelheid individuele hulp per leerling is het te druk in de klas. Het doel van het project is om de inzet van JBO efficiënter en effectiever te organiseren, zodat kinderen zich beter kunnen ontwikkelen.
- Mede naar aanleiding van agenderingsverzoeken over hoogbegaafdheid onderzoeken we of meer/ander aanbod nodig is voor hoogbegaafde kinderen. Dit doen we in nauwe samenwerking met het onderwijs.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen

We willen dat kinderen zo veel mogelijk op eigen kracht meedoen aan het dagelijkse leven. Daarvoor hebben zij een goede sociale basis in de buurt nodig waar ze op kunnen terugvallen. Bijvoorbeeld op school, of bij de sport- of cultuurvereniging. Als het netwerk en de sociale basis bij een kind niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, dan zetten wij (tijdelijk) specialistische jeugdzorg in.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis

- Sinds de lancering van het Digitaal Scheidingsloket op 1 maart 2021 hebben 277 inwoners en professionals in de regio Centraal Gelderland eens of vaker contact gehad met het loket om vragen te stellen of hulp te krijgen. Door vroegtijdig informatie en hulp te bieden proberen we om complexe scheidingen (en daarmee inzet van jeugdbescherming of andere vormen van jeugdzorg) te voorkomen.
- We voorkomen uithuisplaatsingen vaker door de inzet van Team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig) dat snel en flexibel bij kwetsbare gezinnen thuis ingezet kan worden en escalatie helpt te voorkomen. De evaluatie over kalenderjaar 2021 laat zien dat door de inzet van VAV bij 16 gezinnen zwaardere vormen van zorg en uithuisplaatsingen worden voorkomen. Naast de mooie maatschappelijke resultaten brengt dit een financiële besparing van €382.320 met zich mee in kalenderjaar 2021. Om die reden wordt team VAV uitgebreid met 4 fte zodat in totaal 25 gezinnen kunnen worden geholpen.
- In de afgelopen twee jaar is het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf licht afgenomen. We boeken resultaat met de maatregelen die de inzet van jeugdbescherming en verblijf moeten voorkomen. Het verbeteren en versnellen van het veiligheidsnetwerk vergt een lange adem. We hebben in het afgelopen half jaar stappen gezet in de samenwerking tussen de jeugdbescherming en de lokale toegang.
- We versnellen en verbeteren het veiligheidsnetwerk: Veilig Thuis, Sociale wijkteams, jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming. Zodat kinderen en hun ouders sneller passend hulpaanbod krijgen om de veiligheid in het gezin te herstellen. De afspraken vanuit de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming zijn op 1 april 2022 doorgevoerd, waardoor de samenwerking een nieuwe impuls heeft gekregen. Een projectleider is gestart om een toekomsttuin voor kind- en gezinsbescherming in de regio voor te bereiden. Daarnaast hebben we aan Veilig Thuis de opdracht gegeven om de naamsbekendheid en het imago van Veilig Thuis te verbeteren, zodat professionals en inwoners beter de routes begrijpen en weten wat ze van Veilig Thuis mogen verwachten bij een adviesvraag of melding.
- We zetten de doorbraakmethode in om te werken aan een beter perspectief voor gezinnen met complexe, meervoudige problemen in een onveilige situatie. Het Regionaal Expert Team (RET) ondersteunt bij het bepalen en tijdig inzetten van passende jeugdhulp en het aanbieden van ambulante alternatieven voor verblijf. Met dit regionale overleg doen we er alles aan om uithuisplaatsing te voorkomen en zetten we in op betere uitstroom uit de jeugdzorg. In de eerste helft 2022 zijn in het RET 49 jeugdigen besproken, waarvan 19 uit Arnhem. Voor deze jeugdigen is een verklarende analyse gemaakt, multidisciplinair overleg georganiseerd, procesregie gevoerd en passende zorg georganiseerd Daarnaast helpt het RET verwijzers vanuit Sociale wijkteams en jeugdbescherming om de juiste stappen naar tijdig passende hulp te kunnen zetten. Om sneller een passende verblijfsplek voor jeugdigen te organiseren wordt in 2023 de 'Samenwerkende Voordeuren' opgezet waarbij een jeugdige op één plek wordt aangemeld waarna in samenwerking met het RET en zorgaanbieders een verblijfsplek wordt gerealiseerd. Deze ontwikkeling sluit aan bij de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming en het RET.
- We werven ouders voor pleegzorg en zetten gezinsvormen in als alternatieven voor jeugdhulp met verblijf. In samenwerking met de pleegzorgaanbieders en Steunouder Arnhem is een regionaal campagneplan opgesteld dat in 2022 is uitgevoerd. Met als doel het werven van meer pleegouders en steunouders, zodat kinderen in onveiligheid zo thuis mogelijk kunnen opgroeien.

Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

In 2022 waren onze prioriteiten: 1) meer inzetten op vroegsignalering, 2) Huiselijk geweld duurzaam stoppen en oplossen, en 3) aandacht voor specifieke doelgroepen. Dit zijn ook onze prioriteiten in 2023. We hebben vorig jaar ingezet op:

- Preventie door middel van webinars, trainingen, leersessies en netwerkbijeenkomsten over alle thema's huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM).
- Daarnaast hebben we een start gemaakt met de ontwikkeling jeugd & gezinsbescherming met onze collega's jeugd en de regiogemeenten.
- We hebben extra aandacht besteed aan de bijzondere doelgroepen zoals; ouderen onder andere op de landelijke dag tegen ouderenmishandeling en slachtoffers eergerelateerd geweld en schadelijke traditionele praktijken (door middel van leertafels).
- In de week tegen kindermishandeling hebben we aan alle primair onderwijsscholen in Arnhem een toolbox HGKM uitgereikt. Hierin zitten lessen waarin op laagdrempelige wijze HGKM besproken kan worden.
- MDA++ (Multidisciplinaire Aanpak) is verder doorontwikkeld en is daarmee nog meer maatwerk, passend bij de cliënt/ doelgroep geworden.
- We sluiten actief aan bij de ontwikkeling Drakentemmers, trauma en hechtingsbehandeling voor personen en kinderen die te maken hebben gehad met HGKM.
- En we hebben bijgedragen aan de doorontwikkeling van het regionaal netwerk Zorg en straf.

We hebben de samenwerking met Veilig Thuis, Moviera en het Sociaal wijkteam en onze regiogemeenten versterkt en hebben een bijdrage geleverd aan het versterken van de ketensamenwerking rondom de aanpak HGKM.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen	**401**	**427**	**395**	**382**	**453**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdigen in verblijf	**571**	**610**	**563**	**512**	**608**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk

- In het afgelopen jaar zijn veel inspanningen geleverd om kinderen zo dichtbij huis mogelijk ondersteuning te bieden als zij vastlopen in hun ontwikkeling.
- In de wijken Malburgen en Schuytgraaf bieden wijkcoaches in een pilot zelf begeleiding aan gezinnen en kinderen. Hierdoor organiseren we de hulp dichtbij in de omgeving van het gezin. Uit de eerste resultaten van deze pilot is gebleken dat gemiddeld 15% van de kinderen en hun ouders begeleid worden door de wijkcoach. In het eerste kwartaal van 2023 beslist het college over het al dan niet voorzetten van de werkwijze uit deze pilot.
- Het aantal huisartspraktijken dat samenwerkt met een Praktijkondersteuner Jeugd is inmiddels uitgebreid tot 12 groepspraktijken met 30 praktijkhouders. 27 procent van de kinderen die bij de Praktijkondersteuner kwam werd verwezen naar specialistische zorg. De rest van de kinderen (73 procent) is geholpen door de praktijkondersteuner of is doorverwezen naar een algemene voorziening.
- De zorgaccounthouder is in februari 2022 gestart met als doel bemiddelen bij de zorgvraag van kinderen op de wachtlijst (behandeling/GGZ), zodat zij sneller kunnen starten met hun zorgtraject. Vanaf februari 2022 is in ongeveer 30 casussen bemiddeld. In veel casussen hebben wij een alternatief aanbod beschikbaar waar geen wachtlijst is of waar de wachtlijst korter is. Daarnaast gaat de zorgaccounthouder zich ook richten op bemiddelingsvragen omtrent uitstroom bij de aanbieders. Door uitstroom uit behandeling te realiseren, ontstaat plek om kinderen die op de wachtlijst staan te helpen. De zorgaccounthouder heeft vanaf februari 2022 tot en met december 2022 80 aanvragen om bemiddeling in behandeling genomen. Bemiddelingen waren vrijwel in alle gevallen succesvol: er kon een alternatief worden aangeboden met een kortere wachttijd en in een groot aantal bemiddelingen kon een lichtere vorm van behandeling worden ingezet bij alternatieve aanbieders. Dit heeft tot gevolg dat kinderen die direct hulp nodig hebben deze ook kunnen ontvangen. In 80% van de aanvragen is het kind gestart bij een alternatieve aanbieder. In de overige gevallen geven ouders vaak de voorkeur aan een grotere aanbieder (met een langere wachtlijst).
- In februari 2022 hebben we samen met vier zorgaanbieders bijeenkomsten ontwikkeld voor ouders en hun kinderen die op de wachtlijst staan. Tot op heden zijn er nog geen aanmeldingen. Eén aanbieder biedt deze groepsbijeenkomsten standaard aan bij de aanmelding van de jeugdigen.
- Samen met de wijkteams hebben we een aantal acties ondernomen met als doel inzet van de juiste wet (Jeugdwet, Verlengde Jeugdwet of Wet Langdurige Zorg). We hebben ruim 40 casussen onder de loep genomen waar bij 20 casussen bleek dat een andere wet toegepast moest worden. Verder hebben we ingezet op deskundigheidsbevordering van de Sociale wijkteams over inzet van de Jeugdwet.

We zorgen voor een wijknetwerk met algemene voorzieningen en zorgaanbod dat aansluit bij de problemen van kinderen en jongeren

Wij zijn nog niet gestart met wijknetwerken van wijkgerichte jeugdhulpaanbieders. Bij de evaluatie van de pilot begeleiden door wijkcoaches zelf kijken we of en hoe we deze netwerken vorm kunnen gaan geven. Wel verwachten wij van de jeugdhulpaanbieders dat zij de wijken kennen en samenwerken met professionals in de wijken.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal 0-17-jarigen met een JW-toewijzing	**5.048**	**5.339**	**5.148**	**5.030**	**5.224**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal 18+ers met een JW-toewijzing	**467**	**678**	**608**	**526**	**515**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing CSA	**90**	**105**	**117**	**113**	**113**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Elden en De Laar	**115**	**123**	**131**	**122**	**119**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Malburgen	**132**	**156**	**162**	**146**	**146**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-Oost	**124**	**138**	**136**	**124**	**129**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-West	**139**	**172**	**179**	**152**	**143**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Presikhaaf	**105**	**104**	**121**	**113**	**119**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Schuytgraaf-Elderveld	**142**	**154**	**159**	**143**	**147**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing VKR	**138**	**151**	**148**	**121**	**132**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Een meer inclusief Arnhem, waarbij meer kwetsbare Arnhemmers (blijven) wonen in de wijk

Effectindicator	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Beschermd Wonen, aantal inwoners met verblijf	**1.071**	**1.013**	**960**	**605**	**452**
Eenheid: Aantal. NB. m.i.v. 2021 is een groot aantal inwoners vanuit Beschermd Wonen overgeheveld naar de Wet langdurige zorg.					
Bron: Gemeente Arnhem					

Er zijn voldoende geschikte en betaalbare woningen voor kwetsbare Arnhemmers

Zie de toelichting bij de inspanning hieronder 'We koppelen zorg(behoeften) aan wonen'.

We koppelen zorg(behoeften) aan wonen

In nauwe samenwerking met vier woningbouwcorporaties stromen iedere maand cliënten uit naar een zelfstandige woning. Deze zogenaamde convenantroute is speciaal bedoeld voor cliënten in beschermd wonen of de maatschappelijke opvang, die klaar zijn voor een volgende stap, maar via de reguliere routes niet aan een woning kunnen komen.
In 2022 zijn 59 aanvragen behandeld:

- 40 akkoord;
- 15 afgewezen;
- 1 door zorgorganisatie ingetrokken;
- 3 aangehouden voor een later moment.

De druk op de convenantroute is verder toegenomen doordat cliënten die vanuit intramurale zorg uit wensen te stromen moeilijk via de reguliere routes aan een woning kunnen komen. Naast de aanvragen vanuit beschermd wonen ontvangen we ook aanvragen vanuit de WLZ, ouder-kindhuizen en de instellingen voor jeugdzorg. Vooral deze laatste groep zorgt voor complexe aanvragen omdat er te weinig geschikte woningen zijn. De vraag naar kamerwoningen en goedkope eenpersoonswoningen (zoals studio's) is veel groter dan het aanbod.

Zorggerelateerde woonoverlast wordt minder

Bij het meldpunt woonoverlast kan ook zorggerelateerde overlast worden gemeld. Als er meldingen zijn, worden deze met de betreffende zorgaanbieder besproken om passende maatregelen te treffen.
In 2020 is het casusoverleg 'complexe casuïstiek beschermd wonen' gestart en is een werkwijze afgesproken. Naast de primaire bedoeling, het invullen van de zorg voor mensen met een intensieve en complexe zorgvraag, heeft het meerwaarde voor aanbieders, doordat zij meer onderling afstemmen.
Regelmatig vindt afstemming over zorgoverlast plaats tussen de gemeente, het Zorgkantoor en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Hierbij worden signalen van zorgoverlast gedeeld met het verzoek deze op te pakken om maatregelen te laten treffen.

Meer bewoners met een kwetsbaarheid kunnen in grotere mate in hun eigen woonomgeving zelfstandig (begeleid) wonen

De gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland, inclusief Arnhem, sturen samen de Inkooporganisatie op deze transformatie, waarbij een belangrijke ontwikkelopdracht bij de gecontracteerde zorgaanbieders ligt. De eerste slag hierin is gemaakt met de nieuwe inkoopronde die is ingegaan op 1-7-2020. Met de recente contractverlenging van de aanbieders voor beschermd wonen is een tweede slag gemaakt door diverse verbeteringen in de producten door te voeren. Daarnaast werkt iedere gemeente aan de lokale basisinfrastructuur, zorgt voor voldoende geschikte woningen om de doorstroom mogelijk te maken en stimuleert wooninnovatie: voldoende diversiteit aan woonvoorzieningen die niet locatie-gebonden zijn (wonen-zorg losgekoppeld). In de praktijk is het 'omklappen' van woningen nog niet altijd mogelijk en moet de inwoner bij afschaling verhuizen. Voldoende geschikte woningen en een gevarieerd aanbod in Arnhem en de regio zijn hiervoor noodzakelijk. Dit blijft een belangrijk aandachts- en ontwikkelpunt de komende jaren en is een belangrijk onderdeel van de nieuwe regionale samenwerkingsafspraken.

We ontwikkelen meer preventieve activiteiten

De Regionale Instelling voor Beschermd Wonen in de regio Arnhem Veluwe Vallei (RIBW AVV) biedt verspreid over de stad de voorziening ‘buurtcirkels’ aan. Hier kunnen zorgcliënten elkaar ontmoeten en elkaar ondersteunen in de problemen waar zij in het dagelijks leven tegenaan lopen. De gesprekken vinden plaats onder supervisie van een zorgprofessional. Door de buurtcirkels wordt de zelf- en samenredzaamheid vergroot en wordt bijgedragen aan een verantwoorde afschaling van zorg met een verkleinde kans op terugval. In 2022/2023 zetten we in op een doorontwikkeling van de buurtcirkels door samenwerking met partijen in de welzijnssector te verstevigen.

Er zijn regionaal sluitende afspraken Beschermd Thuis

Vanaf 1-1-2022 is gestart met de inhoudelijke doordecentralisatie van Beschermd Wonen. Dit houdt in dat alle gemeenten zich volledig gaan inzetten om voor hun eigen inwoners beschermd wonen te bieden. Hiervoor worden regionale samenwerkingsafspraken gemaakt. Deze afspraken zijn onder andere vastgelegd in de Kadernota (de vervolgkoers op het Transformatieplan). Daarnaast wordt gewerkt aan een regionaal en lokale uitvoeringsplannen.
De financiële doordecentralisatie is echter opnieuw uitgesteld. De verwachting is dat deze met ingang van 1-1-2024 plaatsvindt (invoering van het woonplaatsbeginsel en objectief verdeelmodel). Vanaf dat moment zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor de eigen inwoners die (nieuw) willen instromen in beschermd wonen en ontvangt elke gemeente de bijbehorende middelen.
Deze verdeling van middelen vindt geleidelijk plaats. Als centrumgemeente Arnhem ontvangen wij nu nog alle middelen maar dat wordt straks verdeeld over de regiogemeenten. Bovendien gaat dat met gepaard met een vermindering van het huidig budget. De financiële afspraken met de regiogemeenten voor de komende jaren moeten nog worden gemaakt. Er wordt toegewerkt naar een convenant waarin afspraken worden vastgelegd over de financiën, de regionale besluitvorming hierover, de toegang, contractering, toezicht, de lokale basisvoorzieningen, monitoring en woonafspraken. Hiermee geven we invulling aan de van rijkswege vastgelegde Norm voor Opdrachtgeverschap voor Beschermd Wonen.

Er is een integrale aanpak voor mensen met verward gedrag

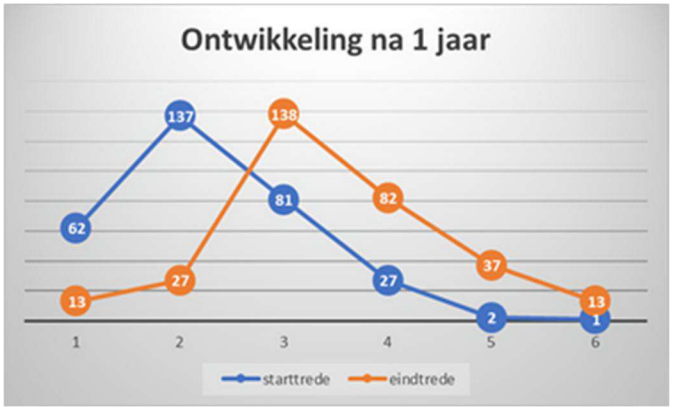
In 2021 is bemoeizorg in de gemeente Arnhem uitgebreid. Naast de al bestaande mogelijkheden die de Regionale Instelling voor Beschermd Wonen in de regio Arnhem Veluwe Vallei (RIBW AVV) biedt voor (dreigend) dak- en thuislozen, zijn het Leger des Heils en Siza gestart met bemoeizorg voor een bredere doelgroep. We zijn aan het onderzoeken of we deze vormen van bemoeizorg kunnen samenvoegen tot een breed bemoeizorgteam. De pilot 'Welkom in je wijk!' is afgerond. De bewustwordingsbijeenkomsten van deze pilot, hadden tot doel stigma van onbegrepen gedrag tegen te gaan en buurtbewoners meer begrip voor psychische kwetsbaarheden te geven. Er zijn weinig mensen bereikt met deze bewustwordingsbijeenkomsten, wellicht mede door de coronacrisis.
De pilot 'Noodbed voor mensen met verward gedrag' is in oktober 2021 van start gegaan. De partners hebben met elkaar afgesproken gedurende 2022 deze pilot door te laten lopen. Eind 2022 is een evaluatie geweest. Daaruit blijkt dat er nauwelijks gebruik is gemaakt van het noodbed. In 2023 wordt met de partners onderzocht of de pilot in gewijzigde vorm voortgezet kan worden.
Onze bestuurders hebben op landelijk niveau aandacht gevraagd voor de uitvoeringsproblemen die we tegen komen in de Wet zorg en dwang. Met onze partners voeren we overleg om op lokaal en regionaal niveau tot verbeteringen te komen in de uitvoering van deze wet.
Met politie, VGGM, Sociaal wijkteam en de Overlast en Zorgoverleg-coördinatoren en IrisZorg werken we preventiever, door politiemeldingen over verward gedrag (waarbij geen strafbare feiten zijn gepleegd) te laten landen in het sociaal domein. Doordat de meldingen bekend zijn bij zorgpartners, kan zorg worden geïntensiveerd. Waar geen zorg wordt geboden kan onderzocht worden of hier een vraag om ondersteuning ligt.

Er zijn in Arnhem diverse aanpakken en interventies om de problematieken rond onbegrepen gedrag aan te pakken. Ondanks de inspanningen blijven de aantallen meldingen hoog en staat in sommige wijken mede door overlast de leefbaarheid onder druk. Om deze reden hebben we adviesbureau IN-Sync gevraagd om samen met betrokken partijen te komen tot een Interventieplan Onbegrepen Gedrag.

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	**870,0**	**780,0**	**820,0**	**840,0**	**740,0**
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep					
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					
Jongeren met jeugdhulp	**12,8**	**12,9**	**12,2**	**12,1**	**11,6**
Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar					
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					
Jongeren met jeugdreclassering	**0,8**	**0,7**	**0,6**	**0,5**	**0,5**
Eenheid: Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar)					
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					
Jongeren met jeugdbescherming	**1,2**	**1,4**	**1,3**	**1,1**	**1,3**
Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.					
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					

Onderstaand figuur hoort bij bovenstaande inspanning 'Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij'

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022
Voer de wens van de raad uit en onderzoek hoe we de markt uit de zorg kunnen halen (21M253)
De raadsbrief en het onderzoek zijn verstrekt aan de raad.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	59.433	58.550	76.610	63.584	13.026
Baten	5.831	4.940	17.493	5.290	-12.203
Saldo lasten en baten	***-53.603***	***-53.610***	***-59.117***	***-58.293***	***823***
Toevoegingen aan reserves	6.280	12.530	13.088	21.275	-8.187
Onttrekkingen aan reserves	2.627	354	893	828	-66
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-3.653***	***-12.177***	***-12.195***	***-20.448***	***-8.253***
Gerealiseerd resultaat	**-57.256**	**-65.786**	**-71.311**	**-78.741**	**-7.430**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	12.230	V			
Jeugdzorg	14.180	V	Specifieke uitkering transitie Jeugdzorgplus en Drie Milieu voorzieningen	I	AR
WMO en sociale wijkteams	4.350	V	Beschermd wonen	I	BR
WMO en sociale wijkteams	2.900	V	Ambulantisering Geestelijke Gezondheidzorg	I	BR
WMO en sociale wijkteams	750	V	Parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POK)	I	AR
WMO en sociale wijkteams	150	V	Doelgroepenvervoer	I	AR
WMO en sociale wijkteams	-700	N	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk	I	AR
Jeugdzorg	-2.300	N	Jeugdzorg	I	AR
WMO en sociale wijkteams	-7.100	N	Huishoudelijke ondersteuning	I	AR
Baten	-12.585	N			
WMO en sociale wijkteams	670	V	Terugvordering zorgaanbieders	I	AR
WMO en sociale wijkteams	625	V	Eigen bijdrage	I	AR
WMO en sociale wijkteams	300	V	Doelgroepenvervoer	I	AR
Jeugdzorg	-14.180	N	Specifieke uitkering transitie Jeugdzorgplus en Drie Milieu voorzieningen	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-8.000	N			
WMO en sociale wijkteams	-2.900	N	Ambulantisering Geestelijke Gezondheidzorg	I	BR
WMO en sociale wijkteams	-5.100	N	Beschermd wonen	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0				

Op het totale beleidsveld Zorg is een voordeel van € 4,2 miljoen gerealiseerd. Dit is verdeeld in een nadeel op het stedelijke programma S07 Zorg van ca. € 8,3 miljoen (inclusief reservemutaties) en een voordeel van ca. € 12,5 miljoen op wijken. Hieronder worden de belangrijkste afwijkingen gemeld.

Lasten

Specifieke uitkering transitie jeugdzorgplus en drie milieuvoorzieningen
Vanuit het Rijk is een specifieke uitkering toegekend om de transitie van jeugdzorgplus en drie milieuvoorzieningen te realiseren. Een groot deel van deze middelen zijn niet besteed in 2022 en worden via een balanspost gereserveerd voor toekomstige uitgaven.

Beschermd wonen
Het voordeel bij beschermd wonen is € 5,1 miljoen, waarvan € 4,35 miljoen bij programma S07 Zorg en € 750.000 op de wijken wordt vermeld. De lasten in 2022 zijn lager dan begroot, doordat vanaf 2021 de Wet Langdurige Zorg (Wlz) is opengesteld voor mensen met psychiatrische problematiek. Een aanzienlijk deel van de inwoners die een toewijzing Beschermd Wonen hadden, is doorgestroomd naar de Wlz. Voor de zorg die inwoners ontvangen heeft deze overgang geen gevolgen, zij blijven de benodigde zorg houden. Naar verwachting verdwijnt dit voordeel bij de invoering van het objectief verdeelmodel. In de septembercirculaire 2021 heeft het Rijk aangegeven met welk bedrag de Integratieuitkering Beschermd Wonen verlaagd werd. De lasten zijn in 2021 door de uitstroom van cliënten harder gedaald dan de uitname van het budget. Dit effect werkt door in 2022. Bij turap-2 is voorgesteld om dit voordeel aan de Bestemmingsreserve (BR) Wmo & Jeugdzorg toe te voegen.

Ambulantisering geestelijke gezondheidszorg (GGZ)
Het voordeel bij ambulantisering GGZ is € 2,9 miljoen. In samenspraak met de regio worden plannen gemaakt om te komen tot een transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis. Het kost meer tijd om de lokale voorzieningen beschermd thuis vanuit de ambulantiseringsmiddelen op te zetten. Hiervoor worden de middelen toegevoegd aan de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg.

Parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POK)
We hebben vanuit het Rijk middelen gekregen van POK om de dienstverlening te verbeteren. Deze middelen zijn in de decembercirculaire 2021 toegekend. In 2022 is zowel het budget voor 2021 als 2022 opgenomen in de begroting. Op dit moment blijkt dat een deel van deze middelen voor 2022 niet nodig waren. Dit resulteert in een voordeel van circa € 750.000. De middelen die structureel in de begroting zijn verwerkt, zijn toegewezen aan bepaalde projecten, waardoor dit voordeel incidenteel is.

Doelgroepenvervoer
Van het voordeel van circa € 1 miljoen wordt circa € 450.000 (baten en lasten gesaldeerd) vermeld op programma S07 Zorg en circa € 550.000 op de wijkprogramma’s. In 2020 zijn de nieuwe beleidsregels Wmo en Jeugdwet vastgesteld en is een nieuwe verordening leerlingenvervoer aangenomen. Inmiddels is zichtbaar dat het gebruik van het vraagafhankelijk vervoer structureel lager is dan voor de uitbraak van corona en in combinatie met de beleidsregels en verordening heeft dit tot een positief resultaat in 2022 geleid.

WMO (groeps)begeleiding en activerend werk
Tegenover het nadeel van circa € 700.000 staat er een voordeel van € 1,2 miljoen op de wijkprogramma's. Totaal voordeel voor WMO is € 500.000. De daling van kosten heeft voornamelijk betrekking op de Persoonsgebonden budgetten (PGB’s) die aan het dalen zijn. Eén van deze oorzaken is dat de stichting Sociale wijkteams Arnhem scherper is op de toekenning van PGB’s. Dat wil zeggen dat gerichter gekeken wordt of iemand in staat is de zorg of ondersteuning zelf te regelen. Zo niet, dan is zorg in natura een beter passende zorgvorm.

Jeugdzorg
Tegenover het nadeel van € 2,3 miljoen staat er een voordeel van € 2,1 miljoen op de wijkprogramma's. Totaal nadeel voor de jeugdzorg is € 200.000. Vanaf september 2021 is een stijging van de kosten te zien en deze stijging lijkt door te zetten. Eveneens zien we dat de kosten procentueel gezien meer toenemen dan het aantal jeugdigen dat zorg ontvangt. Dit betekent dat kinderen langer in behandeling zijn dan wel intensiever behandeld en begeleid worden. Los van deze ontwikkelingen is het aantal kinderen in jeugdzorg verblijf (onder andere pleegzorg en gezinshuizen) dat door de gemeente Arnhem gefinancierd wordt per 1 januari 2022 toegenomen als gevolg van de wettelijke aanpassing in het woonplaatsbeginsel. Het woonplaatsbeginsel wil zeggen dat voor de financiering van de jeugdzorg gekeken wordt naar de woonplaats van de jeugdige zelf vóór aanvang van de jeugdhulp. Deze toename lijkt structureel te zijn.

Huishoudelijke ondersteuning
Tegenover het nadeel van circa € 7,1 miljoen staat er een voordeel van € 7,9 miljoen op de wijkprogramma's. Totaal voordeel voor huishoudelijke ondersteuning is circa € 800.000. De verwachte stijging door de vergrijzing is deels zichtbaar in 2022. Omdat door de krapte op de arbeidsmarkt de zorgaanbieders de toenemende vraag naar huishoudelijke ondersteuning niet kunnen leveren, is er in 2022 een voordeel ontstaan.

Baten

Terugvordering zorgaanbieders
Naar aanleiding van rechtmatigheidsonderzoeken zijn zorggelden teruggevorderd. Dit betreft circa € 670.000.

Eigen bijdrage
Totaal voordeel is € 625.000. Er is meer zorg ingezet, daardoor zijn ook meer eigen bijdragen ontvangen.

Doelgroepenvervoer
Zie toelichting lasten.

Specifieke uitkering transitie jeugdzorgplus en drie milieuvoorzieningen
Zie toelichting hierboven.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Stichting Sociale wijkteams;
- Zorgaanbieders en welzijnsorganisaties;
- Onze Huisartsen en Arts en Zorg;
- Cliënten- en Adviesraden Sociaal Domein;
- Zorgbelang Gelderland.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Visie sociaal domein 'Sociaal domein in beweging';
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Geconsolideerde versie van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019;
- Beleidsregels Leerlingenvervoer gemeente Arnhem;
- Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg;
- Kadernota De veerkrachtige samenleving Arnhem;
- Beleidsregels Wmo (2019);
- Beleidsregels Jeugd (2019);
- Beleidsplan Jeugd Wmo;
- Uitvoeringsplan deel Wmo;
- Jeugdbeleid 2021-2025. Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen;
- Inrichtingsplan Jeugdhulp;
- Regionaal Transformatieplan Jeugd;
- Regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 'Samen Veilig' 2019-2023;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Verordening Jeugdzorg Arnhem 2019;
- Verordening doelgroepenvervoer 2020;
- Raadsbrief Ontwikkelingen zorgdomein (december 2018);
- Transformatieplan Beschermd Thuis 2019-2021;

- Raadsbrief bestuurlijke uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen (maart 2020);
- Raadsbrief kwaliteit, toezicht en handhaving (juni 2019);
- Raadsbrief Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg (november 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen (februari 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen vanaf 2022 (juni 2021);
- Raadsbrief afspraken en contracten jeugdbescherming, juli 2021.

Welzijn en inclusie

In Arnhem is iedereen gelijk en krijgt iedereen gelijke kansen. Dat is onze ambitie. We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze willen zijn en een ieder zijn identiteit en eigenheid met trots kan uitdragen. In veiligheid en vrijheid. Om te borgen dat iedereen gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en om mee te doen is een stevige sociale basis nodig. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het voorkomen en tegengaan van discriminatie. Ook willen we de positie van inwoners met een beperking versterken. We ondersteunen burgerinitiatieven, zetten in op jongerenwerk en jeugdpreventie en geven ondersteuning bij opgroei- en opvoedvragen. Mantelzorgers verdienen onze bijzondere aandacht en ondersteuning, net als mensen die informele zorg en vrijwilligerswerk doen. We zorgen voor goede algemene voorzieningen, zoals ontmoetingsplekken. We bieden statushouders en vluchtelingen een nieuw thuis en toekomstperspectief en zetten we stevig in op de beweging van maatschappelijke opvang naar wonen. We stimuleren Arnhemmers om open te staan voor elkaar en elkaar te helpen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Er is een herijking welzijn geweest waar de kadernota ‘Samen werken aan een sterke sociale basis’ uit voortgevloeid is. De uitwerking op de thema’s verbinden en ontmoeten, opgroeien en opvoeden en zelf- en samenredzaamheid is ten dele uitgevoerd. We zijn hiervoor onder andere in continu gesprek met de belangrijkste subsidieontvangers over hun inspanningen in relatie tot gemeentelijke doelstellingen.

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad

Opvoeden en opgroeien

In het Jeugdbeleidsplan 2021-2025 is uitgesproken dat Arnhemse kinderen dezelfde kansen hebben op persoonlijke ontwikkeling, op een stabiele basis en om in veiligheid en vrijheid te kunnen leven. Wij geven op verschillende manieren invulling aan deze doelstellingen. Via de Pedagogische Wijkenaanpak (die wordt ondergebracht in Arnhem-Oost) werkt iedereen in een wijk samen om kinderen in een goede en veilige omgeving de optimale opvoeding te bieden. We zorgen ervoor dat de jeugd die opgroeit in Arnhemse achterstandswijken een kans heeft hun talenten te ontwikkelen. Dit doen we door te investeren in de optimale toeleiding naar de kinderopvang, de ‘rijke schooldag’, jongerenwerk (op school, straat en ook online) en door te voorzien in werkgelegenheid voor kansarme jeugd.

Sluitende aanpak ketenpartners voor vroegsignalering

Met het aanbod gezinsprogramma's (Homestart, Spel aan Huis, Speelmorgens) worden ouders met jonge kinderen ondersteund bij vragen over opvoeden en de (taal)ontwikkeling van hun kind. Dit aanbod is van belang voor vroegsignalering en preventie en leidt toe naar het aanbod peuteropvang dat voor alle kinderen vanaf 2 jaar beschikbaar is. De kernteams van Veilig In en Om School (VIOS) bestaan uit partners die actief zijn op school en in de wijk. Denk daarbij aan mentoren, wijkagenten, jongerenwerkers etc. Deze manier van werken zorgt ervoor dat professionals korte lijnen hebben, de informatievoorziening zo actueel en nauwkeurig mogelijk is en signalen vroegtijdig worden opgepakt. Ook buiten de school werken jeugd- en jongerenwerk, sport en jeugd(gezondheids)zorg steeds beter samen, we voorzien hierin door netwerkbijeenkomsten op te zetten.

Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen

We vinden het belangrijk om passende ondersteuning te leveren aan onze inwoners, zo licht en dichtbij mogelijk. Daarvoor (door)ontwikkelen we aanbod in het kader van afschalen of het voorkomen van zwaardere zorg. Daar speelt vroegsignalering en doorverwijzing een belangrijk rol in. Hierin trekken we samen op met het programma Zorg Dichterbij, dit doen we via diverse projecten en pilots die zijn gestart en worden doorontwikkeld, zoals Welzijn op recept. In 2023 werken Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Rijnstad toe naar een stedelijke dekking van deze pilot. Het doel is om psychosociale problemen op te pakken en het voorkomen van inzet van een psycholoog of huisarts, doordat de inwoner door een welzijnsprofessional wordt begeleid naar een passende oplossing in het voorliggende veld.

Maatschappelijke verbindingen

In het voorjaar van 2022 is het convenant met de samenwerkende buurthuizen afgesloten. Op basis van dit convenant is vervolgens in cocreatie door de buurthuizen en de gemeente gezamenlijk gewerkt aan een buurthuizenvisie. Deze visie ‘Buurthuizen, Arnhems Goud!’ is in het najaar van 2022 aangeboden aan de wethouder. De gesignaleerde knelpunten vragen om een gezamenlijke verdere uitwerking in 2023 om de buurthuizen in Arnhem een duurzame toekomst te geven. Ook zijn de subsidies in het kader van Ontmoeten en Verbinden in 2022 doorgezet, waardoor diverse buurthuizen en ontmoetingsplekken in Arnhem financieel ondersteund worden. Door deze financiële steun wordt ontmoeting in de wijk mogelijk gemaakt.

Netwerkaanpak eenzaamheid

In 2020 is gestart met de netwerkaanpak eenzaamheid in de wijken Malburgen en Elderveld. Hiervoor werken we samen met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en met de organisaties en initiatieven in de wijken. Ontmoeten maakt ook deel uit van de aanpak eenzaamheid. De aanpak is ook opgenomen in opdrachten aan de welzijnspartners.
Het eindrapport van de wijkmakers in Malburgen en Elderveld (coalitie eenzaamheid) is in het voorjaar 2022 afgerond. In 2023 verwachten we hiervan een doorontwikkeling richting andere wijken, inclusief een borging in Malburgen en Elderveld. Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rijnstad vervullen hierbij een trekkersrol.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Kengetal sociale cohesie		**5,7**		**5,8**	
Eenheid:	Het kengetal sociale cohesie geeft aan in hoeverre er sprake is van binding met de buurt en buurtbewoners.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Actief als vrijwilligers		**33,0**		**28,0**	
Eenheid:	% inwoners dat actief is als vrijwilliger				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Kengetal emotioneel eenzaam		**2,8**		**2,8**	
Eenheid:	Het kengetal emotioneel eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners onvoldoende netwerk om zich heen hebben zoals familie, vrienden, buren.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Kengetal sociaal eenzaam		**2,6**		**2,7**	
Eenheid:	Het kengetal sociaal eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners zich eenzaam voelen.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering aanbod voorzieningen ouderen		**27,0**		**27,0**	
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor ouderen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering aanbod voorzieningen jongeren		**22,0**		**23,0**	
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor jongeren				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Zelf- en samenredzaamheid

De Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) heeft in 2022 verdere uitwerking gegeven aan de gebiedsteams. Deze benadering ondersteunen wij omdat dit de herkenbaarheid versterkt voor de bewoners. SWOA heeft ingezet op thema's zoals inclusie en diversiteit. Dit doet zij onder andere door cultuursensitief te werken in wijken en dienstverlening. Een voorbeeld hiervan is de pilot kleurrijk Ontmoeten. Hierdoor gaat bij aanmelding van Arnhemse inwoners met een andere culturele achtergrond bij het kennismakingsgesprek iemand mee met dezelfde culturele achtergrond om de rol van vertaler en verbinder op zich te nemen. De pilot is afgerond en inmiddels is dit ingebed in de reguliere werkwijze. SWOA heeft regelmatig contact met ‘Bureau Nieuwkomers’, waarin ze aansluiten bij 'Pip-coaches' om inwoners makkelijker te kunnen laten doorstromen naar het voorliggend veld.

SWOA initieert ontmoetingen voor specifieke doelgroepen. Met het azc en het COC is zij in gesprek om LHBTI+ maatjes in te zetten om statushouders en LHBTIQ+ maatjes in de toekomst te koppelen om hen weg te wijzen in de sociale kaart van de LHBTIQ+-wereld.

Het uitgangspunt 'Iedereen is welkom' resulteert in dwarsverbindingen waar wijkgericht werken op kan voortbouwen.

Ondersteuning mantelzorgers

Wij constateren met genoegen dat de stichting Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) zich steeds meer als expertisecentrum Mantelzorg ontwikkelt: het bereik bij andere professionele organisaties is vergroot en MVT biedt meer collectieve ondersteuning in plaats van individuele ondersteuning.

De resultaten van het Mantelzorgonderzoek (naar aanleiding van een motie hierover medio 2021) zijn eind 2022 aan het college en de raad aangeboden. Op 1 maart 2023 zijn rondetafelgesprekken georganiseerd met diverse mantelzorgers en raadsleden. Ook worden de onderzoeksresultaten besproken met enkele deelnemers van het Mantelzorgakkoord 2019 (in 2023). Doel hiervan is te komen tot een uitvoeringsagenda 2023.

Ter waardering van de inzet van de mantelzorgers is ook in 2022 het mantelzorgcompliment uitgegeven. Dit kan worden aangevraagd door de mantelzorgontvanger. Men kan kiezen uit een bedrag van € 150 of de 'dit is Arnhempas' ter waarde van € 175. In 2022 zijn 3730 complimenten aangevraagd. Een stijging van 329 stuks ten opzichte van 2021.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Mantelzorg		**15,0**		**14,0**	
Eenheid: % inwoners dat het afgelopen jaar mantelzorg heeft gegeven					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					

Duurzame inburgering

Zodra een statushouder aan de gemeente Arnhem wordt toegewezen, krijgt deze statushouder een regisseur Inburgering toegewezen. Er wordt, vaak al in het AZC, een brede intake afgenomen op 13 leefgebieden. Hierdoor krijgen wij een goed beeld van de statushouder en wordt er samen met de statushouder een persoonlijk inburgeringsplan (PIP) opgesteld. Aan de hand van dit plan wordt de best passende leerroute, zorg en ondersteuning ingezet. Hiernaast zetten wij in om ons netwerk rondom (laagdrempelige) maatschappelijk begeleiding te verstevigen en uit te breiden zodat de statushouder zich snel thuis voelt en meedoet in onze stad.

Nieuwkomers doen mee

De aanbesteding voor de nieuwe wet inburgering heeft geleid tot trajecten waarbij taal en participatie centraal staan. Onder participatie vallen meerdere onderdelen zoals het opdoen van werk-/leerervaring en leren participeren (zelfredzaamheid) in de Nederlandse maatschappij. Wij merken dat de taalaanbieders nog veel aan het ontwikkelen zijn qua participatie. Samen met taalaanbieders verkennen wij hoe dit aanbod kan worden uitgebreid, bijvoorbeeld met werkgevers. Vóór de koppeling met gemeente Arnhem heeft COA de wettelijke taak voor de voorinburgering. Hiermee hebben wij afspraken gemaakt. Nadat de nieuwkomer is gekoppeld aan gemeente Arnhem nemen wij de regie over en is de regisseur inburgering het aanspreekpunt.

Nieuwkomers voelen zich thuis

Nieuwkomers staan centraal in de gemeentelijke aanpak. De regisseurs Inburgering spreken zelf meerdere talen en zijn vaak ervaringsdeskundigen. Zij fungeren als cultuurtolken. Via een cultuursensitieve benadering wordt er, samen met de nieuwkomer, een persoonlijk inburgeringsplan (PIP) opgesteld. Samen beslissen is hierin van belang. De keten is inzichtelijk voor de nieuwkomers, waardoor zij de weg sneller weten te vinden in de Nederlandse samenleving. Momenteel worden gesprekken gevoerd om de keten uit te breiden op leefdomeinen daar waar uitbreiding nodig is, zoals sport, gezondheid en economie.

Een passend vangnet

Wij streven er naar dat niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven. Preventie en nazorg hebben structureel de aandacht. Hierop wordt structureel ingezet door onder meer het intensiveren van de ketensamenwerking, de inzet van ervaringsdeskundigen en het bieden van (ambulante) begeleiding voor iedereen die opvang behoeft.
Voor de resultaten op de inzet van de transitie van maatschappelijke opvang naar wonen, zie hieronder de inspanning 'Aanpak terugdringing daklоosheid'.

Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren

Het actieprogramma is per 1 januari 2022 beëindigd. De uitgangspunten en opbrengsten zijn ondergebracht bij Een (t)huis, een toekomst. Arnhem was een van de 14 pilotgemeentes, zie de inspanning 'Aanpak terugdringing daklоosheid'.

Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

In 2022 waren onze prioriteiten: 1) meer inzetten op vroegsignalering, 2) Huiselijk geweld duurzaam stoppen en oplossen, en 3) aandacht voor specifieke doelgroepen. Dit zijn ook onze prioriteiten in 2023. We hebben vorig jaar ingezet op:

- Preventie door middel van webinars, trainingen, leersessies en netwerkbijeenkomsten over alle thema's huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM).
- Daarnaast hebben we een start gemaakt met de ontwikkeling jeugd & gezinsbescherming met onze collega's jeugd en de regiogemeenten.
- We hebben extra aandacht besteed aan de bijzondere doelgroepen zoals; ouderen onder andere op de landelijke dag tegen ouderenmishandeling en slachtoffers eergerelateerd geweld en schadelijke traditionele praktijken (door middel van leertafels).
- In de week tegen kindermishandeling hebben we aan alle primair onderwijsscholen in Arnhem een toolbox HGKM uitgereikt. Hierin zitten lessen waarin op laagdrempelige wijze HGKM besproken kan worden.
- MDA++ (Multidisciplinaire Aanpak) is verder doorontwikkeld en is daarmee nog meer maatwerk, passend bij de cliënt/ doelgroep geworden.
- We sluiten actief aan bij de ontwikkeling Drakentemmers, trauma en hechtingsbehandeling voor personen en kinderen die te maken hebben gehad met HGKM.
- En we hebben bijgedragen aan de doorontwikkeling van het regionaal netwerk Zorg en straf.

We hebben de samenwerking met Veilig Thuis, Moviera en het Sociaal wijkteam en onze regiogemeenten versterkt en hebben een bijdrage geleverd aan het versterken van de ketensamenwerking rondom de aanpak HGKM.

Versterken ketensamenwerking OGGz-partners

De uitdagingen waarvoor de opvang zich gesteld zag door de voortdurende coronapandemie heeft geleid tot kortere lijnen en een nog betere samenwerking tussen alle betrokken partijen. Met het daklozenloket is deze ketensamenwerking verder geïntensiveerd. Professionals treffen elkaar en leren elkaar beter kennen, waarmee het integraal werken nog meer bevorderd wordt. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van een passend vangnet wordt sterk gevoeld en uitgedragen.

Aanpak terugdringing dakloosheid

Ingezet is op het terugdringen van dakloosheid langs de drie sporen:

- Preventie (het voorkomen van dakloosheid)

Het daklozenloket wordt na een succesvolle pilotperiode structureel gecontinueerd. Hiermee wordt onder meer blijvend ingezet op het voorkomen van dakloosheid. Daarnaast is ingezet op het maximaal benutten van de regelruimte, waaronder het niet meer toepassen van de kostendelersnorm in de Participatiewet, het inzetten op vroegsignalering en het voorkomen van huisuitzettingen.

- Vernieuwing en afbouw van de opvang: corona is versneller geweest van slaapzalen naar één- of tweepersoonskamers.

De vernieuwing van de opvang is reeds gerealiseerd. De afbouw van de capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

1. onvoldoende woonplekken beschikbaar door krapte op de woningmarkt;
2. de toename in de instroom van de Maatschappelijke opvang als gevolg van de coronacrisis en de wooncrisis.

Als gevolg van deze ontwikkelingen is de druk op de opvangcapaciteit in het afgelopen jaar toegenomen, hierdoor is er sprake van een tijdelijke uitbreiding van de opvang. Immers, het streven is 'Niemand verblijft onvrijwillig op straat'.

- Zelfstandig wonen (eventueel met begeleiding)

In de Arnhemse herstelagenda na corona (2020) is de beweging van opvang naar wonen ingezet, vanuit de gedachte: herstel begint met een (t)huis. De beweging van opvang naar wonen is in 2021 verbonden met de brede gemeentelijke huisvestingsopgave 'Voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen'. Met de woningcorporaties is het afgelopen jaar gewerkt aan projecten voor uitstroom uit de Maatschappelijke Opvang. Via een aantal projecten zijn jongeren en volwassenen uit de opvang uitgestroomd naar zelfstandig wonen met begeleiding. Deze beweging wordt voortgezet en geïntensiveerd.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal dak- en thuislozen					

Eenheid: Aantal

Bron: Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.

Tijd tot opvang (zowel direct als langdurig)	
Eenheid:	Aantal dagen
Bron:	Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.
Duur van opvang (zowel direct als langdurig)	
Eenheid:	Aantal dagen
Bron:	Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.
Mate van terugval	
Eenheid:	Percentage
Bron:	Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.
Aantal gerealiseerde woonplekken t.b.v. uitstroom uit de maatschappelijke opvang	
Eenheid:	Aantal
Bron:	Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.

Inclusief Arnhem

Sinds 2020 werken we bij het programma Inclusief Arnhem met vijf focuspunten:

- voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
- positie inwoners met een beperking versterken;
- diversiteit in organisaties;
- inclusieve gemeentelijke organisatie;
- inclusieve gemeentelijke communicatie.

Op alle vijf focuspunten hebben we diverse inspanningen verricht. Alle geplande activiteiten-inspanningen zijn uitgevoerd. Eén activiteit loopt nog iets langer door. Het gaat om het uitvoeringsplan voor de inclusieve gemeentelijke communicatie (eerste helft van 2023 in plaats van eind 2022). Zie voor een uitgebreid verslag van de inspanningen de tekst bij het betreffende focuspunt.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme

Het Actieplan ‘Vrij zijn in Arnhem’ is begin 2022 vastgesteld door de gemeenteraad. Aan de hand van dit plan is het uitvoeringsplan 'Vrij zijn in Arnhem' opgesteld. Hierin beschrijven we de acties die we oppakken in de periode 2022 – 2023 en de bijbehorende resultaten. De acties hebben als doel, om samen met de stad te strijden tegen discriminatie en racisme en dit te voorkomen. Het is een integraal plan met een gezamenlijke verantwoordelijkheid die diverse (levens)domeinen aangaat, zoals wijken, sport, wonen, onderwijs, economie en evenementen. Met het uitvoeringsplan geven we uitvoering aan de motie ‘Vrij zijn in Arnhem is niet vrijblijvend’ (21M295). Hierbij werken we nauw samen met de antidiscriminatievoorziening Vizier. Het uitvoeringsplan ‘Vrij zijn in Arnhem’ is in oktober 2022 vastgesteld door de gemeenteraad. Er gebeurt al veel op dit vlak in de stad door diverse organisaties en de gemeente. Dat gaan we een verdere impuls geven, aanjagen en versterken met het Uitvoeringsplan. In 2022 is onder andere het volgende opgepakt:

- Keti Koti-viering en herdenking is in 2022 groter gevierd.
- Start van een initiatiefgroep ter voorbereiding van het realiseren van een monument voor het herdenken van de afschaffing van de Slavernij (motie 21M293).
- In september is in opdracht van de gemeente gestart met het onderzoek ‘Sporen van slavernijverleden in Arnhem’ door Erfgoed Gelderland. Dit wordt in september 2023 afgerond.
- Een stadsgesprek met inwoners over discriminatie, diversiteit en inclusie in samenwerking met Vizier.
- De ontwikkeling en voorbereiding van de campagne voor het vergroten van de meldingsbereidheid. De campagne is afgetrapt op 1 februari 2023.
- Indifferent heeft haar activiteiten bij VO-scholen aanzienlijk vergroot en daarmee het netwerk van Indifferent-jongeren versterkt. Daarnaast heeft deze organisatie geïnvesteerd in professionalisering en uitbreiding van (trainings)capaciteit.
- Er is een verkenning gedaan hoe we wijkprofessionals gaan trainen op meer bewustwording van onbewuste vooroordelen. De trainingen voor medewerkers van de teams Leefomgeving, Sociale wijkteams en boa’s staan in 2023 gepland.
- Handhaving is een verkenning gestart naar inclusieve boa-uniformen (motie 21M298).

Bestendigen regenboogaanpak

De Regenboogagenda 2020-2022 is in 2022 afgelopen. Hiervoor is in het najaar van 2022 het regenboogoverleg in het leven geroepen. Het doel van dit overleg is om de samenwerking tussen de partners die zich met LHBTIQ+ thematiek bezighouden, te versterken. Daarnaast wordt dit overleg gebruikt om de Regenboogagenda te herijken. De inbreng en inzet van deze partners is van groot belang voor deze agenda. We sturen aan op een grotere rol van de partners bij de uitvoering en coördinatie ervan. De gemeente behoudt echter de regie en verantwoordelijkheid. In de eerste helft van 2023 gaan we met partners uit de stad de Regenboogagenda evalueren en herijken.

Met Indifferent zijn er gesprekken gevoerd over de uitdagingen die ze tegenkomen bij het uitbreiden van hun netwerken. De oplossingen die er gevonden zijn liggen vooral in het loslaten van de strenge eisen die ze zelf hanteren voor de netwerken en meer flexibel om te gaan met de behoeften en wensen van de verschillende scholen. Het bijstellen van gestelde ambities en tempo is onderdeel van gesprek voor de aanpak in 2023. Samen met partners COC, Indifferent en Vizier zijn er diverse activiteiten uitgevoerd tijdens Diversity week en specifiek in het teken van Coming out day. Zo is er met alle partners een Pride walk georganiseerd tijdens Coming Out Day en hebben de partners in eigen kringen activiteiten georganiseerd.

In november 2022 heeft de gemeente de ‘Pride Photo Exhibition’ tentoongesteld in de stad. Deze tentoonstelling stimuleert met haar visuele verhalen over seksuele en genderdiversiteit de dialoog over seksuele en gendervrijheid. Gedurende de tentoonstelling zijn er vanuit indifferent en COC verschillende activiteiten georganiseerd op scholen.

Als uitvoering van de afgedane motie 20M268 'Homogenezing in kaart brengen en actief tegengaan’ hebben we verkennende gesprekken gevoerd, zowel intern als extern, om het verbindende thema inclusie met elkaar te bespreken. We willen een open, eerlijk en constructief gesprek voeren met alle geloofsgemeenschappen, waarin gevoeligheden op een juiste manier ter tafel komen.

Positie inwoners met een beperking versterken

In 2022 hebben we mede op basis van de Arnhemse inclusie-agenda en het VN-verdrag Handicap 2021-2024 het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap opgesteld. Met als doel verder te werken aan het uitvoeren van het VN-verdrag Handicap, om zo de positie van Arnhemmers met een beperking te verbeteren. Het uitvoeringsplan is opgesteld vanuit een integrale gedachte en in overleg met verschillende gemeentelijke afdelingen/beleidsterreinen, zoals de afdeling Openbare Ruimte en het beleidsterrein Onderwijs. Daarnaast hebben zowel een klankbordgroep bestaande uit betrokkenen als de belangenplatforms Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en Bijzonder in Arnhem feedback gegeven op de inhoud van het plan. In het plan staan per thema onze ambitie en bijbehorende acties opgenomen.

Tijdens het opstellen van het plan en na de vaststelling ervan door het college hebben we gewerkt aan de uitvoering van het plan. Zo hebben we het afgelopen jaar bijvoorbeeld de volgende acties ondernomen:

- In de Week van Toegankelijkheid (3 t/m 7 oktober 2022) hebben we samen met de belangenplatforms Apcg en Bijzonder in Arnhem een activiteit georganiseerd voor ambtenaren in het sociaal domein om bewustwording over sociale toegankelijkheid te vergroten. We bekeken een veelzeggende documentaire over de emancipatiebeweging van mensen met een beperking in de VS en voerden hierover een gesprek met ervaringsdeskundigen.
- We hebben een startbijeenkomst georganiseerd gericht op sport- en spelorganisatoren over het belang van inclusief spelen en hoe je dit mogelijk kan maken. Ervaringsdeskundigen hadden in het programma een centrale rol.
- We hebben verder gewerkt aan het vergroten van de aantallen en verbeteren van de spreiding van semiopenbare toiletten in de stad.
- Er is een onderzoek gestart naar de woonbehoefte van inwoners die gebruik maken van een rolstoel en het woonaanbod aan geschikte woningen.

Diversiteit in organisaties

Er is een Arnhems diversiteitsnetwerk ‘Diversiteitsreis’ dat wij faciliteren. Daar nemen nu veertien organisaties aan deel. Hier wisselen we kennis en ervaringen uit op het gebied van diversiteit en inclusie (D&I). Het gaat om: Rabobank, Volkshuisvesting, HAN, Dirkzwager, Rozet, Politie Gelderland-Midden, Flores Onderwijs, Provincie Gelderland, Rechtbank Gelderland, Scalabor, gemeente Arnhem en in 2022 hebben Musis en Stadstheater Arnhem, Rijnstad en Focus Filmtheater zich aangesloten. Ook zijn partners met kennis en expertise uit de stad betrokken: Presikhaaf University, AM-Supportteam, Empowering Nisa, Stichting Sancofa en Arnhem Divers&Jong. Dit jaar hebben we ook onze verbonden partijen en subsidiepartners over het netwerk geïnformeerd; zij kunnen er ook aan deelnemen.

Naast twee bijeenkomsten en een masterclass (Unlocking the code) is er een expertpool aan het netwerk gekoppeld die ingezet kan worden om de individuele organisaties concreet te helpen met specifieke diversiteit- en inclusievraagstukken.

Inclusieve gemeentelijke organisatie

In 2021 heeft de gemeente Arnhem in de bestuursopdracht ‘Een diverse en inclusieve organisatie’ de ambitie opgenomen dat we in 2026 een inclusieve en diverse organisatie willen zijn, die op alle niveaus binnen de organisatie een afspiegeling is van de Arnhemse beroepsbevolking. Om dit te realiseren is in maart 2022 het uitvoeringsplan ‘Inclusieve en Diverse Gemeentelijke Organisatie’ vastgesteld. Dit plan geeft met diverse acties uitvoering aan de bestuursopdracht en daarmee ook aan focuspunt 4 van het uitvoeringsplan ‘Inclusief Arnhem’ voor de periode 2022-2023, met lange termijn ambities tot 2026.

In 2022 zijn verschillende acties verder in gang gezet of opgestart die bijdragen aan het diverser en inclusiever maken van de organisatie. Om de beste kandidaten aan te trekken en in te laten stromen is het wervings- en selectieproces verder doorontwikkeld. Voor het aantrekken zetten we bredere kanalen en ons netwerk in de stad meer in om een diverse groep kandidaten te bereiken. Daarnaast is de methodiek inclusief werven en selecteren gestandaardiseerd in het wervings- en selectieproces. We werven competentiegericht, waarbij we continu aandacht hebben voor aanwezige (onbewuste) vooroordelen. We houden uitdrukkelijk rekening met de gewenste diversiteit in de samenstelling van onze organisatie. We omarmen een diversiteit van (aanvullende) competenties en streven naar een zo oordeelvrij mogelijk proces.

Door middel van een mix aan activiteiten hebben we gewerkt aan het vergroten van de bewustwording onder medewerkers over thema’s als discriminatie, toegankelijkheid, LHBTIQ+, inclusie en diversiteit. Denk aan de Diversiteitsweek met lezingen, bijeenkomsten, een medewerkersfeest in het teken van diverse religieuze feestdagen en workshops. Ook zijn er trainingen bij diverse afdelingen gegeven om medewerkers kennis te laten maken met onbewuste vooroordelen. Alle clusters hebben een ‘eigen’ clusterplan Inclusieve en Diverse Organisatie opgesteld. Deze plannen zijn een eerste basis met acties en aandachtspunten, die elk cluster gaat uitvoeren. Daarnaast is het proces van de inrichting van de gemeentepool in gang gezet, om te voorzien in een groot deel van onze wervingsbehoefte, ook voor specifieke doelgroepen.

Ook in 2022 hebben we de barometer Culturele Diversiteit van het CBS ingezet om jaarlijks te monitoren welke voortgang we boeken met ons beleid om medewerkers met een niet-westerse migratieachtergrond op verschillende niveaus in te laten stromen en te behouden. In het medewerkersonderzoek hebben we vragen opgenomen om de ervaren mate van inclusie onder medewerkers te meten.

Inclusieve gemeentelijke communicatie

Als gemeente willen we dat onze communicatie toegankelijk, begrijpelijk en inclusief is. We investeren daarin langs drie lijnen: schrijven in begrijpelijke taal, toegankelijke gemeentelijke websites en communicatie waarin ook Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking zich herkennen en erkend voelen.

Schrijven in voor iedereen begrijpelijke taal
2022 was het tweede jaar van het project Direct Duidelijk. De ambitie van dit project is dat het geschreven taalgebruik van de gemeente Arnhem begrijpelijk is en geen onnodige drempels opwerpt. Via drie pijlers werken we aan dit doel:

1. Training & Communicatie - In 2022 zijn zo’n 90 collega’s getraind in het schrijven op B1-niveau, met name collega’s van afdelingen met veel klantcontact. Twee collega’s volgden daarnaast ook de training ‘Coaching van Schrijven op B1-niveau’.
2. Feedback doelgroepen - In het Lezerspanel geven Arnhemmers op vrijwillige basis feedback op teksten van de gemeente. Dat gebeurde tussen oktober 2021 en september 2022 40 keer. Daarnaast vroegen we via het Taalhuis ook nog advies aan ex-laaggeletterden.
3. Herschrijven en hulpmiddelen - Daarnaast ondersteunden we individuele collega’s en afdelingen bij het herschrijven van brieven. In 2022 was dat onder meer voor de afdeling Belastingen, het team van Veiligheid en de brieven over re-integratie van het cluster Werk en Inkomen. In 2022 deden we ook een eerste test met een beeldbrief, probeerden we de digitale taal-tool Textmetrics uit en verwezen we regelmatig naar gratis taaladvies van landelijke organisaties.

Verder verbeteren toegankelijkheid websites
2022 is benut om te inventariseren welke websites en apps onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. Deze websites/apps zijn vervolgens onafhankelijk onderzocht conform de wettelijke verplichting (Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid). De onderzoeken geven de eigenaren en beheerders van het middel inzicht in de stand van zaken en ze vormen de basis voor de toegankelijkheidsverklaringen (www.toegankelijkheidsverklaring.nl/register). Het komende jaar wordt benut om het onderwerp breed te borgen in de organisatie.

Communicatie waarin alle Arnhemmers zich herkennen
We lieten het Verwey-Jonker Instituut onderzoeken wat inclusieve communicatie is, hoe inclusief onze communicatie is naar Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTQI+ identiteit en een beperking, wat we al goed doen, wat beter kan en hoe we dat kunnen doen. Het onderzoek werd halverwege dit jaar opgeleverd. Conclusie: De gemeentelijke publiekscommunicatie laat aanzetten zien van inclusieve communicatie. De

buitenwereld merkt dat en ziet dat we lerend zijn. Maar er is nog veel ruimte voor verbetering. De tweede helft van 2022 is benut om de aangereikte kennis en inzichten te bespreken met de gemeentelijke communicatieprofessionals, externe communicatiepartners en vertegenwoordigers van de drie sociale groepen. Doel: bewustwording en kennisdeling én met elkaar verkennen hoe de verworven inzichten naar de praktijk kunnen worden vertaald. In plaats van eind 2022 werken we voorgaande nu in de eerste helft van 2023 uit in een uitvoeringsplan.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.673	23.794	38.449	37.900	550
Baten	1.437	872	12.407	13.831	1.424
Saldo lasten en baten	***-22.236***	***-22.922***	***-26.042***	***-24.069***	***1.973***
Toevoegingen aan reserves	4.211	0	2.582	3.406	-824
Onttrekkingen aan reserves	827	200	2.272	2.015	-257
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-3.384***	***200***	***-310***	***-1.391***	***-1.080***
Gerealiseerd resultaat	**-25.620**	**-22.722**	**-26.352**	**-25.459**	**893**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	717	V			
Welzijn	644	V	Vrouwenopvang en huiselijk geweld	I	BR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	416	V	Trajecten inburgering (specifieke Rijksuitkering)	I	AR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	266	V	Bureau nieuwkomers (zie ook toevoeging/onttrekking reserves)	I	BR
Welzijn	240	V	Rijnstad verbouwing De Madser	I	AR
Welzijn	220	V	Blokhuismiddelen	I	AR
Welzijn	-400	N	Maatschappelijk opvang corona meerkosten	I	AR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-669	N	Opvang ontheemden uit Oekraïne	I	AR
Baten	1.274	V			
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	1.468	V	Opvang ontheemden uit Oekraïne	I	AR
Welzijn	222	V	Maatschappelijke opvang OGGZ verslavingszorg		
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-416	N	Trajecten inburgering (specifieke Rijksuitkering)		

Toevoegingen aan reserves	-769	N			
Welzijn	-644	N	Vrouwenopvang en huiselijk geweld	I	BR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-125	N	Bureau nieuwkomers (zie ook lasten)	I	BR

Onttrekkingen aan reserves	-131	N			
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-131	N	Bureau nieuwkomers (zie ook lasten)	I	BR

Inclusie & Diversiteit
het programma Inclusie & Diversiteit is binnen budget gebleven.

Vrouwenopvang en huiselijk geweld
Het regioplan en lokale plan zijn conform afspraak uitgevoerd in 2022, dit heeft minder gekost dan was begroot. Het voordeel zal conform besluitvorming van de raad worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar.

Trajecten Inburgering
In 2022 zijn niet alle Rijksmiddelen (specifieke uitkering voor de nieuwe wet inburgering) aangewend. Dit komt omdat de deelname aan de taaltrajecten pas later dan gepland in 2022 op gang is gekomen. De resterende baten zijn gereserveerd op de balans conform BBV-voorschriften. Dit leidt tot een voordeel aan de lastenkant en een nadeel op de baten van € 416.000. Per saldo is dit effect dus neutraal.

Bureau Nieuwkomers
In 2022 zijn er minder kosten gemaakt dan vooraf was begroot (€ 266.000). In 2022 zit de inrichting van inburgering nog in de opbouwfase. De salariskosten zijn lager, met name omdat de regisseurs gedurende het jaar lager in het functiegebouw instromen. Daarnaast is er minder doorbelast vanuit bedrijfsbureau (administratie, advies en monitoring). Tenslotte konden de tolkkosten bij de SPUK regeling opgevoerd worden. De tolkkosten waren begroot bij bureau Nieuwkomers. Het saldo wat resteert wordt verrekend met de bestemmingsreserve. De verwachting is dat deze extra middelen in 2023 nodig zijn vanwege de verdubbeling van de taakstelling opvang nieuwkomers.

Rijnstad
Dit is een incidenteel voordeel van € 240.000. Dit betreft de overheveling van het budget van 2021 naar 2022 voor de verbouwing van het jongerencentrum De Madser. Deze verbouwing heeft nog niet plaatsgevonden.

Blokhuismiddelen
Blokhuismiddelen zijn coronamiddelen die ingezet worden om activiteiten te organiseren voor onder andere jongeren en ouderen. Deze middelen zijn vanuit 2021 overgeheveld naar 2022. Begin 2022 konden activiteiten vanwege coronamaatregelen niet worden georganiseerd, waardoor de middelen niet volledig zijn besteed.

Maatschappelijk opvang
Totaal nadeel lasten is circa € 400.000. Dit betreft de coronameerkosten die aan partijen zijn betaald vanwege de geldende coronamaatregelen begin 2022. Daar staat een voordeel aan de batenkant tegenover in verband met de middelen die de gemeente Arnhem in de decembercirculaire 2022 middelen toegekend heeft gekregen (€ 222.000).

Opvang ontheemden uit Oekraïne
Zowel de lasten als de baten voor de opvang ontheemden uit Oekraïne zijn hoger dan begroot. Het voordeel op de baten is groter dan het nadeel op de lasten. Dit komt omdat er bij de Turap 2 2022 voorzichtigheidshalve rekening is gehouden met een mogelijk financieel nadeel vanwege de onzekerheid over de rijksvergoeding. Uiteindelijk zijn de baten en lasten gelijk aan elkaar, wat betekent dat de rijksvergoeding de gemaakte lasten van 2022 volledig dekt.

Met wie werken we samen

Partners

Welzijn

- VGGM;
- Veilig Thuis;
- COA;
- Sociale wijkteams;
- Woningcorporaties.

Inclusie

- Vizier;
- Arnhem platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg);
- Bijzonder in Arnhem;
- InDifferent;
- COC;
- Stichting Comité 30 juni-1 juli Arnhem.

De klankbordgroepen in het kader van de Inclusieagenda VN-verdrag Handicap en het actieplan Vrij zijn in Arnhem zijn vanuit hun betrokken- en ervaringsdeskundigheid belangrijke partners als het gaat om meedenken en prioritering.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Eindevaluatie Minder Opvang Beter Leven;
- Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren;
- Kamerbrief over Een (t)huis, een toekomst, De aanpak van dak- en thuisloosheid;
- Plan van Opvang naar wonen
- Herijking welzijnsopdracht. Samen werken aan een sterke sociale basis. Richtinggevende notitie;
- Meedoen en Thuis voelen, een nieuw bestaan in Arnhem;
- Arnhemse standaard toegankelijkheid;
- Arnhemse standaard toegankelijkheid;
- Uitvoeringsplan inclusief Arnhem;
- Actieplan Vrij zijn in Arnhem;
- Uitvoeringsplan Vrij zijn in Arnhem;
- Arnhemse Inclusieagenda VN-verdrag Handicap;
- Uitvoeringsplan VN-Verdrag handicap;
- Uitvoeringsplan Inclusieve en Diverse gemeentelijke organisatie 2022-2023;
- Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen 2021-2025;
- Sociaal domein in beweging: Visie op het sociaal domein in Arnhem 2021.

Gezondheid en sport

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, te bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Dit betekent dat elke Arnhemmer de mogelijkheden moet hebben om zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren. Hierbij willen we oog hebben voor mensen voor wie dit geen vanzelfsprekendheid is.
We richten ons daarbij op het stimuleren van gezond gedrag en het tegengaan van ongezond gedrag, zoals roken, te weinig bewegen, ongezonde voeding en problematisch alcoholgebruik. Met verschillende programma's helpen we onze inwoners een gezonde leefstijl eigen te maken. We stimuleren bewegen voor iedereen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en sportaccommodaties te realiseren.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers gezonder en fitter

Gezonde levensstijl

Het aantal leefstijltrajecten is uitgebreid. JOGG is uitgebreid naar meer wijken. Er zijn extra buurtsportcoaches aangesteld (onder andere in De Laar) en vanuit de GIDS-middelen zijn we aanjager van verschillende (preventieve) initiatieven. De inzet op 'Kansrijke Start' wordt voortgezet. Zowel aan de 'software' kant (stimulering) als aan de 'hardware' kant (beweegvoorzieningen) blijven we ontwikkelen. Zo wordt de skatevoorziening bij Rosorum vernieuwd, zijn we bezig met een nieuwe inrichting van 't Lange Water en zijn er extra watertappunten gerealiseerd.

De eerste stappen zijn gezet op een aanpak betreffende de mentale gezondheid van onze inwoners (vooral gericht op jongeren). De partners die het preventieakkoord ‘Een leven lang Gezond & Fit in Arnhem’ ondertekend hebben, zoals VGGM, Sportbedrijf Arnhem, IrisZorg, Menzis en het ziekenhuis Rijnstate, werken nog steeds samen aan de een gezonde leefstijl voor alle Arnhemmers. Samen met de partners hebben wij in oktober een succesvolle gezondheidsmaand georganiseerd. Het bereik van de campagne was groot en de gezondheidsmaand heeft geleid tot een verbetering in de samenwerking tussen partners uit de nulde en eerstelijnszorg. Tijdens de gezondheidsmaand is ook een pilot voor een gezondheidsplein in ziekenhuis Rijnstate gestart. Op basis van de positieve resultaten tijdens de pilotfase wordt het gezondheidsplein in 2023 voortgezet en doorontwikkeld. De GGD staat in 2022 nog steeds onder druk met betrekking tot personele bezetting en extra taken die uitgevoerd moeten worden (Oekraïne en corona). We zorgen ervoor dat het effect hiervan op de publieke gezondheidszorg minimaal is. Nadere informatie over ontwikkelingen rondom de VGGM vindt u in de paragraaf verbonden partijen.

Kinderen hebben rond en na hun geboorte een kansrijke start

We hebben in 2022 vooral ingezet op het verbeteren van de samenwerking tussen het medische en sociale domein en het toewerken naar een uitvoeringsagenda Kansrijke Start 2023. In een aantal netwerkbijeenkomsten met de geboortezorg, het sociale domein, de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en de gemeente zijn de belangrijkste thema’s opgehaald waar we in 2023 met elkaar aan willen (blijven) werken, onder andere het samenwerken in de keten, het signaleren van kwetsbaarheid, het ontwikkelen van een multidisciplinair overleg (MDO) en het beter voorbereiden van aanstaande ouders op de zwangerschap en het ouderschap. De netwerkbijeenkomsten zijn waardevolle momenten voor professionals om elkaar beter te leren kennen. Elkaar kennen is een belangrijke voorwaarde om goed met elkaar samen te werken en de zorg rondom ‘kwetsbare’ gezinnen goed te organiseren. Om Kansrijke Start na 2022 te borgen is naast de uitvoeringsagenda ook een intentieverklaring opgesteld, die begin maart 2023 door organisaties uit het sociale domein, de GGD/JGZ en de gemeente wordt ondertekend. Hiermee spreken deze partijen de intentie uit om inzet te plegen om (ongeboren) kinderen een kansrijke start te bieden door de zorg voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie gezamenlijk en zo goed mogelijk te organiseren. De aansluiting bij de wijken heeft ertoe geleid dat een aantal ambities van Kansrijke Start zijn meegenomen in de uitwerking van de pedagogische wijk, onder andere de pilot Bewust Ouderschap (laagdrempelige groepsgewijze opvoedondersteuning voor ouders met een kindje van 0 tot 2 jaar), de 18-maanden-huisbezoeken door de JGZ en een extra consultatiebureau in MFC De Spil.
Ondanks de in juli 2022 getroffen tijdelijke afschalingsmaatregelen in de JGZ, een belangrijke samenwerkingspartner in Kansrijke Start, is de focus van de JGZ blijvend gericht geweest op de meest kwetsbare kinderen en hun ouders. In 2022 is gestart met een regionaal traject om te kijken naar de basistaken van de JGZ. In 2023 worden hierover besluiten voorgelegd aan de colleges en aan de raden. Ook wordt naar de bedrijfsvoering van VGGM gekeken.

Minder inwoners hebben overgewicht

Het programma GO! draait volledig in de vijf Arnhem-Oost wijken. Steeds meer kinderen nemen deel aan dit programma en worden samen met het gezin begeleid naar een gezondere leefstijl. Het streven is dat er in 2023 minimaal 15 kinderen per wijk deelnemen aan GO!.

Het programma JOGG draait op volle toeren. De JOGG-aanpak is uitgebreid naar de wijk Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg. Steeds meer sportkantines worden gezond en er zijn 20 extra watertappunten gerealiseerd bij scholen en sport- en speelplekken. In het kader van de JOGG-aanpak worden alle basisscholen in de Arnhem-Oost wijken voorzien van schoolfruit voor alle leerlingen. Het steven voor 2023 is dat er bij alle scholen, die een rijke schooldag aanbieden, voedingseducatie in combinatie met bewegen bekend is.

Meer (jonge) Arnhemmers voldoen aan de beweegnorm

In 2022 hebben wij een aantal mooie resultaten behaald. In samenwerking met de Arnhemse tennisverenigingen en Sportbedrijf Arnhem hebben wij ingezet op padel in Arnhem. Inmiddels zijn er al zeven extra banen opgeleverd en ontdekken veel Arnhemmers deze populaire sport. In 2023 zullen nog een aantal banen worden opgeleverd zodat padel voor iedereen in Arnhem toegankelijk is. Daarnaast blijven wij inzetten op urban sport en bereiken wij hier vooral jongeren mee. In 2022 is een mooi nieuw skatepark bij Rosorum opgeleverd. Ook zijn wij op meerdere plekken in de stad bezig met het ontwerpen dan wel realiseren van groene, en urban beweegplekken voor jonge en oud. Voorbeelden hiervan zijn rondom Sportpark ’t Lange Water, het skatepark bij de Blauwe Golven en Park Presikhaaf.
Het beweegconcept 2+1+2 op de Arnhemse scholen blijft effectief om kinderen meer in en rond school te laten bewegen. Om kinderen ook na school (en in verenigingsverband) te laten bewegen is in 2022 gestart met het Sportwijs-programma waarbij leerlingen van de basisscholen naar Papendal gaan om kennis te maken met het topsportbestaan maar ook met Arnhemse sportverenigingen en verschillende sporten.
Wij blijven daarnaast inzetten op het vergroten van het gebruik van de Arnhemse sportparken. Dit heeft bijvoorbeeld bij Sportpark de Bakenhof geleidt tot het organiseren van een sportdag op het sportpark voor basisschoolleerlingen. Ook is voor het sportpark een nieuw ontwerp gemaakt om het park aantrekkelijker te maken voor de buurt. Ook bij Sportpark de Paasberg en Sportpark ’t Lange Water zijn mooie stappen gezet in het kader van de sportpark aanpak en het Sportakkoord om deze parken beter te gebruiken en beter aan te sluiten op de behoefte van de buurt.
Voor ouderen is het aanbod op niveau gehouden, er zijn weer meer wandelgroepen opgericht en verschillende interventies lopen door, zoals soople (cursus om weer te starten met bewegen) en valpreventie.
Andere behaalde successen van 2022 op dit vlak zijn de landelijke afsluiting van de Nationale Diabetes Challenge in Arnhem, een succesvolle beweeg- en gezondheidsmaand waardoor veel Arnhemmers zijn bereikt, en ‘uitverkochte’ Gezondheidschecks in Elderveld.

Wel blijft de status ‘gedeeltelijk op koers’. Wij zetten al mooie stappen, maar zien nog steeds een nasleep van corona en worden geconfronteerd met nieuwe uitdagingen zoals de inflatie en vergrijzing waardoor Arnhemmers mogelijk minder bewegen.

Problematisch alcohol- en druggebruik terugdringen/ Kinderen en jongeren kunnen rookvrij opgroeien

Wij zetten goede stappen richting een rookvrije generatie. Scholen en sportverenigingen zijn rookvrij en de speeltuinen in Arnhem zijn aangeduid als rookvrije zone. Inmiddels zijn ook alle bushaltes in Arnhem aangeduid als rookvrije zone.

Met het preventieakkoord blijven we aandacht vragen voor een rookvrije generatie en stoppen met roken. Dit akkoord fungeert tevens als een convenant Rookvrij en resulteerde in een gezamenlijke aanpak Stoppen met Roken. Onder andere Menzis, Rijnstate, VGGM, OnzeHuisartsen en de gemeente Arnhem werken hierbij samen om Arnhemmers te stimuleren en te ondersteunen bij het stoppen met roken.

Alcoholgebruik en mentale gezondheid bij onder andere jongeren zijn ook belangrijke thema’s in het preventieakkoord. Daarnaast is er samen met de scholen, IrisZorg en veel andere partijen een aanpak tegen drugsgebruik- en criminaliteit op school opgestart. Aanvullend hierop streven we ernaar om in 2023 het programma Helder op School op alle middelbare scholen in Arnhem te implementeren.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
% voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen			**54,0**		
Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlands Norm Gezond Bewegen (19 en ouder)					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)					
% roken			**21,0**		
Eenheid: Percentage inwoners dat rookt					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)					

% voldoet aan alcoholrichtlijn			**43,0**		
Eenheid:	Percentage inwoners dat voldoet aan de alcoholrichtlijn				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)				
% kinderen eet minstens elke dag fruit					**84,0**
Eenheid:	Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat minstens elke dag fruit eet				
Bron:	Kindmonitor GGD				
% lid van sportvereniging		**20,0**	**19,5**	**19,3**	
Eenheid:	Percentage inwoners dat is aangesloten bij een sportvereniging				
Bron:	Sportbonden en NOC*NSF. Kennis- en Informatiesysteem Sport (KISS).				
% goed/ zeer goed ervaren gezondheid				**80,0**	
Eenheid:	Percentage inwoners dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)				
Waardering sportvoorziening			**61,0**		**64,0**
Eenheid:	% eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering speelvoorzieningen kinderen			**60,0**		**62,0**
Eenheid:	% eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende speelplekken voor kinderen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering voorzieningen om te bewegen			**73,0**		**74,0**
Eenheid:	% eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende mogelijkheden om te bewegen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Niet sporters				**46,9**	
Eenheid:	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD's, CBS en RIVM (vierjaarlijks, verplichte BBV-indicator)				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Discriminatie in de sport overal tegengaan (21M223)

Intussen is de pilot bij drie voetbalverenigingen afgerond en worden de ‘lessons learned’ gepresenteerd aan een breder publiek van verenigingen bij een ‘sportcafé‘ in oktober. Op basis van de resultaten van de pilots en de reacties van andere sportaanbieders kijken wij welke acties wij verder samen met sportaanbieders op kunnen pakken. Eén van de resultaten is een stappenplan voor sportaanbieders om discriminatie tegen te gaan.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.188	22.326	25.928	25.265	663
Baten	5.296	3.076	6.131	5.589	-542
Saldo lasten en baten	***-17.893***	***-19.251***	***-19.797***	***-19.676***	***121***
Toevoegingen aan reserves	548	470	783	773	10
Onttrekkingen aan reserves	457	343	983	983	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-90***	***-126***	***200***	***210***	***10***
Gerealiseerd resultaat	**-17.983**	**-19.377**	**-19.597**	**-19.465**	**131**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	693	V			
Sport	1.248	V	SPUK Sport (kostprijsverhogende BTW)	I	AR
Sport	-187	N	SPUK IJsbanen en zwembaden	I	AR
Sport	-368	N	Beheer panden in gebruik bij sport (zie ook baten)	I	AR
Baten	-665	N			
Sport	367	V	Beheer panden in gebruik bij sport (zie ook lasten)	I	AR
Sport	187	V	SPUK IJsbanen en zwembaden	I	AR
Sport	-1.219	N	SPUK Sport (kostprijsverhogende BTW)	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

SPUK Sport
Sinds 2019 is de BTW op sport niet meer aftrekbaar en derhalve kostprijsverhogend. Ter compensatie hiervan is een subsidieregeling ingesteld: Spuk-Sportstimulering, waarmee de lasten gecompenseerd kunnen worden. Voor 2022 is er een hoger bedrag begroot dan er werkelijk is ontvangen. Dit komt doordat het totaalbedrag van alle aanvragen hoger is dan het uitkeringsplafond. Onze aanvraag is voor 73,63% geaccepteerd. Daarnaast zijn er minder uitgaven gerealiseerd dan verwacht en moet er over 2022 een bedrag worden terug betaald.

SPUK IJsbanen en zwembaden
In 2022 is er een compensatieregelingen (SPUK) geweest voor het effect van de coronamaatregelen op ijsbanen en zwembaden. Voor de zwembaden Valkenhuizen en De Grote Koppel is een aanvraag ingediend en compensatie toegekend. Deze middelen zijn uitbetaald aan Sportbedrijf Arnhem.

Beheer panden in gebruik bij sport
De kosten voor onderhoud van de gemeentelijke panden in gebruik voor sportactiviteiten waren hoger dan begroot. Dit betrof vooral onvoorziene werkzaamheden die plotseling nodig waren of die naar voren kwamen bij het reguliere planmatig onderhoud. Daarnaast ontstond een voordeel omdat op grond van de SPUK-regeling voor sport een subsidie werd ontvangen voor de kostprijsverhogende btw. Daarnaast werden in de begroting de servicekosten (zowel de lasten als de baten) en de huren voor het jaar 2022 te laag geraamd.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Sportbedrijf Arnhem
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Sportbedrijf Arnhem;
- Eerstelijnsgezondheidszorg (onder andere huisartsen);
- Rijnstate;
- Onderwijsinstellingen;
- Sociale Wijkteams;
- Menzis;
- Iriszorg verslavingspreventie;
- Indigo;

- Provincie Gelderland;
- Sportaanbieders;
- Partners uit het Verloskundig Samenwerkingsverband Kracht (Arnhem e.o.).

Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere partijen die een preventief aanbod hebben in Arnhem.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Plan Gezond en fit;
- Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 'Gezondheid breed op de agenda' (mei 2020);
- Nationaal Preventieakkoord;
- Sport- en beweegakkoord Gemeente Arnhem (juni 2020).

Klimaat en energie

Arnhem heeft de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Hoe we dat gaan doen, hebben we vastgelegd in het programma New Energy Made in Arnhem. We streven naar een fikse CO2-reductie door energiebesparing in de bebouwde omgeving en bij bedrijven en door het opwekken van duurzame elektriciteit (met zonnepanelen en windmolens) en duurzame warmte als alternatief voor aardgas. En ook door schone mobiliteit zoals zero emissie openbaar vervoer, elektrische deelauto's en fietsen en de aanleg van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen. Bewustwording en gedrag spelen daarbij een belangrijke rol. Met 'Arnhem Aan' willen we mensen enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie opwekken.

In mei 2022 is de motie Klimaatnoodtoestand (22M08) aangenomen, waarin onder ander is gevraagd om 'de klimaatrekening' in het Jaarverslag op te nemen. Hieronder staan bij de doelstellingen en de indicatoren van dit programma opgenomen welke CO2 reductie we in 2022 hebben behaald. In de monitor Nemia is hier meer informatie over te vinden (in april 2022 wordt deze geactualiseerd). Ook is hieronder aangegeven welke financiële middelen we vanuit het Rijk hebben ontvangen. Concluderend kunnen we zeggen dat we redelijk op koers liggen om de doelen die we gesteld hebben voor 2030 te behalen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

In 2030 61% CO2-reductie t.o.v. 2017, dit is 572 kT CO2, verdeeld: 130 kT autonome ontwikkelingen, 191 kT (in)direct binnen actieprogramma NemiA, 5 kT (in)direct binnen andere programma's Arnhem en 246 kT buiten de gemeentegrens (in de regio)

Gebouwde omgeving: 77 kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017

De grote opgave voor de bestaande woningen is isoleren. Om daarmee de CO2-uitstoot te verlagen, maar meer dan ooit ook om daarmee de energiekosten enigszins te verlagen. In 2022 hebben we daaraan gewerkt in de zogenaamde kansrijke wijken (combinatie van isolatie en aardgasvrij), en stadsbreed door middel van communicatie en doelgroepgerichte acties en instrumenten voor particuliere eigenaren, huurders en woningcorporaties. De meest recente data over CO2 uitstoot dateren uit 2021. Eind 2021 was de CO2 uitstoot voor de gebouwde omgeving 56 kT lager dan in peiljaar 2017. Dit betekent dat we redelijk op koers liggen om het doel van 2030 te bereiken. Welk deel hiervan een gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van programma-inspanningen is niet te achterhalen. Eind 2020 was de CO2-reductie groter dan eind 2021. Dit is vermoedelijk het gevolg van de coronacrisis.

Uitvoeringsplan per wijk opstellen (8 jaar voor aardgasvrij)

Dit is onderdeel van de inspanning om voor 2030 6.500 bestaande woningen aardgasvrij te maken in de gebouwde omgeving. Een belangrijk deel van het uitvoeringsplan per wijk of buurt is de betaalbaarheid voor de bewoners. Hiervoor is financiering van de onrendabele top nodig. Vooralsnog is deze alleen te verkrijgen via de Proeftuin subsidies of bijdragen en aanvulling vanuit het klimaatfonds. Voor circa 1.300 woningen is op dit moment een subsidie/bijdrage ontvangen.

Proeftuin Kronenburg (Smart Polder): voor de eerste 386 appartementen is eind april 2021 een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen partijen. In het derde kwartaal van 2022 is er door de corporaties ruim voldoende draagvlak verkregen onder de huurders. De wettelijke 70% is meer dan gehaald. De particuliere woningeigenaren binnen een VVE hebben ook ingestemd met het verwijderen van de rookgasafvoer. Zij zullen hun woning ook zonder aardgas gaan verwarmen. Aansluiten op het warmtenet is hierbij vrijwillig. Hiervoor hoeft geen uitvoeringsplan opgesteld te worden.

Proeftuin Elderveld-Noord: Door de gestegen loon- en materiaalprijzen laat een samenwerkingsovereenkomst met de professionele partijen wat langer op zich wachten dan gepland. Ook particuliere woningeigenaren zijn benaderd om mee te liften op de verduurzamingsplannen van de corporaties. Er wordt parallel gewerkt aan het uitvoeringsplan, dat naar verwachting eind 2023 gereed is.

Hoogkamp: het bedachte buurtenergiesysteem voor deze wijk, bestaande uit een collectieve warmtepomp en een warmtenet heeft een grote onrendabele top, waarvoor nog geen financiering is. Een proeftuin-bijdrage van het Rijk is afgewezen. Gezien de stijgende gasprijzen, wetgeving, de complexiteit van de aanleg van warmtenetten en de lange adem die nodig is alvorens in uitvoering te kunnen gaan, wordt nu door Hoogkamp-energie vol ingezet op isolatie. De overstap naar aardgasvrij door middel van een hybride warmtepomp komt hiermee dichterbij.

Plattenburg: Voor Plattenburg zijn een drietal scenario's om van het aardgas af te gaan onderzocht door middel van restwarmte vanuit het naastgelegen datacenter en de aanleg van een warmtenet. Het derde scenario lijkt

met inzet van subsidie als enige financieel kansrijk, echter dit kan niet op korte termijn. Op dit moment onderzoeken wij de mogelijkheden om te versnellen.

Vijf all-electric buurten: In deze buurten gaan wij bewoners stimuleren om waar het moment daar is vrijwillig de overstap te maken naar een individuele all-electric oplossing. In 2022 is gewerkt aan een aanbod aan bewoners waarin we onder meer gaan ondersteunen in de advisering.

Voor de kansrijke buurt Immerloo (flats Volkshuisvesting en Vivare) zal geen uitvoeringsplan worden opgesteld. Deze woningen worden al aardgasvrij verwarmd en de overstap naar aardgasvrij koken en warm tapwater is ook uitgevoerd.

Malburgen-Oost: Vattenfall heeft voor het aardgasvrij maken van Malburgen-Oost € 25 miljoen subsidie ontvangen vanuit het Nationaal Groeifonds. Met dit bedrag komt een zeer betaalbare overstap naar aardgasvrij verwarmen voor circa 3500 huishoudens dichtbij. We zijn samen met Vattenfall, Volkshuisvesting en Vivare aan het onderzoeken of we hier ook qua duurzaamheid van de bron (AVR) en qua governance uit kunnen komen.

15% energiebesparing in gebouwde omgeving in 2030 ten opzichte van 2017

De meest recente data over energiegebruik dateren uit 2021. Eind 2021 was er 39 TJ minder energieverbruik in de gebouwde omgeving dan in peiljaar 2017. Dit is 0,8%. Het energiegebruik in 2021 is ook hoger dan in 2020 en 2019. Deels is dit te verklaren door de groei van de stad. Het doel van 30% is echter nog niet in zicht.

Energiebesparing bereiken we door isolatie van alle woningen. In 2022 hebben de woningcorporaties hun bezit verder verduurzaamd. Het aantal woningen wordt gerapporteerd in de rapportage over de prestatieafspraken. Particuliere woningeigenaren en Vve's hebben we ondersteund met advies en procesbegeleiding. Particuliere eigenaren kunnen gebruik maken van de Toekomstbestendig wonen lening. Voor de Arnhem-Oost wijken hebben wij vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken middelen ontvangen uit het Volkshuisvestingsfonds als financiële impuls om particulier woningbezit te verduurzamen. Duurzame wijkinitiatieven ondersteunen we via het Aanjaagfonds.
In de zogenaamde ‘kansrijke wijken’ werkten wij aan de aardgasvrije opgave waarbij het transitie gereed maken (door isolatie) van de woningen en gebouwen een belangrijk onderdeel is, wat leidt tot energiebesparing. Zie de inspanning '6.500 woningen aardgasvrij'.

250.000 zonnepanelen op daken in 2030

Eind 2022 lagen er naar schatting 159.000 zonnepanelen op woningen en publieke gebouwen. Voor bedrijven en instellingen is een aparte doelstelling geformuleerd. Hiermee is het doel van 2023 (150.000 zonnepanelen) al bereikt. We verwachten dat het doel van 2030 (250.000 zonnepanelen) ook wordt gehaald.

6.500 woningen en publieke gebouwen aardgasvrij in 2030

Sinds 2018 (startjaar monitoring Liander) zijn er 790 bestaande woningen/kleinverbruik-aansluitingen aardgasvrij gemaakt. Het aandeel hiervan in 2022 is 364 bestaande woningen/kleinverbruik-aansluitingen. Naar verwachting komen daar in 2023 circa 200-400 woningen bij omdat een deel van de flats en woningen in Immerloo en t Duifje volledig van het aardgas af gaan. Met nog een aantal particulieren die individueel de overstap gaan maken verwachten we dat eind 2023 circa 1.250 bestaande woningen aardgasvrij zijn, in plaats van 1.500 die wij ons als tussendoel gesteld hebben. De opschaling in aantallen woningen na 2023 tot 2030 in o.a. de wijken Kronenburg en Elderveld-Noord is, gezien stijgende materiaal- en arbeidskosten, lastiger dan voorzien.

2.500 huishoudens in energiearmoede geholpen in 2023

Tot eind 2022 hebben ruim 1.100 huishoudens zich aangemeld voor hulp door een energiecoach. Energiecoaches hebben in Malburgen bij circa 850 huishoudens deur-aan-der aangebeld; hiervan hebben er 250 gebruik gemaakt van het aanbod van de energiecoach. Rijnstad heeft 200 huishoudens geactiveerd om zelf of samen met hun medebewoners in actie te komen om minder energie te verbruiken. In het Spijkerkwartier is het Buurtklusbedrijf opgericht. In samenwerking met de gemeente en Volkshuisvesting worden binnenkort de eerste 200 woningen door klussers bezocht om maatregelen te installeren. Er wordt gewerkt aan het opzetten van klusteams in de andere focuswijken en de oprichting van een stadsbreed klusteam.

De doelstellingen van de Arnhemse aanpak energiearmoede voor het tweede stookseizoen (2022-2023) zijn al ruim gehaald. In de brief van april 2022 heeft het college extra doelstellingen gesteld voor de periode tot mei 2023. Op basis daarvan zijn veel extra acties in gang gezet. Dit levert goede resultaten op, maar het is niet zeker of we de doelstellingen al in mei 2023 zullen halen. Het college zal de raad binnenkort informeren over de voortgang en de aanpak voor 2023 en 2024.

10 Arnhemse innovaties in wijken getest in 2030

Op initiatief van de gemeente zijn de volgende (Arnhemse) innovaties getest en gerealiseerd in Arnhem/Arnhemse wijken:

- oplaadpunten voor auto's aan lantaarnpalen in Schuytgraaf, ontwikkeld in Arnhem;
- een batterijopslag met energiemanagementsysteem (EMS) op Koningspleij noord, dat aangesloten is op het zonneveld, en weer gekoppeld aan autolaadpunten in de stad;
- mobiele generatoren op zonne-energie, ontwikkeld in Arnhem, bij GWW-projecten en evenementen;
- zonnefolie van een Arnhems bedrijf op gemeentelijk vastgoed;
- een Arnhemse innovatie op het gebied van aquathermie, in de plannen voor de toekomstig aardgasvrije wijk Kronenburg (project Smart Polder).

Naast de gemeente hebben andere Arnhemse partijen ook Arnhemse innovaties getest en toegepast. Bijvoorbeeld op Industriepark Kleefse waard zijn een innovatief laadplein met een beperkt formaat van de laadpalen en slimme aansturing ervan, een laadpaal met oplaadmogelijkheden voor vrachtwagens en een waterstoftankstation waar lokaal waterstof wordt gemaakt met Arnhemse technieken gerealiseerd.

Daarnaast lopen diverse onderzoeken op de toepassing van innovaties, bijvoorbeeld restwarmte uit een datacenter, een buurtenergiesysteem, batterij-opslagsystemen en gekleurde zonnepanelen. Hierbij werken we samen met ConnectR.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
CO2 uitstoot gebouwde omgeving	**330**	**307**	**272**	**285**	
Eenheid: kiloton					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					
CO2 reductie gebouwde omgeving t.o.v. peiljaar 2017	**11**	**34**	**69**	**56**	
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					

Bedrijven en Industrie: 38kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017

De meest recente data over CO2 reductie dateren uit 2021. Eind 2021 was de CO2 uitstoot voor bedrijven en industrie 67 kT lager dan in peiljaar 2017. Dit betekent dat het doel van 2030 al is bereikt. Welk deel hiervan het gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van onze inspanningen is niet te achterhalen.

We stimuleerden bedrijven om energie te besparen, zonnepanelen op dak te realiseren via een gebiedsgerichte en sectorgerichte aanpak op werklocaties. Met kantorenpark Gelderse Poort hebben we een Green deal gesloten. We zien dat kantoren gevestigd op Gelderse Poort naar aanleiding daarvan hun energielabel verbeterd hebben. Ook hebben we ons ingezet om kantoren te laten voldoen aan de energielabelverplichting die in 2023 ingaat. In het kader van de energiecrisisaanpak zijn we gestart met de ketenaanpak 'Arnhem zet de knop om'.

Communicatie en bewustwording intensiveren: 100% van bedrijven bekend met verduurzamingsmaatregelen in 2030

We hebben de website Arnhem Aan voor ondernemers gevuld met actuele informatie. We hebben vijf maatwerkgesprekken gevoerd met ondernemers. We hebben twee zakelijke energycafés gehouden, één voor de doelgroep kantoren en één voor de creatieve sector. Daarnaast hebben we tijdens een bijeenkomst van de horeca toelichting gegeven over verduurzamen.

Energiebesparing bevorderen: 15% energiebesparing bij bedrijven en industrie in 2030 ten opzichte van 2017

De meest recente data over energiegebruik dateren uit 2021. Eind 2021 was er 258 TJ minder energieverbruik bij bedrijven en industrie dan in peiljaar 2017. Dit is circa 12%. Wat de invloed van de coronacrisis hierin is, is niet in te schatten, en ook niet of het gebruik na 2021 weer is gestegen. Met 12% liggen we op koers voor het doel van 15% in 2030.

We hebben begin 2022 alle adressen die nog niet voldoen aan het verplichte energielabel C voor kantoren een brief gestuurd. Hierop hebben we met 75 kantooreigenaren / gebruikers contact gehad. Ook hebben we een zakelijk Energycafé georganiseerd over dit onderwerp. Hierbij waren ongeveer 30 ondernemers aanwezig. Hier hebben we ook de green deal Gelderse Poort ondertekend waarin afspraken staan over de verduurzaming van de kantoren op kantorenpark Gelderse Poort. Vanwege de energiecrisis zijn we in december gestart met ketenaanpak 'Arnhem zet de knop om'. Hierbij ondersteunen we bedrijven bij de verschillende stappen bij het besparen van energie.

Er zijn in 2022 100 energiecontroles en 80 hercontroles door de ODRA uitgevoerd. Ook is er voor 8 energiescans subsidie verstrekt in 2022. De subsidieregeling is per 31 december 2022 gesloten.

Opwek en hergebruik van energie bevorderen: 75.000 zonnepanelen op daken bij bedrijven en industrie en 2 pilots met gebruik restwarmte in 2030

Eind 2022 lagen er 53.000 zonnepanelen op bedrijfsdaken. Hiermee liggen we op koers voor het doel van 2030. Een aantal kantoren op de Gelderse Poort is als onderdeel van de Green deal aan het onderzoeken of zij zonnepanelen op hun daken of een zonnecarport op hun parkeerplaats kunnen realiseren. Daarnaast zijn we gestart in samenwerking met een ondernemer en de StAB met een gebiedsgerichte aanpak via een green deal voor onder meer zon op dak op bedrijventerrein IJsseloord I. Ook hebben bedrijven zon-op-dak-projecten gerealiseerd. Een aantal van dergelijke goede voorbeelden hebben wij tijdens de actieweek 'Arnhem Aan de zon' in het zonnetje gezet.

Meer bedrijven en industrie aardgasvrij maken: 500 extra bedrijven aardgasvrij in 2030

Er zijn nog geen bedrijven aardgasvrij gemaakt. Bedrijven die in wijken liggen die, conform de Transitievisie Warmte, aardgasvrij worden, worden daarin meegenomen. Een voorbeeld hiervan is Kronenburg Smart Polder.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
CO2-uitstoot bedrijven en industrie	**193**	**178**	**139**	**143**	
Eenheid: kiloton					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					
CO2-reductie bedrijven en industrie t.o.v. peiljaar 2017	**18**	**33**	**73**	**68**	
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					

Duurzame mobiliteit: reductie van 42 kT CO2 in 2030 ten opzichte van 2017

De meest recente data over CO2 uitstoot zijn van 2020. Sinds referentiejaar 2017 is 55 kT CO2 gereduceerd. Welk deel hiervan een gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van programma-inspanningen is niet te achterhalen. Een deel van deze grote daling is vermoedelijk het gevolg van de coronacrisis. Het is aannemelijk dat de CO2 uitstoot van verkeer en vervoer na 2020 weer is toegenomen. De data hiervan zijn echter nog niet beschikbaar.

Werkgevers-aanpak modalshift: doelstelling voor 2023 25% minder autogebruik bij 10 bedrijven

In 2022 is slechts op kleine schaal gewerkt aan het verminderen van autogebruik bij bedrijven. Alleen bedrijventerrein Gelderse Poort is voorzien van een e-hub. In het kader van het regionale programma Slim en Schoon onderweg werken we samen zes onderwijsinstellingen (HAN, Hogeschool van Hall Larenstein, Yuverta, RijnIJssel, ArtEZ en het Astrum College), twee vervoerders (NS en Connexxion) en gemeente Rheden aan duurzamere bereikbaarheid (door onder andere een modal shift) van de campus. In 2023 wordt een coördinator aangesteld, die samen met mobiliteitsmakelaars van de regio, bedrijven gaat faciliteren. Dit is ook in het kader van het regionale Slim en Schoon onderweg programma, waardoor er vanuit dat programma ook geld en capaciteit (mobiliteitsmakelaars) beschikbaar is.

Uitbreiden gebruik zero emissie deelmobiliteit: in 2030 1000 deelauto's en 2000 deelfietsen

In 2022 is het aantal deelauto's licht gegroeid, mede door aanvragen vanuit verschillende wijken. Het juridisch kader is nog niet klaar. Daar wordt in 2023 aan gewerkt. Free floating deelscooters en fietsen is door de uitspraken in de raad niet meer aan de orde. Ons deelmobiliteit beleid heeft een sterke link met het op te stellen duurzaam mobiliteitsplan. Zo vormen de hubs die daar een onderdeel van vormen belangrijke locaties om deelvervoer te plaatsen, en dragen lagere parkeernormen en een grote gebied met parkeerregulering eraan bij dat er meer behoefte is aan deelmobiliteit. Tegelijkertijd is deelmobiliteit ook een voorwaarde om lagere parkeernormen te kunnen toepassen.

Vergroten aandeel elektrische voertuigen: in 2023 1000 laadpunten en 20 snelladers

In 2022 zijn twee aanbestedingen uitgevoerd, zodat we in 2023 aan de slag kunnen met laadpleinen. Dit geeft een versnelling van de uitrol van laadinfrastructuur. Er zijn in 2022 een flink aantal snellaadpunten gerealiseerd in Arnhem. Hiermee komt het totaal op 48 snellaadpunten.

Verduurzamen/verminderen mobiliteitsbewegingen stadslogistiek: doel 2025 100% zero emissie bestelvoertuigen in de binnenstad en 25% minder stadslogistieke bewegingen.

In 2022 is een projectleider aangesteld. Deze is aan de slag gegaan met flankerend beleid. Er zijn middelen vrijgemaakt voor het realiseren van de zero emissie zone.

Taxibeleid verduurzamen: doel 2030 is 100% zero emissie taxi's in de binnenstad

Behalve de taxi's die voor het doelgroepenvervoer gebruikt worden, zijn er nog geen eisen gesteld aan de taxi-branche.

Zero emissie concessie doelgroepenvervoer: doel in 2030 is 100% zero emissie doelgroepenvervoer

Aanbieders van doelgroepenvervoer hebben de plicht om in 2023 met een plan te komen hoe zero emissie in 2030 wordt bereikt. In 2022 zijn gesprekken geweest met de aanbieders. De gemeente ontzorgt hen voor wat betreft de laadinfrastructuur.

Vergroten aandeel zero emissie voertuigen leveranciers gemeente: doel 2023 is 100% van nieuw in te zetten bestel- en personenauto's moet zero emissie zijn.

Inkoop en gebruik zero emissie voertuigen door de gemeente zelf is opgenomen in het Klimaatplan. We introduceren in 2023 een groeiplan naar 100 % zero emissie in 2030 uitvoering van onze eigen (infra)projecten voor via aanbesteding in lijn met de landelijke Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen.

Zero emissie openbaar vervoer concessie: doel in 2023 is een volledig zero emissie OV concessie

De concessie is verlengd tot 2026. Wij blijven voor een nieuwe concessie sturen op een zero emissie concessie, met door inzet van trolley 2.0 bussen.

Stimulering waterstofmobiliteit: in 2022 80 waterstof-elektrische personenwagens in Arnhem

In 2022 hebben we geen inspanning hoeven leveren voor de groei van het aantal personenwagens dat in Arnhem komt tanken. Die groei was autonoom en de doelstelling is gehaald.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
CO2-uitstoot verkeer en vervoer	**381**	**379**	**323**	**331**	
Eenheid: kiloton					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					
CO2-reductie verkeer en vervoer t.o.v. 2017	**3**	**1**	**55**		
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					

Grootschalige opwek: 34 KT CO2-reductie in 2030

De tussendoelstelling voor 2023 is 4 windmolens en 18 MWp opgesteld vermogen aan zonnevelden. Eind 2022 zijn er 4 windmolens gerealiseerd, en 15,2 MWp zonneveld. met nog 6 MWp in voorbereiding.

5 windmolens in Arnhem in 2030 gerealiseerd

De tussendoelstelling voor 2023 is 4 windmolens gerealiseerd. De 4 windmolens van Koningspleij-noord zijn gebouwd. Drie ervan hebben al een jaar gedraaid en de vierde is eind 2022 met de testfase begonnen. Door het besluit van Gedeputeerde Staten 'Geen windparken in Natura2000 gebied Veluwe en beperkt in zone van 1-8 km eromheen' (december 2022) en een nieuwe provinciale windvisie die in voorbereiding is, is het op dit moment niet mogelijk om in Arnhem een vijfde windturbine te ontwikkelen aan de Drielse Dijk, zoals beoogd in het programmaplan New energy made in Arnhem 2020-2030. De provincie onderzoekt of door maatregelen, zoals zwarte wieken en stilstandvoorzieningen, meer ruimte komt voor windmolens. Als dit geen ruimte oplevert in Arnhem, betekent het dat circa 10% (3,3 kT CO2-reductie) van de doelstelling van grootschalige opwek (34 kT CO2) niet gerealiseerd kan worden.

Het alsnog realiseren van dit deel van de CO2-reductiedoelstelling door andere energieopwekmaatregelen voor 2030, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van (nog) meer zonnevelden, is niet zonder meer haalbaar. Er is op dit moment namelijk al een disbalans op het elektriciteitsnet doordat er meer zonne-energie dan windenergie wordt opgewekt. Dit alles maakt dat we als Arnhem voor het behalen van onze doelstellingen voor grootschalige opwek afhankelijker zijn van de regio dan voor dit besluit.

42 MWp (circa 45 ha) zonnevelden gerealiseerd

In 2022 zijn er 2 gerealiseerde zonnevelden: bij de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Waterschap Rivierenland aan de Drielsedijk (1,4 hectare, 7.200 zonnepanelen, 2,2 MWp) en op Koningspleij noord (8,5 ha, 34.000 panelen, 13 MWp). Opgeteld ruim 15 MWp. Een vergunning en SDE-subsidie voor een zonnepark op de bult IJsseloord 2 zijn verleend. De businesscase moet nog sluitend gemaakt worden (4 ha, 6 MWp). De haalbaarheid van een locatie voor een zonneveld in de omgeving van vliegbasis Deelen is verder onderzocht. Gezien de vele belangen die in het gebied spelen, is hierover nog geen besluit genomen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit	**11**	**13**	**16**	**20**	
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit t.o.v. 2017	**4**	**5**	**9**	**13**	
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					

Meer bewustwording en gedragsverandering

Met de communicatiecampagne Arnhem Aan en het energieloket bieden we zoveel mogelijk handelingsperspectief voor al deze doelgroepen. Het aanbod wordt aangepast naar aanleiding van wat we ophalen bij de bewoners en ondernemers. Mede door de hoge energieprijzen zijn veel inwoners en bedrijven in 2022 aan de slag gegaan met energiebesparing en duurzame opwek. Hierbij zijn zij geholpen door diverse doelgroepgerichte inspanningen, acties en instrumenten vanuit het programma New energy made in Arnhem, waaronder Energieloket Arnhem, Energiecoaches, Energiebank, Wijkklusteams, Duurzaamheidslening en Arnhem zet de knop om (bedrijven).

Voortzetten communicatiecampagne Arnhem AAN

In 2022 zijn twee stadsbrede communicatiecampagnes gehouden: Arnhem aan de zon (over zonnepanelen) in het voorjaar en Arnhem aan de slag (over isolatie) in het najaar. Deze acties hebben veel publiciteit gegenereerd en veel bezoekers naar de website Arnhem Aan getrokken.
Op de thema's gebouwde omgeving, duurzame mobiliteit, bedrijven en industrie en grootschalige opwek zijn communicatie- en bewustwordingsacties uitgevoerd onder de vlag van Arnhem Aan.

- Gebouwde omgeving: Veel communicatie over werven en aanvragen energiecoaches energiearmoede en subsidieregelingen Arnhem oost.
- Bedrijven en industrie: Actie winkeldeuren sluiten en Arnhem zet de knop om - uitdelen meetapparatuur en energiescans.
- Grootschalige opwek: Het energypark en informatiecentrum (wind en zon) Koningspleij noord is in juni 2022 formeel geopend. Het informatiecentrum heeft al vele bezoekers gehad: scholen, overheden, bedrijven en geïnteresseerden.
- Duurzame mobiliteit: Filmpje Europees project Clean mobile energy en in december heeft Arnhem het eindevent georganiseerd van dit project. Verder is de zonnecarport met laadpalen bij winkelcentrum Presikhaaf in het nieuws geweest.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal unieke bezoekers website Arnhem Aan	**9.459**	**12.802**	**15.369**	**14.106**	**22.611**

Eenheid: Aantal bezoekers

Bron: Gemeente Arnhem

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Hernieuwbare elektriciteit	**3,0**	**4,0**	**6,0**		

Eenheid: Deel van de energie die afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)

Bron: Rjikswaterstaat - Klimaatmonitor

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Energiecoaches proactief inzetten tegen energiearmoede (21M248)

Als onderdeel van de aanpak energiearmoede worden huishoudens proactief benaderd. In onder andere de wijken Geitenkamp en het Spijkerkwartier worden inwoners proactief benaderd door regelmatig aanwezig te zijn op straat, door aan te sluiten bij wijkactiviteiten en door samen op te trekken met de woningcorporaties bij huis-aan-huis benaderen van inwoners. Er worden mini-workshops gegeven in de buurthuizen. In het deelproject Energiecoach Malburgen worden huishoudens huis-aan-huis benaderd. De energiecoaches bellen aan, gaan in gesprek en bieden energie-coaching aan. De proactieve benadering is een integraal onderdeel van de aanpak energiearmoede.

Extra inzet tegengaan energiearmoede (21M256)

In de brief aan de raad van 19 april 2022 hebben we de raad geïnformeerd over de benutting van het extra budget dat we van het Rijk hebben ontvangen voor de aanpak energiearmoede. We hebben in de brief aangegeven dat we daarmee de motie als afgedaan beschouwen.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	4.528	5.387	10.903	5.912	4.991
Baten	1.728	232	6.042	1.224	-4.818
Saldo lasten en baten	***-2.799***	***-5.155***	***-4.861***	***-4.688***	***173***
Toevoegingen aan reserves	635	0	6.343	7.103	-760
Onttrekkingen aan reserves	543	3.114	6.696	6.743	47
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-92***	***3.114***	***353***	***-360***	***-713***
Gerealiseerd resultaat	**-2.891**	**-2.041**	**-4.508**	**-5.049**	**-541**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	5.108	V			
Duurzaamheid incl energietransitie	2.500	V	Smart polder, zie ook lasten	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	1.508	V	Vertraging uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	1.100	V	Energie armoede, zie ook de baten	I	BR
Baten	-4.848	N			
Duurzaamheid incl energietransitie	-1.100	N	Energie armoede, zie ook lasten	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-1.248	N	Vertraging uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-2.500	N	Smart polder, zie ook baten	I	BR
Toevoegingen aan reserves	-364	N			
Duurzaamheid incl energietransitie	-364	N	Vertraging uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	104	V			
Duurzaamheid incl energietransitie	104	V	Vertraging uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR

Subsidie energiearmoede en smart polder
De subsidie voor energiearmoede is voor een deel als lasten begroot in 2022, hiertegen over is deze subsidie ook als baten begroot. Per saldo heeft dit geen financieel resultaat opgeleverd. De niet bestede subsidie is beschikbaar voor de komende periode.
De subsidie voor smartpolder is zowel in de lasten als in de baten begroot. Omdat dit project vertraging heeft opgelopen wordt de niet bestede subsidie vanaf 2023 ingezet.

Vertraging uitvoering verduurzaming woningen Arnhem-Oost
De uitvoering van de verduurzaming van woningen in het kader van het project Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost gaat langzamer dan verwacht. Hierdoor is € 1.508.000 minder besteed dan begroot. Door de vertraging is er echter minder subsidie gebruikt, zijn er minder eigen bijdragen van de woningeigenaren ontvangen én is er minder cofinanciering aangewend. Dit resulteert in lagere dekking (baten) dan begroot van € 1.248.000 (nadeel). Doordat de hiervoor beschreven voordelen en nadelen zijn gecompenseerd in de reserves is het resultaat van de vertraging financieel neutraal.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Triple helix partners uit het netwerk Energy made in Arnhem, zoals: woningbouwcorporaties, Alliander, Firan, ENGIE, Vattenfall, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Waterschappen, Rijksvastgoedbedrijf, Rijn- en IJssel Energiecoöperatie, VNO/NCW, HAN, RijnIJssel College, wijkinitiatieven, Clean Mobility Centre, Stichting KiemT, Ondernemersverenigingen, Allego, stichting E-laad, Oost Nederland Energiek, Natuur en Milieu Gelderland, regiogemeenten, G40 gemeenten.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Kaders voor besteding van het klimaatfonds;
- Arnhemse aanpak Energiearmoede;
- Regionale energiestrategie 1.0;
- Transitievisie warmte (2022);
- Criteria voor de locatiekeuze van zonnevelden (2016);
- Uitvoeringskader elektrisch laden in Arnhem;
- Beleidskader deelvervoer.

Ruimtelijke ontwikkeling

De regio Arnhem Nijmegen groeit sterk. Vooral de steden Arnhem en Nijmegen zijn relatief sneller gegroeid dan andere steden in het land. Daarom hebben Rijk, provincie en deze regio een woondeal gesloten. Het doel daarvan is het structureel verbeteren van de woningmarkt, op een duurzame en circulaire manier. De regio Arnhem-Nijmegen en regio Foodvalley vormen samen de groenste metropoolregio van het land. Om naast de groei van deze regio ook het groene profiel te versterken zijn er met het Rijk en provincie eveneens afspraken gemaakt om een verstedelijkingsstrategie op te stellen met als doel een integrale visie op de relatie tussen leefomgeving, wonen, economie en bereikbaarheid. De verstedelijkingsstrategie geeft richting aan de ruimtelijke ontwikkeling in breder regionaal verband en wordt voor Arnhem vertaald in onder andere de Omgevingsvisie en gebiedsgerichte ontwikkelperspectieven voor versnellingslocaties zoals benoemd in de woondeal.
De wetgeving, en het bijbehorende instrumentarium in het ruimtelijke domein gaat met de invoering van de Omgevingswet (per 1 januari 2024) veranderen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Voor een stad die ruimte geeft aan nieuwe initiatieven en waarden in stand houdt of verbetert

Arnhem geeft richting

Deze doelstelling is op koers. Zie de toelichting bij de inspanning hieronder 'Doorwerking Omgevingsvisie'.

Doorwerking omgevingsvisie

Het voorontwerp van de omgevingsvisie is op inhoud al door de vorige raad vastgesteld. De ontwerp-omgevingsvisie is in november 2022 door het college vastgesteld. Naar verwachting wordt in het tweede kwartaal 2023 de definitieve visie ter besluitvorming aan de raad aangeboden. De omgevingsvisie zet de eerste stap in de toekomstige ontwikkeling van de stad. De volgende stap is het uitvoeren van de visie, zodat we straks ook echt kunnen genieten van een gezonde, leefbare, duurzame en mooiere stad. Hiervoor werken we de ambities uit de visie verder uit in verschillende beleidsuitwerkingen en gebiedsvisies. Hierin geven we concrete kaders aan over de manier waarop we onze stad gaan ontwikkelen en welke instrumenten we daarvoor in gaan zetten. Voor de onderdelen mobiliteit en wonen en voor een aantal gebiedsuitwerkingen zijn inmiddels de startnotities ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.

Arnhem is fysiek op orde

De gemeentelijke inspanningen lopen op koers. Zie voor de toelichting de inspanning 'toewerken naar integraal omgevingsplan' hieronder.

Toewerken naar integraal omgevingsplan

Ook in 2023 gaan we verder met het terugbrengen van het aantal beheergerichte plannen en bereiden we deze plannen voor op de nieuwe technische standaarden die straks gelden onder de Omgevingswet. We verwachten eind 2023 de basis voor het grootste deel op orde te hebben zodat we daarna themagewijs het omgevingsplan verder kunnen aanvullen met regels uit onze verordeningen.

Arnhem maakt mogelijk

We werken stapsgewijs aan de verbetering van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven als het gaat om het toetsen en vergunnen van hun ruimtelijke initiatief. Dit doen we enerzijds door het inrichten van een digitaal loket waarin alle relevante informatie over de fysieke leefomgeving goed vindbaar, betrouwbaar en volledig is. Anderzijds door het doorontwikkelen van het initiatievenberaad in zogenaamde initiatief- en omgevingstafels waarin initiatieven op integrale wijze getoetst en vergund kunnen worden. We werken hierin nauw samen met de ODRA en de inspanningen liggen op koers.

Inrichting van de aansluiting op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet

Inmiddels is de inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet verschoven naar 1 januari 2024. De reden is dat de minister wil dat de Omgevingswet op een verantwoorde manier wordt ingevoerd. Door het uitstel is er meer tijd is om goed te oefenen met de nieuwe ICT-systemen (Digitaal Stelsel Omgevingswet DSO). Het goed kunnen werken met de digitale systemen van het Rijk is essentieel voor onze dienstverlening. Op dit moment is nog onzeker hoe het DSO gaat functioneren. Arnhem is in ieder geval klaar om aan te sluiten op het DSO. Vanwege de onduidelijkheid over het digitaal stelsel kunnen we niet uitsluiten dat de digitale dienstverlening na 1 januari 2024 verslechterd. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen zorgen we voor actuele informatie op de websites van de gemeente en ODRA en zorgen we voor meer capaciteit bij het klantcontact.

Milieubeheer en -handhaving leveren een bijdrage aan gezonde leefbare wijken en openbare ruimte

Zie de toelichtingen bij de hieronder benoemde inspanningen.

Activiteiten energie, duurzaamheid en luchtkwaliteit uitvoeren

De milieuzone geldt per 1-1-2022 voor vrachtwagens emissieklasse 6, alle andere worden geweerd. In het verlengde hiervan is in 2022 een start gemaakt met de voorbereidingen van de zero-emissie-zone voor de binnenstad van Arnhem (per 1-1-2026). De luchtkwaliteit in de binnenstad van Arnhem schommelt nog steeds rond de grenswaarde (wet Milieubeheer) op de centrumring. De inspanningen zijn er nu op gericht om de oude WHO-normen voor fijnstof (PM10 en PM2,5) te halen.
Een belangrijke maatregel in 2022 was de sloopregeling voor brommers en snorfietsen. Deze regeling was erg populair en wordt voortgezet tot september 2023.

We gaan door op de huidige lijn wat betreft het voorkomen van hinder door houtstook, door middel van voorlichting en informatie.
Het burgermeetnet verbinden we aan het landelijke project van het RIVM: Samen meten. Binnen het landelijke Schone Lucht Akkoord zijn we actief deelnemer binnen de themagroep Mobiele Werktuigen, de themagroep particuliere Houtstook en de themagroep Participatie en Citizen science.

Voor een toelichting op de onderdelen energie en klimaat zie het programma Klimaat en energie.

Activiteiten bodem en ondergrond uitvoeren

De aanpak van locaties met een milieurisico ligt op koers. Halverwege 2022 zijn er nog 13 locaties, voornamelijk ter plaatse van (voormalige) bedrijven, waar een (meerjarige) sanering loopt. Hierbij is geen sprake van gezondheidsrisico's maar vanwege een te grote verontreiniging in het grondwater (verspreidingsrisico) is er een saneringsplicht. Vanwege de actuele loodproblematiek is in 2019 gestart met de sanering van tuinen waar al een gezondheidsrisico bekend was, dit is in 2021 afgerond. Begin 2021 is gestart met de vervolgfase: door middel van nieuw onderzoek brengen we de verontreinigingssituatie in beeld van tuinen in het Spijkerkwartier, St. Marten en een deel van het Arnhemse Broek. Dit project loopt door tot in 2023-2024. In tuinen met lood zullen de actuele risico's worden weggenomen (naar schatting 30-50 tuinen).

Activiteiten externe veiligheid uitvoeren

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van risicovolle activiteiten. Indien nodig wordt afgestemd met de VGGM/brandweer als onderdeel van de verantwoording van de risico’s.

Activiteiten geluidshinder uitvoeren

Het Actieplan Omgevingslawaai 2021-2023 is op 25 januari 2022 vastgesteld. Op basis hiervan zijn de Utrechtsestraat, Voetiuslaan, IJssellaan, Volkerakstraat, Thomas a Kempislaan, St. Laurentiuslaan en de Koppelstraat voorzien van stil asfalt. Hierdoor zal het aantal geluidgehinderden langs gemeentelijke wegen afnemen.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren

Het milieutoezicht bij bedrijven wordt uitgevoerd volgens de geactualiseerde toezichtstrategie 2022-2025.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Omgevingswet en burgerparticipatie (21A54)
De tekst is conform het amendement aangepast in de Begroting 2022.

Ontwerpprincipes verstedelijking meenemen (21A60)
De tekst is conform het amendement aangepast in de Begroting 2022.

Complete procesplanning voor woningbouwplannen: doorloop versnellen (21M224)
De motie 21M224 (Complete procesplanning voor woningbouwplannen: doorloop versnellen) is op 14 juni met een raadsbrief afgedaan.

Duurzaamheid zichtbaar maken (21M227)
Afgesproken is ‘Duurzaamheid zichtbaar maken’ als integraal onderdeel van de verduurzamingsaanpak mee te nemen. Voor de projectmatige uitvoering van de verduurzaming zijn in deze Begroting extra middelen opgenomen. Dit is nodig om gemeentelijke ambities in het juiste tempo uit te kunnen voeren (enkel maatregelen meenemen in het planmatig onderhoud zorgt voor een veel te lange doorlooptijd). Het zichtbaar maken van de verduurzaming zal in het project meegenomen worden als integraal onderdeel. Op verschillende plaatsen is gecommuniceerd over maatregelen die tot nu toe zijn doorgevoerd (zoals bijvoorbeeld over het vervangen van de verlichting in de parkeergarage Musis voor LED-verlichting).

Leegstand inzichtelijk (21M257)
Afgesproken is eens in het half jaar een lijst met leegstaande panden aan de raad te verschaffen. Dit is nog niet gebeurd, aangezien op dit moment er geen leegstand van panden is.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	44.030	38.631	44.817	25.993	18.823
Baten	46.480	33.889	42.083	16.572	-25.511
Saldo lasten en baten	***2.451***	***-4.742***	***-2.734***	***-9.421***	***-6.687***
Toevoegingen aan reserves	8.753	176	7.274	5.107	2.167
Onttrekkingen aan reserves	5.878	90	3.595	7.309	3.714
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-2.875***	***-86***	***-3.679***	***2.202***	***5.880***
Gerealiseerd resultaat	**-425**	**-4.829**	**-6.413**	**-7.220**	**-807**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	18.440	V			
Grondzaken	16.133	V	Fasering projecten grondexploitatie	I	AR
Grondzaken	4.483	V	Fasering projecten ruimtelijke ontwikkeling en anterieure overeenkomsten	I	AR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	1.489	V	Flexwonen doelgroepen	I	AR
Water, milieu en luchtkwaliteit	-390	N	Woonwagenlocatie Bethanienstraat: grondwal en uitbreiding	I	BR
ODRA, vergunning en handhaving	-168	N	ODRA	I	AR
Grondzaken	-3.107	N	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Baten	-25.759	N			
ODRA, vergunning en handhaving	-521	N	ODRA	I	AR
Water, milieu en luchtkwaliteit	-1.004	N	Woonwagenlocatie Bethanienstraat: grondwal en uitbreiding	I	BR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	-1.499	N	Flexwonen doelgroepen	I	AR
Grondzaken	-1.979	N	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Grondzaken	-4.593	N	Fasering projecten ruimtelijke ontwikkeling en anterieure overeenkomsten	I	AR
Grondzaken	-16.163	N	Fasering projecten grondexploitatie	I	AR
Toevoegingen aan reserves	2.785	V			
Grondzaken	1.723	V	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Water, milieu en luchtkwaliteit	1.062	V	Woonwagenlocatie Bethanienstraat: grondwal en uitbreiding	I	BR

Onttrekkingen aan reserves	3.695	V			
Grondzaken	3.363	V	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Water, milieu en luchtkwaliteit	332	V	Woonwagenlocatie Bethanienstraat: grondwal en uitbreiding	I	BR

Fasering projecten grondexploitatie
Fasering in de voortgang van de bouwgronden in exploitatie (BIE ofwel grondexploitatieprojecten) leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2022. Het saldo van de lasten en baten 2022 op deze projecten wordt als onderhanden werk opgenomen op de balans, waardoor er geen resultaat ontstaat voor de exploitatie. Het voordeel op de lasten valt weg tegen het nadeel op de baten.

Fasering overige projecten ruimtelijke ontwikkeling en anterieure overeenkomsten
Fasering in de voortgang van de projecten leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2022. Het saldo van de lasten en baten 2022 op de projecten wordt als onderhanden werk opgenomen op de balans waardoor er per saldo geen resultaat ontstaat voor de exploitatie. Het voordeel op de lasten valt weg tegen het nadeel op de baten.

Flexwonen doelgroepen
Het budget is bedoeld om spoedzoekers tijdelijk te huisvesten op het Merwedeterrein/ onderdeel Spoorzone Oost. In verband met de stijgende bouwkosten en de complexiteit om verplaatsbare woningen te realiseren lopen we vertraging op. Dit maakt dat we bedragen in 2022 hebben uitgeven aan plankosten, maar nog niet aan uitvoeringskosten (onder andere bouw- en woonrijp maken van de grond). We zijn nog volop met het project, ook in afstemming met het Rijk, bezig en hopen in 2023 de bedragen uit te geven aan het bouw- en woonrijp maken. Dit geeft zowel een voordeel op de lasten als een nadeel op de baten die tegen elkaar wegvallen.

Woonwagenlocatie Bethaniëstraat: grondwal en uitbreiding
In 2022 is gestart met de voorbereiding van de verwijdering van de grondwal. In het overleg met bewoners en andere stakeholders in de wijk is besloten om te onderzoeken of een gelijktijdige herinrichting, met extra standplaatsen, mogelijk is. Hiervoor is in 2022 een nieuw inrichtingsplan gemaakt. Om die reden zijn voor uitvoering van de sanering aan de grondwal nog geen kosten in 2022 en zal dit in 2023 plaatsvinden. De subsidie dat vanuit het rijk is ontvangen is in 2022 niet besteed en geeft daarom een hoge afwijking in de baten. Daar tegenover staat een lagere toevoeging aan de reserve van het wel ontvangen maar niet bestede deel van het subsidiebedrag ter hoogte van € 762.000.

De overige afwijking van € 300.000 heeft betrekking op de woonwagenlocaties en valt weg tegen een even groot voordeel op S12. Per saldo is de afwijking 0”.

ODRA
Het totaal aantal verstrekte WABO vergunningen in 2022 is vergelijkbaar aan 2021 alleen zijn er in 2022 minder vergunningen verleend voor projecten met een hogere bouwsom. De realisatie van de baten valt daarmee € 0,5 miljoen lager uit dan begroot terwijl de werkzaamheden hiervoor arbeidsintensiever zijn, met als gevolg hogere lasten ad. € 168.000.

Resultaat Grondexploitatie
Het resultaat op de grondexploitatie is € 2.245.000 nadelig (verschil tussen geboekte lasten en baten). In de begroting werd rekening gehouden met een voordelig resultaat van € 2.841.000. Het resultaat is daarmee € 5.086.000 nadeliger dan begroot, verdeeld over een nadeel van € 3.107.000 op de lasten en een nadeel van € 1.979.000 op de baten.

Het totale resultaat op de geboekte bedragen, ad € 2.245.000, kan als volgt worden gespecificeerd:

a. mutaties voorzieningen uit doorrekening toekomstige ontwikkelingen	€ 1.299.000 V	
b. resultaat op erfpachten door verkoop en hogere canon baten		€ 1.285.000 V
c. beheer strategische posities		€ 120.000 V
d. overige kosten	-/-	€ 193.000 N
e. kosten uit voorstudies	-/	€ 1.296.000 N
f. terugboeken tussentijdse winstneming op 3 projecten	-/-	€ 3.460.000 N

subtotaal	-/-	**€ 2.245.000 N**

In de begroting werd rekening gehouden met:		
a. mutaties voorzieningen uit doorrekening toekomstige ontwikkelingen		€ 1.723.000 V
b. resultaat op erfpachten door verkoop en hogere canon baten		€ 1.168.000 V
e. kosten uit voorstudies	-/-	€ 100.000 N
f. tussentijdse winstneming		€ 50.000 V
subtotaal		**€ 2.841.000 V**

Het verschil ten opzichte van de begroting bedraagt	-/-	**€ 5.086.000 N**

Het terugboeken van eerder genomen winsten wordt veroorzaakt door gestegen kosten voor bouwrijp maken en de neerwaartse druk op de grondprijzen onder andere door de gestegen hypotheekrente. De kosten voor voorstudies zijn hoger dan begroot. Dit komt door het grote aantal lopende voorstudies (6) en de complexiteit ervan. Het grootste aandeel in deze kosten neemt het plan gebiedsexploitatie Kronenburg in. Doordat de besluitvorming hierover in 2023 heeft plaatsgevonden worden de voorstudie kosten van € 720.000 conform de BBV richtlijnen direct ten laste van het resultaat genomen. Tot slot valt het voordeel uit de mutaties voorzieningen € 424.000 lager uit dan begroot.

Het nadelig resultaat van € 5.086.000 wordt als volgt verrekend met de BR Grondexploitatie:

a. niet uitvoeren van een geraamde dotatie aan de BR Grondexploitatie	€ 1.723.000 V
b. onttrekking aan de BR Grondexploitatie	€ 3.363.000 V

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);
- Provincie Gelderland;
- Regiogemeenten;
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM);
- VNG (Vereniging Nederlandse gemeenten);
- Ministerie van BZK;
- CASA;
- Groenforum.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Ruimte

- Structuurvisie Arnhem 2020;
- Groenvisie 2017-2035;
- Welstandsnota;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley.

Milieu

- Luchtagenda gemeente Arnhem;
- Actieplan Omgevingslawaai;
- Rapportage geluidskaarten;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen;
- Nota Bodembeheer;
- Notitie Herijking loodbeleid 2020
- Actualisatie Nota Bodembeheer- addendum 2014 ;

- Actualisatie Nota Bodembeheer-2017-2018;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK2020;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK- PFAS;
- Beleidsplan externe veiligheid.

Wonen en leefomgeving

Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar Arnhemmers fijn en betaalbaar kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie en klimaatadaptatie, zijn uitdagingen waar Arnhem voor staat. In de Arnhemse woonprincipes 2016-2025 wil Arnhem haar positie als aantrekkelijke woonstad, onderscheidend in de regio, versterken. Arnhem is een groene stad met een unieke ligging aan de Rijn. Zij geeft prioriteit aan ontmoetingsruimte in stadsparken, wijkparken en buurtgroen. Dit programma omvat de volgende onderdelen: wonen en een aantal aspecten van de openbare ruimte, zoals water, havenbeheer, stadsreiniging, bossen, parken en ecologie, stedelijk groen, spelen, dierenwelzijn, afval en riolering. Daarbij is klimaatadaptatie een belangrijk aandachtspunt. Met klimaatadaptatie bereiden we Arnhem voor op de effecten van de klimaatverandering, op heviger weer. We passen de stad aan zodat deze minder kwetsbaar is voor hoog en laag water, extreme regenval, hitte en langdurige droogte. We willen het Arnhemse groen versterken. Dat levert een prettige buurt op, maar draagt bijvoorbeeld met verkoeling en wateropname ook bij aan klimaatadaptatie.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem biedt woonruimte

Beschikbare en betaalbare woningen

Onze ambitie is dat er voldoende woningen zijn voor alle Arnhemmers. Hoewel er de afgelopen jaren al flink wat woningen bijkwamen, zijn we er nog niet. Om ons doel te halen, zouden er eigenlijk jaarlijks minimaal 800 tot 1.000 woningen bij moeten komen en evenveel woningvergunningen moeten worden verleend. Ook zou een groot deel van de woningtoevoegingen moeten bestaan uit sociale en betaalbare woningen. Uit de meest recente cijfers blijkt echter dat we dat in 2022 niet hebben gehaald.

In 2022 werden minder vergunningen afgegeven voor nieuwe woningen en minder woningen gebouwd dan de jaren daarvoor. In 2022 werden zo'n 700 woningen opgeleverd. In 2021 waren dat er nog meer dan 1200. Deze gegevens zijn zorgelijk, omdat we hierdoor de woningtekorten dit jaar niet inlopen en de betaalbare woningcrisis beperkt verhelpen. Dit is overigens niet alleen in Arnhem het geval, maar in heel Nederland. De gestegen bouwkosten, de hogere rente en belemmeringen zoals hoge personeelskosten en onderzoek naar stikstofdepositie spelen hierin een rol. In 2022 zijn een aantal activiteiten uitgevoerd, die kunnen helpen dit tij te keren:

- Om voldoende woningen te realiseren is samenwerking met onze partners van groot belang. Met woningcorporaties en marktpartijen in de woningbouw hebben we de handen ineen geslagen om aan de slag te gaan met het bouwen van voldoende woningen en om de woningbouw te versnellen. Met deze partijen tekenden we in februari 2022 een Stadsakkoord, waarin is afgesproken op welke wijze we dat gezamenlijk doen. Het akkoord is door ruim 25 partijen ondertekend.
- Om beter te kunnen sturen op de bouw van betaalbare woningen kennen we sinds 2022 een doelgroepenverordening. Hierdoor kunnen we in bestemmingsplannen (afdwingbare) afspraken opnemen over betaalbare woningbouw. Door deze doelgroepenverordening lukt het bij nieuwe plannen beter om te komen tot optimalere woningbouwprogramma's. Dit instrument blijkt noodzakelijk; in onze harde plannen zitten op dit moment nog teveel dure (huur)woningen, waardoor extra sturing bij de zachte plannen benodigd is.
- Met het invoeren van de opkoopbescherming worden sinds begin dit jaar goedkope koopwoningen beschermd, zodat de voorraad goedkope koopwoningen bereikbaar blijft voor starters en mensen met een kleinere portemonnee.

Versnellen en doorprogrammeren van (betaalbare) woningen

Tussen 2018 en 2021 werden in Arnhem relatief veel woningen opgeleverd. Jaarlijks was er sprake van meer dan 1000 woningtoevoegingen. Kwantitatief liepen we daardoor voor op onze opgave. Kijkende naar de woningbouwcijfers over 2022 zien we een beperkte vooruitgang: Het aantal verleende vergunningen lag dit jaar lager dan voorheen en er werden minder woningen gerealiseerd dan voorgaande jaren. Ook de cijfers over de segmenten waarin woningen de afgelopen jaren zijn opgeleverd stemmen nog niet tevreden. De afgelopen jaren zien we dat vooral het vrije huursegment hard groeide. Deze cijfers tonen de noodzaak aan om binnen projecten nadrukkelijker te sturen op het woonprogramma en hier afdwingbare afspraken over te maken. Waar er jaren terug in beperkte mate op deze manier werd gestuurd, zullen de komende periode vaker plannen 'hard' worden of gerealiseerd worden waarin meer sociale huur- en betaalbare (koop)woningen zijn opgenomen. Dat is overigens helaas nog niet voor alle plannen het geval waarvoor de gemeenteraad een uitgewerkt plan kunt verwachten. Voor sommige plannen zijn bijvoorbeeld al kaders vastgesteld voordat we hogere eisen stelden aan betaalbaarheid. Dat tij willen we keren: in november 2022 stelden we de gemeenteraad via een raadsbrief bij de Voortgangsrapportage Arnhem Biedt Woonruimte op de hoogte van vier actielijnen om te komen tot voldoende (betaalbare) woningen.

Belangrijk aspect is dat we zien dat de differentiatie van wijken moeizaam van de grond komt. Corporaties hebben met name posities in de kwetsbare wijken en in veerkrachtige wijken komen beperkt ontwikkellocaties vrij. Er zijn maar weinig toevoegingen van woningen voor lage inkomens in wijken met mensen met relatief hoge inkomens.

Doorstroming bevorderen

Voor doorstroming in het corporatiebezit heeft de gemeente in samenwerking met de provincie en de drie grote corporaties een verhuiscoach aangesteld. De verhuiscoach voert momenteel de eerste gesprekken met (senioren) inwoners van onze stad. De verhuiscoach begeleidt deze (potentiële) groep verhuizende senioren nu al naar een (nieuwe) woning. In 2022 heeft de eerste verhuizing plaatsgevonden van een corporatiehuurder naar een (sociale) huurwoning.

Een belangrijk middel om doorstroming te bevorderen is om woningen te bouwen die aansluiten bij de woonwensen van senioren. Onze aanname is dat als we deze doorstroomkansen weten te benutten, er veel woningen vrij kunnen komen met relatief lage prijzen. In nieuwbouwprojecten geven we in toenemende mate ruimte voor woonvormen voor senioren, waarbij we het van belang vinden dat mensen in de eigen wijk kunnen doorstromen, dichtbij bekende voorzieningen. In 2022 hebben we de gemeenteraad een Woon-Zorg-Nota aangeboden, deze nota gaat in op verschillende uitdagingen om doorstroming te bevorderen.

Voldoende woningen voor alle Arnhemmers/ voor bijzondere doelgroepen

Arnhem wil een inclusieve stad zijn. Die ambitie wordt breed gedragen. Arnhemmers hebben recht op een veilig thuis in een prettige wijk met perspectief om zich te ontwikkelen. Arnhem voelt zich ervoor verantwoordelijk dat elke inwoner geschikte huisvesting heeft (of deze binnen een acceptabele termijn kan vinden) in een prettige leefomgeving met voldoende (zorg)voorzieningen. Ten behoeve van deze opgave is aan de gemeenteraad eind 2022 een woon-zorg-nota aangeboden.

Om de huisvestingskansen van personen behorende tot aandachtsgroepen te vergroten, geven we uitvoering aan een aantal afspraken. Ook dit jaar reserveren we weer 120 sociale huurwoningen voor personen die uitstromen uit instellingen en opvang. Daarnaast voldeden we ook in het jaar 2022 weer aan onze taakstelling voor het huisvesten van statushouders.

Omdat er een grote groep 'spoedzoekers' blijft die nu vaak tussen wal en schip valt, is aan de gemeenteraad een flexwoningplan aangeboden. Intentie is om op het Merwedetterrein op de korte termijn 150 woningen te realiseren voor mensen met een urgente woonvraag. Vijftig woningen zijn bedoeld voor statushouders.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen

Om mensen zelf te laten beslissen hoe zij hun woon- en leefomgeving vormgeven, willen we meer ruimte maken voor collectieve wooninitiatieven en zelfbouwmogelijkheden. In 2022 is door de gemeenteraad het bestemmingsplan voor Gaardenhage vastgesteld. In dit plan is ruimte voor een CPO-ontwikkeling en worden 12 kleine kavels beschikbaar gesteld voor zelfbouw. Momenteel wordt binnen enkele concrete 'zachte' projecten bekeken óf en hoe we CPO-projecten mogelijk kunnen maken, hierbij bekijken we ook hoe we collectieve wooninitiatieven door middel van informatieavonden en via beleid en ruimtelijk instrumentarium kunnen stimuleren. Bij project 'Coehoorn' worden de verdere voorbereidingen getroffen om een 'cohousing'-project te realiseren.

In 2022 is een startnotitie voor een nieuwe Woonvisie aan de gemeenteraad aangebode. In deze visie willen we plannen om coöperatieve woonvormen te stimuleren verder concretiseren.

Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Op dit moment lopen gesprekken voor de realisatie van flexibele woonvormen op het Merwedeterrein en worden andere locaties verkend. Voor het Merwedeterrein is een substantiële subsidie van het Rijk beschikbaar gesteld.

Uitbreiden woonwagenlocaties

Voor woonwagenbewoners staat het leven in een woonwagen voor veel meer dan een woonplek alleen. Het gaat om cultuur, traditie en een lange geschiedenis. Ook gaat het over toekomst: voor woonwagenbewoners is het van groot belang dat het leven in een woonwagen kan worden voortgezet door de kinderen en kleinkinderen, zodat de woonwagencultuur behouden kan blijven.
In 2022 zijn nadere regels voor de toewijzing van woonwagenstandplaatsen vastgesteld. Dat is van belang, omdat een groot deel van de bestaande algemene en gemeentelijke regels
voor toewijzing van standplaatsen/woonwagens niet aansloten bij de wensen van woonwagenbewoners. Hierdoor zijn regels aangepast op de specifieke situatie van woonwagenbewoners.

Om in Arnhem het aantal woonwagenplaatsen uit te breiden, zijn op meerdere locaties in 2022 projecten opgestart. Bij locatie ‘Gelderse Rooslaan’ is een pilotproject opgestart om te komen tot vier extra standplaatsen. Bij locatie Bethaniënstraat is een nieuw inrichtingsplan gemaakt om te komen tot extra standplaatsen. In 2022 is een eerste schetsplan voorgelegd aan de bewoners. Het ontwerp is overwegend positief ontvangen. De komende tijd wordt een aangepaste versie op basis van de feedback van de bewoners weer voorgelegd.

Huisvesting arbeidsmigranten

Het organiseren van goede en veilige huisvesting voor arbeidsmigranten is een taak van veel partijen zoals gemeenten, provincies, werkgevers en huisvesters. Omdat arbeidsmigranten veelal niet gebonden zijn aan een specifieke plek, maar wonen en werken over gemeentegrenzen heen, pakken we dit thema in de regio op. Vanuit de regio is in 2022 een handreiking opgesteld. Hieraan wordt verder uitvoering gegeven in samenwerking met bedrijfsleven en de regiogemeenten.
Om in Arnhem goede en veilige woonplekken voor arbeidsmigranten te kunnen faciliteren, zijn in 2022 voorbereidingen getroffen om een lokaal beleidskader op te stellen. Over dit kader informeren we de gemeenteraad nader in 2023. In de regio voeren wij tevens, via de Groene Metropoolregio, gesprekken over een regionaal kader.

In de tussentijd is door het ‘facetbestemmingsplan verkamering en woningsplitsing’ al geregeld dat panden niet meer verkamerd kunnen worden ten behoeve van het kortdurende verblijf van internationale werknemers. Op die wijze proberen we te voorkomen dat in woonwijken verschillende bewoners samenwonen met zeer conflicterende woon- en leefritmes.

Studentenhuisvesting en starters

In 2022 hebben wij ons samen met onze partners ingezet voor voldoende studentenkamers in de stad. In 2022 heeft de SSH& zich ingezet voor het verduurzamen /verbeteren van de woningvoorraad. Bovendien heeft de SSH& een tweetal locaties toegevoegd aan hun vastgoedportefeuille Op basis van het Kences onderzoek naar de kamermarkt voor studenten was ook in 2022 onze kamermarkt kwantitatief in evenwicht. Wel zijn wij samen met de onderwijsinstellingen, de SSH& en de studentenbelangenorganisatie een traject ingegaan om discriminatie/ uitsluiting van (internationale) studenten tegen te gaan. Hierbij focussen wij ons op discriminatie/uitsluiting op de Arnhemse kamermarkt.

Doelgroepenverordening

Een doelgroepenverordening is door de gemeenteraad in februari 2022 vastgesteld. Hierdoor kan de gemeente via bestemmingsplannen betaalbare woningbouw afdwingen. Het instrument dient vooral als 'stok achter de deur' om in de voorbereidende fase van woningbouwontwikkeling tot het gewenste woningbouwprogramma te komen, in overeenstemming met het Arnhemse vastgestelde beleid.

Beleid op splitsen en verkameren

In het Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing zijn zes acties opgenomen. Al deze acties zijn uitgevoerd of in uitvoering genomen. Zo is er een facetbestemmingsplan vastgesteld waarin regels over nieuwe verkameringen en splitsingen zijn verankerd. Daarnaast zijn regels over het beheer van kamerverhuurbedrijven opgenomen in de APV. Ook werken we samen met huurders, verhuurders en de omgevingsdienst aan een aanpak ‘goed verhuurderschap’. We merken dat vanuit het Rijk steeds meer instrumenten en mogelijkheden ter beschikking worden gesteld om te sturen op de woningvoorraad en malafide verhuurderschap. De komende jaren zullen we deze nieuwe instrumenten afwegen tegen bestaand instrumentarium en de bestaande inzet.

Discriminatie op de woningmarkt

In Arnhem vormt discriminatie op de woningmarkt een serieus probleem. In het uitvoeringsplan van ‘Vrij zijn in Arnhem’ hebben we de gemeenteraad in oktober 2022 op de hoogte gebracht van acties vanuit het ‘domein wonen’ om discriminatie op de woningmarkt aan te pakken. Deze acties zijn in 2022 opgestart. Eerder in 2022 publiceerden we het onderzoek naar discriminatie op de woningmarkt.

Zoals ook beschreven bij “studentenhuisvesting en starters” zijn wij als gemeente een traject ingegaan om discriminatie/uitsluiting op de kamermarkt aan te pakken. Dit doen we zodat ook onze studentenkamermarkt inclusief en bereikbaar is voor iedereen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Woningvoorraad	**74.416**	**75.632**	**76.727**	**77.839**	**79.065**
Eenheid: Aantal woningen					
Bron: CBS					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	**11**	**9**	**12**	**6**	**7**
Eenheid: Eenheid: Het aantal nieuwbouwwoningen per 1000 woningen					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: overige toevoegingen	**551**	**561**	**297**	**937**	**211**
Eenheid: Het aantal overig toegevoegde woningen (meestal transformatie)					
Bron: CBS					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: aandeel eigendom corporaties nieuwbouwwoningen	**6**	**16**	**16**	**8**	
Eenheid: % corporatiewoningen van totaal toegevoegde woningen					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen koop	**44**	**44**	**44**	**43**	**43**
Eenheid: % koopwoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen corporatiebezit	**36**	**36**	**36**	**35**	**35**
Eenheid: % corporatiewoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen particuliere huur	**19**	**20**	**20**	**21**	**22**
Eenheid: % woningen particuliere verhuur van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Afgegeven woningbouwvergunningen (nieuwbouw & verbouw)/ transformatie	**1.327**	**1.204**	**872**		
Eenheid: Aantal woningbouwvergunningen per jaar					
Bron: ODRA/CBS					

Kwalitatieve en toekomstbestendige woningvoorraad

Mede door de energiecrisis zijn we in 2022 genoodzaakt om stappen te zetten om energiearmoede te voorkomen en om woningen te verduurzamen. Met woningcorporaties maken we prestatieafspraken over verduurzaming van het bezit. Over onze overige inzet is meer informatie te vinden onder het programma Klimaat en energie.

In 2022 is aan de gemeenteraad een woon-zorg-nota aangeboden. Deze nota biedt aanknopingspunten om de Arnhemse woningvoorraad de komende jaren geschikter te maken voor mensen in alle levensfases. We willen hier nadrukkelijker op sturen.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikt maken

De wetgever heeft via het Bouwbesluit geregeld dat alle nieuwbouwwoningen tot op zekere hoogte levensloopbestendig moeten zijn.
Conform de Arnhemse Woonprincipes houden we rekening met levensloopgeschikt wonen in onze gemeente. In de sociale huursector kennen we duidelijke normen over wanneer een woning wordt aangemerkt als 'levensloopgeschikt' of 'rolstoeltoegankelijk'. Met corporaties en huurdersorganisaties bekijken we continue hoe we een geschikte match kunnen maken tussen woningen en mensen in verschillende levensfases.

Doorstroming in de verhuisketen voor senioren blijft wel een aandachtspunt. Een verhuiscoach is sinds kort actief in onze gemeente om deze doorstroming teweeg te brengen. Het toevoegen van voldoende levensloopgeschikte betaalbare (huur)woningen voor senioren inwoners vergt extra aandacht. Er zijn wel steeds meer projecten in voorbereiding, waarbij we inzetten op woningen voor senioren. Hierbij bestuderen we ook of de hele omgeving geschikt is voor rolstoel en/of rollator.

Daarbij voeren wij met de corporaties en huurdersorganisaties gesprekken over flexibiliteit binnen het woningaanbod van levensloopgeschikt wonen. Door inventief naar ons aanbod corporatiewoningen te kijken zijn mogelijk meer woningen in te zetten als levensloopgeschikt ('light').

In 2022 is aan de gemeenteraad een Woon-Zorg-Nota aangeboden. Dit kader biedt handvatten om meer geschikte woningen voor alle levensfasen in Arnhem te realiseren.

Gezond binnenklimaat

Het aanpakken van vocht en schimmel heeft voor ons prioriteit. Omdat we zelf niet de eigenaar zijn van woningen in onze stad, stimuleren we woningcorporaties en verhuurders om een gezond binnenklimaat te realiseren. Waar mogelijk, maken we hierover harde afspraken.

Om huurders met vocht- en schimmelproblemen te helpen, hebben we een stappenplan gepubliceerd op onze website. Huurders kunnen met hun klachten terecht bij het Huurdershuis. Het Huurdershuis ontvangt een gemeentelijke subsidie voor de ondersteuning en advisering van huurders. Mede door het stappenplan hebben zich in 2022 een recordaantal huurders gemeld bij het Huurdershuis.

We hebben de gemeenteraad per raadsbrief geïnformeerd over onze acties ter bevordering van een gezond binnenklimaat. De inzet van een onafhankelijke vocht- en schimmelexpert is hiervan een belangrijk onderdeel. Afspraken over deze expert en over gezond wonen zijn vastgelegd in de prestatieafspraken.

Handhaving minimale woonkwaliteit (amendement 21A58 Minimale woonkwaliteit in begroting)

Aan de ODRA is de opdracht gegeven om nadrukkelijker toe te zien op de woonkwaliteit en regels uit het Bouwbesluit bij bestaande woningen. Omdat in de meeste gevallen de kwaliteit van een woning niet dusdanig slecht is dat de ODRA überhaupt de bevoegdheid heeft om in te grijpen, verkennen we hoe we het mogelijk kunnen maken op een gemakkelijke manier melding te doen, waarbij niet te veel beslag wordt gelegd op de capaciteit van de ODRA. Op de website van Arnhem hebben we daarom al wel stappenplannen gepubliceerd over waar bewoners terecht kunnen bij (bijvoorbeeld) problemen met ongezonde woningen of slecht onderhouden woningen.

Woningen verduurzamen

De transitievisie warmte is in 2021 opgesteld in samenwerking met de corporaties en begin 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. De renovaties die door de corporaties worden uitgevoerd leiden tot betere energiekwaliteit van de woningen. Dit wordt na afloop van het jaar gemonitord. De urgentie om woningen te verduurzamen wordt steeds hoger, door de enorme stijging van de gasprijzen. Daarom hebben de corporaties en de gemeente in mei 2022 afgesproken om een versnellingsplan verduurzamen bestaande woningen te ontwikkelen. De uitvoering van het project verbeteren particuliere woningen ArnhemOost (gefinancierd vanuit het Volkshuisvestingsfonds) is gestart met een collectieve en een individuele aanpak (SEWA-regeling).

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Rapportcijfer woning		**7,7**		**7,7**	

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woning op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Leefbare woonomgeving

Prestatieafspraken met corporaties
Uit de samenwerkingservaring met corporaties en zorgpartijen blijkt dat de vitaliteit en leefbaarheid van wooncomplexen in belangrijke mate wordt bepaald door een goede mix van bewoners. Met corporaties werken wij verder samen aan de toepassing van de vrije toewijzingsruimte als de situatie in een wijk of buurt daar aanleiding toe geeft. Vrije toewijzingsruimte is essentieel voor goede leefbaarheid. Hiermee kunnen wooncomplexen en de leefomgeving waarbij de leefbaarheid onder druk staat, weer vitaal worden gemaakt.

In 2022 hebben we de gemeenteraad raad een woon-zorg-nota aangeboden dat nader ingaat op de huisvestingskansen van personen behorende tot aandachtsgroepen en het vitaal houden van wijken.

Sturing op ruimtelijke plannen
Bij ruimtelijke initiatieven wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de veerkracht van een wijk. Bij ontwikkelperspectieven die we opstellen voor wijken in kwetsbare gebieden staat het woningbouwprogramma mede in dienst van het verbeteren van de leefbaarheid in wijken. Dat is bijvoorbeeld het geval in Presikhaaf-3.

Aanpak goed verhuurderschap
Zie inspanning ‘goed verhuurderschap’

Uitvoering Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing
Door het verkameringsbeleid zorgen we dat voorkomen wordt dat hierdoor extra druk op de leefbaarheid ontstaat. We maximeren bijvoorbeeld het aantal personen dat in een woning mag wonen. Zie verder de inspanning ‘beleid op splitsen en verkameren’.

Goed verhuurderschap

In Arnhem willen we de positie van huurders versterken. In 2022 klopte een recordaantal van 1200 Arnhemmers aan bij het Huurdershuis met een woon- of huurkwestie. In 2022 hebben we het Huurdershuis incidenteel extra middelen gegeven om huurders beter bij te staan bij hun kwesties met verhuurders. Per 2023 verdubbelen we de subsidie aan het Huurdershuis.

In 2022 zijn voorbereidingen getroffen voor de invoering van verhuurdersvergunningen in Arnhem. Door het invoeren van een vergunningstelsel waarbij voorwaarden worden gesteld aan verhuur, kunnen excessen worden voorkomen. De exploitatie van panden waarin excessen veelvuldig plaatsvinden kan worden verboden.

Opkoopbescherming

In 2022 was Arnhem één van de eerste gemeenten die de opkoopbescherming invoerde. Doel van de maatregel is het beschermen van koopwoningen in het goedkope en middeldure segment tegen opkoopgedrag door particuliere investeerders, die de woning niet gebruiken om zelf te bewonen, maar om rendement te behalen. Daardoor beschermen we in Arnhem goedkopere koopwoningen, zodat ook starters en mensen met een kleinere portemonnee kans maken op een dergelijke woning.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Leefbaarheid in eigen buurt		**7,2**		**7,2**	
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de leefbaarheid in de buurt op een schaal van 0-10				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Woonomgeving		**7,4**		**7,4**	
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving op een schaal van 0-10				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Arnhem-Oost

Doelen Arnhem-Oost

Zie voor de toelichting hieronder de inspanning 'vier ontwikkellijnen' en de toelichting binnen diverse andere programma's.

Vier ontwikkellijnen

De Arnhem-Oost-aanpak is vertaald in 4 ontwikkellijnen die tezamen een integraal perspectief vormen op de uitdagingen in de vijf wijken van Arnhem en die alle ten goede komen aan meer kansen en perspectief voor een nieuwe generatie. De nadruk ligt in deze wijkaanpak op de combinatie tussen sociaal en fysiek. De ontwikkellijnen vormen samen met de wijkanalyses en andere analyses een leidraad om te komen tot de ambities over 18 jaar. De doelen en bijbehorende indicatoren voor de komende vier jaar worden opgenomen in de wijkuitvoeringsplannen. De ontwikkellijnen zijn niet alleen een doel om naartoe te werken, maar zijn iets waar wij elke dag in de buurt mee bezig willen zijn. De vier ontwikkellijnen zijn:

1. Bewoners voelen zich vrij, veilig en verbonden met elkaar in hun wijk, waar zij trots op zijn.
2. Alle jongeren kunnen zich ontwikkelen in een cultuur waarin de persoonlijke ontwikkeling centraal staat en alle bewoners zijn aan het werk als ze dat kunnen of ze doen mee.
3. Iedere bewoner kan rondkomen, en leeft gezond, zowel fysiek als mentaal.
4. Ieder kan opgroeien en leven in kwalitatief goede woningen in een prettige en veilige openbare ruimte.

Afgelopen jaar is uitvoering gegeven aan de uitvoeringsagenda Arnhem-Oost. Voor het komende jaar wordt deze agenda verder doorontwikkeld: er komen meer integrale aanpakken gericht op veiligheid, buurtleefbaarheid en onderwijs en zorg in de Arnhem-Oost-wijken. De raad zal hier in het eerste kwartaal over worden geïnformeerd met een raadsbrief. Komend jaar staat in het teken van het bouwen en ontwikkelen van een extern programmabureau. Hiervoor is een kwartiermaker aangetrokken.

Een schone, groene én klimaatbestendige openbare ruimte

Naar een klimaatadaptieve stad

In 2022 is er verder gewerkt aan het klimaatbestendig maken van de stad. Veel onderhoudsmaatregelen zijn gecombineerd met het aanbrengen van extra groen en bomen, o.a. in de omgeving van het Willemsplein en in de Steenstraat. Ook is de waterberging vergroot bij diverse projecten. Een voorbeeld hiervan is een nieuwe overstort bij het Spijkerkwartier, waardoor de kans op wateroverlast in deze wijk aanzienlijk is verkleind. Ook zijn er diverse acties geweest om bewoners te stimuleren om maatregelen op hun eigen terrein te nemen, zoals het 'NK tegelwippen'. Ook is de eerste fase van de 'groene route Malburgen' uitgevoerd. De uitvoeringsagenda klimaatadaptatie vormt bij dit alles de leidraad voor de planning en prioritering van maatregelen.

Stimuleren en faciliteren

Er wordt veel gebruik gemaakt van de (uitgebreide) subsidiemogelijkheden door bewoners en bedrijven. Initiatiefnemers worden ondersteund met kennis en een financiële bijdrage wanneer ze hun eigen terrein vergroenen of geschikt maken voor infiltratie van hemelwater.

Klimaattoets

De voorbereidingen voor het opzetten van de klimaattoets lopen. Een eerste operationele versie verwachten we voorjaar 2023.

Gebiedsgerichte maatregelen

Op diverse plekken in Arnhem worden projecten uitgevoerd waarmee de klimaatbestendigheid wordt vergroot. Ook wordt er gewerkt aan plannen voor toekomstige projecten waarmee we Arnhem meer klimaatadaptief maken.

Minder verharding

Er is inmiddels een monitoringssysteem in ontwikkeling waarmee we kunnen volgen hoe de hoeveelheid verharding zich in Arnhem ontwikkelt. Met ingang van 2023 kunnen we hiermee volgen in welke mate de hoeveelheid verharding vermindert als gevolg van diverse maatregelen.

Arnhem als koploper

De samenwerking met de onderwijsinstellingen levert ons bruikbare resultaten zoals bijvoorbeeld de studie 'Arnhem 2120' en de Arnhemse hittekaart die in het najaar 2022 is geactualiseerd. Deze helpt ons om het beleid aan te scherpen en daarmee effectiever te maken.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Vergroening/ verstening van tuinen					

Eenheid: Percentage

Bron: Eigen data; deze indicator wordt vanaf 2022 voor het eerst gemeten (Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie).

Arnhems groen versterken

Op diverse fronten werken we aan de versterking van het Arnhemse groen, zo is in 2022 uitvoering gegeven aan de motie om 10.000 extra bomen te planten. Meer voorbeelden staan in de toelichting hieronder. De groenvisie vormt daarbij onze leidraad.

Herkenbare stad: Alle (verpachte) agrarische gronden in eigendom van gemeente Arnhem kennen natuurinclusieve landbouw, waar mogelijk biologisch

Voor de agrarische gronden (in en rond de stadsparken, het buitengebied van Arnhem Noord en rond de uiterwaarden van de Rijn en IJssel) die reeds in beheer zijn van gemeente Arnhem, geldt natuurinclusief/ natuurvolgend beheer. Daar waar wij de grond niet in eigen beheer hebben, maken we afspraken met pachters over natuurinclusief beheer van deze gronden. Onder begeleiding van adviesbureaus Eelerwouden en Land&Co worden samen met de betrokken pachters actief stappen gezet ten behoeve van natuurinclusieve landbouw en agrarische natuur- en landschapsbeheer. Hoewel deze transitie een proces van een lange adem is, lopen we op schema.

Herkenbare stad: Vergroten groenmassa bomen en bos in Arnhem

Het aanplanten van extra bomen en bos loopt voorspoedig. Op diverse hittegebieden in de stad zijn extra bomen geplant zoals bijvoorbeeld aan de Jansbuitensingel, Jansbinnensingel, het Jansplein en in de Steenstraat. Het wijkklimaatbosje in Presikhaaf is aangeplant samen met schoolkinderen uit de wijk. Het verzorgen van de groeiplaatsen van oudere park- en stadsbomen loopt conform planning. We betrekken het Boom Kwaliteitsteam Arnhem en de Arnhemse Bomenbond om te komen tot een beheerplan voor de Beukenlaan. Het streven 10.000 extra bomen te planten in het plantseizoen 2022-2023 is gelukt en gereed.

Herkenbare stad: In stand houden van gezonde bossen en parken

In 2022 zijn extra medewerkers in dienst getreden zodat er volop gewerkt kan worden aan het uitvoeren van noodzakelijke kwaliteitsverbeteringen. We werken aan betere bosbodems waar water wordt vastgehouden, stikstof wordt gebufferd en er voldoende licht op de bodems komt om een kruiden- en struiklaag van diverse soorten te ontwikkelen. In het najaar van 2022 zijn soorten met rijker strooisel (loofsoorten) aangeplant in Sonsbeek en Kemperheide. Op de Koningsheide zijn bosranden aangelegd, zijn op diverse plekken stukken dood stamhout neergelegd en zijn enkele poelen hersteld en nieuwe aangelegd.
Onze boswachters hebben een Instagramaccount zodat ook via de social media er ruime aandacht is voor wat er zich afspeelt in onze bossen en parken.

Natuurvriendelijke stad: Bij ruimtelijke projecten is natuurinclusief bouwen en ontwerpen de norm

Bij nieuwbouwwoningen is het natuurinclusief bouwen een verplichting in de bestemmingsplannen. Een mooi voorbeeld zijn de woningen voor veld 23 in Schuytgraaf waarbij bewoners, architect en gemeente samen invulling geven aan het natuurinclusief bouwen. De doorontwikkeling van het puntensysteem staat voor 2023 op de planning, in combinatie met de klimaatadaptatietoets.

Natuurvriendelijke stad: Kennis van de biodiversiteit en verbeteren leefgebieden kenmerkende soorten

De monitoring is opgestart en loopt conform afspraken. De eerste resultaten en een daarop gebaseerd ontwikkeladvies hebben we in 2022 ontvangen voor de gebieden Kemperheide, Malburgen, Klarendal en het bronbos in park Zijpendaal. Met het advies zijn we aan de slag gegaan, waaronder het verfijnen van het ecologisch maaibeheer en de aanplant van bosranden.

Natuurvriendelijke stad: Verbeteren van het natuurvriendelijke beheer en inrichting van ons groen

Het verbeteren van natuurlijkvriendelijk beheer en inrichting van ons groen is een continue en doorlopend proces. Ecologische inrichting en beheer is en blijft ons uitgangspunt. Een recente uitbreiding van ons ecologisch maaibeheer is dat we in de parken en bossen vanaf het voorjaar 2022 in principe niet onder kroonprojecties (boomkronen) maaien. Hierdoor wordt onder andere in de actieve wortelzone meer vocht vast gehouden. Dit leidt tot betere bodems met meer biodiversiteit zowel boven- als ondergronds. Bij de stadsbomen is dat voor het aankomend groeiseizoen in voorbereiding.
Verder laten we het dode hout achter in de bossen en leggen we samen met vrijwilligers in plantsoenen takkenrillen aan waar allerlei soorten (kleine zoogdieren, insecten, amfibieën en vogels) bij gebaat zijn.

Natuurvriendelijke stad: Onderzoek naar het naast elkaar leven van de honingbij en de wilde bij

EIS kenniscentrum insecten heeft een algehele analyse gemaakt van historische gegevens van wilde bijen in de gemeente Arnhem. Daarnaast heeft EIS veldonderzoek gedaan binnen de gebieden Koningsheide / De Waterberg, Meinerswijk en park Immerloo / Huissensedijk. De resultaten zijn in concept gereed.
Verder heeft EIS een advies gegeven hoe om te gaan met de balans tussen de honingbij en de wilde bijen, in bijzonder de concurrentie gevoelige wilde-bijen-soorten. Aan de hand van de resultaten nemen we eventueel maatregelen om het leefgebied van de wilde bijen in Arnhem te behouden en te versterken. In 2023 volgt een nieuwe monitoringsronde in drie andere gebieden.

Samenwerkende stad: Wijkgroenagenda's

Ook in de wijken liggen ambities om te vergroenen. Sinds 2021 stellen we samen met bewoners wijkgroenagenda's op. De wensen en ideeën van deze inwoners zetten we vervolgens om in acties en maatregelen die we samen met hen en andere stakeholders, zoals woningcorporaties en sociale wijkondernemingen, realiseren. In de wijken Arnhemse Broek, Elderveld, Sint Marten & Sonsbeek, Klarendal, Alteveer / Cranevelt en het Centrum zijn al wijkgroenagenda's opgesteld. We zijn nu gezamenlijk met bewoners bezig om alle hierin genoemde maatregelen uit te voeren. In 2023 volgen nog 3-4 wijken. Idealiter zijn in 2026 voor alle Arnhemse wijken wijkgroenagenda's opgesteld.

Samenwerkende stad: Het vergroten van het bewustzijn onder de inwoners voor groen en vergroenen (onder andere tuinen)

Samen met onze groene partners in de stad willen we de inwoners van Arnhem kennis en ervaring op laten doen over de waarden van ons groen. Dit maakt de kans groter dat inwoners meer zorg hebben voor hun eigen groene omgeving en hun tuin willen gaan vergroenen. Stichting Natuurcentrum Arnhem, inclusief de Molenplaats, en platform Arnhem Klimaatbestendig spelen daarbij een belangrijke rol. In 2021 zijn we ook gestart met de biodiversiteitscampagne 'Andere Arnhemmers', waarin we het verhaal rond biodiversiteit vertellen en waaraan activiteiten worden gekoppeld van de verschillende groene organisaties in onze stad, zoals excursies, struintochten en lezingen.

Aandacht voor dierenwelzijn

Bevorderen van het welzijn van gehouden dieren

We hebben onze webpagina Dierenwelzijn aangevuld met meer informatie over aanschaffen en verzorgen van (huis)dieren. We hebben nog geen maatregelen genomen om verzorgers te ondersteunen die daartoe niet (meer) in staat zijn.

Helpen van eigenaren met informatie over het correct houden van huisdieren

We hebben de (veel bezochte) dierenwelzijnspagina van de gemeente aangevuld met informatie over wat er komt kijken bij het hebben van een huisdier, mogelijkheden voor tijdelijke hulp bij verzorging en bijdrage in dierenartskosten en het belang van chippen en registreren van huisdieren. Het Dierentehuis Arnhem e.o. is zeer zorgvuldig bij het plaatsen van zwerfdieren bij een nieuw thuis.

Helpen van ouderen, zorgbehoevenden en minima die niet (meer) goed kunnen zorgen voor hun huisdieren

We hebben inmiddels de Arnhemse Minimaregeling Dierenartskosten gecontinueerd. Als er voldoende capaciteit is gaan we ook netwerken voor opvang van huisdieren bekend maken bij Arnhemmers.

Op diervriendelijke wijze voorkomen of bestrijden van schade, overlast en gevaar door dieren

Het zoeken van een oplossing voor honden rond gebieden met grazers en/of broed- of rustplaatsen voor vogels loopt. Bestuurlijke voorstellen hiertoe zijn gepland in de eerste helft van 2023. De informatie over honden op onze internetpagina is aangepast.

Zorgen voor opvang van huisdieren waarvoor niet (meer) wordt gezorgd

Het dierenasiel is gevestigd in Velp. Dit complex is verouderd. Het is bouwkundig slecht en de ruimtes voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd. Het Dierentehuis Arnhem e.o. wil nieuwbouw plegen waardoor de dierenverblijven weer voldoen aan de huidige eisen. Het Dierentehuis heeft hiervoor een lening nodig. Een voorwaarde voor de lening is een gemeentegarantie. Wij hebben deze eind 2022 verstrekt. De nieuwbouw wordt waarschijnlijk in 2024 in gebruik genomen.

Bevorderen van het welzijn van in het wild levende dieren

In Arnhem staat dierenwelzijn voorop bij het tegengaan van gevaar en schade door dieren voor mensen.

Op zo diervriendelijk mogelijke wijze voorkomen of bestrijden van schade, overlast en gevaar voor dieren

De actie richting de provincie over zwerfkatten is gepland in 2023. Voor preventieve plaagdierbeheersing hebben we inmiddels een contract met een professionele plaagdierbeheerser.

Voorkomen, beperken en bestraffen van door mensen toegebracht dierenleed

De overlegcyclus met de Hengelsport Federatie Midden-Gelderland moet nog gestart worden.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

Reductie hoeveelheid restafval

Sinds het stoppen met DIFTAR is de hoeveelheid restafval per inwoner weer toegenomen. Dit lag in de lijn der verwachting. In juni 2022 is de nieuwe afvalkoers door de raad vastgesteld. De hierin opgenomen maatregelen moeten weer gaan leiden tot een reductie van de hoeveelheid restafval.

Beleidsontwikkeling afvalreductie

In juni 2022 is de Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner door de raad vastgesteld. Hierin is ook uitgewerkt hoe we invulling geven aan participatie op dit onderwerp.
De raad is geïnformeerd over de mogelijkheden voor andere differentiëring voor de toerekening van de afvalstoffenheffing op basis van de grootte van een huishouden. Bij de behandeling van de Begroting 2023 en de verordening van de afvalstoffenheffing 2023 zijn echter geen voorstellen gedaan om tot een andere verdeling te komen. De onderverdeling naar één- en meerpersoonshuishouden is gehandhaafd.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Omvang huishoudelijk afval	**209,5**	**200,7**	**165,2**	**160,4**	

Eenheid: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).

Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Minimale woonkwaliteit in begroting (21A58)
Op de website van de gemeente is de pagina Gezond wonen - Gemeente Arnhem toegevoegd.

Laat alle kinderen spelen (21M215)
In de vastgestelde Begroting 2023 zijn plannen opgenomen om in de komende vier jaar in elke wijk een inclusieve speelplek te realiseren. Dit komt neer op 6 speelplaatsen per jaar. Hierbij maken we gebruik van de ervaringen die zijn opgedaan met de in 2022 uitgevoerde pilot. In de begroting is hiervoor voor de komende 4 jaar een budget van 125.000 euro per jaar opgenomen.

Het plaatsen van een kerstboom op het Audrey Hepburnplein (21M242)
De plaats voor de kerstboom op het Audrey Hepburnplein is in overleg bepaald. De benodigde ondergrondse voorziening zijn aangelegd. De kerstboom is na sinterklaas in december 2022 geplaatst.

Arnhem plant minimaal 10.000 bomen (21M255)
De motie is afgehandeld. Het college plant tussen boomfeestdag 2021 en boomfeestdag 2022 10.000 extra bomen en houtige gewassen aan. Een mooie start is gemaakt tijdens boomfeestdag op 10-11-2021 met het aanplanten van een kinderklimaatbosje in Presikhaaf. De eerste 2.500 bomen zijn hier aangeplant. In het voorjaar van 2022 zijn ruim 1.500 bomen gratis uitgedeeld aan bewoners en in de Steenstraat, aan de Jansbuitensingel, Zijpendaalseweg en Johan de Wittlaan zijn tientallen extra bomen aangeplant. Een aantal keren per jaar wordt via www.arnhem.nl/bomen 10.000 nieuwe bomen in Arnhem - Gemeente Arnhem de actuele stand van zaken doorgegeven met een infographic ‘bomenteller Arnhem’. Het aantal van 10.000 extra bomen is inmiddels gerealiseerd.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	38.256	41.026	41.929	37.711	4.218
Baten	40.985	40.965	43.420	43.483	63
Saldo lasten en baten	***2.729***	***-61***	***1.490***	***5.772***	***4.282***
Toevoegingen aan reserves	1.856	4.039	5.652	8.680	-3.028
Onttrekkingen aan reserves	2.026	5.554	7.013	6.214	-799
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***170***	***1.516***	***1.361***	***-2.466***	***-3.827***
Gerealiseerd resultaat	**2.899**	**1.454**	**2.851**	**3.306**	**455**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	3.761	V			
Wonen	1.155	V	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	706	V	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Afval	701	V	Afvalinzameling en verwerking	I	AR
Wonen	441	V	Voldoende woningen	I	AR
Natuur en stadsparken	392	V	Water: baggerwerkzaamheden	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	368	V	Uitvoering vergroening Arnhem-Oost	I	BR
Openbare ruimte	350	V	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Openbare ruimte	254	V	Riolering beheersysteem voor kolken en lijngoten	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	226	V	Programma Groenfonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	195	V	Programma groot onderhoud Groen	I	BR
Openbare ruimte	-288	N	Kabels en leidingen	I	AR
Natuur en stadsparken	-739	N	Beleidscapaciteit	I	AR
Baten	270	V			
Afval	769	V	Afvalstoffenheffing	I	AR
Openbare ruimte	407	V	Kabels en leidingen	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-237	N	Uitvoering vergroening Arnhem-Oost	I	BR
Wonen	-328	N	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR
Openbare ruimte	-341	N	Rioolheffing	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-2.818	N			
Groen en klimaatadaptie in de stad	-103	N	Programma Groenfonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-114	N	Programma groot onderhoud Groen	I	BR
Natuur en stadsparken	-333	N	Programma groot onderhoud Water	I	BR
Openbare ruimte	-350	N	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Wonen	-362	N	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR

Groen en klimaatadaptie in de stad	-706	N	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Wonen	-850	N	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-808	N			
Groen en klimaatadaptie in de stad	-132	N	Programma Groenfonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-159	N	Programma groot onderhoud Groen	I	BR
Natuur en stadsparken	-517	N	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR

Beleidsontwikkeling wonen
In maart 2022 is de uitvoeringsagenda Arnhem-Oost door het college vastgesteld. Het was een eerste stap om het programma Arnhem-Oost-aanpak van langetermijnperspectief naar praktische uitvoering te brengen. De raad heeft in de meerjarenbegroting dan ook meerjarig budget voor de Arnhem-Oost aanpak gereserveerd. Veel initiatieven zijn in 2022 al concreet opgestart. Hiervoor is in 2022 al deels (co)financiering gevraagd vanuit het Arnhem Oost budget. 2023 staat in het teken van verdere doorvertaling van het programma en de daarbij horende korte en lange termijn investeringen in de wijken. De niet bestede middelen in 2022 zijn daarom ook de komende jaren nodig om alle doelen te bereiken en worden dan ook verrekend met de hiervoor ingestelde bestemmingsreserve Volkshuisvesting. Er is uiteindelijk € 825.000 aan niet bestede middelen verrekend.

De overige afwijking heeft met name betrekking op woonwagenlocaties en valt voor € 300.000 weg tegen een even groot nadeel op S11. Per saldo is de afwijking 0”.

Project Gebiedsexploitatie Kronenburg
Binnen de Begroting 2022 zijn middelen gereserveerd om een deel van de sterke prijsstijging van het binnenkort op te starten project Kronenburg op te kunnen vangen. Vanuit het programma Wonen en leefomgeving gaat het om een bedrag van € 1,1 miljoen (€ 706.000 Groen en € 350.000 Openbare ruimte). Vanuit het programma Bereikbaarheid wordt nog eens € 0,3 miljoen bijgedragen. In totaal wordt € 1,4 miljoen gereserveerd (conform Raadsbesluit 15 februari 2023). De middelen zijn in afwachting van de start van het project Kronenburg toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Afvalinzameling en afvalverwerking
In september 2022 is ad-hoc een traject gestart om de kwaliteit van het ingezamelde PBD (plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) te verbeteren. Door het succes van het project zijn de verwerkingskosten afgenomen. Daarnaast hebben we minder grofvuil en oud papier ingezameld dan geraamd op basis van de coronajaren 2020 en 2021. In 2022 was er minder tuinafval door het droge jaar. Hierdoor is er minder GFT ingezameld dan begroot. Totaal telt dit op tot minder inzamel- en verwerkingskosten van € 0,7 miljoen.

Voldoende woningen
Het budget van lokale woonmiddelen is gedurende een paar jaar gebruikt om initiatieven die te maken hadden met de Woondeal te financieren. De afgelopen jaren zijn hier bijvoorbeeld gebiedsstudies uit gefinancierd. In 2022 is dit budget niet nodig geweest. Daarnaast hebben we in 2022 minder capaciteit in kunnen zetten voor het realiseren van de doelen voor de woonvisie. Hierdoor zijn de lasten lager uitgevallen dan begroot.

Water: baggerwerkzaamheden
Voor het jaar 2022 werden incidentele middelen gereserveerd voor baggerwerkzaamheden van watergangen en vijvers (afvoer- en verwerkingskosten als gevolg van ontvangstplicht). Deze werken zijn door diverse oorzaken vertraagd, de verwachting is dat deze komende periode uitgevoerd gaan worden. De middelen worden tot die tijd gereserveerd in de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud openbare ruimte'.

Vertraging uitvoering vergroening openbare ruimte Arnhem-Oost
De uitvoering van de vergroening van de openbare ruimte in het kader van het project Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost gaat langzamer dan verwacht. Hierdoor blijven de uitgaven achter (€ 368.000), maar zijn er ook lagere baten uit de subsidie van het Rijk en hoeft minder cofinanciering te worden aangewend (€ - 237.000).

Riolering beheersysteem voor kolken en lijngoten
In 2019 is besloten tot de aanschaf van een beheersysteem kolken en lijngoten. De implementatie van het beheersysteem is met vertraging eind 2022 afgerond. Door de vertraging zijn de inventarisatiewerkzaamheden om de database van het beheersysteem te vullen, doorgeschoven naar 2023. Het financieel effect hiervan is € 0,15 miljoen. Ook is mede daardoor in 2022 tijdelijk minder kolkonderhoud uitgevoerd (€ 0,1 miljoen).

Groenfonds
Een deel van de aanpak 'versterking parken' en 'versterken groenagenda' loopt door naar 2023. Door verrekening met de bestemmingsreserve Groenfonds blijven de middelen voor deze doelen beschikbaar.

Jaarprogramma Groen
Een deel van de jaarprogramma's groot onderhoud aan groen en bomen is niet gerealiseerd (€ 0,2 miljoen). Door toevoeging aan de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud openbare ruimte' worden deze middelen gereserveerd voor de uitvoering in 2023.

Kabels en Leidingen
In 2022 zijn extra toezicht- en herstelwerkzaamheden uitgevoerd voor € 0,3 miljoen, waarvan de kosten volledig zijn afgedekt door bijdragen van derden. Daarnaast heeft de aanleg van glasvezel dit jaar tot een incidenteel voordeel van € 0,1 miljoen op legesopbrengsten geleid.

Beleidscapaciteit
In 2021 en 2022 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld om de onevenwichtigheid tussen formatie en de daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR) op te lossen. In de begroting 2022 zijn deze middelen administratief verdeeld over de begrotingsprogramma's (S00 t/m S12). Uit een analyse bij de jaarrekening is gebleken dat er op dit programma meer beleidscapaciteit is ingezet dan begroot. Dit heeft tot een nadeel op dit begrotingsprogramma geleid. Daar staat echter tegenover dat er op andere begrotingsprogramma's minder is ingezet dan begroot. Per saldo is de totaal ingezette beleidscapaciteit in evenwicht met de in de begroting opgenomen loonsom.

Afvalstoffenheffing
De opbrengsten uit afvalstoffenheffing vallen € 769.000 hoger uit dan begroot. Deze meeropbrengsten zijn het gevolg van een groter aantal huishoudens dan waarmee bij het opstellen van de begroting rekening is gehouden, meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2021 en van (administratieve) dubbeling in de opbrengsten doordat aanslagen opnieuw worden opgelegd in verband met verhuizingen. Voor een meer uitgebreide toelichting op de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen in dit jaarverslag.

Rioolheffing
De opbrengsten uit rioolheffing vallen € 341.000 lager uit dan begroot. Deze minderopbrengsten zijn voornamelijk te verklaren door leegstand. Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd. De minderopbrengsten door leegstand worden deels gecompenseerd met meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021. Voor een meer uitgebreide toelichting op de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen in dit jaarverslag.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Lingezegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Wonen

- Woningcorporaties;
- Particuliere verhuurders;
- Beleggers/ontwikkelaars;
- Provincie Gelderland;
- Ministerie van BZK;
- Zorgpartijen.

Openbare ruimte

- Wijkteams;
- Schouwgroepen en belangengroepen;
- Waterschappen;
- Grondeigenaren (onder andere woningcorporaties, provincie, Hoge Veluwe, Gelders Landschap, Staatsbosbeheer);
- Groen Forum;
- Klimaatbestendig Arnhem;
- Triple Helix partners.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Wonen

- Arnhemse woonprincipes (Woonvisie);
- Volkshuisvestelijk kader 2019-2022;
- Huisvestingsverordening;
- Plan van aanpak woningbouwontwikkeling;
- Plan van aanpak Woningsplitsing en Verkamering;
- Woondeal Regio Arnhem- Nijmegen.

Openbare ruimte

- Structuurvisie 2020-2040;
- Groenvisie 2017-2035;
- Bomenplan Arnhem;
- Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2016-2020;
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010 - 2020;
- Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen;
- Aanpak wateroverlast Arnhem Noord 2015.
- Visie en Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2021-2030;
- Strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020 - 2030.
- Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner

Paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting, bezien vanuit een bepaald perspectief. Een aantal paragrafen is in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

In de paragrafen worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de paragrafen verschilt per onderwerp.

De volgende paragrafen zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Investeringen
9. Subsidies
10. Integriteit
11. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

Lokale heffingen

De gemeente legt heffingen op. Die zijn onder te verdelen in algemene belastingen en retributies.
Bij algemene belastingen is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Voorbeelden zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), parkeerbelasting en toeristenbelasting.
Retributies vallen uiteen in bestemmingsheffingen, leges en rechten. Bij bestemmingsheffingen zijn de opbrengsten bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De riool- en afvalstoffenheffing zijn bestemmingsheffingen. Bij leges en rechten wordt er door de overheid een individuele tegenprestatie tegenover de bijdrage gesteld.

Uitgangspunten van beleid

OZB en rioolheffing: Lastenverdeling naar draagkracht
De onroerende-zaakbelasting (OZB) en rioolheffing hebben met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. Zo geldt voor eigenaren van woningen en bedrijfsgebouwen en huurders van bedrijfsgebouwen: hoe hoger de waarde van de woning / het gebouw, des te hoger de te betalen belasting.

OZB: Geen lastenstijging
De OZB-lasten 2022 waren (gemiddeld) gelijk aan de lasten van 2021.
Voor de OZB geldt dat ieder jaar een herwaarderingsjaar is. Dat betekent dat de WOZ-waarden gebaseerd worden op een nieuwe waardepeildatum. De WOZ-waarde is een zo goed mogelijke schatting van de mogelijke verkoopprijs op de waardepeildatum (voor 2022 was dat 1 januari 2021). Om te voorkomen dat de opbrengsten OZB te hoog of te laag worden, wordt de gemiddelde waardeontwikkeling gecompenseerd door een tariefswijziging. De werkelijke waardeontwikkeling van een individueel object kan afwijken van de gemiddelde waardeontwikkeling, met als gevolg dat de individuele lastenontwikkeling ook afwijkt van de gemiddelde lastenontwikkeling.

Rioolheffing: Kostendekkende tarieven
Het uitgangspunt bij de tarieven van de rioolheffing is volledige kostendekkendheid, oftewel de opbrengsten uit rioolheffing zijn gelijk aan de kosten van het beheer en onderhoud van riolering. Het gaat bij de kostendekkendheid om geraamde bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn. De gerealiseerde mate van kostendekkendheid kan afwijken van wat geraamd werd, doordat de kosten of opbrengsten hoger of lager uitvallen dan begroot. Voor 2022 geldt dat de gerealiseerde opbrengsten niet volledig kostendekkend zijn. Voor een verdere toelichting op de kostendekkendheid van de rioolheffing (en afvalstoffenheffing) wordt verwezen naar het onderdeel 'Kostendekkendheid heffingen' in deze paragraaf.

Afvalstoffenheffing: De gebruiker betaalt
Bij de afvalstoffenheffing wordt een relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt. Daarom werken we bij de afvalstoffenheffing met twee tarieven, één voor eenpersoonshuishoudens en één voor meerpersoonshuishoudens.

Leges: Stijging tarieven met (alleen) rijksleges
De tarieven voor paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten zijn verhoogd met de stijging van de af te dragen rijksleges. Voor de overige leges geldt dat er geen rijksleges van toepassing zijn of dat de rijksleges voor 2022 niet zijn gestegen. De tarieven van deze leges waren in 2022 gelijk aan de tarieven van 2021.

Parkeerbelasting en toeristenbelasting: Geen stijging van tarieven
De parkeertarieven en de tarieven van de toeristenbelasting waren in 2022 gelijk aan de tarieven van 2021.

Belangrijke ontwikkelingen

Bedrijveninvesteringszones
Een bedrijveninvesteringszone (BIZ) betreft een afgebakend gebied binnen de gemeente, waarin ondernemers en/of vastgoedeigenaren samen zorgen voor een veilige en leefbare bedrijfsomgeving. Het initiatief tot invoering ligt bij de ondernemers/eigenaren. De activiteiten in de BIZ zijn een aanvulling op die van de gemeente. De gemeente int van de ondernemer/eigenaar in de BIZ een bijdrage en keert deze vervolgens als subsidie uit aan de BIZ als uitvoeringsorganisatie. Een BIZ kan pas worden ingevoerd nadat de gemeenteraad hiervoor een verordening heeft vastgesteld en uit een draagvlakmeting blijkt dat er voldoende draagvlak is onder ondernemers/eigenaren in de BIZ. De wettelijke eisen voor de draagvlakmeting zijn:

- Minimaal de helft van de stemgerechtigden heeft een geldige stem uitgebracht (opkomstdrempel);

- Van de stemmers is minimaal tweederde voor het instellen van de BIZ;
- De som van de WOZ-waarden van de voorstemmers is hoger dan de som van de WOZ-waarden van de tegenstemmers.

In 2022 waren er twee BIZ-zen in voorbereiding:

1. BIZ Korenkwartier (ondernemers)
Voornemen was om deze BIZ per 2022 in te voeren. De uitkomsten van de draagvlakmeting die in maart 2022 heeft plaatsgevonden voldoen echter niet aan de wettelijke eisen, aangezien er niet door minimaal de helft van de stemgerechtigden een geldige stem is uitgebracht. In januari en februari 2023 heeft er een hernieuwde draagvlakmeting plaatsgevonden. Bij deze tweede draagvlakmeting is de opkomstdrempel gehaald en is ook voldaan aan de twee andere wettelijke eisen. Met deze positieve uitslag van de draagvlakmeting wordt de BIZ Korenkwartier met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 ingevoerd.

2. BIZ Binnenstad (eigenaren)
Op 19 oktober heeft de raad de verordening voor de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Binnenstad vastgesteld. Het was de intentie om deze BIZ voor vastgoedeigenaren in het winkelgebied per 1 januari 2023 in te voeren. In december 2022 hebben de vastgoedeigenaren hun stem uit kunnen brengen voor of tegen het invoeren van de BIZ. De opkomstdrempel is gehaald, evenals de eis van de WOZ-waarden. Het aantal voorstemmers is echter onvoldoende. De BIZ Binnenstad zal dan ook niet worden ingevoerd per 1 januari 2023. De initiatiefnemer VECA (Vereniging van Eigenaren Citycenter Arnhem) denkt na over een vervolg, waarbij een BIZ voor een kleiner projectgebied een denkrichting is. Dit zal op zijn vroegst 2024 worden.

Uitstel van betaling gemeentelijke belastingen coronacrisis
Om ondernemers tijdens de coronacrisis te ondersteunen in hun liquiditeit heeft het college aan hen ook in 2022 de mogelijkheid geboden tot uitstel van betaling van gemeentelijke belastingen. Het uitstel liep tot 1 september 2022, met daarna een betalingsregeling van zes maandelijkse termijnen tot 1 maart 2023. Begin maart 2023 zijn vrijwel alle (98%) vorderingen waarvoor uitstel werd verleend (in totaal circa € 550.000) alsnog betaald. Voor de niet nagekomen regelingen is het invorderingstraject opgestart.

Uitstel van betaling gemeentelijke belastingen energiecrisis
De sterk gestegen energiekosten raken ondernemers en maatschappelijke organisaties in de stad. Het betalen van de energierekening is voor velen van hen een steeds groter probleem en dit leidt tot zorgen en onzekerheid over het voortbestaan van hun onderneming / organisatie. Om de druk op de liquiditeit van ondernemers en maatschappelijke organisaties te beperken heeft het college in november 2022 besloten hen de mogelijkheid te bieden tot uitstel van betaling van gemeentelijke belastingen. De mogelijkheid tot uitstel geldt voor ondernemers en maatschappelijke organisaties die gebruiker zijn van een bedrijfspand. Zij kunnen uitstel van betalen aanvragen voor de in 2022 opgelegde en nog (deels) openstaande aanslagen OZB en rioolheffing en de in januari, februari en maart 2023 nog op te leggen aanslagen OZB en rioolheffing. De termijn van uitstel loopt tot 1 september 2023, met daarna een betalingsregeling van zes maanden. In de periode van november 2022 tot en met februari 2023 is er voor een bedrag van € 75.000 uitstel verleend.

Ontwikkeling gemeentelijk belastinggebied
In het Regeerakkoord heeft het kabinet met ingang van 2026 een nieuwe financieringssystematiek voor gemeenten aangekondigd. Deze nieuwe financieringssystematiek moet zorgen voor een meer stabiele financiering voor gemeenten en ruimte geven voor het maken van autonome keuzes op lokaal niveau.
Bij de herziening wordt ook de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied betrokken. Hoe dat zal worden ingevuld is ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag nog onzeker. Hetzelfde geldt voor de vraag of de ingangsdatum 2026 gehaald zal gaan worden. De minister van Binnenlandse Zaken heeft aangegeven voor de meicirculaire 2023 hierover meer helderheid te geven.

Opbrengsten van de lokale heffingen

Opbrengsten lokale heffingen	Realisatie 2021	Begroting 2022 def	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Bedragen x € 1.000				
Belastingen				
Onroerende-zaakbelasting (OZB)	56.306	56.403	56.041	-361
Verminderingen (naar aanleiding van bezwaar)	-2.263	-1.450	-2.878	-1.428
Parkeerbelasting	6.926	9.043	9.141	98
Toeristenbelasting	476	525	838	313
Subtotaal	**61.445**	**64.520**	**63.142**	**-1.378**
Heffingen				
Afvalstoffenheffing	18.319	19.941	20.710	769
Verminderingen (naar aanleiding van bezwaar)	-322	-400	-678	-278
Rioolheffing	16.815	17.148	16.807	-341
Verminderingen (naar aanleiding van bezwaar)	-337	-250	-436	-186
Subtotaal	**34.476**	**36.439**	**36.403**	**-36**
Leges				
Algemene dienstverlening				
Leges burgerlijke stand	2.316	2.114	2.562	448
Parkeren	68	94	54	-40
Overig APV	112	97	128	31
Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning				
Leges huisvesting en Wabo	4.256	4.037	3.421	-616
Kabels/leidingen	353	350	425	75
Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn				
Drank- en horeca	100	191	87	-104
Evenementen	17	130	78	-52
Prostitutiebedrijven	0	7	2	-5
Winkeltijden	0	0	0	0
Subtotaal	**7.222**	**7.020**	**6.757**	**-263**
Rechten				
Scheepvaartrechten	512	536	344	-192
Reinigingsrechten	50	53	48	-5
Subtotaal	**562**	**589**	**392**	**-197**
Totaal	**103.704**	**108.569**	**106.694**	**-1.875**

OZB

De opbrengsten uit OZB zijn € 361.000 lager uitgevallen dan begroot. Bij de niet-woningen heeft de WOZ-waarde zich negatiever ontwikkeld dan waarmee bij de tariefberekening rekening is gehouden. De minderopbrengsten die hierdoor zijn ontstaan, worden echter ruimschoots gecompenseerd door meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021, bij zowel woningen als niet-woningen. Dat er per saldo toch een negatief resultaat is gerealiseerd, is te verklaren door een bij de begroting 2011 opgenomen structureel begrote meeropbrengst van € 860.000, die losstaat van de jaarlijkse tariefberekening. Over sommige jaren wordt deze begrote meeropbrengst daadwerkelijk volledig gerealiseerd. Over andere jaren, waaronder ook 2022, is dat niet het geval.
Het bedrag aan verminderingen valt € 1,4 miljoen hoger uit dan begroot. Deze afwijking is voornamelijk te verklaren door:

- De achterstand in bezwaarafhandeling is in 2022 ingehaald. Het financieel effect van een ingediend (gegrond) bezwaar op een aanslag uit 2020 of 2021 landt hierdoor in 2022.
- Er is in 2022 relatief veel opgelegd over oudere jaren, waardoor ook relatief veel WOZ-waardes van 2020 en 2021 nog zijn verlaagd. De financiële effecten hiervan landen in 2022.

We zien daarnaast een toename in het aantal ingediende bezwaren.

Parkeerbelasting
De realisatie valt € 0,1 mln. lager uit dan begroot. Dit is een combinatie van lagere inkomsten de eerste twee maanden van het jaar door coronamaatregelen en hogere inkomsten doordat er meer naheffingsaanslagen zijn opgelegd.

Toeristenbelasting
De opbrengsten uit toeristenbelasting zijn € 313.000 hoger uitgevallen dan begroot, te verklaren door meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021.

Afvalstoffenheffing
De opbrengsten uit afvalstoffenheffing zijn € 769.000 hoger uitgevallen dan begroot. Deze meeropbrengsten zijn het gevolg van:

- Een groter aantal huishoudens dan waarmee bij het opstellen van de begroting rekening is gehouden;
- Meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2021;
- Meer verminderingen van aanslagen. Verminderingen worden voornamelijk toegekend naar aanleiding van verhuizingen, bijvoorbeeld wanneer een gezin verhuist naar een andere gemeente. Dit gezin krijgt dan een vermindering van de aanslag voor die maanden van 2022 dat het niet meer in Arnhem woonde. Een nieuwe bewoner krijgt vervolgens een aanslag voor de resterende maanden van het jaar. De betreffende maanden zitten hierdoor dubbel in de opbrengsten. De afwijkingen in de opbrengsten en kosten voor verminderingen moeten bij de afvalstoffenheffing daarom ook in samenhang worden gezien.

Rioolheffing
De opbrengsten uit rioolheffing zijn € 341.000 lager uitgevallen dan begroot. Deze minderopbrengsten zijn voornamelijk te verklaren door leegstand. Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd. De minderopbrengsten door leegstand worden deels gecompenseerd met meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021.

Leges burgerlijke stand
De opbrengsten uit leges burgerzaken zijn € 448.000 hoger uitgevallen dan begroot. Dit voordeel wordt met name veroorzaakt door hogere opbrengsten van leges voor paspoorten en naturalisaties. Van deze meeropbrengsten betreft een deel rijksleges die moeten worden afgedragen aan het Rijk.

Leges huisvesting en Wabo
De opbrengsten uit leges huisvesting en Wabo zijn € 616.000 lager uitgevallen dan begroot. Het totaal aantal verstrekte vergunningen in 2022 is vergelijkbaar aan 2021. Er zijn in 2022 alleen minder vergunningen verleend voor projecten met een hogere bouwsom.

Kwijtschelding

Kwijtschelding	Realisatie 2021	Begroting 2022 def	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Bedragen x € 1.000				
Afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB	2.022	2.405	2.067	338
Totaal	**2.022**	**2.405**	**2.067**	**338**

Particulieren en kleine zelfstandigen komen in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen als het zogenaamde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100% van het bijstandsniveau. Ook wordt gekeken naar het vermogen van de inwoner, onder andere de vrij te laten financiële middelen. Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de (on)roerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Het budget voor kwijtschelding is de afgelopen jaren verhoogd door een kostenstijging van afvalinzameling en het invoeren en afschaffen van Diftar. Het benodigde budget is te hoog ingeschat waardoor er in 2022 een voordeel is ontstaan.

Arnhem heeft de beleidsvrijheid die er tot nu toe was voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen steeds zo ruim mogelijk ingevuld. In september 2022 is bekend geworden dat de beleidsvrijheid wordt verruimd met de

mogelijkheid van het ophogen van het bedrag aan vrij te laten financiële middelen. Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag lag een raadsvoorstel voor dat voorzag in het met terugwerkende kracht per 1 januari 2022 toepassen van deze verruiming. Hierdoor komen meer inwoners in aanmerking voor (gedeeltelijke) kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen.

Kostendekkendheid heffingen

In de gemeentewet (artikel 229b, lid 1) is opgenomen dat de tarieven die worden geheven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing maximaal kostendekkend mogen zijn. Dit betekent dat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten. Zo wordt voorkomen dat de gemeente 'winst' maakt op deze heffingen en met de ontvangen specifieke belastingen ook andere gemeenteactiviteiten financiert. Het gaat bij de kostendekkendheid om geraamde bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn. Hieronder wordt inzicht gegeven in de berekening van de kostendekkendheid van de rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Kosten van overhead

Kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende activiteit, maar dat gaat niet altijd. Bijvoorbeeld bij de kosten van huisvesting, (algemene) communicatie en bestuursondersteuning. Dit zijn overheadkosten; alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze definitie van overheadkosten is vastgelegd in het BBV. Welke kosten de gemeenten als overheadkosten moeten zien, is dus in regelgeving vastgelegd. Gemeenten zijn wel vrij in de keuze van de methodiek voor toerekening van overheadkosten aan de lokale heffingen. Bij de gemeente Arnhem rekenen we de kosten van overhead aan de heffingen toe met behulp van een opslag op de ingezette uren.

Rioolheffing

Zowel de opbrengsten uit rioolheffing als de aan de rioolheffing toe te rekenen kosten zijn lager uitgevallen dan (primitief) begroot. De minderopbrengsten van € 0,34 miljoen zijn voornamelijk te verklaren door leegstand. Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd.
Het € 0,21 miljoen lagere kostenniveau is te verklaren door minder kapitaallasten dan begroot in verband met minder activeringen eind 2021 en een lager dan begroot bedrag aan toegekende kwijtschelding. De lagere kosten voor kapitaallasten en kwijtschelding worden deels gecompenseerd met hoger uitgevallen kosten voor verminderingen naar aanleiding van bezwaar.

De rioolheffing was in 2022 niet volledig kostendekkend. Dit tekort op het product riolering van € 0,18 miljoen wordt gedekt uit de voorziening rioolheffing die bij de jaarrekening 2021 is gevormd, omdat de opbrengsten uit rioolheffing toen juist hoger waren dan de kosten voor het product riolering.

Kostendekkenheid rioolheffing	Begroting 2022 primitief	Jaarrekening 2022
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	14.542	14.370
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen		
Netto kosten taakvelden	*14.542*	*14.370*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	1.013	1.013
BTW	1.642	1.607
Totale kosten	**17.197**	**16.990**
Opbrengst rioolheffing	17.148	16.807
Dekkingspercentage	**100%**	**99%**

Afvalstoffenheffing

De opbrengsten uit afvalstoffenheffing zijn € 0,86 miljoen hoger uitgevallen dan (primitief) begroot. Deze meeropbrengsten zijn het gevolg van een groter aantal huishoudens dan waarmee bij het opstellen van de begroting rekening is gehouden, van meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2021 en van

(administratieve) dubbeling in de opbrengsten doordat aanslagen opnieuw worden opgelegd in verband met verhuizingen. De kosten voor verminderingen zijn hierdoor ook hoger.

De aan de afvalstoffenheffing toe te rekenen netto kosten zijn € 1,6 miljoen lager uitgevallen dan (primitief) begroot. Dit lagere kostenniveau is te verklaren door minder inzamel- en verwerkingskosten dan geraamd voor PBD, grofvuil, oud papier en GFT en een lager dan begroot bedrag aan toegekende kwijtschelding. Door een hoge papierprijs zijn er ook meer baten uit inzamelen en verwerken van oud papier dan verwacht werd.
De lagere inzamel- en verwerkingskosten en kosten voor kwijtschelding en de hogere inkomsten uit oud papier worden deels gecompenseerd met hoger uitgevallen kosten voor verminderingen.

Doordat de opbrengsten hoger zijn uitgevallen dan begroot en de kosten juist lager, is de gerealiseerde kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing met 94% aanzienlijk hoger dan de 84% die werd verwacht.

Kostendekkenheid afvalstoffenheffing	Begroting 2022 primitief	Jaarrekening 2022
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	21.250	20.515
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen	-1.539	-2.107
Netto kosten taakvelden	*19.711*	*18.408*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	689	689
BTW	3.339	3.033
Totale kosten	**23.739**	**22.130**
Opbrengst afvalstoffenheffing	19.853	20.710
Dekkingspercentage	**84%**	**94%**

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het is van belang om inzicht te hebben in de financiële positie (hoe financieel gezond is de gemeente) en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er financieel). Met andere woorden hoe financieel robuust is de gemeente Arnhem?
Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente Arnhem in staat is om risico's op te vangen.
De financiële positie van Arnhem wordt met een aantal financiële kengetallen (zoals solvabiliteit en schuldquote) in samenhang met het weerstandsvermogen in beeld gebracht en beoordeeld.

Samenvatting financiële positie

In deze paragraaf gaan we, in aansluiting op de toelichting in deel 1 van deze jaarstukken, verder in op de financiële positie van de gemeente Arnhem. Allereerst volgt een samenvatting van de belangrijkste punten uit deze paragraaf. Aansluitend volgt een toelichting op:

- de uitkomsten van de financiële kengetallen;
- de uitgangspunten voor beleid;
- het risicoprofiel en het beschikbare weerstandsvermogen;
- de belangrijkste risico's.

Om op een eenvoudige manier uit te leggen hoe de gemeente naar haar financiële positie kijkt, gebruiken we de metafoor van een privépersoon, die, na afloop van het jaar, terugkijkt op zijn of haar eigen financiële positie: Waren mijn inkomsten en uitgaven in evenwicht? Moest ik mijn spaargelden aanspreken of kon ik extra sparen? Heb ik in de toekomst wat extra middelen achter de hand als mijn wasmachine kapot gaat? Als een privépersoon een goed en zeker inkomen heeft om zijn huur of hypotheek te betalen, verder geen grote schulden heeft en ook nog over een spaarsaldo beschikt, is de conclusie dat zijn of haar financiële positie robuust en solide is.
Zo is het ook bij gemeenten. Had het gemeentelijk huishoudboekje een tekort of een overschot? Heeft de gemeente na het jaar 2022 geen of weinig schulden en een redelijk goed gevulde ‘bankrekening’ (algemene reserve)? Waren de buffers voor risico’s hoger dan de risico’s die zich voor hebben gedaan? Waren de baten even hoog of hoger dan de lasten? Als het antwoord op al die vragen positief is dan staat de gemeente Arnhem er in financiële zin goed voor.
Door in samenhang te kijken naar een aantal kengetallen kunnen we beoordelen hoe robuust de financiële positie van een gemeente is. Dat is waar we in deze paragraaf bij stilstaan.

2022 was het jaar dat de samenleving weer open ging na de diverse coronamaatregelen die tot in het voorjaar duurden en waarvan de laatsten pas onlangs zijn beëindigd. De Russische inval in Oekraïne bracht daarna grote onzekerheid. De gemeente sprong bij met de crisisopvang van vluchtelingen. Net als in de coronacrisis heeft de Rijksoverheid met diverse compensaties de grootste financiële nadelen gecompenseerd. De energiecrisis die als gevolg van het conflict in Oekraïne is ontstaan zorgt echter weer voor grote onzekerheid. De prijsstijgingen houden langer aan dan het CPB in eerste instantie had geraamd, waardoor de onzekerheid rond de ramingen voor de toekomst nog zeker niet terug is op het niveau van voor de coronacrisis.

Over het jaar 2022 is een positief saldo van inkomsten en uitgaven gerealiseerd en bedraagt het voordelig jaarresultaat € 23,8 miljoen na mutaties in de reserves. Het financieel voordelig jaarresultaat heeft positief doorgewerkt op de drie niveaus van robuustheid aan de hand waarvan is te beoordelen hoe de gemeente er voor staat.

1. In de begroting 2022 werd voor 2022 nog een onttrekking aan de algemene reserve begroot. Vanaf 2023 is de begroting wel structureel in evenwicht waarmee de begroting voldoende robuust was. In de realisatie over 2022 zijn de baten hoger dan de lasten, wat resulteert in het voordelige jaarresultaat.
2. De mate van robuustheid om risico's op te vangen: het risicoprofiel is opnieuw geactualiseerd. Ook het beeld van de beschikbare weerstandscapaciteit is opnieuw bepaald. Bij het opstellen van de begroting werd voor 2022 uitgegaan van een weerstandsfactor van 1,4. De weerstandsfactor bij de jaarrekening is 2,3. Deze hogere weerstandsfactor ontstaat vooral doordat de beschikbare weerstandscapaciteit (de buffers voor risico’s) hoger is. Verderop in deze paragraaf wordt dit toegelicht.
3. De mate van robuustheid van de balans: Hierbij gaat het onder andere om de omvang van de schulden van de gemeente (netto schuldquote) en de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen (solvabiliteit). De financiële kengetallen hebben zich in 2022 in positieve richting ontwikkeld. Met name de solvabiliteit is aanzienlijk hoger dan voorgaande jaren. Dit is het gevolg van meerdere incidentele meevallers die leiden tot een hogere algemene reserve. De uitkomsten van de financiële kengetallen worden verderop in deze paragraaf toegelicht.

Samenvattend is te zeggen dat de financiële positie van de gemeente in 2022 robuuster is geworden op basis van het beeld uit de drie niveaus van robuustheid.

Uitkomsten financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente wordt gebruik gemaakt van de kengetallen, zoals genoemd in art. 11 van de begrotingsvoorschriften (BBV). Ook de weerstandsfactor is uitgedrukt in de vorm van een kengetal:

Een goede toelichting op deze kengetallen en de betekenis daarvan voor de sturing door de raad is opgenomen in de publicatie 'Meerjarig financieel inzicht voor de raad - de samenhang tussen beleid en kengetallen' van de commissie BBV.

De kengetallen volgens art. 11 van de BBV laten over de afgelopen jaren het volgende beeld zien:

1A. Netto schuldquote	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	86%	84%	78%	72%	95%	66%

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	76%	75%	71%	66%	88%	61%

2. Solvabiliteitsratio	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	16%	17%	19%	22%	16%	29%

2A. Weerstandsfactor	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	1,4	1,2	1,0	1,9	1,4	2,3

3. Kengetal grondexploitatie	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	7%	7%	5%	6%	6%	5%

4. Structurele exploitatieruimte	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	-2%	1%	2%	8%	-4%	15%

5. Woonlasten meerpersoonshuishouden	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	100%	104%	102%	102%	94%	100%

Als aanvulling op deze verplichte kengetallen worden in de begroting en jaarrekening in aansluiting op de zogenaamde stresstesten van de 100.000+ gemeenten op vier aandachtsvelden nog een aantal andere kengetallen doorgerekend. Bij elk kengetal wordt door middel van een kleur aangegeven hoe hierop wordt gescoord: rood is kwetsbaar, oranje is punt van aandacht en groen is voldoende.

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav schuldquote		**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
a	Netto schuld per inwoner	€ 3.272	€ 4.174	€ 3.098
b	Schuldevolutie	-8%	4%	-13%
c	Netto rentelasten/exploitatie	1,37%	1,56%	1,20%
d	Aanwezigheid rentereserve/buffer	ja	ja	ja
e	Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen	96%	94%	96%

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav solvabiliteit		**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
a	Weerstandsfactor	1,9	1,4	2,3
b	Mogelijkheden om weerstandscapaciteit te verbeteren	ja	ja	ja

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav grondexploitatie		**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
a	Afhankelijkheid van grondexploitatie voor sluitende begroting	nee	nee	nee

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav woonlasten		rek. 2021	begr. 2022	rek. 2022
a	Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0,34%	0,21%	0,21%
b	Derving OZB i.v.m. leegstand	1,73%	2,06%	1,72%

Toelichting:
Bij het beoordelen van de bovenstaande kengetallen is het belangrijk de kengetallen in onderlinge samenhang te bezien om uitspraken te kunnen doen over én de robuustheid van de begroting/rekening, én de robuustheid van de risicobuffers én de robuustheid van de balans.

Robuustheid van de begroting:
- De structurele lasten zijn in 2022 gedekt met structurele inkomsten, zoals het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien.
- De Arnhemse begroting was minder afhankelijk van de resultaten die op de grondexploitaties worden behaald dan bij de begroting 2022 werd verwacht. Een kanttekening hierbij is wel dat de BR Grondexploitaties niet toereikend is om alle risico's van het grondbedrijf te dekken. De resterende risico's kunnen echter volledig met de algemene reserve worden afgedekt.
- De Begroting 2023, zoals vastgesteld door de raad, laat ook een meerjarig sluitend financieel beeld zien. Zoals in de Begroting 2023 beschreven, kent dit beeld wel diverse onzekerheden.

Robuustheid van de buffers voor risico's in relatie tot het beschikbare weerstandsvermogen:
- Een belangrijke indicator is de weerstandsfactor die de verhouding uitdrukt tussen de beschikbare buffers (reserves die het weerstandsvermogen van de gemeente vormen) en de benodigde weerstandscapaciteit (het totaal van de berekende mogelijke nadelige financiële gevolgen van de risico's). Dankzij incidentele meevallers wordt er bij de jaarrekening per saldo aan de algemene reserve toegevoegd in plaats van onttrokken zoals begroot. Hierdoor komt de weerstandscapaciteit uit op 2,3. Dit is ruim boven de ondergrens van 1,0 waarbij de buffers voor risico's moeten worden aangevuld.

Robuustheid van de balans:
- De solvabiliteit van onze gemeente komt in de jaarrekening uit op 29%. Dit is daarmee ruim boven de meest risicovolle categorie volgens de indeling die de provincie Gelderland hanteert. Naast de positieve invloed door de jaarlijkse overhevelingen van het ene begrotingsjaar naar het volgende jaar via de bestemmingsreserve taakmutaties die het kengetal positief beïnvloeden, dragen ook de incidentele meevallers bij aan de groei van het eigen vermogen. De jaarrekening laat daarmee een positief beeld van de solvabiliteit zien. Daarmee is er voldoende eigen vermogen dat de komende jaren ingezet kan worden als incidentele dekking.
- De cijfers van het grondbedrijf zijn relevant voor de beoordeling van de solvabiliteit. De balans van de gemeente Arnhem wordt, in vergelijking met andere gemeenten, minder beïnvloed door de resultaten van het grondbedrijf. Dit komt mede door de verliezen die na de economische crisis van 2008 - 2013 zijn genomen. Vanuit de verstedelijkingsopgave zullen de komende jaren diverse grondexploitaties worden gestart, zoals Kronenburg, Nijmeegseweg en Spoorzone Oost. Daarvoor zullen wellicht extra risicobuffers worden opgenomen.
- Arnhem heeft haar schuldpositie in 2022 verbeterd. De schuldquote geeft aan hoe groot de schuld is ten opzichte van de omvang van de begroting. Als gevolg van vooruitbetalingen van het Rijk en doordat reeds bij een lage rentestand leningen waren aangetrokken, waren er in 2022 voldoende liquide middelen beschikbaar en hoefde er om die reden minder geleend te worden.

In de onderstaande tabel worden de financiële kengetallen te vergeleken met de risico-indeling van de provincie. De provincie hanteert daarbij drie categorieën.
Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De uitkomsten voor de jaarrekening 2022 zijn onderstaand vermeld. De kolom 'Gelders gemiddelde' is ontleend aan de begrotingsbrief 2023.

Kengetal	Gelders gemiddelde 2023	Waarde Arnhem Jaarrekening 2022	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	64%	66%	<90%	90-130%	>130%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	57%	61%	<90%	90-130%	>130%
3. Solvabiliteitsratio	31%	29%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	8%	5%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structureel exploitatieruimte Begr.	1,50%	15%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
5b. Structureel exploitatieruimte MJR	-0,06%		> 0%	> 0%	< 0%
6. Belastingcapaciteit	100%	100%	<95%	95-105%	>105%
7. Weerstandsvermogen	2,7	2,3	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8

Jaartal	Weerstandsfactor		Solvabiliteit	
	primitieve begroting	rekening	primitieve begroting	rekening
2016		1,4	12%	15%
2017	1,3	2,1	10%	16%
2018	2,0	1,4	12%	16%
2019	1,6	1,2	14%	17%
2020	1,0	1,0	15%	19%
2021	1,0	1,9	12%	22%
2022	1,4	2,3	16%	29%
2023	1,4		18%	

Uitgangspunten van beleid

In 2020 zijn de uitgangspunten en spelregels voor risicomanagement en weerstandsvermogen door de raad vastgesteld. Deze spelregels en uitgangspunten maken onderdeel uit van de beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen (nota 12 mei 2020, zaaknummer 466760). In aansluiting op deze nota is er in 2021 ook nog een raadsinformatiebrief verschenen hoe om te gaan met grote risicovolle projecten en op welke wijze de raad hierover wordt geïnformeerd. De criteria waaraan een project moet voldoen om als ‘groot risicovol’ te bestempelen zijn tevens in deze brief opgenomen.

Op basis van de laatste afspraken zijn de uitgangspunten en spelregels voor risicomanagement geactualiseerd en ter vaststelling aan de raad voorgelegd. Een deel hiervan zal net als de regels omtrent ‘grote risicovolle projecten’ in de aangepaste financiële verordening worden opgenomen.

Ten opzichte van de uitgangspunten en spelregels voor risicomanagement en weerstandsvermogen zoals deze in 2020 zijn vastgesteld zijn de volgende uitgangspunten vervallen c.q. toegevoegd:

- Vervallen is het volgende uitgangspunt: de gemeente heeft een extra buffer voor niet voorspelbare gebeurtenissen in de vorm van een bestemmingsreserve Solvabiliteit .
- Toegevoegd is het uitgangspunt: de gemeente streeft naar een solvabiliteit van 14% en hanteert daarbij 10% als ondergrens.

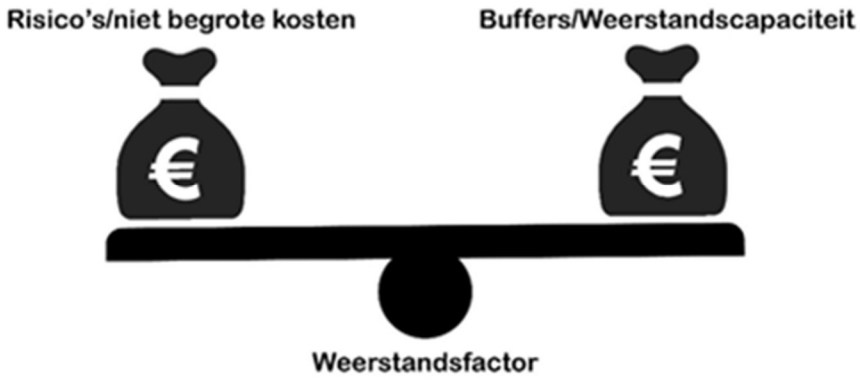
De geactualiseerde uitgangspunten zullen voor de komende jaren richtinggevend zijn hoe om te gaan met risico’s en financiële buffers.

Weerstandsvermogen

In dit deel van de paragraaf is het totaalbeeld opgenomen van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de daarmee samenhangende weerstandsfactor:

- de gemeentelijke risico's die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie zijn opnieuw beoordeeld, waar nodig aangepast en aangevuld. Op basis van het nieuwe risicoprofiel is met behulp van statistische berekeningen bepaald wat de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is;
- de omvang van de reserves, waarvan is afgesproken dat deze de beschikbare weerstandscapaciteit vormen, is bepaald;
- door de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves als buffer) te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) wordt de weerstandsfactor berekend.

Het volgende plaatje illustreert dit:

Hoe hoger de weerstandsfactor is, hoe beter de gemeente in staat is om risico's die zich voordoen op te kunnen vangen. Daalt de weerstandsfactor beneden de 1,0 dan zijn de financiële buffers lager dan het benodigde weerstandsvermogen en kan de gemeente in de financiële problemen komen als de risico's zich voordoen. De afspraken over de hoogte van de weerstandsfactor liggen vast in de financiële verordening: 'Voor een robuuste financiële positie mag de weerstandsfactor niet lager zijn dan 1. Indien de weerstandsfactor lager is dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor hoger is dan 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor (nieuw) beleid'.
Binnen de gemeente Arnhem kijken we niet alleen naar de weerstandsfactor, maar doen dit in onderlinge samenhang met andere financiële kengetallen. Zo is in het nieuwe coalitieakkoord ook afgesproken dat de gemeente streeft naar een solvabiliteit van 14% met een ondergrens van 10%.
Wanneer er bijvoorbeeld sprake zou zijn van een weerstandsfactor boven de 1,4 en deze ruimte zou worden ingezet voor nieuw beleid, heeft dit namelijk ook een ander effect bijvoorbeeld op de solvabiliteit: het eigen vermogen van de gemeente vermindert en de solvabiliteit verslechtert.

Het totaalbeeld bij deze jaarrekening ziet er als volgt uit:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2022	JV 2021	Begroting 2023	JV 2022
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Benodigde weerstandscapaciteit				
1. Gemeentebrede risico's	34.146	33.425	21.727	23.620
2. Corona risico's	2.987	1.609	671	345
3. Risico opvang vluchtelingen Oekraïne			1.806	1.556
Gemeentebrede risico's totaal	**37.133**	**35.034**	**24.203**	**25.521**
4. Risico's grondexploitatie	13.406	17.428	17.428	18.274
Totaal	**50.539**	**52.462**	**41.631**	**43.795**
Beschikbare weerstandscapaciteit				
1. Algemene reserve	51.600	79.618	37.936	81.963
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	16.509	19.171	20.933	15.809
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	1.039	889	1.039	1.039
Totaal	**69.148**	**99.678**	**59.907**	**98.810**
Weerstandsfactor	**1,4**	**1,9**	**1,4**	**2,3**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,0	**18.609**	**47.216**	**18.276**	**55.015**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,4	**-1.606**	**26.231**	**1.624**	**37.497**

We vergelijken de weerstandsfactor van onze gemeente ook met de beoordelingstabel van Naris.

Beoordelingstabel weerstandsvermogen		
	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	>2	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De weerstandsfactor komt bij dit jaarverslag uit op 2,3 en bevindt zich in categorie A 'uitstekend'.
Doordat we daarmee volgens onze eigen spelregels in de financiële verordening boven de 1,4 uitkomen, is er geen aanleiding de reserves aan te vullen en zou de ruimte boven de 1,4 in de komende jaren ingezet kunnen worden voor nieuw beleid. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat dit in samenhang bezien moet worden met de ontwikkeling van de begroting en meerjarenraming: als deze geen structureel sluitend beeld laten zien, dan is het niet gepast om incidentele ruimte in te zetten.
Een belangrijke kanttekening hierbij is wel dat het voorspellen van risico's en de ontwikkeling daarvan een onzekere aangelegenheid is. We zien een aantal ontwikkelingen die gaan zorgen voor een stijging van het risicoprofiel. Zo zullen bijvoorbeeld risicobuffers opgenomen moeten worden voor nieuwe grondexploitaties, zoals Kronenburg, Nijmeegse weg en Spoorzone Oost. Dit zal er naar verwachting voor zorgen dat de totale omvang van het risicoprofiel groter wordt. Daardoor zal de weerstandsfactor dalen. Ook economische ontwikkelingen, waaronder een stijgende rente kunnen een extra risico vormen. Het hiervoor aanhouden van noodzakelijke risicobuffers zal kunnen leiden tot een lagere weerstandsfactor. Ten slotte kunnen recente ontwikkelingen rond Oekraïne nieuwe risico's met zich mee brengen.

De toelichting op de verschillende onderdelen die de weerstandsfactor bepalen, is opgenomen in volgende onderdelen van dit deel van deze paragraaf.

Benodigde weerstandscapaciteit en risicoprofiel

Het risicoprofiel wordt bepaald door te inventariseren welke risico's er bestaan en de financiële effecten in te schatten wanneer ze zich voor doen. Daarbij wordt voor de begrotingsrisico's gebruik gemaakt van de volgende indeling:

Risicoscore				
Klasse	Kans		Klasse	Geldgevolg
1	< of 1 x per 10 jaar	10%	1	< € 50.000
2	1 x per 5-10 jaar	30%	2	€ 50.000 - € 200.000
3	1 x per 2-5 jaar	50%	3	€ 200.000 - € 500.000
4	1 x per 1-2 jaar	70%	4	€ 500.000 - € 1.000.000
5	1 x per jaar of >	90%	5	> € 1.000.000

Op basis van een inschatting voor alle risico's van de kans dat het risico zal optreden en het mogelijk financieel gevolg, wordt met behulp van statistische kansberekeningen het mogelijke financieel gevolg van het risicoprofiel van alle risico's samen doorgerekend. De statistische berekeningen die daarvoor worden gemaakt, zijn een hulpmiddel om te bepalen wat het bedrag is dat we als buffer aan moeten houden om risico's te kunnen afdekken, de zogenaamde benodigde weerstandscapaciteit.
Het grote voordeel van deze rekenmethodiek is dat gebruik gemaakt kan worden van het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voor zullen doen. Daardoor is het bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit lager dan de optelsom van alle risicobedragen bij elkaar. Deze berekeningen zijn in combinatie met de beschikbare weerstandscapaciteit (de buffers voor risico's) de basis voor de hoogte van de weerstandsfactor.
Bij de bespreking van risico's is het de gewoonte om grote betekenis toe te kennen aan de hoogte van de weerstandsfactor. Dat is ook logisch, omdat het een belangrijke indicator vormt voor de financiële positie. Hierbij past een duidelijke kanttekening. Het inschatten van risico's met daarbij behorende bedragen en kansen is per definitie geen exacte wetenschap. Ook de berekeningen die op basis daarvan plaats vinden zijn dat dus niet. Ze zijn een hulpmiddel om in totaliteit een bedrag te bepalen om als buffer voor risico's aan te houden. Enige relativering van de waarde van dit gegeven zeker is op zijn plaats. Daarnaast is het van belang om, zoals reeds is aangegeven, de financiële kengetallen in onderlinge samenhang te bezien en niet uit te gaan van één enkel kengetal als de weerstandsfactor.
Ook bij dit jaarverslag zijn de risico's geïnventariseerd om op die manier een beeld te krijgen van het risicoprofiel en benodigde buffer. Naast de gemeentebrede risico's zijn ook de risico's van het grondbedrijf meegenomen. De volgende tabel laat zien wat het totale beeld van de benodigde weerstandscapaciteit is:

Benodigde weerstandscapaciteit	Begroting 2022	JV 2021	Begroting 2023	JV 2022
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Benodigde weerstandscapaciteit				
Gemeentebrede risico's	34.146	33.425	21.727	23.620
Corona risico's	2.987	1.609	671	345
Risico opvang vluchtelingen Oekraïne			1.806	1.556
1. Gemeentebrede risico's totaal	**37.133**	**35.034**	**24.203**	**25.521**
Conjuncturele (marktrisico) en project specifieke risico's grondexploitatie	11.763	15.519	15.519	16.289
Strategisch bezit (mva)	1.533	1.813	1.813	1.873
Anterieure overeenkomsten	110	96	96	112
2. Risico's grondexploitatie	**13.406**	**17.428**	**17.428**	**18.274**
Totaal	**50.539**	**52.462**	**41.631**	**43.795**

Onderstaand worden de onderdelen van het risicoprofiel doorgelopen.

1. Gemeentebrede risico’s

De actualisatie van de gemeentebrede risico's voor de jaarrekening 2022 levert in vergelijking met de risico's bij de Begroting 2023 het volgende beeld op:

- het totale gemeentebrede risicoprofiel bij de jaarrekening bestaat uit 112 risico's, terwijl het risicoprofiel bij de begroting 2023 bestond uit 97 risico's;
- er zijn 30 nieuwe risico's, 15 risico's zijn vervallen en 11 risico's zijn gewijzigd;
- het aantal coronarisico’s is afgenomen van 8 risico’s bij de begroting tot 3 risico’s bij deze jaarrekening;
- er zijn 77 financiële risico's die in aanmerking komen voor het reserveren van weerstandsvermogen.

Een overzicht van grote begrotingsrisico's die met name bepalend zijn voor de financiële omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is opgenomen aan het einde van deze paragraaf. Deze risico's hebben op basis van de inschatting van de kans op voorkomen en het financieel gevolg de meeste invloed op het totale risicoprofiel.

Het risicoprofiel voor de totale gemeentebrede risico's is bij deze jaarrekening met € 1,3 miljoen toegenomen ten opzichte van de vorige actualisatie bij de Begroting 2023. Ten opzichte van het risicoprofiel bij de Begroting 2022 is er sprake van een sterke daling van de risico’s. Dit komt met name doordat een aantal grote risico’s zoals voor Herijking gemeentefonds/nieuw verdeelmodel Beschermd Wonen als risico zijn vervallen en opgenomen zijn in de Begroting.

De stijging bij dit jaarverslag is per saldo vooral veroorzaakt door een aantal belangrijke stijgers en dalers met een grote financiële impact:

Stijgers:

- *Tariefstijgingen in de Zorg (wmo en jeugdzorg)*
  Er is sprake van personeelstekorten waardoor salarissen in de zorg kunnen stijgen, daarnaast wordt vanaf medio 2024 opnieuw zorg ingekocht, wat ertoe kan leiden dat de zorgtarieven moeten worden verhoogd. Hiervoor is een nieuw risico is opgenomen met een kans van 80% en een financieel maximum van € 3 miljoen.
- *Flexwoningen Merwedeterrein*
  Een nieuw risico is opgenomen voor de kans dat op geen van de potentiële vervolglocaties in Arnhem herplaatsing van de flexwoningen Merwedeterrein mogelijk is. Het risico is opgenomen met een kleine kans van 10%, en met een maximum financiële impact van € 10 miljoen.
- *Inkomensregelingen (BUIG), maximaal eigen risico*
  Het risico is doorgerekend en naar boven bijgesteld. De kans van het risico is op 70% gebleven. Het financieel maximum is verhoogd van € 7,3 miljoen naar € 8,7 miljoen.
- *De Connectie*
  Het risico Bedrijfsvoering is komen te vervallen en samengevoegd met dit risico voor De Connectie.
- *Zorgpartijen in financiële problemen*
  Het financieel maximum van het risico is opgehoogd naar € 2 miljoen, dit was € 1 miljoen, de kans is 90% gebleven.

Dalers:

- *Bedrijfsvoering*
  Het risico is komen te vervallen en is samengevoegd met het risico De Connectie. Specifieke bedrijfsvoerings risico's worden opgenomen bij de betreffende clusters.
- *Compensatie stijgende energielasten*
  Het financieel maximum van het risico is verlaagd naar € 1 miljoen, dit was € 2,5 miljoen, de kans van het risico is 90% gebleven.

Nieuwe risico's zonder geldgevolg
Naast risico’s met een mogelijk financieel gevolg zijn er ook 35 risico’s zonder financieel gevolg in het risicoprofiel opgenomen. Daarvan zijn er 15 nieuw. Bij deze risico's is nog niet duidelijk of en in welke mate ze zich zouden kunnen voordoen. Bij de voorbereiding van de begroting 2024 zal worden nagegaan of het noodzakelijk is om deze te kwantificeren.

In het risicoprofiel is ook een aantal risico's opgenomen die vanwege het vertrouwelijke karakter (onderhandelingspositie, concurrentieverhouding, etc.) niet in deze paragraaf worden beschreven.

2. Grondexploitatie risico's

Het risicoprofiel van de grondexploitaties is geactualiseerd bij de opstelling van Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2022 die tegelijk met deze jaarrekening is gemaakt. Het geactualiseerde risicoprofiel is meegenomen in dit jaarverslag.
In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen berekend. Het conjuncturele risico (marktrisico) is bepaald door een berekening uit te voeren op basis van een "slecht- weer" scenario waarbij als basis uitgangspunten wordt uitgegaan van: 3 jaar vertraging, waarde daling van 15% en 10% lagere kosten.
De project specifieke risico's zijn bepaald door gebruik te maken van een door de gemeente Arnhem opgestelde checklist die aansluit bij de landelijke regelgeving van de Commissie BBV en het Handboek van de accountant. De risico's van strategisch bezit (mva) de anterieure overeenkomsten zijn toegevoegd.

De aan te houden buffers voor de risico's in het grondbedrijf zijn €0,8 miljoen hoger dan vorig jaar.
Voor een uitgebreidere omschrijving en verklaring van de risico's, de financiële positie, de ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit en scenario's van het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.
Bij de berekening van de risico's en benodigde buffers voor het grondbedrijf is uitgegaan van de huidige grondexploitaties. De gemeente Arnhem heeft de zogenaamde woondeal met het Rijk gesloten. Het risico dat de gemeente Arnhem bij de ontwikkeling en uitwerking van plannen zal moeten bijdragen, zal worden besproken bij de Perspectiefnota.

Conclusie risicoprofiel

Zoals toegelicht is het totale risicoprofiel voor de gemeentebrede en grondexploitatierisico's, ten opzichte van eerdere inschattingen bij de begroting 2023, met € 2,2 miljoen gestegen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In dit onderdeel van de paragraaf is een korte toelichting opgenomen op de beschikbare weerstandscapaciteit.

In de volgende tabel is het totale beeld van de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen:

Beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2022	JV 2021	Begroting 2023	JV 2022
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Beschikbare weerstandscapaciteit				
Stand Algemene reserve per 1-1	59.320	44.067	75.634	79.591
+ Toevoegingen	10.780	32.671	0	15.836
- Onttrekkingen	-18.499	-18.469	-37.698	-37.331
- Resultaat	0	21.349	0	23.866
1. Algemene reserve per 31-12	**51.600**	**79.618**	**37.936**	**81.963**
BR Grondexploitatie	14.747	17.671	19.171	14.309
BR Strategische posities	1.500	1.500	1.500	1.500
BR Voorstudies	262	0	262	0
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	**16.509**	**19.171**	**20.933**	**15.809**
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	**1.039**	**889**	**1.039**	**1.039**
Totaal	**69.148**	**99.678**	**59.907**	**98.810**

1. Algemene reserve

In de Begroting 2022 die op 10 november 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld, is op basis van de prognose van het rekeningresultaat over 2021 een stand van de algemene reserve van € 51,6 miljoen opgenomen. Deze prognose is met nog een aantal aanvullende wijzigingen in de Turap-2 2021 verwerkt. Samen met de wijzigingen uit Verzamelbesluit-3 2021 was op 31 december 2021 de begrote stand van de algemene reserve ultimo 2022 € 50,8 miljoen. Na toevoeging van het resultaat 2021 van € 21,3 miljoen bedraagt te begrote eindstand € 72,1 miljoen. Met de resultaatbestemming 2021 wordt er in 2021 weer 14,6 miljoen aan de algemene reserve onttrokken in 2022. Samen met een aantal andere wijzigingen komt de eindstand van de algemene reserve in de begroting op 31 december 2022 uit op € 58,1 miljoen. Wanneer het resultaat over 2022 van € 23,9 miljoen daaraan wordt toegevoegd bedraagt de stand van de algemene reserve in de jaarrekening 2022 € 82,0 miljoen.

Stand Begroting 2022	€ 51,6	miljoen
Turap-2 2021 en Verzamelbesluit-3 2021	-€ 0,8	miljoen
Begrote stand 31 december 2021	€ 50,8	miljoen
Resultaat 2021	€ 21,3	miljoen
Resultaatbestemming 2021	-€ 14,6	miljoen
Overige begrotingswijzigingen	€ 0,6	miljoen
Begrote stand 31 december 2022	€ 58,1	miljoen
Resultaat 2022	€ 23,9	miljoen
Stand Jaarrekening 2022	€ 82,0	miljoen

2. Reserves grondexploitaties

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt in de paragraaf Grondbeleid toegelicht. Dit jaar is €3,4 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserve grondexploitatie door zowel de hard stijgende kosten van materialen, arbeid en energie als de eerste tekenen van afvlakkende woningprijzen. De benodigde weerstandscapaciteit voor de risico's grondexploitatie is daarnaast toegenomen en bedraagt €18,3 miljoen. Door deze ontwikkelingen zijn de bestemmingsreserves grondexploitatie van €15,8 miljoen niet toereikend voor het afdekken van de risico's in de grex. Voor €2,5 miljoen wordt een beslag gelegd op de algemene middelen.

3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar

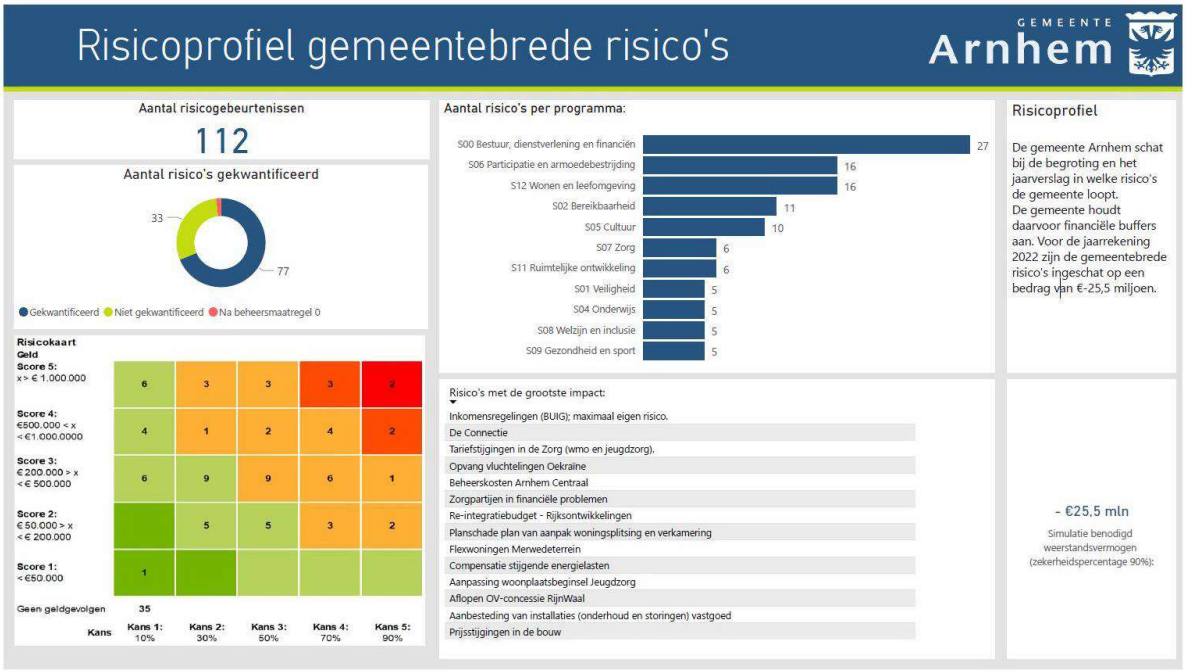
De post onvoorzien en strikt onvermijdbaar is in 2022 voor €1,0 miljoen ingezet als beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie beschikbare weerstandscapaciteit

Zoals toegelicht is de totale beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de vorige stand bij de begroting 2023 met €38,9 miljoen gestegen.

Belangrijkste risico's

In onderstaande afbeelding worden de gegevens van het gemeentebrede risicoprofiel samengevat weergegeven:

Hieronder worden de belangrijkste gemeentebrede risico's (met hoogste invloed% en risicoscore) in de Top 15 toegelicht, die samen ongeveer 70% uitmaken van de totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit van € 25,5 miljoen voor het gemeentebrede risicoprofiel.

Er wordt een onderverdeling gemaakt van de belangrijke risico's per programma en portefeuilleonderdeel:

Risicogebeurtenis	Kans	Geld	Geld (Max)	Risico score	Invloed (%)	Gewijzigd t.o.v. Begroting 2023
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën						
Bedrijfsvoering						
De Connectie	4	5	€ 3.650.000	20	8,9%	Gewijzigd+

De begroting van de BVO De Connectie kent een aantal onzekerheden dat een risico vormt:
-Grote projecten zoals de investeringen in de ICT infrastructuur, informatieveiligheid en privacy leiden mogelijk tot meerkosten (maximaal financieel gevolg € 300.000);
-Frictie: risico op frictiekosten als gevolg van: boventalligheid; wegvallen dienstverlening aan De Connectie; afbouw formatie door harmonisering. (maximaal financieel gevolg € 350.000);
-Outputfinanciering: risico dat de invoering van outputfinanciering een hogere bijdrage voor Arnhem tot gevolg heeft. (niet gekwantificeerd);
- Overige risico's die samenhangen met de Connectie (maximaal financieel gevolg € 3.000.000);
-Het risico bestaat dat als de kwaliteit van de uitvoering daalt, dit onvoldoende tijdig wordt gesignaleerd met mogelijke financiële consequenties (meerkosten als gevolg van maat- en meerwerk) tot gevolg.

S02 Bereikbaarheid						
Mobiliteit						
Aflopen OV-concessie RijnWaal	2	5	€ 1.300.000	10	2,1%	Ongewijzigd

Op dit moment krijgt de gemeente Arnhem een jaarlijkse vergoeding voor de trolley gerelateerde kosten binnen de huidige OV-concessie afspraken. Het aanbesteden van de nieuwe OV-concessie is uitgesteld tot 2024. Voor de periode 2022-december 2024 en december 2024-juni 2026 werkt de provincie met een noodconcessie. De jaarlijkse vergoeding van € 1,3 miljoen van de provincie is tijdens de noodconcessies gecontinueerd. Voor de nieuwe concessieperiode vanaf juni 2026 zullen in 2023/2024 nieuwe afspraken gemaakt worden met de provincie.

S06 Participatie en armoedebestrijding						
Werk en Inkomen						
Inkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico	4	5	€ 8.700.000	20	16,4%	Gewijzigd+

Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, een maximaal eigen risico van 10% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Het maximaal eigen risico bedraagt op basis van het voorlopige BUIG € 10,4 miljoen. Op basis van de begrotingssystematiek BUIG van Arnhem wordt voorgesteld in de exploitatie rekening te houden met een tekort van € 1,7 miljoen. Het verschil tussen het maximale eigen risico en het tekort in de begroting a € 8,7 miljoen is opgenomen.

Re-integratiebudget - Rijksontwikkelingen	4	5	€ 2.000.000	20	3,8%	Ongewijzigd

Het re-integratiebudget staat onder druk. Er is geen ruimte voor extra zaken. De participatiemiddelen zijn onder andere nodig om de ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Onder andere vanwege rijks ontwikkelingen bestaat het risico dat niet op het juiste moment geld beschikbaar is om in te zetten:
We zijn bezig met een intensivering op beschut werk, maar gaan het aantal volgens de behoefteraming van het rijk (201 beschutte werkplekken) voorlopig niet halen. Op basis van deze behoefteraming 2022 bedraagt het maximale financiële risico circa € 2,1 miljoen. Vanaf 2023 hebben we hier (deels) middelen voor gereserveerd.
- Om de doelstellingen rondom de banenafspraak te halen zal het aantal mensen dat in aanmerking komt voor de banenafspraak de komende jaren toenemen. Het risico is dat ook hiervoor geen ruimte is in het re-integratiebudget. De omvang van het dekkingstekort bij basisbanen is vergelijkbaar met beschut werk. Op dit moment is hiervoor nog geen financiële vertaling gemaakt.
- Door de op 1 januari 2020 in werking getreden Wet Arbeidsmarkt in balans (WAB) bestaat de kans dat de financiële ruimte voor de grote opgave van de verschillende doelgroepen uit de participatiewet steeds kleiner wordt.
- Er zijn landelijk ideeën over het toewerken naar een regionaal sociaal werkbedrijf. Dit kan effect hebben op Scalabor en de roep om invloed vanuit de regio kan dan groter worden.
- De vertaling van HUG naar inzicht in kans op werk en het traject wat daarbij hoort ontbreekt nog. Door monitoring komt steeds meer zicht op nieuwe instroom, maar van het totale bestand ontbreekt nog een groot deel aan inzicht. Het risico op het maken van een goede prognose van zowel kosten als resultaat (op uitstroom) blijft hierdoor lastig.

Armoedebeleid						
Compensatie stijgende energielasten	5	4	€ 1.000.000	20	2,4%	Gewijzigd-

Door de stijgende energielasten kunnen inwoners in de financiële problemen komen. In 2023 wordt er wederom energietoeslag verstrekt, we ontvangen hiervoor middelen van het rijk. In Arnhem hanteren we hiervoor ruimere regels dan het rijk, de extra kosten dekken we uit incidentele middelen. In 2023 worden studenten uitgesloten, zij worden doorverwezen naar bijzondere bijstand. Als we hier onvoldoende compensatie voor ontvangen, dan leidt dat tot een overschrijding van het budget Bijzondere Bijstand.

S07 Zorg						
WMO en sociale wijkteams en Jeugd /Jeugdzorg						
Tariefstijgingen in de Zorg (wmo en jeugdzorg)	5	5	€ 3.000.000	25	6,5%	Nieuw

Gemeenten zijn verplicht reële tarieven voor wmo en jeugdzorgvoorzieningen te hanteren. Daarnaast moeten we 'concurreren' met zorg die wordt geleverd uit andere wetten en vergoedingen die daarin worden gehanteerd (o.a. Wet Langdurige Zorg), en is er sprake van personeelstekorten waardoor salarissen in de zorg kunnen stijgen. Ook wordt vanaf medio 2024 opnieuw zorg ingekocht, wat een natuurlijk moment is om de tarieven te herbepalen. Dit kan ertoe leiden dat we de zorgtarieven moeten verhogen.

WMO en sociale wijkteams						
Zorgpartijen in financiële problemen	5	5	€ 2.000.000	25	3,9%	Gewijzigd+

Steeds meer (landelijke opererende) zorg- en jeugdzorginstellingen, waaronder de instellingen voor jeugdbescherming, zijn of onvoldoende in staat om mee te bewegen met de transformatie of raken door andere oorzaken in de financiële problemen en gaan in het uiterste geval failliet. Het gevolg daarvan is dat de zorg en/of bescherming aan de cliënten die onder behandeling en/of toezicht staan, niet voldoende gegarandeerd of gecontinueerd kan worden. Gelet op de zorgplicht die de gemeente heeft kan zij gedwongen zijn de zorgaanbieder bij te staan om zo de zorg te kunnen continueren. Omdat het meestal grote externe partijen met veel cliënten betreft, kan ook de druk om de overeengekomen zorgtarieven met deze partijen te verhogen, groter worden.

Jeugd /Jeugdzorg						
Aanpassing woonplaatsbeginsel Jeugdzorg	3	5	€ 1.600.000	15	2,2%	Ongewijzigd

Uit een analyse van overdragen jeugdzorgcliënten tussen Arnhem en andere gemeenten als gevolg van de wettelijke aanpassing in het woonplaatsbeginsel Jeugdwet, blijkt dat de kosten van Arnhem hoger uitvallen dan eerder in de initiële begroting 2022 is opgenomen. In het kader van de turap-2 2022 en de begroting 2023 is hiervoor incidenteel voor de jaren 2022 en 2023 extra budget uitgetrokken. Evenwel blijken uit de analyse ook nog aflopende zorgtoewijzingen van andere gemeenten ter waarde van € 1,6 miljoen voor te komen die niet bij Arnhem in rekening zijn gebracht.
Ook bestaat nog het risico dat de simulatiebestanden van het CBS op basis waarvan de gemeenten vorig jaar financieel zijn gecompenseerd door het Rijk, op onvolledige gegevens van zorgaanbieders gebaseerd zijn en het financiële effect op de kosten ook om die reden hoger uitvallen dan in de initiële Begroting 2022 is voorzien.

S08 Welzijn en inclusie						
Asiel, Vluchtelingen en inburgering						
Opvang vluchtelingen Oekraïne	2	5	€ 7.700.000	10	5,2%	Gewijzigd-

De oorlog in Oekraïne heeft geleid tot een grote vluchtelingenstroom, ook in Nederland. In Arnhem worden tot nu toe ruim 500 vluchtelingen opgevangen door de gemeente op cruiseschepen en in noodopvang in een voormalige school en tijdelijke woonunits. Daarnaast bieden particulieren nog opvang aan ca. 270 mensen in Arnhem. Het rijk stelt tijdelijk een normbedrag beschikbaar ter dekking van de dagelijkse kosten die de gemeente maakt i.v.m. de opvang. Dit bedrag is per 15 oktober 2022 verlaagd van € 100 naar € 83 per opvangplek per dag. Het risico bestaat dat de opvang langer duurt of de gemeentelijke kosten hoger zijn dan waarin de tijdelijke regeling voorziet. Het rijk heeft wel aangegeven dat gemeenten de werkelijke kosten vergoed krijgen als in betekenende mate afgeweken wordt van het normbedrag. Daarnaast bestaat het risico dat al aangegane verplichtingen niet vergoed worden na aflopen van de regeling.
De meer indirecte gevolgen van de oorlog, zoals het macro-economisch effect en lange termijn effecten van de vluchtelingenstroom binnen Europa zijn niet nader gekwantificeerd.
Het bedrag is berekend o.b.v. 4 maanden doorbetalen opvang: € 5,3 miljoen + 50% van € 4,8 miljoen

S12 Wonen en leefomgeving						
Openbare ruimte						
Beheerskosten Arnhem Centraal	3	5	€ 3.000.000	15	4,1%	Ongewijzigd

Naar aanleiding van de stand van het onderzoek dat wordt uitgevoerd naar alle lekkages op AC is het aannemelijker dat er verregaande herstelmaatregelen noodzakelijk zijn. Het 'slechts' treffen van beheer(s)maatregelen is niet afdoende en kan op de lange termijn naar verwachting ook teveel schade toebrengen aan de levensduur en kwaliteit van het beton.
Aannemer is intussen gedagvaard. Een 'overzichtelijke' lekkage in de fietsenstalling is voor rekening van de gemeente verholpen. Daarnaast lijken veel herstelmaatregelen noodzakelijk te zijn in het gebied wat wordt toegerekend aan de openbare ruimte en daarmee ook onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. Dit ondanks dat ProRail en NS-stations ook nadrukkelijk partij zijn in het verhelpen van de lekkages.

Wonen						
Planschade plan van aanpak woningsplitsing en verkamering	3	5	€ 2.700.000	15	3,7%	Ongewijzigd

Op 16 december 2020 is het facetbestemmingsplan woningsplitsing en verkamering onherroepelijk geworden. Dit bestemmingsplan beperkt de bouw- en gebruiksmogelijkheden van eigenaren. Hierdoor bestaat er een risico op planschadeclaims van eigenaren en andere rechthebbenden. Het verzoek om planschade kan tot vijf jaar na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan worden ingediend (tot eind 2025). Het risico op planschadeclaims is aan de orde voor het gebied (Spijkerkwartier e.o) waarvoor per juli 2019 een Voorbereidingsbesluit gold. Omdat voor de rest van de stad geldt dat het college tijdig kenbaar maakte dat een facetbestemmingsplan in voorbereiding was, konden eigenaren anticiperen op het nieuwe beleid, en is het risico voor het grootste deel van de stad gemitigeerd.

Flexwoningen Merwedeterrein	1	5	€ 10.000.000	5	2,7%	Nieuw

De corporaties en de gemeente hebben in de intentieovereenkomst afspraken gemaakt waardoor over tien jaar naar verwachting een locatie wordt aangewezen waar de woningen permanent naartoe worden verplaatst. Indien na 10 jaar, na inspanning van de corporaties en gemeente, onverhoopt toch geen vervolglocatie(s) is gevonden, wordt indien en voor zover mogelijk aanspraak gemaakt op de Herplaatsingsgarantie van het Rijk. Bij het nemen van het besluit door de corporaties om te investeren in de bouw van deze woningen hebben zij voldoende zekerheid nodig over een minimale duur dat de woningen geëxploiteerd kunnen worden. De gemeente zegt daarom in de intentieovereenkomst toe dat op minimaal één van de mogelijke vervangende locaties herplaatsing mogelijk wordt gemaakt. Als dit, tegen de verwachting in en ondanks inspanningen van alle partijen, niet lukt, dan is de gemeente aansprakelijk voor de schade die de corporaties dan lijden. Het gaat daarbij om de investeringskosten van de woningen voor zover nog niet terugverdiend uit de verhuur en verkoop aan derden. Indien de corporaties geen of niet voldoende inspanning hebben geleverd voor het vinden van eigen locaties, dan dragen de corporaties 50% van dit risico. De kans is zeer klein dat het risico zich voordoet, maar het heeft wel een grote omvang (tot ca. €10 miljoen).

Aanbesteding van installaties (onderhoud en storingen) vastgoed	4	4	€ 1.000.000	16	1,9%	Nieuw

Het risico dat de kosten voor de aanbesteding van installaties (onderhoud en storingen) in de praktijk veel hoger uitvallen dan voorzien. Dit wordt vooral veroorzaakt omdat we de gegevens/data van gebouwen onvoldoende inzichtelijk hebben. Daarbij is er aanbesteed op basis van kengetallen en niet op daadwerkelijk aanwezige aantallen (die niet beschikbaar zijn). De extra kosten kunnen daardoor veel hoger uitvallen dan de €10 miljoen die hiervoor is voorzien (begroot).

Prijsstijgingen in de bouw	4	4	€ 1.000.000	16	1,9%	Gewijzigd-

In de begroting wordt een reële inschatting gemaakt van de te verwachte kostenstijgingen, maar afgelopen periode heeft uitgewezen dat deze veelal te laag werden ingeschat. Als gevolg van de sterke prijsstijgingen in de bouw de afgelopen periode, zijn aannemers/uitvoerders niet (meer) bereid om het risico van prijsstijgingen te dragen. Uitvoering van projecten en werken dreigt daarmee stil te vallen. Daarnaast is er overspannenheid op de bouwmarkt met als gevolg personeelstekort en moeizame leveranties van materialen. Door de hogere loonkosten die worden doorberekend en de uitloop van projecten als gevolg van vertraagde leveranties ontstaat ook een deel van de huidige meerkosten. Door het opnemen van de ‘risicoregeling indexering prijsstijgingen bouw’ in de contracten wordt het prijsrisico verlegd van de aannemer naar de gemeente. Hiermee ontstaat het risico dat bestaande budgetten niet meer toereikend zijn omdat aanbestede werken niet prijsvast zijn.

Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen bestaan uit wegen en civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), de openbare verlichting, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de riolering, het water en het groen in de stad gemeentelijk vastgoed. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijke deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en deels uit investeringsbudgetten.

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen (assets) die gezamenlijk de openbare ruimte van Arnhem vormen. Dit betreft het groen, de wegen en civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), de openbare verlichting, de trolleyinfrastructuur, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de riolering, het water, de bossen en parken en de speeltoestellen. Daarnaast wordt ingegaan op de status van het gemeentelijk vastgoed.
Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijk deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en, daar waar het gaat om vervanging of levensduur verlengend (groot) onderhoud, uit investeringsbudgetten. In het laatste deel van deze paragraaf is per onderdeel weergegeven hoe de begroting en uitgaven in 2022 zich tot elkaar verhouden.

De kapitaalgoederen maken een goed gebruik van de openbare ruimte mogelijk en maken deze aantrekkelijk. Onderstaande tabel geeft een indruk van de omvang van kapitaalgoederen in de openbare ruimte van Arnhem.

Asset	**Areaal (afgerond)**
Stedelijk Waterbeheer	800 km (vrij verval) riolering 70 km persleiding 9 km infiltratieriool 51 km drukriolering 24.600 putten
Wegen	2.850.000 m2 gesloten verharding (asfalt) 4.500.000 m2 open verharding (klinkers, tegels etc.) 280.000 m2 half verharding
Groen, incl. Bossen en parken	5.850.000 m2 gazon en gras 2.365.000 m2 bos 660.000 m2 struweel 300.000 m2 heesters 130.000 m2 hagen
Bomen	Circa 50.000 individuele bomen en bomen in structuur waarvan 576 buitengewone/toekomst bomen
Openbare verlichting (OVL)	31.000 lichtmasten 33.000 armaturen 930 km OVL-netwerk
Civieltechnische kunstwerken	301 bruggen en viaducten 23 tunnels 417 grond-werende constructies 395 trappen 2,4 km stalen damwanden
Verkeer	85 verkeersregel installaties 29 verkeerscamera's 790 bewegwijzeringsobjecten
Trolley	3.700 masten 57 km bovenleiding 25 km voedingskabel
Spelen	388 speellocaties met 1682 speeltoestellen 130 sportlocaties met 306 sporttoestellen

Inzamelvoorzieningen	Verzamelcontainers: 125 glas 325 papier 325 PBD (plastic, blik, drankenkartons) 1300 Restafval Minicontainers aan huis: 141.000 (GFT, PBD, papier)

Van beleid naar beheer

Met het beheer van de openbare ruimte kunnen we naast het in stand houden van de bestaande functionaliteiten ook bijdragen aan het realiseren van de vele ambities die Arnhem heeft. We willen de openbare ruimte waardegestuurd en toekomstgericht beheren, waarbij de gebruiker centraal staat. Daarnaast willen we met het beheer van de openbare ruimte bijdragen aan de hoofddoelen uit het Coalitieakkoord 2022 - 2026: een toekomst bestendig Arnhem, een levendige groene creatieve en kunstzinnige stad. Een stad waar mens en dier prettig wonen in leefbare wijken.
De doelen voor de openbare ruimte zijn afgeleid van wet- en regelgeving, de missie van de gemeente, zoals onder meer bepaald in genoemd coalitieakkoord en door de raad vastgestelde vigerende visie- en beleidsdocumenten. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet er een structureel sluitende begroting zijn waarbij voldoende middelen moeten worden geraamd voor onderhoud van de kapitaalgoederen. De provincie ziet daar in haar toezichthoudende rol ook op toe.
Naast het voldoen aan de gestelde kaders is het van belang om bij het beheer en onderhoud in te spelen op de dynamiek die de stad kent. De ruimtelijke samenloop van de beheeropgaven wordt in kaart gebracht en de samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen beoordeeld. Daarna worden vervolgens kosten, kansen en risico's afgewogen. Op basis daarvan komt een onderhoudsplanning tot stand. Door te sturen op samenloop werken we zo efficiënt mogelijk en door werkzaamheden te combineren proberen we de overlast zo minimaal mogelijk te houden.

Samen geven beleid en beheer vorm aan de openbare ruimte. We werken hierin samen met de inwoners van Arnhem, bedrijven en andere stakeholders in de openbare ruimte. Een complex proces, waarbij 'beheerbewust ontwerpen' en 'ontwerpbewust beheren' de kerningrediënten moeten zijn. Ambities en transities die hierin expliciet meegenomen worden zijn niet alleen politieke keuzes/ ambities binnen de gemeente Arnhem, maar hebben ook betrekking op landelijke opgaven zoals energietransitie, klimaatadaptatie, duurzaamheid, gezondheid, en burgerparticipatie.

Meetbare kwaliteit openbare ruimte (beeldkwaliteit)

Met de basiskwaliteit geven we aan wat we in Arnhem nastreven met de openbare ruimte. Deze basiswaarden zijn stabiel en veranderen niet zo snel. De in de Begroting opgenomen basiskwaliteit vormt de basis voor het bepalen van de beheerstrategie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de beeldkwaliteit systematiek van CROW om te meten of de openbare ruimte kwalitatief op het gewenste niveau is. In deze systematiek wordt met behulp van beeldmeetlatten vastgelegd aan welke beeldkwaliteit de openbare ruimte moet voldoen. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke kwaliteitsniveaus er voor de openbare ruimte in Arnhem als basis worden gehanteerd. Met uitzondering van het centrum en de winkelcentra is het onderhoud sober en doelmatig te noemen waarbij de opgave is om de stad met zo weinig mogelijk middelen schoon heel en veilig te houden.

Asset	Centrum	Winkelcentra	Wijken	Bedrijfs terreinen	Bossen Parken	Hoofd infra	Fietspaden
Groen / bomen	A	A	B / C	B / C	A / B	-	-
Speel-voorzieningen	B	B	B	B	B	-	-
Verhardingen*	A	A	C / D	B	B	B	A /B
Verkeer-regelinstallaties	B	B	B	B	B	B	B
Verkeers-voorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
Civieltechnische Kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Beeldende Kunst	B	B	B	B	B	B	B
Openbare Verlichting	B	B	B	B	B	B	B
Stedelijk Waterbeheer	B	B	B	B	B	B	B
Trolley Infrastructuur	A	A	B	-	-	B	-

Tabel Overzicht beeldkwaliteit die in de gemeente Arnhem worden nagestreefd per asset uitgesplitst naar gebiedstypen.
** Toelichting beeldkwaliteit D bij verhardingen; deze beeldkwaliteit wordt toegestaan bij de parkeervakken in de woonwijken.*

Beeldkwaliteitsniveau		Technische kwaliteit
Zeer goed	A+	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
Goed	A	Technisch goed in orde
Voldoende	B	Heel en veilig
Matig	C	Discomfort; enige hinder; veiligheid komt in het geding
Slecht	D	kans op kapitaalvernietiging; functieverlies

Beeldkwaliteitsniveaus conform CROW Beeldkwaliteit Systematiek

Samenvattend beeld

Onderstaand is per asset een beschrijving gegeven van de huidige onderhoudssituatie en de geplande inzet om de kwaliteit op peil te houden. Samenvattend kan worden gesteld dat het op dit moment lukt om met de beschikbare middelen het areaal op het gewenste niveau te onderhouden. Daarbij streven we er naar bij te dragen aan de vele ambities die we in de stad willen realiseren. Het combineren van opgaven maakt de projecten echter ook steeds complexer en daarmee moeilijker te plannen. De bestemmingsreserve groot onderhoud openbare ruimte maakt het mogelijk de fluctuaties in jaarlijkse uitgaven, die hierdoor kunnen ontstaan, op te vangen.

We willen Arnhem radicaal vergroenen. Dit vraagt om een kwalitatieve en kwantitatieve impuls in onze groenstructuur, groene wijken en bomen maar ook het verminderen van het verharde oppervlak. Dit heeft ook consequenties voor onze beheeropgave. Wat aangelegd wordt moet immers ook onderhouden worden. We gaan de komende periode daarom de gevolgen hiervan voor de onderhoudsopgave breder bekijken en nader uitwerken.

Het beheer van veel elementen in de openbare ruimte heeft een sterke relatie met de het stedelijk programma Wonen en leefomgeving. De specifieke ambities en plannen op dit vlak zijn in dat onderdeel van de deze begroting nader beschreven.
De beleidsmatige invulling voor de kapitaalgoederen die een relatie hebben met mobiliteit (zoals verhardingen, verkeersvoorzieningen openbare verlichting en kunstwerken) is te vinden in programma Bereikbaarheid.
Voor de assets afval en riolering is er een relatie met de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hierover is nadere informatie te vinden in de paragraaf Lokale heffingen.

Wegen

Goed onderhoud van wegen is van belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad en de verkeersveiligheid. De keuzes die voor wegenonderhoud gemaakt worden, dragen in toenemende mate ook bij aan andere ambities met betrekking tot klimaatadaptatie (bv 10% minder verharding) en duurzaamheid.

Rapportage op Beeldkwaliteitsniveau						
Ambitie = A/B/C/D	% A+	% A	% B	% C	% D	% Voldoet aan ambitie
2020	46,15	32,11	14,23	0,41	7,1	92,49 (B)
2022	49,09	29,32	9,05	7,56	4,98	95,02 (B)

Er is een verbetering van de kwaliteit ten opzichte van 2020 zichtbaar. Het is gelukt om de kwaliteit te handhaven en zelfs te verbeteren. Daar waar we in 2020 nog ruim 7% onvoldoende scoren, zitten we nu op net geen 5%. Hiermee voldoen we aan de richtlijn die in de wegbeheersystematiek is vastgelegd voor het aantal percentages 'onvoldoende' (tussen 1-5%).
Het zorgen voor goede fietsvoorzieningen heeft hoge prioriteit. Het ambitieniveau voor het onderhoud van fietspaden ligt daarom op het hoogste niveau.

Planning en realisatie

Voor 2022 stond onder andere groot onderhoud op de planning op de volgende wegen: Airborneplein, Velperweg, Westervoortsedijk /Oude Zevenaarseweg, Van Muijlwijkstraat, Hommelseweg en wegenonderhoud in combinatie met rioolvervanging in de wijk Sterrenberg.
Door vertraging in de planuitwerking zijn de werkzaamheden aan de Velperweg, Hommelseweg en de Van Muijlwijkstraat naar achteren geschoven. In plaats daarvan is groot onderhoud uitgevoerd aan de Nijmeegseweg, het Stationsplein en de Utrechtseweg ter hoogte van het Museum.
Er is een snelfietsroute aangelegd op de Oude Zevenaarseweg en de Hugo de Grootstraat. Ook op de Westervoortsedijk zijn de fietsvoorzieningen verbeterd.

In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid voor mindervaliden op de hoofdlooproutes is een start gemaakt in Malburgen. Daar waar sprake is van herinrichting van de openbare ruimte is er aandacht voor toegankelijkheid.

Openbare Verlichting

Een goed functionerende openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van sociale- en verkeersveiligheid. Daarnaast is de verlichting van invloed op de uitstraling van de openbare ruimte. De hoofdelementen van de openbare verlichting zijn de masten, de armaturen en de kabels en kasten.

Planning en realisatie

De planning voor de vervanging van de masten, armaturen en kabels wordt zo mogelijk afgestemd op samenloop met overige werkzaamheden voor groot onderhoud in de openbare ruimte. Met behulp van LED-verlichtingsarmaturen wordt gestreefd naar een reductie van 50% op de energiekosten. Hiermee wordt bijgedragen aan de duurzaamheidsambities. In het kader van anticyclisch investeren is besloten de uitrol van LED- armaturen te versnellen met realisatie in 2021, 2022 en 2023. Hierdoor worden de huidige armaturen voor het einde van de levensduur vervangen maar kan eerder bespaard worden op energie en onderhoudskosten.
In 2022 hebben we circa 1500 armaturen in het kader van deze versnelling vervangen door LED. Deze versnelde LED-vervanging loopt nog door in 2023. Dan zal tweederde van de openbare verlichting voorzien zijn van LED-armaturen. Met de reguliere vervangingsopgave zal het laatste deel vervangen worden door LED waardoor we in 2030 geheel op LED-armaturen overgegaan zullen zijn.

Verkeersregelinstallaties (VRI)

Het goed functioneren van Verkeer Regel Installaties (VRI) is van groot belang voor de verkeersveiligheid en bereikbaarheid van Arnhem. Het beheer en onderhoud richt zich op:

- Doelmatige inzet en beheer van verkeersregelinstallaties (VRI) en andere verkeersmanagement-installaties zoals het parkeerverwijssysteem en het DBSA (Dynamisch Busstation Systeem Arnhem).
- Een goede technische staat en functionaliteit, vooral gericht op het handhaven van de verkeersveiligheid en doorstroming.
- Bijdrage aan leefbaarheid en bereikbaarheid, met een nadruk op het bevorderen van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

Planning en realisatie
Voor 2022 stond vervanging van de volgende VRI's op de planning: Rodenburgstraat / Eusebiusplein, Weertjesstraat / Vossenstraat, Schelmseweg / De Wolfflaan (Burgers Zoo), Nieuwstraat / Weerdjesstraat, VOP Honingkamp / Lange Water, Apeldoornseweg / Weg achter het bos. Al deze vervangingen zijn gerealiseerd.

Het huidige areaal is zowel technisch als functioneel (verkeerskundig) op orde. Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de meerjaren investeringsplanning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen. Bij vervangingen wordt direct gekozen voor de laatste technologie (iVRI) om voorbereid te zijn op verdergaande data uitwisseling tussen verkeerslicht en voertuigen.

Trolley
Het trolleynetwerk is van belang voor een groot deel van het Openbaar vervoer in Arnhem. De trolleyinfrastructuur van de gemeente Arnhem bestaat uit de technische ondergrondse en bovengrondse infrastructuur.

Het openbaar vervoer in Arnhem wordt aanbesteed door provincie Gelderland door middel van een concessie met een lange looptijd (circa 10 jaar). De huidige concessie liep tot december 2022 en wordt vervolgd met een overbruggingsconcessie tot medio 2026. De concessie omvat al het openbaar vervoer per (trolley)bus en auto in de regio Arnhem-Nijmegen en het openbaar vervoer per trein tussen de stations Arnhem en Doetinchem. Na de overbruggingsconcessie is het waarschijnlijk dat opnieuw een concessie van 10 jaar wordt aanbesteed.
De concessiehouder krijgt van de gemeente Arnhem de infrastructuur in bruikleen. Daarvoor is een bruikleenovereenkomst getekend tussen de concessiehouder en de gemeente Arnhem. Het betreft een overeenkomst, waarin de gemeente de infrastructuur om niet ter beschikking stelt. Dit betekent dat grote delen van de beheertaak bij de concessiehouder belegd zijn, dit in tegenstelling tot bijna alle andere assets waarbij de gemeente ook het beheer daadwerkelijk verzorgt.
Het vervangen van trolleymasten, aan het einde van de technische levensduur, valt niet onder de verantwoordelijkheid van de concessiehouder aangezien dit een investering betreft die veel verder gaat dan de looptijd van de concessie.

Planning en realisatie
De oudste masten zijn de komende jaren aan vervanging toe (circa 700 masten en muurankers, allen ouder dan 60 jaar). Dit speelt in eerste instantie bij de geplande reconstructie van de Velperweg. Deze was gepland in 2022/23 maar is ondertussen uitgesteld naar 2023/2024. De verwachte investering hiervoor bedraagt € 0,8 miljoen. Deze investering zal leiden tot een structurele kapitaallast van € 40.000 en is al opgenomen in de Begroting.
Naast de masten zijn de komende jaren (tot 2034) 17 gelijkrichterstations aan vervanging toe (deze stations dateren uit de jaren 70 -80 van de vorige eeuw). De kosten hiervan worden geraamd op circa € 6 miljoen, en kunnen over de gehele concessieperiode worden uitgesmeerd. Ook zullen enkele delen van het ondergrondse kabelnet vervangen moeten worden.
In de huidige Begroting zijn (afgezien van de hierboven genoemde € 0,8 miljoen voor de Velperweg) geen middelen gereserveerd voor deze vervangingsinvestering. Er is een vervangingsplanning voor de trolley uitgewerkt met een bijbehorende investeringsplanning. Uitgangspunt hierbij is dat de kapitaalslasten die hiermee gemoeid zijn onderdeel worden van de afspraken met de provincie in relatie tot de OV-concessie. Aangezien deze nieuwe concessie pas in 2026 in zal gaan, zullen met de provincie afspraken gemaakt moeten worden hoe de kosten van noodzakelijke investeringen die nodig zijn voor 2026 gedekt kunnen worden.

Civieltechnische kunstwerken
Onder de noemer van civieltechnische kunstwerken vallen bruggen, viaducten, tunnels, grondkerende constructies, trappartijen etc. Aan de hand van gegevens uit onder meer de inspecties wordt getracht het duurzame onderhoudsniveau zo goed mogelijk te benaderen.

Planning en realisatie
De kwaliteit van het areaal op basis van de laatste inspecties is redelijk tot goed. Er zijn 6 objecten als zeer slecht benoemd, maar deze vormen geen gevaar. In 2022 is zoals gepland, naast wat enkele kleine zaken, met name onderhoud aan de John Frostbrug uitgevoerd.

In de Begroting was de volgende kanttekening opgenomen:
Aandachtspunt bij de toekomstige vervangingsinvesteringen is het viaduct Rijkerswoerdsestraat (over A325). Indien dit viaduct vervangen moet worden zal dit een investering vragen van circa € 900.000. Deze investering is nog niet opgenomen in de Meerjaren Investeringsplanning. De noodzaak van vervanging is afhankelijk van het

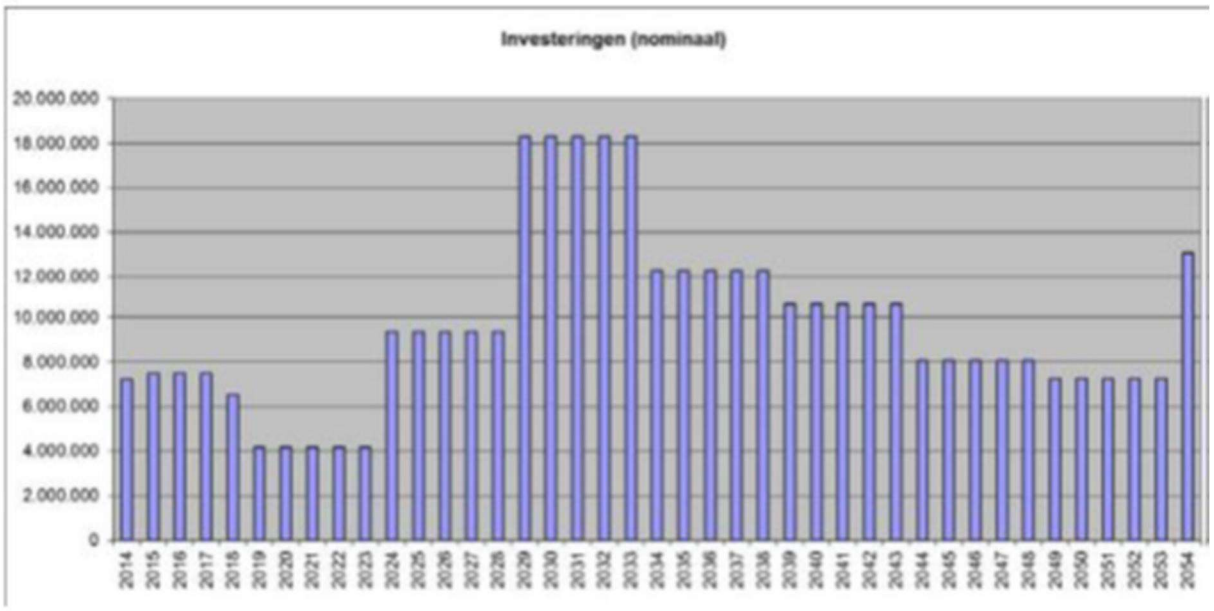
soort verkeer dat van het viaduct gebruik mag maken. Het komende jaar zal dit mede in overleg met de provincie en buurgemeenten bepaald moeten worden.

In overleg met de buurgemeenten en de provincie is besloten om het bovengenoemde viaduct te gaan vervangen (naar verwachting in 2024/2025). De hiervoor benodigde investeringen zullen worden opgenomen in de Meerjarige Investeringsplanning.

Riolering

Een goed functionerend rioolstelsel is van essentieel belang voor de volksgezondheid en het voorkomen van wateroverlast. Het beheer van het rioolstelsel heeft betrekking op een groot aantal verschillende onderdelen zoals, de vrijvervalriolering met bijbehorende putten, persleidingen en gemalen, huisaansluitingen, drainage, kolken en lijngoten. Maar ook het aanpassen van de bovengrondse inrichting kan bijdragen aan het beter afvoeren of bufferen van regenwater. Waar zich hiervoor goede kansen voordoen met beperkte meerkosten wordt hierin geïnvesteerd.
Voor de korte termijnplanning wordt uitgegaan van de technische levensduur, de werkelijke toestand van de riolering. Deze werkelijke toestand wordt bepaald door middel van video-inspecties van de rioolstelsels en het beoordelen en classificeren van de leidingen.

Voor de lange termijnplanning wordt voor het verwachte moment van vervangen uitgegaan van de theoretische levensduur (dit is de verwachte levensduur voor vrijvervalriolen, de economische afschrijving gebeurt in 40 jaar). Voor de theoretische levensduur van de riolering wordt uitgegaan van een periode van 60 jaar. Er liggen ook nog vrij veel riolen uit de periode 1870-1930 met een actuele leeftijd van 90 tot 150 jaar. De lange termijnplanning is dan ook niet meer dan een indicatie van de opgaven die op langere termijn in het verschiet liggen.
Onderstaand figuur uit het Gemeentelijk Rioleringsplan van 2014 laat zien dat er nog een grote vervangopgave aan komt.

Planning en realisatie

Voor 2022 stonden de volgende grote rioolvervanging projecten op de planning: Kroonsewal, Hommelseweg, Velperweg en Dalweg. Bij al deze projecten vraag de voorbereiding meer tijd waardoor de uitvoering vertraagd is. Hierdoor waren de rioolinvesteringen in 2022 lager dan begroot.

Bij de reeds lopen de rioolprojecten in Geitenkamp, Sterrenberg en Spijkerbuurt is wel goede voortgang geboekt in de uitvoering.

Water

Het onderdeel water omvat onder meer beheer en onderhoud van afkoppelvoorzieningen (deze voorzieningen zorgen er voor dat regenwater niet in het riool terecht komt maar in de bodem zakt), ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen én oppervlaktewater(bodems) zoals de Immerlooplas, Nieuwehaven, Defensiehaven,

haven van Coers, Rijnkade, Nieuwe kade en de dijkdoorbraakkolken. Ook het onderhoud aan civieltechnische water gerelateerde werken, zoals beekriolen, duikers, beschoeiingen en fonteinen hoort in deze categorie
De ambitie is:

- het watersysteem op orde brengen en houden;
- met de (water)partners de water gerelateerde opgaven oplossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk een rol kan spelen in het vergroenen en verkoelen van de stad.

In de afgelopen periode is veel energie gestoken in het controleren en corrigeren van de bestaande beheergegevens van de duikers en beekriolen. De locatie, de ouderdom en de onderhoudstoestand van bijna alle duikers en beekriolen onder de hoofdstructuur zijn de afgelopen jaren in kaart gebracht. Daar waar nodig is inmiddels ook groot onderhoud uitgevoerd.
Het beheer van de oppervlaktewater(bodems) wordt nu nog projectgewijs vormgegeven en wordt, na deze inhaalslag, omgevormd tot een systematische aanpak.

Planning en realisatie

Het voornemen was om in de periode 2022-2023 alle nog niet gebaggerde havens uit te baggeren. Het baggeren van Onderlangs dat al langer op de planning staat, heeft vertraging opgelopen door de Pfas (poly fluor alkyl stoffen)-problematiek (mogelijke verontreiniging van het slib door chemische stoffen). Vervolgens heeft discussie met de huurders van de ligplaatsen over de manier waarop hier invulling aan kan worden gegeven verdere vertraging opgeleverd. Per 1 juli 2022 is er een nieuwe wet in werking getreden. Het gaat daarbij om het verbeteren van de huurbescherming voor huurders van ligplaatsen voor woonboten. De huurbescherming wordt gelijkgetrokken met die van de huur van woningen. In de huurbeschermingswet is opgenomen dat de verhuurder (in dit geval het Rijksvastgoedbedrijf) ervoor moet zorgen dat het gehuurde functioneel blijft. Wij wachten op dit moment af welke stappen het Rijksvastgoedbedrijf in deze gaat nemen. Dit geldt ook voor de locatie de Praets. Daarnaast zal de Rosandepolder nog worden aangepakt.
Het benodigde onderhoud zoals hierboven omschreven wordt gefinancierd uit het exploitatiebudget.
Na deze baggerwerkzaamheden zijn de havens weer op orde voor de komende 20 jaar en kan het jaarlijks baggeronderhoud worden gerealiseerd uit het regulier beschikbare jaarlijkse budget.

Aan de fonteinen op het Gele Rijdersplein (AKU) en het Roermondsplein (Blauwe golven) is geen groot onderhoud geprogrammeerd en gebudgetteerd in de onderhoudbudgetten, gezien de geplande herinrichting van deze locaties.
In het project Blauwe golven is de vervanging van de hier aanwezige fontein voorzien. Deze zal in 2023 worden gerealiseerd. De renovatie van de AKU-fontein zal worden meegenomen in het project Gele Rijdersplein.

Wijkgroen

Het groen is van grote waarde in onze stad. Verbetering van het leef- en woonklimaat voor mens en dier (denk ook aan biodiversiteit) vraagt vaak ook om het toevoegen van meer groen. Hiervoor lopen verschillende initiatieven die toegelicht worden in het programma Wonen en leefomgeving.
Voor het onderhoud van het wijkgroen zijn per wijk exploitatiebudgetten gereserveerd. De teams Leefomgeving hebben een sturende rol bij de inzet van deze middelen.
Het dagelijks onderhoud van het groen in en om de wijken resulteert in een beeld op B/C- niveau. Het onderhoud van het groen in de binnenstad en winkelcentra gebeurt op A-niveau.

We hebben de afgelopen jaren te maken gehad met extreme droogte. Veel bomen en beplantingen ondervinden hier schade van. De lange termijn effecten hiervan zullen de komende jaren verder duidelijk worden en mogelijk tot extra kosten leiden en aanpassingen in het sortiment.
De gevolgen van de hoge stikstofdepositie worden ook zichtbaar in de stedelijke plantsoenen. Het leidt onder andere tot een toename van de braam. Woekerende bramen leiden plaatselijk tot overlast en vragen extra beheermaatregelen.
Een aantal invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw komen ook voor, met name in het wijkgroen. De huidige aanpak leidt tot vermindering van de overlast door deze soorten. De reuzenbalsemien is succesvol bestreden.

Planning en realisatie

Naast het reguliere onderhoud stonden de volgende projecten op de planning voor 2022:

- Herstel beplantingen (groot onderhoud) in de parken Angerenstein, Westerveld, Park Onderlangs en Sonsbeek. Dit is gerealiseerd.

- Vergroenen Groningensingel in samenloop met wegenproject. Dit project heeft vertraging opgelopen.
- In de wijken aanplanten van extra heesters en struweelgroepen in het kader van biodiversiteit en bestrijden hittestress. Dit heeft met name plaatsgevonden op de Ring van Schuytgraaf, in de groenstroken van Rijkerswoerd en Rosorum.

Speelvoorzieningen

Om een aantrekkelijke leefomgeving te kunnen bieden is de aanwezigheid van speelplekken met name voor gezinnen met (kleine) kinderen van belang. Daarnaast zijn speelplekken vaak ontmoetingsplekken voor de wijkbewoners.
Het beheer van de speelvoorzieningen ligt op niveau B en is er vooral op gericht om de speelvoorziening veilig bespeelbaar te houden. Dat houdt in dat kapotte speeltoestellen worden gerepareerd zolang dat opweegt tegen de levensduur van het toestel. Zo niet, dan komt het speeltoestel in aanmerking voor vervanging. Dit laatste wordt met teams Leefomgeving overlegd om de wensen uit de buurt hierin mee te kunnen nemen, zodat er eventueel een ander soort speeltoestel of geen speeltoestel wordt teruggeplaatst. De beschikbare budgetten voor beheer en vervanging van de speeltoestellen blijken in de praktijk toereikend.

Planning en realisatie

De jaarlijks inspectie van de speeltoestellen heeft plaatsgevonden en het noodzakelijk onderhoud is uitgevoerd. Eventuele mankementen zijn opgelost, wat inhoudt dat de kwaliteit van areaal op orde is, dus B-kwaliteit.

In de Beheervisie Spelen en Ontmoeten is de ambitie opgenomen om 8 van de 20 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimtes te verbeteren. Deze opgave willen we invullen in samenwerking met de teams Leefomgeving. Deze ambitie wordt projectmatig opgepakt. Dat houdt in dat met de betreffende teams Leefomgeving en de buurt wordt bepaald wat de plek nodig heeft om de ambitie te realiseren. Het initiatief ligt bij de teams Leefomgeving omdat het belangrijk is dat de buurt hierin participeert en mogelijk ook andere wensen en ideeën uit de buurt hierin gecombineerd kunnen worden. In 2022 is in dat kader de speelplek Rosorum (Heijenoord/ Lombok) aangepakt.
Hiermee zijn nu 5 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimtes verbeterd.
Daarnaast is een pilot gestart (bij Boerderij De Kroon in de Laar) om ervaring op te doen om speelplekken meer toegankelijk te maken. Dit krijgt de komende jaren op meer plekken navolging.

Bomen

Bomen zijn belangrijk voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving en leveren een bijdrage aan een klimaatadaptieve stad. Hittestress en wateroverlast zijn onderwerpen waarbij bomen een onderdeel van de oplossing kunnen zijn. Daarom zijn in het Bomenplan onderstaande doelen beschreven:

- Arnhem wil een groenere stad: meer (buitengewone) bomen en meer groenmassa;
- Arnhem gaat voor kwaliteit en toekomstbestendigheid (juiste boom op de juiste plek), gezonde, veilige en duurzame bomen;
- Arnhem wil bomen beter beschermen;
- Arnhem wil meer biodiversiteit en groen met elkaar verbinden.

Het beheer van de bomen in Arnhem is erop gericht om een jonge boom tot volwassenheid te brengen en daarna zo lang mogelijk te behouden, afgewogen tegen de kosten die daarvoor nodig zijn.

Tijdens de Boom Veiligheid Controle worden 'onderhoudsstaat', 'toekomstverwachting' en 'ziekte en aantastingen' van de bomen opgenomen. Deze kenmerken geven een indicatie van de kwaliteit van het bomenbestand maar is niet 1-op-1 terug te leiden naar de CROW-beeldkwaliteitscatalogus.

Nieuw aangeplante stadsbomen worden per 2021 opgenomen op de balans en deze bomen worden afgeschreven in 50 jaar. In 2022 heeft er geen kap plaatsgevonden van bomen die een waarde op de balans hebben, afboeking van bomen is dan ook niet aan de orde.

Planning en realisatie

In 2022 zouden volgens planning bij 30-50 buitengewone bomen extra maatregelen uitgevoerd ten gunste van de levensduur van de bomen. Dit is gerealiseerd bij 46 buitengewone bomen.
Het aanvullen van boomlanen en bomen in de groene hoofdstructuur is onder andere gerealiseerd bij de Jansbuitensingel, het Jansplein, het Gelredome (elzenlaan), en langs de Zypendaalseweg.
Het reguliere onderhoud is volgens planning uitgevoerd.

De jaarlijkse en 3-jaarlijkse boomveiligheidscontrole zijn uitgevoerd en maatregelen die hieruit voortkomen zijn opgepakt binnen de gestelde termijnen. Van de beoordeelde bomen is er bij 3 % sprake van achterstallig onderhoud.
Boomziektes en plagen worden gevolgd. Beheersmaatregelen zijn uitgevoerd en waar nodig zijn bestrijdingsmaatregelen ingezet.

Voor aanplant en groeiplaatsverbetering van bomen is een investeringskrediet beschikbaar. De volgende projecten stonden hiervoor in 2022 op de planning:

- Revitalisering parkbos; is gerealiseerd.
- Aanplant bomen museumpark Onderlangs; is doorgeschoven naar 2023.
- Aanplant extra bomen op diverse hitte plekken; dit is onder andere gerealiseerd op het Graaf Ottoplein en het Johan Combeplein en rond de Eusebiuskerk en aan de Jansbuitensingel.
- Aanplant extra bomen in diverse stadparken; gerealiseerd in Sacre Coeur, park Klarenbeek en Sonsbeek.
- Groeiplaatsverbetering diverse buitengewone bomen; is gerealiseerd bij 46 bomen.
- Aanplant bomen en realisatie groeiplaatsen Steenstraat; is gerealiseerd.
- Groeiplaatsen en aanplanten bomen Velperweg; is uitgesteld door vertraging van het project.
- Groeiplaatsverbetering bomen Burgemeester Matsersingel bij verbeteren fietspaden; is gerealiseerd.
- HOV Metamorfoseallee levensduurverlenging, verplanten en aanplant bomen; is uitgevoerd.

Parken en bossen

Kenmerkend voor Arnhem zijn de bossen, de natuurterreinen, de vele parken en ook de lanen in de buitengebieden en de grote groenzones in en om de wijken, bijvoorbeeld moeraszone Schuytgraaf, ecozones Presikhaaf of de Huissensedijk. We zijn trots op dit groene kapitaal. Daarom zetten we sterk in op het behouden en verbeteren hiervan.
In de bossen en parken bevinden zich verschillende elementen die elders in deze paragraaf apart zijn toegelicht zoals: bomen, groen, wegen, speelvoorzieningen en verlichting.
Het onderhouden van de parken doen we aan de hand van beheervisies.

De bossen en parken hebben een robuuste basis. Toch staat de kwaliteit van onze bossen en parken onder druk. Oorzaken hiervan zijn het intensiever gebruik, overmatige stikstofdepositie, klimaatverandering en biodiversiteitsverlies. Bij het beheer en onderhoud van onze bossen en parken houden we hier rekening mee door zeer gericht en soms intensiever onderhoud uit te voeren.
Door de extra middelen die zijn vrijgemaakt voor bossen en parken kunnen we dit noodzakelijk aanvullend onderhoud uitvoeren. Ook biedt dit de mogelijkheid extra capaciteit in te zetten om genoemd kwaliteitsverlies en de uitdagingen die hiermee gemoeid gaan, op te pakken en zorgvuldig te communiceren met onze inwoners. Specifieke ambities met betrekking tot groen en bomen waaronder bossen en parken in de stad zijn uitgewerkt in het programma Wonen en leefomgeving.

Planning en realisatie

In 2022 is, zoals gepland, extra ingezet op de revitalisering van de bossen en parken en het verbeteren van de biodiversiteit (zie ook het onderdeel bomen).

Het was de bedoeling om in 2022 voor een aantal parken een nieuwe beheervisies op te stellen. Voor de parken Sonsbeek, Zypendaal en de Gulden Bodem is dit bijna gereed, voor park Angerenstein is dit nog niet opgepakt en voor Park Klarenbeek is dit opgestart maar nog niet gereed.

Inzamelvoorzieningen voor afval- en grondstoffen

De afgelopen jaren is er veel discussie geweest over het te voeren afvalbeleid in de gemeente. In juni 2022 is het nieuwe afvalbeleid vastgesteld.
Omgekeerd Inzamelen blijft het basisprincipe voor de inzameling van huishoudelijk afval in Arnhem. Dit betekent dat de inwoners van Arnhem hun afval goed moeten kunnen scheiden. Een deel van de herbruikbare reststromen worden bij laagbouw met behulp van minicontainers aan huis opgehaald. Daarnaast is een uitgebreid netwerk van collectieve ondergrondse containers voor restafval, PBD (plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) en papier en bovengronds GFT (groente-, fruit- en tuinafval) in de stad aanwezig. Voor de inzameling van grofvuil zijn er twee afvalbrengstations en in het stationsgebied werken we met een ondergronds afvaltransport systeem (OAT). Hieronder wordt op de verschillende onderdelen nader ingegaan.

Ondergrondse inzamelvoorzieningen
De eerste ondergrondse containers zijn in de jaren negentig geplaatst. Het overgrote deel van het containerbestand is geplaatst in de periode van de introductie van omgekeerd inzamelen: 2015-2019. In totaal staan er ruim 2000 ondergrondse containers in de stad: ongeveer 1300 voor restafval, 325 voor PBD, 325 voor papier, 125 voor glas. De financiële afschrijvingstermijn die gehanteerd wordt is 10 jaar. De technische levensduur ligt in praktijk aanmerkelijk hoger. Een deel van het areaal is al aanzienlijk ouder dan 10 jaar. Naast deze financiële afweging om een container te vervangen zijn aspecten van veiligheid, functionaliteit en esthetiek van de container van belang.
Het huidige afvalcontainer areaal wordt, met ingang van een nieuw contract voor onderhoud en levering per 1 januari 2023, gekeurd volgens TUV-normen. Deze veiligheidskeuring is nieuw en maakte geen deel uit van het vorige bestek. De verwachting is dat naar aanleiding van de keuring een groot aantal containers in 2023 nog vervangen moet worden vanwege veiligheid. Reparatie is in veel gevallen niet geoorloofd. Deze vervanging leidt tot noodzakelijke extra investeringen in 2023 en volgende jaren. Door de gestegen grondstofprijzen verwachten we de komende jaren substantiële kostenstijging voor nieuwe containers.

Minicontainers
De vervanging en uitbreiding van minicontainers die op grondgebonden locaties worden gebruikt, is opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de inzamelaar. De aanschafkosten voor nieuwe containers is opgenomen in de exploitatie. Voor de komende jaren wordt voor deze inzamelmiddelen geen grote uitbreiding van het onderhoudsbudget voorzien.

Ondergronds Afval Transportsysteem (OAT)
In het stationsgebied is het Ondergronds Afval Transportsysteem operationeel. Het onderhoud aan deze installaties is meerjarig belegd bij de bouwer van het systeem. Noodzakelijk onderhoud aan het Ondergronds Afval Transportsysteem is voorzien in de Meerjaren investeringsraming.

Planning en realisatie
Het reguliere onderhoud aan de inzamelmiddelen is planmatig uitgevoerd. Ten aanzien van de geplande investeringen kan het volgende worden opgemerkt.

GFE-containers
In de diftar-periode zijn ruim 300 bovengrondse containers voor de inzameling van groente, fruit en etensresten (GFE) op hoogbouwlocaties geplaatst. Om op alle hoogbouwlocaties een GF(e) container te plaatsen is een investeringsbudget van € 1,4 miljoen gereserveerd. Naar aanleiding van vragen over de optimale toegankelijkheid door de APCG (Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten) wordt er momenteel een proef uitgevoerd met een lagere en beter toegankelijke container. In afwachting van de resultaten hiervan wordt de plaatsing van deze containers in 2023 verder opgepakt.

Afvalbrengstation (ABS)
Er is bij de besluitvorming rond Diftar in 2017 een investeringsbudget van € 1,5 miljoen geraamd voor aanpassingen aan de ABS-en ten behoeve van het wegen en betalen van afvalstromen. Dit budget is tot op heden nog niet besteed en zou in de toekomst eventueel benut kunnen worden ten behoeve van aankoop van het terrein in Noord of voor noodzakelijke investering op een nieuwe locatie. Zodra hierover meer duidelijkheid ontstaat, zal een raadsvoorstel worden voorgelegd. Vooralsnog wordt dit investeringsbudget doorgeschoven naar 2024.

Vastgoed
Actuele kaders
- Het uitvoeringsbeleid vastgoedbedrijf.
- Voor alle panden in permanent beheer zijn er 40-jarige onderhoudsplannen die jaarlijks worden geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting.

Bij het vastgoed gelden als deelportefeuilles onderwijsgebouwen, culturele-, erfgoed- en sportvoorzieningen, welzijnsvoorzieningen, gemeentelijke huisvesting, bijzonder vastgoed en vastgoed in de openbare ruimte.

Ambitie
De ambitie voor de technische staat van het vastgoed is een NEN2767-conditie score van 3 of beter. NEN 2767 is een methode voor het objectief en uniform meten van de fysieke kwaliteit van bouw- en installatiedelen van gebouwen en/of infrastructuur. De score loopt van 1 tot 6, daarbij is 1 zeer goed en 6 zeer slecht. Conditiescore 3 staat gelijk aan een redelijke conditie.

Het door de gemeente aangekochte vastgoed voor stedelijke ontwikkelingsprojecten wordt niet op een conditiegerichte manier onderhouden, omdat deze panden tijdelijk in beheer zijn.
Het gemeentelijk vastgoed wordt fasegewijs verduurzaamd met de Trias Energetica (eerst energie besparen, restbehoefte zoveel mogelijk duurzaam invullen) als kompas.

Planning en realisatie

Planning

Lasten en baten voor beheer en onderhoud van het permanente vastgoed maken onderdeel uit van diverse programma's in de gemeentebegroting.
In de periode 2021-2024 was gemiddeld € 6,5 miljoen geraamd voor planmatig en storingsonderhoud in de exploitatie.
Voor 2022 tot 2025 wordt er gemiddeld € 3,4 miljoen geïnvesteerd in vervangingsonderhoud. Daarnaast is er een jaarlijks investeringskrediet voor duurzaamheidsmaatregelen in de Begroting opgenomen ter grootte van € 800.000. Deze investeringen moeten deels worden terugverdiend via een besparing op de energielasten.

Resultaat 2022

Exploitatie

In 2022 bedroegen de kosten van het vastgoed over alle programma's heen € 39,8 miljoen, waarvan € 20,8 miljoen aan kapitaallasten en € 19,1 miljoen aan overige kosten. De grootste kostenpost hierbinnen is aanhuur: deze bedroeg ruim € 3,9 miljoen. De (verhuur) inkomsten bedroegen € 19,8 miljoen.

Onderhoud

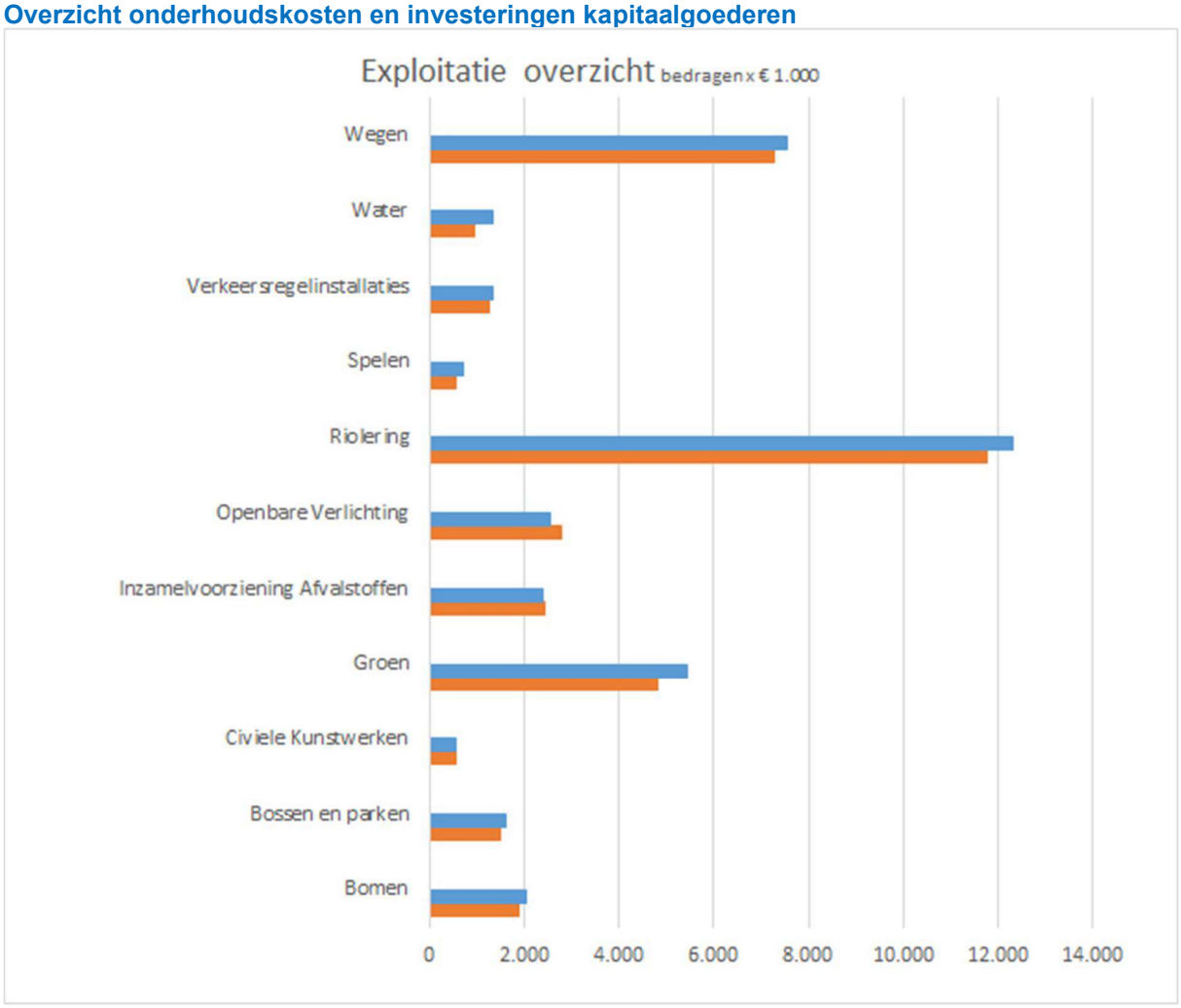
De onderhoudskosten voor het vastgoed bedroegen in 2022 € 5,3 miljoen (exclusief onderhoudsinvesteringen) tegen een raming van € 6,5. De grootste afwijking ten opzichte van de begroting betreffen planmatig onderhoud werkzaamheden welke worden doorgeschoven naar 2022. Bijvoorbeeld:

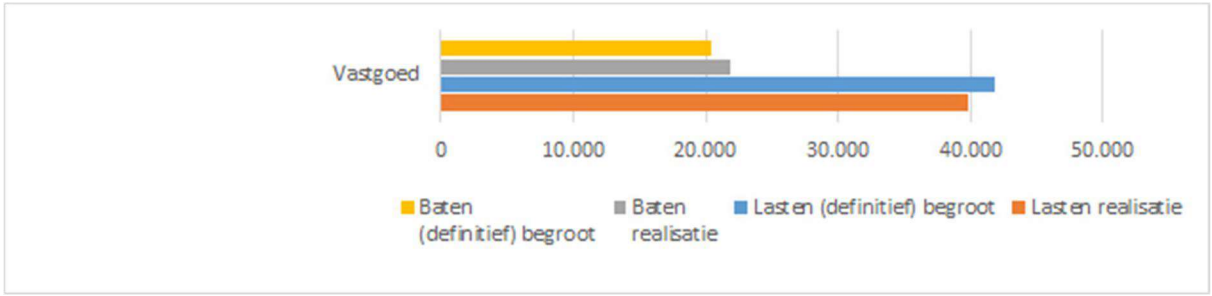
- Onderhoud aan het Stadhuis/Duivelshuis in afwachting van te maken keuzes rond eigen huisvesting.
- Onderhoud Willemstunnel parkeergarage AC en parkeergarage Langstraat 10.
- En in mindere mate enkele MFC's waar diverse maatregelen als bijvoorbeeld toegangs- en toezichtmaatregelen zijn doorgeschoven als gevolg van beschikbare capaciteit.

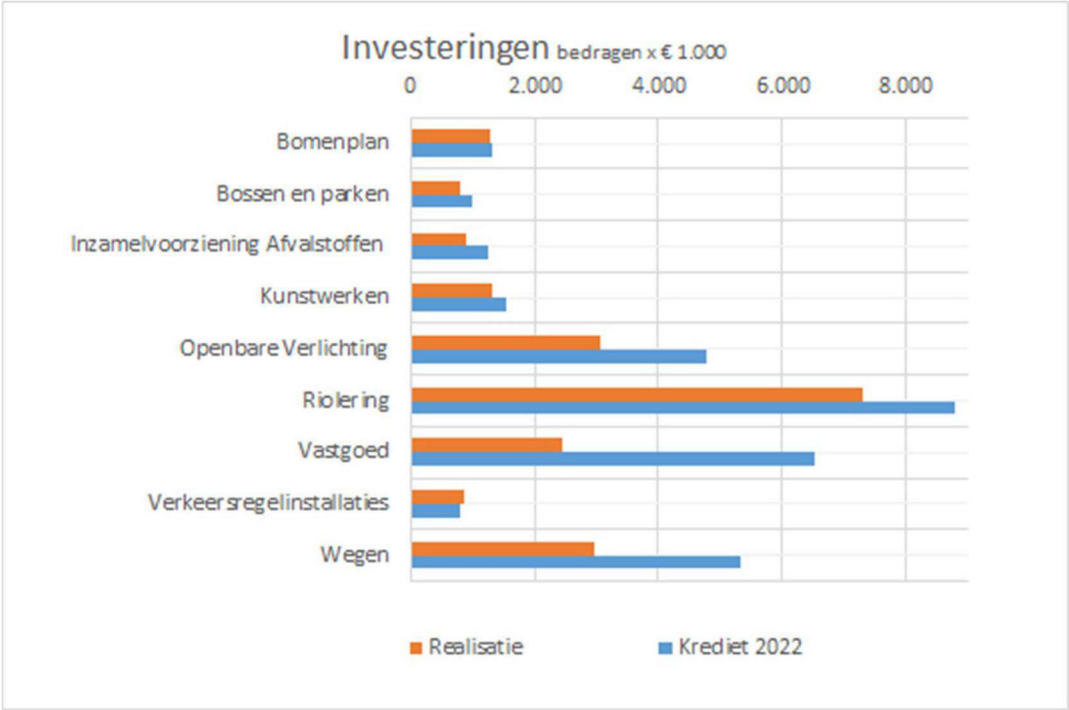
Investeringen

Voor 2022 was een krediet geraamd van € 6,5 miljoen. Er is voor € 2,5 miljoen aan investeringen gerealiseerd. De belangrijkste investering betrof het parkeergarage Willemstunnel Arnhem Centraal waar diverse installaties zijn onderhouden en vervangen. Plaatsen van zonwering aan MFC Pallas Atheneplein en de verbouwing van "De Vlindertuin" aan de Sperwerstraat.
Van het totaal geraamde krediet wordt € 3,8 miljoen doorgeschoven naar 2023. Daarvan zijn een aantal werkzaamheden reeds gestart. Een deel van het begrote krediet kan vervallen omdat de geraamde werkzaamheden niet meer nodig zijn of anders zijn gerealiseerd.

Overzicht onderhoudskosten en investeringen kapitaalgoederen

Investeringen bedragen x € 1.000
0
2.000
4.000
6.000
8.000
Bomenplan
Bossen en parken
Inzamelvoorziening Afvalstoffen
Kunstwerken
Openbare Verlichting
Riolering
Vastgoed
Verkeersregelinstallaties
Wegen
Realisatie
Krediet 2022

Financiering

Voor de financieringsfunctie worden de missie en de doelstellingen beschreven in het treasurystatuut gemeente Arnhem. In dit statuut wordt ingegaan op de kaderstelling van de werkorganisatie (taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, mandatering) en op het instrumentarium om de doelstellingen te realiseren.

Financieringsvolume

Jaarlijks, bij de vaststelling van de Begroting, neemt de gemeenteraad een besluit over het financieringsvolume in het begrotingsjaar. Hierin stelt de gemeenteraad het maximale niveau vast waarvoor door het college van burgemeester en wethouders nieuwe langlopende leningen mogen worden aangetrokken.
Voor de langlopende financiering is door de raad voor het jaar 2022 een bovengrens vastgesteld van € 250 miljoen. In 2022 zijn slechts twee nieuwe vaste leningen aangetrokken van elk € 15 miljoen, gezamenlijk € 30 miljoen. De vastgestelde bovengrens is dus niet overschreden.
Voor de maximaal aan te trekken kortlopende financiering wordt door de gemeenteraad geen plafond vastgesteld, hiervoor is de kasgeldlimiet (zie hierna) bepalend.

Financiering met vast geld in het jaar 2022

Voor de financiering van de investeringen en projecten wordt, naast aangetrokken leningen, gebruik gemaakt van de interne mogelijkheden om reserves en voorzieningen in te zetten als financieringsmiddel. Het volume van de voor dit doel aangewende reserves en voorzieningen bedroeg per 1 januari 2022 respectievelijk € 203,206 miljoen en € 74,735 miljoen.

Reserves en voorzieningen als financieringsbron	Volume	Rente
Bedragen x € 1.000		
Voorzieningen:		
- Voorzieningen: 0%	9.486	0
- Voorzieningen: 2%	65.249	1.305
Subtotaal voorzieningen	74.735	1.305
Reserves:		
- Rente : 0%	184.421	0
- Rente : 1,4 %	18.785	263
Subtotaal reserves	203.206	263
Totaal	**277.941**	**1.568**

Volumes en mutaties leningenportefeuille 2022

Nadat de eigen middelen (reserves en voorzieningen, zie hierboven) volledig zijn aangewend moet de gemeente voor de financiering van activa op de balans op zoek naar vreemd vermogen, van andere partijen aangetrokken leningen.
In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste volume- en stroomgegevens met betrekking tot de vaste financiering en de door de gemeente aan derden verstrekte financiering opgenomen:

Leningen portefeuille	Stand 01.01.2022	Vermeerdering	Aflossing	Stand 31.12.2022
Bedragen x € 1.000				
Leningen Opgenomen / Gelden (O/G)				
Vaste financiering	621.546	30.000	-133.421	518.125
Totaal leningen O/G	**621.546**	**30.000**	**-133.421**	**518.125**
Leningen Uitgaande / Gelden (U/G)				
Vaste leningen uitstaand	42.748		-8.544	34.204
Lening aan woningcorporatie:				
- Woningstichting Omnia	10		-1	9
Totaal leningen U/G	**42.758**	**0**	**-8.545**	**34.213**

Kortlopende financiering
Bij de kortlopende financiering gaat het om het lenen van geld voor een periode van maximaal één jaar.
De gemeente trekt actief kasgeld aan op de geldmarkt, deels via geldmakelaars en deels rechtstreeks bij banken, ten behoeve van de financiering van de dagelijkse activiteiten. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de liquiditeitsprognose, de verwachting van de ontwikkelingen in inkomende en uitgaande kasstromen van de gemeente.
Daarnaast mag de gemeente bij de huisbank BNG, indien nodig, altijd nog rood staan, al is dat als gevolg van eisen van de Europese Centrale Bank wel aanzienlijk duurder dan kasgeldleningen. De aanwezigheid van deze achtervang geeft wel de zekerheid dat de gemeente altijd kan beschikken over voldoende kasgeld en aan de dagelijkse betalingsverplichtingen kan voldoen.
In 2022 heeft de gemeente Arnhem eenmalig, in juni, gebruik gemaakt van financiering met kasgeldleningen. De gemeente heeft, afgezien van die periode in 2022, het hele jaar over ruim voldoende liquide middelen beschikt.

Kasgeldlimiet
De wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) geeft concrete richtlijnen voor het beheersen van de renterisico's. De kasgeldlimiet is een wettelijke norm (plafond) voor de netto vlottende financiering (kortlopende financiering) van de gemeente. De bovengrens voor op te nemen kortlopende financieringsmiddelen is bij ministeriële regeling voor het jaar 2022 vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Het begrotingstotaal voor 2022 bedroeg bij vaststelling van de Begroting 2022 - 2025 door de gemeenteraad € 761 miljoen. De kasgeldlimiet voor het jaar 2022 bedroeg dus € 64,7 miljoen.
De kasgeldlimiet wordt als gemiddelde per kwartaal berekend. De gemeente Arnhem heeft in geen enkel kwartaal de kasgeldlimiet overschreden.

Schatkistbankieren
Sinds het najaar van 2013 zijn gemeenten en andere decentrale overheden verplicht tijdelijk overtollige middelen, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën, het schatkistbankieren. Voor de gemeente Arnhem bedroeg de drempelwaarde € 10,5 miljoen. Dit relatief hoge toegestane positieve banksaldo is in de praktijk door de banken teniet gedaan door hun besluit om over hoge positieve banksaldi de negatieve rente, die de ECB bij hen in rekening bracht, door te berekenen aan rekeninghouders. De rente bij het schatkistbankieren was namelijk vastgelegd op 0%, dus was bij de negatieve rente van de banken voor de gemeente schatkistbankieren voordeliger.
De drempel wordt afgezet tegen het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal. Het banksaldo hoeft dus niet continu beneden de drempelwaarde te blijven. Een banksaldo boven de drempelwaarde kan binnen het kwartaal worden gecompenseerd met banksaldi, die lager zijn dan de drempelwaarde.
Gezien de genoemde ruime liquiditeit van de gemeente Arnhem gedurende het jaar 2022, heeft de gemeente in 2022 actief gebankierd bij de schatkist. De genoemde drempelwaarden voor schatkistbankieren zijn in 2022 in geen van de kwartalen overschreden.
Nu de periode van negatieve rente van de ECB achter ons ligt en de banken weer rente vergoeden over positieve saldi is de noodzaak om actief te schatkistbankieren veel kleiner geworden, zeker gezien de hoge drempel van € 10,5 miljoen. In 2023 kan de gemeente op dit gebied een meer afwachtende houding aannemen.

Renterisiconorm
In de wet FIDO is een norm vastgesteld voor de risicobeoordeling van de rente op de langlopende financiering, de zogenaamde renterisiconorm. Deze norm geeft feitelijk aan voor welk deel van het begrotingstotaal de gemeente een zogenaamd renterisico mag lopen. Dit renterisico bestaat eruit dat bij een tussentijdse herziening van de rente of bij de noodzaak om een herfinanciering toe te passen de actuele marktrente kan zijn gestegen waardoor op de begroting hogere lasten moeten worden opgenomen. Voor 2022 was de renterisiconorm vastgesteld op 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting bij aanvang van het jaar.

In 2022 heeft de gemeente op de bestaande leningenportefeuille een bedrag van € 133,4 miljoen afgelost en is door partijen die een lening hebben van de gemeente €87,5 miljoen afgelost. Per saldo heeft de gemeente voor een bedrag van € 124,9 miljoen schulden afgelost. Hier tegenover zijn nieuwe leningen aangetrokken voor in totaal € 30 miljoen. Voor de berekening van de renterisiconorm wordt gekeken naar de laagste van òf de benodigde herfinanciering van de bestaande portefeuille òf de nieuw aangetrokken financiering gecorrigeerd voor nieuwe uitzettingen, wanneer die lager is.
Het gerealiseerde renterisico bedroeg € 30 miljoen, het bedrag van de nieuwe leningen.
De toegestane renterisiconorm was 20% van € 761 miljoen: € 152,2 miljoen. Het werkelijk gelopen renterisico van € 30 miljoen is dus ruim onder de wettelijke limiet gebleven.

Risicomanagement financiering

Voor wat betreft het risicomanagement financiering wordt onderscheid gemaakt tussen:

- de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte;
- de financiering van de sociale woningbouw;
- de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen;
- overige risico's.

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte

Bij de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte gaat het om de financiering van alle investeringen die worden gedaan door de gemeente Arnhem. Deze financiering vindt plaats door middel van eigen en vreemd vermogen. Als eigen financieringsmiddel worden de reserves en voorzieningen ingezet. Vreemd vermogen wordt aangetrokken in de vorm van langlopende leningen, zowel onderhands (bijvoorbeeld van banken) als in de vorm van MTN's (Medium Term Notes, een soort obligaties). De rentekosten van financiering van gemeentelijke investeringen en projecten worden doorberekend in de vorm van een zogenaamde omslagrente: een gemiddelde van de rentes van aangetrokken geldleningen en andere kosten van de treasuryfunctie. In 2022 bedroeg de omslagrente 1,4%.
De rente op de kapitaalmarkt is de afgelopen jaren sterk gedaald, maar heeft in 2022 weer een stijgende lijn ingezet. Desondanks is de rentestand nog steeds erg laag, wat betekent dat de omslagrente in de komende jaren betrekkelijk laag moet blijven doordat relatief dure leningen (rente tot 3,2%) zullen worden afgelost en met goedkopere leningen worden geherfinancierd. Voor de treasuryfunctie is het een uitdaging ervoor te zorgen dat door de juiste financieringsbeslissingen te nemen de gemeente kan blijven rekenen met een meerjarig stabiele omslagrente ondanks de krappe marges waarbinnen deze vastgesteld moet worden.
Het risico van rentefluctuaties is opgenomen in het gemeentelijke risicoprofiel, dat wordt gedekt door de weerstandscapaciteit. De gemeente Arnhem beschouwt rentefluctuaties als een normaal bedrijfsvoeringsrisico, dat geen speciale positie vraagt

Financiering van de sociale woningbouw

Op het gebied van de financiering van de sociale woningbouw speelt de gemeente al jaren geen actieve rol meer. Deze rol is overgenomen door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), dat goedkope leningen door corporaties garandeert.
Per 31/12/2022 bedraagt de schuld van één corporatie aan de gemeente Arnhem nog maar € 8.000. Vergeleken met de stand van € 248 miljoen per 1/1/2010 mag gesteld worden dat het risico uit hoofde van leningen voor sociale woningbouw volledig is verdwenen.
De gemeente is achtervang voor door het WSW gewaarborgde leningen, maar dit risico is veel kleiner dan wanneer de gemeente zelf borg staat voor de leningen of deze zelf heeft verstrekt.
Wanneer het WSW de achtervang aanspreekt (wat overigens nog nooit is gebeurd) moet de gemeente een renteloze lening ter beschikking stellen. Die lening wordt terugbetaald, zoals normaal is bij leningen. Het risico betreft dus alleen de rente over de lening, die de gemeente natuurlijk wel zelf moet betalen aan de verstrekker van het geld. Voor de hoofdsom zal de gemeente niet worden aangesproken.

Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen

Bij de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen en derden gaat het om activiteiten die passen binnen het beleid van de gemeente Arnhem. De gemeente heeft hierbij gekozen voor een terughoudend beleid. Slechts in bijzondere gevallen en soms als voortzetting van een bestaande relatie verstrekt de gemeente leningen aan derde partijen.
Het risico is aanwezig dat een instelling niet aan de contractuele verplichting van betaling van rente en/of aflossing kan voldoen. Dit probleem wordt in eerste instantie ('aan de voorkant') beheerst door financiering te bieden die het best past bij de financiële mogelijkheden van de instelling. Voor het geval er toch problemen mochten ontstaan eist de gemeente garanties en/of waarborgen, bijvoorbeeld het recht van 1e hypotheek. Ook wordt bij leningen aan instellingen/derden een risico-opslag van (als regel) 0,1% op de te betalen rente gehanteerd. De risico’s zelf zijn, net als de risico’s van rentefluctuaties, ondergebracht in het gemeentelijk risicoprofiel.

Overige risico's

Conform de wettelijke voorschriften en de kaderstelling vanuit het treasurystatuut trekt de gemeente alleen leningen aan in euro’s. Beleggen van middelen is niet aan de orde vanwege de verplichting om overtollige middelen aan te houden in de schatkist van het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). Er is binnen de gemeente Arnhem dus geen sprake van valutarisico of koersrisico.

Resultaten van de activiteit treasury

De primaire doelstelling van de treasury is een goede financiering van de gemeentelijke organisatie tegen zo laag mogelijke kosten, waarbij rekening moet worden gehouden met wettelijke voorschriften en beperkingen. Tevens is het van belang rekening te houden met gevolgen in de toekomst van financieringsbeslissingen. Dit vereist alert reageren op ontwikkelingen in de financiële markten in het kader van een meerjarig financieringsbeleid.

Het resultaat 2022 op de financieringsfunctie is als volgt opgebouwd:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
S00	Vaste en vlottende financiering	1.950	V
S00	Financiering woningbouw en volkshuisvesting	0	
S00	Dividend BNG	1.132	V
Totaal Resultaat		**3.082**	**V**

Afgezet tegen het begrote resultaat in de MJPB voor 2022 van € 2,503 miljoen is sprake van een voordelig resultaat van € 579.000. Dit resultaat wordt als volgt verklaard:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
	Resultaat ten opzichte van de MJPB		
S00	Vaste en vlottende financiering	579	V
S00	Financiering woningbouw en volkshuisvesting		
S00	Dividend BNG	0	V
Totaal Resultaat		**579**	**V**

Het resultaat op de financiering wordt voor € 534.000 verklaard door de vlottende financiering. Zoals hiervoor aangegeven heeft de gemeente Arnhem in 2022 zo goed als geen gebruik gemaakt van vlottende financiering. De hiervoor begrote kosten zijn niet gebruikt aangezien de aangetrokken kasgeldleningen nog een negatieve rente hadden.
In de vaste financiering is een voordeel gerealiseerd ten opzichte van de begroting van € 45.000. Enerzijds is een voordeel opgetreden omdat veel minder nieuwe leningen zijn aangetrokken dan begroot en dus minder rentekosten zijn gemaakt, maar anderzijds zijn ook de baten in de vorm van omslagrente achtergebleven bij de begroting omdat in 2021 minder is geïnvesteerd dan begroot.

De economie en ontwikkelingen in de rente

In de zomer van 2021 is de inflatie, die daarvoor jaren lang rond de 0% had geschommeld, begonnen te stijgen van inmiddels 2% naar meer dan 14% in september 2022. De inflatie is daarna gedaald naar een niveau van rond de 10% in februari 2023. Afgezet tegen de streefinflatie van de ECB van 2% is de huidige inflatie erg hoog. Om de inflatie te beteugelen heeft de ECB als belangrijkste instrument het middel van de rente.
De ECB heeft de rente, die sinds 2014 negatief was, in juli 2022 verhoogd naar 0%. Op dit moment bedraagt de rente na een aantal verdere verhogingen 2,5 % en aangekondigd is dat deze nog in 2023 verder verhoogd zal worden.
De algemene consensus is dat het effect van een verhoging van de rente pas na plusminus 18 maanden zichtbaar is in een afvlakken van de inflatie. En aangezien de inflatie inmiddels aan het dalen is, wil de ECB niet veroorzaken dat over genoemde 18 maanden de inflatie te ver onder de door hen gewenste 2% zakt. Verwacht mag dus worden dat na de aangekondigde verhogingen gedurende langere tijd de rente van de ECB stabiel zal blijven.
Deze verwachting wordt ondersteund door de ontwikkeling van de rente voor leningen met lange looptijden. De rente voor deze leningen, waarop de maatregelen van de ECB maar weinig invloed hebben, zijn substantieel lager dan de kortere rentes, wat de verwachting van de markt weerspiegelt dat op langere termijn de ECB-rente weer naar beneden zal gaan.
De gemeente is erbij gebaat activiteiten zo goedkoop mogelijk en toch veilig te kunnen financieren. De huidige (nog steeds lage) rente houden we lang in de boeken door leningen met lange looptijden af te sluiten. Dit heeft als bijkomend voordeel dat de door de gemeente te betalen rentekosten zich stabiel ontwikkelen en zich geen grote schommelingen zullen voordoen.

In meerjarig kader is met een verdere geleidelijke stijging van de rente rekening gehouden. Op dat punt wordt dus op voorhand een (onverwacht) negatieve ontwikkeling het hoofd geboden. Desondanks is het voor de financieringsfunctie belangrijk om alert te blijven op verdere ontwikkelingen. Markten, dus ook de geld- en kapitaalmarkt, blijven een zekere mate van onvoorspelbaarheid houden.

Bedrijfsvoering

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding is met de stad en een afspiegeling van de stad wil zijn. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

Ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering

Organisatie ontwikkeling; Lekker Werken Aan de Ambities van Arnhem

In 2022 is de organisatie gestart met het programma 'Lekker Werken aan de Ambities van Arnhem'. Het traject sluit aan bij de filosofie die we vier jaar geleden hebben beschreven onder de titel ‘Zo werken we in Arnhem’. 'Lekker Werken aan de ambities van Arnhem' moet zorgen voor een werkklimaat waarin de organisatie op een goede en prettige manier aan de ambities van de stad kan werken, in een werkomgeving die ervoor zorgt dat dat effectief en efficiënt kan. Een organisatie waarin medewerkers zich veilig voelen, waarin werkdruk beheersbaar is en waarin de juiste resultaten voor stad en bestuur worden geleverd.

Een belangrijk en omvangrijk programma, dat door en met de organisatie is opgepakt. Hiertoe zijn op een gestructureerde wijze gesprekken gevoerd met medewerkers en management uit alle organisatieonderdelen om verbeterpunten op te halen. Tijdens deze fase is ook het medewerkersonderzoek (MO) uitgevoerd. Het MO vormt een belangrijke bron om inzicht te krijgen in hoe medewerkers in de organisatie staan. De resultaten van het MO kwamen in grote mate overeen met de informatie die is opgehaald tijdens de organisatiebrede gesprekken. Op basis van alle input is bepaald waar de grootste urgentie zit om onze medewerkers en management te ondersteunen. Dit heeft geleid tot veertien organisatie inspanningen, die op korte termijn bijdragen aan het werkklimaat en de werkomgeving. Het gaat om bijvoorbeeld heldere besluitvormings- en escalatielijnen, een herijking van de organisatievisie, een leiderschapstraject, een introductieprogramma (onboarding) en ondersteuning op de meest kritieke processen. De uitvoering hiervan zal voor een belangrijk deel in 2023 plaatsvinden. Daarnaast vindt per cluster een vertaling plaats, op basis van de resultaten van het MO en de gesprekken met management en medewerkers, zodat ook in de clusters de benodigde en meest effectieve acties opgepakt worden.

Personeel en organisatie

In een krappe arbeidsmarkt streven we naar een divers samengesteld personeelsbestand en een inclusieve organisatie, waar iedereen op gelijkwaardige wijze kan deelnemen, zijn of haar talenten kan inzetten en zich welkom voelt, staat met stip op nummer één in het personeelsbeleid.

Als werkgever willen wij natuurlijk de beste kandidaat voor onze organisatie, om ook de beste prestaties te kunnen leveren. Daarvoor is het niet alleen belangrijk te kijken naar de vaardigheden, maar kijken wij primair naar de competenties alsook de diversiteit. Met een diverse organisatie zijn wij beter in staat de ambities te realiseren. Hier is onze hele wervingsstrategie, alsmede ons selectiebeleid op aangepast.. Werven zonder (onbewuste) vooroordelen betekent voor ons competentiegericht werven én selecteren, en meer focus op individuele kwaliteiten en ontwikkelbaarheid. We omarmen een diversiteit van (aanvullende) competenties en streven naar een zo oordeelvrij mogelijk proces. De recruiters blijven gedurende het proces betrokken bij iedere stap: adviserend en sturend wanneer noodzakelijk.

Het voorgaande geldt overeenkomstig voor inhuur van personeel. Bij het inhuurproces maken we gebruik van de gemeentebrede Inhuurbalie, waarbij de inhuur van personeel gecentraliseerd is. De Inhuurbalie ziet toe op de rechtmatigheid en doelmatigheid van inhuur. Tevens zetten de inhuurspecialisten en recruiters inhuur zich in om dit proces inclusiever te maken.
Concreet zijn de volgende acties opgepakt:

- bij de vaste en nieuwe raamcontractpartijen maken wij afspraken en zien wij erop toe dat er inclusief wordt geworven;
- waar de recruiters van gemeente Arnhem verbeteringen hebben doorgevoerd/doorvoeren, streven wij ernaar deze ook voor de Inhuurbalie door te voeren;
- met de afdeling Inkoop wordt bekeken of er een sociale toets kan worden opgenomen in de algemene voorwaarden van de gemeente Arnhem.

We zien de huidige arbeidsmarkt steeds krapper worden. Huidige cijfers laten zien dat we meer vacatures hebben dan werkzoekenden. Dit is landelijk de trend. Dit betekent dat we ons meer en anders moeten profileren dan voorheen. De komende periode zullen we meer gaan investeren in het benaderen van de arbeidsmarkt. Ook gaan we een start maken met de gemeentepool. Dit is een eigen initiatief om, deels boven formatief, nieuwe

collega’s aan te stellen die we intern gaan opleiden en begeleiden naar toekomstige vacatures. Zo kunnen we vroegtijdig mensen opleiden naar functies die bijvoorbeeld lastig te vervullen zijn. De nieuwe collega’s voor de gemeentepool worden op competenties geworven en zullen afkomstig zijn uit diverse doelgroepen.

Naast het inzetten op een goede werving is het binden van medewerkers een belangrijke opgave. Daartoe zetten wij in op een goede en inclusieve ‘onboarding’ van medewerkers. Onboarding is het instroomproces waarbij nieuwe medewerkers kennismaken met je organisatie, deze start met het (mondeling) akkoord van de nieuwe medewerker en eindigt na 100 dagen na indiensttreding. Gedurende deze periode wordt op organisatie- en clusterniveau een introductie verzorgd. De nieuwe medewerker krijgt gedurende deze periode een buddy, wordt een inwerkplan opgesteld en zal de nieuwe medewerker een aantal verplichte trainingen volgen. Op deze manier heten wij de nieuwe medewerker welkom, leert de nieuwe medewerker het DNA van organisatie kennen en beschikt die over de juiste tools om verder te kunnen.

Belangrijk voor het verbinden van medewerkers aan onze organisatie is leren van het feit waarom medewerkers de organisatie verlaten. Daartoe zijn er met ingang van 2022 vrijwillige uitdiensttredingsgesprekken gevoerd.

Leren en ontwikkelen is een permanente opgave van iedere medewerker. Of het nu om het volgen van een inhoudelijke opleiding gaat, een leiderschapsprogramma of een competentie gerichte training, onder de noemer 'Jezelf ontwikkelen, dat is ook Lekker werken aan de ambities in Arnhem!' zetten wij in op een continu proces leren en ontwikkelen. Daarvoor is in 2022 het leerplein uitgerold, via dit digitale leerplein kunnen trainingen gevolgd worden, staan instructies en worden events georganiseerd.

Het hybride werken is inmiddels gewoongoed. Online samenwerken, hybride vergaderen, flexibel en meer plaats- en tijdonafhankelijk werken is niet meer weg te denken. Het project Hybride werken is goed van de grond gekomen en loopt actief. Binnen dit project zijn diverse taskforces opgericht om alle deelaspecten samen op te laten lopen. Denk hierbij aan communicatie, thuiswerkplekken, cultuur en gedrag.

Informatie en automatisering

Uitbreiding digitale dienstverlening

Er is continu gewerkt aan het verbeteren en innoveren van processen om de dienstverlening aan inwoners en ondernemers te verbeteren. Zo zijn er diverse voorbereidingen getroffen om processen en producten van Burgerzaken en Werk & Inkomen digitaal te gaan aanbieden, welke begin 2023 beschikbaar zullen komen. Bij deze dienstverlening hebben we rekening gehouden met de digitale toegankelijkheid en hebben we ingespeeld op actuele ontwikkelingen zoals de inkomensondersteuning in coronatijd en de dienstverlening aan Oekraïense vluchtelingen.
Een kernapplicatie die onze dienstverlening door middel van zaakgericht werken ondersteunt, is aanbesteed en de implementatie ervan loopt tot net over de jaargrens.
Een online makelpunt voor sociaal maatschappelijk vastgoed en een website met alle kunstwerken in de openbare ruimte zijn gerealiseerd.
De Omgevingswet is wederom uitgesteld. De voorbereiding van het Digitaal Stelsel Omgevingswet is voltooid en zodra de Omgevingswet in werking treedt, kan Arnhem volgens de op dat moment geldende normen aansluiten.
Aan de preservering en toegankelijkheid van de analoge informatie wordt steevast gewerkt en maakt dat we over enkele jaren de achterstand van decennia hebben ingehaald. Hierbij wordt geprioriteerd naar opvraagfrequentie dat wil zeggen; archieven die het meest worden geraadpleegd door burgers, bedrijven of onze eigen interne organisatie krijgen voorrang. Het structureel borgen van het archiveren/bewaren van onze analoge en digitale informatie vraagt nog de nodige acties en aan een meerjarig plan daartoe wordt nog gewerkt.
Regionaal is er gestuurd op samenwerking en is er al sprake van een gemeenschappelijk regionale informatiestrategie. Vanuit deze strategie wordt naar vermogen gezocht naar harmonisatie van de applicatielandschappen en de vorming van een centraal opdrachtgeverschap voor de regio. Hierbij zijn er beperkingen door de verschillende inzichten, de veelheid aan veranderingen en projecten en de krapte op de arbeidsmarkt bij het doorvoeren van veranderingen.

Informatiegestuurde organisatie

Informatiegestuurd werken is in 2022 verder versterkt onder de noemer 'Informatiegestuurd Arnhem'. We hebben gewerkt aan een Arnhems dataplatform, oftewel de 'centrale waarheid'. Voor verschillende beleidsterreinen worden data nu in dit platform gestandaardiseerd en geautomatiseerd opgeslagen. Op basis van het dataplatform zijn meerdere beleids- en uitvoeringsmonitors (door)ontwikkeld, bijvoorbeeld op het gebied van werk en inkomen, veiligheid, wonen en zorg. Om de data en monitors goed te kunnen benutten, hebben we 'analyseteams' opgericht, met onder andere data-ontwikkelaars en data-analisten. De maatschappelijke opgaven en effecten van

beleid zijn zo inzichtelijker en meer stuurbaar geworden. Dit draagt ook bij aan het beter kunnen formuleren van meetbare doelen, zoals de motie 'Voortaan wel meetbare doelen' 20M277 vraagt.

Met de HAN hebben we een driejarig convenant ondertekend om samen kennis te ontwikkelen en kennis te delen die de gemeente Arnhem nu en in de toekomst nodig heeft voor digitale innovatie en transformatie. Deze kennis biedt in de samenwerking (driehoek: studenten, docenten en onderzoekers) op hun beurt de mogelijkheid om onderwijs en onderzoeksdoelen van de gemeente te realiseren. De partijen willen met de samenwerking tussen het werkveld (de gemeente), het onderwijs en onderzoek versterken. We willen hiermee de ontwikkeling van onze huidige en toekomstige professionals stimuleren om beter voorbereid te zijn op veranderingen en digitale innovaties in de beroepspraktijk. De samenwerking richt zich op drie thema's: informatiegestuurd werken, 3D-visualisaties/mixed reality van de openbare ruimte en inclusieve digitale dienstverlening.

Modernisering werkplek
Alle medewerkers van de gemeente beschikken over een laptop en een smartphone van de gemeente waarmee maximaal plaatsonafhankelijk kan worden gewerkt. Alleen voor specifieke functies (bijvoorbeeld balies) zijn nog vaste voorzieningen beschikbaar en de voorbereidingen voor het ontmantelen van de vaste telefonie is in volle gang. Voor alle medewerkers zijn er adequate voorzieningen beschikbaar gemaakt waarmee er een thuiswerkplek gerealiseerd kan worden welke gelijkwaardig is aan die op het kantoor.

De mogelijkheden om online te kunnen (samen)werken zijn uitgebreid maar vraagt nog wel de nodige aandacht en sturing op het gebruik ervan. De digitale samenwerking met externe partijen en de adoptie van de beschikbare clouddiensten door gebruikers zijn nog onvoldoende gerealiseerd.

Regionaal zijn de werkplekken van Arnhem, Renkum, Rheden en De Connectie geharmoniseerd. Het overzetten van alle applicaties van de vier organisaties naar een gemeenschappelijke ICT-omgeving heeft veel aandacht en capaciteit gevraagd in 2022. Mede door een veelheid aan bijkomende verstoringen zijn lopende veranderprojecten vertraagd. Achterstanden die in 2023 weer ingehaald moeten worden. De nieuwe ICT-omgeving (die begin 2023 wordt afgerond) biedt een nieuwe basis van waaruit verdere innovaties en harmonisaties kunnen plaatsvinden. In 2022 zijn de eerste stappen gezet in het ontwerp van de werkplek van de toekomst, waarbij de stap naar de cloud verstevigd wordt en de gebruiker nog beter plaats en tijdonafhankelijk zal kunnen werken.

Informatieveiligheid, privacy & auditing
In 2022 zijn de thema's informatieveiligheid en privacy veel op de bestuurlijke tafel geweest. Er is een extern onderzoek uitgevoerd naar de stand van zaken waaruit duidelijk bleek dat er grote stappen gezet moeten worden, zoals uit de ENSIA-evaluatie 2021 ook is gebleken. Er zijn middelen begroot om de basis op orde te maken en vanaf 2023 zal de organisatie de nodige verbeteringen gaan doorvoeren.

De eerste stappen in het verbetertraject zijn al gestart. Dit zal in 2023 nog doorlopen. Het verwerkingsregister is geheel opnieuw opgezet, waarbij het proces van continue verbetering en aanpassing van dit register wordt meegenomen. Ook is de procedure omtrent het melden en behandelen van datalekken/beveiligingsincidenten onder de loep genomen, waarbij in het bijzonder aandacht is besteed aan een nieuw datalekkenregister. Tevens is gestart met het ontwerpen van het gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA) proces. De eerste beoordeling zijn al als pilot gestart. Daarnaast is er aandacht voor een op te zetten algoritmeregister. Dit traject is eind 2022 gestart en zal nader worden gefinaliseerd in 2023.

In september is er een grootschalige themaweek geweest: de Week van de Digitale Weerbaarheid. Er zijn ongeveer 20 activiteiten geweest waar medewerkers aan hebben kunnen deelnemen, variërend van een workshop Word een hacker, waarbij door de ogen van een hacker is gekeken naar hoe je om zou moeten gaan met informatiebeveiliging, tot een lezing van Daniël Verlaan over de duistere kant van het internet. Van een lezing van het Nederlands Forensisch Incident Response (NFIR) over de hack bij Hof van Twente tot een workshop data-ethiek over het ethisch omgaan met gegevens. Deze week is veel bezocht en medewerkers gaven aan dat zij nieuwe inzichten hebben verkregen die hen gaat helpen nog zorgvuldiger om te gaan met de gegevens van onze inwoners.

Financiën en control

De afdeling Financiën en Control heeft in 2022 verder gewerkt aan de inhaalslag in het financieel beleidskader. Eén van de laatste stappen hierin betreft de actualisatie van de financiële verordening; deze was eind 2022 nagenoeg gereed en is begin 2023 aan de raad voorgelegd.

Daarnaast zijn verdere stappen gezet in de verfijning en aanscherping van de accounting manual en het periodiek afsluiten (soft close) van de administratie.

De boardletter 2022 van onze accountant gaf een positief beeld: de hiervoor beschreven stappen hebben geleid tot het oplossen van een aantal bevindingen van de accountant uit het verleden. Daarnaast heeft de interimcontrole, net zoals in 2021, niet geleid tot nieuwe bevindingen. Tegelijkertijd bevestigt de accountant in de boardletter dat op een aantal terreinen, zoals structuur en inrichting van de budget- en verantwoordingscyclus, nog verdere verbetering mogelijk is. Dit is de uitdaging voor 2023.

Op fiscaal gebied was in 2022 sprake van een boekenonderzoek BTW en BTW Compensatiefonds (BCF). Dit onderzoek wordt naar verwachting begin 2023 afgerond. Inhoudelijke bevindingen uit het onderzoek zijn reeds verwerkt in een nieuw Tax Control Framework (TCF). Dit TCF is een stelsel van controle- en beheersingsmaatregelen met betrekking tot de fiscale regimes rond Loonheffing, BTW/BCF en Vennootschapsbelasting (VPB). Dit stelsel is getoetst door en afgestemd met vertegenwoordigers van de Belastingdienst in het licht van een nieuw convenant Horizontaal Toezicht dat eind 2022 met de Belastingdienst is gesloten voor de periode 2023-2025.

Auditing en Risicomanagement
In de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen wordt ingegaan op het beleid voor risicomanagement, het risicoprofiel en de benodigde weerstandscapaciteit, de relatie met de financiële kengetallen en de belangrijkste risico voor de gemeente Arnhem. In deze paragraaf gaan we in op de manier waarop in 2022 stappen zijn gezet om risicomanagement verder te verbeteren. In dit jaar zijn twee onafhankelijke risicoanalyses uitgevoerd in het kader van de regeling ‘grote risicovolle projecten’. Het gaat om de projecten ‘Ontwikkelperspectief Kronenburg’ en ‘Vernieuwing Stadstheater’. Voor beide projecten zijn vervolgafspraken gemaakt voor het verdere risicomanagementproces. Gemeentebreed is er ook speciale aandacht voor risico’s die samenhangen met de oorlog in Oekraïne en de risico’s en impact, voor zover nog van toepassing, van corona. Om het risicobewustzijn binnen de gemeentelijke organisatie te vergroten zijn er dit jaar ook weer interne trainingen voor risicomanagement verzorgd voor projectleiders en andere medewerkers. Er is hiervoor een nieuwe handreiking ontwikkeld om risicomanagement uit te voeren en de formats voor de verschillende projectfasen zijn aangepast. Daarnaast zijn er verschillende risicosessies gefaciliteerd waaronder die van energiearmoede, flexwonen Merwedeterrein en Renaissance Velperweg.
Voor het ‘projectmatig werken’ binnen de gemeente Arnhem zijn aanbevelingen gedaan om dit doeltreffender en doelmatiger uit te voeren. Hoewel dit onderzoek aan de criteria voldoet van artikel 213A onderzoeken uit de Gemeentewet, is deze niet als zodanig aangemerkt. In de raadsbrief ‘aanpak 213a onderzoeken’ is aangegeven dat het college voornemens is om deze onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid in 2023 te starten en hierop terug te blikken voor het eerst in het jaarverslag 2023. De afspraken hierover zijn in de nieuwe verordening Financieel beheer en beleid opgenomen.

Aan de doorontwikkeling van risicomanagement is de afgelopen jaren binnen de gemeentelijke organisatie hard doorgewerkt. De manier waarop de gemeente Arnhem risicomanagement uitvoert is de afgelopen jaren al een aantal jaren doorgelicht. Uit een extern onderzoek uit 2022 waarin de risicovolwassenheid van risicomanagement is vergeleken met andere gemeentelijke organisaties scoort Arnhem (zeer) goed.

Rechtmatigheid en financial audits
Op 7 december jl. heeft de gemeenteraad het Intern Controleplan 2022 (IC-plan) vastgesteld. Hiermee wordt sturing gegeven aan de uitvoering van de interne controles over boekjaar 2022. In dit IC-plan wordt rekening gehouden met de rechtmatigheidsverantwoording die het college van B&W vanaf 2023 gaat afgeven.

Net als voorgaand jaar, is in 2022 'proefgedraaid' met de rechtmatigheidsverantwoording. Dit betekent dat de interne audits zijn uitgevoerd alsof in 2022 al een rechtmatigheidsverantwoording door het college afgegeven had moeten worden. Op deze wijze is en zo goed mogelijke voorbereiding op de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording getroffen.

Met de uitgevoerde audits in 2022 zijn op twee onderwerpen afwijkingen geconstateerd:

Naleven Europese aanbestedingsregels
Bij de uitgevoerde audits die toezien op het naleven van de Europese aanbestedingsregelgeving zijn twee financiële onrechtmatigheden geconstateerd:

1) Installatietechnisch onderhoud: in deze casus zijn contracten verlengd terwijl binnen de raamovereenkomst hier geen ruimte meer voor aanwezig was. De verlengingen moet daarom worden gezien als nieuwe overeenkomsten die, gelet op de omvang, Europees aanbestedingsplichtig zijn. De totale onrechtmatige lasten in 2022 die hiermee gemoeid zijn bedragen € 1,2 miljoen. Er is een nieuwe Europese aanbestedingsprocedure gestart, welke eind 2022 is afgerond. Per 01-01-2023 is een nieuwe raamoverkomst ingegaan, waardoor de lasten vanaf dat moment weer rechtmatig zijn.
2) Inhuur/advies: in 2022 zijn bij een overeenkomst meer kosten voor gemaakt waardoor de Europese aanbestedingsdrempel bij deze overeenkomst is overschreden. Voorafgaand, bij het aangaan van de opdracht, is geen inschatting gemaakt van de te verwachte omzet en is de overeenkomst zonder Europese aanbesteding aangegaan. Achteraf blijkt dat de kosten de drempel hebben overschreden en omdat kan niet worden aangetoond dat de initiële inkoopbehoefte lager was, zijn de kosten in 2022 ad €455k onrechtmatig. Het contract is medio 2022 beëindigd.

PGB bestedingen
Daarnaast is een deel van de PGB-lasten (Persoonsgebonden budget) als onrechtmatig aangemerkt, omdat niet voldoende zekerheid te verkrijgen is over de geleverde prestaties die aan deze bestedingen ten grondslag liggen. De voorgenoemde fouten en onzekerheden zijn ook in het accountantsoordeel meegewogen.

Deze fouten en onzekerheden blijven onder de in het Intern Contole-plan (IC-plan) benoemde controletoleranties.

Naheffing BTW en BCF
Op fiscaal gebied was in 2022 sprake van een boekenonderzoek BTW en BTW Compensatiefonds (BCF). Als gemeente brengen we over geleverde prestaties BTW in rekening die we afdragen aan de Belastingdienst. Tegelijkertijd betaalt de gemeente BTW aan leveranciers e.d.; deze mag de gemeente hiervan (onder bepaalde voorwaarden) aftrekken. Daarnaast is sprake van een BTW compensatiefonds waaruit gemeenten en provincies onder bepaalde voorwaarden worden gecompenseerd voor de door hen betaalde BTW. Dit fonds houdt verband met het feit dat gemeenten en provincies, in tegenstelling tot niet-overheidslichamen, BTW niet (volledig) kunnen terugvorderen bij de Belastingdienst. Hierdoor worden activiteiten van de gemeente waarbij gebruik wordt gemaakt van extern ingekochte goederen of diensten duurder. Intern uitvoeren zou daarentegen goedkoper zijn. Om de marktverstorende werking hiervan te voorkomen, is in 2003 de Wet op het BTW-compensatiefonds ingevoerd. Dit fonds voorziet in een compensatie van niet-aftrekbare BTW op ingekochte goederen of diensten. De gemeente Arnhem draagt jaarlijks circa € 11 miljoen aan ontvangen BTW af aan de Belastingdienst waarvan zij circa € 5,5 miljoen aan betaalde BTW kan aftrekken waardoor per saldo circa € 5,5 miljoen aan BTW wordt betaald. Vanuit het BTW Compensatiefonds ontvangt de gemeente jaarlijks tussen € 30 en € 36 miljoen.

Het boekenonderzoek richtte zich op de BTW-aangiften en de opgaaf BTW Compensatie Fonds van de gemeente in het belastingjaar 2020. Afhankelijk van de uitkomsten van een dergelijk onderzoek, trekt de Belastingdienst deze door naar eerdere en/of latere belastingjaren. In een eindrapportage heeft de Belastingdienst de uitkomsten van het onderzoek vertaald naar een naheffing exclusief belastingrente van € 227.000 over de belastingjaren 2017 tot en met 2022. Gelet op de aard en omvang van de bevindingen, mede in relatie tot het feit dat in de bewuste belastingjaren in totaliteit door de gemeente bijna € 32 miljoen aan BTW werd afgedragen en over deze periode in het BTW Compensatie Fonds € 205 miljoen werd verwerkt, heeft de gemeente ervoor gekozen geen bezwaar te maken, met uitzondering van een btw-discussie die nog landelijk bij gemeenten speelt zodat de rechten van de gemeente zijn veiliggesteld. De naheffing is verwerkt in de jaarrekening 2022.

De inhoudelijke bevindingen uit het onderzoek zijn reeds verwerkt in een nieuw Tax Control Framework (TCF). Dit TCF is een stelsel van controle- en beheersingsmaatregelen met betrekking tot de fiscale regimes rond Loonheffing, BTW/BCF en Vennootschapsbelasting (VPB). Dit stelsel is getoetst door en afgestemd met vertegenwoordigers van de Belastingdienst in het licht van een nieuw convenant Horizontaal Toezicht dat eind 2022 met de Belastingdienst is gesloten voor de periode 2023-2025.

Juridische zaken
Juridische zaken heeft de organisatie en het bestuur op diverse terreinen van advies voorzien. Het onderwerp veiligheid blijft onverminderd veel aandacht vragen. Met de groei van het aantal vraagstukken is het de kunst om de juridische kwaliteit hierop mee te laten ademen.

Lokaal, sociaal, duurzaam en circulair inkopen en aanbesteden
Er vindt momenteel een project plaats omtrent de doorontwikkeling van het inkoopproces. Doel hiervan is om een geaccepteerde en hanteerbare werkwijze te ontwikkelen die er toe bijdraagt dat de resultaten op lokaal, sociaal en circulair/duurzaam inkopen geoptimaliseerd worden. We willen meer circulariteit en energie- en klimaatneutraliteit in onze inkoop en aanbestedingen. We willen lokale ondernemers een eerlijke kans geven om diensten en producten te leveren. En we stimuleren opdrachtnemers om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen, door resultaten op dit gebied op te nemen in het aanbestedingscontract. Daarmee wordt bijgedragen aan de gestelde maatschappelijke ambities van de gemeente.
Ook ontstaat eerder inzicht in toekomstige inkooptrajecten; zodoende kan er gestuurd worden op de maatschappelijke thema's. Dit heeft als bijkomend voordeel dat door dit eerdere inzicht ook (financiële) rechtmatigheidsrisico's eerder in beeld komen en beperkt kunnen worden.

Communicatie

Als gemeente willen we dat onze communicatie toegankelijk, begrijpelijk en inclusief is. We investeren daarin langs drie lijnen: Schrijven in begrijpelijke taal, toegankelijke gemeentelijke websites en communicatie waarin Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking zich herkennen en erkend voelen.

Begrijpelijke taal
In 2021 en 2022 zijn zo'n 200 collega's getraind in het Schrijven op B1-niveau, waarvan 23 ook de training Coaching van Schrijven op B1-niveau volgden. Zij zijn in staat hun directe collega's te begeleiden in het duidelijk schrijven.

Toegankelijke websites
Op dit moment worden 25 websites/apps van of namens de gemeente Arnhem onafhankelijk getoetst. Aan de hand van de toets heeft de beheerder van een website of app enkele maanden om verbeteringen door te voeren. Hierna volgt de definitieve afronding van de toegankelijkheidstoets en de publicatie van de toegankelijkheidsverklaring. Verder zijn samenwerkingspartners die met regelmaat content produceren voor op gemeentelijke websites aangeschreven om hen te attenderen op de verplichtingen die vanuit digitale toegankelijkheid ook voor deze organisaties gelden. Er is een plan gemaakt om digitale toegankelijkheid structureel te borgen en is een eerste training digitale toegankelijkheid gegeven. Het project loopt tot en met het tweede kwartaal 2023.

Herkennen en erkend voelen
We lieten het Verwey-Jonker Instituut onderzoeken wat inclusieve communicatie is, hoe inclusief onze communicatie is naar Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTQI+ identiteit en een beperking, wat we al goed doen, wat beter kan en hoe we dat kunnen doen. Het onderzoek is afgerond en aangeboden aan de raad. De conclusie is dat onze (publieks)communicatie aanzetten laat zien van inclusieve communicatie. De buitenwereld merkt dat en ziet dat we lerend zijn. Maar duidelijk is ook dat er nog veel verbeterd kan worden.

Overzicht formatie

Totaal aantal FTE Arnhem	Realisatie Bezetting 2020	Realisatie Bezetting 2021	Begroting Formatie 2022	Realisatie Bezetting 2022
Bestuur	46	46	47	47
Aantal FTE Raad	39	39	39	39
Aantal FTE College B&W	7	7	8	8
Personeel	949	997	1.010	1.036
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	949	997	1.010	1.036
Totaal aantal FTE gemeente Arnhem	**995**	**1.043**	**1.057**	**1.083**

Verloop formatie

Personeelskosten/inhuur ambtelijke organisatie	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Aantal FTE ambtelijke organisatie	***997***	***1.010***	***1.036***	***-26***
Personeel	78.170	85.759	85.985	-226
Inhuur gedekt uit loonsom	4.014	4.263	3.923	340
Totaal loonsom	**82.184**	**90.022**	**89.908**	**114**
Inhuur gedekt uit overige middelen	18.917	15.995	16.959	-964
Totaal inhuur uit overige middelen	**18.917**	**15.995**	**16.959**	**-964**
Voormalig personeel	897	663	434	229
Dekking uit voorziening	-347	-196	-165	-31
Totaal voormalig personeel	**550**	**467**	**269**	**198**
Saldo personeelsbudget	**101.651**	**106.484**	**107.136**	**-652**

Voorziening spaarverlof

Medewerkers kunnen sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit verlofsparen kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden). Dit leidt gemeentebreed tot een nadeel van € 2,0 miljoen.

Inhuur externen	2019	2020	2021	2022
Bedragen x € 1.000				
Begroot	11.409	11.320	19.823	20.258
Realisatie	14.303	14.963	22.931	20.882
Afwijking	**-2.894**	**-3.644**	**-3.108**	**-624**

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in diverse rechtsvormen zowel publiek als privaat. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Samenwerking met andere partijen is een manier om publieke taken uit te voeren, die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee zowel bestuurlijk, maatschappelijk als financieel.

Verbonden partijen twee gemeentelijke rollen

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen: de rol van eigenaar en de rol van opdrachtgever. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan.

In de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De eigenaarsrol richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerkings)organisatie.

De gemeente is ook opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten of is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Veelal in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen, met daarnaast een aanvullend pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken.

Het financieel belang is gekoppeld aan beide rollen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening en deze moet passen binnen de kaders van de gemeentebegroting. Als eigenaar draagt de gemeente het 'ondernemersrisico' van de samenwerking. Als de financiële resultaten tegenvallen, zal de gemeente de tekorten moeten aanvullen.

Actuele kaders

Kadernota verbonden partijen gemeente Arnhem

In 2016 is de visie van de gemeente Arnhem op de verbonden partijen vastgelegd in de kadernota verbonden partijen 2016 gemeente Arnhem, met daarin uitvoeringsrichtlijnen over de wijze van sturen en beheersen. Uitgangspunt is om hierbij uit te gaan van een risicogerichte aanpak, onder andere door het instellen van een governancecode en het toepassen van een 'risicokompas'.

BBV-Notitie verbonden partijen

Ook de Notitie verbonden partijen van de Commissie BBV uit oktober 2016 geeft verplichte en aanbevolen kaders ten aanzien van verbonden partijen. In deze notitie wordt uiteengezet wanneer sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen zoals vermogen of leningen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij of indien financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in een derde partij, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

Wet gemeenschappelijke regeling

Lokale overheden werken steeds meer en intensiever met elkaar samen. Dat gebeurt op verschillende niveaus en op verschillende manieren. De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) maakt (publiekrechtelijke) samenwerking mogelijk tussen provincies, gemeenten en waterschappen.
Per 1 juli 2022 is een wijziging van de Wgr in werking getreden. Deze wijziging is erop gericht de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij taken die in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken. De komende tijd wordt bezien wat de gevolgen van de wijzigingen in de Wgr zijn voor de Arnhemse kadernota en de inbedding van de verbonden partijen in de P&C-cyclus.

Diversiteit en inclusiviteit

De verbonden partijen vragen we mee te bouwen aan een inclusieve en diverse stad. Dat kunnen ze doen door te kijken naar de samenstelling van hun personeelsbestand, de dienstverlening en de bedrijfsvoering. In 2022 hebben we ze gevraagd aan te geven wat ze al doen, welke ervaringen ze hebben, wat ze nog meer willen bereiken en wat ze daarvoor willen gaan doen. Op basis van de reacties stellen we nog vast wat aanvullend nodig is. We stimuleren de verbonden partijen sowieso gebruik te maken van ons aanbod. Ze kunnen deelnemen aan het diversiteitsnetwerk ‘Diversiteitsreis’. Dit netwerk bestaat al uit veertien organisaties: Rabobank, Volkshuisvesting, HAN, Dirkzwager, Rozet, Politie Gelderland-Midden, Flores Onderwijs, Provincie Gelderland,

Rechtbank Gelderland, Musis en Stadstheater Arnhem, Scalabor, Focus Filmtheater, Rijnstad en gemeente Arnhem. Ook bieden we ze een verdiepend gesprek aan, waarin we ingaan op wat inclusie en diversiteit inhoudt en hoe je er als organisatie aan kunt werken. De gemeente werkt begin 2023 proces en planning uit voor het maken van afspraken met de verbonden partijen, maar ook met de subsidie- en inkooprelaties.

Ontwikkelingen risicovolle verbonden partijen

Niet alle verbonden partijen vragen om evenveel betrokkenheid. Om de aandacht te geven aan die verbonden partijen die voor de gemeente van het grootste belang zijn, dan wel een belangrijk risico vormen (beleidsmatig of financieel) wordt jaarlijks in aanloop naar de begroting het risicokompas geactualiseerd. Het risicokompas is een risicoanalyse die bestaat uit de beoordeling op acht maatstaven. Deze acht maatstaven geven vorm aan de bestuurlijke en financiële verbondenheid met de partij. Door alle verbonden partijen op dezelfde wijze te beoordelen, is het mogelijk de verbonden partijen onderling te vergelijken en te bepalen welke verbonden partijen in verhouding tot elkaar een hoog risicoprofiel hebben.

Bij de Begroting 2022 zijn onderstaande partijen als meest risicovol aangemerkt:

- DRAN (Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen);
- Sportbedrijf Arnhem;
- De Connectie;
- ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem);
- Groene Metropoolregio;
- VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden).

Voor deze partijen wordt in het hierna volgend overzicht de voortgang van de beheersstrategie toegelicht.

Relatie met de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen
De risico's die samenhangen met de verbonden partijen zijn meegewogen in de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit (zie paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen).

Overzicht Verbonden partijen

In onderstaand overzicht is aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Arnhem deelneemt en aan welke programma's hiermee een bijdrage wordt geleverd. Per verbonden partij wordt een terugblik gegeven op de belangrijkste ontwikkelingen in 2022. Voor de partijen die bij de Begroting 2022 als meest risicovol zijn aangemerkt wordt tevens de voortgang van de beheersstrategie toegelicht.

Aanvullend op de hierna weergegeven verbonden partijen neemt de gemeente Arnhem tevens deel in twee Verenigingen van Eigenaars (VVE's). Het betreft de volgende VVE's:

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 46 en 47 te Arnhem;
- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 27, 28-1 en 28-2 te Arnhem.

De gemeente heeft als eigenaar van een gedeelte van de panden zitting in het bestuur van de VVE's en heeft tevens een (gering) financieel belang. Het risicoprofiel is als laag aan te merken.

In het jaarverslag 2021 is aangegeven dat de (voormalige) verbonden partij DataLand per 1 januari 2022 haar activiteiten heeft beëindigd en dat de verwachting was dat na de liquidatie van DataLand (31 maart 2022) de gemeente een groot gedeelte van haar inleg (circa € 10.000) uitgekeerd zou krijgen. In 2022 is inderdaad de volledige inleg terugontvangen.

Scalabor B.V.

Scalabor B.V.

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S06 Participatie en armoedebestrijding		
Doel verbonden partij	Scalabor B.V. is een arbeidsontwikkelbedrijf dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ondersteunt bij het overbruggen van die afstand. Scalabor begeleidt inwoners die dat nodig hebben naar passend en zo regulier mogelijk werk. Scalabor richt zich op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van mensen in een werksituatie. Een belangrijke dienstverlening is het begeleiden van SW-medewerkers van de modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van Scalabor B.V. De gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW) detacheert SW-medewerkers, in opdracht van de deelnemende gemeenten, bij Scalabor B.V. Daarnaast koopt gemeente Arnhem (als klant) ook ontwikkeltrajecten in bij Scalabor B.V. voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Scalaobr B.V. is ook onze partner in het toeleiden en creëren van beschutte werkplekken.		
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur van gemeente Arnhem is gemachtigd om namens de gemeente Arnhem stemrecht uit te oefenen in de vergadering van aandeelhouders.		
Financieel belang	100%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	7.843.214
	Per 31-12-2022	€	9.999.999
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	5.556.885
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	

Ontwikkelingen

Voor 2022 zagen wij:

- dat er nieuwe (financiële) afspraken gemaakt zijn rondom het aanwijsbesluit voor de SW-medewerkers die vanaf 2023 ingaan;
- een snelle terugloop van het aantal SW-medewerkers (door pensionering ed.);
- door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en het ontbreken van benodigde vaardigheden van medewerkers het steeds lastiger voor SW-medewerkers wordt om door te stromen naar externe werkgevers;
- landelijke ontwikkelingen rondom sociale ontwikkelbedrijven (SW 2.0) een rol gaan spelen qua positionering;
- de invoering van de nieuwe cao Aan de slag gevolgen kan hebben als het gaat om het beleggen van risico's van werkgeverschap.

In 2023 en verder vragen deze ontwikkelingen ook onze aandacht.

Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Sportbedrijf Arnhem

Sportbedrijf Arnhem

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	Het Sportbedrijf voert het sportbeleid uit. Arnhem stimuleert en faciliteert bewegen en sporten en Arnhem, voor een beter welzijn van de stad.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem		
Bestuurlijk belang	De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van de BV Sportbedrijf Arnhem. Als aandeelhouder is de gemeente Arnhem lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het mandaat om als aandeelhouder op te treden is door het college neergelegd bij de concerndirecteur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft het volledige eigendom.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	1.680.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	20.620.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	17.969.698
Ontwikkelingen	Het Sportbedrijf heeft te maken met een begrotingstekort op basis van de huidige activiteiten, veroorzaakt door de hoge inflatie en energiekosten. Dit is reeds door middel van een raadsbrief gecommuniceerd. We zijn als gemeente in overleg met het Sportbedrijf hoe het begrotingstekort te overbruggen, zonder ingrijpende maatregelen te nemen.		
Risicoprofiel	Middel		

Beheersstrategie

Sturing
Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Om de verwachtingen over en weer beter in beeld te hebben voeren de gemeente als eigenaar en opdrachtgever en het Sportbedrijf gezamenlijk, buiten de kwartaalgesprekken om, gedurende 2022, regelmatig overleg.
De organisatie van het Sportbedrijf en de samenwerking met de gemeente Arnhem wordt steeds professioneler. De afstemming tussen de teams Leefomgeving en het Sportbedrijf loopt steeds beter, waarmee goed invulling wordt gegeven aan het uitgangspunt van 'van wijken weten'. Het opdrachtgeverschap wordt meer gestroomlijnd. Het Sportbedrijf heeft in de kwartaalrapportages steeds conform afgesproken format gerapporteerd. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt nog met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Dit is een doorlopend proces, waarmee we verder gaan in 2023. Het inzicht in de kostprijs van de producten is nog onvoldoende. In het tweede kwartaal 2019 is het Sportbedrijf gekomen met een eerste aanzet ten aanzien van de kostprijs van de verschillende producten en in de volgende jaren is dit verbeterd. We denken hier nog steeds verbeteringen in door te kunnen voeren. Met name het inzicht en de sturing op de verschillende accommodaties, afzet tegen het gebruik kan beter.

Financieel
De financiële ratio's van het Sportbedrijf, gebaseerd op de jaarrekeningen waren onvoldoende tot 2020. In 2020 is de algemene reserve van het Sportbedrijf vergroot tot het afgesproken en gewenste niveau (€ 1,8 miljoen). Tegelijkertijd heeft corona impact gehad op het (beperkte) resultaat van het Sportbedrijf in 2020. Het eigen vermogen is daardoor afgenomen naar € 1,6 miljoen. Dit wordt nog steeds ruim voldoende geacht. Voor 2021 is voldaan aan de taakstelling van € 0,5 miljoen op subsidie Sportbedrijf. Voor 2022 is er een taakstelling van € 0,75 miljoen. Het ziet er naar uit dat het Sportbedrijf in 2022 een resultaat gaat behalen van omstreeks € 0,9 miljoen. Dit is grotendeels te verklaren door incidentele steun vanuit het Rijk in verband met de coronacrisis. Dit wordt grotendeels aangewend om het in verband met stijgende energieprijzen verwachte tekort van 2023 deels mee op te vangen.

Samenwerking
De verzelfstandiging en daarmee nieuwe manier van samenwerken, veranderde rollen, verantwoordelijkheden heeft tijd nodig gehad om uit te werken. In de eerste jaren van verzelfstandiging lag de nadruk voornamelijk op bedrijfsmatige aspecten en de ontvlechting van de gemeente. Het inhoudelijke gesprek over de maatschappelijke invulling van de opdracht en bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen werd daardoor onvoldoende gevoerd.

Dit werd bemoeilijkt door het wennen aan nieuwe verhoudingen, 'losse eindjes' van de verzelfstandiging en een verschillende interpretatie van bepaalde begrippen. Het Sportbedrijf was voornamelijk bezig met zelfstandig op eigen benen staan, terwijl de gemeente zocht naar het houden van de juiste mate van regie. Vooral in de jaren na verzelfstandiging was dit het geval. Nu het Sportbedrijf na 5 jaar redelijk stabiel staat, is er weer meer ruimte gekomen om de focus te verleggen naar het gesprek op inhoud en gezamenlijke belangen. Het afgelopen jaar is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2023 en verder.
Voorbeelden van inhoudelijke onderwerpen die gezamenlijk worden opgepakt zijn: verenigingsondersteuning, de bezetting van accommodaties en ontwikkeling van een positief sportklimaat.
We verwachten deze ontwikkeling met het MT van het Sportbedrijf in 2023 voort te kunnen zetten. Deze verbeterde verstandhouding zorgt ervoor dat het risicoprofiel van het Sportbedrijf als verbonden partij lager ingeschat wordt.

Bank Nederlandse Gemeenten

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', waaronder voor gemeenten.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeente heeft minder dan 1% van de aandelen. De andere aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies en gemeenten.		
Bestuurlijk belang	De concerntreasurer is gemachtigde voor de aandeelhoudersvergadering.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft 496.470 aandelen van de BNG in bezit (bijna 1%) en is daarmee een van de grootste gemeentelijke aandeelhouders van de BNG		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	5.062.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	143.995.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Nijmegen		
Rechtsvorm	Stichting		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie		
Doel verbonden partij	Het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren health, energy en food en de cross-overs daartussen, om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.		
Deelnemers in samenwerking	The Economic Board wordt gevormd door achttien leden vanuit de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheden.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch (voorzitter) en de wethouder Economische Zaken Nermina Kundić hebben zitting in de board.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft geen rechtstreekse financiële relatie met The Economic Board. Van onze bijdrage aan de Groene Metropoolregio wordt 1 euro per inwoner doorgegeven aan The Economic Board.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	119.965
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	146.418
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	162.477

Ontwikkelingen

The Economic Board heeft zich in 2022 op diverse manieren ingezet voor economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid in de regio. Samen met overheidsinstellingen, het bedrijfsleven en de kennisinstellingen stimuleert The Economic Board innovaties in de topsectoren Energy, Health, Hightech en Food en de cross-overs daartussen. The Economic Board richt zich daarbij onder meer op het versterken van het Energy cluster in Arnhem: het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en het stimuleren van innovaties op het gebied van energievoorziening en batterijopslag. The Economic Board is een van de partners in de regionale investeringsagenda met de provincie en de Groene Metropoolregio. The Economic Board ontwikkelde zich verder als netwerk in de regio. Kennis, kunde en ervaring vanuit de regiogemeenten, kennisinstellingen en bedrijfsleven werden steeds meer gedeeld en ingezet voor belangrijke maatschappelijke opgaven.

Om de blijvende tekorten op de arbeidsmarkt in de regio Arnhem-Nijmegen tegen te gaan, heeft de The Economic Board samen met de Groene Metropoolregio en Provincie Gelderland ingezet op een breed gedragen Human Capital Agenda (HCA), die ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden moet helpen met het arbeidsmarktvraagstuk. April 2022 hebben de Board, GMR en provincie ingestemd met de koers en speerpunten van deze agenda. De Human Capital Agenda wil onder meer talent aantrekken en behouden, en onbenut arbeidspotentieel activeren. Er wordt toegewerkt naar een Human Capital Akkoord met concrete projecten die zich richten op: van opleiding naar werk; van werk naar werk en van werkloos naar werk.

In 2022 is vanuit The Economic Board gewerkt aan een werkplan Lifeport Circular Lab. Dit is gericht op het delen en borgen van kennis en kunde op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie in de regio. Deelnemers zijn The Economic Board, Groene Metropoolregio, Radboud Universiteit, Wageningen Universiteit, HAN, Hogeschool Van Hall Larenstein, Kiemt, RvN@ en de gemeenten Arnhem en Nijmegen. Deze ‘kennisagenda’ is in de praktijk gestart met kennistafels over complexe vraagstukken, zoals Koel Netwerk in Arnhem en een kennistafels bij ROC Nijmegen rondom bouwlogistiek en klimaatadaptatie.

Ook is in 2022 samen met de Groene Metropoolregio en de provincie Gelderland gewerkt aan een bid voor de Regio Deal Groene Groei. De aanvraag voor de regiodeal is medio november ingediend. Ter versterking van de economische clusters en het aantrekken van nieuwe innovatieve bedrijvigheid en kennis, richt The Economic Board zich ook op profileren van de regio in binnen- en buitenland. Zo heeft The Economic Board tijdens de Hannover Messe in juni 2022 de regio samen met Arnhem gepresenteerd als dé Energy hotspot in Europa.

Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

BVO De Connectie

BVO De Connectie

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De Connectie is een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Rheden en Renkum op het gebied van bedrijfsvoering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, gemeente Renkum en gemeente Rheden		
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur.		
Financieel belang	Het Arnhems aandeel in De Connectie bedraagt 72%.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	-78.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	17.627.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	32.442.000

Ontwikkelingen

Uit onderzoek blijkt dat bij een samenwerking binnen de gemeentelijke context het 3 tot 5 jaar kost (afhankelijk van de beginsituatie) om weer op het startniveau te komen in termen van opbrengsten, klanttevredenheid, organisatie-volwassenheid en medewerkertevredenheid. Bij de start van De Connectie is onvoldoende rekening gehouden met deze zogenaamde ‘servicedip’. Hoewel in de afgelopen jaren op een aantal terreinen progressie is gemaakt, is tegelijkertijd op een aantal terreinen sprake van noodzaak tot verbetering.
Deze noodzaak is door het bestuur van De Connectie vertaald naar een bestuursopdracht. Daarbij gaat het om nieuwe afspraken met betrekking tot de wijze van organiseren van de samenwerking (governance), een duidelijke toekomstvisie omtrent de positie van De Connectie op langere termijn (groeiambitie) en het financieel perspectief van De Connectie in relatie tot de financiële positie van de eigenaar-gemeenten. Na het vaststellen van de bestuursopdracht is door De Connectie en de gemeenten samen gewerkt aan de doorontwikkeling van de samenwerking. De eerste resultaten van de uitwerking van de bestuursopdracht zijn opgenomen in de tussenrapportage “Versterken in verbinden”. Daarnaast is dit jaar voor het eerst een aparte perspectiefbrief aangeboden. Met dit instrument wordt beoogd om de begroting van De Connectie meer volgend te laten zijn aan het perspectief dat de gemeenten hierop hebben.

Risicoprofiel

Middel

Beheersstrategie

De Connectie is een organisatie in die volop in ontwikkeling is en waar de komende jaren veel moet gebeuren. Het is evident dat beheersing en control hierin belangrijk zijn. De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt. Het bestuur, het OGO (opdrachtgeversoverleg) en de demandorganisatie zijn hierin belangrijke gremia waarin sturing en beheersing nadrukkelijk terugkomen. Het controllersoverleg vervult hierin een belangrijke adviesrol ten aanzien van de P&C-producten van de Connectie.

Er wordt in de begroting van De Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico’s te beheersen. Afgelopen jaar heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen. De komende jaren gaat De Connectie verder met het door ontwikkelen van het risicomanagement door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement.
Ten aanzien van de risico’s is de dreiging op het gebied van Informatieveiligheid en privacy toegenomen. Om opgewassen te zijn tegen bedreigingen enerzijds en om anderzijds te kunnen voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) zal blijvend geïnvesteerd moeten worden om een passend niveau wat betreft informatieveiligheid en privacy te bereiken.

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S07 Zorg
Doel verbonden partij	In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht ten behoeve van het aanvullend vervoer Arnhem Nijmegen (Avan). Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, waarbij sprake is van een bundeling van het doelgroepenvervoer (Wmo-vervoer, leerlingenvervoer en instellingsvervoer). Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.
Deelnemers in samenwerking	Regio Arnhem en regio Nijmegen
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van het bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt volgens een verdeelsleutel bij aan de exploitatie. De kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie worden bepaald op basis van het inwoneraantal. De vervoerskosten op basis van rekeneenheden van het vervoer. De vervoersorganisatie heeft geen weerstandscapaciteit; tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Eigen vermogen	Per 01-01-2022 €
	Per 31-12-2022 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022 € 10.607.584
	Per 31-12-2022 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022 €
Ontwikkelingen	In 2020 zijn er beleidsregels Wmo en Jeugdwet op- en vastgesteld. Ook is er een nieuwe Verordening Leerlingenvervoer aangenomen. Deze dragen bij aan het beheersen van kosten op het gebied van Doelgroepenvervoer. In 2020 en 2021 heeft corona effect gehad op het routegebonden en vraagafhankelijk vervoer. De gedachte was dat het vervoer weer zou aantrekken naar het niveau van voor corona, maar deze ontwikkeling blijft uit. Het lijkt dat het 'nieuwe normaal' minder inzet vraagt. In 2022 is het gebruik dan ook minder dan oorspronkelijk begroot geweest en sluiten we af met een positief resultaat.
Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een veranderende relatie met de provincie, een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid. De risicoklasse is van hoog naar middel gezakt. Het in 2018 verschenen knoppenplan heeft ertoe geleid dat de kostenbesparingen die mogelijk waren in regionaal verband inmiddels zijn doorgevoerd en een aantal zaken zijn meegenomen in de inmiddels afgeronde aanbesteding. De gemeente Arnhem heeft in 2020 aan een aantal knoppen gedraaid door zowel beleidsregels Wmo als ook beleidsregels Leerlingenvervoer op- en vast te stellen. Dit om te kunnen blijven doen wat nodig is, maar ook een gemeentelijk kader als vertrekpunt te kunnen nemen. Het effect van deze aanpassing zal door geleidelijke invoering beter zichtbaar worden. Aan een aantal knoppen binnen het vraagafhankelijk vervoer is in zowel 2021 als 2022 verder vervolg gegeven De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. We zijn voornemens om informatie over het doelgroepenvervoer te verwerken in PowerBI zodat het onderdeel kan gaan uitmaken van de bestuursrapportage. In 2022 is gewerkt aan het opnemen van informatie over regiotaxi in PowerBI. Qua IT heeft dat meer voeten in aarde en kost meer tijd dan vooraf ingeschat. Dit geldt nog meer voor het opnemen van informatie over het routegebonden vervoer omdat de aangeleverde informatie niet uniform is tussen de vervoerders.

Euregio Rijn-Waal

Euregio Rijn-Waal

Vestigingsplaats	Kleve (D)		
Rechtsvorm	Openbaar lichaam naar Duits recht		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie		
Doel verbonden partij	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij ca 55 gemeenten en regionale overheden en Kamer van Koophandels uit de grensregio zijn aangesloten. De bevordering van de integratie van Europa en het slechten van nationale grenzen zijn centrale doelen van deze samenwerking. De Euregio Rijn-Waal zet in op verbetering en intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. De Euregio verzorgt het programmamanagement voor het EU-programma INTERREG Duitsland-Nederland. De Euregio is geen verbonden partij in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De Euregio is een openbaar lichaam gebaseerd op het Verdrag van Anholt. In overeenstemming met artikel 3 lid 3 van dit verdrag is voor de Euregio het Duitse recht van toepassing. Dit betekent dat voor de Euregio niet dezelfde plichten gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan deelnemende gemeenten. In de statuten van de Euregio is vastgelegd dat de begroting een maand voor het begin van het nieuwe begrotingsjaar een begroting wordt opgeleverd.		
Deelnemers in samenwerking	55 leden, te weten 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten, 3 regionale instanties en 2 Kamers van Koophandel		
Bestuurlijk belang	In de Euregioraad zitten namens de gemeente Arnhem wethouder Maurits van de Geijn en de raadsleden Alwin van Engelenburg, Niels Scholten en Yildirim Usta.		
Financieel belang	Beperkt. De leden betalen een (inwoneraantal gerelateerde) contributie.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	1.750.313
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	3.337.597
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	27.800
Ontwikkelingen	De Euregio geeft uitvoering aan de Strategische Agenda 2025+ die de Euregioraad in november 2020 heeft vastgesteld. Daarin zijn vier grensuitdagingen geformuleerd: economie en klimaat, arbeidsmarkt en opleiding, leefbaarheid alsmede Euregionale identiteit. Medio 2022 is het Europees Interreg-programma VI 2021-2027 van start gegaan, waarvoor de Euregio het regionale programmamanagement verzorgt. In samenwerking met de Groene Metropoolregio worden in dit kader nieuwe projectmogelijkheden onderzocht. Binnen de Euregio neemt Arnhem samen met Düsseldorf, Duisburg, Moers, Ede, Apeldoorn en Nijmegen deel aan het zogenaamde 100.000plus-netwerk.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Elst
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S02 Bereikbaarheid; S03 Economie; S10 Klimaat en energie; S12 Wonen en leefomgeving
Doel verbonden partij	De ambitie van de Groene metropoolregio is gericht op de welvaart van de inwoners in de regio. De Groene metropoolregio werkt aan maatschappelijke opgaven op het gebied van werken, wonen, duurzaamheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. De regio staat voor kwalitatieve groei en dus voor balans tussen groei en leefbaarheid. De ambitie is om de omvangrijke groeiopgave (huisvesting, werk en bereikbaarheid) te faciliteren en de groene leefomgeving en ontspannen leefkwaliteit in de regio te behouden en te versterken. De regio wil zich sterker profileren naar het rijk en Europa als groene, circulaire metropoolregio. De regionale agenda is hierop gericht.
Deelnemers in samenwerking	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is lid van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio met wethouder Nermina Kundić als zijn plaatsvervanger. Wethouder Nermina Kundić is voorzitter van het bestuurlijk team Verbonden regio. Maurits van de Geijn, Marco van der Wel en Cathelijne Bouwkamp nemen deel aan de bestuurlijke teams voor respectievelijk de opgaven Productieve regio, Ontspannen regio en Groene Groeiregio.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt naar rato van inwonertal bij aan de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling. Dit betreft de basiskosten. Daar komen jaarlijks de middelen bij voor de uitvoering van de regionale agenda. Het bedrag van € 1.107.261 dat is opgenomen als gerealiseerde bijdrage Arnhem is opgebouwd uit € 420.000 voor basiskosten en € 687.261 voor kosten uitvoering regionale agenda.
Eigen vermogen	Per 01-01-2022 € 331.012
	Per 31-12-2022 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022 € 1.364.396
	Per 31-12-2022 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022 € 1.107.261
Ontwikkelingen	In de Groene Metropoolregio werken de colleges van de achttien regiogemeenten samen aan de volgende ambitie: • Samen doorgroeien naar een groene metropoolregio met internationale betekenis en allure. • Zichtbaar zijn als dé circulaire topregio van ons land en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving. • Hét voorbeeld zijn voor kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit. De regionale agenda is hierop gericht. In deze agenda zijn vijf opgaven zijn geformuleerd: Verbonden regio, Productieve regio, Circulaire regio, Ontspannen regio en Groene groeiregio. In 2022 is een update van de regionale agenda 2023-2024 vastgesteld. Arnhem heeft in 2022 samen met de Groene Metropoolregio mede uitvoering gegeven aan de opgaven in de regionale agenda en de hiermee samenhangende lobbyagenda. Dankzij de inspanningen van de Groene Metropoolregio heeft het Rijk Arnhem-Oost aangewezen als grootschalig woningbouwgebied. Hiermee kunnen we als de gemeente ook aanspraak maken op middelen vanuit Den Haag om te investeren in een leefbare omgeving, betere bereikbaarheid en duurzame economie. Vanuit de regionale agenda is daarnaast onder andere samen met de Economic Board, de provincie en werkgevers gewerkt aan een regionale arbeidsmarktagenda, die moet gaan zorgen voor een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Volgens de opdracht vanuit het Rijk is gewerkt aan de voorbereiding voor de Regionale Energiestrategie 2.0. De bestuurders van de cultuurregio 025 hebben in goede onderlinge samenwerking kaders vastgesteld voor de uitvoering van het transformatievoorstel cultuur. Ook is een inventarisatie uitgevoerd naar natuur, landschap en water in de regio, het zogenaamde groen-blauwraamwerk. Dit is een belangrijke bouwsteen voor het Verstedelijkingsakkoord waar vanuit de opgave groene groeiregio aan wordt gewerkt. In 2022 is doorgewerkt aan de verstedelijkingsstrategie, in het najaar zijn de gebiedsuitwerkingen aan de gemeenteraden aangeboden. Op de valreep van 2022 is de Woondeal 2.0 regio Arnhem-Nijmegen, als samenwerkingsagenda voor de woningbouwopgave in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, ter vaststelling naar de regiogemeenten gestuurd. In 2022 is door het Algemeen Bestuur van de regio de meerjarige regionale agenda 2023-2024 vastgesteld, waar inmiddels zeventien gemeenten op hebben ingetekend.

Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	De bijdrage aan de Groene Metropoolregio valt uiteen in de basiskosten (faciliteren bestuur en regiobureau) en de kosten voor de uitvoering van de opgaven. Over de basiskosten in eind 2020 door de gemeenteraad besloten (€2,50 per inwoner). 2022 was het eerste jaar dat de GMR (opgericht in 2021) werkte met een regionale agenda. De agenda bevatte vijf regionale opgaven op het gebied van duurzaamheid, mobiliteit, ruimte en wonen, economie en toerisme, recreatie, cultuur en erfgoed met een bijpassende begroting. De gemeenteraden van de 18 regiogemeenten is in het najaar van 2021 gevraagd te besluiten over het al dan niet meedoen ('intekenen') aan de verschillende opgaven en daarmee over het mede dragen van de gezamenlijke kosten. De raad heeft de extra benodigde middelen hiervoor vrijgemaakt bij de begrotingsbehandeling in november 2021 en via het raadsvoorstel Intekenen op de opgaven regionale agenda 2022. Deze zijn langjarig in de begroting opgenomen. Hierdoor kon de gemeente Arnhem in 2022 aan alle opgaven van de GMR meedoen. De verwachting is dat in de komende jaren alleen sprake zal zijn van indexering, tenzij zich nieuwe opgaven aandienen. Eventuele verhoging van de kosten van de regionale agenda in de jaren na 2022 worden altijd gemotiveerd aan de gemeenteraad voorgelegd.

Lingezegen

Lingezegen

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Masterplan, Intergemeentelijke structuurvisie, het Uitvoeringsprogramma en het AB-besluit 2015-004 over de Afronding van de basisuitrusting en de doorontwikkeling (AB, 04 12 2015).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Nijmegen en Arnhem.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van het Dagelijks bestuur, Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het Algemeen bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt voor 25% bij aan de gemeenschappelijke regeling.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	5.418.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	268.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	247.608
Ontwikkelingen	De komende jaren werkt de parkorganisatie aan een stevige, relevante positie in de regio en ontwikkelt ze haar identiteit tot een herkenbaar merk Park Lingezegen. Een sterk en betrokken actief netwerk wordt uitgebouwd, waarbij er nauw wordt samengewerkt met regionale stakeholders (de deelnemende gemeenten, provincie, Groene Metropoolregio) en betrokken lokale ondernemers en vrijwilligers. In het park krijgen in 2023 de Herenboeren een plek en worden drie klompenpaden gerealiseerd.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S04 Onderwijs; S06 Participatie en armoedebestrijding; S07 Zorg		
Doel verbonden partij	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is door elf gemeenten in 2017 opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. De MGR bestaat uit een beheerorganisatie en vijf modules, te weten: Inkoop specialistische zorg, Werkgeversservicepunt, Regionaal Bureau Leerlingzaken, Werkgeverschap SW-medewerkers en Contractmanagement Inburgering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (niet alle gemeenten doen aan alle modules mee) alsmede het UWV (Werkgeverservicepunt).		
Bestuurlijk belang	Wethouder Paul Smeulders is lid van het bestuur. In de bestuurscommissies zitten wethouders Mark Lauriks (Participatie), Marco van der Wel (Inkoop zorg) en Nermina Kundić (onderwijs).		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten worden verdeeld zijn per module specifieke afspraken vastgelegd. Bij de onderwijsmodule geldt bijvoorbeeld het criterium 'leerlingaantallen en VsV-cijfers van de afgelopen 3 jaren' en bij de module WgSW het aantal inwoners met een SW-verband.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	699.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	4.512.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	27.704.000
Ontwikkelingen	In opdracht van de deelnemende gemeenten levert de MGR-organisatie een belangrijke bijdrage aan het versterken van de regionale samenwerking, meer integraliteit en ketenoptimalisering in het sociaal domein. De MGR is gevraagd alert te zijn op ontwikkelingen en opgaven die hieraan verder kunnen bijdragen. Daardoor kon de MGR per 1 januari 2022 starten met de nieuwe module Contractmanagement Inburgering. Ook wordt onderzocht of de MGR de activiteiten van het regionaal SROI-steunpunt (Social Return On Investment) op zich kan nemen. De MGR voert de afgesproken werkzaamheden conform haar meerjarig uitvoeringsprogramma uit.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Programma	S11 Ruimtelijke ontwikkeling			
Doel verbonden partij	Goede en efficiënte vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, bouwen, natuur en water.			
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar en provincie Gelderland.			
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur.			
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatiebegroting van deze gemeenschappelijke regeling. De jaarlijkse bijdrage is afhankelijk van het afgesproken werkprogramma.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	1.014.500	
	Per 31-12-2022	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	6.446.000	
	Per 31-12-2022	€		
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€		
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	6.248.203	
Ontwikkelingen	Landelijke ontwikkelingen: zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging bouw gaan in per 2024. Beiden hebben invloed op de werkprocessen van vergunningverlening en toezicht bij ODRA. Een deel van het bouwtoezicht zal voortaan door de markt worden uitgevoerd. Beide wetten vereisen het inregelen van nieuwe werkprocessen. De landelijke evaluatie van Omgevingsdiensten door de commissie Van Aartsen heeft een aantal maatregelen opgeleverd, waaronder het ‘robuuster’ maken van kleinere omgevingsdiensten. Mogelijk resulteert dit voor ODRA in een fusie of intensieve samenwerking met andere diensten. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat ODRA relatief veel capaciteit moet inhuren en inmiddels structureel beginnende werknemers zelf opleidt.			
Risicoprofiel	Middel			
Beheersstrategie	Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (WKB) zullen invloed hebben op de werkzaamheden die met bouw hebben te maken. ODRA is samen met de deelnemende gemeenten actief bezig met de invoering van de Omgevingswet en WKB en rapporteert hier geregeld over. Door actief met komende ontwikkelingen bezig te zijn kan beter geanticipeerd worden op eventuele consequenties voor het personeelsbestand van ODRA. De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten. Echter, ook na afloop van de coronacrisis is er nog steeds sprake van veel dynamiek en onzekerheid. De stikstofregelgeving, schaarste aan bouwmaterialen en aan personeel zorgen er voor dat het moeilijk is om goede prognoses te maken. De verwachting is evenwel dat de woningopgave voor flink meer bouwactiviteiten in Arnhem zal leiden. De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente. De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De businesscontroller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en kan risico's vroegtijdig signaleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oplopende personeelskosten door schaarste op de arbeidsmarkt of bevindingen van de accountant.			

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S05 Cultuur		
Doel verbonden partij	Het gezamenlijk vorm en inhoud geven aan het Gelders Archief, een samenwerking van de gemeentelijke archieven van Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal, provincie en het Rijksarchief Gelderland. Aanvullend zijn taken afgesproken op het terrein van het beheer, het behoud, de presentatie en informatieverstrekking van de historie van de stad Arnhem en de omgeving daarvan.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met de Provincie Gelderland vinden onderhandelingen plaats over toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling.		
Bestuurlijk belang	Wethouders Bob Roelofs en Maurits van de Geijn maken deel uit van het bestuur.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	254.043
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	20.329.852
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	1.123.333
Ontwikkelingen	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft aangegeven op termijn (voorzien op 1 januari 2024) uit te willen treden uit de Gemeenschappelijke Regelingen ten behoeve van de Regionale Historische Centra (RHC's), waaronder het Gelders Archief. Het Rijk wil wel de financiering op niveau houden voor het behoud en beheer van de fysieke rijksarchieven binnen de RHC's. De digitale rijksarchieven gaan volledig naar het e-depot van het Nationaal Archief. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW eind 2020 aangegeven niet te willen dat de RHC's gebruik blijven maken van het e-depot van het Nationaal Archief, maar dat zij hiervoor een eigen voorziening dienen op te richten. Het ministerie heeft hierbij wel financiële ondersteuning toegezegd, waarmee het Gelders Archief naar verwachting voor vijf jaar de externe kosten kan dekken. Voor de bijkomende kosten heeft het Gelders Archief in 2021 een dotatie gedaan aan de voorziening e-depot. Deze is gedekt uit het resultaat 2021 en een bijdrage uit het eigen vermogen.		
Risicoprofiel	Middel		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S01 Veiligheid; S07 Zorg; S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	In deze regeling participeren (inclusief Arnhem) 15 gemeenten. Het betreft hier een wettelijk aangewezen organisatie met taken op het terrein van de brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.		
Deelnemers in samenwerking	15 gemeenten (inclusief Arnhem) participeren in de gemeenschappelijke regeling.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch en wethouder Maurits van de Geijn maken deel uit van het (dagelijks) bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten is verdeeld zijn per onderdeel specifieke afspraken gemaakt en vastgelegd.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	9.615.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	63.229.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	17.402.000

Ontwikkelingen

Volksgezondheid
GGD Gelderland Midden heeft ook in 2022 een centrale rol in de bestrijding van de coronapandemie gehad. De aanpak van de coronapandemie heeft meerjarige effecten op de dienstverlening van VGGM. De projectorganisatie Covid wordt in 2023 afgebouwd. Aandacht gaat uit naar structurele versterking van infectieziektenbestrijding en de preventie en gezondheidsbevordering van kwetsbare groepen.

Het Rijksvaccinatieprogramma wordt conform opzet uitgevoerd.

In 2022 heeft de GGD extra activiteiten uitgevoerd in verband met de zorg voor vluchtelingen uit Oekraïne. De GGD voert voor deze doelgroep de taken voor de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) uit, het rijksvaccinatieprogramma en het prenataal huisbezoek.

Medio 2022 heeft de GGD aangegeven dat de dienstverlening voor de JGZ niet langer kon worden gewaarborgd. In verband met de onverwacht hoge druk op het personeel van de JGZ. Deze druk werd veroorzaakt door huidige krapte op de arbeidsmarkt, een toegenomen zorgvraag onder andere ten gevolge van corona, een toename van het aantal vluchtelingen en een hoger dan gebruikelijk ziekteverzuim.
Vanwege deze hoge druk was het niet meer mogelijk voor de GGD alle taken met betrekking tot de JGZ volledig uit te voeren waardoor de GGD in juli 2022 maatregelen heeft genomen en een aantal taken tijdelijk is afgeschaald. In opdracht van het bestuurlijk overleg publieke gezondheid wordt gewerkt aan een advies over ‘toekomstbestendige JGZ’. Preventie en gezondheidsbevordering worden steeds belangrijker. Ook in 2022 zagen wij de gevolgen en nasleep van de covid-pandemie. Daarom is de regionale werkgroep ‘Gezondheidsbevordering’ opgezet om de taken van de GGD op dit vlak te herijken en bestendigen. Hierin nemen wij de nieuwe ambities uit het landelijk Gezond en Actief Leven akkoord (GALA) mee.

Brandweer / Crisisbeheersing
Voor zowel de brandweer als de ambulancezorg speelt de verhuizing van de 112-meldkamer naar haar nieuwe locatie in Apeldoorn, in maart 2023. Deze nieuwe meldkamer is een samenvoeging van de meldkamers van vijf veiligheidsregio’s in Oost-Nederland en is daarmee één van de grootste meldkamers van Nederland.

De hedendaagse crises zoals die zich in de afgelopen jaren openbaarden kenmerken zich in langdurigheid en noodzaak tot bovenregionale afstemming. VGGM zal daarom vanaf 2023 de bestaande crisisorganisatie ontwikkelen tot een meer robuuste netwerkorganisatie met een eigen ontkleurde positie in de organisatie. In relatie tot deze versterking en aparte positionering van de crisisbeheersing is het nodig de regionale brandweerorganisatie te herijken.

In het tweede kwartaal van 2023 gaan de burgemeesters met de raden in gesprek over de uitgangspunten van het regionaal dekkingsplan. In het huidige (verouderde) dekkingsplan wordt uitgegaan van een objectgerichte benadering waarbij de opkomsttijd van de 1e tankautospuit bij brand wordt vastgelegd. Voor de actualisatie van het dekkingsplan wordt een nieuwe (landelijk vastgestelde) methodiek toegepast die uitgaat van een gebiedsgerichte benadering waarbij ook andere criteria zoals slagkracht, beschikbaarheid en werkdruk van brandweerposten worden meegewogen.

Beter bedrijfsvoeren
Door de toenemende samenwerking van gemeenten is door VGGM veel energie gestoken in het in beheer nemen van aanvullende taken. Door de aandacht op uitbreiding van taken heeft VGGM zich beperkt ontwikkeld op de verschillende bedrijfsvoering gebieden. Dit blijkt ook uit diverse rapportages. Hierdoor ontstaat het risico dat de organisatie onvoldoende in staat is om zich aan te passen bij toekomstige ontwikkelingen. In 2023 zal het bestuur nader stilstaan bij de toekomstige ambitie van de organisatie en bijbehorende inrichting van management en ondersteunende functies.

Risicoprofiel

Middel

Beheersstrategie

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2023 op de volgende risico's:

- De meerjarige effecten van de coronavirus op de reguliere dienstverlening. Op dit moment worden onderkend preventie ten aanzien van kwetsbare groepen, advisering van hygiënemaatregelen, versterking infectieziektebestrijding, terug op niveau van reguliere diensten voor derden zoals reizigersvaccinaties en binden van medewerkers en vrijwilligers aan de organisatie.
- Naar aanleiding van de implementatie van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is een complexiteit met betrekking tot de positie van de vrijwilligers ontstaan. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is het onderscheid tussen een brandweervrijwilliger en een brandweermedewerker nauwelijks te maken. Hiermee heeft de invoering van WNRA een groot financieel risico op de betaalbaarheid van het huidige brandweermodel. Landelijk heeft een denktank een oplossing voor deze ontstane situatie bedacht in de vorm van taakdifferentiatie. De financiële consequenties van de taakdifferentiatie worden nog nader geanalyseerd.
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
- Sterk toenemende ICT-lasten als gevolg van verdere digitalisering en plaats onafhankelijk werken. Meerdere (verouderde) systemen dienen op korte termijn vernieuwd te worden gebracht en toenemende gebruikerswensen gebaseerd op maatschappelijke ontwikkelingen zijn niet passend binnen de huidige ICT-budgetten.
- Door grote druk op (gemeentelijke) financiën en bij andere opdrachtgevers leidt tot continuïteitsrisico's van niet door gemeentelijke bijdrage gefinancierde activiteiten.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en mitiganten zijn genoemd.
Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld. Daarnaast is de wethouder publieke gezondheid deelnemer van de begeleidingscommissie programma Beter Bedrijfsvoeren.
Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. De raad houdt waar nodig rekening met eventuele financiële risico's in de eigen begroting.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat. De VGGM is al jaren een betrouwbare en stabiele partner.

Recreatieschap Overbetuwe

Recreatieschap Overbetuwe

Vestigingsplaats	Kerk - Avezaath
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S03 Economie
Doel verbonden partij	Het Recreatieschap heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het rivierengebied.Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied (handelsnaam Uiterwaarde). Uiterwaarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en routegebonden voorzieningen in het rivierengebied en houdt ze in stand.
Deelnemers in samenwerking	Samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe heeft de gemeente Arnhem zitting in het bestuur van het Recreatieschap Overbetuwe. Het recreatieschap Overbetuwe is aandeelhouder van de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied.
Bestuurlijk belang	Vanuit de gemeente Arnhem participeren de portefeuillehouder toerisme en recreatie en raadslid Lea Manders in het algemeen bestuur van Recreatieschap Overbetuwe.
Financieel belang	Eigen vermogen en vreemd vermogen liggen bij de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierenland. Het Recreatieschap Overbetuwe beschikt niet over vermogen.
Eigen vermogen	Per 01-01-2022 €
	Per 31-12-2022 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022 €
	Per 31-12-2022 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022 €
Ontwikkelingen	Er wordt gewerkt aan de komst van een Eco-recreatiepark bij Rijkerswoerdse Plassen. De beoogde locatie is Overbetuws grondgebied, maar vanwege de nabijheid van Arnhemse woonwijken heeft Arnhem ook een belang.
Risicoprofiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Grondbeleid

In de paragraaf Grondbeleid geven we aan hoe het grondbeleid wordt ingezet om de bestuurlijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid houdt rekening met de te bereiken doelen voor de stad, afgezet tegen de (financiële) risico's die dat met zich meebrengt.

Algemeen

Waar de vastgoedmarkt voorgaande jaren nog positief gestemd was, zien we in 2022 een duidelijke kentering. Zowel de hard stijgende kosten van materialen, arbeid en energie als de eerste tekenen van afvlakkende woningprijzen hebben een financieel effect op (toekomstige) ontwikkelingen. Voor de huidige vastgestelde grondexploitaties betekent dit dat het moeilijker wordt om binnen de bestaande financiële kaders te blijven. Winsten in projecten vallen lager uit dan voorheen vastgesteld. En er moeten in situaties (extra) voorzieningen worden getroffen.
In eerdere rapportages is geconstateerd dat Arnhem na 2025 geen eigen grondexploitaties meer heeft en volledig afhankelijk is van initiatieven van private ontwikkelaars. Echter sinds afgelopen jaar zien we hier duidelijke verandering in. Om de grote woningbouwopgave van de stad en de overige beleidsdoelen te halen wordt actiever regie gevoerd op de gebiedsontwikkeling, zoals in Kronenburg en Spoorzone Oost. Het Rijk onderschrijft het belang van deze binnenstedelijke ontwikkelingen en stelt noodzakelijke subsidies beschikbaar. De grootste uitdaging voor de komende jaren zal zijn om deze ontwikkelingen met betaalbare woningbouw, het realiseren van werklocaties en mobiliteits- en duurzaamheidsopgaven ook financieel haalbaar te maken. Naast subsidies zullen ook eigen middelen ingezet moeten worden om de ruimtelijke opgaven van de stad mogelijk te maken.

Ontwikkeling grondbedrijf 2022 en vooruitblik komende jaren

De opgaven in Arnhem zijn groot. Met name de ruimtelijke kwaliteit, gezonde leefomgeving (waaronder vergroening), economische vitaliteit, woningbouw en -transformatie, bereikbaarheid, schone mobiliteit en energietransitie staat hoog op de agenda. De gemeente Arnhem kiest in de Omgevingsvisie 2040 voor een actieve gemeentelijke rol om deze opgaven te realiseren. In hoofdstuk 8 van de Omgevingsvisie staat:

“De opgave in het fysiek domein is groot. Van klimaatverandering en vergroening tot de woningbouwopgave en van bereikbaarheid tot een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijvigheid. De omvang en complexiteit van de opgaven vraagt om een actieve regierol van de gemeente.”

Om deze regierol te kunnen uitvoeren, is een daarbij passend en actiever grondbeleid noodzakelijk inclusief een afwegingskader. Dit vraagt om een actualisatie van de uitvoeringskaders van het Arnhemse grondbeleid en daarbij passende spelregels. In het tweede kwartaal van 2023 wordt een aangepast grondbeleid aan de raad aangeboden passend bij de huidige opgaven.

Grondbeleid is een middel om als gemeente de ruimtelijke opgaven te realiseren. Het staat daarmee ten dienste van de verschillende ruimtelijke beleidsdoelen, variërend van een faciliterende rol waarin de gemeente uitsluitend planologische medewerking verleent en haar eigen kosten verhaalt op initiatiefnemers, tot een actieve rol waarin de gemeente zelf risicodragend locaties aankoopt en tot ontwikkeling brengt. Vanwege de omvang van de ruimtelijke opgaven als onderdeel van de Omgevingsvisie en de daarbij gewenste regie, kiest de gemeente voor een actiever grondbeleid dan in de afgelopen jaren is toegepast.

Strategische aankopen

Arnhem kan een (strategische) positie innemen op de grondmarkt of in een toekomstige ontwikkeling voordat een planologische beslissing of ander ruimtelijk bestuurlijk besluit is genomen. De aankoop wordt gedaan met een concreet doel of eindresultaat, waarbij de gemeente de realisatie van de gemeentelijke ambities wil bereiken door middel van een actieve rol.
Bij het doen van strategische aankopen is een snelheid van handelen vereist. Door vooraf een financieel kader vast te stellen, kan snel worden gehandeld. Voor strategische aankopen wordt daarom door de gemeenteraad jaarlijks een kaderstellend bedrag vastgesteld voor het doen van strategische aankopen.
De totale boekwaarde aan strategisch bezit mag maximaal € 50 miljoen bedragen. Het voornemen is om dit in het nieuwe grondbeleid te verhogen naar € 100 miljoen, passend bij de ambities van de stad. De totale boekwaarde van het strategisch bezit bedraagt per 31-12-2022: € 18,7 miljoen. Deze boekwaarde gaat naar projecten zodra hiervoor een grondexploitatie wordt vastgesteld door de gemeenteraad.

Ontwikkelingen vastgoedmarkt

De krapte op de Nederlandse woningmarkt is van structurele aard. In de afgelopen jaren is de woningmarkt gekenmerkt door forse prijsstijgingen, beperkt aanbod en hoge percentages overbiedingen op te koop staande

woningen. Sinds medio 2022 zijn de eerste signalen van een afkoelende woningmarkt zichtbaar. Het aantal biedingen en bezichtigingen per woning loopt terug en de verkoopprijzen van woningen zijn in het derde kwartaal van 2022 gemiddeld gedaald. De kentering op de woningmarkt is het gevolg van de hogere hypotheekrente, stijgende energieprijzen en de economische onzekerheid.

De tekenen van een afkoelende woningmarkt zijn ook in Arnhem zichtbaar. Na jaren van stijgende woningprijzen laat het vierde kwartaal 2022 ook in Arnhem een daling van de gemiddelde woningprijs zien. Het aantal transacties in Arnhem is echter in het derde kwartaal uitgekomen op het laagste aantal sinds 2014. Op jaarbasis is in Arnhem sprake van een daling van de gemiddelde verkoopprijs met 4,4%. Nieuwbouwwoningen of recent gerealiseerde woningen blijven daarbij zeer in trek vanwege de gunstige energie labels. Tevens laat het aanbod te koop staande woningen in het derde kwartaal ten opzichte van het tweede kwartaal een stijging zien van 26%. Op jaarbasis bedraagt deze stijging 95%. De verwachting is dat de woningmarkt in 2023 verder gaat afkoelen, maar dat er altijd nog sprake is van krapte. Het is dan ook van groot belang dat in Arnhem de woningvoorraad wordt aangevuld met nieuwe woningbouwprojecten en bestaande woningbouwprojecten versneld worden gerealiseerd.

De commerciële vastgoedmarkt kent een onzekere toekomst. Voor goede kantoorruimte op goede locaties en (logistieke) bedrijfsruimte zijn de verwachtingen nog wel positief. Voor detailhandel en horeca zijn de vooruitzichten minder optimistisch. Het grondbedrijf heeft zelf relatief weinig projecten in portefeuille die vallen onder commercieel vastgoed.

Jaarresultaat grondbedrijf 2022

Algemeen

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de grondexploitaties op hoofdlijnen doorgenomen. In een geheime bijlage (Financiële Jaarrapportage Projecten 2022) wordt per project nader ingegaan op de wijzigingen. Het resultaat van de grondexploitaties komt tot stand door de projecten te actualiseren/herzien op het gebied van kostenramingen, opbrengstenramingen en de fasering.

In de Najaarsrapportage is al aangegeven met welke parameters, die extern getoetst zijn, de herzieningen van de grondexploitaties uitgevoerd worden. De parameters voor de kosten- en opbrengstenstijgingen zijn gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Voor de grondwaarde van woningbouw in de vrije sector wordt uitgegaan van een gelijke prijs in 2023 en 1% stijging in 2024 en 2025. Voor de overige opbrengstcategorieën worden iets hogere percentages aangehouden, variërend van ook 0% voor maatschappelijk, 1% voor winkels en 2% voor kantoren en bedrijventerreinen. Bij de kostenstijgingen liggen de percentages tot en met 2025 tussen de 1% en 4%. Vanaf 2026 worden kostenstijgingen verwacht van 2%.

De werkelijke rente over de boekwaarde van de grondexploitaties per 1-1-2022 bedraagt 1,23%. Dit wijkt enigszins af van de gehanteerde 1,4% in de grondexploitaties. Dit betekent dat er voor de projecten met een batig saldo minder renteopbrengsten zijn gemaakt dan van tevoren ingeschat. Voor projecten met hogere lasten dan baten leidt dit er juist toe dat de rentelasten minder hoog zijn dan begroot.

Voor 2023 wordt de interne rekenrente gebaseerd op de omslagrente binnen de gemeente Arnhem. Dit is 1,4% en dit percentage zal gehanteerd worden in de herzieningen van de grondexploitaties naar het prijspeil 1-1-2023. Voor Schuytgraaf is sprake van projectfinanciering en bedraagt de rekenrente 2%.

Jaarresultaat grondbedrijf

Over 2022 is er een negatief resultaat voor het grondbedrijf Arnhem van circa € 2,2 miljoen. Dit wordt als volgt gespecificeerd.

Reslutaat afgesloten projecten

Bedragen x € 1.000

	Lasten	Baten	Totaal
Terugboeken winstneming vastgestelde grondexploitaties	-	-3.460	-3.460
Voorziening van vastgestelde grondexploitaties	-1.108	2.407	1.299
Strategisch beziet (MVA)	-543	663	120
Voorstudies	-1.318	22	-1.296
Algemene kosten grondexploitaties	-193	-	-193
Resultaat erfpachten	-368	1.652	1.284
Totaal resultaat grondbedrijf voor bestemming	**-3.530**	**1.284**	**-2.246**

De belangrijkste kosten- en opbrengstenposten worden hierna op hoofdlijnen nader toegelicht.

- Terugboeken winstneming vastgestelde grondexploitaties

Voorgaande jaren zijn van diverse projecten winsten genomen in het Grondbedrijf. Van Kleefse Waard, Schuytgraaf en Zuidelijke Binnenstad moet een deel van genomen winsten worden teruggeboekt. In totaal levert dit circa € 3,5 miljoen aan nadelig resultaat op voor het grondbedrijf.

- Vastgestelde grondexploitaties - voorzieningen

Grondexploitaties waarop een verwacht financieel tekort zit, dienen vooraf te worden gedekt. Dit wordt aangeduid als het voorzichtigheidsprincipe. Wanneer een grondexploitatie niet sluitend is, wordt voor het voorziene tekort een voorziening getroffen. De voorzieningen van Gaardenhage (als gevolg van gewijzigde grex) € 1,363 miljoen en Arnhem Centraal (als gevolg van hogere renteopbrengsten t.o.v. kostentoename) zijn € 0,684 miljoen is afgenomen. Daartegenover staat dat de voorziening van Nieuwe Kade Kwartier van € 0,103 miljoen, Presikhaaf RIJC-West van € 0,122 miljoen, Presikhaaf Oost € 0,226 miljoen en Oude Veerweg/Kleefse Waard met € 0,297 miljoen zijn toegenomen.

- Strategisch bezit

De beheerlasten voor het strategisch bezit worden zoveel mogelijk gedekt door het tijdelijke bezit zo optimaal mogelijk te exploiteren.

- Voorstudies en algemene kosten grondexploitatie

In 2022 betrof het resultaat voor deze categorieën bijna 1,5 miljoen, waarvan ruim 1,3 miljoen ten behoeve van voorstudies. Dit zijn kosten die gemaakt worden voordat er een vastgestelde grondexploitatie is en die jaarlijks afgeboekt worden. Afgelopen jaar zijn voor onder andere voor Nijmeegseweg, Hobbit, Station Zuid en Groningensingel Lorentz voorstudie kosten gemaakt. Maar met name ook voor het ontwikkelperspectief Kronenburg, welke in het resultaat van 2022 zijn afgeboekt.

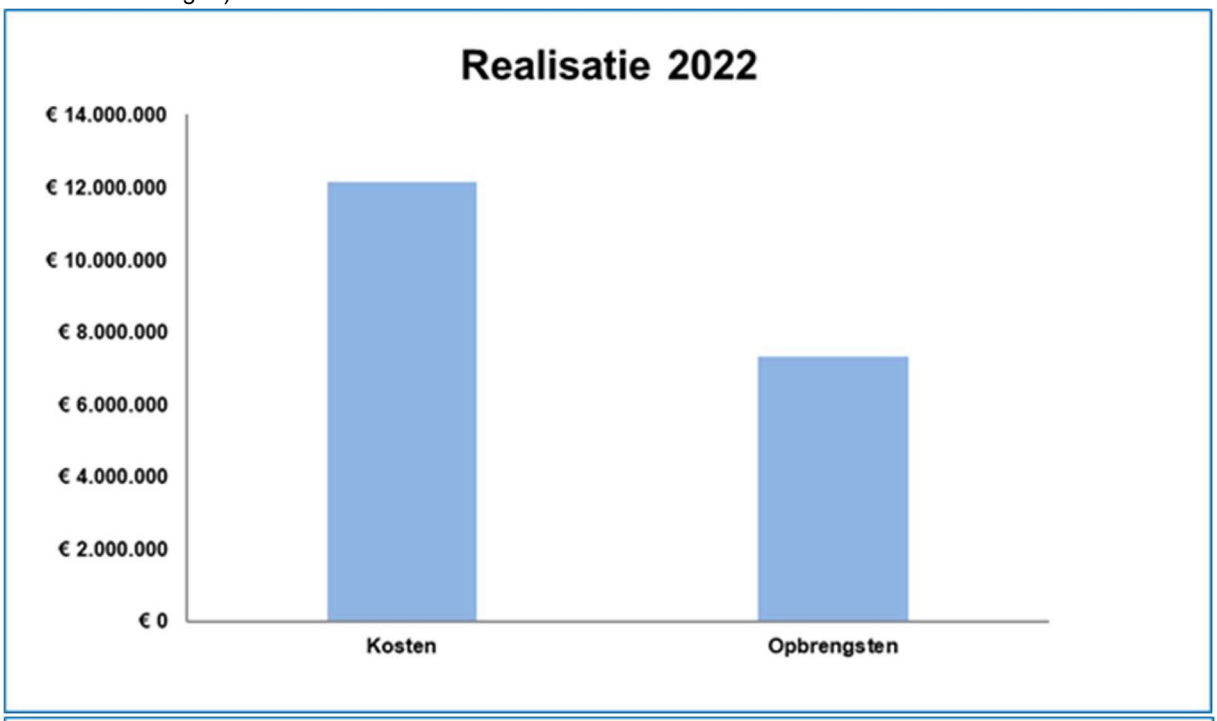
- Erfpachten

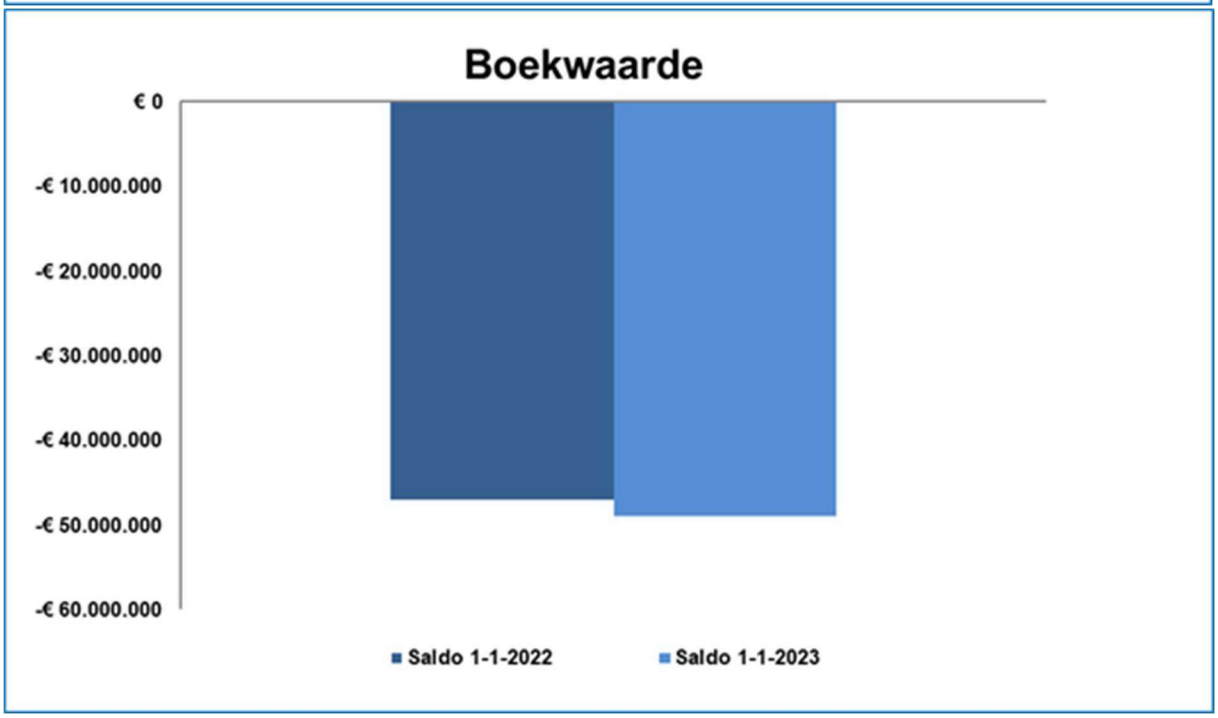
Het netto erfpachtresultaat heeft ook in 2022 wederom duidelijk bijgedragen aan het positieve resultaat van het grondbedrijf. Dit komt vooral door opbrengsten erfpachtcanon en (eenmalige) afkopen. Het resultaat is € 1,3 miljoen positief.

Samenvattend: Het grondbedrijf heeft over 2022 een negatief resultaat behaald van € 2,2 miljoen (vóór resultaatsbestemming). Door de stijging van het totaal van nog te realiseren kosten (bouw- en woonrijp, maar ook plankosten) en de neerwaartse druk op grondprijzen (gestegen hypotheekrente en hogere bouwkosten) kunnen lagere resultaten worden gerealiseerd. Dit heeft tot gevolg dat, op basis van regelgeving, in totaal € 3,5 miljoen van eerder verplicht genomen winsten teruggeboekt moet worden. Hiervan heeft € 2,8 miljoen betrekking op de grondexploitatie Schuytgraaf.
Daarnaast zijn de kosten voor voorstudies hoger dan begroot. Dit door het groot aantal lopende voorstudies en de complexiteit hiervan. Tot slot valt het voordeel uit de mutaties voorzieningen € 424.000 lager uit dan begroot.

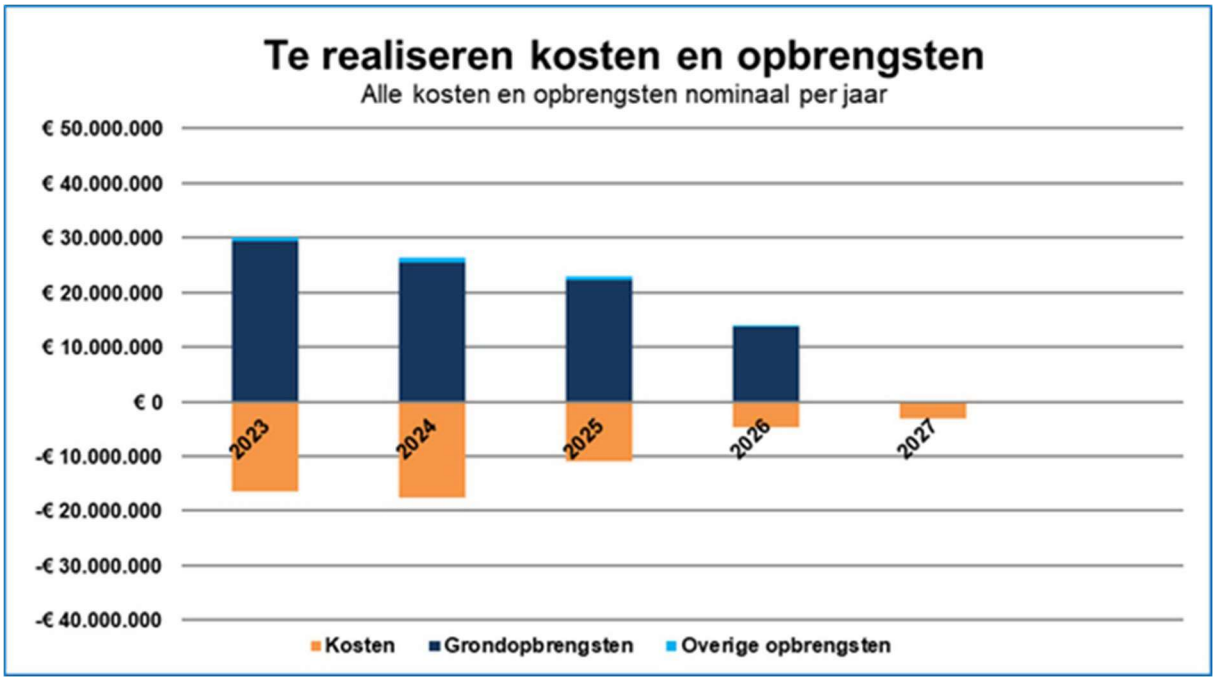
Uit onderstaande grafieken (volume ontwikkeling portefeuille grondbedrijf 2022) komt naar voren dat in 2022 duidelijk minder (grond)opbrengsten binnen zijn gekomen in het grondbedrijf dan er aan kosten zijn gemaakt. Dit

in tegenstelling tot voorgaande jaren. In totaal is er voor circa € 12,1 miljoen aan kosten gemaakt, terwijl er voor circa € 7,3 miljoen aan opbrengsten binnen zijn gekomen. De boekwaarde van de portefeuille van het grondbedrijf stijgt daardoor licht van -€ 47,1 miljoen naar -€ 49 miljoen (NB. de weergegeven boekwaarde betreft de boekwaarde grondexploitaties en de boekwaarde materiële vaste activa inclusief de genomen verliesvoorzieningen).

In onderstaande grafiek zijn de te verwachten kosten en opbrengsten (een optelling van grondopbrengsten en overige opbrengsten / subsidies) weergegeven. Per saldo wordt er in totaal nog voor circa € 53 miljoen geïnvesteerd in de lopende grondexploitaties en investeringsprojecten en komt er nog voor circa € 93 miljoen aan opbrengsten binnen.

Grondexploitatie en Weerstandsvermogen

Grondexploitatie

Hiervoor is beschreven hoe het jaarresultaat grondbedrijf per ultimo 2022 is opgebouwd. Hierin zijn voor alle projecten de laatste (financiële) effecten meegenomen. Echter zegt dit nog niets over de totale omvang van alle investeringen en opbrengsten en de risico's die daarbij voor de toekomst aanwezig zijn. Deze paragraaf gaat eerst in op de totalen van de grondexploitatie en de effecten daarvan op het weerstandsvermogen voor het grondbedrijf.

Grondexploitaties in voorbereiding / strategisch bezit

Dit zijn locaties waar nog geen (financiële) ontwikkelkaders voor zijn vastgesteld. Per ultimo 2022 bedroeg de totale boekwaarde van het strategisch bezit € 18,7 miljoen, ten opzichte van € 18,1 miljoen in 2021. Dit is het gevolg van het in exploitatie nemen van Gaarden I en de aankopen Schaapsdrift. De boekwaarde bestaat uit de volgende elementen:

Voor een bedrag van circa € 6,1 miljoen betreft het panden. Deze panden zijn aangekocht met het oog op mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Afgelopen jaar hebben onder andere aankopen in Schaapsdrift plaats gevonden. Naast de gebouwen heeft de gemeente ook voor circa € 12,6 miljoen aan strategische gronden in bezit.

Vastgestelde grondexploitaties

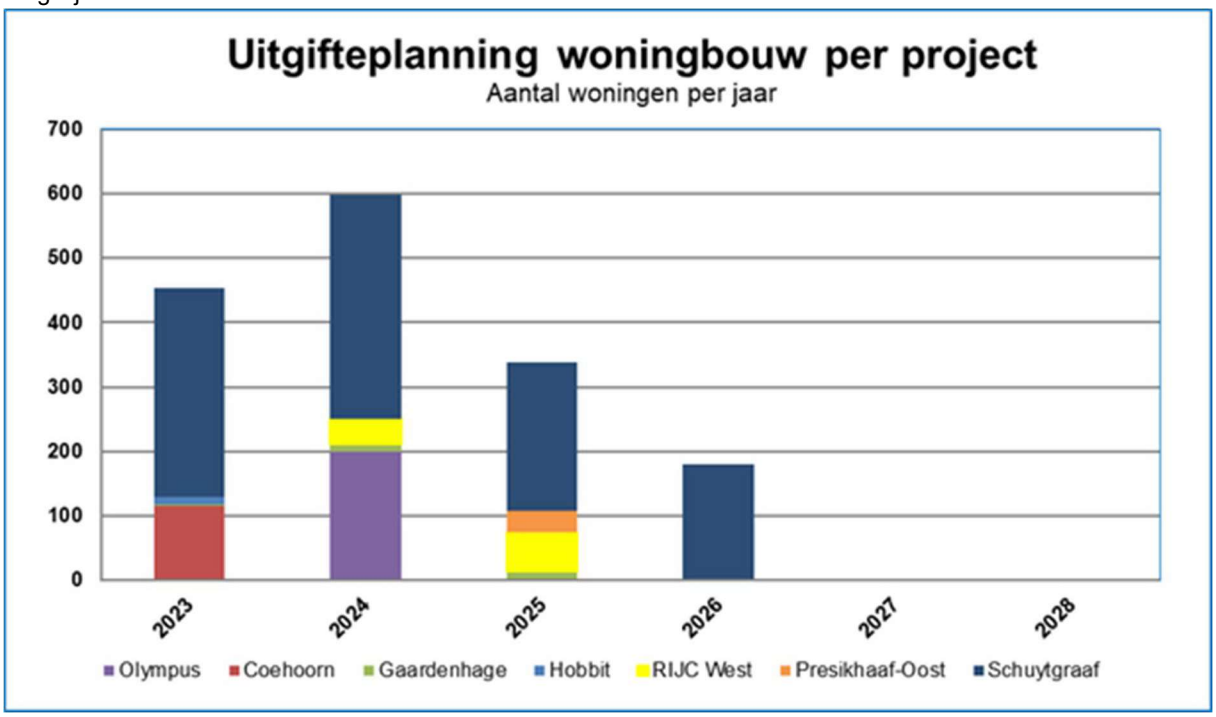
In de onderstaande tabel is het totaal van alle grondexploitaties weergegeven. In 2022 zijn er geen grondexploitaties afgesloten en is er één grondexploitatie geopend (Hobbit). Totaal bedraagt de boekwaarde per 1-1-2023 circa € 95,4 miljoen (gelijk aan 2021). Ondanks dat de winstneming steeds als 'kostenpost' wordt opgenomen, loopt de boekwaarde afgelopen jaren terug. Dit is het gevolg van aflopende projecten. Het totaal van de reeds getroffen voorzieningen voor diverse projecten in het grondbedrijf bedraagt circa € 65,1 miljoen. Deze is niet als opbrengst in de boekwaarde opgenomen, maar wordt apart weergegeven. Daarnaast moeten er nog voor circa € 52,8 miljoen aan investeringen plaatsvinden (in 2021 € 60,4 miljoen) en voor circa € 93,3 miljoen aan totale opbrengsten (in 2021 € 99 miljoen) gerealiseerd worden. De totale winstpotentie, oftewel het ingeschatte eindresultaat van de projecten, per 1-1-2023 bedraagt voor de grondexploitaties nog circa € 7,4 miljoen.

Vastgestelde grondexploitaties

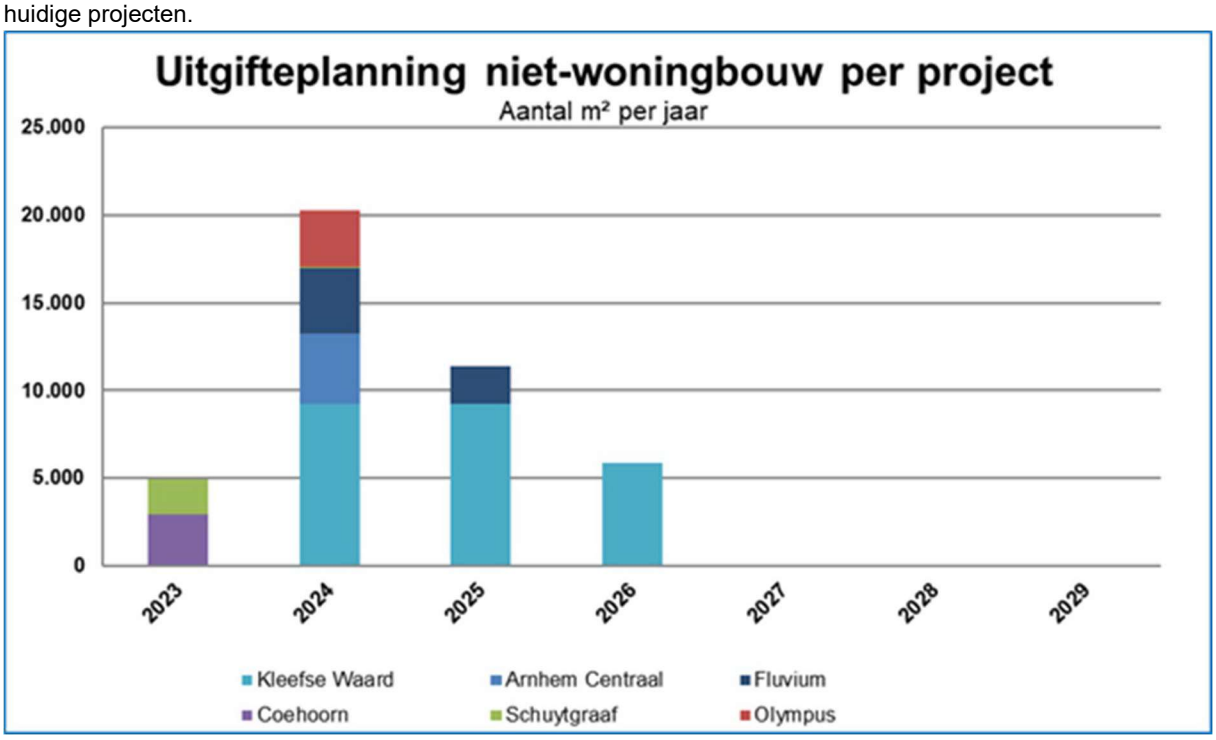
Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Nog te realiseren	Totaal
Kosten			
Verwervingen	205.400	2.200	207.600
Civiele kosten	167.200	33.500	200.700
Overige kosten	31.300	5.700	37.000
Plankosten + VTU	143.200	11.400	154.600
Winstneming	27.600	-	27.600
Totale kosten	**574.700**	**52.800**	**680.300**
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	371.000	90.900	461.900
Subsidies/bijdragen	154.800	2.400	157.200
Voorziening Grondbedrijf	-	-	-
Totale opbrengsten	**525.800**	**93.300**	**619.100**
Rente / kosten - opbrengsten stijging	46.500	14.000	60.500
Resultaat op eindwaarde	**-95.400**	**26.500**	**-68.900**
Resultaat op contante waarde 31/12/2022			**-57.700**
Voorziening grondbedrijf			**65.100**
Saldo			**7.400**

Onderstaande grafieken geven het programma aan van woningbouw en niet-woningbouw die opgenomen is in de vastgestelde grondexploitaties.
Voor de korte termijn zijn op verschillende plekken in de stad nog enkele woningbouwontwikkelingen voorzien. Voor de middellangere termijn heeft de gemeente nog Schuytgraaf, Presikhaaf-oost, Presikhaaf RIJC West en Gaardenhage. Voor de langere termijn wordt er gewerkt aan Kronenburg en Spoorzone om hier woningbouw mogelijk te maken.

Voor bedrijven, kantoren en ander commercieel programma geldt dat na 2025, met uitzondering van uitgifte voor bedrijven op Oude Veerweg / Kleefse Waard, er verder geen gemeentelijke gronden meer beschikbaar zijn in de huidige projecten.

Reserves en begroting

Het grondbedrijf was de afgelopen jaren volledig in staat om zelf haar eigen risico's te dragen. Als gevolg van de verschillende ontwikkelingen is dat dit jaar niet het geval. Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf, bestaande uit de bestemmingsreserves strategische posities, voorstudies en grondexploitatie, is niet toereikend voor het afdekken van de risico's en resultaat grondbedrijf. Er wordt hiernaast een beroep gedaan op de algemene reserve.

Naast de bestemmingsreserves is er een winstpotentie van circa € 7,4 miljoen in de grondexploitaties. De winstpotentie is licht gedaald ten opzichte van vorig jaar (€ 8 miljoen). De winstpotentie binnen de projecten wordt vanuit het voorzichtigheidsprincipe niet meegenomen in de beschikbare weerstandscapaciteit van het grondbedrijf. Deze middelen zijn namelijk nog niet vrijgevallen en komen daarmee ook pas in de toekomst tot onze beschikking. Wel draagt de winstpotentie bij aan het vermogen om risico's binnen de grondexploitaties zelf op te kunnen vangen.

Ontwikkeling bestemminsreserve na jaarresultaat

Bedragen x € 1.000

	Saldo per 31/12/2021	Resultaat 2022	Saldo per 31/12/2022
BR strategische posities	1.500		1.500
BR voorstudies	-		-
BR grondexploitatie	17.671	-3.362	14.309
Totaal	**19.171**	**-3.362**	**15.809**

In bovenstaande tabel staat aangegeven hoe de verschillende bestemmingsreserves zich over het afgelopen jaar hebben ontwikkeld. De bestemmingsreserve grondexploitaties is dit jaar gedaald naar €14,3 miljoen. Dit is met name het gevolg van het terugboeken van eerder genomen winst op diverse projecten. In 2022 zijn meer kosten gemaakt dan begroot voor de voorstudies. De bestemmingsreserve voorstudies bedroeg en bedraagt €0. Deze ontwikkeling, onvoldoende budget ten behoeve van voorstudies, doet zich voor doordat er diverse projecten in voorbereiding zijn maar nog niet concreet een exploitatie is als gevolg van de verstedelijkingsopgave. Met het aangepaste grondbeleid, welke in het tweede kwartaal van 2023 aan de raad wordt aangeboden om vast te stellen, worden verschuivingen voorgesteld voor de inzet van de instrumenten van het grondbeleid die beter passen bij de opgave waar we voor staan. De bestemmingsreserve Strategische posities is maximaal gevuld, conform het beleid en kent in 2022 geen mutaties.

In onderstaande tabel is het jaarresultaat en de begroting van het Grondbedrijf voor 2022 weergegeven. Hier werd reeds rekening gehouden met een positief resultaat voor het Grondbedrijf van circa € 2,8 miljoen.

Grondexploitatie en begroting 2022

Bedragen x € 1.000

	Lasten	Baten	Saldo
Totaal resultaat grondbedrijf	-3.530	1.285	-2.245
Begroot resultaat grondbedrijf	-423	3.264	2.841
Afwijking werkelijk resultaat tov begroting	-3.107	-1.979	-5.086
In begroting reeds geraamde dotatie aan BR grex			1.723
Totaal te bestemmen resultaat			**-3.362**

Het verschil tussen het werkelijke resultaat Grondbedrijf en de begroting is circa € 5,1 miljoen. In het totale begrote bedrag is € 1,7 miljoen bestemd (een begrote winst-uitname en af te sluiten projecten) voor het grondexploitatieresultaat. Daarmee komt het totale bedrag om te onttrekken uit de bestemmingsreserve grondexploitatie uit op € 3,4 miljoen.
Jaarlijks worden de ramingen van de nog te realiseren inkomsten en uitgaven van de (grondexploitatie)projecten geactualiseerd om een solide basis voor de projectbegrotingen te verkrijgen. Maar projecten verlopen soms anders dan wat op enig moment als meest waarschijnlijk scenario wordt geacht. De risico's die zich bij grondexploitatieprojecten kunnen aandienen zijn verschillend van aard. Zo zijn er project specifieke risico's, programmarisico's maar ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn.

Weerstandsvermogen

De methode om het weerstandsvermogen FJP 2022 te berekenen is hetzelfde als in voorgaande jaren. In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen berekend:

1. Het conjuncturele risico (marktrisico) is bepaald door een scenario berekening uit te voeren op basis van een "slechtweer" scenario. Dit scenario gaat uit van:
    1. 3 jaar vertraging van het project door vraaguitval,
    2. een waardedaling van 15% van de grondopbrengsten binnen de looptijd van de projecten,
    3. 10% lagere kosten in verband met marktontwikkeling en bijstellen randvoorwaarden.

In 2021 is bij de scenario's nog rekening gehouden een daling van de opbrengsten van 20%. Een deel van dit risico is in 2022 opgetreden en verwerkt doordat geen/beperkte prijsstijging in de grondexploitaties opgenomen. Dit is gebaseerd op grondprijsonderzoek en advies over te hanteren parameters.
Aangezien de economische situatie onzeker is door nog stijgende rente en stijgende kosten en dit impact kan hebben op de vastgoedmarkt is in de scenario's nog rekening gehouden met een daling van 15%.

2. De project specifieke risico's zijn bepaald door gebruik te maken van een checklist van mogelijke projectrisico's aan de hand van de genoemde notitie van de Commissie BBV en het 'Handboek Grondbeleid voor gemeenten' van Deloitte. Hierbij zijn ook opgenomen risico's die samenhangen met mogelijke toekomstige (programmatische) aanpassingen waarover nog moet worden besloten.
   Op basis van een inventarisatie per project en een waardering van de risico's middels kans en impact zijn de project specifieke risico's bepaald. Vervolgens is met Naris de omvang van het risico bepaald.

De risico's van het strategisch bezit (MVA) en de anterieure overeenkomsten zijn toegevoegd o.b.v. 10% van de boekwaarde c.q. 10% van de gemaakte kosten uit 2022.

Het risico op het grondbedrijf komt daarmee op:

Weerstandscapaciteit grondbedrijf

Bedragen x € 1.000

	FJP 2020	FJP 2021	FJP 2022
Conjuncturele risico's (marktrisico)	5.140	14.810	14.140
Project specifieke risico's	13.000	8.339	9.123
Strategisch bezit (mva)	1.533	1.813	1.873
Anterieure overeenkomsten	110	96	112
Totaal risico's	19.783	25.058	25.248
Af: zelfdragend risico vermogen pos. Grex	-6.377	-7.630	-6.974
Benodigd weerstandscapaciteit grondbedrijf	13.406	17.428	18.274
BR grondexploitatie (=max 110% van weerstandscapaciteit)	**14.747**	**19.171**	**15.809**

Bovengenoemd risico geldt ook voor projecten met een positief resultaat. Voor deze grondexploitaties leidt een tegenvaller niet (direct) tot een afboeking of een treffen van een voorziening. Indien dit wordt meegewogen bedraagt het risico € 18.274.000.
Mede als gevolg van bovengenoemde effecten beschikt het grondbedrijf over onvoldoende reserve om de actuele inschatting van risico's te dragen. Er is dit jaar uit het positieve resultaat van het grondbedrijf een extra bedrag onttrokken van de bestemmingsreserve Weerstandsvermogen grondexploitatie van € 3,4 miljoen.
De BR voor het afdekken van de risico's in de grex bedraagt € 15.809.000 (BR grondexploitatie, BR Voorstudie en BR Strategische posities) en is daarmee niet toereikend om de risico's te dekken. Voor € 2.465.000 wordt beslag gelegd op de algemene reserve.

Scenario's

Om de uitkomsten van de risicoprofielen, en het gewenste weerstandsvermogen van € 18,3 miljoen, betekenis te geven en de noodzaak te onderstrepen van een weerstandsvermogen dat aansluit op het risicoprofiel van de gehele portefeuille schetsen we hieronder enkele extreme scenario's.
In onderstaande tabel zijn de extreme scenario's weergegeven en afgezet tegen het resultaat op netto contante waarde van de vastgestelde grondexploitaties per 1 januari 2022, inclusief de reeds getroffen voorzieningen bedraagt deze afgerond € 7,4 miljoen positief (= toekomstige winstpotentie).

Scenario's grondbedrijf

Bedragen x € 1.000

Scenario's grondbedrijf	Omschrijving	Effect op resultaat	Resultaat grex
FJP	Basis	0,0	4,3
Scenario 1	Drie jaar vertraging	-1,9	2,4
Scenario 2	Grondopbrengsten 10% lager	-10,3	-6,0
Scenario 3	Ontwikkeling staken	-38,1	-33,8

- Scenario 1 geeft het effect weer als de geraamde opbrengsten met een vertraging van drie jaar gerealiseerd worden en de overige uitgangspunten gelijk blijven. Dit houdt in dat er drie jaar extra rentekosten (2,0%/jaar) worden berekend over de huidige boekwaarde;
- Scenario 2 geeft weer wat het effect op het basisresultaat grondexploitatie is van toekomstige grondopbrengsten als die 10% lager liggen dan nu aangenomen;
- Scenario 3 geeft weer welk financieel resultaat er volgt uit het staken van alle ontwikkelingen van de grondexploitatie projecten. Uitgangspunt voor dit scenario is dat de huidige boekwaarde van de grondexploitaties bij het staken van de ontwikkeling als verlies wordt genomen.

Voor de duidelijkheid; dit betreffen scenario's om het resultaat van uiterste situaties weer te geven. Dit is een bandbreedte waarop diverse scenario's zich kunnen voordoen, slechts voor beeldvorming wat een situatie met het resultaat zou kunnen doen. Waarbij het laatste scenario slechts theoretisch is welke zich in de praktijk niet zal voordoen.

Investeringen

In de verordening financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem is opgenomen dat de raad de investeringsruimte autoriseert tegelijk met het vaststellen van de meerjarenprogrammabegroting.
Investeringen vragen, anders dan reguliere begrotingsposten, meerjarig budgetruimte.
De kortste afschrijvingstermijn, die de gemeente Arnhem hanteert, is vijf jaar en dat betekent dat iedere investering minimaal vijf jaar budgettaire gevolgen heeft voor de begroting en realisatie in de vorm van kapitaallasten (rente en afschrijving).
Daarnaast is het zo dat veel grote investeringsprojecten (denk bijvoorbeeld aan nieuw- en/of verbouw) niet binnen één kalenderjaar afgerond kunnen worden. Ook de uitvoering van investeringen kan meerjarig een beslag leggen op beschikbare budgetten.
Beide aspecten van investeringen zijn voldoende reden om de realisatie van investering afzonderlijk te presenteren in het jaarverslag.

Activering/ onderhanden activa

Nr.	Prog. Omsch.	Inv.omsch.	Ec./ mtsch. nut	Act. begr.2022	Onderh. act. 2021	Best. 2022	Act. 2022 totaal	Over-/ onder-schrijding	Onderh. act.2022
Bedragen x € 1.000									
S00	**Bestuur, dienstverlening en financiën**	Publieke dienstverlening	E	0	47	215	0	0	262
		Overige Huisvesting en facilitaire zaken	E	3.260	35	717	717	2.543	36
		Overige ICT	E	1.000	347	-1	0	1.000	346
				4.260	**429**	**932**	**717**	**3.543**	**644**
S01	**Veiligheid**	Openbare orde en veiligheid	E	220	0	0	0	220	0
		Overige Brandbestrijding	E	0	0	0	0	0	0
				220	**0**	**0**	**0**	**220**	**0**
S02	**Bereikbaarheid**	Wegen en verkeer ontwikkeling	M	3.132	334	1.177	773	2.359	738
		Verkeersregelinstallaties	M	814	0	2.711	856	-42	1.856
		Overige Mobiliteit & OR beheer	M	10.796	538	34	99	10.698	473
		Wegen beheer en groot onderhoud	M	5.317	2	2.982	2.984	2.333	0
		Openbare verlichting Overige	M	4.769	92	2.958	3.050	1.718	0
		Kunstwerken	M	1.549	668	1.317	1.317	232	668
		Parkeerexploitatie	E	2.252	652	1.028	968	1.284	712
				28.628	**2.286**	**12.207**	**10.046**	**18.582**	**4.446**
S03	**Economie**	Aantrekkelijke stad	E	**250**	**83**	**152**	**0**	**250**	**235**
S04	**Onderwijs**	Overige huisvesting onderwijs	E	5.770	0	0	0	5.770	0
		Huisvesting Primair onderwijs	E	683	277	431	364	319	344
		Huisvesting Speciaal onderwijs	E	26.905	17.505	15.885	10.297	16.608	23.093
		Natuur milieu educatie	E	75	0	74	74	1	0
				33.434	**17.782**	**16.390**	**10.735**	**22.699**	**23.437**
S05	**Cultuur**	Culturele basisvoorzieningen en activiteiten	E	590	30	1.318	31	558	1.318
		Museum Arnhem	E	0	0	454	453	-453	0
		Erfgoed en welstand	E	0	0	0	0	0	0
		Erfgoed archeologische beeldkwaliteit	E	60	40	20	20	40	40
		Stadstheater	E	0	667	-667	0	0	0

				650	**738**	**1.125**	**505**	**145**	**1.358**
S06	**Zorg**	Asiel en vluchtelingenzaken	E	**0**	**0**	**5.346**	**5.345**	**-5.346**	**1**
S09	**Gezondheid en sport**	Overige Binnensport en huisvesting	E	2.902	17	4.305	0	2.902	4.322
		Overige algemene publieke gezondheidszrg	E	482	120	358	464	17	14
		Overige Buitensport	E	920	87	564	0	920	651
		Zwembad Valkenhuizen	E	1.258	314	58	0	1.258	372
				5.562	**538**	**5.286**	**464**	**5.097**	**5.360**
S10	**Klimaat, energie en mlieu**	Waterbuffer Valkenhuizen	E	300	0	0	0	300	0
		Klimaatfonds	E	265	0	0	0	265	0
		Energy Made in Arnhem (EMIA) - Luchtagenda	E	192	154	-139	0	192	15
				757	**154**	**-139**	**0**	**757**	**15**
S12	**Wonen en leefomgeving**	Parken & bossen	E	990	0	796	796	194	0
		Overige Oppervlaktewater en Havenbeheer	M	597	197	62	0	597	258
		Overige Afval	E	54	9	-9	0	54	0
		Afvalbeheer	E	1.248	23	8.259	948	300	7.334
		GRP	E	8.794	123	7.166	7.289	1.505	0
		Regionale samenwerking wonen	E	0	11	-11	0	0	0
		Bomenplan	E	1.302	18	1.515	1.514	-212	18
		Vastgoed stedelijk groen	E	50	0	0	0	50	0
				13.034	**381**	**17.777**	**10.546**	**2.488**	**7.611**
Totaal				**86.794**	**22.390**	**59.075**	**38.358**	**48.435**	**43.107**

Uit de tabel blijkt dat van de investeringen waarvoor kredieten ter hoogte van € 86,8 miljoen beschikbaar waren gesteld, in 2022 € 38,4 miljoen is geactiveerd, 44% (Ter vergelijking, in 2021 69%). De projecten zijn gereed en/of de investeringen zijn in gebruik genomen. De resulterende zogeheten onderuitputting van € 48,4 miljoen wordt met name verklaard door achterblijven van investeringen in de programma's S00 Bestuur, dienstverlening en financiën (€ 3,5 miljoen), S02 Bereikbaarheid (€ 18,6 miljoen), S04 Onderwijs (€ 22,7 miljoen) en S09 Gezondheid en Sport (€ 5,0 miljoen).

Dit achterblijven betekent niet dat de begrote investeringen nog niet gerealiseerd zijn. Veel bestedingen hebben al plaatsgevonden, maar de projecten zijn nog niet volledig afgerond. Voor een bedrag € 43,1 miljoen worden in 2022 gemaakte kosten als Onderhanden Activa (OHA) doorgeschoven naar latere jaren (ter vergelijking in 2021: € 22,4 miljoen). Dit is een normaal verschijnsel bij grote infrastructurele projecten.

Onderuitputting kapitaallasten

Als gevolg van het (nog) niet activeren van al wel gepleegde investeringen (onderhanden activa) of nog niet realiseren van investeringen, waarvoor krediet beschikbaar is, zal in 2023 een onderuitputting optreden van de begrote kapitaallasten. Conform besluit van de gemeenteraad terzake zal deze onderuitputting van €0,9 miljoen worden toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Uitzondering op deze regel vormen kapitaallasten voor investeringen in het onderwijs. Deze worden verrekend met de bestemmingsreserve "kapitaallasten onderwijs": realisaties worden daaruit gedekt en onderuitputtingen worden aan de reserve toegevoegd.
De verwerking in begroting 2023 zal plaatsvinden in een verzamelbesluit, dat ter vaststelling aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd.

Nadere toelichting op de investeringen

Programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Op dit programma zijn duurzaamheidsinvesteringen, investeringen in machines en inrichting van kantoorhuisvesting en het wagenpark begroot. Deze zullen niet in 2022 tot uitvoering komen c.q. geleverd worden. Het gaat om een totaal begroot bedrag van € 3,5 miljoen. Voor € 2,5 miljoen betreft het kredieten voor de kantoorhuisvesting. Hier wordt zeer terughoudend mee omgegaan in afwachting van de huisvestingsplannen en het niet-uitgevoerde krediet wordt doorgeschoven naar 2023

Programma S02 Bereikbaarheid

Van de kredieten op het gebied van Bereikbaarheid is € 18,6 nog onderhanden. Deze onderuitputting zal vanaf 2023 worden geactiveerd. Het betreft onder andere het project Blauwe Golven.

Programma S04 Onderwijs

De investeringen en activeringen betreffen voornamelijk nieuwbouw van scholen voor speciaal onderwijs. De onderuitputting van € 22,7 miljoen zal (conform planning) in 2023 en/of 2024 worden geactiveerd. Ten laste van deze onderuitputting en van het MIP 2023 en 2024 komen de reeds gemaakte en als OHA verantwoorde kosten van € 23,4 miljoen. De grootste investeringen die niet volledig uitgegeven gaan worden betreft de nieuwbouw voor de Parkschool en islamitische basisschool ibn-i Sina die niet volledig in 2022 opgeleverd worden. Daarnaast zijn er ook nog onderhanden bestedingen die betrekking hebben op de ventilatie van bestaande scholen. Tot slot is de Sporthal Middachtensingel een in het oog springende investering met een functie binnen het programma onderwijs, die hieronder nader wordt toegelicht.

Sporthal Middachtensingel

In de tweede helft van 2022 is gestart met de bouw van sporthal Middachtensingel. Het gebouw komt in de vastgoedportefeuille van de gemeente; Sportbedrijf Arnhem exploiteert de hal. Belangrijkste gebruikers overdag worden de leerlingen van VSO Mariëndael, Ibn-ISina en de Parkschool. In de avonden en weekenden verhuurt het sportbedrijf de hal aan verenigingen, voor zowel trainingen als wedstrijden. Derhalve wordt ook geïnvesteerd in een tribune en kantinevoorzieningen. Voor de realisatie is in het kader van circulariteit gebruik gemaakt van oude kanaalplaat vloeren uit het provinciehuis, iets wat nog niet eerder in Arnhem is vertoond. In de marktsituatie zoals deze in 2022 was, is het niet mogelijk gebleken vaste prijsafspraken te maken. Zodoende is opdracht verstrekt met afspraak over verrekening van prijsstijgingen van de hoofdopdracht conform de BDB-index en deels verrekening van veranderende materiaalkosten van o.a. staal en hout. De prijsstijgingen zijn tot op zekere hoogte voorzien in het projectbudget, vooralsnog is het de verwachting dat het project binnen de gestelde financiële kaders afgerond kan worden. De oplevering voor de sporthal staat voor de uitvoerende partijen gepland op augustus 2023, dit staat onder druk in verband met krapte op de arbeidsmarkt en van materialen.

Programma S05 Cultuur

Museum Arnhem

In mei 2022 is Museum Arnhem na een grootschalige renovatie weer voor het publiek geopend. Zoals eerder gemeld in de Begroting 2023 zijn als gevolg van onder andere hogere bouwkosten, onvoorziene werkzaamheden bij de restauratie van het rijksmonumentale deel en de langere bouwtijd de bouwkosten uiteindelijk € 550.000 hoger uitgekomen, deze kosten zijn in 2022 geactiveerd waarmee ook financieel gezien het project vernieuwing museum Arnhem is afgerond.

Stadstheater

In februari 2022 heeft de raad ingestemd met het voorstel om de grote en kleine zaal van het Stadstheater te vernieuwen. Op 19 oktober 2022 heeft de raad vervolgens ingestemd met verstrekken van een investeringskrediet voor de volledige vernieuwing van het Stadstheater. Eind 2022 is een ontwerpteam geselecteerd op basis van hun ingediende ontwerpvisie. De planning is dat in september 2023 het Stadstheater sluit om na de verbouwing in 2027 weer de deuren van het vernieuwde theater te openen.

Programma S06 Zorg

De onderuitputting van € 5,3 miljoen wordt veroorzaakt door de met spoed gerealiseerde investeringen als gevolg van de vluchtelingencrisis. De raad is hierover geïnformeerd, maar het krediet kon niet meer in de 2022 begroting worden verwerkt. Het betreft de investeringen in de Doorwerthlaan (verbouwing en portocabins).

Programma S09 Gezondheid en sport

Zwembad Valkenhuizen

In 2021 is fase 1 van het zwembad Valkenhuizen (nieuwbouw) afgerond, opgeleverd en geactiveerd. Na de ingebruikname is gebleken dat de klimaatinstallatie niet afdoende is, hier is in 2022 uitgebreid onderzoek naar gedaan en een beeld van de benodigde aanpassingen ontstaan. Dit wordt in 2023 verder opgepakt. Zodra duidelijk is wat hiervan de (financiële) consequenties zijn, zal de raad hierover geïnformeerd worden. De planning voor fase 2 was dat deze in 2022 afgerond zou worden, deze fase bestaat uit het slopen van het oude bad en herstellen buitenterrein. Door krapte op de arbeidsmarkt en nader technisch onderzoek naar het regenwaterdepot in het oude bad is deze fase nog niet afgerond. Inmiddels is de ombouw van het waterdepot in uitvoering en wordt aansluitend in 2023 het buitenterrein gerealiseerd. De prijsstijgingen in de afgelopen periode hebben ook effect op fase 2, de effecten hiervan zullen begin 2023 duidelijk zijn en in de hiervoor gebruikelijke rapportages gemeld worden.

Subsidies

De gemeente Arnhem heeft per programma haar doelstellingen met de daarbij behorende beoogde effecten en resultaten geformuleerd. Deze doelen kunnen op verschillende manieren worden bereikt. Een van deze manieren is het verlenen van subsidies. Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de door de gemeenteraad vastgestelde beleidsdoelen van de gemeente.
In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de verleende subsidies in 2022.

Overzicht

Subsidies kunnen op verschillende manieren worden verleend:

1. Subsidies op basis van subsidieregelingen
Volgens de Algemene wet bestuursrecht mag een bestuursorgaan alleen subsidie verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt. Dat kan een rijksregeling, provinciale regeling of een gemeentelijke (subsidie)verordening zijn. Op basis van de Algemene subsidieverordening Arnhem 2016 zijn in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Aan de hand van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verdeeld en toegewezen aan de betrokken burgers of organisaties. Bij veel subsidieregelingen wordt er door het college een subsidieplafond bepaald; dit is het maximale bedrag dat gedurende een bepaald tijdvak beschikbaar is voor subsidieverstrekking op grond van de betreffende regeling.

2. Begrotingssubsidies
Het is niet altijd zinvol om een aparte regeling op te zetten voor het verstrekken van een subsidie. Bijvoorbeeld wanneer er maar één organisatie is die een bepaalde gesubsidieerde activiteit kan uitvoeren. Voor die gevallen is in de Algemene wet bestuursrecht een uitzondering gemaakt. Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat én het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is geen nader wettelijk voorschrift nodig. Met name de subsidies aan grote organisaties worden op deze wijze verstrekt.

Als het bij onvoorziene omstandigheden wenselijk is om een subsidie te verstrekken, maar zowel een subsidieregeling als een begrotingssubsidie behoren niet tot de mogelijkheden, biedt de wet daarnaast onder andere de mogelijkheid om op incidentele basis subsidie te verstrekken.

	Begroting Definitief 2022	Rekening 2022	Afwijking 2022
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Subsidieregeling	**14.069**	**13.052**	**1.017**
Begroting	**81.458**	**81.106**	**352**
Incidenteel	**5.989**	**10.156**	**-4.168**
Afwikkeling voorgaande jaren	**0**	**-671**	**671**
Gerealiseerd resultaat	**101.515**	**103.643**	**-2.128**

In bovenstaande tabel is de subsidieverstrekking 2022 per grondslag weergegeven.
In Arnhem wordt het grootste deel van de subsidies verleend op basis van begrotingssubsidies. In 2022 is in totaal voor € 103,6 miljoen aan subsidies verstrekt, waarvan ruim € 81 miljoen begrotingssubsidies betreft.

Bij de incidentele subsidieverstrekking is het budget met € 4,2 miljoen overschreden. Dit betekent niet dat er voor de subsidieverstrekking geen dekking was. Gezien de aard (onvoorziene omstandigheden) geldt voor incidentele subsidies dat deze vooraf lastig te begroten zijn. Enkel in die gevallen waarbij de subsidie meerjarig (voor een beperkt aantal jaar) wordt toegekend, is vooraf duidelijk dat deze verstrekt gaat worden. Incidentele subsidies die gedurende het jaar worden verstrekt, worden veelal gedekt uit regulier programmabudget; de begroting wordt hierbij niet altijd omgezet van programmabudget naar subsidiebudget. Bij de realisatie (kolom 'rekening') zijn de verstrekte bedragen terecht als subsidie aangemerkt.
In 2022 zijn onder andere incidentele subsidies verstrekt voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen, voor de integrale aanpak zwerfjongeren en voor de organisatie van het WK Volleybal.

Het bedrag bij afwikkeling voorgaande jaren betreft (gesaldeerde) verrekeningen naar aanleiding van subsidievaststellingen over dossiers uit eerdere jaren. Uit de verantwoording van de subsidieontvanger kan blijken dat er meer of minder activiteiten zijn uitgevoerd dan werd verwacht, of dat er meer of minder middelen nodig waren dan werd verwacht voor het uitvoeren van de activiteiten. De subsidie wordt dan hoger of lager vastgesteld dan het bedrag dat eerder voorlopig was toegekend en uitbetaald.

Voor een verdere toelichting op de verstrekte subsidies met de grondslag subsidieregeling en begroting, wordt verwezen naar de volgende onderdelen in deze paragraaf.

Voor een volledig overzicht van de verstrekte subsidies (op het niveau van subsidieontvanger) wordt verwezen naar de bijlage Subsidies van dit jaarverslag. Tevens is er op het open data portaal van de gemeente een subsidieregister beschikbaar met een ruwe dump van de data over de subsidieverstrekking 2022. Deze data zijn een verbijzondering van de gegevens zoals opgenomen in de jaarstukken.

Subsidieregelingen

Op grond van de Algemene subsidieverordening Arnhem 2016 zijn er in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld.
In onderstaande tabel zijn de regelingen opgenomen waarvoor in 2022 subsidie aan te vragen was.

Bij een aantal regelingen heeft er een overschrijding van het begrote budget plaatsgevonden. Ook in die gevallen is het verstrekte subsidiebedrag wel binnen het door het college vastgestelde subsidieplafond gebleven. De overschrijding van de begroting is te verklaren door:

- Voor sommige regelingen is een jaaroverstijgend subsidieplafond vastgesteld, voor de gehele looptijd van de regeling. Het subsidieplafond wordt dan in de begroting verdeeld over meerdere jaren, maar loopt niet altijd (precies) gelijk aan de subsidieverstrekking op grond van de betreffende regeling. Dit is het geval bij de regelingen Creatieve bedrijfsverzamelgebouwen, Culturele festivals en publieksevenementen - Covid 19, Energiescan bedrijven, Initiatieven klimaatadaptatie, Transitie cultuur en Arnhemse makers en culturele organisaties - Covid 19.
- Het beschikbare budget / het vastgestelde subsidieplafond is in de begroting niet volledig aangemerkt als subsidiebudget, waardoor het in onderstaande tabel niet als zodanig gepresenteerd wordt. De middelen waren echter wel beschikbaar als regulier programmabudget. Dit geldt voor de regelingen Amateurkunst, Wijkinitiatieven en Voorschools aanbod. Bij de subsidieregeling Voorschools aanbod is er geen subsidieplafond van toepassing, maar wordt de subsidieverstrekking gebaseerd op het aantal kinderen dat gebruikmaakt van voorschools aanbod.

	Begroting Definitief 2022	Rekening 2022	Afwijking 2022
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Reg Aanjaagfonds	**175**	**34**	**141**
Reg Aanpak voortijdig schoolverlaten	**937**	**860**	**77**
Reg Amateurkunstregeling	**156**	**161**	**-6**
Reg Burgerkracht	**175**	**131**	**44**
Reg Circulaire initiatieven	**100**	**25**	**75**
Reg Collectieve aanpak particuliere woningen Arnhem-Oost (SEWA)	**262**	**17**	**245**
Reg Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen	**50**	**53**	**-3**
Reg Culturele festivals en publiekevenementen – Covid-19	**0**	**14**	**-14**
Reg Duurzame projecten	**285**	**285**	**0**
Reg Eetbare stad	**25**	**14**	**11**
Reg Elektrische brommers snorfietsen en fietsen	**203**	**135**	**67**
Reg Energiescan Bedrijven	**0**	**2**	**-2**
Reg Initiatieven klimaatadaptatie	**180**	**289**	**-109**
Reg Nationaal Programma Onderwijs 2022 t/m Juli 2023	**2.564**	**1.935**	**628**
Reg Non Formele Educatie regio Midden-Gelderland	**310**	**290**	**20**
Reg Preventie Huiselijk geweld en kindermishandeling	**150**	**150**	**0**
Reg Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 1, Publieksevenementen	**284**	**159**	**125**
Reg Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 2, Culturele projecten	**253**	**252**	**1**
Reg Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 3, Artistieke projecten	**700**	**700**	**0**
Reg Scouting	**27**	**27**	**0**
Reg Sport	**37**	**29**	**8**
Reg Stimuleringsregeling inzet conciërges basisscholen	**390**	**328**	**62**
Reg Transitie Cultuur en Arnhemse makers en culturele organisaties - Covid-19	**880**	**894**	**-14**
Reg Voorschools aanbod	**4.502**	**4.666**	**-164**
Reg Werkinvesteringsfonds	**766**	**736**	**31**
Reg Wijkinitiatieven	**658**	**865**	**-208**
Gerealiseerd resultaat	**14.069**	**13.052**	**1.017**

Begrotingssubsidies

Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat met het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is een grondslag voor subsidieverstrekking verkregen. Binnen het maximale bedrag mag het college besluiten over het verstrekken van begrotingssubsidie.

Bij het opstellen van de primitieve begroting is niet altijd al bekend door welke organisaties en voor welk bedrag er begrotingssubsidie aangevraagd en toegekend gaat worden. En ook na de initiële subsidiebeschikking worden soms extra taken of activiteiten van een organisatie gevraagd. Als ophogen van het maximale bedrag aan begrotingssubsidie wenselijk is, wordt dit gedurende het jaar bij een verzamelbesluit aan de raad voorgelegd.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de begrote en gerealiseerde begrotingssubsidies over 2022.

Bij een aantal organisaties is het toegekende bedrag aan begrotingssubsidie hoger dan begroot. Bij deze organisaties is aan het einde van het jaar (aanvullende) subsidie toegekend, waardoor het niet meer mogelijk was om ophoging van het maximale bedrag aan begrotingssubsidie aan de raad voor te leggen. De middelen waren wel beschikbaar als regulier programmabudget, maar zijn in de begroting niet aangemerkt als budget voor begrotingssubsidie.

In de lijst is ook de ontvanger 'Subsidies alg' opgenomen. Deze fictieve ontvanger wordt in de financiële administratie gebruikt voor budget dat nog niet voor een specifieke organisatie bestemd is.

	Begroting Primitief 2022	Begroting Definitief 2022	Rekening 2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Arnh Platf Chronisch zieken Gehand	**125**	**128**	**128**	**0**
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen	**6**	**6**	**0**	**6**
Arnhemse Sport Federatie	**12**	**22**	**22**	**0**
Bijzonder in Arnhem	**0**	**2**	**2**	**0**
Centrum voor Activerend Werk	**137**	**310**	**310**	**0**
Coöperatie Dorpsplatform Elden U.A	**0**	**0**	**6**	**-6**
Courage Events	**0**	**30**	**30**	**0**
De Helling Exp.Werkplaats	**91**	**92**	**92**	**0**
De Nieuwe Oost	**85**	**85**	**85**	**0**
De Onderwijsspecialisten	**122**	**0**	**0**	**0**
De Opgroeiwinkel	**11**	**0**	**0**	**0**
Diverzo, COC Midden-Gelderland	**11**	**11**	**11**	**0**
Dorpsraad Schaarsbergen	**0**	**5**	**5**	**0**
Elderveld Wijkplatform	**0**	**17**	**17**	**0**
Expertise Centrum Samenleving	**0**	**20**	**0**	**20**
Groepspraktijk van Verloskundigen	**0**	**18**	**18**	**0**
Indigo	**135**	**14**	**0**	**14**
IVIO-Opleidingen	**179**	**179**	**179**	**0**
KIES voor de kinderen	**0**	**31**	**31**	**0**
Kluppluz BV	**282**	**341**	**341**	**0**
Leger des Heils Gelderland	**492**	**497**	**493**	**4**
LeukOmteLeren Weekendschool Arnhem	**35**	**26**	**26**	**0**
Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	**382**	**431**	**431**	**0**
MEE Gelderse Poort	**139**	**139**	**140**	**-1**
Pactum	**1.728**	**1.722**	**1.577**	**145**
Pro Persona Arnhem	**31**	**182**	**165**	**17**
Recreatieve Vereniging Craneveer	**0**	**0**	**8**	**-8**
Reg Opleids.centr Graafschap College	**41**	**41**	**41**	**0**
REIJE Energiediensten BV	**0**	**80**	**80**	**0**
RIBW. Arnhem & Veluwe Vallei	**280**	**280**	**235**	**45**
Rijn Ijssel Roc	**967**	**922**	**922**	**0**
Rooms Kathol Parochie St. Eusebius	**11**	**11**	**11**	**0**
Scalabor	**203**	**170**	**108**	**62**
SIMON scholen	**59**	**74**	**74**	**0**
Slachtofferhulp Nederland, Reg Oost	**33**	**34**	**34**	**0**
Sportbedrijf Arnhem BV	**16.634**	**17.396**	**17.970**	**-573**
St Jonge Alleenstaande moeders	**0**	**56**	**55**	**0**
ST Toneelgroep Oostpool	**69**	**69**	**69**	**0**
St Vrienden van de Ernemse Optog	**0**	**5**	**0**	**5**
St. 2GetThere Arnhem	**366**	**0**	**0**	**0**
St. Airborne Museum	**254**	**254**	**253**	**1**
St. Airborne Region	**0**	**80**	**73**	**8**
St. Arnh Stadsprijs v. Vrijwilligers	**10**	**0**	**0**	**0**
St. BBA	**104**	**104**	**100**	**4**
St. Beheer Wijk Sportac Vredenburcht	**52**	**52**	**50**	**2**

St. Bewoners Spijkerkwartier	0	38	38	0
St. Bewoners Vredenburg	0	0	18	-18
St. Bewonersplatform Rijkerswoerd	0	0	34	-34
St. Bouwspeelplaats De Leuke Linde	149	167	164	3
St. Bridge to Liberation	0	410	410	0
St. Buddy to Buddy Nederland	0	55	0	55
St. CASA	21	21	21	0
St. Catharina	1	0	0	0
St. Citymarketing Arnhem	330	330	325	5
St. Culturele Evenementen Arnhem	36	36	34	3
St. De Innovatiefabriek Arnhem	50	50	50	0
St. De Instap	44	241	241	0
St. De Klup	16	16	16	0
St. Delta Kath.- en prot onderwijs	419	391	391	0
St. Eusebius	294	335	335	0
St. Fashion Festival Arnhem	50	50	50	0
St. Flores Onderwijs	727	744	744	0
St. Focus Filmtheater	707	643	641	2
St. Gym & Turnen Arnhem	119	123	128	-6
St. Halt, team Gelderland	21	21	21	0
St. Het Droombankje	0	283	283	0
St. Het Huis van Puck	218	218	217	1
St. Het Huurdershuis	0	0	0	0
St. Humanitas	51	51	12	39
St. Inloophuis Sint Marten Klarendal	29	29	29	1
St. Introdans	120	120	118	2
St. IrisZorg	4.733	4.836	4.836	0
St. Jacobiberg	229	228	215	14
St. Jeugdland	66	69	69	0
St. KAB Posttheater	203	203	203	0
St. Koningsdag Arnhem	0	10	10	0
St. Kruispunt	211	236	234	2
St. Leergeld Arnhem	320	81	81	0
St. Luxor Live	420	416	416	0
St. Moviera	3.460	3.460	3.426	34
St. Museum Arnhem	3.594	4.343	4.301	42
St. Musis en Stadstheater	7.277	7.224	7.224	0
St. Natuurcentrum Arnhem	1.990	1.990	1.983	7
St. Omars Gym	23	23	0	23
St. Ome Joop's Tour	22	22	22	0
St. Ondernemersfonds Arnhem	380	380	380	0
St. Ontwerp Platform Arnhem	0	20	20	0
St. Pas	2.157	2.188	2.252	-64
St. Peutercentra Arnhem	1.425	154	154	0
St. Phion	70	70	70	0
St. Platform Binnenstad Arnhem	52	52	245	-193
St. PRAGO	101	101	101	0
St. Present	0	21	21	0
St. Productiehuis Plaatsmaken	187	192	192	0
St. Rijnstad	8.134	8.846	8.700	146
St. Rijnstate Ziekenhuis	53	117	117	0
St. Rozet	8.938	9.106	8.880	226
St. School's cool Arnhem	1	0	0	0
St. Sinterklaasintocht Arnhem	3	3	3	0

St. SLAK	**206**	**206**	**206**	**0**
St. Sonsbeek & State of Fashion	**433**	**433**	**433**	**0**
St. Sportcentrum Rijkerswoerd	**509**	**516**	**516**	**0**
St. Stoelenproject De Duif	**229**	**234**	**232**	**2**
St. Streekomroep Middel Gelderland	**131**	**131**	**131**	**0**
St. VanHarte	**9**	**9**	**0**	**9**
St. Veilig Thuis Gelderland Midden	**2.967**	**2.967**	**2.885**	**81**
St. Viering Nat Feest en Gedenkdagen	**19**	**22**	**22**	**1**
St. Vitale Verbindingen	**180**	**180**	**178**	**2**
St. Vitesse Betrokken	**59**	**81**	**72**	**9**
St. Vluchtelingenwerk Nederland	**0**	**498**	**498**	**0**
St. Vluchtelingenwerk Oost-Ned	**294**	**0**	**0**	**0**
St. Vrijwillige Terminale Zorg Arnh	**2**	**2**	**2**	**0**
St. Welzijn Ouderen Arnhem	**2.159**	**2.163**	**2.163**	**0**
St. Wonen in Kronenburg Appelgaard	**0**	**12**	**12**	**0**
St. Zwembad Klarenbeek	**330**	**321**	**305**	**16**
Stichting Buddy to Buddy Arnhem	**0**	**0**	**55**	**-55**
Stichting HAN Hydromotive	**0**	**10**	**10**	**0**
Stichting Het Huurdershuis	**52**	**52**	**50**	**2**
Stichting Schakel025	**126**	**127**	**126**	**0**
Subsidies Alg	**310**	**184**	**0**	**184**
Toerisme veluwe arnhem nijmegen	**356**	**356**	**308**	**48**
Vereniging Hoogstede-Klingelbeek	**0**	**3**	**3**	**0**
Verloskundig centr Puur Vroedvrouwen	**0**	**22**	**22**	**0**
VGGM	**1**	**0**	**0**	**0**
VMBO 'T Venster	**10**	**0**	**0**	**0**
Voedselbank Arnhem	**30**	**30**	**0**	**30**
Vrijwilligersgala On Ganse	**0**	**18**	**18**	**0**
Wijkv. Penseelstreek Hoogkamp	**0**	**0**	**10**	**-10**
Wijkvereniging Angerenstein	**0**	**4**	**4**	**0**
Wijkvereniging Burgemeesterskwartier	**0**	**7**	**7**	**0**
Wijkvereniging De Oostelaar	**0**	**15**	**15**	**0**
Wijkvereniging Elderveld	**16**	**16**	**15**	**1**
Wijkvereniging Molenbeke	**0**	**2**	**2**	**0**
Wijkvereniging Paasberg Wellenstein	**0**	**2**	**2**	**0**
Wijkvereniging Schuytgraaf	**16**	**18**	**18**	**0**
Wijkvereniging Transvaal	**0**	**0**	**2**	**-2**
Youth for Christ Nederland	**84**	**85**	**85**	**0**
Zorgbelang Inclusief	**233**	**36**	**36**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**79.301**	**81.458**	**81.106**	**352**

Ontwikkelingen

Kostenstijgingen bij subsidiepartners

De sterk gestegen kosten raken ook onze subsidiepartners. De loon- en prijsontwikkeling voor 2022 is hoger uitgevallen dan waar in de Begroting 2022 bij de indexatie van subsidiebudgetten rekening mee is gehouden. Om ervoor te zorgen dat onze subsidiepartners hun werk zo goed mogelijk kunnen blijven doen ten behoeve van de stad en de inwoners is bij de Begroting 2023 besloten om over 2022 een aanvullende compensatie toe te kennen. Deze aanvullende compensatie wordt toegekend in 2023 en is vooralsnog incidenteel. Daarnaast geldt een structurele compensatie voor de verwachte loon- en prijsstijgingen in 2023. Bij de Perspectiefnota 2024-2027 wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn voor toekennen van een structurele aanvullende compensatie om de gestegen kosten van subsidiepartners op te kunnen vangen.

Voor kleinere maatschappelijke organisaties in de stad die geen begrotingssubsidie ontvangen is een subsidieregeling ingesteld voor ondersteuning bij het betalen van de energierekening. Organisaties die voldoen

aan de voorwaarden kunnen voor de periode van 1 oktober 2022 tot 31 december 2023 compensatie op hun energiekosten aanvragen.

Nieuwe wijze subsidiëring sociale basis
Om te zorgen dat we ook in de toekomst de goede dingen kunnen doen voor de Arnhemmers, hebben we de afgelopen jaren gewerkt aan een nieuwe visie op het sociaal domein en de sociale basis. We zijn bezig met het implementeren van deze visie. Daarvoor is het belangrijk om de manier waarop de gemeente werkt met subsidies aan te laten sluiten op wat we breder in het sociaal domein en specifiek in de sociale basis willen bereiken. We werken daarom hard aan het versterken van onze subsidieorganisatie en proces zodat we initiatieven die een bijdrage leveren aan onze sociale basis beter kunnen monitoren en beoordelen. Naar verwachting kan het voorstel hiervoor in het voorjaar van 2023 aan het college worden voorgelegd. Na de bespreking en besluitvorming gaan we aan de slag om deze werkwijze te implementeren. Gedurende dit proces zal ook duidelijk worden wat de impact is op bestaande subsidies. We bekijken welke onderdelen van de nieuwe aanpak al verwerkt kunnen worden in lopende subsidieafspraken.

Algemene subsidieverordening Arnhem
Op 17 februari 2022 heeft de gemeenteraad een gewijzigde Algemene subsidieverordening (ASV) vastgesteld. In deze verordening zijn algemene regels opgenomen die in Arnhem gelden voor het aanvragen en toekennen van subsidie. Een aantal beleidsinhoudelijke ontwikkelingen omtrent onder meer inclusie en diversiteit, wijkgericht werken, duurzaamheid en een gezonde leefomgeving waren nog niet geregeld in de ASV. Met de gewijzigde ASV krijgt het college de mogelijkheid om aan deze aspecten voorwaarden te stellen bij subsidieverstrekking voor activiteiten. Ook wordt met de gewijzigde ASV tegemoetgekomen aan de wens vanuit de uitvoeringspraktijk om de regellast voor de verantwoording te verminderen, door het bedrag waarboven een controleverklaring van de accountant verplicht is te verhogen (van € 50.000 naar € 100.000).
Tijdens de raadsbehandeling is door de portefeuillehouder Financiën de toezegging gedaan dat er jaarlijks steekproeven gehouden worden, om zo het toegenomen risico op onrechtmatigheid te verminderen.
Aan deze toezegging is met ingang van 2022 invulling gegeven door jaarlijks willekeurig een dossier te trekken uit de groep die voor de wijziging van de ASV wel een controleverklaring aan moest leveren. De organisatie die uit de steekproef komt dient alsnog een controleverklaring te kunnen overleggen. We vergoeden de kosten van de controleverklaring.

Gevolgen coronacrisis
Tijdens de coronacrisis is scherp in het oog gehouden dat er veel subsidiepartners zijn die een maatschappelijke bijdrage leveren en die van belang zijn om doelen op het gebied van zorg, een sterke samenleving en een sterke economie in de stad te realiseren. We zijn coulant omgegaan met subsidieverstrekking om de gevolgen van de coronamaatregelen voor deze organisaties zoveel als mogelijk te verzachten. Subsidiepartners hebben de ruimte gekregen om de ontvangen subsidie anders in te zetten dan waarvoor deze in eerste instantie was aangevraagd, of om ontvangen subsidie door te schuiven naar een volgend jaar. We blijven de gevolgen van corona monitoren en kijken wat nodig is voor de partijen in de stad.

Integriteit

Het Arnhemse Integriteitsbeleid gaat uit van gedragscodes voor zowel bestuurders, raads- en commissieleden als voor het ambtelijk apparaat om misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie te voorkomen.

Ambtenaren

Actuele kaders

Ambtenarenwet

In de wet is de verplichting tot het voeren en handhaven van integriteitsbeleid opgenomen. Het college moet een integriteitsbeleid voeren dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen en dat in ieder geval aandacht besteedt aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie.

Terugblik ambtelijke integriteit 2022

Eigenaarschap

Actualisatie van het integriteitsbeleid is een doorlopend en essentieel proces. De organisatie is meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de ambtenaren gaan vragen ('eigenaarschap'), om te doen wat nodig is in een specifiek geval, en niet te schuilen achter bureaucratische uitvoeringsregels (geen 'afvinkgedrag' meer, maar van geval tot geval een individuele afweging maken). Dit werken in een meer regelluwe omgeving vraagt van de ambtenaren een hoge mate van professionaliteit en zelfstandigheid, en de vaardigheid om verantwoording af te kunnen leggen over de keuzes die gemaakt zijn.

I*ntegriteit: structuur en cultuur bepalen samen het succes*

Het gehalte van integriteit in een organisatie wordt bepaald door een samenwerking van maatregelen op structuur- en op cultuurniveau. Bij structuur ('hard controls') gaat het om wetten, verplichte procedures en protocollen die gedrag van medewerkers sturen om integriteitsschendingen te voorkomen. Denk bv. aan de inrichting van het financiële systeem ('vier ogen-principe') dat fraude zoveel als mogelijk uitsluit, het afsluiten van kasten met persoonsgevoelige informatie, een overlegvorm waarin tegenspraak georganiseerd is, autorisatie via digitale toegangsrechten, of de begrenzing van bevoegdheden in een mandaatbesluit.
Cultuurmaatregelen ('soft controls') richten zich op de kennis, overtuiging en beleving van de medewerkers, op het overbrengen van de gewenste collectieve organisatienormen en - waarden in 'the hearts and minds' van elke ambtenaar. Hier gaat het in de eerste plaats om het genoemde integriteitsbewustzijn. 'Hoe wordt hier gewerkt, en waarom?'
Voorbeelden van cultuurmaatregelen zijn de gedragscode, een introductieprogramma met daaraan gekoppeld de ambtseed voor nieuwe ambtenaren, kennisbijeenkomsten, besprekingen in werkoverleggen, intervisie, of een medewerkersonderzoek. Het gaat om bewustwording, communicatie en dialoog.

Werkgroep Ambtelijke integriteit

Er is een werkgroep 'ambtelijke integriteit' bestaande uit onder andere vertegenwoordigers vanuit P&O, informatiebeveiliging, Veiligheid en juridische control. De werkgroep heeft een adviserende rol naar de gemeentesecretaris, ontwikkelt integriteitsbeleid en bevordert bewustwording rond integriteit.

Introductie nieuwe medewerkers en ambtseedbijeenkomst

Nieuwe medewerkers nemen deel aan een introductiebijeenkomst, waar nader kennis gemaakt wordt met de stad, de gemeentelijke organisatie en haar werkwijze. Sinds 2019 is daar een tijdsblok over het thema integriteitsbewustzijn aan toegevoegd. Dit wordt door de directeur of gemeentesecretaris ingeleid als opstap naar de ambtseedbijenkomst.
Het afleggen van de ambtseed of -belofte is een wettelijke verplichting voor ambtenaren. Voor de ceremonie bij het afleggen hiervan is gekozen voor een mix van plechtigheid in vorm, serieusheid op de inhoud en luchtigheid in de uitvoering. Binnen de muren van de Raadszaal, en in aanwezigheid van burgemeester en gemeentesecretaris. In een ceremonie van twee uur worden medewerkers, met een theatergezelschap, door een programma over het thema integriteit in relatie tot het ambtenaarschap geleid.
Na de coronaperiode, waarin dit format was aangepast naar een livestream-teams-event vanuit de Raadszaal, hebben in 2022 vier bijeenkomsten weer ‘live’ plaatsgevonden. De inhoud van de bijeenkomst wordt in 2023 aangepast en ingepast aan het hieronder beschreven onboardingsprogramma voor nieuwe medewerkers, zodat een aaneensluitend en logisch totaalprogramma ontstaat.

Bewustwording Integriteit 'van sollicitatie tot exitgesprek'
Voor de introductie van nieuwe medewerkers is een projectgroep opgericht om dit proces verder (inclusief) vorm te geven en in te richten. Een goed introductieproces begint al voor de indiensttreding. Het proces op dit moment is niet eenduidig en uniform. Afhankelijk van de afdeling waar een medewerker komt, vindt wel of geen introductie plaats. Gemeentebreed gaan we naar een passend introductieproces, waarin alle aspecten worden meegenomen en dat voor iedereen passend is. Denk hierbij aan het inwerken op functie, systemen en team, maar ook aan het aanbieden in verschillende vormen (digitaal, op papier en fysiek). Dit alles met als doel dat nieuwe collega's zich al welkom voelen voordat ze in dienst treden, zodat ze zich snel onderdeel voelen van de totale organisatie.
In 2022 is een pre- en introductieprogramma voor nieuwe medewerkers ontwikkeld, welke in 2023 gefaseerd wordt uitrolt en waarbinnen het thema integriteit als vast onderdeel is opgenomen.

Informatieveiligheid, privacy & auditing
De gemeente heeft steeds meer gegevens. Enerzijds gaat het hier om persoonsgegevens. Inwoners mogen erop vertrouwen dat hun privacy bij ons geborgd is: we gaan goed om met gegevens en vragen alleen wat nodig is. Anderzijds hebben we veel informatiestromen die belangrijk zijn voor de continuïteit van onze bedrijfsvoering en dus veilig moeten zijn. De veranderende wetgeving zorgt ook voor aanpassingen in ons informatiebeleid. Met auditing wordt aantoonbaar gemaakt dat de gemeente hierop in control is. De in 2021 uitgevoerde nulmeting op het gebied van bewustzijn bij medewerkers heeft geleid tot acties die medewerkers beter in staat stellen goed met de gegevens van de inwoners en organisatie om te gaan.

Online personeelsbijeenkomsten
In 2022 hebben een vijftal online personeelsbijeenkomsten plaatsgevonden. In iedere uitzending is aandacht besteed aan het onderwerp 'Lekker werken aan de Ambities van Arnhem' waarin o.a. door de gemeentesecretaris is gesproken over het belang van een open organisatiecultuur en een veilige respectvolle samenwerking. Ook aan de orde kwamen thema's als digitale weerbaarheid het medewerkersonderzoek en de rol van de vertrouwenspersonen.

Regeling melden vermoeden misstand
Vermoedens van een integriteitsschending door een ambtenaar kunnen op verschillende manieren boven tafel komen. Zo kan een klacht van een inwoner een dergelijk vermoeden inhouden en kunnen ambtenaren en oud-ambtenaren een vermoeden van een misstand op een vertrouwelijke manier melden bij een leidinggevende of vertrouwenspersoon (regeling melden misstand, oftewel 'de klokkenluidersregeling'). Ook kan bijvoorbeeld een onderzoek door de accountant de verdenking van een integriteitsschending opleveren.

De 'Regeling melden vermoeden misstand' is in 2021 aangevuld en gepubliceerd op overheid.nl (de 'wettenbank'). Ook op de gemeentelijke website is een verwijzing naar- en een korte uitleg over deze regeling opgenomen (onder 'Organisatie', 'Visie op personeel').

De gemeente kent twee vertrouwenspersonen integriteit, bij wie medewerkers terecht kunnen als zij in vertrouwelijkheid een (mogelijk) integriteitsissue willen bespreken en eventueel ook vertrouwelijk een melding van een integriteitsschending kunnen doen. Het is belangrijk dat deze interne vragen en signalen over mogelijke integriteitsschendingen gesteld worden en in vertrouwelijkheid besproken kunnen worden. De vertrouwenspersoon heeft namelijk ook een voorlichtende rol over integriteit, en heeft tevens voor de organisatie een signaleringsfunctie in algemene zin met betrekking tot

In 2022 hebben medewerkers een tiental keer een gesprek gevoerd met een vertrouwenspersoon integriteit. Deze gesprekken hebben niet tot een melding van de integriteitsschending door deze medewerkers geleid. Wel verwees de vertrouwenspersoon in een aantal gevallen een medewerker naar een andere functionaris binnen de organisatie, bij wie de medewerker met zijn/haar vraag of probleem voor ondersteuning terecht zou kunnen.

Onderzoeken op basis van het onderzoeksprotocol
Als er sprake is van een redelijk vermoeden van gedrag (of het nalaten daarvan) dat in strijd is met de binnen de organisatie te volgen normen en waarden, moet dit zorgvuldig en via een transparante procedure worden onderzocht. Hiervoor is er een onderzoeksprotocol opgesteld, zijnde een interne procesbeschrijving over hoe te handelen bij een vermoeden van integriteitsschending binnen de gemeentelijke organisatie.

In het verslagjaar 2022 hebben vijf onderzoeken plaatsgevonden op basis van het Onderzoeksprotocol. Daarvan is één keer vast komen te staan dat er sprake was van een integriteitsschending, waarbij een 'enige en laatste waarschuwingsbrief' is gestuurd en tevens als maatregel is opgelegd dat de werknemer minimaal één jaar geen

hogere inschaling krijgt. Twee onderzoeken lopen nog. In twee gevallen is vastgesteld dat er geen sprake was van een integriteitsschending.

Onderzoek bureau Governance & Integrity

Op verzoek van het management, is door het Bureau Governance & Integrity een systeemanalyse van het integriteitsbeleid van gemeente Arnhem (ambtelijke organisatie) opgesteld. Doel is het integriteitssysteem van gemeente Arnhem te versterken. Deze analyse bestaat uit twee fases: een deskreview, waarbij bestaande gedragscodes, beleidsstukken en procedures binnen de gemeentelijke organisatie worden beoordeeld. Aanvullend vonden een aantal gesprekken plaats om een vollediger beeld te krijgen hoe met integriteitsvraagstukken wordt omgegaan. In de loop van 2023 worden de resultaten van deze systeemanalyse samen met de reactie van het college aangeboden aan de raad.

Bestuurlijk

Bestuurlijke integriteit houdt in dat de verantwoordelijkheid die met de bestuurlijke functie samenhangt wordt aanvaard en dat er de bereidheid is om daarover transparant te zijn en verantwoording af te leggen.

De wetgever heeft met diverse wet- en regelgeving kaders gesteld aan het handelen van de politiek en het bestuur. In gedragscodes wordt deze regelgeving vertaald in praktische regels voor de diverse gremia.

De gemeenteraad en het college van B&W hebben afgelopen jaar in gezamenlijk proces, begeleid door het bureau Governance & Integrity, hun gedragscodes geactualiseerd en vastgesteld. De raad, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester hebben ieder een eigen gedragscode. De gedragscodes bevatten bepalingen over onder meer belangenverstrengeling, opgave van financiële belangen en nevenfuncties, geheimhouding, geschenken, giften en gunsten.

Naast de regels is het van belang om met elkaar in gesprek te blijven over de dilemma's die men tegenkomt in de uitvoering hun verantwoordelijkheid. Door een veilig klimaat te creëren om dilemma's te bespreken kan men elkaar helpen om het goed te doen.

College van burgemeester en wethouders

- De leden van het college hadden in totaal 58 nevenfuncties, waarvan 53 ambtshalve. Voor 1 van de niet-ambtshalve nevenfuncties wordt een onkostenvergoeding ontvangen;
- Er zijn door het college in 2022 géén geschenken, giften of gunsten aangenomen vallend binnen het meldingsbereik van de gedragscode.

De opgave van nevenfuncties van leden van het college van burgemeester en wethouders, van raadsleden en van fractievolgers is openbaar en te raadplegen op de website van de gemeente Arnhem.

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Dit geldt vanaf de jaarrekening 2022. In deze paragraaf wordt hierop teruggeblikt.

Juridische zaken

In 2022 is de Wet open overheid (Woo) ingevoerd, voor wat betreft de passieve informatieplicht. De actieve informatieplicht zal de komende jaren stapsgewijs in werking treden. Woo-verzoeken worden nu verplicht gepubliceerd op internet. Hier hadden we met de afhandeling van de Wob-verzoeken al ervaring mee opgedaan. We hebben het proces verbeterd met het aanstellen van contactpersonen. Het blijft een arbeidsintensief proces voor de gehele organisatie.

Informatie en automatisering

Onze opzet is om zoveel mogelijk informatie met de stad te delen daarmee nieuwe toepassingen te laten ontstaan, bestuurlijke transparantie te vergroten en tot betere besluitvorming te komen. Vanuit deze opzet hebben we dit jaar vooruitlopend op de Wet open overheid (Woo) onze Wob-verzoeken actief openbaar gemaakt door deze op ons opendata website te publiceren. Het proces van publiceren van Wob/Woo- verzoeken is ingericht met een ondersteuningsteam om het proces effectiever te laten verlopen. Verder zijn er dit jaar twee Woo-contactpersonen aangesteld, hebben we extra datasets gepubliceerd en zijn er activiteiten uitgevoerd ter voorbereiding van de Woo door onder andere de achterliggende techniek van de website te verbeteren én datasets te publiceren.

Deel 3 Jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting
2. Balans en de toelichting
3. Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
4. Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel)
5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Overzicht baten en lasten per programma

Omschrijving		Begroot 2022 Prim			Begroot 2022 Def			Rekening 2022			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Afw
Lasten/baten											
Bedragen x € 1.000.000											
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	88,9	521,8	432,9	89,1	571,8	482,7	92,3	587,5	495,2	12,5
S01	Veiligheid	19,4	2,5	-16,9	22,6	4,8	-17,8	22,9	5,1	-17,7	0,1
S02	Bereikbaarheid	22,9	7,7	-15,2	23,7	7,7	-16,0	21,6	7,3	-14,3	1,7
S03	Economie	7,0	1,0	-6,0	8,3	1,2	-7,1	8,1	1,2	-6,8	0,2
S04	Onderwijs	19,6	2,5	-17,1	21,3	4,8	-16,5	23,5	4,8	-18,7	-2,2
S05	Cultuur	34,7	6,5	-28,2	36,2	7,5	-28,7	36,2	8,1	-28,1	0,6
S06	Participatie en armoedebestrijding	166,4	114,1	-52,3	172,7	120,3	-52,4	169,6	114,9	-54,7	-2,3
S07	Zorg	58,5	4,9	-53,6	76,6	17,5	-59,1	63,6	5,3	-58,3	0,8
S08	Welzijn en inclusie	23,8	0,9	-22,9	38,4	12,4	-26,0	37,9	13,8	-24,1	2,0
S09	Gezondheid en sport	22,3	3,1	-19,3	25,9	6,1	-19,8	25,3	5,6	-19,7	0,1
S10	Klimaat, energie en milieu	5,4	0,2	-5,2	10,9	6,0	-4,9	5,9	1,2	-4,7	0,2
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	38,6	33,9	-4,7	44,8	42,1	-2,7	26,0	16,6	-9,4	-6,7
S12	Wonen en leefomgeving	41,0	41,0	-0,1	41,9	43,4	1,5	37,7	43,5	5,8	4,3
Subtotaal Stedelijke programma's		**548,6**	**740,0**	**191,4**	**612,5**	**845,6**	**233,1**	**570,4**	**814,9**	**244,5**	**11,3**
GEB1	CSA	30,6	10,5	-20,1	31,4	10,6	-20,8	29,4	10,7	-18,7	2,1
GEB2	Noordwest	29,3	1,8	-27,5	32,7	1,9	-30,8	31,4	1,9	-29,5	1,3
GEB3	Noordoost	23,9	1,6	-22,3	25,9	1,8	-24,2	24,5	1,7	-22,8	1,3
GEB4	Presikhaaf	23,7	2,0	-21,7	27,1	2,2	-24,9	26,2	2,2	-24,1	0,8
GEB5	Malburgen	36,3	4,0	-32,3	39,9	4,2	-35,8	37,9	4,2	-33,7	2,1
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	23,8	2,6	-21,3	26,0	2,7	-23,4	25,0	2,7	-22,3	1,1
GEB7	De Laar/Elden	17,2	1,3	-15,9	18,8	1,4	-17,4	18,2	1,3	-16,8	0,6
GEB8	RKV	27,4	1,1	-26,3	29,1	1,2	-27,9	26,0	1,3	-24,8	3,2
Subtotaal Wijk programma's		**212,3**	**24,9**	**-187,4**	**231,0**	**25,8**	**-205,1**	**218,6**	**25,9**	**-192,7**	**12,5**
Toevoegingen/onttrekkingen aan reserve											
Bedragen x € 1.000.000											
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	19,9	23,0	3,2	34,0	35,9	1,9	52,0	43,5	-8,5	-10,4
S01	Veiligheid	0,1	0,3	0,3	0,8	1,1	0,3	0,8	1,1	0,3	-0,1
S02	Bereikbaarheid	6,8	8,1	1,3	7,9	8,9	1,0	8,9	8,1	-0,8	-1,8
S03	Economie	0,2	0,7	0,5	0,2	0,7	0,5	0,4	0,7	0,4	-0,2
S04	Onderwijs	9,0	7,8	-1,2	9,8	7,9	-1,9	9,8	9,9	0,1	2,0
S05	Cultuur	1,4	1,0	-0,4	4,5	5,0	0,5	4,3	4,9	0,6	0,1
S06	Participatie en armoedebestrijding	0,6	1,5	1,0	4,2	7,0	2,8	4,5	7,0	2,5	-0,3
S07	Zorg	12,5	0,4	-12,2	13,1	0,9	-12,2	21,3	0,8	-20,4	-8,3
S08	Welzijn en inclusie	0,0	0,2	0,2	2,6	2,3	-0,3	3,4	2,0	-1,4	-1,1
S09	Gezondheid en sport	0,5	0,3	-0,1	0,8	1,0	0,2	0,8	1,0	0,2	0,0
S10	Klimaat, energie en milieu	0,0	3,1	3,1	6,3	6,7	0,4	7,1	6,7	-0,4	-0,7
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	0,2	0,1	-0,1	7,3	3,6	-3,7	5,1	7,3	2,2	5,9
S12	Wonen en leefomgeving	4,0	5,6	1,5	5,7	7,0	1,4	8,7	6,2	-2,5	-3,8
Subtotaal Stedelijke programma's		**55,0**	**52,1**	**-2,9**	**97,1**	**88,0**	**-9,1**	**127,0**	**99,3**	**-27,7**	**-18,6**
GEB1	CSA	0,8	0,2	-0,6	1,8	1,2	-0,6	1,9	1,3	-0,7	0,0
GEB2	Noordwest	0,1	0,0	0,0	0,7	0,5	-0,2	0,5	0,9	0,4	0,6
GEB3	Noordoost	0,1	0,0	0,0	0,6	0,5	-0,1	0,5	0,5	0,0	0,1
GEB4	Presikhaaf	0,1	0,0	-0,1	0,8	0,6	-0,2	0,5	0,6	0,1	0,3
GEB5	Malburgen	0,2	0,1	-0,1	1,3	1,0	-0,4	1,0	1,0	0,0	0,3
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	0,3	0,2	-0,1	0,7	0,9	0,2	0,7	0,7	0,0	-0,2
GEB7	De Laar/Elden	0,1	0,1	0,0	0,4	0,3	-0,1	0,4	0,4	-0,1	0,0
GEB8	RKV	0,1	0,0	0,0	0,6	0,6	-0,1	0,6	0,6	0,0	0,1
Subtotaal Wijk programma's		**1,7**	**0,7**	**-1,0**	**7,0**	**5,5**	**-1,5**	**6,2**	**6,0**	**-0,2**	**1,2**
Totaal		**817,7**	**817,7**	**0,0**	**947,6**	**965,0**	**17,4**	**922,3**	**946,1**	**23,8**	**6,4**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Omschrijving	Begroot 2022 start			Begroot 2022 definitief			Rekening 2022			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Afw
Bedragen x € 1.000.000											
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:											
S00	Lokale heffingen	0,0	58,6	58,6	0,0	58,6	58,6	0,0	58,6	58,6	0,0
S00	Algemene uitkeringen	0,0	449,2	449,2	0,0	504,6	504,6	0,0	521,6	521,6	17,0
S00	Dividend	0,0	1,3	1,3	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1	0,0
S00	Financieringsfunctie	0,0	1,0	1,0	0,0	1,1	1,1	0,0	0,9	0,9	-0,2
S00	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,0	11,7	11,7	0,0	6,3	6,3	0,0	5,3	5,3	-1,0
S00	**Subtotaal algemene dekkingsmiddelen**	**0,0**	**521,8**	**521,8**	**0,0**	**571,7**	**571,7**	**0,0**	**587,5**	**587,5**	**15,8**
S00	Gerealiseerde kosten overhead	68,0	0,0	-68,0	67,6	0,0	-67,6	71,2	0,0	-71,2	-3,6
S00	Vennootschapsbelasting	0,6	0,0	-0,6	0,6	0,0	-0,6	0,2	0,0	-0,2	0,4
S00	Overig	20,3	0,0	-20,3	20,9	0,0	-20,9	20,9	0,0	-20,9	0,0
Totaal Bestuur, dienstverlening en financiën (S00)		**88,9**	**521,8**	**432,9**	**89,1**	**571,7**	**482,6**	**92,3**	**587,5**	**495,2**	**12,6**

Toelichting overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Totaal saldo lasten en baten

In 2022 is ten opzichte van de begroting een voordelig saldo van baten en lasten gerealiseerd van € 51,8 miljoen (2021: € 44,1 miljoen). Vervolgens is ten opzichte van de begroting voor € 28,0 miljoen (2021: € 22,8 miljoen) aan de reserves toegevoegd. Uiteindelijk resteert ten opzichte van de begroting een voordelig resultaat van € 23,8 miljoen (2021: € 21,3 miljoen). Dit resultaat wordt verrekend met de algemene reserve.

	2022			2021		
	Begroting	Rekening	Afwijking	Begroting	Rekening	Afwijking
Bedragen x € 1.000						
Middelen						
Saldo lasten en baten	***27.941***	***51.823***	***23.882***	***9.471***	***44.135***	***34.664***
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-10.569***	***-27.957***	***-17.387***	***-9.471***	***-22.786***	***-13.315***
Gerealiseerd resultaat	**17.371**	**23.866**	**6.495**			**21.349**

Specificatie voor en nadelen

Voor de gedetailleerde toelichting op de onderstaande voor- en nadelen wordt verwezen naar de afzonderlijke programmateksten in het jaarverslag. Bij elk programma staan de financiën vermeld in het onderdeel 'Wat heeft het gekost'.

Omschrijving		Begroot 2022 Def			Rekening 2022			Begroting afwijking		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Lasten/baten										
Bedragen x € 1.000.000										
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	89,1	571,8	482,7	92,3	587,5	495,2	-3,2	15,7	12,5
S01	Veiligheid	22,6	4,8	-17,8	22,9	5,1	-17,7	-0,2	0,3	0,1
S02	Bereikbaarheid	23,7	7,7	-16,0	21,6	7,3	-14,3	2,2	-0,5	1,7
S03	Economie	8,3	1,2	-7,1	8,1	1,2	-6,8	0,2	0,0	0,2
S04	Onderwijs	21,3	4,8	-16,5	23,5	4,8	-18,7	-2,3	0,1	-2,2
S05	Cultuur	36,2	7,5	-28,7	36,2	8,1	-28,1	0,1	0,5	0,6
S06	Participatie en armoedebestrijding	172,7	120,3	-52,4	169,6	114,9	-54,7	3,1	-5,4	-2,3
S07	Zorg	76,6	17,5	-59,1	63,6	5,3	-58,3	13,0	-12,2	0,8
S08	Welzijn en inclusie	38,4	12,4	-26,0	37,9	13,8	-24,1	0,5	1,4	2,0
S09	Gezondheid en sport	25,9	6,1	-19,8	25,3	5,6	-19,7	0,7	-0,5	0,1
S10	Klimaat, energie en milieu	10,9	6,0	-4,9	5,9	1,2	-4,7	5,0	-4,8	0,2
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	44,8	42,1	-2,7	26,0	16,6	-9,4	18,8	-25,5	-6,7
S12	Wonen en leefomgeving	41,9	43,4	1,5	37,7	43,5	5,8	4,2	0,1	4,3
Subtotaal Stedelijke programma's		**612,5**	**845,6**	**233,1**	**570,4**	**814,9**	**244,5**	**42,1**	**-30,7**	**11,3**
GEB1	CSA	31,4	10,6	-20,8	29,4	10,7	-18,7	2,0	0,1	2,1
GEB2	Noordwest	32,7	1,9	-30,8	31,4	1,9	-29,5	1,3	0,0	1,3
GEB3	Noordoost	25,9	1,8	-24,2	24,5	1,7	-22,8	1,4	0,0	1,3
GEB4	Presikhaaf	27,1	2,2	-24,9	26,2	2,2	-24,1	0,9	-0,1	0,8
GEB5	Malburgen	39,9	4,2	-35,8	37,9	4,2	-33,7	2,1	0,0	2,1
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	26,0	2,7	-23,4	25,0	2,7	-22,3	1,1	0,0	1,1
GEB7	De Laar/Elden	18,8	1,4	-17,4	18,2	1,3	-16,8	0,6	0,0	0,6
GEB8	RKV	29,1	1,2	-27,9	26,0	1,3	-24,8	3,1	0,1	3,2
Subtotaal Wijk programma's		**231,0**	**25,8**	**-205,1**	**218,6**	**25,9**	**-192,7**	**12,4**	**0,1**	**12,5**
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	34,0	35,9	1,9	52,0	43,5	-8,5	-18,0	-7,6	10,4
S01	Veiligheid	0,8	1,1	0,3	0,8	1,1	0,3	-0,1	0,0	0,1
S02	Bereikbaarheid	7,9	8,9	1,0	8,9	8,1	-0,8	-1,0	0,8	1,8
S03	Economie	0,2	0,7	0,5	0,4	0,7	0,4	-0,2	0,0	0,2
S04	Onderwijs	9,8	7,9	-1,9	9,8	9,9	0,1	0,0	-2,0	-2,0
S05	Cultuur	4,5	5,0	0,5	4,3	4,9	0,6	0,2	0,1	-0,1
S06	Participatie en armoedebestrijding	4,2	7,0	2,8	4,5	7,0	2,5	-0,3	0,0	0,3
S07	Zorg	13,1	0,9	-12,2	21,3	0,8	-20,4	-8,2	0,1	8,3
S08	Welzijn en inclusie	2,6	2,3	-0,3	3,4	2,0	-1,4	-0,8	0,3	1,1
S09	Gezondheid en sport	0,8	1,0	0,2	0,8	1,0	0,2	0,0	0,0	0,0
S10	Klimaat, energie en milieu	6,3	6,7	0,4	7,1	6,7	-0,4	-0,8	0,0	0,7
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	7,3	3,6	-3,7	5,1	7,3	2,2	2,2	-3,7	-5,9
S12	Wonen en leefomgeving	5,7	7,0	1,4	8,7	6,2	-2,5	-3,0	0,8	3,8
Subtotaal Stedelijke programma's		**97,1**	**88,0**	**-9,1**	**127,0**	**99,3**	**-27,7**	**-29,9**	**-11,3**	**18,6**
GEB1	CSA	1,8	1,2	-0,6	1,9	1,3	-0,7	-0,1	-0,1	0,0
GEB2	Noordwest	0,7	0,5	-0,2	0,5	0,9	0,4	0,2	-0,4	-0,6
GEB3	Noordoost	0,6	0,5	-0,1	0,5	0,5	0,0	0,1	-0,1	-0,1
GEB4	Presikhaaf	0,8	0,6	-0,2	0,5	0,6	0,1	0,2	0,0	-0,3
GEB5	Malburgen	1,3	1,0	-0,4	1,0	1,0	0,0	0,3	0,0	-0,3
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	0,7	0,9	0,2	0,7	0,7	0,0	0,0	0,2	0,2
GEB7	De Laar/Elden	0,4	0,3	-0,1	0,4	0,4	-0,1	0,0	0,0	0,0
GEB8	RKV	0,6	0,6	-0,1	0,6	0,6	0,0	0,1	0,0	-0,1
Subtotaal Wijk programma's		**7,0**	**5,5**	**-1,5**	**6,2**	**6,0**	**-0,2**	**0,8**	**-0,4**	**-1,2**
Totaal		**947,6**	**965,0**	**17,4**	**922,3**	**946,1**	**23,8**	**25,3**	**-18,9**	**6,4**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Omschrijving	Begroot 2022 definitief			Rekening 2022			Begroting afwijking		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000.000										
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:										
S00	Lokale heffingen	0,0	58,6	58,6	0,0	58,6	58,6	0,0	0,0	0,0
S00	Algemene uitkeringen	0,0	504,6	504,6	0,0	521,6	521,6	0,0	17,0	17,0
S00	Dividend	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1	0,0	0,0	0,0
S00	Financieringsfunctie	0,0	1,1	1,1	0,0	0,9	0,9	0,0	-0,2	-0,2
S00	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,0	6,3	6,3	0,0	5,3	5,3	0,0	-1,0	-1,0
S00	**Subtotaal algemene dekkingsmiddelen**	**0,0**	**571,7**	**571,7**	**0,0**	**587,5**	**587,5**	**0,0**	**15,8**	**15,8**
S00	Gerealiseerde kosten overhead	67,6	0,0	-67,6	71,2	0,0	-71,2	3,6	0,0	-3,6
S00	Vennootschapsbelasting	0,6	0,0	-0,6	0,2	0,0	-0,2	-0,4	0,0	0,4
S00	Overig	20,9	0,0	-20,9	20,9	0,0	-20,9	0,0	0,0	0,0
Totaal Bestuur, dienstverlening en financiën (S00)		**89,1**	**571,7**	**482,6**	**92,3**	**587,5**	**495,2**	**3,2**	**15,8**	**12,6**

Incidentele baten en lasten

In de begroting 2022 zijn de volgende posten als incidenteel aangemerkt:

Progr.	Omschrijving	Begroot 2022		Rekening 2022	Afwijking
		Geamendeerd	Definitief		
	Incidentele lasten				
Bedragen x € 1.000					
Div.	Algemene reserve	14.419	15.836	15.836	-
Div.	Gemeentefonds	-	23.889	22.224	1.665
Div.	Bedrijfsvoering	1.722	1.316	1.316	-0
S00	Solvabiliteit	-	11.972	11.972	0
S00	Post onvoorzien	272	272	4	268
S02	Bereikbaarheid	6.848	7.107	7.375	-268
S02/S12	Groot onderhoud en openbare ruimte	504	720	4.054	-3.334
S03	Evenementen	170	170	358	-188
S04	Onderwijs	8.768	9.393	9.393	-0
S05	Cultureel vastgoed	231	731	731	0
S05/S07	Volkshuisvestingsfonds Arnhem Oost	-	6.084	6.580	-496
S07	WMO en jeugdzorg	5.611	11.811	19.798	-7.987
S07	Jeugdfonds	6.591	6.591	6.591	0
S07	Transformatiebudget zorg	328	328	328	-
S11	Plankosten stedelijke ontwikkeling	-	250	624	-374
S11	Grondexploitatie	170	7.323	5.600	1.723
S12	Groenfonds	-	28	131	-103
S12	Volkshuisvesting	-	43	850	-807
Div.	Vastgoed	3.553	3.275	3.916	-641
	Totaal incidentele lasten	**49.187**	**107.139**	**117.679**	**-10.540**

Progr.	Omschrijving	Begroot 2022		Rekening 2022	Afwijking
		Geamendeerd	Definitief		
	Incidentele baten				
Bedragen x € 1.000					
Div.	Algemene reserve	22.239	37.331	37.331	-
Div.	Gemeentefonds	-	17.713	18.045	332
Div.	Bedrijfsvoering	1.597	2.457	2.457	-
S00	ICT	15	14	14	-
S02	Bereikbaarheid	6.696	7.885	7.291	-594
S02/S12	Groot onderhoud en openbare ruimte	1.499	1.599	1.742	143
S02	Buitengewoon beter	900	400	101	-299
S02	Zuidelijke Binnenstad	3.000	3.000	3.000	-
S03	Evenementen	400	400	400	-
S04	Onderwijs	7.674	7.814	7.814	0
S05	Cultureel vastgoed	261	261	261	0
S07	WMO en jeugdzorg	325	325	288	-37
S07	Transformatiebudget zorg	229	229	-	-229
S08	Inburgering, integratie en asiel	-	219	159	-60
S10	Klimaat en energie	99	364	389	25
S11	Duurzaamheidsleningen	16	16	66	50
S12	Groenfonds	280	386	254	-132
S12	Volkshuisvesting	188	517	173	-344
Div.	Duurzaam Arnhem	3.000	3.500	3.305	-195
Div.	Vastgoed	2.615	4.737	4.214	-523
	Totaal incidentele baten	**51.033**	**89.167**	**87.304**	**-1.863**

Progr.	Omschrijving	Begroting 2022		Rekening 2022	Afwijking
		Geamendeerd	Definitief		
Bedragen x € 1.000					
	Totaal incidentele lasten	**49.187**	**107.139**	**117.679**	**-10.540**
	Totaal incidentele baten	**51.033**	**89.167**	**87.304**	**-1.863**
	Per saldo hogere incidentele baten (+), hogere incidentele lasten (-)	**1.846**	**-17.972**	**-30.376**	**-12.404**

Onvoorzien / strikt onvermijdbaar

In de begroting is in het stedelijk programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën een bedrag opgenomen voor zowel incidentele als structurele onvoorziene lasten. Voor de incidentele onvoorziene lasten (= onvoorzien) wordt jaarlijks een bedrag opgenomen van € 272.000. Voor de post voor structurele onvoorziene lasten (= strikt onvermijdbaar) wordt jaarlijks een bedrag van € 767.000 gereserveerd.

Omschrijving	Begroot 2022		Rekening 2022	Afwijking	V / N
	Primitief	Definitief			
Bedragen x € 1.000					
Onvoorzien	272	272	0	273	V
Strikt onvermijdbaar	767	767	0	767	V
Totaal	**1.039**	**1.039**	**0**	**1.039**	**V**

Begrotingsanalyse

Hieronder volgt een overzicht van alle door de raad vastgestelde begrotingswijzigingen in 2022 vanaf de vaststelling van de Begroting 2022.

Begr. wijz.nr.	Raadsver-gadering	Onderwerp	Exploitatie 2022			Reserves 2022		Saldo
			Lasten	Baten	Saldo	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	
Bedragen x € 1.000, positieve bedragen betreft voordeel, negatieve bedragen betreft nadeel								
	10-11-2021	Ontwerp Begroting 2022	-761.032	764.989	3.957	56.757	-52.800	-
Geamendeerde MJPB 2022-2025			**-761.032**	**764.989**	**3.957**	**56.757**	**-52.800**	**-**
22-000	Div.	Meerjarige effecten besluitvorming na gereedkoming boekwerk Begroting 2022	-22.682	5.951	-16.731	1.034	-17.765	-
21-012	19-1-2022	Kostenneutraal investeren padelbanen	-	-	-	-	-	-
22-001	2-2-2022	Revitalisering PG Rozet	-	-	-	-	-	-
22-002	16-2-2022	Aankoop bosperceel Koningsheide	-	-	-	-	-	-
22-003	16-2-2022	Grondexploitatie de Hobbit	-79	79	-	-	-	-
22-004	20-7-2022	Grondexploitatie Gaardenhaage	-1.573	3.297	1.723	1.723	-	-
22-005	28-9-2022	Fietsparkeerplan	-65	-	-65	-	-65	-
22-006	29-6-2022	Turap-1 2022	3.568	7.687	11.255	-	-	11.255
22-007	29-6-2022	Resultaatbestemming 2021	-2.800	-	-2.800	11.800	-14.600	-
22-008	9-11-2022	Turap-2 2022	-35.378	40.879	5.501	575	-1.190	6.116
22-009	21-12-2022	Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost	1.038	1.782	2.819	6.084	-3.265	-
22-010	18-5-2022	Verzamelbesluit-1 2022	-11.520	10.554	-966	1.474	-2.440	-
22-011	21-12-2022	Budgetoverheveling 2022-2023	21.221	1.497	22.719	22.719	-	-
22-020	20-7-2022	Verzamelbesluit-2 2022	-22.348	21.680	-668	435	-1.103	-
22-030	21-12-2022	Verzamelbesluit-3 2022	-11.919	13.116	1.197	1.526	-329	-
Begroot 2022 Definitief			**-843.569**	**871.511**	**27.941**	**104.127**	**-93.557**	**17.371**

Begrotingsrechtmatigheid

Het budgetrecht is een recht dat de raad toekomt. Het budgetrecht van de raad houdt in dat het college in principe alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming ofwel autorisatie van de raad. Met de vaststelling van de begroting geeft de raad het college deze toestemming. Begrotingsrechtmatigheid houdt in dat de financiële beheershandelingen bij de gemeente binnen de begroting dienen te passen. Begrotingsoverschrijdingen die niet bij de raad bekend zijn, beschouwt de accountant als onrechtmatig. Derhalve legt het college aan de raad deze overschrijdingen voor. Formeel is het voldoende alleen de overschrijdingen aan de lastenkant te laten vaststellen om deze alsnog als rechtmatig te laten beschouwen. Na instemming van de raad met deze overschrijdingen is formeel geen sprake meer van "overschrijdingen" en geen begrotingsonrechtmatigheid in het kader van de controleverklaring. Hieraan zijn twee voorwaarden verbonden, conform het Besluit controle accountantscontrole decentrale overheid (Bado):

1. het gaat om overschrijdingen waarbij het college bij het doen van de uitgaven, binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven en die nog dienen te worden geautoriseerd;
2. de overschrijdingen worden goed herkenbaar in de jaarrekening opgenomen, passend binnen de aanbevelingen in de Kadernota Begrotingsrechtmatigheid van de Commissie BBV. Daarin worden de overschrijdingen in enkele categorieën ingedeeld, die ondanks de overschrijding gewoon als rechtmatig bestempeld, mits goed toegelicht in de jaarrekening. Dat gaat om:
    1. compensatie door direct gerelateerde opbrengsten;
    2. passend binnen bestaand beleid;
    3. open einde regeling;
    4. overig.

De onderstaande tabel omvat een overzicht van alle afwijkingen in de lasten tussen de definitieve Begroting 2022 en de rekening 2022.

Omschrijving		Begroot 2022 Def Lasten	Rekening 2022 Lasten	Afwijking
Lasten/baten				
Bedragen x € 1.000.000				
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	89,1	92,3	-3,2
S01	Veiligheid	22,6	22,9	-0,2
S02	Bereikbaarheid	23,7	21,6	2,2
S03	Economie	8,3	8,1	0,2
S04	Onderwijs	21,3	23,5	-2,3
S05	Cultuur	36,2	36,2	0,1
S06	Participatie en armoedebestrijding	172,7	169,6	3,1
S07	Zorg	76,6	63,6	13,0
S08	Welzijn en inclusie	38,4	37,9	0,5
S09	Gezondheid en sport	25,9	25,3	0,7
S10	Klimaat, energie en milieu	10,9	5,9	5,0
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	44,8	26,0	18,8
S12	Wonen en leefomgeving	41,9	37,7	4,2
Subtotaal Stedelijke programma's		**612,5**	**570,4**	**42,1**
GEB1	CSA	31,4	29,4	2,0
GEB2	Noordwest	32,7	31,4	1,3
GEB3	Noordoost	25,9	24,5	1,4
GEB4	Presikhaaf	27,1	26,2	0,9
GEB5	Malburgen	39,9	37,9	2,1
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	26,0	25,0	1,1
GEB7	De Laar/Elden	18,8	18,2	0,6
GEB8	RKV	29,1	26,0	3,1
Subtotaal Wijk programma's		**231,0**	**218,6**	**12,4**
Totaal		**843,5**	**789,0**	**54,5**

Hieronder wordt in het kort ingegaan op de aard van de overschrijding. Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'Wat heeft het gekost' dat in het jaarverslag voor elk programma is opgenomen.

De nadelige afwijkingen per programma worden in de volgende categorieën geplaatst:
1. Compensatie door direct gerelateerde opbrengsten:
    - S00: de hogere lasten worden meer dan gecompenseerd door hogere baten op financiën en bedrijfsvoering;
    - S01: de hogere lasten worden nagenoeg geheel gecompenseerd door hogere baten op openbare orde en veiligheid.
2. Passend binnen bestaand beleid:
    - S04: de hogere lasten hebben betrekking op hogere uitgaven voor onderwijshuisvesting passend binnen het bestaande beleid (sloop van panden ten behoeve van nieuwe schoolgebouwen).
3. Open einde regeling:
    - NVT
4. Overig:
    - NVT

Wet Normering Topinkomens

Bezoldiging topfunctionarissen

WNT-verantwoording 2022 Gemeente Arnhem

De WNT is van toepassing op Gemeente Arnhem. Het voor Gemeente Arnhem toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000,- (het algemeen bezoldigingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2022 **bedragen x € 1**	**JH de Baas**	**J.G.M. Kersten**	**-**	**-**
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**	**-**	**-**
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/6-31/12	1/1 – 31/12	-	-
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,8889	1	-	-
Dienstbetrekking?	ja	ja	-	-
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	77.532	127.042	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	11.974	22.026	-	-
Subtotaal	*89.507*	*149.067*	-	-
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	112.571	216.000	-	-
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	-	-
Bezoldiging	89.507	149.067	-	-
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.	- -	- -
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	-	-

Gegevens 2021 **bedragen x € 1**	**N.v.t.**	**J.G.M. Kersten**	**R.J.M. van Wuijtswinkel**	**P.J. Altena**
Functiegegevens	**n.v.t.**	**Griffier**	**Gemeentesecretaris**	**Gemeentesecretaris**
Aanvang en einde functievervulling in 2020	-	1/1 – 31-12	1/1 – 31/7	25/1 – 31/7
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	-	1	1	1
Dienstbetrekking?	-	ja	ja	ja
	-			
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	-	117.619	94.446	75.407
Beloningen betaalbaar op termijn	-	21.543	13.157	11.152
Subtotaal	-	*139.162*	*107.603*	*86.560*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	-	209.000	121.392	107.649
Bezoldiging	-	139.162	107.603	86.560

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	J.H. de Baas	
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	
Kalenderjaar	**2022**	**2021**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	1/1-30/5	15/6 – 31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	5	7
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	660	744
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 206	€ 199
Maxima op basis van de normbedragen per maand	108.500	187.200
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	284.016	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?1	Ja	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	99.000	111.600
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12 1	210.600	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	
Bezoldiging	**210.600**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Balans en de toelichting

Activa	31-12-2022	31-12-2021	Passiva	31-12-2022	31-12-2021
Vaste activa			**Vaste passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Immateriële vaste activa	**10.205**	**10.522**	**Eigen vermogen**	**276.378**	**224.554**
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10.205	10.522	Algemene Reserve	58.096	58.242
			Bestemmingsreserves	194.416	144.963
			Gerealiseerd resultaat boekjaar	23.866	21.349
Materiële vaste activa	**756.266**	**727.983**	**Voorzieningen**	**11.187**	**9.486**
Investeringen met een economisch nut	489.316	472.776	Voorzieningen ter egalisering van kosten	1.565	1.048
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	166.868	166.804	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.622	8.438
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	85.061	73.372			
In erfpacht	15.021	15.031			
Financiële vaste activa	**49.339**	**61.425**	**Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar**	**521.406**	**625.025**
Kapitaalverstrekkingen	4.742	4.742	Obligatieleningen	61.500	0
Leningen	8	10	Onderhandse leningen	456.625	621.546
Overige langlopende leningen	38.661	47.823	Waarborgsommen	226	203
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	5.928	8.850	Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	3.055	3.276
Totaal vaste activa	**815.810**	**799.930**	**Totaal vaste passiva**	**808.971**	**859.065**

Activa	31-12-2022	31-12-2021	Passiva	31-12-2022	31-12-2021
Vlottende activa			**Vlottende passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Voorraden	**25.731**	**23.697**	**Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar**	**12.062**	**19.181**
Grond- en hulpstoffen	0	0	Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	25.405	23.371	Overige kasgeldleningen	0	3.275
Gereed product en handelsgoederen	326	326	Banksaldi (schuld)	257	257
			Overige schulden	11.805	15.649
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**56.454**	**97.595**	**Overlopende passiva**	**150.157**	**126.458**
Vorderingen op openbare lichamen	1.715	499	Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	21.126	14.816
Overige verstrekte kasgeldleningen	0	0	Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	53.798	44.307

Rekening-courantverhouding met het Rijk	35.590	74.222	De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	75.233	67.335
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0			
Overige vorderingen	19.149	22.874			
Liquide middelen	**535**	**327**			
Banksaldi	466	228			
Kassaldi	69	99			
Overlopende activa	**72.661**	**83.155**			
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel	12.201	15.659			
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	60.460	67.496			
Totaal vlottende activa	**155.381**	**204.774**	**Totaal vlottende passiva**	**162.219**	**145.639**
Totaal generaal	**971.191**	**1.004.704**	**Totaal generaal**	**971.190**	**1.004.704**

1

De naam van de post Nog te ontvangen erfpacht canon op de balans (2021: € 8,9 miljoen) is aangepast in 'Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer' conform de richtlijnen van de BBV.

De posten 'Obligo's' (2021: € 0,4 miljoen) en 'Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht' (2021: € 2,8 miljoen) zijn op de balans samengevoegd (2021: € 3,3 miljoen) en de naam daarvan is aangepast in 'Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer' conform de richtlijnen van de BBV.

Toelichting balans

Waarderingsgrondslagen

BBV

Voor gemeenten is de regelgeving voor de jaarlijkse begrotings- en verantwoordingsstukken vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend

betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke. Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenprogrammabegroting, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) wordt wel een verplichting opgenomen.
Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV het volgende: Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Het rijk heeft voor gemeenten een pakket aan financiële maatregelen getroffen ter (gedeeltelijke) dekking van de coronakosten/-effecten die gemeenten ondervinden. In de decembercirculaire 2020 is een totaaloverzicht van het "compensatiepakket coronacrisis mede-overheden" opgenomen. Voor enkele maatregelen is alleen het landelijk plafond vermeld, en is de concrete verdeelsleutel nog niet bekend en/of is de verdeling afhankelijk van de werkelijke cijfers over 2020. Het betreft de volgende landelijke maatregelen/onderdelen en bedragen: compensatie inkomstenderving na 1 juni (€ 100 mln.), extra beschikbaar voor inkomstenderving (€ 150 mln.), afvalinzameling (€ 32 mln.), zwembaden en ijsbanen (€ 100 mln.) en verlenging steun sportverenigingen (1 okt t/m 31 dec) (€ 60 mln.). Het ontbreken van een exacte verdeling/verdeelsleutel van de compensatie per gemeente betekent dat wij voor onze gemeente geen voldoende nauwkeurige en betrouwbare schatting/berekening kunnen maken van het bedrag waarop onze gemeente over 2020 aanspraak kan maken. In overeenstemming met de uitspraak van de commissie BBV verwerken wij het financiële effect van deze onderdelen/maatregelen uit het aanvullende compensatiepakket in de jaarrekening 2021.

Balans

Algemeen
De waardering van de activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Immateriële vaste activa
De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de afschrijvingstermijnen van de materiële vaste activa.

Materiële vaste activa
De waardering is tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht voor zover die de voorlopige kosten van de investering niet overstijgen.

Investeringen kunnen bestaan uit meerdere delen (componenten), waarvoor verschillende afschrijvingstermijnen gelden. In dat geval wordt de zogenoemde componentenmethode gebruikt. Deze houdt in dat verschillende samenstellende delen van het bewuste materieel vast actief afzonderlijk worden geactiveerd en de verschillende delen worden afgeschreven op basis van de bij die componenten horende afschrijvingstermijn.

Slijtende investeringen worden vanaf het eerste boekjaar na het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Op grondbezit met economisch nut wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren zijn hieronder opgenomen

Activasoort	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	
Grond	0
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	
Parkeergarages	50
Permanente gebouwen & Verbouwingen, renovaties en restauraties*	40
Installaties, leidingen en voorzieningen	20
Semi – permanente gebouwen	20
Dak en/of dakbedekking	15
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Bruggen en viaducten (verkeerstechnische kunstwerken)	75
Lage Kade	60
Bomen	50
Rioleringen	40
Verkeersinfrastructuur	30
Openbare verlichting: kabels	25
Bouwkundige voorzieningen	20
Herinrichting wijken (niet meer in gebruik vanaf 01.01.2011)	20
Kunstgrasvelden – onderlaag	20
Verkeersvoorzieningen & Verkeersregelingen	20
Openbare verlichting: masten & LED-armaturen	15
Sport grasvelden	15
Beschoeiingen & Voorzieningen in bossen en parken / hekwerk	10
Kunstgrasvelden – bovenlaag	10
Openbare verlichting: LED-behuizingen	10
Parkeermaatregelen	10
Vervoermiddelen	
Tractoren - landbouwvoertuigen	10
Fietsen en scooters	5
Personenauto’s	5
Vrachtauto’s	5
Machines, apparaten en installaties	
Zonnepanelen	25
Machines en installaties (niet vast aan/in gebouwen)	10
Parkeerapparatuur	10
Telecommunicatie voorzieningen & Glasvezelbekabeling	10
Datacommunicatie voorzieningen & Hard- en software	5
Gereedschappen	5

Overige materiële vaste activa	
Ondergronds afvaltransportsysteem	30
Inrichting van gebouwen en inventaris	15
(ondergrondse) Afvalcontainers	10
Toegankelijke toiletten	10
Speelvoorziening	10

* Voor een beperkte categorie oudere schoolgebouwen wordt een afwijkende (langere) afschrijvingstermijn gebruikt. Dit betreft schoolgebouwen die eind jaren '70 zijn overgegaan van het Rijk naar de gemeente; destijds zijn de afschrijvingstermijnen die het Rijk hanteerde overgenomen.

Onder de materiële vaste activa zijn onderhanden activa (activa in uitvoering) opgenomen. Het betreft vooruitbetaalde termijnen en gemaakte kosten (inkopen en personeelskosten) op investeringen in kapitaalwerken die nog niet zijn opgeleverd. Na gereedmelding worden deze activa ondergebracht in één van de bovengenoemde rubrieken.

Voor de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Financiële vaste activa
De post financiële vaste activa omvat voornamelijk deelnemingen in een aantal vennootschappen, langlopende leningen u/g en nog te ontvangen erfpacht canon.

Het aandelenbezit is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De leningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Zonodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. De jaarlijks ontvangen canon bij eeuwigdurend in erfpacht uitgegeven gronden zijn opgenomen tegen contante waarde. Het uitgangspunt daarbij is de interne rekenrente bij uitgifte, die gedurende de duur van de overeenkomst ongewijzigd blijft.

Voorraden
De als onderhanden werken opgenomen grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend overeenkomstig de kostensoortenlijst van het Besluit ruimtelijke ordening (zoals grondaankopen en kosten bouw- en woonrijp maken). Daarnaast omvat de vervaardigingsprijs de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

Voor winsten uit de grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken geldt vanuit de BBV notitie grondexploitatie de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien uit de prognoses blijkt, dat de boekwaarde niet kan worden gecompenseerd met verwachte toekomstige opbrengsten, wordt voor het tekort een voorziening getroffen.

De vooruitontvangen bijdragen voor het onderhanden werk worden in mindering gebracht op de vervaardigingskosten.

Gereed product wordt gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verkrijgingsprijs van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De overige grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Ten aanzien van de waardering van de grondexploitatie bestaat een schattingsonzekerheid. Hoewel de op dit moment meest waarschijnlijke inschatting is opgenomen in de jaarrekening, kan de realisatie in de toekomst afwijken van deze schatting. Deze schattingsonzekerheid ontstaat door de omvang en de lange looptijd van met name project Schuytgraaf.

Uitzettingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. De algemene reserve is vrij besteedbaar. Bestemmingsreserves zijn reserves die de gemeenteraad voor specifieke doelen heeft ingesteld of die dienen om schommelingen op te vangen in aan derden in rekening te brengen tarieven.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorzieningen voor pensioenen wethouders zijn op contante waarde gewaardeerd.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar
Van de langlopende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of langer. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

De vooruitontvangen afkoopsommen bij tijdelijk in erfpacht uitgegeven gronden vallen vrij ten gunste van het resultaat naar gelang de looptijd van het erfpachtcontract.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Van de netto-vlottende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of korter. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva
De onder de noemer overlopende passiva gepresenteerde schulden en vooruitontvangen bedragen hebben betrekking op een resterende looptijd van minder dan een jaar en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.
De ontvangen bijdragen die de voorlopige kosten van investeringen en faciliterende grondexploitatieplannen overstijgen, worden gepresenteerd als overige vooruitontvangen bedragen (die ten bate van volgende begrotingsjaren komen).

Daarnaast worden de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen (voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren) uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van: Europese overheidslichamen, Het Rijk & Overige Nederlandse overheidslichamen.

Overig

Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
In de bijlage bij de jaarrekening is het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld opgenomen. Hierbij wordt de indeling en het verdelingsprincipe gehanteerd conform de begroting. De vergelijkende cijfers van de begroting zijn, waar nodig, qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden tussen de taken aangepast.

Bedragen
Alle bedragen in de jaarrekening zijn X € 1.000, tenzij anders aangegeven.

Immateriële vaste activa

Verloopstaat immateriële vaste activa

Omschrijving	31-12-2021	Inves-teringen	Desinves-teringen	Af-schrijving	Bijdragen van derden	31-12-2022
Bedragen x € 1.000						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10.522	0	0	-317	0	10.205
Totaal	**10.522**	**0**	**0**	**-317**	**0**	**10.205**

Materiële vaste activa

Specificatie materiële vaste activa

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Investeringen met een economisch nut	489.316	472.776
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	166.868	166.804
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	85.061	73.372
In erfpacht	15.021	15.031
Totaal	**756.266**	**727.983**

Investeringen met een economisch nut

Verloopstaat Investeringen met een economisch nut: geen heffing

Omschrijving	31-12-2021	Verloop						31-12-2022
		Herubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Gronden en terreinen	69.347	1.838	744	-1.234	0	0	0	70.695
Bedrijfsgebouwen	380.998	0	32.125	-2.185	-14.568	-14	0	396.356
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.980	0	821	0	-326	0	0	5.475
Machines, apparaten en installaties	4.945	0	464	0	-1.134	0	0	4.275
Vervoersmiddelen	383	0	313	0	-114	0	0	582
Overige materiële vaste activa	12.123	98	1.210	-28	-1.470	0	0	11.933
Totaal	**472.776**	**1.936**	**35.677**	**-3.447**	**-17.612**	**-14**	**0**	**489.316**

De belangrijkste activeringen in 2022 betreffen :

- Nieuwbouw Prisma speciaal onderwijs (€ 10,3 miljoen),
- Doorwerthlaan portocabins en verbouwing (€ 5,3 miljoen).

De belangrijkste onderhanden activa naar de stand van 31-12-2022 betreffen vooral lopende investeringen in het onderwijs ter waarde van € 20,7 miljoen, waaronder de nieuwbouw De Parkschool en IBN-I Sina (€ 8,2 miljoen) en overige onderwijshuisvesting. Daarnaast zijn er ook onderhanden investeringen met de aankoop van portocabins in Schuytgraaf voor de Oekraïne opvang (€ 3,8 miljoen).

Investeringen economisch nut met heffing

Verloopstaat investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten wel heffing kan worden geheven

Omschrijving	31-12-2021	Verloop						31-12-2022
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	160.375	0	6.774	0	-5.516	-37	0	161.596
Overige materiële vaste activa	6.429	0	0	0	-1.157	0	0	5.272
Totaal	**166.804**	**0**	**6.774**	**0**	**-6.673**	**-37**	**0**	**166.868**

De belangrijkste activeringen in 2022 betreffen investeringen in de gemeentelijke riolering (in totaal € 6,8 miljoen inclusief reeds onderhanden activa vanuit de beginbalans).

Investeringen met een maatschappelijk nut

Verloopstaat investeringen met een maatschappelijk nut

Omschrijving	31-12-2021	Verloop					31-12-2022
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	
Bedragen x € 1.000							
Maatschappelijk nut vóór 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	45.328	0	0	-15	-2.736	0	42.577
Maatschappelijk nut na 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	28.044	-98	16.624	0	-1.241	-845	42.484
Totaal	**73.372**	**-98**	**16.624**	**-15**	**-3.977**	**-845**	**85.061**

De materiële activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken. De spelregels hiervoor zijn vanaf het begrotingsjaar 2017 gelijk aan die met economisch nut. Voor 2017 was er geen verplichting om alle investeringen in maatschappelijk nut te activeren.

De belangrijkste activeringen in 2022 betreffen investeringen in:

- Infrastructuur en bewegwijzering (€ 5,2 miljoen),
- Openbare verlichting (€ 3,0 miljoen),
- Bomenplan (€ 1,2 miljoen).

In erfpacht

Omschrijving	31-12-2021	Verloop						31-12-2022
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
in erfpacht uitgegeven gronden	15.031	0	0	-10	0	0	0	15.021
Totaal	**15.031**	**0**	**0**	**-10**	**0**	**0**	**0**	**15.021**

Financiële vaste activa

Verloopstaat financiele vaste activa

Omschrijving	31-12-2021	Verloop			31-12-2022
		Herrubricering	Verhoging	Aflossing	
Bedragen x € 1.000					
Kapitaalverstrekkingen	4.742	0	0	0	4.742
Leningen	10	0	0	-2	8
Overige langlopende leningen	47.823	0	1.082	-10.244	38.661
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	8.850	0	0	-2.922	5.928
Totaal	**61.425**	**0**	**1.082**	**-13.168**	**49.339**

Specificatie kapitaalverstrekkingen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Scalabor B.V.	3.500	3.500
Bank Nederlandse Gemeenten	1.241	1.241
Sportbedrijf Arnhem B.V.	1	1
Totaal	**4.742**	**4.742**

Specificatie leningen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Woningstichting Omnia	8	10
Totaal	**8**	**10**

Specificatie overige leningen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)	8.970	11.197
Sportbedrijf Arnhem B.V.	7.696	8.939
Stichting MSA	4.315	5.209
Stichting DrieGasthuizenGroep	1.298	3.180
Gelderse Hogeschool	1.280	2.534
OK 72	2.014	2.014
Moscowa	1.806	1.956
Stichting Oostpool	1.527	1.621
Kunstbedrijf	1.092	1.488
Stichting Eusebius	1.293	1.363
Focus	576	607
Kredietbank Nederland	500	500
Luxor	416	485
Rozet	323	405
Zwembad Klarenbeek	274	312
Overige instellingen	823	938
Leenbijstand BUIG	5.665	6.344
Voorziening leenbijstand BUIG	-1.209	-1.269
Totaal	**38.659**	**47.823**

Specificatie overige uitzettingen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Nog te ontvangen erfpacht canon	5.928	8.850
Totaal	**5.928**	**8.850**

Voorraden

Specificatie voorraad

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Grond- en hulpstoffen	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	25.405	23.371
Gereed product en handelsgoederen	326	326
Totaal	**25.731**	**23.697**

Specificatie onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Grondexploitatieprojecten	95.457	95.070
Voorzieningen verliezen grondexploitatie	-65.252	-65.249
Overig onderhanden werk	-4.800	-6.450
Voorzieningen verliezen overig onderhanden werk	0	0
Totaal	**25.405**	**23.371**

Verloop grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2021	Verloop				31-12-2022
		Herrubr.	Kosten	Opbrengsten	Afwaardering duurzame waarde-vermindering	
Bedragen x € 1.000						
Grondexploitatieprojecten	95.070	-1.319	14.719	-13.014	0	95.457
Overig onderhanden werk	-6.450	282	2.378	-1.010	0	-4.800
Totaal	**88.620**	**-1.037**	**17.098**	**-14.023**	**0**	**90.657**

Verklaring saldo grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2021	Verloop					31-12-2022
		Herrubr.	Winst-neming	Gemaakte kosten	Gerealiseerde opbrengsten	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000							
Schuytgraaf	26.948	-50	-2.790	9.753	-6.424	-118	27.319
Arnhem Centraal	55.472	0	0	1.200	0	0	56.672
Koningspley	1.923	0	-40	119	-12	0	1.990
Presikhaaf	7.023	-1.269	0	210	-43	0	5.921
De Hobbit	0	0	0	25	0	0	24
De Maten	6.392	0	0	1.425	-1.640	0	6.177
Saksen Weimar	0	0	0	18	-3	0	15
Centrum Zuid	299	0	0	544	0	0	843
Oostelijk Centrum Gebied	728	0	0	337	-179	0	887
Zuidelijke binnenstad fase 1	-5.361	0	-630	651	-300	0	-5.640
ZB Coehoorn Noord	1.646	0	0	418	-833	0	1.232
Overige	0	0	0	18	0	0	18
Totaal	**95.069**	**-1.319**	**-3.460**	**14.719**	**-9.435**	**-118**	**95.457**

Verklaring saldo overig onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2021	Verloop				31-12-2022
		Herrubr	Gemaakte kosten	Gerealiseerde opbrengsten	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000						
Arnhem Centraal	799	0	118	-24	0	894
Malburgen	-6.032	-200	874	-334	0	-5.691
Zuidelijke binnenstad	113	0	2	0	0	115
Presikhaaf	161	0	5	0	0	166
Korenkwartier	-1.513	0	211	-112	0	-1.415
Overig	22	482	1.169	-541	0	1.132
Totaal	**-6.450**	**282**	**2.378**	**-1.011**	**0**	**-4.800**

Nadelige resultaten

Jaarlijks worden de resultaten van alle projecten doorgerekend. Indien deze doorrekening tot een nadelig resultaat leidt en er geen andere compenserende maatregelen in het project getroffen kunnen worden, wordt daartoe een voorziening ingesteld of de bestaande voorziening verhoogd. Verliezen bij afsluiting van projecten, naast reeds getroffen voorzieningen, komen ten laste van het resultaat van het boekjaar.

Omschrijving	Boekwaarde	Nog te realiseren	Totaal
Kosten			
Bedragen x € 1.000.000			
Verwervingen	205	2	208
Civiele kosten	153	32	185
Overige kosten	73	7	80
Plankosten en VTU	143	11	155
Totaal kosten	***575***	***53***	***628***
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	371	91	462
Overige opbrengsten	112	2	114
Subsidies / bijdragen	43	6	49
Totaal opbrengsten	***526***	***99***	***624***
Rente / Kosten- en opbrengstenstijging	46	8	54
Voorziening Grondbedrijf			-65
Resultaat (op eindwaarde)			**62**
Resultaat op contante waarde per 31-12-2022			**58**

Specificatie gereed product en handelsgoederen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Bovenleiding materiaal trolley	326	326
Totaal	**326**	**326**

Verklaring saldo gereed product en handelsgoederen

Omschrijving	31-12-2021	Verloop			31-12-2022
		Herrubr.	Aankopen	Verkopen	
Bedragen x € 1.000					
Bovenleiding materiaal Trolley	326	0	0	0	326
Totaal	**326**	**0**	**0**	**0**	**326**

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen op openbare lichamen	1.715	499
Rekening-courantverhouding met het Rijk	35.590	74.222
Overige vorderingen	19.149	22.874
Totaal	**56.454**	**97.595**

Specificatie vorderingen op openbare lichamen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Debiteuren publiekrechtelijk	1.715	499
Totaal	**1.715**	**499**

Specificatie rekening-courantverhouding met het Rijk

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Rc-verhouding Ministerie van financiën: schatkistbankieren	35.590	74.222
Totaal	**35.590**	**74.222**

Specificatie overige vorderingen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen m.b.t. lokale heffingen	4.362	9.440
Voorziening oninbaarheid m.b.t. lokale heffingen	-411	-411
Vorderingen m.b.t. sociale zekerheid	9.678	10.077
Voorziening oninbaarheid m.b.t. sociale zekerheid	-4.392	-4.564
Debiteuren privaatrechtelijk	8.959	8.111
Voorziening oninbaarheid m.b.t. debiteuren privaatrechtelijk	-343	-1.128
Overige vorderingen	1.296	1.349
Totaal	**19.149**	**22.874**

Liquide middelen

Specificatie liquide middelen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Banksaldi	466	228
Kassaldi	69	99
Totaal	**535**	**327**

Gemiddeld saldo banken per kwartaal

Kwartaal	Drempelbedrag 2022	Realisatie 2022	Over- / onderschrijding 2022
Bedragen x € 1.000			
1e kwartaal	10.522	9.844	-678
2e kwartaal	10.522	10.103	-419
3e kwartaal	10.522	10.174	-348
4e kwartaal	10.522	10.244	-278

Overlopende activa

Specificatie overlopende activa

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel	**12.201**	**15.659**
Vooruitbetaalde bedragen	4.759	28.353
Nog te ontvangen bedragen	19.526	3.175
BCF	35.183	34.988
Vooruitbetaalde faciliterende grondexploitatieplannen	992	980
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	**60.460**	**67.496**
Totaal	**72.661**	**83.155**

Verloopstaat overige nog te ontvangen bedragen

Verloopstaat Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Toevoegingen	Verminde-ringen	
Bedragen x € 1.000				
Vooruitbetaalde bedragen	28.353	112.025	-135.619	4.759
Nog te ontvangen bedragen	3.175	19.526	-3.175	19.526
BCF	34.988	35.183	-34.988	35.183
Vooruitbetaalde faciliterende grondexploitatieplannen	980	992	-980	992
Totaal	**67.496**	**167.726**	**-174.762**	**60.460**

Verloopstaat Europese en Nederlandse overheidslichamen

Verloopoverzicht de van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel.

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Toevoegingen	Verminde-ringen	
Bedragen x € 1.000				
Europese overheidslichamen	196	147	-196	147
Het Rijk	9.906	10.220	-9.906	10.220
Overige Nederlandse overheidslichamen	5.557	1.834	-5.557	1.834
Totaal	**15.659**	**12.201**	**-15.659**	**12.201**

Eigen vermogen

Specificatie eigen vermogen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Algemene reserve	58.096	58.242
Bestemmingsreserves	194.416	144.963
Gerealiseerd resultaat boekjaar	23.866	21.349
Totaal	**276.378**	**224.554**
Mutatie t.o.v. vorige jaar	51.824	44.134
Solvabiliteit	28,46%	22,35%

Verloopstaat eigen vermogen

In de mutaties van de algemene reserve zijn alle begrote dotaties en onttrekkingen verwerkt. De afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn meegenomen in het gerealiseerd resultaat.

Omschrijving	Algemene reserve	Bestemmingsreserves	Totaal
Bedragen x € 1.000			
Saldo 31-12-2021	**58.242**	**144.964**	**203.206**
Gerealiseerd resultaat voorgaand boekjaar	21.349	0	21.349
Saldo 01-01-2022	**79.591**	**144.964**	**224.555**
Gerealiseerde toevoegingen	15.836	117.428	133.264
Gerealiseerde onttrekkingen	-37.331	-67.976	-105.307
Saldo 31-12-2022	**58.096**	**194.416**	**252.511**
Gerealiseerd resultaat boekjaar	23.866	0	23.866
Saldo 01-01-2023	**81.962**	**194.416**	**276.378**

Bestemmingsreserves (BR)

Doelstelling per bestemmingsreserve.	
Naam	**BR Onderzoek Rekenkamer (S00)**
Doel	In het jaarbudget van de Rekenkamer is ruimte voor het uitvoeren van ongeveer twee grote onderzoeken per jaar. Echter, de Rekenkamer is de afgelopen jaren, mede door een actieve gemeenteraad, op ad-hoc basis verzocht aanvullende onderzoeken uit te voeren. Het karakter van dit soort onderzoeken in combinatie met de gewenste korte doorlooptijd noodzaken inhuur van externen. Toevoeging van onderbestedingen op het reguliere onderzoeksbudget en eventueel positief saldo op het product Rekenkamer geven Raad en Rekenkamer iets meer ruimte om snel en adequaat onderzoeken op te pakken.
Naam	**BR Raad (S00)**
Doel	Ervaringen in den lande wijzen uit dat de kosten voor het uitvoeren van een raadsonderzoek / enquête een veelvoud bedragen van het budget dat de Griffie jaarlijks hiervoor te besteden heeft van € 15.000. Zodoende wordt dit budget, voor zover het niet wordt aangewend, jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve totdat het plafond (ingesteld op € 75.000) hiervoor is bereikt. Als er zich dan in enig jaar een raadsonderzoek wordt uitgevoerd, dan kan deze reserve hiervoor aangewend worden.
Naam	**BR Risico en beheer Arnhem Centraal (S00)**
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft een dekkingsfunctie voor kosten en andere onverwachte ontwikkeling binnen het project Arnhem Centraal. Daar onder vallen de transferhal, het ondergronds afval transport systeem en de grondexploitatie. Als alle projectonderdelen zijn afgerond kan deze bestemmingsreserve worden opgeheven.
Naam	**BR Solvabiliteit (S00)**
Doel	In de bestemmingsreserve wordt een buffer opgebouwd voor een robuustere financiële positie. Naast de algemene reserve die direct meetelt in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit, vormt de BR Solvabiliteit een belangrijke bijdrage in de vergroting van het eigen vermogen.
Naam	**BR Fractie-ondersteuning (S00)**
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter dekking van de extra kosten die worden veroorzaakt door de afsplitsing van een fractie. Deze extra kosten worden voor 50% betaald uit de bestemmingsreserve en voor 50% uit een korting op de ondersteuning van de af te splitsen fractie en de oorspronkelijke fractie. Hierbij wordt voorkomen dat bij afsplitsingen de financiële gevolgen volledig bij de fracties worden neergelegd.

Naam	**BR ICT (S00)**
Doel	Deze Br dient om de ICT-omgeving up-to-date en stabiel te houden. Er worden twee centrale ambities onderkend: 1. Betrouwbare IT (basis op orde) Snel, Safe & Simpel IT voorziening. Door werken onder Architectuur wordt gewerkt aan een belangrijke voorwaarde voor vereenvoudiging en vergroting van de flexibiliteit van de IT, een volwassen IT-organisatie en veilige informatievoorziening door voortvarende maatregelen te nemen. Om deze ambitie te realiseren is gebleken dat een investeringsimpuls nodig is op de deels verouderde hardware. Eemn deel van de reserve zal dan gebruikt worden om toekomstige kapitaallasten van deze investering te dekken. (afloop 2019). 2. Klant centraal (inwoner, ondernemer en medewerker) Versterking samenwerking, ruimte op innovatie en oriëntatie op klant. Er is een strategie ontwikkeld langs deze ambitie met een focus op een beperkt aantal projecten. Deze worden verdeeld in 4 prioriteitsgroepen. Voor ieder project wordt een business gemaakt. De belangrijkste projecten zijn: • Zaakgericht werken, • Ondersteuning van samenwerking, • Informatieveiligheid, • Informatievoorziening van regionale samenwerking (regionale belastingsamenwerking, ICT-diensten, digitale dienstverlening aan inwoners/ ondernemers).
Naam	**BR Energiearmoedefonds (S00;GEB1;GEB2;GEB3;GEB4;GEB5;GEB6;GEB7;GEB8)**
Doel	Deze reserve dient om Arnhemmers die de energierekening niet kunnen betalen inkomensondersteuning te verlenen, in de vorm van een wintertoeslag.
Naam	**BR Wijkfondsen (S00;GEB1;GEB2;GEB3;GEB4;GEB5;GEB6;GEB7;GEB8)**
Doel	In uitzondering op reguliere begrotingsuitgangspunten is budgetoverheveling voor de wijkfondsen naar een volgend jaar toegestaan. Jaarlijks wordt het surplus of tekort op wijkfondsen gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve.
Naam	**BR Taakmutaties gemeentefonds-overloop (S00;S01;S02;S04;S05;S06;S07;S08;S09;S10;S11;S12)**
Doel	Conform de spelregels gemeentefonds wordt bij elke toevoeging van nieuwe middelen (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen) aan de raad voorgelegd of deze middelen ingezet mogen worden voor een onderliggend beleidsdoel of dat de middelen deel uitmaken van de algemene middelen in het gemeentefonds. In deze bestemmingsreserve worden nieuwe toegevoegde middelen aan het Gemeentefonds gereserveerd die gedurende het jaar niet aan de raad voorgelegd kunnen worden. Vooral van de nieuwe toevoegingen die bekend gemaakt zijn in de septembercirculaire en in de november/decembercirculaire is het niet altijd mogelijk om voor het einde van het jaar een raadsvoorstel met begrotingswijziging aan de raad voor te leggen. In het daarop volgende jaar doen de betreffende beleidsvelden een beroep op deze middelen via een raadsvoorstel en een begrotingswijziging, waarbij voorgesteld wordt de middelen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds te onttrekken. Middelen die na een jaar nog niet via een raadsvoorstel geclaimd zijn voor uitvoering van een bepaald beleid, vallen vrij ten gunste van de Algemene Reserve. (Raadsbesluit 8 februari 2010). In 2010 is het doel van deze bestemmingsreserve uitgebreid ten behoeve van niet bestede budgetten die gereserveerd moeten blijven om bestaand beleid uit te voeren in volgende jaren (raadsbesluit 13 december 2010).
Naam	**BR Vastgoed (S00;S01;S02;S04;S05;S09;S11;S12)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van onvoorziene uitgaven bij onderhoud vastgoed. Bijvoorbeeld bij calamiteiten. Voeding van de bestemmingsreserve kan de komende jaren door toevoeging uit verkoopopbrengsten en eventuele positieve resultaten op het onderhoudsbudget als gevolg van gunstige aanbestedingen. De reserve is ingesteld bij Rb. 19 december 2011 en mag een maximum van € 900.000 gaan bedragen.
Naam	**BR Kapitaallasten (S00;S02;S09;S10;S12)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van diverse kapitaallasten. Het bedrag van de dotatie is gelijk aan het bedrag van de investering. Het bedrag van de onttrekkingen is gelijk aan het bedrag van de afschrijvingen. Om ook de rentelasten te kunnen dekken wordt de reserve aangemerkt als een rentedragende reserve.
Naam	**BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg (S00;S02;S10;S11;S12)**
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Kronenburg, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investeringen in de openbare ruimte: dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten; - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve; - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	**BR Bedrijfsvoering (S00;S06)**
Doel	In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie.
Naam	**BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein (S00;S06;GEB2;GEB3;GEB4;GEB5;GEB7;GEB8)**
Doel	Het stimuleren en organiseren van activiteiten om de betrokkenheid en invloed van inwoners en/of organisaties op hun wijk/buurt in Arnhem te vergroten.

Naam	**BR Wmo en Jeugdzorg (S00;S07)**
Doel	De inkomsten en uitgaven op het beleidsveld Zorg zijn nog niet in evenwicht. Dit komt omdat gemeenten nog actief zijn met het ontwikkelen en uitvoeren van de transformatie van de zorg, nog in afwachting zijn van de hervormingsagenda Jeugd en de doorontwikkeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog afwachten. Naast de dotatie vanuit de extra middelen jeugdzorg (2021 - 2025) worden de voordelen van het beleidsveld Zorg tijdelijk toegevoegd aan deze reserve, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg verrekend kunnen worden met deze reserve.
Naam	**BR Burgerparticipatie (S00;S08)**
Doel	Dekking van de afspraken uit het addendum op het coalitieakkoord - Uitbreiding van de griffie met een communicatiemedewerker (2021-2022) - Verlenging bewonersondersteuning (2022) - pilot digitaal wijkpanel (2021)
Naam	**BR Inburgering, integratie en asiel (S00;S08)**
Doel	Deze reserve is primair bestemd voor de voorbereidende taken op de nieuwe wet Inburgering die in 2022 ingaat en voor de doelen in het actieplan nieuwkomers. Met de nieuwe wet komen structurele middelen over en de reserve zal beschikbaar blijven tot één jaar na de invoering van de wet.
Naam	**BR Grondexploitatie (S00;S11)**
Doel	Deze reserve heeft tot doel risico's in de grondexploitatie op te vangen. De gewenste en tevens maximale omvang wordt bepaald op basis van het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het jaarresultaat van het grondbedrijf wordt aan deze reserve toegevoegd (totdat de maximale omvang is bereikt), dan wel onttrokken. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.
Naam	**BR Buitengewoon Beter (S02)**
Doel	De middelen uit deze bestemmingsreserve waren bedoeld ter financiering van de incidentele component van het Buiten Gewoon Beter Programma (€ 19,4 miljoen) voor de periode 2009-2016. Tevens is de bestemmingsreserve ontstaan om tempoverschillen in de uitvoering op te kunnen vangen. Het programma bestaat uit een scala aan meerjarige projecten. Bij een jaarovergang bleven op deze wijze de middelen beschikbaar voor het programma Buitengewoon Beter. Bij de Begroting 2021 is besloten deze reserve ultimo 2023 op te heffen.
Naam	**BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte (S02;S10;S12)**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van exploitatiebudgetten voor groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte. Hierbij worden geen schotten gehanteerd tussen de verschillende onderwerpen (Riolering, Buitengewoon Beter, Wegen, Groen, Spelen, Bomen, Verkeersregelinstallaties, Civieltechnische Kunstwerken, Openbare Verlichting, Water). Hierdoor ontstaat flexibiliteit en kan beter worden geanticipeerd op de onderhoudsbehoefte in de stad.
Naam	**BR Bereikbaarheidsfonds (S02;S12)**
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft als doel het verbeteren van de bereikbaarheid van de binnenstad en het ontwikkelen van parkeervoorzieningen. Het exploitatiesaldo van parkeren wordt met deze reserve verrekend.
Naam	**BR Evenementen (S03)**
Doel	In de begroting is een budget van € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld voor bijdragen in evenementen. De uitgaven worden gebruikt voor evenementen waarvan een groot deel al vastligt. Het overige deel is voor bijdragen welke op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld. Verschillen tussen werkelijkheid en budget worden met deze reserve verrekend.
Naam	**BR Sociaal Economisch Fonds (S03)**
Doel	Deze reserve is bestemd voor uitgaven in het kader van het faciliteren van economische stimuleringsprojecten. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.
Naam	**BR Onderwijs (S04)**
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie voor nieuwbouw- en renovatieprojecten in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Alle in de begroting vrijvallende middelen voor onderwijshuisvesting (door afnemende kapitaallasten en daling van andere onderwijshuisvestingslasten) worden aan deze reserve toegevoegd. Hierdoor blijven alle middelen die in de begroting zijn geraamd voor kapitaallasten onderwijs en voor overige onderwijshuisvestingsbudgetten beschikbaar voor onderwijshuisvesting.
Naam	**BR Cultureel Vastgoed (S05)**
Doel	De bestemmingsreserve Cultureel Vastgoed (voorheen BR Cultuur in Rijnboog) dient ter dekking van kapitaallasten en andere eigenaarslasten van cultureel vastgoed in Arnhem. Eénmalige bijdragen, opbrengsten vertreklocaties en onderbesteding en vrijval van kapitaallasten worden gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Met ingang van de begroting 2021 heeft deze bestemmingsreserve nog uitsluitend betrekking op de vernieuwing van het Stadstheater Arnhem. De baten en lasten van de recente ver- c.q. nieuwbouw van Rozet, Musis, Focus Filmtheater en Museum Arnhem worden vanaf 2021 niet meer met deze bestemmingsreserve verrekend.

Naam	**BR Participatie (S06)**
Doel	De bestemmingreserve is gevormd om diverse kosten op te kunnen vangen die samenhangen met de uitvoering van de participatiewet en het bereiken van de doelstellingen. Het re-integratiebudget staat onder druk. De door het Rijk verstrekte budgetten voor re-integratie zijn in aanloop naar invoering van de nieuwe wetgeving in 2015 sterk teruggelopen. Daarbij is tevens gekozen geen directe koppeling te maken tussen de financiering vanuit het Rijk en de Arnhemse begroting voor re-integratie (extra middelen worden niet automatisch toegevoegd aan het beleidsveld). De huidige re-integratiemiddelen zijn volledig nodig voor inzet op de doelgroep om de huidige ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Er is geen geld in de begroting voor doorontwikkeling beleid, onderzoeken of extra inspanningen binnen het programma participatie en armoedebestrijding. De reserve dient om incidentele kosten voor bijvoorbeeld doorontwikkeling op beleid of kosten voor onderzoek uit te betalen.
Naam	**BR Werk-Investeringsfonds (S06;S12)**
Doel	Het werkinvesteringsfonds is ingericht om mensen naar werk toe te begeleiden. Om een goede match te maken zorgt de gemeente voor goede contacten met werkgevers en gaat mensen met een bijstandsuitkering intensiever begeleiden. Maatwerk is daarbij het uitgangspunt. De gemeente wil de landelijke trend qua uitstroom gaan volgen en daarnaast gedurende een periode van 4 jaar (2019-2022) nog 500 Arnhemmers extra aan het werk helpen. In dit Werk-Investeringsfonds is bij aanvang (2018) € 2,5 miljoen gestort. De resultaten van deze investering worden jaarlijks geëvalueerd.
Naam	**BR Transformatie Zorgbudgetten (S07)**
Doel	De bestemmingsreserve heeft als doel om nieuwe voorzieningen te financieren die voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op specialistische maatwerkvoorzieningen.
Naam	**BR Jeugdfonds (S07)**
Doel	Om het integraal Jeugdbeleid de komende jaren een impuls te geven worden de extra Jeugdmiddelen die niet binnen het beleidsveld Zorg ingezet worden (€ 6,59 miljoen in 2022, € 1 miljoen in de jaren 2023, 2024 en 2025), gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Het jeugdbeleid en daarmee de inzet van het jeugdfonds wordt stadsbreed en in samenhang met Arnhem Oost bezien. Extra inzet op Jeugd kan incidenteel gedekt worden uit deze reserve. Een eventueel overschot aan middelen in het jeugdfonds kan overgeheveld worden naar de BR WMO en Jeugdzorg.
Naam	**BR Beschermd en Weerbaar (S08)**
Doel	Arnhem ontvangt als centrumgemeente voor de regio's Arnhem en Achterhoek (tezamen 19 regiogemeenten) via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang van het Rijk jaarlijks middelen ten behoeve van de bestrijding van huiselijk geweld en seksueel geweld, de uitvoering van de vrouwenopvang, en voor de uitvoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het betreft hier wettelijke taken die zijn vastgelegd in het Rijksprogramma Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Geweld hoort nergens thuis (GHNT). De bestemmingsreserve dient om deze (regionale) middelen beschikbaar te houden voor de doelen en activiteiten die daarvoor zijn vastgelegd in de Regiovisie Samen Veilig 2019 - 2022 (aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in de regio Arnhem en Achterhoek). Voor- en nadelige jaarrekeningresultaten op het regionale budget worden verrekend met de bestemmingsreserve.
Naam	**BR Burgerberaden (S08)**
Doel	Het burgerberaad is een groep willekeurig gelote burgers die de gemeente adviseert. Loting zorgt voor een representatieve vertegenwoordiging van inwoners. Voor het organiseren van een aantal burgerberaden gedurende de raadsperiode 2022-2026 is € 600.000 aan deze BR toegevoegd.
Naam	**BR Duurzaamheidsleningen (S10)**
Doel	Ter dekking van de jaarlijkse beheerskosten en soms ook rentelasten van de duurzaamheidslening en Toekomstbestendigwonen lening (TWL) binnen de gemeente Arnhem. Deze leningen worden verstrekt voor maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwek bij particuliere woningen en de TWL kan ook aanvullend gebruikt worden voor het levensloop bestendig maken van de woning.
Naam	**BR Klimaat en Energie (S10)**
Doel	De BR klimaat en energie is een egalisatiereserve, bedoeld om fluctuaties in de uitgaves die de veranderopgave klimaat en energie met zich meebrengt op te vangen. Het zorgt op deze manier voor dekking, van in de toekomst voorziene en noodzakelijke grote uitgaven, om de doelen van het NemiA programma te kunnen realiseren.
Naam	**BR Duurzaam Arnhem (S10;S12)**
Doel	Het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaatadaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund. Voor deze reserve gelden aparte kaders zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 15 mei 2019.
Naam	**BR Volkshuisvesting Totaal (S10;S12)**
Doel	Deze reserve is bestemd om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor de inspanningen die bijdragen aan het behalen van de doelen op gebied van wonen. Deze doelen zijn vastgelegd in woonprincipes en in het volkshuisvestelijk kader.
Naam	**BR Strategische Posities (S11)**
Doel	Deze reserve dient ter dekking van mogelijke exploitatietekorten op het beheren en onderhouden van strategisch vastgoed (vooruitlopend op beslissingen om te gaan ontwikkelen) en tevens voor het opvangen van waardeverminderingen van het strategisch vastgoed door hertaxatie of bij eventuele verkoop. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.

Naam	**BR Voorstudies (S11)**
Doel	Deze reserve is bedoeld om fluctuaties op te vangen in de uitgaven van voorstudies voor potentiële grondexploitatieprojecten. Op het moment dat een grondexploitatie wordt vastgesteld, worden deze voorstudie-kosten ten laste van het desbetreffende project gebracht en vloeit de bijdrage die vanuit deze reserve is gedaan weer terug in de reserve. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.
Naam	**BR Stadsontwikkelingsfonds (S11)**
Doel	Deze reserve wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden. Naast het borgen van de voortgang of versnelling van projecten, zijn deze middelen ook bedoeld voor onder andere het realiseren van meer sociale huurwoningen, maatschappelijke functies of vergroening van de openbare ruimte. Positieve resultaten van het grondbedrijf die vrij beschikbaar zijn nadat de reserves grondexploitatie conform de nota grondbeleid op het vereiste niveau zijn gebracht, worden toegevoegd aan de reserve Stadsontwikkelfonds. Bijdragen van projectontwikkelaars voor de realisatie van bovenwijkse voorzieningen worden ook toegevoegd aan deze reserve.
Naam	**BR Omgevingslawaai (S11)**
Doel	De gemeente Arnhem heeft deze middelen van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) ontvangen en ze worden ingezet voor maatregelen om het omgevingslawaai terug te dringen, zoals door geluidarm asfalt op de hoofdinvalswegen van Arnhem (zoals Velperweg en Huissensestraat), investeringen in geluidsschermen langs het spoor en andere bronmaatregelen.
Naam	**BR Revolverendfonds (Duurzaam) (S11)**
Doel	Uit deze Revolverendfonds reserve worden duurzaamheidsleningen verstrekt volgens de al geldende 'Nadere regels duurzaamheidsleningen Arnhem 2016'. De leningen worden ten laste gebracht van de reserve en de aflossingen vloeien weer terug.
Naam	**BR Plankosten stedelijke ontwikkeling (S11)**
Doel	Het egaliseren van fluctuaties in het uitgavenpatroon van het budget voor plankosten stedelijke ontwikkeling.
Naam	**BR Groenfonds (S12)**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor het bomenbeleid, en voor andere groene investeringen in gebieden die dringend aan een impuls toe zijn. Opbrengsten uit herplantingplicht voor bomen waarbij herplant ter plekke niet mogelijk of wenselijk is, worden toegevoegd aan deze reserve.
Naam	**BR Startersleningen (S12)**
Doel	De gemeente heeft leningen verstrekt aan starters op de woningmarkt. Deze reserve dekt de jaarlijkse beheerkosten en rentelasten van de lopende startersleningen.
Naam	**BR Zuidelijke Binnenstad (S12)**
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie t.b.v. de financiering van ruimtelijke plannen in de zuidelijke binnenstad.
Naam	**BR Arnhem Oost (S12)**
Doel	Deze reserve wordt ingezet ter dekking van uitvoeringsplannen in het kader van de Arnhem-Oost aanpak.
Naam	**BR Klimaatadaptatiefonds (S12)**
Doel	Deze reserve kan worden ingezet als dekking voor maatregelen voor klimaatadaptatie zoals het verminderen van verhardingen en het ontstenen van de openbare ruimte.

Verloopstaat bestemmingsreserves

Verloopstaat bestemmingsreserves

Voor de tekstuele toelichting op de doelstellingen per reserve en de belangrijkste financiële reservemutaties wordt verwezen naar de programmaonderdelen 'Wat heeft het gekost' in het jaarverslag.

Voor de volgende bestemmingsreserve worden onttrekkingen aangewend voor afschrijvingen:

- Bereikbaarheid;
- Onderwijs;
- Cultureel vastgoed;
- GRP-dekking kapitaallasten;
- ICT;
- Kapitaallasten

Prog.	Omschrijving	31-12-2021	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2022
Bedragen x € 1.000					
S00	Onderzoek Rekenkamer	213	0	0	213
S00	Raad	12	0	0	12
S00	Fractie-ondersteuning	21	0	0	21
S02	Buitengewoon Beter	1.655	13	-101	1.567
S02	Bereikbaarheid	4.729	7.375	-7.291	4.813
S02	Groot onderhoud en vervanging Openbare Ruimte	5.524	4.054	-1.742	7.836
S03	Sociaal Economisch Fonds	618	0	-13	605
S03	Evenementen	744	358	-400	702
S04	Onderwijs	25.379	9.476	-9.767	25.088
S05	Cultureel Vastgoed	7.685	731	-261	8.154
S12	Groenfonds	657	131	-254	534
S06	Participatie	39	0	0	39
Div.	Wijkfondsen	344	34	-249	129
S08	Beschermd en Weerbaar	3.362	644	0	4.006
S07	Burgerinitiatieven sociaal Domein	286	240	-153	372
S06	Werk-Investeringsfonds	1.099	0	-1.100	0
S08	Inburgering, integratie en asiel	2.193	985	-159	3.019
S07	WMO, Jeugdzorg	6.415	19.798	-288	25.924
S07	Transformatie Zorgbudget	648	328	0	976
S11	Klimaat en energie	1.844	72	-389	1.527
S11	Duurzaamheidsleningen	405	0	-66	340
S11	Revolverend fonds (duurzaam)	680	0	0	680
S11	Duurzaam Arnhem	8.973	124	-3.367	5.730
S11	Omgevingslawaai	406	0	-13	393
S11	Risicobeheer Arnhem Centraal	3.469	0	0	3.469
S11	Grondexploitatie	17.671	5.600	-3.362	19.909
S11	Voorstudies	0	0	0	0
S11	Strategische posities	1.500	0	0	1.500
S11	Zuidelijke Binnenstad	6.405	0	-3.000	3.405
S12	Volkshuisvesting	553	7.430	-277	7.706
S12	Stimulering woningbouw	0	0	0	0
S12	Startersleningen	1.575	99	-17	1.657
S1	Vastgoed	3.011	4.168	-4.233	2.945
Div	Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	18.354	22.224	-18.045	22.533
S00	Bedrijfsvoering	1.551	1.316	-2.457	410
S00	Solvabiliteit	7.532	11.972	0	19.504
S00	ICT	15	0	-14	1
S00	Kapitaallasten	9.195	4.475	-10.857	2.813
Div	Burgerparticipatie	202	38	-29	211
S11	Plankosten stedelijke ontwikkeling	0	624	-72	552

S00	Energiearmoedefonds	0	8.528	0	8.528
S07	Jeugdfonds	0	6.591	0	6.591
	Totaal Bestemmingsreserves (BR)	**144.964**	**117.428**	**-67.976**	**194.416**
	Algemene reserve	58.242	15.836	-37.331	36.747
	Totaal Algemene Reserve (AR)	**58.242**	**15.836**	**-37.331**	**36.747**
	Totaal Reserves (AR en BR)	**203.206**	**133.254**	**-105.307**	**231.152**

Voorzieningen

Verloopstaat voorzieningen

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Vermeerderingen	Verminderingen	
Bedragen x € 1.000				
Voorzieningen ter egalisering van kosten:				
Rioolheffing	1.048	700	-183	1.565
Verloopstaat voorzieningen voor verliezen, verplichtingen en risico's:				
Pensioen wethouders	7.639	0	-590	7.049
Personele risico's	350	-140	-101	109
Kunstbedrijf	193	0	-76	117
Spaarverlof	256	2.091	0	2.347
Totaal	**9.486**	**2.651**	**-950**	**11.187**

Voorziening pensioen wethouders
De gemeente is verantwoordelijk voor de uitbetaling van ouderdoms- en nabestaandenpensioen voor zittende en ex-wethouders op grond van de wet Appa. Deze voorziening dient voor de toekomstige verplichtingen.

Voorziening personele risico's
Deze voorzieningen zijn gevormd ten behoeve van getroffen afvloeiingsregelingen met personeelsleden en reorganisaties.

Voorziening kunstbedrijf
Deze voorziening is gevormd ten behoeve van uitvoering van het reorganisatieplan Stichting Kunstbedrijf Arnhem die van toepassing is op de door de gemeente bij de stichting gedetacheerde werknemers.

Voorziening spaarverlof
Dit betreft een voorziening ter dekking van de kosten die samenhangen met de mogelijkheid voor werknemers om verlof te sparen voor nader omschreven doelen. Zodra het opgespaarde verlof wordt opgenomen ontstaat een capaciteitstekort dat opgevangen wordt door de hiertoe gevormde voorziening.

De stijging in de voorziening wordt veroorzaakt doordat alle medewerkers sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren kunnen sparen. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden).

Voorziening rioolheffing
De voorziening rioolheffing is opgebouwd uit twee componenten:

- Een bedrag van € 0,7 miljoen voor toekomstige vervangingsinvesteringen, bedoeld om een forse stijging van kapitaallasten en hiermee een tariefstijging in de toekomst af te vlakken. Voor de vorming van deze voorziening is een spaarelement opgenomen in het tarief van de rioolheffing (BBV artikel 44 lid 1d);
- Een bedrag van € 0,87 miljoen aan 'beklemde middelen van derden'. Bij de jaarrekening 2021 is op grond van BBV artikel 44 lid 2 een voorziening van € 1,05 miljoen gevormd, omdat de opbrengsten uit rioolheffing in 2021 hoger waren dan de kosten van het product riolering. De middelen uit deze

voorziening worden aangewend voor toekomstige kosten van het product riolering die niet gedekt kunnen worden uit de opbrengsten rioolheffing. De rioolheffing was in 2022 niet volledig kostendekkend. Dit tekort op het product riolering van € 0,18 miljoen wordt gedekt uit de voorziening rioolheffing.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd > 1jr

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Obligatieleningen	**61.500**	**0**
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	261.625	556.546
Buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	65.000	65.000
Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	130.000	0
Onderhandse leningen	**456.625**	**621.546**
Waarborgsommen	**226**	**203**
Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	**3.055**	**3.276**
Totaal	**521.406**	**625.025**

De posten 'Obligo's' (2021: € 0,4 miljoen) en 'Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht' (2021: € 2,8 miljoen) zijn op de balans samengevoegd (2021: € 3,3 miljoen) en de naam daarvan is aangepast in 'Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer' conform de richtlijnen van de BBV.

De totale rentelast voor het jaar 2022 met betrekking tot de langlopende leningen bedraagt € 9,2 miljoen (2021: 11,6 miljoen)

Specificatie obligatieleningen

Omschrijving	31-12-2021	Verloop			31-12-2022
		Herrubricering	Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000					
Wallich & Matthes	0	25.000	0	0	25.000
AFS	0	36.500	0	0	36.500
Totaal	**0**	**61.500**	**0**	**0**	**61.500**

Vanuit de post Onderhandse leningen een bedrag van € 61,5 miljoen geherrubriceerd naar de post Obligatieleningen. Het betreft afgesloten obligatieleningen bij Wallich Matthes en AFS die we met ingang van 2022 als een aparte balanspost presenteren, om extra inzicht te geven conform de richtlijnen van de BBV.

Specificatie onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen

Omschrijving	31-12-2021	Verloop			31-12-2022
		Herrubricering	Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000					
BNG	330.738	-45.000	30.000	-100.764	214.974
Provincie Noord-Brabant	120.000	-120.000	0	0	0
Provincie Limburg	10.000	-10.000	0	0	0
AFS	16.500	-16.500	0	0	0
Nederlandse Waterschapsbank	46.559	0	0	-48	46.511
Triodos Bank	30.000	0	0	-30.000	0
Overig	2.749	-2.500	0	-109	140
Totaal	**556.546**	**-194.000**	**30.000**	**-130.921**	**261.625**

Binnen de Onderhande leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen een bedrag van € 194 miljoen geherrubriceerd, waarvan € 61,5 miljoen naar de post Obligatieleningen (zie hierboven toegelicht) en € 132,5 miljoen geherrubriceerd naar de post ‘Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden’. Het betreft afgesloten onderhandse leningen bij provincies die we met ingang van 2022 als een aparte balanspost presenteren, om extra inzicht te geven conform de richtlijnen van de BBV.

Specificatie onderhandse leningen buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Deutsche Bank	65.000	0	0	65.000
Totaal	**65.000**	**0**	**0**	**65.000**

Specificatie onderhandse openbare lichamen als bedoeld in art 1

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Provincie Noord-Brabant	120.000	0	0	120.000
Provincie Limburg	10.000	0	0	10.000
Gemeente Huizen	2.500	0	-2.500	0
Totaal	**132.500**	**0**	**-2.500**	**130.000**

Specificatie vooruitontvangen bedragen > 1 jr

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht	2.843	0	-91	2.752
Obligo’s aan het rijk	433	0	-130	303
Totaal	**3.276**	**0**	**-221**	**3.055**

Schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd < 1jr

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	**0**	**0**
Overige kasgeldleningen	**0**	**3.275**
Banksaldi (schuld)	**257**	**257**
Schulden aan publiekrechtelijke lichamen	9.268	8.819
Schulden aan derden	2.537	6.830
Overige schulden	**11.805**	**15.649**
Totaal	**12.062**	**19.181**

Specificatie banksaldi

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Rekening-courant Voorzieningsfonds	257	257
Rekening-courant Milieu Samenwerking MRA	0	0
Totaal	**257**	**257**

Specificatie schulden aan publiekrechterlijke lichamen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Sociale lasten salarissen en uitkeringen	3.401	3.376
Loonheffing salarissen	5.741	5.316
Vennootschapsbelasting	126	127
Totaal	**9.268**	**8.819**

Specificatie schulden aan derden

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Privaatrechtelijke crediteuren	1.387	3.861
Diverse schulden	1.150	2.969
Totaal	**2.537**	**6.830**

Overlopende passiva

Specificatie overlopende passiva

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	21.126	14.816
Verplichtingen	53.798	44.307
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen:		
Europese overheidslichamen	123	0
Het Rijk	74.653	66.533
Overige Nederlandse overheidslichamen	457	802
Totaal	**150.157**	**126.458**

Specificatie overige vooruitontvangen bedragen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Vooruitontvangen faciliterende grondexploitatieplannen	4.422	5.116
Vooruitontvangen onderhanden materiële vaste activa	14.306	7.320
Overige vooruitontvangen bedragen	2.398	2.380
Totaal	**21.126**	**14.816**

Specificatie verplichtingen

Specificatie verplichtingen (die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume)

Totaal	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Nog te betalen zorgkosten	13.483	15.565
Rente leningen	5.634	7.489
Nog te betalen aan De Connectie	3.115	1.351
BTW verplichtingen	854	566
Nog te betalen subsidies	6.217	2.082
Nog te betalen aan Scalabor B.V.	122	173
Diversen	24.373	17.081
Totaal	**53.798**	**44.307**

Verloopstaat van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen

Verloopoverzicht specifiek ontvangen voorschotten Rijk en Provincie (voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van: Europese overheidslichamen, Het Rijk & Overige Nederlandse overheidslichamen)

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Ontvangen subsidies	Uitgaven	
Bedragen x € 1.000				
Europese overheidslichamen	0	123	0	123
Het Rijk	66.533	8.485	-365	74.653
Overige Nederlandse overheidslichamen	802	0	-345	457
Totaal	**67.335**	**8.608**	**-710**	**75.233**

Verloopoverzicht de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen bedragen per uitkering

Omschrijving	31-12-2021	Ontvangen subsidies	Uitgaven	31-12-2022
Bedragen x € 1.000				
SISA C47	25.412	0	267	25.145
SISA H20	11.729	0	153	11.576
SISA C9	8.333	0	0	8.333
SISA C30	6.078	0	56	6.022
SISA C55	0	4.747	0	4.747
SISA H10	3.284	0	300	2.984
SISA G4	0	2.354	0	2.354
SISA C31	1.748	0	170	1.578
SISA D8	1.125	0	88	1.037
SISA A17	0	1.000	0	1.000
SISA H4	0	710	0	710
SISA E58	606	0	69	537
SISA D12	257	204	0	461
SISA G10	0	416	0	416
SISA D10	105	235	0	340
SISA D21	0	310	0	310
SISA C56	210	0	0	210
SISA D11	180	0	17	163
SISA H8	244	0	93	151
SISA E3	0	70	0	70
SISA C56	115	0	87	28
Overige Rijk	7.909	0	848	7.061
Totaal	**67.335**	**10.046**	**2.148**	**75.233**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Specificatie niet in de balans opgenomen verplichtingen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Toekomstige verplichtingen		
Verplichtingen personeel	3.822	5.674
Verplichtingen huurovereenkomsten	9.808	12.576
Verplichtingen lopende inkoopovereenkomsten en aanbestedingen	71.942	62.135
Totaal toekomstige verplichtingen	**85.572**	**80.385**

Specificatie personele verplichtingen

Omschrijving	31-12-2022		31-12-2021	
Uren x 1.000, Bedragen x € 1.000				
	uren	*€*	*uren*	*€*
Verloftegoeden personeel	85	3.822	128	5.674
Wachtgeldverplichting per maand voormalige wethouders		0		0

Specificatie waarde resterende contractbedragen huurovereenkomsten

Gehuurd item	Gehuurd van	Startdatum contract	Einddatum contract	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000					
Eusebiusbuitensingel 53 (incl parkeerplaatsen)	EusebiusBS (Arnhem)	1-7-2020	30-6-2025	4.138	5.418
Eusebiusbuitensingel 49-51 (incl parkeerplaatsen)	60E Sachwert Rendite Fonds	1-7-2020	30-6-2025	3.817	5.000
Mr. E.N. vaN Kleffenstraat 12	Project De Wing	1-4-2021	31-3-2026	452	559
Johnny van Doornplein 8/Velperbinnensingel	IEF Berlage Arnhem BV	15-4-2016	14-4-2026	345	432
Olympus 11/Zeegsingel 2	Stichting Quadraam	1-1-1997	31-12-2026	233	300
Kronenburggalerij 3	Wereldhave NV	1-4-2008	31-3-2028	222	51
Boulevard Heuvelink 2, Eusebiusveste	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen	1-5-2022	31-12-2024	132	0
Rijnkade 150	Louk Heimans Beheer BV	1-4-2015	31-3-2024	126	197
Croydonplein 384-386	St. Woonzorg Nederland	1-1-2022	31-10-2026	87	0
Bovenbeekstraat 21	Vereniging Hendrick de Keyser	1-4-1995	31-3-2025	67	94
Middelgraaflaan 8	A.E. Siebbeles	1-10-2021	30-9-2026	61	70
Steenstraat 66	I.H.S. Jacobs-Velthuizen	1-1-2022	31-12-2024	29	0
Batavierenweg 25	BV Exploitatiemaatschappij Gelredome	8-3-2007	onbepaald	25	25
Leemansweg 27C	Fabevo	1-10-2019	30-9-2023	12	12
Van Kinsbergenstraat 32	Portaal	21-1-2009	onbepaald	10	10
Keizershof 17	W.K. Boekschoten	1-9-2019	31-8-2023	9	8
Riethorsterstraat 44	VHV	13-11-2008	onbepaald	8	7
Wijde Slag 6	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	27-2-2018	onbepaald	8	7
Schuttersbergweg 27	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	1-3-2016	onbepaald	6	6
Karel Doormanstraat 100	Vivare	4-11-2011	onbepaald	6	6
Gelderse Rooslaan 5-1	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	24-9-2012	onbepaald	5	5
Gelderse Rooslaan 33-3	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	15-10-2012	onbepaald	5	5
De Wiltstraat 6	Stichting Rijnstad	1-6-2020	31-12-2023	4	27
Marasingel 19	Stichting Siza	6-2-2019	5-2-2023	1	1
Boulevard Heuvelink 2, Eusebiusveste	HSA BV	1-4-2011	30-4-2022	0	273
Hazenkamp 66	Brassa BV	1-2-2015	31-7-2022	0	32
Koningsweg 13C	Rijksgebouwendienst	1-1-2014	31-12-2022	0	31
Totaal				**9.808**	**12.576**

Specificatie toekomstige verplichtingen

Naam	Contract	Startdatum	Einddatum	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000					
PreZero Nederland Holding BV	Afvalinzameling en -verwerking	diverse	juli-27	34.650	32.450
Attero BV	Afvalverwerking	januari-20	december-24	10.500	12.600
Tonny van Elferen Groen-, Grond- & Infratechniek BV	Wegenbouw	januari-23	december-26	10.000	0
P1 Holding BV	Parkeergarages en straatparkeren	januari-17	december-24	6.062	9.059
Dostal Wegenbouw BV	Wegenbouw	juli-20	december-26	5.425	4.750
Van der Horst Bouw en Onderhoud BV	Sporthal Middachtensingel	juni-22	december-23	5.305	0
NTP BV	Wegenbouw	juli-21	juli-22	0	3.276
Totaal				**71.942**	**62.135**

Garantiestellingen

Garantiestellingen	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Garanties uit geldleningen	937.060	897.081
Garanties uit borgstellingen	25.710	26.656
Totaal garantiestellingen	**962.770**	**923.737**

Specificatie garantiebedragen geldleningen

Instelling	Garantie afgegeven voor	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000			
St. Waarborgfonds Sociale Woningbouw	Geldleningen coörporaties	937.015	897.081
St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	Geldleningen organisaties en personen	45	45
Totaal		**937.060**	**897.126**

Naast bovengenoemde garantiebedragen geldleningen staat de gemeente garant voor hypothecaire leningen en leningen voor woningverbeteringen. Sinds de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming geven de banken geen informatie meer aan de gemeente over de omvang. Het risico voor de gemeente hier is effectief beperkt door de grote stijging van de woningprijzen.

Specificatie garantiebedragen uit borgstellingen

Instelling	Datum collegebesluit	Oorspronkelijk bedrag	% Borgstelling	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000					
St. Quadraam	23-5-2017	13.350	100	12.349	12.683
Sportcentrum Papendal	20-9-2016	15.000	100	12.000	12.500
HCM Arnhem	14-5-2019	935	100	839	866
St. Sportpark Molenbeke	26-5-2020	250	100	217	250
Zeven B.V.	12-5-2015	75	100	75	75
Koningswerkplaats/ Omlab	12-5-2015	70	100	70	70
Spijkers en Spijkers B.V.	12-5-2015	75	100	50	52
Stichting Zwembad Klarenbeek	23-3-2010	180	50	47	50
VV Eldenia	17-12-2013	200	50	40	47
St.Sportpark de Hoogkamp	8-11-2011	195	50	23	28
De Voorwerkers	12-5-2020	25	100	0	25
RKVV VDZ	10-7-2012	190	50	0	10
Totaal				**25.710**	**26.656**

Overige Niet uit balans blijkende verplichtingen

Bekend is dat in het station Arnhem Centraal het dak op bepaalde plekken lekt. Een definitief schaderapport hierover is nog niet ontvangen, waardoor de gevolgen van de lekkage op dit moment nog niet bekend zijn. Een mogelijke uitkomst van het rapport kan zijn dat de betoncontructie mogelijk sneller aan vervanging toe is en daarmee sneller moet worden afgeschreven. Voor het verhelpen van de lekkages zelf lijken de kosten beperkt te zijn.
Omdat de omvang van de kosten nog niet betrouwbaar te schatten is, is het nog niet mogelijk om de financiële impact in de jaarcijfers te verwerken.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen voor de jaarrekening 2022 relevante gebeurtenissen voorgedaan.

Bijlage met het overzicht van de taakvelden

		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def				
	Omschrijving	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen											
Bedragen x € 1.000											
T01	Bestuur	7.593	1.562	0	21	-6.011	5.922	91	5.171	116	-5.810
T02	Burgerzaken	6.551	2.127	0	599	-3.826	6.554	2.114	7.379	2.706	-4.191
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	2.005	780	0	0	-1.224	1.794	794	1.520	537	-1.001
T04	Overhead	70.151	4.715	655	1.228	-64.862	69.715	4.461	72.918	3.402	-64.848
T05	Treasury	-3.197	2.390	0	0	5.587	-235	2.268	-1.071	2.010	2.503
T061	OZB Woningen	3.985	28.016	0	0	24.031	3.985	27.697	2.802	26.857	23.712
T062	OZB Niet-Woningen	0	28.706	0	0	28.706	0	28.706	2.710	29.184	28.706
T064	Belastingen overig	5	381	0	0	376	5	381	422	606	376
T07	Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	453.138	0	0	453.138	0	504.635	0	521.534	504.710
T08	Overige baten en lasten	2.759	0	19.209	21.340	-628	2.150	607	1.465	543	-255
T09	Vennootschapsbelasting VpB	600	0	0	0	-600	600	0	197	0	-600
T11	Crisisbeheersing en brandweer	13.664	1.256	71	43	-12.436	13.610	1.276	13.539	1.679	-12.346
T12	Openbare orde en veiligheid	7.388	1.278	0	300	-5.810	10.597	3.541	10.921	3.470	-6.710
T21	Verkeer en vervoer	25.191	606	4.276	6.510	-22.351	25.505	662	23.967	1.441	-23.778
T22	Parkeren	10.493	15.452	6.812	4.921	3.068	10.216	15.441	9.487	14.932	4.125
T24	Economische havens en waterwegen	1.076	913	0	0	-163	1.017	913	1.080	896	-103
T25	Openbaar vervoer	893	1.314	0	25	446	1.542	1.314	1.012	1.308	-23
T31	Economische ontwikkeling	3.498	137	0	300	-3.062	4.833	217	4.254	95	-4.315
T33	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	739	44	0	0	-695	451	44	582	22	-407
T34	Economische promotie (Arnhem promo)	2.794	817	170	400	-1.747	2.990	930	3.247	1.121	-1.830
T42	Onderwijshuisvesting	19.258	4.307	9.434	8.020	-16.364	18.516	4.267	20.561	4.500	-15.466
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	17.906	9.657	63	21	-8.290	21.152	12.745	20.584	12.407	-8.609
T51	Sportbeleid en activering	17.866	0	0	85	-17.781	20.830	2.592	19.792	1.653	-18.153
T52	Sportaccommodaties	4.090	4.727	650	392	380	4.750	4.951	5.294	5.466	678
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	19.698	5.820	1.140	771	-14.247	19.849	6.645	19.985	7.320	-12.896
T54	Musea	4.954	118	0	0	-4.836	5.705	273	5.748	212	-5.433
T55	Cultureel erfgoed	1.254	558	237	198	-735	1.878	606	1.874	532	-1.111
T56	Media	9.302	0	0	50	-9.252	9.461	0	9.276	0	-9.411
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	12.944	692	0	1.135	-11.117	15.414	1.131	13.539	621	-12.650
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	21.934	142	0	471	-21.321	35.450	10.589	34.034	12.236	-23.458
T62	Wijkteams	16.798	0	0	0	-16.798	16.798	0	16.911	0	-16.798
T63	Inkomensregelingen	139.020	114.526	0	0	-24.494	162.189	112.750	159.967	106.569	-51.545
T64	Begeleide participatie	36.982	0	0	0	-36.982	37.079	859	37.173	826	-36.524
T65	Arbeidsparticipatie	17.446	46	554	1.516	-16.437	26.926	8.046	26.955	7.778	-15.751
T66	Maatwerkvoorziening WMO	5.641	50	0	0	-5.591	6.148	50	5.951	28	-6.098
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	50.196	3.965	0	0	-46.231	47.624	1.188	48.213	4.166	-45.720
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	56.951	7	12.530	99	-69.375	75.192	15.019	59.839	757	-72.744
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	59.730	1.665	0	0	-58.066	52.997	2.374	43.991	2.037	-52.306
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	5.790	0	0	0	-5.790	5.828	0	5.621	235	-5.828
T71	Volksgezondheid	7.416	622	188	80	-6.902	7.589	884	7.334	851	-6.955
T72	Riolering	13.222	17.148	545	850	4.231	12.515	17.148	12.239	16.807	4.934
T73	Afval	18.966	21.392	0	0	2.426	18.793	22.104	18.273	22.865	2.821
T74	Milieubeheer	8.418	1.693	1	3.180	-3.547	14.044	8.844	9.054	2.993	-6.008
T75	Begraafplaatsen en crematoria	48	16	0	0	-32	48	16	61	43	-32
T81	Ruimtelijke ordening	3.142	0	0	0	-3.142	5.151	1.669	3.389	530	-3.615
T82	Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	28.800	29.727	170	21	778	32.461	35.008	14.738	12.274	940
T83	Wonen en bouwen	7.071	4.476	50	226	-2.419	7.930	5.656	7.074	4.725	-2.808
Totaal Stad en Wijk		**761.032**	**764.987**	**56.755**	**52.801**	**0**	**843.567**	**871.508**	**789.071**	**840.894**	**17.371**

		Rekening 2022				
	Omschrijving	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen						
Bedragen x € 1.000						
T01	Bestuur	5.171	116	0	21	5.034
T02	Burgerzaken	7.379	2.706	750	999	4.425
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	1.520	537	0	0	982
T04	Overhead	72.918	3.402	924	1.096	69.344
T05	Treasury	-1.071	2.010	0	0	-3.082
T061	OZB Woningen	2.802	26.857	0	0	-24.055
T062	OZB Niet-Woningen	2.710	29.184	0	0	-26.474
T064	Belastingen overig	422	606	0	0	-184
T07	Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	521.534	10.088	75	-511.522
T08	Overige baten en lasten	1.465	543	40.480	41.529	-128
T09	Vennootschapsbelasting VpB	197	0	0	0	197
T11	Crisisbeheersing en brandweer	13.539	1.679	73	60	11.873
T12	Openbare orde en veiligheid	10.921	3.470	732	1.025	7.158
T21	Verkeer en vervoer	23.967	1.441	6.950	6.463	23.013
T22	Parkeren	9.487	14.932	7.111	5.490	-3.825
T24	Economische havens en waterwegen	1.080	896	0	0	184
T25	Openbaar vervoer	1.012	1.308	669	386	-12
T31	Economische ontwikkeling	4.254	95	0	313	3.846
T33	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	582	22	0	0	560
T34	Economische promotie (Arnhem promo)	3.247	1.121	358	400	2.083
T42	Onderwijshuisvesting	20.561	4.500	10.086	10.329	15.819
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	20.584	12.407	174	73	8.278
T51	Sportbeleid en activering	19.792	1.653	0	85	18.053
T52	Sportaccommodaties	5.294	5.466	673	1.115	-613
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	19.985	7.320	3.377	3.919	12.123
T54	Musea	5.748	212	0	0	5.537
T55	Cultureel erfgoed	1.874	532	904	918	1.328
T56	Media	9.276	0	0	50	9.226
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	13.539	621	1.828	1.427	13.318
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	34.034	12.236	572	2.169	20.202
T62	Wijkteams	16.911	0	0	0	16.911
T63	Inkomensregelingen	159.967	106.569	3.022	3.160	53.260
T64	Begeleide participatie	37.173	826	3.285	2.861	36.772
T65	Arbeidsparticipatie	26.955	7.778	1.190	3.880	16.488
T66	Maatwerkvoorziening WMO	5.951	28	0	0	5.923
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	48.213	4.166	201	716	43.531
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	59.839	757	12.910	339	71.653
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	43.991	2.037	10.962	650	52.266
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	5.621	235	0	0	5.386
T71	Volksgezondheid	7.334	851	534	252	6.764
T72	Riolering	12.239	16.807	599	700	-4.668
T73	Afval	18.273	22.865	490	0	-4.101
T74	Milieubeheer	9.054	2.993	10.469	10.191	6.339
T75	Begraafplaatsen en crematoria	61	43	0	0	18
T81	Ruimtelijke ordening	3.389	530	767	254	3.373
T82	Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	14.738	12.274	-114	3.362	-1.012
T83	Wonen en bouwen	7.074	4.725	3.199	1.002	4.546
Totaal Stad en Wijk		**789.071**	**840.894**	**133.264**	**105.307**	**-23.866**

Middelen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
S00 Bestuur, dienstverlening en financien	**88.886**	**521.831**	**19.864**	**23.028**	**436.110**	**89.073**	**571.771**	**89.073**	**571.771**	**484.578**	**92.278**	**587.497**	**52.002**	**43.521**	**486.738**
T01 Bestuur	7.593	1.562	0	21	-6.011	5.922	91	5.922	91	-5.810	5.171	116	0	21	-5.034
T02 Burgerzaken	6.551	2.127	0	599	-3.826	6.554	2.114	6.554	2.114	-4.191	7.379	2.706	750	999	-4.425
T03 Beheer overige gebouwen en gronden	2.005	780	0	0	-1.224	1.794	794	1.794	794	-1.001	1.517	537	0	0	-980
T04 Overhead	67.992	4.715	655	1.228	-62.704	67.557	4.461	67.557	4.461	-62.690	71.187	3.402	924	1.096	-67.613
T05 Treasury	-3.197	2.390	0	0	5.587	-235	2.268	-235	2.268	2.503	-1.071	2.010	0	0	3.082
T061 OZB Woningen	3.985	28.016	0	0	24.031	3.985	27.697	3.985	27.697	23.712	2.802	26.857	0	0	24.055
T062 OZB Niet-Woningen	0	28.706	0	0	28.706	0	28.706	0	28.706	28.706	2.710	29.184	0	0	26.474
T064 Belastingen overig	5	381	0	0	376	5	381	5	381	376	422	606	0	0	184
T07 Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	453.138	0	0	453.138	0	504.635	0	504.635	504.710	0	521.534	10.088	75	511.522
T08 Overige baten en lasten	2.759	0	19.209	21.165	-803	2.150	607	2.150	607	-430	1.465	543	40.240	41.289	128
T09 Vennootschapsbelasting VpB	600	0	0	0	-600	600	0	600	0	-600	197	0	0	0	-197
T61 Samenkracht en burgerparticipattie	541	0	0	16	-525	689	0	689	0	-673	500	0	0	41	-458
T74 Milieubeheer	51	17	0	0	-34	51	17	51	17	-34	0	0	0	0	0
S01 Veiligheid	**19.380**	**2.494**	**71**	**343**	**-16.613**	**22.619**	**4.817**	**22.619**	**4.817**	**-17.469**	**22.864**	**5.142**	**805**	**1.086**	**-17.441**
T11 Crisisbeheersing en brandweer	13.664	1.256	71	43	-12.436	13.610	1.276	13.610	1.276	-12.346	13.532	1.672	73	60	-11.872
T12 Openbare orde en veiligheid	5.715	1.238	0	300	-4.178	9.010	3.541	9.010	3.541	-5.123	9.332	3.470	732	1.025	-5.569
S02 Bereikbaarheid	**22.911**	**7.663**	**6.837**	**8.106**	**-13.979**	**23.731**	**7.725**	**23.731**	**7.725**	**-15.007**	**21.574**	**7.263**	**8.936**	**8.121**	**-15.127**
T21 Verkeer en vervoer	14.715	45	826	3.160	-12.336	15.116	101	15.116	101	-13.409	14.196	216	2.036	2.757	-13.259
T22 Parkeren	7.304	6.304	6.010	4.921	-2.089	7.073	6.310	7.073	6.310	-1.574	6.365	5.739	6.232	4.978	-1.881
T25 Openbaar vervoer	893	1.314	0	25	446	1.542	1.314	1.542	1.314	-23	1.012	1.308	669	386	12
S03 Economie	**7.032**	**998**	**170**	**700**	**-5.504**	**8.273**	**1.191**	**8.273**	**1.191**	**-6.552**	**8.082**	**1.239**	**358**	**713**	**-6.488**
T31 Economische ontwikkeling	3.498	137	0	300	-3.062	4.833	217	4.833	217	-4.315	4.254	95	0	313	-3.846
T33 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	739	44	0	0	-695	451	44	451	44	-407	582	22	0	0	-560
T34 Economische promotie (Arnhem promo)	2.794	817	170	400	-1.747	2.990	930	2.990	930	-1.830	3.247	1.121	358	400	-2.083
S04 Onderwijs	**19.603**	**2.490**	**8.960**	**7.766**	**-18.307**	**21.257**	**4.753**	**21.257**	**4.753**	**-18.355**	**23.516**	**4.845**	**9.767**	**9.885**	**-18.553**
T42 Onderwijshuisvesting	13.611	704	8.898	7.745	-14.060	12.570	590	12.570	590	-13.630	14.511	741	9.593	9.812	-13.551
T43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	5.992	1.786	63	21	-4.247	8.687	4.163	8.687	4.163	-4.725	9.005	4.104	174	73	-5.002
S05 Cultuur	**34.680**	**6.496**	**1.377**	**1.018**	**-28.543**	**36.228**	**7.524**	**36.228**	**7.524**	**-28.185**	**36.171**	**8.059**	**4.282**	**4.886**	**-27.508**
T53 Cultuurpresentatie, -prod en -part	19.543	5.820	1.140	771	-14.092	19.694	6.645	19.694	6.645	-12.740	19.824	7.320	3.377	3.919	-11.962
T54 Musea	4.954	118	0	0	-4.836	5.705	273	5.705	273	-5.433	5.748	212	0	0	-5.537
T55 Cultureel erfgoed	1.254	558	237	198	-735	1.878	606	1.878	606	-1.111	1.873	527	904	918	-1.333
T56 Media	8.930	0	0	50	-8.880	8.951	0	8.951	0	-8.901	8.726	0	0	50	-8.676
S06 Participatie en armoedebestrijding	**166.425**	**114.104**	**554**	**1.516**	**-51.358**	**172.698**	**120.283**	**172.698**	**120.283**	**-49.655**	**169.591**	**114.865**	**4.543**	**6.994**	**-52.275**
T63 Inkomensregelingen	126.784	114.058	0	0	-12.726	126.053	112.183	126.053	112.183	-13.715	122.095	106.193	247	320	-15.829
T64 Begeleide participatie	29.392	0	0	0	-29.392	31.114	859	31.114	859	-30.558	31.219	826	3.285	2.861	-30.818
T65 Arbeidsparticipatie	6.071	46	554	1.516	-5.062	15.087	6.920	15.087	6.920	-5.257	15.151	7.022	1.011	3.814	-5.327

T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	4.178	0	0	0	-4.178	445	320	445	320	-125	1.126	824	0	0	-301
Totaal S00 t/m S06		**358.917**	**656.076**	**37.833**	**42.478**	**301.805**	**373.880**	**718.065**	**373.880**	**718.065**	**349.356**	**374.077**	**728.909**	**80.692**	**75.206**	**349.347**

Omschrijving	Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Lasten/baten															
Bedragen x € 1.000															
S07 Zorg	**58.550**	**4.940**	**12.530**	**354**	**-65.786**	**76.610**	**17.493**	**76.610**	**17.493**	**-71.311**	**63.584**	**5.290**	**21.275**	**828**	**-78.741**
T61 Samenkracht en burgerparticipattie	7.883	0	0	255	-7.628	5.892	0	5.892	0	-5.815	4.758	36	178	189	-4.710
T62 Wijkteams	16.746	0	0	0	-16.746	16.746	0	16.746	0	-16.746	16.888	0	0	0	-16.888
T64 Begeleide participatie	192	0	0	0	-192	192	0	192	0	-192	385	0	0	0	-385
T66 Maatwerkvoorziening WMO	-1.116	50	0	0	1.165	847	50	847	50	-797	522	28	0	0	-494
T671 Maatwerkdienstverlening volwassenen	2.388	3.965	0	0	1.577	3.632	865	3.632	865	-2.227	10.078	3.289	201	540	-6.450
T672 Maatwerkdienstverlening jeugd	11.604	7	12.530	99	-24.028	27.202	15.019	27.202	15.019	-24.994	16.224	757	12.910	99	-28.278
T681 Geëscaleerde zorg volwassenen	18.909	918	0	0	-17.991	20.150	1.559	20.150	1.559	-18.591	12.095	945	7.986	0	-19.137
T682 Geëscaleerde zorg jeugd	1.943	0	0	0	-1.943	1.949	0	1.949	0	-1.949	2.633	235	0	0	-2.398
S08 Welzijn en inclusie	**23.794**	**872**	**0**	**200**	**-22.722**	**38.449**	**12.407**	**38.449**	**12.407**	**-26.352**	**37.900**	**13.831**	**3.406**	**2.015**	**-25.459**
T61 Samenkracht en burgerparticipattie	3.564	125	0	200	-3.240	16.179	10.566	16.179	10.566	-4.701	16.807	12.128	250	1.059	-3.870
T65 Arbeidsparticipatie	1.292	0	0	0	-1.292	2.473	1.026	2.473	1.026	-1.227	1.744	611	179	66	-1.247
T672 Maatwerkdienstverlening jeugd	2	0	0	0	-2	242	0	242	0	-2	0	0	0	240	240
T681 Geëscaleerde zorg volwassenen	18.936	747	0	0	-18.189	19.555	815	19.555	815	-20.422	19.348	1.092	2.976	650	-20.582
S09 Gezondheid en sport	**22.326**	**3.076**	**470**	**343**	**-19.377**	**25.928**	**6.131**	**25.928**	**6.131**	**-19.597**	**25.265**	**5.589**	**773**	**983**	**-19.465**
T51 Sportbeleid en activering	12.643	0	0	85	-12.559	15.583	2.592	15.583	2.592	-12.906	14.572	1.653	0	85	-12.833
T52 Sportaccommodaties	2.721	2.905	391	223	15	3.355	3.109	3.355	3.109	160	3.729	3.468	367	773	145
T71 Volksgezondheid	6.913	154	79	36	-6.802	6.942	414	6.942	414	-6.819	6.904	425	406	125	-6.759
T75 Begraafplaatsen en crematoria	48	16	0	0	-32	48	16	48	16	-32	61	43	0	0	-18
S10 Klimaat, energie en milieu	**5.387**	**232**	**0**	**3.114**	**-2.041**	**10.903**	**6.042**	**10.903**	**6.042**	**-4.508**	**5.912**	**1.224**	**7.103**	**6.743**	**-5.049**
T74 Milieubeheer	5.387	232	0	3.114	-2.041	10.903	6.042	10.903	6.042	-4.508	5.912	1.224	7.103	6.743	-5.049
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	**38.631**	**33.889**	**176**	**90**	**-4.829**	**44.817**	**42.083**	**44.817**	**42.083**	**-6.413**	**25.993**	**16.572**	**5.107**	**7.309**	**-7.220**
T74 Milieubeheer	2.585	0	0	62	-2.522	2.942	1.350	2.942	1.350	-2.755	2.930	218	3.364	3.445	-2.631
T81 Ruimtelijke ordening	3.142	0	0	0	-3.142	5.151	1.669	5.151	1.669	-3.615	3.365	530	767	254	-3.348
T82 Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	28.800	29.727	170	21	778	32.461	35.008	32.461	35.008	940	14.738	12.274	-114	3.362	1.012
T83 Wonen en bouwen	4.104	4.162	6	6	58	4.263	4.056	4.263	4.056	-984	4.962	3.551	1.090	248	-2.253
S12 Wonen en leefomgeving	**41.026**	**40.965**	**4.039**	**5.554**	**1.454**	**41.929**	**43.420**	**41.929**	**43.420**	**2.851**	**37.711**	**43.483**	**8.680**	**6.214**	**3.306**
T21 Verkeer en vervoer	2.053	506	3.450	3.350	-1.647	1.955	527	1.955	527	-1.754	1.622	1.119	4.025	3.350	-1.177
T24 Economische havens en waterwegen	1.076	913	0	0	-163	1.017	913	1.017	913	-103	1.080	896	0	0	-184
T57 Openb groen en (openlucht) recreatie	9.213	692	0	1.135	-7.386	10.713	1.128	10.713	1.128	-7.953	9.115	622	1.457	1.410	-8.540
T72 Riolering	13.222	17.148	545	850	4.231	12.515	17.148	12.515	17.148	4.934	12.239	16.807	599	700	4.668
T73 Afval	12.495	21.392	0	0	8.897	12.062	22.104	12.062	22.104	9.552	11.542	22.865	490	0	10.832
T83 Wonen en bouwen	2.967	314	43	219	-2.477	3.667	1.600	3.667	1.600	-1.824	2.112	1.175	2.109	754	-2.293
Totaal S07 t/m S12	**189.714**	**83.972**	**17.215**	**9.655**	**-113.301**	**238.637**	**127.576**	**238.637**	**127.576**	**-125.330**	**196.365**	**85.990**	**46.344**	**24.092**	**-132.628**
Totaal	**548.631**	**740.049**	**55.047**	**52.134**	**188.504**	**612.516**	**845.641**	**612.516**	**845.641**	**224.026**	**570.442**	**814.899**	**127.036**	**99.298**	**216.718**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB1 CSA		**30.614**	**10.482**	**826**	**187**	**-20.770**	**31.385**	**10.615**	**31.385**	**10.615**	**-21.420**	**29.362**	**10.718**	**1.948**	**1.280**	**-19.312**
T04	Overhead	256	0	0	0	-256	256	0	256	0	-256	191	0	0	0	-191
T08	Overige baten en lasten	0	0	0	175	175	0	0	0	0	175	0	0	240	240	0
T12	Openbare orde en veiligheid	135	5	0	0	-130	122	0	122	0	-122	123	0	0	0	-123
T21	Verkeer en vervoer	1.665	38	0	0	-1.628	1.934	35	1.934	35	-2.115	1.894	104	360	0	-2.150
T22	Parkeren	3.145	9.143	802	0	5.196	3.112	9.131	3.112	9.131	5.730	3.091	9.193	879	512	5.736
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.373	877	0	0	-496	1.482	985	1.482	985	-497	1.401	916	0	0	-485
T51	Sportbeleid en activering	417	0	0	0	-417	417	0	417	0	-417	412	0	0	0	-412
T52	Sportaccommodaties	66	53	19	6	-26	59	61	59	61	-2	101	86	22	19	-18
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	58	0	0	0	-58	44	0	44	0	-44	38	0	0	0	-38
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	339	0	0	0	-339	666	0	666	0	-666	549	0	24	0	-573
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.203	2	0	0	-1.200	1.474	2	1.474	2	-1.466	1.384	2	0	59	-1.324
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.777	77	0	0	-1.700	5.347	92	5.347	92	-5.599	5.625	61	416	420	-5.560
T64	Begeleide participatie	1.022	0	0	0	-1.022	831	0	831	0	-831	938	0	0	0	-938
T65	Arbeidsparticipatie	1.714	0	0	0	-1.714	1.656	17	1.656	17	-1.639	1.846	25	0	0	-1.821
T66	Maatwerkvoorziening WMO	725	0	0	0	-725	537	0	537	0	-537	543	0	0	0	-543
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	6.847	0	0	0	-6.847	6.585	0	6.585	0	-6.559	5.381	8	0	25	-5.348
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	3.891	0	0	0	-3.891	4.073	0	4.073	0	-4.073	3.219	0	0	0	-3.219
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	4.812	0	0	0	-4.812	1.574	0	1.574	0	-1.574	1.397	0	0	0	-1.397
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	305	0	0	0	-305	308	0	308	0	-308	270	0	0	0	-270
T71	Volksgezondheid	14	27	4	3	11	16	29	16	29	10	18	19	5	3	-3
T73	Afval	745	0	0	0	-745	801	0	801	0	-801	801	0	0	0	-801
T74	Milieubeheer	51	261	1	3	211	22	262	22	262	242	69	303	1	3	236
Totaal GEB1		**30.614**	**10.482**	**826**	**187**	**-20.770**	**31.385**	**10.615**	**31.385**	**10.615**	**-21.420**	**29.362**	**10.718**	**1.948**	**1.280**	**-19.312**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB2	**Noordwest**	**29.295**	**1.792**	**102**	**50**	**-27.555**	**32.676**	**1.871**	**32.676**	**1.871**	**-31.034**	**31.402**	**1.906**	**512**	**894**	**-29.115**
T04	Overhead	269	0	0	0	-269	269	0	269	0	-269	203	0	0	0	-203
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	1.204	3	0	0	-1.201	1.145	0	1.145	0	-1.145	1.432	0	0	307	-1.125
T22	Parkeren	3	1	0	0	-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	822	531	57	19	-329	778	539	778	539	-210	834	575	50	75	-234
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.201	634	0	0	-567	1.218	697	1.218	697	-521	1.297	667	0	0	-630
T51	Sportbeleid en activering	1.078	0	0	0	-1.078	1.078	0	1.078	0	-1.078	1.078	0	0	0	-1.078
T52	Sportaccommodaties	133	252	41	30	108	144	256	144	256	128	146	271	33	49	140
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	29	0	0	0	-29	40	0	40	0	-40	49	0	0	0	-49
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	386	0	0	0	-386	451	0	451	0	-451	396	0	34	0	-430
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.551	2	0	0	-1.549	1.926	7	1.926	7	-1.912	2.005	1	30	75	-1.960
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.573	64	0	0	-1.509	4.682	77	4.682	77	-4.904	4.868	51	361	364	-4.813
T64	Begeleide participatie	884	0	0	0	-884	704	0	704	0	-704	823	0	0	0	-823
T65	Arbeidsparticipatie	1.412	0	0	0	-1.412	1.339	14	1.339	14	-1.325	1.371	20	0	0	-1.350
T66	Maatwerkvoorziening WMO	764	0	0	0	-764	575	0	575	0	-575	591	0	0	0	-591
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	6.091	0	0	0	-6.091	5.913	0	5.913	0	-5.892	5.362	6	0	21	-5.335
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	7.327	0	0	0	-7.327	7.875	0	7.875	0	-7.875	7.121	0	0	0	-7.121
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	2.406	0	0	0	-2.406	2.365	0	2.365	0	-2.365	1.840	0	0	0	-1.840
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	703	0	0	0	-703	709	0	709	0	-709	533	0	0	0	-533
T71	Volksgezondheid	17	21	4	2	2	20	24	20	24	2	8	23	4	3	14
T73	Afval	1.124	0	0	0	-1.124	1.151	0	1.151	0	-1.151	1.151	0	0	0	-1.151
T74	Milieubeheer	46	278	0	0	231	16	256	16	256	240	16	292	0	0	276
Totaal GEB 2		**29.295**	**1.792**	**102**	**50**	**-27.555**	**32.676**	**1.871**	**32.676**	**1.871**	**-31.034**	**31.402**	**1.906**	**512**	**894**	**-29.115**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB3	**Noordoost**	**23.949**	**1.650**	**72**	**31**	**-22.340**	**25.942**	**1.758**	**25.942**	**1.758**	**-24.294**	**24.559**	**1.721**	**523**	**559**	**-22.803**
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T04	Overhead	238	0	0	0	-238	238	0	238	0	-238	185	0	0	0	-185
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	960	3	0	0	-958	917	0	917	0	-917	822	2	108	0	-928
T22	Parkeren	2	1	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	108	97	0	0	-11	113	102	113	102	-12	192	107	0	20	-65
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.194	713	0	0	-481	1.215	783	1.215	783	-432	1.130	751	0	0	-380
T51	Sportbeleid en activering	1.031	0	0	0	-1.031	1.065	0	1.065	0	-1.065	1.065	0	0	0	-1.065
T52	Sportaccommodaties	204	390	30	13	169	200	395	200	395	198	217	421	40	44	208
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	2	0	0	0	-2	8	0	8	0	-8	8	0	0	0	-8
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	417	0	0	0	-417	469	0	469	0	-469	425	-1	44	9	-460
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.344	2	0	0	-1.342	1.704	2	1.704	2	-1.695	1.598	3	0	84	-1.511
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.222	47	0	0	-1.176	3.634	57	3.634	57	-3.767	3.829	38	277	320	-3.749
T64	Begeleide participatie	985	0	0	0	-985	737	0	737	0	-737	619	0	0	0	-619
T65	Arbeidsparticipatie	1.008	0	0	0	-1.008	871	10	871	10	-861	949	15	0	0	-934
T66	Maatwerkvoorziening WMO	1.193	0	0	0	-1.193	1.044	0	1.044	0	-1.044	1.078	0	0	0	-1.078
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	4.954	0	0	0	-4.954	4.951	0	4.951	0	-4.931	4.499	8	0	19	-4.471
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	4.673	0	0	0	-4.673	4.866	0	4.866	0	-4.866	4.466	0	0	0	-4.466
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	2.691	0	0	0	-2.691	2.094	0	2.094	0	-2.094	1.847	0	0	0	-1.847
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	292	0	0	0	-292	295	0	295	0	-295	219	0	0	0	-219
T71	Volksgezondheid	253	222	41	18	-54	331	240	331	240	-39	209	220	54	63	20
T73	Afval	860	0	0	0	-860	899	0	899	0	-899	899	0	0	0	-899
T74	Milieubeheer	45	171	0	0	126	16	168	16	168	152	25	158	0	0	133
Totaal GEB 3		**23.949**	**1.650**	**72**	**31**	**-22.340**	**25.942**	**1.758**	**25.942**	**1.758**	**-24.294**	**24.559**	**1.721**	**523**	**559**	**-22.803**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB4	**Presikhaaf**	**23.749**	**2.051**	**95**	**10**	**-21.783**	**27.125**	**2.210**	**27.125**	**2.210**	**-25.107**	**26.248**	**2.164**	**539**	**620**	**-24.003**
T04	Overhead	222	0	0	0	-222	222	0	222	0	-222	186	0	0	0	-186
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	1.097	3	0	0	-1.095	1.033	0	1.033	0	-1.033	1.120	0	0	49	-1.071
T22	Parkeren	1	1	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	734	569	70	2	-233	829	589	829	589	-146	875	614	79	48	-293
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.567	1.119	0	0	-448	1.794	1.225	1.794	1.225	-569	1.630	1.179	0	0	-451
T51	Sportbeleid en activering	581	0	0	0	-581	577	0	577	0	-577	577	0	0	0	-577
T52	Sportaccommodaties	35	100	0	0	66	28	102	28	102	74	21	89	0	0	68
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	24	0	0	0	-24	22	0	22	0	-22	23	0	0	0	-23
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	451	0	0	0	-451	520	0	520	0	-520	483	0	47	0	-530
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.331	2	0	0	-1.329	1.718	2	1.718	2	-1.709	1.631	0	4	82	-1.553
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.723	65	0	0	-1.657	5.059	79	5.059	79	-5.301	5.273	53	388	392	-5.216
T64	Begeleide participatie	980	0	0	0	-980	755	0	755	0	-755	688	0	0	0	-688
T65	Arbeidsparticipatie	1.412	0	0	0	-1.412	1.253	14	1.253	14	-1.239	1.339	20	0	0	-1.319
T66	Maatwerkvoorziening WMO	757	0	0	0	-757	567	0	567	0	-567	581	0	0	0	-581
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	5.438	0	0	0	-5.438	5.583	0	5.583	0	-5.560	4.580	7	0	23	-4.550
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	3.951	0	0	0	-3.951	4.108	0	4.108	0	-4.108	4.295	0	0	0	-4.295
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	1.972	0	0	0	-1.972	1.547	0	1.547	0	-1.547	1.606	0	0	0	-1.606
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	467	0	0	0	-467	471	0	471	0	-471	304	0	0	0	-304
T71	Volksgezondheid	70	62	25	8	-25	87	70	87	70	-12	83	69	21	27	-9
T73	Afval	620	0	0	0	-620	660	0	660	0	-660	660	0	0	0	-660
T74	Milieubeheer	43	125	0	0	81	14	128	14	128	114	15	133	0	0	118
T75	Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal GEB 4		**23.749**	**2.051**	**95**	**10**	**-21.783**	**27.125**	**2.210**	**27.125**	**2.210**	**-25.107**	**26.248**	**2.164**	**539**	**620**	**-24.003**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB5	**Malburgen**	**36.318**	**3.977**	**197**	**123**	**-32.415**	**39.938**	**4.180**	**39.938**	**4.180**	**-36.103**	**37.870**	**4.196**	**1.030**	**1.010**	**-33.693**
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	-2
T04	Overhead	312	0	0	0	-312	311	0	311	0	-311	254	0	0	0	-254
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	964	3	0	0	-961	928	0	928	0	-928	774	0	125	0	-899
T22	Parkeren	2	1	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	1.161	925	169	113	-292	1.290	943	1.290	943	-222	1.264	934	156	211	-276
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.116	2.502	0	0	-614	3.255	2.678	3.255	2.678	-577	2.850	2.653	0	0	-196
T51	Sportbeleid en activering	413	0	0	0	-413	407	0	407	0	-407	385	0	0	0	-385
T52	Sportaccommodaties	81	165	9	4	79	70	167	70	167	93	68	179	15	11	107
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	26	0	0	0	-26	24	0	24	0	-24	26	0	0	0	-26
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	473	0	0	0	-473	601	0	601	0	-601	598	0	73	0	-671
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.385	2	0	0	-1.383	1.691	2	1.691	2	-1.640	1.607	67	0	107	-1.433
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	2.841	100	0	0	-2.741	8.344	123	8.344	123	-8.750	8.761	82	638	644	-8.673
T64	Begeleide participatie	1.109	0	0	0	-1.109	896	0	896	0	-896	741	0	0	0	-741
T65	Arbeidsparticipatie	2.117	0	0	0	-2.117	1.990	21	1.990	21	-1.969	2.076	31	0	0	-2.045
T66	Maatwerkvoorziening WMO	1.253	0	0	0	-1.253	1.091	0	1.091	0	-1.091	1.121	0	0	0	-1.121
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	7.249	0	0	0	-7.249	7.592	1	7.592	1	-7.560	5.697	9	0	32	-5.656
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	6.634	0	0	0	-6.634	6.946	0	6.946	0	-6.946	7.136	0	0	0	-7.136
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	4.892	0	0	0	-4.892	2.202	0	2.202	0	-2.202	2.366	0	0	0	-2.366
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	846	0	0	0	-846	853	0	853	0	-853	707	0	0	0	-707
T71	Volksgezondheid	113	95	19	6	-30	117	62	117	62	-71	74	62	23	6	-28
T73	Afval	1.020	0	0	0	-1.020	1.041	0	1.041	0	-1.041	1.041	0	0	0	-1.041
T74	Milieubeheer	40	180	0	0	140	11	183	11	183	172	19	180	0	0	161
T81	Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	0	0	0	-25
Totaal GEB 5		**36.318**	**3.977**	**197**	**123**	**-32.415**	**39.938**	**4.180**	**39.938**	**4.180**	**-36.103**	**37.870**	**4.196**	**1.030**	**1.010**	**-33.693**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB6	**Schuytgraaf/Elderveld**	**23.854**	**2.571**	**292**	**180**	**-21.396**	**26.037**	**2.666**	**26.037**	**2.666**	**-23.142**	**24.970**	**2.683**	**674**	**727**	**-22.235**
T04	Overhead	273	0	0	0	-273	273	0	273	0	-273	207	0	0	0	-207
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	757	3	0	0	-755	751	0	751	0	-751	697	0	45	0	-742
T22	Parkeren	26	1	0	0	-25	24	0	24	0	-24	24	0	0	0	-24
T42	Onderwijshuisvesting	2.823	1.482	240	142	-1.439	2.936	1.504	2.936	1.504	-1.247	2.884	1.530	208	163	-1.399
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.265	704	0	0	-562	1.259	765	1.259	765	-494	1.189	743	0	0	-445
T51	Sportbeleid en activering	567	0	0	0	-567	567	0	567	0	-567	567	0	0	0	-567
T52	Sportaccommodaties	306	235	52	38	-85	288	237	288	237	-38	307	235	56	69	-59
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	11	0	0	0	-11	12	0	12	0	-12	8	0	0	0	-8
T55	Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	603	0	0	0	-603	729	4	729	4	-726	645	0	60	8	-697
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.007	2	0	0	-1.005	1.360	2	1.360	2	-1.184	1.115	0	111	273	-953
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	883	29	0	0	-854	2.549	36	2.549	36	-2.674	2.686	24	194	196	-2.660
T64	Begeleide participatie	557	0	0	0	-557	422	0	422	0	-422	472	0	0	0	-472
T65	Arbeidsparticipatie	605	0	0	0	-605	579	6	579	6	-573	769	9	0	0	-761
T66	Maatwerkvoorziening WMO	664	0	0	0	-664	470	0	470	0	-470	478	0	0	0	-478
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	3.551	0	0	0	-3.551	3.571	0	3.571	0	-3.553	3.681	5	0	18	-3.659
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	7.128	0	0	0	-7.128	7.550	0	7.550	0	-7.550	6.826	0	0	0	-6.826
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	1.293	0	0	0	-1.293	1.137	0	1.137	0	-1.137	1.051	0	0	0	-1.051
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	534	0	0	0	-534	539	0	539	0	-539	350	0	0	0	-350
T71	Volksgezondheid	3	0	0	0	-3	24	1	24	1	-23	20	0	0	0	-20
T73	Afval	660	0	0	0	-660	692	0	692	0	-692	692	0	0	0	-692
T74	Milieubeheer	65	110	0	0	46	28	111	28	111	83	22	137	0	0	114
Totaal GEB 6		**23.854**	**2.571**	**292**	**180**	**-21.396**	**26.037**	**2.666**	**26.037**	**2.666**	**-23.142**	**24.970**	**2.683**	**674**	**727**	**-22.235**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB7	**De Laar/Elden**	**17.219**	**1.280**	**61**	**65**	**-15.935**	**18.805**	**1.354**	**18.805**	**1.354**	**-17.560**	**18.172**	**1.326**	**444**	**361**	**-16.930**
T04	Overhead	237	0	0	0	-237	237	0	237	0	-237	204	0	0	0	-204
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	220	0	220	0	-220	222	0	0	0	-222
T21	Verkeer en vervoer	755	3	0	0	-753	756	0	756	0	-756	595	0	146	0	-741
T22	Parkeren	1	1	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.162	744	0	0	-418	1.193	813	1.193	813	-380	1.069	784	0	0	-284
T51	Sportbeleid en activering	282	0	0	0	-282	282	0	282	0	-282	282	0	0	0	-282
T52	Sportaccommodaties	198	348	44	58	164	219	345	219	345	155	289	379	59	88	118
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	7	0	0	0	-7	4	0	4	0	-4	4	0	0	0	-4
T55	Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	5
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	431	0	0	0	-431	551	0	551	0	-551	594	0	25	0	-619
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	914	2	0	0	-912	1.123	2	1.123	2	-1.114	1.069	0	0	41	-1.027
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	872	33	0	0	-839	2.561	40	2.561	40	-2.682	2.658	26	194	196	-2.630
T64	Begeleide participatie	802	0	0	0	-802	650	0	650	0	-650	609	0	0	0	-609
T65	Arbeidsparticipatie	706	0	0	0	-706	680	7	680	7	-673	664	10	0	0	-654
T66	Maatwerkvoorziening WMO	592	0	0	0	-592	393	0	393	0	-393	398	0	0	0	-398
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	3.519	0	0	0	-3.519	3.461	0	3.461	0	-3.450	3.127	3	0	11	-3.113
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	4.732	0	0	0	-4.732	4.995	0	4.995	0	-4.995	4.766	0	0	0	-4.766
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	758	0	0	0	-758	412	0	412	0	-412	664	0	0	0	-664
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	310	0	0	0	-310	312	0	312	0	-312	252	0	0	0	-252
T71	Volksgezondheid	23	41	17	7	9	41	42	41	42	6	-6	9	20	25	20
T73	Afval	604	0	0	0	-604	631	0	631	0	-631	631	0	0	0	-631
T74	Milieubeheer	42	104	0	0	62	13	105	13	105	92	9	109	0	0	99
Totaal GEB 7		**17.219**	**1.280**	**61**	**65**	**-15.935**	**18.805**	**1.354**	**18.805**	**1.354**	**-17.560**	**18.172**	**1.326**	**444**	**361**	**-16.930**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB8 RKV		**27.403**	**1.136**	**64**	**22**	**-26.309**	**29.142**	**1.214**	**29.142**	**1.214**	**-27.994**	**26.044**	**1.282**	**557**	**558**	**-24.761**
T04	Overhead	352	0	0	0	-352	352	0	352	0	-352	301	0	0	0	-301
T11	Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	6	0	0	0
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	1.020	3	0	0	-1.018	969	0	969	0	-969	814	0	106	0	-920
T22	Parkeren	9	1	0	0	-8	7	0	7	0	-7	7	0	0	0	-7
T42	Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	-1
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.036	578	0	0	-458	1.049	636	1.049	636	-414	1.013	609	0	0	-405
T51	Sportbeleid en activering	854	0	0	0	-854	854	0	854	0	-854	854	0	0	0	-854
T52	Sportaccommodaties	347	279	64	22	-111	388	279	388	279	-92	416	339	81	64	-95
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	2	0	2	0	-2	6	0	0	0	-6
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	631	0	0	0	-631	715	0	715	0	-715	734	0	64	0	-798
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.212	2	0	0	-1.210	1.692	2	1.692	2	-1.548	1.560	0	0	158	-1.401
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.344	51	0	0	-1.293	3.961	62	3.961	62	-4.152	4.174	41	305	308	-4.130
T64	Begeleide participatie	1.059	0	0	0	-1.059	778	0	778	0	-778	678	0	0	0	-678
T65	Arbeidsparticipatie	1.109	0	0	0	-1.109	998	11	998	11	-987	1.046	16	0	0	-1.030
T66	Maatwerkvoorziening WMO	807	0	0	0	-807	625	0	625	0	-625	640	0	0	0	-640
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	5.980	0	0	0	-5.980	5.891	1	5.891	1	-5.862	4.682	7	0	28	-4.647
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	7.008	0	0	0	-7.008	7.335	0	7.335	0	-7.335	5.787	0	0	0	-5.787
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	3.062	0	0	0	-3.062	1.962	0	1.962	0	-1.962	1.777	0	0	0	-1.777
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	389	0	0	0	-389	392	0	392	0	-392	354	0	0	0	-354
T71	Volksgezondheid	9	0	0	0	-9	11	2	11	2	-9	22	23	0	0	1
T73	Afval	838	0	0	0	-838	855	0	855	0	-855	855	0	0	0	-855
T74	Milieubeheer	63	216	0	0	154	27	221	27	221	194	37	240	0	0	203
Totaal GEB 8		**27.403**	**1.136**	**64**	**22**	**-26.309**	**29.142**	**1.214**	**29.142**	**1.214**	**-27.994**	**26.044**	**1.282**	**557**	**558**	**-24.761**
Totaal WIJK		**212.402**	**24.938**	**1.708**	**667**	**-188.504**	**231.051**	**25.867**	**231.051**	**25.867**	**-206.655**	**218.629**	**25.995**	**6.228**	**6.009**	**-192.852**
Totaal		**761.032**	**764.987**	**56.755**	**52.801**	**0**	**843.567**	**871.508**	**843.567**	**871.508**	**17.371**	**789.071**	**840.894**	**133.264**	**105.307**	**23.866**

Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A5	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A5101*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1 Indicator: A5102*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie. Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R Indicator: A5103*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R Indicator: A5104*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t. Indicator: A5105*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A5106*
			1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering en extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering en	Ja	129.800	129.800	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	10	1232.327	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Ja	10	162.494	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Ja	11.460	11.460	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			5	Preventie-activiteiten gericht op specifieke kwetsbare doelgroepen;	Ja	10	1141.820	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			6	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, extremisme en	Ja	10	10	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A5107*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A5108*				
				Ja	Ja				

JenV	A6	**Specifieke Uitkering Preventieve Aanpak tegen Ondermijning (onderdeel BOTOC)** Gemeenten	Totale besteding (jaar T) *Aard controle F/ Indicator: A6101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t. Indicator: A6102*	Totale cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: A6103*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A6104*		
			11.113.017	12.065.127	1405.128	Ja		
			Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t. Indicator: A6105*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project aangeven *Aard controle n.v.t. Indicator: A6106*	Toelichting op niet-afgeronde projecten en afwijking t.o.v. de toekenning - Bij afwijkingen is afstemming met ministerie verplicht *Aard controle n.v.t. Indicator: A6107*			
		1	Jeugd en Jongerenwerk 3.0	Ja				
		2	Stichting Arnhemse Straatcoaches	Ja				
		3	Preventief Interventie Team	Ja				
		4	Prospect4Cash	Ja				
		5	Informatieknooppunt Risicojeugd	Ja				
		6	Ingrijpen en Aanpakken	Ja				
JenV	**A9**	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2021** Gemeenten	Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A3101*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1 Indicator: A3102*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle F/ Indicator: A3103*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle F/ Indicator: A3104*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t. Indicator: A3105*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A3106*
		1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering, (gewelddadig) extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering naar	Ja	10	15.938	Nee	
		2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	10	1232.500	Nee	
		3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij het signaleren van mogelijke	Ja	10	185.500	Nee	
		4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die direct betrokken zijn bij de lokale integrale aanpak;	Ja	10	163.633	Nee	

			5	Preventie-activiteiten voor radicaliserende personen en de directe omgeving;	Ja	10	10	Nee	
			6	Preventie-activiteiten die de weerbaarheid versterken van specifieke groepen en individuen die mogelijk vatbaar zijn voor radicalisering;	Ja	10	1150.000	Nee	
			7	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme.	Ja	10	10	Nee	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A9.07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A9.08*				
				Ja	Ja				
JenV	**A10**	**Regeling financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders** Gemeenten		Besteding aan beleidsdoelstelling (jaar T)? *Aard controle R Indicator: A10.01*	Cumulatieve besteding aan beleidsdoelstelling (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: A10.02*	Huisvesting gerealiseerd in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A10.03*	Toelichting als bij één van de vorige indicatoren "nee" is ingevuld *Aard controle n. v. t. Indicator: A10.04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A10.05*	
				10	10	Nee	project niet gestart/geen uitstel	Ja	
JenV	**A13**	**Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen** Gemeenten		Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde *Aard controle R Indicator: A13.01*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A13.02*	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf SiSa 2023 van toepassing i.v.m. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R Indicator: A13.03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) in inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2023 *Aard controle R Indicator: A13.04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A13.05*	
				1116.828	Ja	10	1116.828	Ja	
JenV	**A14**	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2022** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n. v. t. Indicator: A14.01*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle 01 Indicator: A14.02*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R Indicator: A14.03*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R Indicator: A14.04*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n. v. t. Indicator: A14.05*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n. v. t. Indicator: A14.06*
			1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering, (gewelddadig) extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering naar	Ja	135.750	135.750	Nee	
			2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	1363.249	1363.249	Nee	

			3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij het signaleren van mogelijke	Ja	178.564	178.564	Nee	
			4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die direct betrokken zijn bij de lokale integrale aanpak;	Ja	113.264	113.264	Nee	
			5	Preventie-activiteiten voor radicaliserende personen en de directe omgeving;	Ja	155.000	155.000	Nee	
			6	Preventie-activiteiten die de weerbaarheid versterken van specifieke groepen en individuen die mogelijk vatbaar zijn voor radicalisering;	Ja	117.905	117.905	Nee	
			7	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme.	Ja	10	10	Nee	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A14/07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A14/08*				
				Ja	Ja				
JenV	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten		Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022 *Aard controle R Indicator: A15/01*	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T) *Aard controle R Indicator: A15/02*	Vul in verschil werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A16/01 en A16/02 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R Indicator: A15/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R Indicator: A15/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R Indicator: A15/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R Indicator: A15/06*
				16.902.000	13.431.220	1701.748	10	10	1833.648
				Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R Indicator: A15/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) in (jaar T) *Aard controle R Indicator: A15/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01 t/m 08 *Aard controle n.v.t. Indicator: A15/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: A15/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A15/11*	
				10	1255.360	112.123.976	112.123.976	Nee	

JenV	**A17**	**Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A17I01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: A17I02*	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: A17I03*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n. v. t.* *Indicator: A17I04*		
			10	10	Nee	project start in 2023		
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2I01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2I03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I05*	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I06*
			34	664	9	337	Nee	Nee
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I07*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I09*			
			Nee	1305.887,00	1653.701,00			
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I13*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I14*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I15*
			1655.316	11.704.503	158.404	1158.541	10	10
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I21*
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I25*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I26*	
							11.019.607	

BZK	**C9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 3** Gemeenten	Projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9101*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9102*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9103*	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9104*	Toelichting afwijkingen in faseringen (indicatoren 02 en 04) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9105*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle DZ* *Indicator: C9106*
			1 2021-0000089872	Ja	0	Nee	Reeds gestart met het voorbereiden van de werkzaamheden, eerder dan geraamd.	1845.872
			Kopie projectnaam/ nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9107*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle DZ* *Indicator: C9108*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9109*	Toelichting afwijking(en) prijscategorieën woningen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9110*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9111*	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9112*
			1 2021-0000089872	10	Ja		0	Nee
BZK	**C10**	**Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening** Gemeente en Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C10101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) vanaf verantwoordingsjaar 2020 tot *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10102*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10103*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10104*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10105*	
			1 164.654	1526.408	Ja	Ja		
BZK	**C11**	**Regeling procesgeld woondeal regio Arnhem-Nijmegen** Gemeente Arnhem	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C11101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C11102*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C11103*			
			1100.084	1210.975	Nee			
BZK	**C30**	**Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde** Gemeenten	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C30101*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30102*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle DZ* *Indicator: C30103*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-readygemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle DZ* *Indicator: C30104*	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 06 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30105*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 05 'Nee' is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30106*
			-155.577	10	0	0	Ja	N.v.t. nog niet in uitvoering
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30107*					
			Nee					

BZK	C31	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C3101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3102*	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3103*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3104*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3105*	
			1174.057	1245.438	10		Nee	

BZK	C32	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten		Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3201*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C3202*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3203*	Start bouw activiteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C3204*	Toelichting (verplicht als bij start bouw activiteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3205*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3206*
			1	SUVIS21-00905013	10	10	Ja		Nee
			2	SUVIS21-01084667	10	10	Ja		Nee
			3	SUVIS21-01084655	10	14.098	Ja		Nee
			4	SUVIS21-00904254	10	10	Ja		Nee
			5	SUVIS21-00903693	10	10	Ja		Nee
			6	SUVIS21-00904515	10	10	Ja		Nee
			7	SUVIS21-00904523	10	10	Ja		Nee
			8	SUVIS21-01058158	10	10	Ja		Nee
			9	SUVIS21-01006240	10	197.724	Ja		Nee
			10	SUVIS21-01038143	10	10	Nee	onderzoek/verzoek uitstel loopt	Nee
			11	SUVIS21-00903705	10	10	Ja		Nee
			12	SUVIS21-01139208	10	1599	Ja		Nee
			13	SUVIS21-01139674	10	1599	Ja		Nee
			14	SUVIS21-01139689	10	1599	Ja		Nee
			15	SUVIS21-01139767	10	1599	Ja		Nee
			16	SUVIS21-01139776	10	1599	Ja		Nee
			17	SUVIS21-01139781	10	1599	Ja		Nee
			18	SUVIS21-01139943	10	1599	Ja		Nee
			19	SUVIS21-01139966	10	1599	Ja		Nee
			20	SUVIS21-01140037	10	1599	Ja		Nee
			21	SUVIS21-01140053	10	1599	Ja		Nee
			22	SUVIS21-01140124	10	13.255	Ja		Nee
			23	SUVIS21-01140132	10	13.255	Ja		Nee
			24	SUVIS21-01187525	10	1599	Ja		Nee
			25	SUVIS21-01187533	10	1599	Ja		Nee
			26	SUVIS21-01187539	10	1599	Ja		Nee
			27	SUVIS21-01187545	10	1599	Ja		Nee
			28	SUVIS21-01188970	10	1599	Ja		Nee
			29	SUVIS21-01188978	10	1599	Ja		Nee
			30	SUVIS21-01188984	10	1599	Ja		Nee
			31	SUVIS21-03064282	10	10	Ja		Nee
			32	SUVIS21-03064374	10	10	Ja		Nee
			33	SUVIS21-03064362	10	10	Ja		Nee

	Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3207*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N. v. t.) *Aard controle D2* *Indicator: C3208*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3209*

			1	SUVIS21-00905013	N.v.t.					
			2	SUVIS21-01084667	N.v.t.					
			3	SUVIS21-01084655	N.v.t.					
			4	SUVIS21-00904254	N.v.t.					
			5	SUVIS21-00903693	N.v.t.					
			6	SUVIS21-00904515	N.v.t.					
			7	SUVIS21-00904523	N.v.t.					
			8	SUVIS21-01058158	N.v.t.					
			9	SUVIS21-01006240	N.v.t.					
			10	SUVIS21-01038143	N.v.t.					
			11	SUVIS21-00903705	N.v.t.					
			12	SUVIS21-01139208	N.v.t.					
			13	SUVIS21-01139674	N.v.t.					
			14	SUVIS21-01139689	N.v.t.					
			15	SUVIS21-01139767	N.v.t.					
			16	SUVIS21-01139776	N.v.t.					
			17	SUVIS21-01139781	N.v.t.					
			18	SUVIS21-01139943	N.v.t.					
			19	SUVIS21-01139966	N.v.t.					
			20	SUVIS21-01140037	N.v.t.					
			21	SUVIS21-01140053	N.v.t.					
			22	SUVIS21-01140124	N.v.t.					
			23	SUVIS21-01140132	N.v.t.					
			24	SUVIS21-01187525	N.v.t.					
			25	SUVIS21-01187533	N.v.t.					
			26	SUVIS21-01187539	N.v.t.					
			27	SUVIS21-01187545	N.v.t.					
			28	SUVIS21-01188970	N.v.t.					
			29	SUVIS21-01188978	N.v.t.					
			30	SUVIS21-01188984	N.v.t.					
			31	SUVIS21-03064282	N.v.t.					
			32	SUVIS21-03064374	N.v.t.					
			33	SUVIS21-03064362	N.v.t.					
BZK	**C41B**	**Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw** SiSa tussen medeoverheden		Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B101*	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise *Aard controle R Indicator: C41B102*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B103*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: C41B104*	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B105*	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B106*
			1	030005 Provincie Gelderland	1212.021	1212.021	1212.022	1	1
				Kopie provinciecode *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B107*	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B108*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B109*			
			1	030005 Provincie Gelderland	0	Nee			

BZK	C43	**Regeling reductie energiegebruik woningen** Gemeenten	Beschikkingsnummer/naam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4301*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C4302*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C4303*	Aantal bereikte woningen *Aard controle D1* *Indicator: C4304*	Toelichting *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4305*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4306*
			RREW2020-00452328/ C43	1330.378	1653.341	8.483	In totaal zijn 8483 huishoudens bereikt met de volgende middelen: Arnhem Aan bon (4175), Arnhem Aan tas (2500), Energiecoach (600), Woonwensenscan (330), project minima Malburgen (600) en via acties	Ja
			Totaal aantal bereikte huurwoningen *Aard controle D1* *Indicator: C4307*	Is minstens 70% van de uitgekeerde specifieke uitkering bestemd voor activiteiten als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder a, b of c van de regeling (Ja/Nee)? *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4308*				
			6.547	Ja				
BZK	**C47**	**Volkshuisvesting** Gemeenten	Deelplannaam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4701*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4702*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4703*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen (inclusief labelstappen) (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4704*	Besteding (jaar T) - per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C4705*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C4706*
		1	Arnhem-Oost	10	10	0	1274.131	1332.103
			Kopie deelplannaam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4707*	Totale opbrengsten (jaar T) per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C4708*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C4709*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per deelplan *Aard controle R* *Indicator: C4710*		
		1	*Arnhem-Oost*	110.000	110.000	1117.485		
			Zelfstandige uitvoering *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4711*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4712*				
			Ja	Nee				

BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55101*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle P* *Indicator: C55102*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55103*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55104*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle P* *Indicator: C55105*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55106*
			274	1175.306	1175.306	5	19.227	19.227
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning -bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55107*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle P* *Indicator: C55108*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55109*			
			804	1218.241	1218.241			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55110*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55111*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55112*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55113*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55114*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55115*
			1.666	1.475	815	0	804	38
BZK	C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56101*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C56102*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle P* *Indicator: C56103*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle P* *Indicator: C56104*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56105*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56106*
		1	*RHA2021-02276361*	*Uitbreiding Woonwagenlocaties Arnhem*	187.730	187.730	0	0
		2	*RHA2021-02276353*	*Flexwonen Arnhem*	10	10	0	0
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56107*	Opbrengsten jaar T *Aard controle P* *Indicator: C56108*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle P* *Indicator: C56109*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle P* *Indicator: C56110*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56111*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56112*
		1	*Uitbreiding Woonwagenlocaties Arnhem*	10	10	Ja	Ja	Ja
		2	*Flexwonen Arnhem*	10	10	Ja	Nee	Ja

			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I13*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I14*				
			Nee	n.v.t.				
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62I03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62I04*				
			12.078	Nee				
BZK	**C85**	**Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen** Gemeenten	Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I01*	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I02*	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project - inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C85I04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project - inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C85I05*	
		1	flexwoningen Arnhem	0	0	10	10	
			Kopie projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I06*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I08*			
		1	*flexwoningen Arnhem*	Ja	Nee			
BZK	**V3**	**Verzameluitkering**	Besteding aan het brede beleidsdoel van het ministerie van BZK ter hoogte van het beschikte bedrag (Ja/Nee)? *Aard controle D1* *Indicator: V3I01*					
			Nee					

OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8I01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8I02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform *Aard controle R* *Indicator: D8I03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8I04*	Opgebouw de reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8I05*	
			I4.584.720	I2.193.134	I520.982	-I239.668	I1.364.826	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8I06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8I07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8I08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8I09*	In 2022 opgebouw de reserve om mee te nemen naar volgende vierjarige periode **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8I10*	
			1					
OCW	D10	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling) *Aard controle R* *Indicator: D10I01*	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) [beschikking OCW] *Aard controle R* *Indicator: D10I02*	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D10I03*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R* *Indicator: D10I04*	Reservering besteding van educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij lagere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10I05*	Onttrekking besteding van educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij hogere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10I06*
			I1.734.717	I104.519	I1.839.236	I1.499.705	I339.531	I0
OCW	D11	**Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contact gemeente *Aard controle R* *Indicator: D11I01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11I02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11I03*			
			I17.358	I17.358	Nee			
OCW	D12	**Regionale meld- en coördinatiefunctie** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12I01*	Opgebouw de reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12I02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12I03*			
			I855.236	I112.391	Nee			
OCW	D12A	**Regionaal programma voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12A01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12A02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A03*	Opgebouw de reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12A04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A05*	
			I371.000	I0	I371.000	I373	Nee	

OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R Indicator: D14101*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R Indicator: D14102*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R Indicator: D14103*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D14104*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D14105*	
			11.935.157	10	1303.475	10	1628.459	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n. v. t. Indicator: D14106*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma *Aard controle R Indicator: D14107*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n. v. t. Indicator: D14108*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma *Aard controle R Indicator: D14109*		
		1						
OCW	D19	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R Indicator: D19101*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m *Aard controle n. v. t. Indicator: D19102*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: D19103*			
			121.417	121.471	Nee			
OCW	D21	**Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur**	Naam instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n. v. t. Indicator: D21101*	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R Indicator: D21102*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R Indicator: D21103*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: D21104*	Eventuele toelichting *Aard controle n. v. t. Indicator: D21105*	
		1	St. Soulcypher	10	10	Nee	Hiphophub	
		2	St Generale Oost	10	10	Nee	Jongerenateliers	
		3	St Rozet	10	10	Nee	Graffiti vrijplaats	
IenW	E3	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n. v. t. Indicator: E3101*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R Indicator: E3102*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R Indicator: E3103*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R Indicator: E3104*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: E3105*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R Indicator: E3106*

			1	BSW22/00316	0	0	0	0	0
			2	IenW/BSK-2020/16764	0	0	0	0	0
			3	IenW/BSK-2021/14778	0	0	0	0	0
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/12*
			1	*BSW22/00316*	0	0	0		Nee
			2	*IenW/BSK-2020/16764*	19.600	32.795	0		Ja
			3	*IenW/BSK-2021/14778*	0	0	0		Nee
IenW	**E20**	**Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: E20/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: E20/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/04*		
				16.370	908.866	454.433	Nee		
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/08*		
			1	115 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom | aantal in st	Nee	2	in 2021 gedaan.		
			2	109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden | aantal in st	Nee	0			
			3	110 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraat GOW naar 30 km/uur-zone | aantal in st	Nee	0			
			4	112 Inrichten van een schoolzone door snelheidsbeïnvloedende maatregelen | aantal in st	Nee	0			
			5	113 Saneren van langsparkeren of parkeerstroken langs de	Ja	1			
			6	207 Aanleg van een vrijliggend fiets-/bromfietspad op een 50 km/uur weg of een 80 km/uur weg | aantal in meters	Nee	0			

		7	215 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom (aantal in st	Nee	0			
IenW	**E44**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E44#01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#02*	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering *Aard controle R* *Indicator: E44#03*	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#05*	
			10	10	10	10	Nee	
			Naam/nummer maatregel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#06*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#07*				
		1	maatregelen zijn nog niet gestart	Nee				
			Zelfstandige uitvoering *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#08*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#09*				
			Nee					
IenW	**E50**	**Bodemsanering Grondwal Bethaniënstraat Arnhem**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E50#01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E50#02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E50#03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E50#04*		
			146.432	146.432	Ja	Nee		

IenW	E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Beschikkingsnummer / naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E53I02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I03*	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I04*	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I05*	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I06*
		1	SPUKSLA-21-01876674	10	10	1-10-2022	30-9-2023	Nee
		2	SPUKSLA-21-02261480	1174.243	1174.243	8-2-2022	23-5-2022	Ja

	Kopie beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I07*	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I08*
1	SPUKSLA-21-01876674	2022
2	SPUKSLA-21-02261480	2022

Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I09*
Nee

IenW	E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E58I02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I04*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E58I05*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I06*
		1	5000005023	169.501	169.501	Ja	10	Nee

Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I07*
Nee

IenW	E83	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022**		Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E83101*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R Indicator: E83102*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E83103*	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1) *Aard controle R Indicator: E83104*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t. Indicator: E83105*
			1	5000005458	156.428	Ja	10	156.428
				Kopie projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E83106*	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden *Aard controle n.v.t. Indicator: E83107*	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld *Aard controle n.v.t. Indicator: E83108*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E83109*	
			1	5000005458	Ja		Nee	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E83110*				
				Nee				
IenW	E84	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: E84101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E84102*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: E84103*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E84104*	
				10	10	10	Nee	
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t. Indicator: E84105*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E84106*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t. Indicator: E84107*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t. Indicator: E84108*	
			1	317 Vervangen verharding fietspad\aantal in Meters	Nee	0		
			2	337 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg\aantal in Meters	Nee	0		

SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2101*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2102*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2103*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2104*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2105*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2106*
			I 101.453.891	I 2.237.806	I 4.434.608	I 40.930	I 244.787	I 1.203
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz** *Aard controle R* *Indicator: G2107*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz** *Aard controle R* *Indicator: G2108*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2109*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2110*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2111*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2112*
			I 946.873	I 44.430	I 596	I 3.318.239	I 10	I 24.656
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2113*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2114*				
			I 6.704	Ja				
SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3101*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3102*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3103*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3104*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3105*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3106*
			I 81.196	I 27.402	I 107.308	I 0	I 0	I 0

				BBZ vóór 2020 - levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R Indicator: G3107*	BBZ vóór 2020 - kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R Indicator: G3108*	BBZ vóór 2020 - levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. Gemeente *Aard controle R Indicator: G3109*	BBZ vanaf 2020 - kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R Indicator: G3110*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: G3111*	
				1712	15.242	10	10	Ja	
SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op		Welke regeling betreft het? *Aard controle n. v. t. Indicator: G4101*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R Indicator: G4102*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R Indicator: G4103*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R Indicator: G4104*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R Indicator: G4105*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R Indicator: G4106*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	14.579	10	1104.198	17.454	1271
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	10	10	147.462	1225.196	15.975
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	19.674	10	187.416	180.592	1681
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	116.660	10	15.508	14.292	10
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	111.123	10	121.092	15.116	10
			6	Totaal	142.036	10	1265.676	1322.650	16.927
				Kopie regeling *Aard controle n. v. t. Indicator: G4107*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R Indicator: G4108*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R Indicator: G4109*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n. v. t. Indicator: G4110*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6	Totaal	0	0			

			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4I11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4I12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4I13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4I14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4I15*	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	10	10	10	10	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4I16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4I17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4I18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4I19*		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	11.712	1690	10		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	10	10	110.192		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	10	10	10		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	10	10	10		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	10	10	10		
			6 Totaal	1.712	690	10.192		
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10I01*	Baten (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10I02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10I03*			
			1610.640	10	Ja			

SZW	G12	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12101*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12102*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12104*				
			12.280	10	Ja				
SZW	G13	**Onderwijsroute 2022_ deel gemeente** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13101*	Baten onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13102*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13103*	Baten overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13104*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13105		
			10	10	10	10	Ja		
VWS	H1	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Gemeenten	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Afspraak** *Aard controle D1* *Indicator: H1101*	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Realisatie** *Aard controle D1* *Indicator: H1102*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H1103*				
			24	22	1749.434				
VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4101*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4102*					
			13.813.028	13.072.087					
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4103*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4104*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4105*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4106*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4107*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4108*	
		1	Exploitatie Vastgoed Sport	182.866	10	182.866	10		
		2	Exploitatie Sportbedrijf	11.145.648	10	10	11.145.648		
		3	Investeringen Sportbedrijf	1572.976	10	10	1572.976		
		4	Exploitatie Overhead (Bedrijfsvoering)	1535.150	10	10	1535.150		
		5	Investeringen SBR-Sport	1382.843	1382.843	10	10		
		6	Investeringen Vastgoed-Sport	1146.760	1146.760	10	10		
		7	Investeringen SBR-Sporthallen	1205.844	1205.844	10	10		

VWS	H7	**Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling** Gemeenten	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I01*	Besteding (jaar T) **Zelfstandige uitvoering** *Aard controle R* *Indicator: H7I02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle R* *Indicator: H7I03*	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I05*	
		1	SPUK GHNT MDA++ 2.0 Regio Arnhem 2020 - 2021/ 330820	135.234	184.444	Ja		
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I06*	Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I07*				
			Ja	Ja				
VWS	**H7B**	**Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling** SiSa tussen medeoverheden	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B01*	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle R* *Indicator: H7B02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H7B03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle R* *Indicator: H7B04*	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B06*
		1	SPUK GHNT Versterken lokale teams en samenwerking Veilig Thuis 2020 - 2021/ 330836	060200 Gemeente Apeldoorn	10	10	Ja	
			Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B07*					
			Ja					

VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8\03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8\04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\06*
		1	1034127	1340.569	10	1236.423	10	1333.542
		2	1042031	1150.866	10	10	10	10
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\08*				
		1	1034127	Ja				
		2	1042031	Nee				
VWS	H10	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020**	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\01*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\02*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\03*	Toelichting (indien bij indicatoren 01, 02 en 03 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\04*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10\05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\06*
			Ja	Ja	Ja		10	10
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10\07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\08*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle R* *Indicator: H10\09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\10*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H10\11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\12*
			10	1147.529	16.092	16.092	10	10
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H10\13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\14*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H10\15*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\16*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\17*	
			1300.000	1300.000	10	10	Nee	
VWS	H12	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12\01*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12\02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12\03*			
			1160.000	Ja	Nee			

VWS	H14B	**SPUK expertisecentra jeugdhulp** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H14B101*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H14B102*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H14B103*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H14B104*	Optionele toelichting *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H14B105*	
			1 060268 Gemeente Nijmegen	10	10	Nee	Vermoedelijk Nijmegen. Er is (nog) geen beschikking of bedrag ontvangen.	

VWS	H20	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021**	Betreft naam onderdeel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20101*	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20102*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20103*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t* *Indicator: H20104*	Toelichting (indien bij indicatoren 02, 03 en 04 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20105*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd art. 5 in lid *Aard controle R* *Indicator: H20106*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	Ja	Ja	Ja		10
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20107*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd in art. 5 lid *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20108*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2) *Aard controle R* *Indicator: H20109*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20110*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H20111*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20112*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	10	188.438	106.241	157.701	157.701
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20113*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (art. 4 lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H20114*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (art. 4 lid 2 sub d) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20115*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H20116*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20117*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H20118*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	10	10	10	10	10

			2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
				Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20119*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20120*	Activiteit Ombouw separeerruimten gerealiseerd (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20121*	Activiteit Ontwikkeling relationele beveiliging als de instelling niet meer beschikt over een separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20122*	Besteding realisatie activiteit ombouw separeerruimten in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle R* *Indicator: H20123*	Cumulatie besteding (t/m jaar T) ombouw separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20124*
			1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	10	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.				
				Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20125*	Besteding realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle R* *Indicator: H20126*	Cumulatie besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20127*	Optionele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20128*		
			1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		
			2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging					
				Eindverantwoording (Ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20129*					
				Nee					
VWS	**H22**	**Regeling specifieke uitkering regionaal projectleider aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022**		Besteding (jaar T) **Zelfstandige uitvoering** Gemeenten *Aard controle R* *Indicator: H22101*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle R* *Indicator: H22102*	Gerealiseerde activiteit aanstellen regionaal projectleider voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' in het jaar 2022? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22103*	Toelichting (Toelichting verplicht indien bij H22/03 "Nee" is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22104*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22105*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22106*
				175.000	175.000	Ja		Ja	Ja

VWS	H25	**Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)**		Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25101*	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25102*	Totale definitieve exploitatietekort *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25103*	Totale cumulatieve besteding *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25104*	Eindverantwoording *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25105*	
			1	*SPUKUZ21-22183*	-I 186.608	I 186.608	I 186.608	Ja	
				Naam locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25106*	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022? *Aard controle R* *Indicator: H25107*	Totale toezegging per locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25108*	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25109*	Besteding per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25110*	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25111*
			1	*De Grote Koppel*	*Nov + dec 2021*	I 22.751	I 22.751	I 22.751	I 22.751
			2	*Valkenhuizen*	*Nov + dec 2021*	I 101.232	I 101.232	I 101.232	I 101.232
			3	*De Grote Koppel*	*44562*	I 0	I 0	I 0	I 0
			4	*Valkenhuizen*	*44562*	I 62.625	I 62.625	I 62.625	I 62.625

Deel 4 Bijlagen

Afkortingenlijst

A.
Apcg – Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten
APV – Algemene Plaatselijke Verordening
AR – Algemene Reserve
AST - Arnhemse standaard voor toegankelijkheid
ASV – Algemene Subsidieverordening Arnhem
AVG - Algemene Verordening Gegevensbescherming

B.
B&W – Burgemeester & Wethouders
BBV – Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BIO – Baseline informatiebeveiliging Overheid
BNG – Bank Nederlandse Gemeenten
BooM - Budget ondersteuning op Maat
BOTOC - Breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit
BR – Bestemmingsreserve
BUIG – Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV – Besloten Vennootschap
BVO - Bedrijfsvoeringsorganisatie

C.
CAO – Collectieve arbeidsovereenkomst
CAZ - Collectieve aanvullende zorgverzekering
COA - Centraal Orgaan opvang asielzoekers
CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek
CmK - Cultuureducatie met Kwaliteit
COELO – Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPI - Consumentenprijsindex
CSA – Centrum, Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek

D.
DB – Dagelijks Bestuur
DU - Decentralisatie Uitkering
DSO – Digitaal Stelsel Omgevingswet
DVO – Dienstverleningsovereenkomst

E.
EV – Eigen Vermogen
EN – Europese Norm
EMU – Economische en Monetaire Unie

F.
FDFA - Fashion + Design Festival Arnhem
FIDO – Financiering Decentrale Overheden
FJP – Financiële Jaarrapportage Projecten
FTE – fulltime-equivalent (formatieplaats)

G.
GGD – Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ - Geestelijke gezondheidszorg
GMR - Groene Metropoolregio
GO – Georganiseerd Overleg
GR – Gemeenschappelijke Regeling
GRP – Gemeentelijk Rioleringsplan
G40 - Netwerk van 40 (middel)grote steden

H.
HAN - Hogeschool Arnhem Nijmegen
HGKM - Huiselijk geweld en kindermishandeling
HOV - Hoogwaardig Openbaar Vervoer

I.
ICT – Informatie- en communicatietechnologie
IHP - Integraal Huisvestingsplan
IPKW – Industriepark Kleefse Waard

J.
JBO - Jeugdhulp Binnen Onderwijs
JGZ – Jeugdgezondheidszorg
JOGG – Jongeren Op Gezond Gewicht
JOP - Jongeren Ontmoetingsplek

M.
MBO – Middelbaar beroepsonderwijs
MFC – Multi Functioneel Centrum
MIP – Meerjareninvesteringsplanning
MIRT - Meerjarig investeringsprogramma Ruimte en Infrastructuur
MJPB – Meerjarenprogrammabegroting
MKB - Midden- en Kleinbedrijf

N.
NEN – Nederlandse Norm
NRW - Noordrijn-Westfalen
NV – Naamloze Vennootschap

O.
OAB - Onderwijsachterstandenbeleid
OAT – Ondergronds Afval Transport
ODRA – Omgevingsdienst Regio Arnhem
OCW – Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OGGz – Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKA - OndernemersKontact Arnhem
OM - Openbaar Ministerie
OR – Openbare Ruimte
OV – Openbaar Vervoer
OZB – Onroerend Zaak Belasting
OZO - Overleg Zorg en Overlast

P.
P&O – Personeel & Organisatie
PBA - Platform Binnenstad Arnhem
PGB - Persoonsgebondenbudget
PIP - Persoonlijk inburgeringsplan
PMD - Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO – Primair onderwijs
POH – Praktijkondersteuner jeugd
PvE - Programma van eisen

R.
RBL - Regionaal Bureau Leerlingzaken
RES – Regionale energiestrategie
RKV – Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg
RMC – Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
ROB - Raad voor het Openbaar Bestuur

ROC – Regionaal opleidingscentrum

S.
SFR - snelfietsroute
SO – speciaal onderwijs
StAB - Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen
SKTA - Stichting Keurmerk Taxi Arnhem
SVB - Sociale Verzekeringsbank
SVO – Stedelijk Verhuur Overleg
SW – Sociale Werkvoorziening
SWT - Sociale wijkteams
SWOA – Stichting Welzijn Ouderen Arnhem
SZW – Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.
TEB – The Economic Board
TLO - teams Leefomgeving

U.
UWV – Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V.
VE - Volwasseneducatie
VHL – Van Hall Larenstein
VGGM – Veiligheid- en Gezondheidsregio Gelderland Midden
VMBO – Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb - Vennootschapsbelasting
VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO – Voortgezet Onderwijs
VRI – Verkeersregeling installatie
VSO – Voortgezet Speciaal Onderwijs
Vsv – Voortijdig schoolverlaten
VV - Vreemd vermogen
VVE – Voor- en vroegschoolse educatie
VWO – Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS – Volksgezondheid welzijn en sport

W.
Wabo – Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAW – Wet Aanpak Woonoverlast
Wet hof – Wet houdbare overheidsfinanciën
WGR – Wet gemeenschappelijke regelingen
Wlz - Wet langdurige zorg
Wmo – Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ – Wet waardering onroerende zaken
Wsp - Werkgeversservicepunt
Wsw – Wet sociale werkvoorziening
WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz - Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Z.
Zzp - Zelfstandige zonder personeel

Begrippenlijst

A.

Accress
Groei/daling van het gemeentefonds (zie ook trap-op-trap-afmethodiek).

Activa (vaste)
Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Afvalstoffenheffing
Betreft een heffing voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar gebruiker is van een woning (waarvoor een verplichting tot inzamelen geldt). De grondslag voor de heffing is het aantal inwoners (betreft twee categorieën: eenpersoons- of meerpersoonshuishouden). De heffing is een tijdvak-belasting en komt in aanmerking voor de ontheffingsregeling. Bij verhuizing naar een woning binnen of buiten Arnhem wordt ontheffing verleend voor de resterende volle maanden, dat de inwoner verhuisd is. Zodra er nieuwe bewoners ingeschreven worden, ontvangen deze bewoners een aanslag afvalstoffenheffing voor de resterende maanden.

Algemene dekkingsmiddelen
Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan deze vrij besteden. Het gaat om de uitkeringen vanuit het Gemeentefonds, om bepaalde gemeentelijke belastingen (zoals OZB-belasting) en deelnemingen/dividend.

Algemene uitkering
Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve
Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

Auditing
Het controleren van een organisatie.

B.

Balans
De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten
Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Baten en lasten (stelsel van)
Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering
De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie.

Begroting
Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingsresultaat
Financieel verschil tussen het bedrag dat volgens de begroting is toegestaan en het te verwachten bestede bedrag.

Begrotingstekort
Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel
Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit
De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).
Benodigde weerstandscapaciteit
Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid
Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve
Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang
Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

BTW-compensatiefonds
Rijksfonds waaruit gemeenten een bepaald deel van de door hen betaalde BTW kunnen terugvorderen.

C.
Circulaire
Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

Compabiliteitsvoorschriften
Dit zijn de wettelijke voorschriften voor de inrichting van de gemeentelijke begroting en rekening. Sinds 2004 zijn de nieuwe voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording van kracht.

D.

Deelneming
Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend
Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.

Doeluitkering
Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo
Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.

Financieel belang
Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen
Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen
Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.

Gemeenschappelijke regeling
Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds
Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

K.

Kans
De mogelijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet uitgedrukt in een waarde tussen 0 en 1.

Kapitaalgoederen
Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten
Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

Lasten

De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Leges

Leges zijn vergoedingen voor het genot van diensten of producten, die de gemeente levert. Dat zijn bijvoorbeeld paspoorten, uittreksels uit registers, vergunningen e.d. Daarbij geldt dat de totale opbrengst van de leges niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente voor het geheel van de legesplichtige diensten of producten maakt. De leges worden in rekening gebracht bij de aanvrager van de dienst of het product. Voor sommige leges geldt een wettelijk maximum tarief (bijvoorbeeld voor paspoorten).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP)

In de meerjareninvesteringsplanning wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming

Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

O.

Onroerende zaakbelasting

Betreft een belasting voor het in eigendom hebben van onroerende zaken in de gemeente Arnhem.
De grondslag van de belasting is de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Het geldende tarief voor eigenaars van woningen of eigenaars en gebruikers van niet-woningen is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van een onroerende zaak.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

Overzicht lasten en baten

Lasten: De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.
Baten: Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.
Toevoeging aan reserve: toevoegingen aan een reserve zijn weergegeven met een minteken (negatief). Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten stijgen.

Onttrekkingen aan reserve: onttrekkingen aan een reserve zijn zonder teken (positief) weergegeven. Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten dalen.
Saldo toevoegingen en onttrekkingen: Bij negatief saldo verwachten we een verhoging van de reserve binnen dit programma. Bij een positief saldo verwachten we een verlaging van de reserve binnen het programma.

P.

Paragrafen
Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Parkeerbelasting
Betreft een belasting voor het parkeren van een voertuig op een plaats waar volgens de belastingverordening parkeerbelasting verschuldigd is. De grondslag is de duur van het parkeren. De parkeertijd maal het tarief bepaalt de hoogte van het bedrag. De belasting wordt geheven door in te loggen op een centrale computer via een GSM, het kopen van een parkeerticket of een parkeervergunning.

Planning- en controlcyclus
De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Prestatie-indicator
Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

Programma
Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting
Dit is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en het aantal.

R.

Reserve
Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Restrisico
De inschatting van het risico met medeneming van de effecten van beheersmaatregelen. Risico dat overblijft na risicobeheersing. (netto risico)

Risico
Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicobeheersing
Zijn activiteiten (beheersmaatregelen) die de kans op het optreden van risico's dan wel de gevolgen van risico's beïnvloeden (voorkomen of reduceren)

Risico-eigenaar
De persoon of het organisatieonderdeel aan wie het risico gealloceerd is.

Risico in relatie tot weerstandsvermogen
De kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting.

Risicokaart
De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.

Risicomanagement
Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

Risicoparagraaf
Is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.

Risicoprofiel
Overzicht van het geheel aan risico's van het betreffende proces, project, programma of beleidstraject.

Risicoscore
Per risico te bepalen score op basis van kans op voorkomen en gevolg.

Roerende zaakbelasting
Betreft een belasting voor het in eigendom van roerende zaken, zoals woonboten in de gemeente Arnhem. De grondslag van de belasting is een percentage van de RZB- waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van de roerende zaak.

S.
Solvabiliteit
Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Stelpost
Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.
Taakmutatie
Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld
Eenheid waarin de programma's zijn onderverdeeld.

Trap-op-trap-af systematiek/ accresmethode
Om het totaal beschikbare bedrag te bepalen dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd, gebruikt het Rijk de accresmethode, ook wel de 'trap-op-trap-af systematiek' genoemd. Het accress is gekoppeld aan de ontwikkeling van rijksuitgaven (niet van alle uitgaven). Stijgen de uitgaven dan stijgt het accres, dalen de uitgaven dan daalt het accress.

Treasury
Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.
Verbonden partij
Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening
Dit is een reservering (geoormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.
Weerstandsfactor
= Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Z.
Zekerheidspercentage
Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet met behulp van de risicosimulatie een keuze worden gemaakt met welke mate van zekerheid de geïdentificeerde risico's worden afgedekt. We noemen dit ook wel het zekerheidspercentage.

Foto voorkant Jaarstukken: Skatebaan Rosorum Amsterdamseweg